

KÚRIAI DÖNTÉSEK BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2024/4
72. évfolyam

2024. április

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.068/2023/4. számú végzése	587
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.070/2023/4. számú végzése	588
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.001/2024/4. számú végzése.....	590

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

77	I. A minősítés alapja nem lehet olyan tény, aminek leírása a jogerős ítéleti tényállásból hiányzik; akkor sem, ha az ítéleti tényállásban foglalt tényekből arra következtetést lehet vonni.	
	II. Az üzletszerűség mint a bűncselekmény minősítő körülménye megállapítható akkor is, ha az egyes elkövetések között azért telt el viszonylag hosszabb idő, mert a köztes időszak nagy részében a terhelt fogvatartásban volt, szabadlábban töltött idejében azonban a rendszeres hasznosulásra törekvő bűnelkövetés – akár más jogerős ítéletek alapulvételével is – megállapítható	593
78	A IV. rendű terhelt a tényállás alapján azzal a tudattal működött közre az adásvételi szerződések készítésekor, hogy azok valójában egy ingatlancserét lepleznek, azonban arra nem terjedt ki a tudata, hogy ezen okiratokkal a másik terhelt számára a csalás bűncselekményének elkövetését teszi lehetővé, ahhoz nyújt segítséget. Ha a jogerős tényállás olyan tudati tényről rögzít, amely alapján egyértelmű az alanyi oldal hiánya, téves az eljáró bíróság bűnösségre vont jogkövetkeztetése, és hiányzik a terhelt részesi magatartásának a tettesi alapcselekményhez kötődő szándékegységre vont jogi következtetés ténybeli alapja.....	598
79	I. Mindig a felek szerződési akaratából kiindulva kell és lehet megállapítani, hogy az adott vagyontárgy a hitel visszafizetésének a biztosítékaul szolgál, s így a tartozás fedezetének elvonása bűncselekmény elkövetési tárgya-e vagy sem. A cselekmény akkor tényállásszerű, ha az elvont fedezet olyan követelést biztosít, amely írásbeli szerződés alapján áll fenn. II. A csalás és a tartozás fedezete elvonása bűncselekmények elhatárolása.....	602
80	A Btk. 178. §-ában meghatározott kábítószer birtoklása törvényi tényállásával összefüggésben a 180. § (1) bekezdése speciális, az adott bűncselekményre vonatkozó büntethetőséget megszüntető okot tartalmaz. E törvényi feltétel bekövetkezése az érintett bűncselekmények miatti büntetőeljárás folytatásának anyagi jogi természetű akadálya, amelyre	

tekintettel az eljárást – annak valamennyi szakaszában – meg kell szüntetni.

81	A járásbíróság a büntető anyagi jog szabályait megsértve, a büntethetőséget megszüntető ok figyelmen kívül hagyásával járt el, amikor a terhelt büntetőjogi felelősségét kábítószer birtoklás vétségében megállapította	606
	A 2017. évi LXXVIII. törvény (Ügyvédi tv.) 180. § (2) bekezdése szerinti értesítés kiadása vagy az arra irányuló indítvány megtagadása vonatkozásában nem kell határozati formában megjelenő döntést (végzést) hozni, ez a határozati formát nem igénylő bírói intézkedések körébe tartozik [Be. 449. § (1) bek.]. Az Ügyvédi tv. megfogalmazásából adódóan a bíróság mérlegelését igényli az eljáró bíróság kedvező megítélése, ekként az értesítés kiadása nem kényszeríthető ki. A határozati formát nem igénylő bírói intézkedéssel szemben nincs helye fellebbezésnek	608
82	I. A Be. 647. § (1) bekezdése alapján a törvénynek megfelelő határozat meghozatalának csak akkor van helye, ha a bíróság a perújítást alaposnak találja. A másodfokú bíróság e törvényi előfeltétel, a perújítás alaposága hiányában végezte el az alapügyben hozott határozat „felülbírálatát” és hozott új határozatot. II. A perújítás érdemi elutasítása esetén az alapügyben hozott határozat jogereje nem változik, másrészt a másodfokú bíróságnak nincs ilyen felülbírálati és döntési – rendkívüli jogorvoslati – jogköre. Erre rendkívüli jogorvoslati eljárás során a Kúria jogosult, felülvizsgálati eljárás keretében ...	610

POLGÁRI KOLLÉGIUM POLGÁRI SZAKÁG

83	Önmagában az adott évre vonatkozó költségvetés érvényes elfogadásának hiánya nem eredményezi automatikusan az adott év költségvetésére vonatkozó elszámolást elfogadó közgyűlési határozat érvénytelenségét. Esetenként valamennyi körülményt figyelembe véve kell vizsgálni a költségvetés és az elszámolás adatainak összefüggését ahhoz, hogy aggálytalanul megállapítható legyen az érvénytelen költségvetésnek a költségvetés elszámolására vonatkozó határozat érvényességére gyakorolt hatása.....	614
84	A kérelemek közt feltüntetett költség követelésére való jognak akkor van jelentősége a kárfelelősség megállapítása esetén, ha a károsultnak a károsító magatartás folytán olyan vagyoni érdeksérelem keletkezik, aminek kiküszöböléséhez vagy csökkentéséhez – a károsult elhatározása alapján – valamilyen költség kiadása	

- szükséges: a bíróság ilyenkor az igényelt költség indoklásáról dönt. Ha azonban időközben a vagyoni érdeksérelem megszűnik, akkor nincs olyan vagyoni hátrány, aminek reparálására szükség lenne, ezért azzal összefüggésben költségkiadás már nem lehet indokolt..... [616](#)
- [85](#) A bírói mérlegelés felülbírálatának általános kizárása és a nyilvánvalóan okszerűtlen esetekre való korlátozása csak a felülvizsgálati eljárásban érvényesülő szabály, a másodfokú bíróság szabadon felülmérlegelheti az elsőfokú bíróság által beszerzett bizonyítékokat [a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény]..... [619](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM GAZDASÁGI SZAKÁG

- [86](#) Pótbefizetés elrendelésére jogszerűen akkor kerülhet sor, ha a társaság vagyona, saját tőkéje nem nyújt fedezetet a veszteségeire, és ez veszélyezteti az üzletszerű gazdasági tevékenység folytatását. Önmagában a számviteli törvény szerinti éves beszámoló mérlegében kimutatott veszteség a pótbefizetés elrendelését nem alapozza meg..... [623](#)
- [87](#) I. Biztosítéki célú az engedményezés, ha az engedményezés hatályának beálltát a szerződő felek az adós teljesítésének elmaradásához kötik, azaz az engedményes az engedményezővel létesített alapjogviszonyából származó követelés teljesítésének elmaradása esetén kereshet csak kielégítést az átruházott követelésből.
II. Az adós rendes gazdálkodása körébe a cégjegyzékbe bejegyzett, az adós létesítő okiratában szereplő tevékenységi körök gyakorlása során az üzletszerű gazdasági kapcsolatokban megkötött szerződések, az ezek alapján teljesített szolgáltatások tartozhatnak. Az utóbb felszámolás alá került adós rendes gazdálkodása körébe tartozó szerződésének a teljesítése nem minősül egy hitelező előnyben részesítésének, ezért a kifizetés módját teljesítési célú engedményezéssel megállapító jogügylet sem tekinthető olyan szerződésnek, amelynek tárgya egy hitelező előnyben részesítése.
II. A Pp. tiltó rendelkezése hiányában az indokolás megváltoztatásának körébe tartozhat az elsőfokú ítélet indokolásának mellőzése is abban a körben, amelyben azt a másodfokú bíróság a Pp. 342. § (1) és (3) bekezdésébe ütközőnek ítélte..... [627](#)
- [88](#) A cég saját maga ellen nem indíthat törvényességi felülvizsgálati eljárást, azaz nem lehet egyidejűleg kérelmezői és kérelmezetti pozícióban. Az ilyen kérelem visszautasításának, ennek hiányában az eljárás hivatalból történő megszüntetésének van helye..... [631](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM MUNKAÜGYI SZAKÁG

- [89](#) A munkáltató ellenőrzési körébe tartozik minden olyan tevékenység vagy körülmény, amelynek alakítására a munkáltatónak bármilyen lehetősége volt. Az ellenőrzési kör fennállásának megállapíthatósága tekintetében jelentősége van a munkáltató utasításainak és elvárásainak is..... [633](#)
- [90](#) I. A munkáltató jogsértése az üzemi tanáccsal szemben az egyedi munkaviszonyt megszüntető munkáltatói intézkedés jogszerűségét nem érinti.
II. Az általános magatartási követelményekből nem következik előzetes tájékoztatási kötelezettség, ezért a munkaviszony megszüntetésére irányuló szándék kifejezett közlésének hiánya nem eredményezheti magának a felmondási nyilatkozatnak a jogellenességét az Mt. 6. § (2) bekezdése alapján..... [637](#)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

- [91](#) A normával a jogalkotó mindig egy kitűzött célt kíván elérni, a bíróság feladata, hogy a jogértelmezését e célra tekintettel végezze el az Alaptörvény 28. cikkében írtakra is figyelemmel..... [643](#)
- [92](#) I. Származékos jogalkotói jogkörben kiadott kormányrendelet nem minősül a Szankció tv. 5. § (1) és (4) bekezdésében foglalt elévülési időtől eltérést biztosító jogszabálynak, mivel a Szankció tv. elévülésre vonatkozó rendelkezésétől csak törvény vagy eredeti jogalkotói hatáskörben kiadott kormányrendelet térhet el.
II. Az elévülés megállapítása nem megalapozott, ha az elévülési idő számítása szempontjából jelentős tényállás csak részben feltárt, a tudomásszerzés időpontjára, valamint a szubjektív elévülési időt esetlegesen megszakító hatósági eljárási cselekményekre a vizsgálat nem terjedt ki.
III. Az objektív felelősség alóli mentesülés kizárólag az irányadó jogszabályokban meghatározott mentesülési ok fennállása esetén állapítható meg, a jogalkalmazás új mentesülési okot nem keletkeztethet..... [646](#)
- [93](#) A Harmtv. 17/A. § (3) bekezdése szerinti hatósági végzést támadó keresetet a közigazgatási bíróság a Kp. 124. § (2) bekezdés c) és e) pontjára alapítottan nem bírálhatja el egyszerűsített perben..... [652](#)
- [94](#) Az Mt. 80. § (2) bekezdésének munkavállalói felmondás esetén történő alkalmazásakor – amennyiben nem áll fenn a rendelkezésre állási és munkavégzési kötelezettség teljesítése alóli mentesülési ok – utolsó munkában töltött napnak az a nap számít, amikor a munkavállaló utoljára volt köteles a munkavégzési kötelezettségének eleget tenni..... [655](#)
- [95](#) A kisajátítási hatóság azzal, hogy a felpereseket két ízben is tájékoztatta arról,

	hogy a szakértői véleménnyel kapcsolatos kérdéseiket és észrevételeiket legkésőbb a kisajátítási tárgyaláson tehetik meg, eleget tett az Ákr. 5. § (2) bekezdés a) pontja szerinti kötelezettsége első fordulataának (ügyféli jogok és kötelezettségek megismerésének biztosítása), de nem tett eleget a második fordulat szerinti alapelvi követelménynek, amely szerint a hatóságnak az ügyféli jogok gyakorlását elő kell segítenie. Az Ákr. ezen alapelvi rendelkezése azt a kötelezettséget rója a hatóságra, hogy ha a felperesek a kisajátítási tárgyaláson a kártalanítási összeget valamely része tekintetében kifogásolják, a kifogás pontos tartalmát a hatóságnak tisztáznia kell.....	657
96	Az adóhatósági határozat jogorvoslati tájékoztatásának alkalmasnak kell lennie a jogorvoslati jog gyakorlásának elősegítésére. A megtévesztő adóhatósági tájékoztatással okozati összefüggésben álló hatálytalanság jogkövetkezményeként a tisztességes hatósági eljárás és a jogorvoslathoz való jog érvényesülése érdekében a fellebbezés visszautasításának nincs helye.....	663
97	Nem alkalmas érdemi felülvizsgálatra a jogerős ítélet, ha nem tartalmazza a jogvita elbírálásához szükséges tényállást, a bizonyítékok egyenkénti és összességükben történő értékelését, az irányadó jogszabályok mikénti alkalmazását	666
98	Vadászterületen a föld használója köteles a vadkár megelőzése, elhárítása, illetve csökkentése érdekében a vadászatra jogosulttal egyeztetett és a célnak megfelelő módon közreműködni.....	670
99	A közös tulajdonban álló jármű tulajdonosai csakis közösen dönthetnek arról, hogy ki a jármű üzemeltetője, személye ugyanis csak a tulajdonostársak egybehangzó nyilatkozata alapján állapítható meg. Ha az üzemeltető személye megállapítható, akkor e minőség megváltoztatásához, megszüntetéséhez (azaz egy újbóli megállapításhoz) úgyszintén a tulajdonostársak egyetértése szükséges	673
100	Az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközését állító bírói indítványt indokolni kell, az indokolási kötelezettségnek nem tesz eleget a fél álláspontjának ismertetése	674

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

I	C-299/22. sz. Tez Tour ügyben 2024. február 29-én hozott ítélet.....	677
II	C-437/22. sz. R.M. és E.M. ügyben 2024. február 29-én hozott ítélet.....	685
III	C-566/22. sz. Inkreal ügyben 2024. február 8-án hozott ítélet.....	690
IV	C-661/22. sz. ABC Projektoi ügyben 2024. február 22-én hozott ítélet.....	693

V	C-715/20. sz. X (Absence de motifs de résiliation ügyben 2024. február 20-án hozott ítélet.....	696
-------------------	---	-----

FÓRUM

	Bíró Péter: A mulasztási perek bírói gyakorlata a közigazgatás hallgatása elleni jogorvoslat hazai fejlődéstörténetének tükrében	703
--	--	-----

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

Order Jpe.II.60.068/2023/4. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	587
Order Jpe.II.60.070/2023/4. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	588
Order Jpe.I.60.001/2024/4. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	590

CRIMINAL CHAMBER

77	I. Qualification cannot be based on such fact, the description of which is missing from the final judgment; even if it can be inferred from the facts contained in the judgment. II. Commerciality as a qualifying circumstance of the offence can be established even if a relatively longer period of time elapsed between each offence because the defendant was in detention for most of the period between each offence, but during his time at large the commerciality of criminal activity can be established, even on the basis of other final judgements.....	593
78	According to the facts of the case, the defendant IV. contributed to the preparation of the sales contracts knowing that they actually concealed an exchange of real estate, but he did not know that he was enabling and assisting the other defendant to commit the crime of fraud. If a final judgement establishes facts on the basis of which it is clear that the substantive element of the criminal activity is missing, the trial court's legal conclusion of guilt is erroneous and the factual basis for the legal conclusion that the accomplice's conduct was related to the defendant's intent is lacking.....	598
79	I. It must and can always be determined on the basis of the contractual intent of the parties whether or not the property in question serves as security for the repayment of the loan, and whether or not the deprivation of the basis for satisfying a third person's claim is an offence. It is an offence if the collateral deprived secures a claim which exists under a written contract. II. Distinguishing between fraud and fraudulent contracts	602
80	In the context of the statutory offence of possession of narcotic drugs as defined in Article 178 of the Act on Criminal Code, Article 180 (1) contains a special ground for exemption from criminal liability. This statutory condition is a material obstacle to the continuation of criminal proceedings for the offences concerned, in view of which a proceeding must be terminated at any stages.	

81	The district court acted in violation of the rules of criminal substantive law, disregarding the ground for the exemption from criminal liability, when it found the defendant criminally liable for drug possession.....	606
82	No decision (order) in the form of a decision is required with regard to the issuance of a notice or the refusal of a motion for a notice pursuant to Article 180 (2) of Act LXXVIII of 2017 (Lawyers Act), this falls within the scope of judicial measures not requiring a decision (Article 449 (1) of the Code on Criminal Procedure). The wording of the Lawyers Act requires the court's discretion to make a favourable assessment of the court acting in the case, and therefore the issuance of the notice cannot be enforced. There is no right of appeal against a judicial measure which does not require the form of a decision..... I. Pursuant to Article 647 (1) of the Code on Criminal Procedure, a decision in accordance with the law can only be made if the court finds that the renewal of the proceedings is well-founded. In the absence of this statutory prerequisite, i.e. that the renewal of the proceedings was well-founded, the court of appeal carried out a "review" of the decision in the main proceedings and issued a new decision. II. In the event of a rejection of an application for retrial, the validity of the decision in the main case is not affected, and the court of appeal has no such power of extraordinary review and of making a decision. The Curia is entitled to do so in extraordinary proceedings, in the context of a review procedure.....	608
		610

CIVIL CHAMBER CIVIL DIVISION

83	The mere absence of a valid adoption of the budget for a given year does not automatically invalidate the decision of the general assembly adopting the accounts for that year. The relationship between the budget and the accounts must be examined on a case-by-case basis, taking all the circumstances into account, in order to establish without concern the effect of an invalid budget on the validity of the decision on clearing the budget	614
84	The right to claim costs included in the elements of damages is relevant in the case of liability for damages if the injured party suffers a loss as a result of the harmful conduct, the elimination or reduction of which has required the payment of costs, as the injured party has decided: the court will then decide whether the	

costs claimed are justified. If, however, the damage has ceased in the meantime, there is no damage to repair and therefore no justification for the reimbursement of costs 616

85 The general exclusion of judicial discretion and its limitation to manifestly unreasonable cases is only a rule in review proceedings, the court of second instance is free to review the evidence obtained by the court of first instance [Act CXXX of 2016 on the Code of Civil Procedure.] 619

**CRIMINAL CHAMBER
COMMERCIAL DIVISION**

86 An additional payment may be legally ordered if the company's assets and equity do not cover its losses and this jeopardises the continuation of its business activity. A loss shown in the balance sheet in the annual accounts under the Accounting Act is not in itself a basis for ordering additional payment 623

87 I. An assignment is collateral if the parties to the contract make the assignment conditional on the debtor's default, i.e. the assignee can only seek satisfaction from the assigned claim in the event of default on the claim arising from the underlying relationship with the assignor.
II. The debtor's normal business activities may include contracts concluded in the course of the exercise of the activities listed in the debtor's articles of association in the course of business relations and the services rendered on the basis of such contracts. The performance of a contract which falls within the ordinary course of the debtor's business that has been placed in liquidation, does not constitute favouring of a creditor, and therefore a legal transaction which establishes the method of payment by assignment cannot be regarded as a contract the object of which is to favour a creditor.
II. In the absence of a prohibitive provision of the Code on Civil Procedure, the scope of changing the statement of reasons may also include omitting the statement of reasons of the first instance judgment to the extent that the court of appeal found it contravening Articles 342 (1) and (3) of the Code on Civil Procedure..... 627

88 The company cannot initiate a judicial oversight proceeding against itself, i.e. it cannot be both applicant and defendant. Such an application must be rejected or, failing that, the proceedings must be terminated of the company's own motion ... 631

**CIVIL CHAMBER
LABOUR DIVISION**

89 The employer's right to inspection includes any activity or circumstance which the employer had any opportunity to control. The employer's instructions and

expectations also have a bearing on whether the scope of inspection can be established.. 633

90 I. The employer's infringement in relation to the works council does not affect the lawfulness of the employer's measure terminating the individual employment relationship.
II. The general conduct requirements do not imply an obligation to inform in advance, therefore the lack of an express communication of the intention to terminate the employment relationship cannot result in the unlawfulness of the termination notice itself under Article 6 (2) of the Labour Code..... 637

ADMINISTRATIVE CHAMBER

91 With a norm, the legislator always aims to achieve an objective, and it is the task of the court to interpret the law in accordance with this objective in mind, also taking into account Article 28 of the Fundamental Law..... 643

92 I. A government decree issued under secondary legislative powers is not considered to establish limitations period under Article 5 (1) and (4) of the Sanctions Act, since only a statute or a government decree issued under the original legislative powers may derogate from the limitation period of the Sanctions Act.
II. An establishment of limitation period is unfounded if the facts relevant to the calculation of the limitation period have only been partially established, the investigation has not covered the date of knowledge and the procedural acts of the authority that may have interrupted the subjective limitation period.
III. Exemption from objective liability can only be established if the grounds for exemption set out in the applicable legislation exist, and the application of the law cannot give rise to new grounds for exemptionúj mentesülési okot nem keletkeztethet..... 646

93 An action challenging an administrative order pursuant to Article 17/A (3) of the Act II of 2007 on the Admission and Right of Residence of Third-Country Nationals (Hartmv.) may not be adjudicated in a simplified procedure under Article 124 (2) (c) and (e) of the Administrative Litigation Act 652

94 In accordance with Article 80 (2) of the Labour Code in the case of dismissal of an employee, if there is no reason for exemption from the obligation to be available and to work, the last day of work is the last day on which the employee was obliged to fulfil his/her obligation to work..... 655

95 The expropriation authority, by informing the applicants twice that they could submit their questions and comments on the expert's opinion at the expropriation hearing at the

	latest, fulfilled the first prong of its obligation under Article 5(2)(a) of the Act on General Public Administration Procedures (to ensure that the rights and obligations of the client are known), but failed to fulfil the second prong of the requirement that the authority must facilitate the exercise of the rights of the client. This fundamental principle of the Act on General Public Administration Procedures imposes an obligation on the public authority to clarify the exact content of the objection if the claimants object to any part of the compensation amount at the expropriation hearing.....	657
96	The information on the appeal of the tax authority's decision must be suitable to facilitate the exercise of the right of appeal. As a legal consequence of the ineffectiveness of the misleading information provided by the tax authority, there is no room for rejection of the appeal in accordance with the principle of fair administration.....	663
97	A final judgment is not suitable for review on the merits if it does not contain the facts of the case, the assessment of the evidence individually and as a whole, and the application of the applicable law	666
98	In a hunting area, the user of the land is obliged to cooperate with the person entitled to hunt in order to prevent or reduce damage, in a manner agreed with the person entitled to hunt and in a manner appropriate to the purpose	670
99	The owners of a jointly owned vehicle can only decide jointly who is the operator of the vehicle, as the identity of the vehicle operator can only be established on the basis of a unanimous declaration by the co-owners. If the identity of the keeper can be established, a change or termination of this identity (i.e. a new identity) also requires the agreement of the co-owners.....	673
100	A claim alleging that a municipal regulation is contrary to another law must state the reasons on which the claim is based, and the obligation to state reasons is not fulfilled by a party's presenting its position.....	674

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

I	Judgment of 29 February 2024 delivered in Case C-299/22. Tez Tour.....	677
II	Judgment of 29 February 2024 delivered in Case C-437/22. R.M. and E.M.	685
III	Judgment of 8 February 2024 delivered in Case C-566/22. Inkreal.....	690
IV	Judgment of 22 February 2024 delivered in Case C-661/22. ABC Projekta.....	693
V	Judgment of 20 February 2024 delivered in Case C-715/20. X (Absence de motifs de résiliation).....	696

FORUM

Péter Bíró: The judicial practice of default suits in the light of the history of the development of remedies against administrative silence in Hungary.....	703
--	-----

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.068/2023/4. számú
végzése

Rendelkező rész

A Kúria az adós jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás**
- [1] Az adós (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Gfv.30.431/2023/4. számú, a felszámoló felülvizsgálati kérelmét visszautasító és a Szolnoki Törvényszéket kijelölő jogerős végzése ellen. Kérte a támadott határozat részben, a Szolnoki Törvényszéket kijelölő részében való hatályon kívül helyezését, és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítását. Álláspontja szerint a Kúria végzése eltér a Kúria 6/2022. JEH (Jpe.III.60.027/2022/15.) és BH 2022.266. számon is megjelent (Gfv.30.310/2021/3. számú) határozataiban foglaltaktól. Kérte a Kúria Gfv.30.431/2023/4. számú végzése végrehajtásának felfüggesztését is.
- [2] A panaszos az előterjesztett jogegységi panaszban mindenekelőtt arra hivatkozott, hogy a jogegységi panasszal támadott határozat meghozatalára eleve a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényben (a továbbiakban: Pp.) foglaltak súlyos megsértésével került sor, ugyanis a felülvizsgálati kérelem és a kijelölés tárgyában indult eljárásokban egyesítésnek nem lett volna helye, minthogy a Pp. 117. § (2) bekezdés *b)* pontja szerinti feltétel nem teljesült. A panaszos szerint a Kúria a támadott határozatot tehát eleve meg sem hozhatta volna, ami annak hatályon kívül helyezését indokolja.
- [3] A panaszos arra is hivatkozik, hogy a Kúria jogértelmezése, azaz, hogy egyébként egy esetlegesen téves vagy jogszabálysértő döntéssel szemben a jogerő és annak joghatásai nem állhatnak be, az figyelmen kívül hagyható, ellentétes a Kúria jogerővel kapcsolatban a 6/2022. JEH-ban foglalt jogértelmezésével, továbbá súlyosan sérti a jogbiztonságot, ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével. A panaszos álláspontja szerint ugyanis a Kúria a fél rendelkezési jogát, a jogerő áttörésének törvényes rendjét figyelmen kívül hagyva „átlépte, megkerülte” a jogerőt. A Kúria tehát jelen eljárásban nem mondhatta ki, hogy annak jogszerűtlensége miatt ahhoz joghatások nem fűződhetnek, mivel ez sérti a jogerő elvét, ellentétes a 6/2022. JEH-ban foglaltakkal. A panaszos álláspontja szerint amennyiben az is lenne megállapítható, hogy az eljárást megszüntető

végzéshez jogerőhatás nem, csupán egyszerű kötőerő kapcsolódik, úgy a támadott határozat ellentétes a BH 2022.266. számon megjelent döntésben foglaltakkal is. Eszerint ugyanis a hatályon kívül helyező határozathoz fűződő egyszerű kötőerő azt jelenti, hogy a határozattól a másodfokú bíróság abban a fellebbezési eljárásban, amelyben hozta, nem térhet el, azaz a kötőerő beálltát követően már más határozatot nem hozhat.

- [4] A panaszos álláspontja szerint a Kúria a Szegedi Ítéltábla végzését hatályon kívül nem helyezte, az továbbra is hatályban van, tehát ahhoz egyszerű kötőerő is kapcsolódik. Mindebből kifolyólag a Szegedi Ítéltábla – és a Szolnoki Törvényszék – a Pp. 357. § (1) bekezdése alapján továbbra is kötve van a határozathoz, a felszámolást továbbra is megszüntetettnek kell tekintenie, azt „folytatni” nem tudja, hiszen nincsen mit folytatni. Ezzel összefüggésben tévesnek tartja panaszos – egyben ellentétesnek a hivatkozott döntéssel – a támadott határozat [20] bekezdésében foglalt azon jogi érvelést, hogy a kijelölés érinti a kötőerőt.
- [5] Jogegységi panaszában megjegyezte továbbá a panaszos, hogy Pp. 31. § nem ad lehetőséget arra, hogy a Kúria a kijelölésen kívül a kijelölő végzésben valamely határozat figyelmen kívül hagyására utasítsa az alsóbb fokú bíróságokat.
- [6] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [7] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h)* pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az nem tartalmazza a (3) bekezdésben foglaltakat, és a megfelelő kiegészítés az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül nem történik meg.
- [8] A Bszi. 41/C. § (3) bekezdése szerint a jogegységi panaszban – a beadványra vonatkozó általános szabályokon túl – meg kell jelölni egyrészt azt a határozatot, amellyel szemben a fél a panaszt előterjeszti, másrészt azt a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít.
- [9] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a Bszi.-ben foglalt tartalmi követelmények mellett (a támadott és hivatkozott határozatok megjelölése), a félnek nem elég arra hivatkozni, hogy az egyik határozat eltért a másiktól, a panasz befogadásához szükséges, hogy az előterjesztő megjelölje, miben látja az eltérést. Az eltérés megjelölésének azonban konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie pontos jogértelmezésre vonatkozó állásponttal. Be kell mutatnia tehát azt a lényegi háttértényállást, azaz a szükséges ügyszabálysértést, ami az összehasonlítás alapfeltétele. Ki kell munkálnia, hogy a támadott határozat konkrétan melyik jogszabályi rendelkezésre vonatkozó mely jogértelmezést hol nem tartotta be, hol tért el a támadott határozat jogkérdésben a Kúria közzétett jogértelmezésétől. Fel kell tárnia tehát az ügyek összehasonlítható

- tényállását, az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot; egy konkrét jogszabály konkrét határozatban való értelmezését kell összevetni egy hasonló helyzetben történt más értelmezéssel. (Jpe.I.60.011/2021/3. [22], Jpe.I.60.014/2021/5. [17], Jpe.II.60.002/2022/3. [11], Jpe.II.60.032/2022/5. [10], Jpe.I.60.013/2023/3. [7], Jpe.II.60.042/2023/4. [7])
- [10] A Jogegységi Panasz Tanács több döntésében rámutatott arra is, hogy a Bszi.-ben rögzített törvényi elvárás nem egy bármilyen tartalmú közzétett kúriai határozat megjelölését jelenti, hanem az állított jogkérdésben eltérés konkrét ismertetését igényli, ennek vizsgálata ugyanis – a panasz befogadása esetén – az eljárás lényege, ennek hiányában az eredménnyel nem folytatható le. (Jpe.I.60.001/2021/2. [17], Jpe.I.60.011/2021/3. [19], Jpe.I.60.012/2021/4. [9], Jpe.II.60.002/2022/3. [12], Jpe.II.60.032/2022/5. [11], Jpe.I.60.013/2023/3. [8], Jpe.I.60.019/2023/4. [7])
- [11] A jogegységi panaszban tehát nem elégséges megjelölni az eltérés alapjául hivatkozott határozatokat, a panaszt adekvát indokolással is el kell látni, részletesen ki kell fejteni, hogy a panaszos miben látja az eltérést.
- [12] A panaszos általánosságban utalt a megjelölt határozatoktól való eltérésre: nem emelte ki világosan és egyértelműen azonosítható módon, hogy a hivatkozott határozatok jogértelmezésétől miért, miben tér el a támadott ítélet, illetve a referenciahatározatokkal való összevethetőség okán szükséges az ügyazonosság bemutatása is elmaradt.
- [13] A panaszos tehát valójában az alapeljárást, különösen az annak során szerinte elkövetett különböző eljárási szabálysértéseket sérelmezte: nem értett egyet a támadott határozat megállapításaival, illetve jelentős részben alkotmányossági problémákat, Alaptörvényellenességet állított, amelyek alkotmányjogi panasz tárgyát képezhetnének.
- [14] A Jogegységi Panasz Tanács több döntésében utalt arra is, hogy a Tanácsnak a jobbjára tartalma szerint alkotmányjogi panasznak minősíthető kérdésekben nincs módja, hatásköre eljárni. A Kúria jogértelmezésének alaptörvényi megfelelősége alkotmányjogi panasz tárgya lehet. (Jpe.I.60.002/2021/7. [29], Jpe.I.60.011/2021/3. [25], Jpe.I.60.001/2022/3. [17], Jpe.II.60.010/2022/4. [15], Jpe.I.60.019/2022/9. [24], Jpe.II.60.002/2023/5. [38])
- [15] A Kúria már több döntésében utalt arra is, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog-, és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőségét biztosítanak. A jogegységi panasz eljárás, mint ahogy a nevében is tükröződik, a közzétett határozattól eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza, nem pedig újabb jogorvoslati fórumot nyit a panaszosnak, a megelőző eljárások során szükségszerűen már érvényesített jog-, és érdeksérelmének orvoslására. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőségét biztosítanak. (Jpe.I.60.001/2021/2. [13], Jpe.I.60.011/2021/3. [19], Jpe.I.60.014/2021/5. [14], Jpe.I.60.001/2022/3. [17], Jpe.I.60.015/2022/3. [16], Jpe.II.60.016/2022/3. [16], Jpe.II.60.036/2021/13. [22], Jpe.I.60.035/2022/7. [17], Jpe.II.60.030/2022/8. [42], Jpe.II.60.016/2023/4. [5], Jpe.I.60.013/2023/3. [10], Jpe.I.60.007/2023/7. [31])
- [16] A jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként”. (Jpe.I.60.011/2021/3. [20], Jpe.II.60.036/2021/13. [22], Jpe.I.60.035/2022/7. [17], Jpe.II.60.030/2022/8. [42])
- [17] Mindezek miatt a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontja alapján visszautasította. Erre tekintettel – utalva a Bszi. 41/C. § (5) bekezdésére is – a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem érdemi elbírálását mellőzte.

Elvi tartalom

- [18] Az alapeljárást, az annak során felmerült eljárási szabálysértéseket sérelmező, lényegét tekintve megismételt felülvizsgálatot célzó jogegységi panasz nem bírálható el érdemben a rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, *sui generis* jogegységi panasz eljárásban.

Záró rész

- [19] Az eljárás a jogegységi panasz visszautasítására tekintettel az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 57. § (1) bekezdése alapján illetékmentes, ezért a panaszos az Itv. 80. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján a jogegységi panasz eljárásban megfizetett 70 000 (azaz hetvenezer) forint illeték visszatérítését a székhelye szerint illetékes állami adóhatóságtól kérheti.
- [20] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2024. január 22.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró,
Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró,
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró,
Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.070/2023/4. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) „42/B. § (2) bekezdése” alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Gfv.30.567/2022/7. számú, a jogerős rész- és közbenső ítéletet hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyó ítélete ellen. Kérte az ítélet hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Álláspontja szerint a Kúria ítélete eltér a Kúria Jpe.I.60.015/2021/15. számú határozatának (a továbbiakban: JPE határozat) [16] pontjában foglaltaktól.
- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az nem tartalmazza a (3) bekezdésben foglaltakat, és a megfelelő kiegészítés az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül nem történik meg.
- [4] A Bszi. 41/C. § (3) bekezdése szerint a jogegységi panaszban – a beadványra vonatkozó általános szabályokon túl – meg kell jelölni egyrészről azt a határozatot, amellyel szemben a fél a panaszt előterjeszti, másrészről azt a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít.
- [5] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a Bszi.-ben foglalt tartalmi követelmények mellett (a támadott és hivatkozott határozatok megjelölése), a félnek nem elég arra hivatkozni, hogy az egyik határozat eltért a másiktól, a panasz befogadásához szükséges, hogy az előterjesztő megjelölje, miben látja az eltérést. Az eltérés megjelölésének azonban konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie pontos jogértelmezésre vonatkozó állásponttal. Be kell mutatnia tehát azt a lényegi háttértényállást, azaz a szükséges ügyszakosságot, ami az összehasonlítás alapfeltétele. Ki kell munkálnia, hogy a támadott határozat konkrétan melyik jogszabályi rendelkezésre vonatkozó mely jogértelmezést hol nem tartotta be, hol tért el a támadott határozat jogkérdésben a Kúria közzétett jogértelmezésétől. Fel kell tárnia tehát az ügyek összehasonlítható tényállását, az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot; egy konkrét jogszabály konkrét határozatban való értelmezését kell összevetni egy hasonló helyzetben történt más értelmezéssel. (Jpe.I.60.011/2021/3. [22], Jpe.I.60.014/2021/5. [17], Jpe.II.60.002/2022/3. [11], Jpe.II.60.032/2022/5. [10], Jpe.I.60.013/2023/3. [7], Jpe.II.60.032/2023/3. [5], Jpe.I.60.059/2023/7. [12])
- [6] A panaszos megjelölte azt a határozatot, amellyel szemben előterjesztette a jogegységi panaszt és azt a közzétett határozatot is, amelytől jogkérdésben való eltérést állít, ezzel azonban a Bszi. 41/C. § (3) bekezdésének csak formailag tett eleget.
- [7] A jogegységi panasz érvelése szerint a Kúria támadott határozata abban a jogkérdésben tért el a hivatkozott JPE határozat 16. pontjában foglaltaktól, hogy az I. rendű alperes árfolyamkockázati tájékoztatása nem teszi lehetővé a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára, hogy megértse a szóban forgó pénzügyi mechanizmus konkrét működését és így felmérje az ilyen szerződési feltételek által ugyanezen szerződés teljes időtartama alatt a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, esetlegesen jelentős negatív gazdasági következmények kockázatát. Álláspontja szerint a Kúria támadott határozata jogellenesen állapította meg, hogy az I. rendű alperes árfolyamkockázati tájékoztatása a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209. § (1) bekezdése alapján nem tisztességtelen, illetve a kölcsönszerződés nem semmis a régi Ptk. 209/A. § (2) bekezdése alapján.
- [8] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban azt vizsgálta, hogy a perbeli kölcsönszerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezései a régi Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelennek minősülnek-e. Megállapította, hogy a Kúria a perbeli pénzügyi szolgáltató perbelivel azonos kockázatteljáró nyilatkozatát és kölcsönszerződése rendelkezéseit több esetben vizsgálta és azt nem találta tisztességtelennek. Rögzítette a JPE határozatban meghozott elvi tartalmú döntést, s azt is, hogy a Kúria a JPE határozatot követően is vizsgálta a perbelivel azonos pénzügyi szolgáltató perbelivel azonos kockázatteljáró nyilatkozatát és kölcsönszerződése rendelkezéseit. Egyértelműen úgy foglalt állást, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezések megfelelnek az Európai Unió Bírósága és a Kúria jogegységi határozataiban kifejtett szempontjainak, mert azokból a fogyasztó számára kiderül, hogy az árfolyamkockázat korlátlan, annak gazdasági következményeit ő viseli, az a tőketartozásra és a havi törlesztőrészletre is hatással van. A Kúria a peranyagban sem talált olyan hivatkozást, amely indokolta tette volna, hogy a kialakult joggyakorlatától eltérjen, jogegységi eljárást kezdeményezzen.
- [9] A panaszos a Kúria támadott határozatában foglaltak ellenére kérte annak megállapítását, hogy az I. rendű alperes árfolyamkockázati tájékoztatása tisztességtelen és a kölcsönszerződés semmis.
- [10] A Kúria már több döntésében utalt arra is, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jozt, és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőségét biztosítanak. (Jpe.I.60.001/2021/2. [13], Jpe.I.60.011/2021/3. [19], Jpe.I.60.014/2021/5. [14], Jpe.I.60.001/2022/3. [17], Jpe.I.60.015/2022/3. [16], Jpe.II.60.016/2022/3. [16], Jpe.II.60.036/2021/13. [22], Jpe.I.60.035/2022/7. [17], Jpe.II.60.030/2022/8. [42], Jpe.II.60.016/2023/4. [5], Jpe.I.60.013/2023/3. szám [10].) A panaszos által előterjesztett jogegységi panasz érvelése a felülvizsgálati eljárás lefolytatását célozta, az ismételt, „(másod-)felülvizsgálati ellenkérelemnek” tekinthető, hiszen a panaszos a per korábbi szakaszában el nem fogadott saját álláspontját kívánta érvényesíteni, azt kifogásolta, hogy hivatkozását a Kúria eljáró tanácsa hogyan értékelte.
- [11] A jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti

- a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként”. (Jpe.I.60.011/2021/3. [20], Jpe.II.60.036/2021/13. [22], Jpe.I.60.035/2022/7. [17], Jpe.II.60.030/2022/8. [42], Jpe.II.60.032/2023/3. [8], Jpe.I.60.059/2023/7. [14])
- [12] Mindezek miatt a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontja alapján visszautasította.

Elvi tartalom

- [13] A jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként”.

Záró rész

- [14] Az eljárás a jogegységi panasz visszautasítására tekintettel az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 57. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint illetékmentes.
- [15] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2024. január 22.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró,
Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró,
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró,
Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró,
Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró,
Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró,
Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.001/2024/4. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria az alperes jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] Az alperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) és (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Pfv.III.20.033/2023/4. számú, a jogerős ítéletet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályában fenntartó ítélete ellen. A panaszos a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése körében arra hivatkozott, hogy a már a felülvizsgálati kérelemben is megjelölt, BH 2023.119. (helyesen: BH 2013.119.) számon megjelent Pfv.I.21.474/2011/10. számú határozattól való eltérést a Kúria a támadott

határozatban nem orvosolta. A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése körében pedig arra hivatkozott, hogy a támadott határozat indokolatlanul tért el a Pfv.III.20.431/2019/7. és a Jpe.I.60.009/2022/10. számú határozatoktól akkor, amikor a szakértői vélemény aggályosságával kapcsolatos hivatkozásokat nem vizsgálta. A panaszos mindezekre tekintettel a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés *c*) pontja alapján a támadott határozat hatályon kívül helyezését, a Kúriát új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte, figyelemmel arra, hogy álláspontja szerint a jogkérdésben való eltérés nem volt indokolt.

- [2] A Kúria mindenekelőtt rámutat, hogy bár a panaszos a Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdésére is hivatkozott, azonban a jogegységi panasz tartalma szerint minden megjelölt határozat tekintetében a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésén alapul, tekintettel arra, hogy a BH 2013.119. számon is megjelent Pfv.I.21.474/2011/10. számú határozatra a panaszos már a felülvizsgálati kérelemben is hivatkozott, de nem mint olyan döntésre, amitől az alsóbb fokú bíróság eltért, hanem ezt mint a felülvizsgálati eljárás során irányadó döntést jelölte meg.
- [3] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [4] A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontja alapján – hiánypótlási felhívás kiadását megelőzően – visszautasítja, ha az nem tartalmazza a (3) bekezdésben foglaltakat, és a megfelelő kiegészítés az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül nem történt meg. A Bszi. 41/C. § (3) bekezdése értelmében a jogegységi panaszban – a beadványra vonatkozó általános szabályokon túl – meg kell jelölni azt a határozatot, amellyel szemben a fél a panaszt előterjeszti és azt a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít a fél.
- [5] A Jogegységi Panasz Tanács számos döntésében következetesen kifejtette, hogy ez a követelmény nem a határozatok és az eltérés pusztá megnevezését jelenti. A jogegységi panaszban nem elég arra hivatkozni, hogy az egyik határozat eltért a másiktól, a panasz befogadásához szükséges, hogy az előterjesztő megjelölje miben látja az eltérést. Az eltérés megjelölésének azonban konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie, pontos jogértelmezésre vonatkozó állásponttal. (utoljára: Jpe.I.60.059/2023/7. [12]). Továbbá a Kúria azt is rögzítette, hogy a panaszosnak ki kell munkálnia, hogy a támadott határozat konkrétan melyik jogszabályi rendelkezésre vonatkozó mely jogértelmezést, hol nem tartotta be, hol tért el a támadott határozat jogkérdésben a Kúria közzétett jogértelmezésétől. Fel kell tární tehát az ügyek összehasonlítható tényállását, az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot; egy konkrét jogszabály konkrét határozatban való értelmezését kell összevetni egy hasonló helyzetben történt más értelmezéssel. (utoljára: Jpe.I.60.059/2023/7. [12])
- [6] A Kúria a panaszos által megjelölt referenciahatározatok kapcsán rámutat, hogy a Pfv.III.20.431/2019/7. számú határozatot a Kúria ugyan 2012. január 1. után hozta meg, azonban az a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (BHGY) nincsen közzétéve. A határozatot a meghozatalakor

- hatályos Bszi. vonatkozó rendelkezései értelmében nem is kellett közzétenni, ugyanis a Kúria e végzésében a jogerős közbenső ítéletet – az elsőfokú közbenső ítéletre is kiterjedően – hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A hatályon kívül helyező végzések BHGY-ban való közzététele csak a Bszi. 2021. január 1-jétől hatályos módosítása nyomán kötelező. (Jpe.II.60.042/2022/3. [2])
- [7] A fentiekre tekintettel kizárólag a panaszos által megjelölt másik két referenciahatározat (Pfv.I.21.474/2011/10., Jpe.I.60.009/2022/10.) vonatkozásában vizsgálható, hogy az ügyszabványosság bemutatása és az eltérés megjelölése megfelelően megtörtént-e, a panaszos feltárta-e az ügyek összehasonlítható tényállását, az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot.
- [8] A Pfv.I.21.474/2011/10. számú határozattól való eltérés tekintetben a panaszos megjelölte azt az elvi tartalmat, amelytől az eltérést állítja: „A felülvizsgálat mint rendkívüli perorvoslat szabályainak egységes értelmezése szerint a bizonyítékok felülmérlegelésének nincs helye, kivéve ha a támadott határozat iratellenes vagy logikai ellentmondást tartalmaz, avagy a bíróság nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésén alapszik. [...]” Ehhez képest a támadott határozat „eltérését” abban látta, hogy a Kúria „sajátos megoldásként” nem bírálta felül a másodfokú ítélet megállapításait, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) bekezdésére hivatkozással azt állapította meg, hogy a másodfokú ítélet bizonyítékmérlegelése nem volt okszerűtlen. A panaszos álláspontja szerint a Kúria figyelmen kívül hagyta, hogy az adott bizonyítékból csak más következtetés lett volna levonható. Állította, hogy a másodfokú ítélet szerinti bizonyítékmérlegelés – a felülvizsgálati ítéletből kitűnően is – iratellenes, ekként az a régi Pp. 206. § (1) bekezdése alapján nem lett volna helyben hagyható. A jogegységi panasz ebben a körben tehát a másodfokú ítélet iratellenességét állítja, és a támadott határozatban szereplő mérlegelés felülbírálatára irányul.
- [9] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a panaszos feladata a támadott határozat és az összehasonlításhoz hivatkozott határozatok közötti ellentét feltárása. (Jpe.I.60.011/2021/3. [23]) Ez azonban a konkrét ügyben nem történt meg. A panaszos az állított eltérést nem konkrét jogértelmezésre vonatkoztatta, maga sem azt állította, hogy a támadott határozat a hivatkozott határozatban megjelenő „elvi tartalomtól” eltért volna. Valójában azt sérelmezte, hogy a támadott határozatban a Kúria a fenti jogelvek alkalmazása mellett nem döntött úgy, hogy a másodfokú bíróság bizonyítékmérlegelése okszerűtlen. („[...] (a támadott határozat) sajátos megoldásként nem bírálja felül a másodfokú ítélet megállapításait az írásbeli beleegyezéssel kapcsolatosan [...]”; „[...] figyelmen kívül hagyta, hogy az adott, és a felülvizsgálati eljárásban így vizsgálat alá vont bizonyítékból csak más következtetés vonható le.”)
- [10] Megjegyzést érdemel, hogy a támadott határozat nem azt állította, hogy a bizonyítékok felülmérlegelésének ne lenne helye, ha a támadott határozat iratellenes vagy logikai ellentmondást tartalmaz, avagy a bíróság nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésén alapszik, hanem a felülvizsgálati kérelem keretei között – annak felvetéseire reagálva, tehát érdemben vizsgálva a jogerős ítéletet – azt állapította meg, hogy a másodfokú bíróságnak a felülvizsgálati kérelemben kifogásolt bizonyítékmérlegelése nem volt okszerűtlen (támadott határozat indokolásának [29] bekezdése). Ebből következően nem merül(het) fel, hogy a támadott határozat szembe ment a Pfv.I.21.474/2011/10. számú határozatban szereplő jogértelmezéssel.
- [11] A támadott határozat és e határozat között tehát jogkérdésben való ütközést a panaszos nem tárt elő, noha a jogegységi panasz befogadásához ez lenne a jogszabályi elvárás. (Jpe.I.60.014/2021/5. [19]) A hivatkozott határozatokkal összefüggésben a panaszos nem fejtette ki, hogy milyen elvi és értelmezésbeli különbségek határozhatók meg a támadott és a hivatkozott határozatok között, nem fejtette ki az ügyszabványosság szempontjait. Valójában a támadott határozat által okozott vélt jogsérelmeit, illetve az általa tévesnek ítélt kúriai jogértelmezést kívánta orvosolni, amelyre a jogegységi panasz eljárás nem ad lehetőséget. (Jpe.II.60.044/2023/3. [10]) A panasz tehát a támadott kúriai ítélet érdemi helyességének felülvizsgálatára irányult, a panaszosnak az alapeljárásban el nem fogadott saját álláspontját kívánta érvényesíteni, melyre jogegységi panasz eljárás keretében nincs mód (Jpe.I.60.001/2022/3. [16], Jpe.II.60.044/2023/3. [12]), tekintettel arra, hogy bár jogorvoslati eljárásról van szó, de a jogegységi panasz eljárás nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuperfelülvizsgálatként”. (Jpe.I.60.059/2023/7. [14])
- [12] A panaszos a Jpe.I.60.009/2022/10. számú határozatból is idézte azt az elvi tartalmat, amelytől az eltérést állítja, és előadta, hogy álláspontja szerint mind a támadott, mind a hivatkozott határozat lényege, hogy a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértése megfelelő jogszabályi hivatkozás arra, hogy a felülvizsgálat során elbírálásra kerüljön a szakértői véleménnyel kapcsolatos kifogás. A támadott határozat pedig – a hivatkozott határozattal szemben – azt állapította meg, hogy a felülvizsgálati kérelem nem tartalmazott eljárási szabálysértés megjelölést, holott a felülvizsgálati kérelemben a panaszos hivatkozott a régi Pp. 206. § (1) bekezdésére. A támadott határozat tehát olyan jogszabályhelyre való hivatkozás hiányát állapítja meg, amely a hivatkozott határozat szerint nem feltétele a felülvizsgálati kérelem érdemi vizsgálatának. A negyedleges felülvizsgálati kérelem vizsgálatának elmulasztásával így a támadott határozatban a Kúria eltért a hivatkozott határozattól.
- [13] A Jogegységi Panasz Tanács korábban úgy foglalt állást, hogy önmagában elvileg nem kizárt eljárási kérdésben is – eltérő jogértelmezésre hivatkozással – jogegységi panasz előterjesztése, de ez esetben az ügyszabványosságnak az összemérhetőség szintjéig történő kimunkálása még részletesebb elemzést kíván a panasz előterjesztőjétől, mint egy jól körülhatárolható anyagi jogi kérdés felmerülésénél. (Jpe.I.60.018/2021/5. [14])

- [14] A panaszos ezzel szemben nem mutatta be azt a lényegi háttérnyállást, azaz a szükséges ügyazonosságot, ami az összehasonlítás előfeltétele. Következésképpen a panasz e tekintetben sem tett eleget a *h)* pont szerinti feltételeknek, mivel a panaszos a hivatkozott határozattal való összevethetőséghez szükséges ügyazonosság bemutatását elmulasztotta.
- [15] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h)* pontja alapján visszautasította.

Elvi tartalom

- [16] A támadott kúriai ítélet érdemi helyességének felülvizsgálatára, a panaszosnak az alapeljárásban el nem fogadott saját álláspontja érvényesítésére a jogegységi panasz eljárás keretében nincs mód, tekintettel arra, hogy bár jogorvoslati eljárásról van szó, de a jogegységi panasz eljárás nem a per folytatása. A jogegységi panasz eljárás nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését, nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként”.

Záró rész

- [17] Az eljárás a jogegységi panasz visszautasítására tekintettel az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 57. § (1) bekezdés *a)* pontja szerint illetékmentes.
- [18] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2024. január 29.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt Péter s.k. bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tanczos Rita s.k. bíró

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

77I. A minősítés alapja nem lehet olyan tény, aminek leírása a jogerős ítéleti tényállásból hiányzik; akkor sem, ha az ítéleti tényállásban foglalt tényekből arra következtetést lehet vonni [Be. 659. § (1) bek., Btk. 370. § (2) bek. bc) alpont].

II. Az üzletszerűség mint a bűncselekmény minősítő körülménye megállapítható akkor is, ha az egyes elkövetések között azért telt el viszonylag hosszabb idő, mert a köztes időszak nagy részében a terhelt fogvatartásban volt, szabadlábon töltött idejében azonban a rendszeres haszonszerzésre törekvő bűnelkövetés – akár más jogerős ítéletek alapulvételével is – megállapítható [Btk. 370. § (2) bek. b) pont bb) alpont, 459. § (1) bek. 28. pont].

- [1] A járásbíróság 2021. június 18-án kihirdetett ítéletével az I. r. terheltet bűnösnek mondta ki – 8 rendbeli lopás büntetében [Btk. 370. § (1) bek., egy esetben (2) bek. b) pont bc) alpont, (5) bek. b) pont; egy esetben (2) bek. b) pont bc) alpont, (4) bek. b) pont; egy esetben (2) bek. b) pont bb) alpont, (4) bek. b) pont; egy esetben (2) bek. b) pont bb) és be) alpont, (3) bek. b) pont ba) alpont; négy esetben (2) bek. b) pont bb) alpont, (3) bek. b) pont ba) alpont, melyből 1 rendbeli kísérlet], – 2 rendbeli információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás büntetében [Btk. 375. § (1) és (5) bek.], – rablás büntetében [Btk. 365. § (1) és (2) bek.] és – 5 rendbeli lopás vétségében [Btk. 370. § (1) bek., négy esetben (2) bek. b) pont bb) és be) alpont és egy esetben (2) bek. b) pont bb) alpont]. Ezért őt, mint különös visszaesőt – halmazati büntetésül – 8 év börtön végrehajtási fokozatú szabadságvesztésre és 9 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy az I. r. terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható, vele szemben 27 300 forint összegű vagyonekobjaszt rendelt el.
- [2] A védelmi fellebbezések folytán másodfokon eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. november 5-én meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta; a tényállás IV. pontjában írt rablás büntetéként értékelt cselekmény kapcsán a jogszabályi alapot pontosította [Btk. 365. § (2) bek. 1. ford., és (1) bek.], a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 6 év 10 hónapra, a közügyektől eltiltás tartamát 7 évre enyhítette, a vagyonekobjaszt összegét 50 280 forintra felemelte, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított – a felülvizsgálattal érintett – tényállás (ítéleti tényállás I. pont) lényege szerint az I. r. terhelt 2017. december 8. napján, pénteken 4 óra 45 perc és 7 óra 45 perc közötti időben jogtalan eltulajdonítási céllal, ismeretlen módon behatolt egy családi ház udvarába, majd a nyitott bejárati ajtón keresztül bement a lakóépületbe, és onnan az egyik kishálószobában lévő szekrényből eltulajdonított egy be nem épített, 69 000 forint értékű lezárt széfet, annak tartalmával együtt. A széfben az 1. számú sértett tulajdonát képező 7 millió forint készpénz, valamint a 2. számú sértett tulajdonát képező 500 000 forint készpénz és különböző aranyékszerek voltak 2 236 000 forint összértékben. Az 1. számú sértett sérelmére elkövetett lopás elkövetési értéke: 7 069 000 forint, amelyből 650 000 forint megtérült, míg a 2. számú sértett sérelmére elkövetett lopás elkövetési értéke 2 736 000 forint, mely az eljárás során nem térült meg.
- [4] A jogerős ítélet ellen az I. r. terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjában és a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontjában meghatározott okra hivatkozással.
- [5] Indokai szerint az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes. Kifejtette, hogy az első fokon eljáró bíróság az ítéleti tényállás I. pontjában írt bűncselekmények minősítő körülményeként a dolog elleni erőszakkal elkövetést terhére róta a bűnösség kimondásakor, ugyanakkor az ezzel összefüggő indokolásában – ítélete [14] és [128] bekezdésében – rögzítettek alapján sem közvetlen, sem zárt logikai láncot alkotó közvetett bizonyíték nem utal arra, hogy a bűncselekményt dolog elleni erőszakkal követte volna el.
- [6] Álláspontja szerint a bűncselekmény dolog elleni erőszakkal elkövetettként minősítése annak ellenére, hogy a cselekményt még az irányadó tényállás szerint is explicit módon, dolog elleni erőszak alkalmazása nélkül követte el, e minősítő körülmény tekintetében arra vezet, hogy az ítélet rendelkező része az indokolással teljes mértékben ellentétes. Hangsúlyozta, hogy a minősítő körülmény nyilvánvalóan nem csak a minősítést és ezáltal a büntetési tételt érinti, de jelentős mértékben befolyásolja a büntetés kiszabását is, amely esetében is nyilvánvalóan értékelésre került. Megjegyezte továbbá, hogy a lopásnak nem tényállási eleme a károkozás, ezért az „értékre elkövetett” kifejezés alkalmazását tartja helyesnek.
- [7] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta és a támadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.
- [8] Indokolása szerint az alapügyben eljáró bíróságok az I. r. terhelt I. tényállási pontban megjelölt cselekményeit az anyagi jogszabályoknak megfelelően minősítették dolog elleni erőszakkal elkövetettnek. Az első- és a másodfokú ítélet I. tényállási ponthoz fűződő indokolásából megállapíthatóan az eljáró bíróságok a bűnösséget tagadó vallomás ellenében egyértelműen azt állapították meg, hogy az I. r. terhelt nem csupán eltulajdonította a széfet, hanem annak tartalmát, a nagy összegű készpénzt elköltötte, elszórta, az abban tárolt ékszereket egy zálogházban értékesítette, de erre utal az is, hogy az ítéleti tényállás szerint az 1. számú sértettől eltulajdonított készpénzből 650 000 forint megkerült.
- [9] Kifejtette, hogy mind erre kizárólag oly módon kerülhetett sor, ha az I. r. terhelt a széf biztonsági

- berendezését feltörte, vagyis dolog elleni erőszakot alkalmazott, miután az irányadó tényállás olyat nem rögzített, hogy az I. r. terhelt a széf kinyitásához szükséges kulccsal rendelkezett volna, vagy ismerte volna a széfhez tartozó számkombinációt.
- [10] A Legfőbb Ügyészség ezen túl arra is hivatkozott, hogy a szóban forgó cselekmények esetében – a dolog elleni erőszakkal elkövetésén felül – az üzletszerűség minősítő körülménye is megállapítható. Az I. r. terhelt előzményi elítéléseinek adatai alapján megállapíthatóan a terhelt ugyanis közel két év alatt – amely során több szakaszban, közel fél évnyi időszakot töltött előzetes fogvatartásban – 14 különböző időpontban követett el vagyon elleni és vagyon elleni erőszakos bűncselekményt, ami annak igazolója, hogy szabadlábon jogtalan eltulajdonítások révén kívánt rendszeres haszonra szert tenni.
- [11] Az I. r. terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítvány alaptalan.
- [12] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a értelmében kizárólag a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen, és a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető.
- [13] Az I. r. terhelt indítványában a felülvizsgálat törvényi okaként a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pont, illetve Be. 608. § (1) bekezdés *f*) pontját jelölte meg.
- [14] A Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság az ügydöntő határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg.
- [15] A Be. 608. § (1) bekezdés *f*) pontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértést képez, ha az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.
- [16] A Be. 451. § (5) bekezdése szerint a határozat részét képező indokolás a bíróság által megállapított, a döntés alapjául szolgáló, jelentős tényeket és körülményeket, valamint a határozat alapjául szolgáló jogszabályokat tartalmazza.
- [17] Ekként az indokolás rendeltetése
– egyfelől a döntés, tehát valamely rendelkezés (jogkövetkeztetés) ténybeli alapjának rögzítése (a tényállás),
– másfelől számadás a döntéshozatali tevékenységről (a tényálláson kívüli indokolás).
- [18] A tényállás és a tényálláson kívüli indokolás megkülönböztetése a vizsgált feltétlen eljárási szabálysértés szempontjából alapvető jelentőségű. A Be. 608. § (1) bekezdés *f*) pontja szerinti eljárási szabálysértés megállapítására ugyanis csak az vezethet, ha a rendelkező rész és a tényálláson kívüli indokolás áll egymással ellentétben.
- [19] Ennek megfelelően az ítélet indokolása különösen akkor ellentétes teljes mértékben a rendelkező résszel, ha
– az ítélet nem csupán a tényállást, de a tényálláson kívüli indokolást sem rögzíti, azaz, ha az ítélet írásba foglalása elmaradt (Bfv.II.283/2022/13.);
– a bíróság ítéletének rendelkező része – bár a terhelttel szemben büntetést szab ki – nem tartalmazza a büntetőjogi felelősség megállapítását, a bűncselekmény megnevezését és jogszabályi alapját, noha az indokolás a bűncselekmény elkövetését megállapítja (Bfv.II.125/2020/7.);
- az ítélet rendelkező része nem tartalmaz rendelkezést a vád tárgyává tett bűncselekmények valamelyikéről, noha az ítélet indokolása szerint a bíróság a terheltet valamennyi bűncselekmény vádjá alól felmentette (Bfv.II.477/2020/9.).
- [20] Eljárási szabálysértés megállapítására az vezet tehát, ha az ellentét a büntetőjogi főkérdések – a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása – tekintetében áll fenn a rendelkező rész és az indokolás között.
- [21] Ezzel szemben a tényállás és a rendelkező rész összhangjának hiánya nem az eljárási szabályokat (az indokolási kötelezettséget), hanem a büntető anyagi jogot sérti. Ennek alapja, hogy az irányadó tényállásnak az alkalmazott Btk. szempontjából jelentős valamennyi tényt tartalmaznia kell. Ehhez képest ítélettel meg, hogy a megtámadott ügydöntő határozat rendelkezései a büntető anyagi jog szabályaival összhangban állnak-e. Mindenképpen a büntető anyagi jogi szabályok sérelmével jár, ha az ügydöntő határozatban írt rendelkezések helytálló vagy téves mivoltának kérdésében az irányadó tényállás alapulvétele nem lehet megnyugtatóan állást foglalni. Ezért felülvizsgálatban ugyancsak a büntető anyagi jog szabályainak megsértését – és nem az indokolás hibáját – jelenti, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás olyan ellentmondásokat tartalmaz, amelyek miatt a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából jelentős kérdésekben nem állapítható meg, hogy a bíróság milyen tényállásra alapította ítéletének a felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló rendelkezéseit (Kúria Bfv.I.1.004/2020/13. eseti döntésként BH 2021.280. száma alatt közzé téve).
- [22] Mindezekre figyelemmel a felülvizsgálati indítvány által állított, az indokolás és rendelkező rész feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező okot jelentő ellentéte jelen ügyben nem állapítható meg. Az eljárási bíróságok ugyanis a támadott határozatukban a bűnösséget kimondó rendelkezést rögzítő rendelkező részt követően az indokolásban ugyancsak a mellett érveltek, hogy az I. r. terhelt terhére a felülvizsgálattal érintett körben a vagyon elleni bűncselekmény megállapítható. A büntetőjogi főkérdésben hozott döntés és az indokolás iránya ekként azonos, azaz, az ítélet rendelkező része és indokolása egymással összhangban áll, kizárva az eljárási szabálysértésre való hivatkozás lehetőségét.
- [23] A jogerős ítélet rendelkező részének és indokolásának feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértésként értékelhető ellentéte azonban ténylegesen az indítványozó sem hivatkozott.
- [24] Egyrészt, maga a terhelt sem állította, hogy az elsőfokú bíróság bűnösség kimondását, illetve a másodfokú bíróság a bűnösség kimondását meg nem változtató rendelkező részben írtakkal ellentétesen indokolásában a felmentő rendelkezés meghozatalának szükségessége mellett érvelt volna, ekként – magából a felülvizsgálati indítványból is kitűnően – a jogerős ítélet indokolása a rendelkező részben foglalt döntéssel egy irányba mutató.
- [25] Ugyanakkor az indítvány – tartalmát tekintve – az ítéleti tényállás I. pontjában írt cselekményt érintően a dolog elleni erőszak minősítő körülménye

- megállapítására vezető tények hiányát állítja, ez pedig a már említett anyagi jogi sérelem körében értékelhető.
- [26] A törvény anyagi jogszabálysértésre hivatkozással, a bűnfelelősség terjedelmét eltérően érintően szabályozza a felülvizsgálatra vezető okokat a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjában és a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontjában.
- [27] A Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja felülvizsgálati okként akkor valósul meg, ha a jogerős ítéleti tényállásban foglalt terhelti magatartás nem meríti ki (semmilyen) bűncselekmény törvényi tényállási elemeit, avagy – ugyancsak az irányadó tényállásból kitűnően – büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok ellenében került sor a terhelt elítélésére. Ilyen esetben az indítvány célja a terhelt felmentése vagy vele szemben az eljárás megszüntetése.
- [28] A Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontja alapján – eltérően az előbbi októl – abban az esetben van helye felülvizsgálatnak, ha a bíróság a jogerős ítéletében a cselekmény téves minősítése vagy a Btk. más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabott ki. Az említett felülvizsgálati okon alapuló indítvány tehát nem kifogásolja a bűnösség megállapítását, hanem csupán a cselekmény téves minősítését és a büntetés nemének és/vagy mértékének arra visszavezethetően, illetve önmagában, a Btk. nem a bíró mérlegelésére bízott szabályának megsértése miatti törvénysértő voltát állítja.
- [29] A Be. 659. § (5) bekezdése alapján a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot – a feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető okok kivételével – csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül.
- [30] Az I. r. terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítvány a terhére megállapított bűncselekmények közül kizárólag az ítéleti tényállás I. pontjában írt vagyron elleni bűncselekményeket támadja, azonban nem a bűnfelelősség megállapítását, hanem a dolog elleni erőszak megállapítását sérelmezi.
- [31] Az indítvány érvelése tehát a lopás dolog elleni erőszakkal elkövetését, mint súlyosabban minősülő eset megállapítására vezető törvényi tényállási elemének a hiányára, és arra utal, hogy ezáltal enyhébben minősülő bűncselekmény megállapításának lehet helye, így emiatt a kiszabott büntetés törvénysértően súlyos. Ez pedig a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont első fordulat *ba*) alpontja szerinti felülvizsgálati oknak felel meg.
- [32] A terhelti kifogás tehát felülvizsgálati okot alapo meg, amit azonban a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapulvételével kell elbírálni.
- [33] A felülvizsgálati eljárásnak ugyanis alapvető szabálya, hogy a felülvizsgálati eljárásban a tényálláshoz kötöttség érvényesül. Ennek megfelelően a felülvizsgálati indítványban a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. Annak elbírálása során pedig a bizonyítékok ismertetett egybevetésének, jogerős értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye; a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].
- [34] Ennek megfelelően az irányadó tényállás szerint
- az I. r. terhelt jogtalan eltulajdonítási céllal ismeretlen módon behatolt a családi ház udvarára, a lakóépület egyik kissozójában lévő szekrényből eltulajdonította a be nem épített, lezárt széfet, annak tartalmával együtt;
 - a széfben az 1. számú sértett tulajdonát képező 7 millió forint készpénz és a 2. számú sértett tulajdonát képező 500 000 forint készpénz és különböző aranyékszerek voltak 2 236 000 forint összértékben;
 - az 1. számú sértett sérelmére elkövetett lopás elkövetési értéke: 7 069 000 forint, amelyből 650 000 forint megtérült, míg a 2. számú sértett sérelmére elkövetett lopás elkövetési értéke 2 736 000 forint, mely az eljárás során nem térült meg.
- [35] A Btk. 370. § (1) bekezdése szerint, aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el. A lopás minősítési rendszerében az elvett dolog értékének (szabálysértési, kisebb, nagyobb, jelentős, különösen nagy vagy különösen jelentős [Btk. 459. § (6) bek.]), valamint az érték szerinti minősítéshez kapcsolódóan különböző minősítő körülményeknek (többségében szituációs elemek) van jelentősége.
- [36] A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a jelentős értékre elkövetett lopást – többek között – dolog elleni erőszakkal [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. *bc*) alpont, (5) bek. *b*) pont] követik el. A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a nagyobb értékre elkövetett lopást – többek között – dolog elleni erőszakkal követik el [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. *bc*) alpont, (4) bek. *b*) pont]. Az érték ötszázezer-egy és ötmillió forint között nagyobb [Btk. 459. § (1) bek. *b*) pont], ötmillió-egy és ötvenmillió forint között jelentős [Btk. 459. § (1) bek. *c*) pont].
- [37] A dolog elleni erőszak a dologra gyakorolt rendeltetésellenes fizikai ráhatás, így az elvétel akadályának fizikai erővel történő leküzdése, valamint a vagyontárgyat védő, óvó, rögzítő berendezésnek (pl. ajtó, zár, készülék) feltörése vagy annak rendeltetésétől eltérő módon való felnyitása. A dolog elleni erőszaknak nem szükségszerű feltétele az állagsérelem okozása vagy a különösebb fizikai erő kifejtés.
- [38] A Btk. 370. § (2) bekezdés *bc*) alpontja dolog elleni erőszakkal elkövetési mód fogalma alatt érti azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik.
- [39] A lopás elkövetési magatartása a másnak birtokából, annak beleegyezése nélküli elvétel. Azt, hogy a jelen ügyben a sértetti akaraton kívüli elvételre, a terhelt számára idegen dolog vonatkozásában sor került, ezt maga a felülvizsgálati indítvány sem vitatja, kizárólag annak a bűncselekmény minősítésére kiható módját.
- [40] Az elvétel és annak módja szempontjából a terhelti magatartás két fázisa vizsgálendő; egyrészt a pénzt és ékszereket magában foglaló zárt széf elvitele, másrészt a széf tartalmához való tényleges hozzáfutás.
- [41] Az irányadó tényállás pedig ebben a körben az I. r. terhelt cselekvősége tekintetében csak azt tartalmazza, hogy mi történt az elkövetés helyszínén, amely során a cselekmény leírása befejeződik a

- helyszínen megvalósított eltulajdonítással (ismeretlen módon behatolt a családi ház udvarába; a nyitott bejárati ajtón keresztül bement a lakóépületbe; eltulajdonított egy be nem épített lezárt széfet az abban elhelyezett pénzüsszeggel és aranyékszerekkel együtt). A másodfokú bíróság pedig ezt a tényállás mindössze ennek számszaki értékelésével egészítette ki (az 1. számú sértettől eltulajdonított készpénzből megterült 650 000 forint).
- [42] Kétségtől eltekintve a Kúria következetes gyakorlata szerint a felülvizsgálatban irányadó tényállás az ítélet egészében és tartalmilag vizsgálható (Kúria Bfv.II.1.439/2014/6. eseti döntésként BH 2015.216.I. szám alatt közzé téve). Eppen ezért e tényálláshoz tartoznak mindazok a történeti tények, amelyeket az ítélet megállapított, függetlenül attól, hogy ítéletszerkesztési hiba folytán a bíróság esetlegesen nem a történeti tényállásban rögzítette, hanem az indokolás más részében, így a bizonyítékok értékelése vagy a jogi indokolás körében. Nem részei azonban az ítéleti tényállásnak az ítélet indokolásának az egyes bizonyítékok tartalmát idéző részei; de még ítéleti ténymegállapításokból sem vonható le további, az irányadó tényállásban nem szereplő vagy attól eltérő ténymegállapítás.
- [43] Az eljáró bíróságok pedig a felülvizsgálattal érintett cselekmény kapcsán a terhelti tagadásra tekintettel a rendelkezésre álló valamennyi bizonyíték kellő mélységű és széles körű elemzését végezték el, indokolásuk során e bizonyíték értékelő-mérlegelő tevékenységükről adtak számot.
- [44] Mindezek során azonban olyan mérlegelést nem tettek, és főként nem került sor – tényből tényre vont, ekként ténynek minősülő és felülvizsgálatban nem támadható következtetésként – olyan tény megállapítására, mely szerint abból a tényből, hogy az eltulajdonításból származó pénzt az I. r. terhelt (vagy a terheltek) elköltötték, a pénzhez való hozzájárulás módjaként a dolog elleni erőszakkal vagy annak minősíthető elkövetés is az I. r. terhére esik.
- [45] Önmagában ugyanis azon tény alapján, hogy a terheltek használták fel a bűncselekményből származó pénzt, a pénzhez való hozzájárulás módjaként – szemben a Legfőbb Ügyészség álláspontjával – elméletileg bármi felmerülhet. A dolog elleni erőszak, mint elkövetési mód, a két sértettet érintő lopási cselekmény minősítési rendszerében minősítő körülményként tényállási elem, ami megköveteli, hogy tényállásban leírásra kerüljön azt kielégítő, annak megfeleltethető magatartás. Kétségtelen, hogy jelen esetben alaposan feltehető, hogy a széfben tárolt pénz nem a terhelt bűnfelelősségén kívül került a terhelt birtokába. A bíróság megállapított olyan tényeket, amiből az annak érdekében a terhelt – vagy az ő tudtával más – által kifejtett dolog elleni erőszakos magatartásra következtetést lehetett volna vonni. Annak feltüntetése a tényállásból azonban elmaradt, így jelen esetben ez, a dolog elleni erőszak megállapításának ténybeli alapja hiányzik.
- [46] A tényállás akkor megalapozott, ha nem szenved megalapozatlansági hibában, amelyet leginkább bizonyítási hiányosságok, a bizonyíték felhasználásával összefüggő eljárási szabálysértések, valamint téves bírói ténykövetkeztesek eredményeznek. A részleges megalapozatlanság körébe tartozik, ha a tényállás kisebb részben nincs felderítve, hiányos, részben eltér az iratok tartalmától, vagy egyes ténybeli következtetései helytelenek. A megalapozatlanság tehát nem más, mint tényállási hiba, míg a felülbíró bíróságnak e hibát kijavító törvényi keretekben végzett tevékenysége – reformatórius jogkörben eljárva – a részleges megalapozatlanság kiküszöbölése.
- [47] A tényből ténybeli következtetés a tényállás megalapozottá tételének orvoslása körében a rendes jogorvoslat törvényes eszköze, amelynek alkalmazása azonban a rendkívüli jogorvoslat körében szabályozott felülvizsgálatban, a szigorúan meghatározott rögzült tényállás követelménye folytán kizárt.
- [48] A felülvizsgálati eljárásban ugyanis az irányadó tényálláshoz kötöttség olyannyira szigorú szabály, hogy a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése az alapeljárásban megállapított tényállás alapján lenne elbírálandó abban az esetben is, ha a tényállás hiányos, nem kellően felderített, és ellentétes az iratok tartalmával (BH 2004.102.), vagy más megfogalmazásban: az alapügyben megállapított tényállás az irányadó, függetlenül attól, hogy az adott tényállás megalapozott-e vagy sem (Kúria Bfv.I.415/2016/7. eseti döntésként BH 2016.264. szám alatt közzé téve).
- [49] Miután pedig az irányadó tényállás nem tartalmazza az I. r. terhelt vonatkozásában a lopási cselekmény dolog elleni erőszakkal elkövetés módjának megállapítására vezető tényeket, az eljáró bíróságok tévesen minősítették az I. r. terhelt felülvizsgálati indítvánnyal támadott, a Btk. 370. § (1) bekezdése szerinti lopási cselekményét a (2) bekezdés *bc*) alpontjában meghatározott dolog elleni erőszakkal elkövetettnek, amely a két sértettet érintő elkövetési értékre tekintettel – törvénytelen – egy esetben (5) bekezdés *b*) pontja, illetve egy esetben (4) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő és büntetendő lopás büntette megállapítására vezetett.
- [50] Mindezen túl, egyetértve a Legfőbb Ügyészség álláspontjával, az ugyanezen elkövetési értékekhez tartozó, a dolog elleni erőszakon túli másik, egyébiránt ugyanezen minősített esetre vezető minősítő körülmény, az üzletszerű elkövetés megállapítására vezető tények az ítéletben rögzítettek, ennek azonban jogi értékelése az alapügyben eljáró bíróságok részéről elmaradt.
- [51] Kétségtől eltekintve – és nyilvánvalóan az alapügyben eljáró bíróságok kiindulási pontja is az volt, hogy – az I. r. terhelt a terhelt rött nagyszámú vagyron elleni bűncselekményt jól behatárolható és a bűncselekmények számához képest nem túl tág (egy évet el nem érő) időintervallumon belül követte el (2018. augusztus 29. és 2019. június 20.) Ettől időbelileg kifejezetten elhatárolható az I. tényállási pontban írt 2017. december 8-i cselekménye, amelyet az I. r. terhelt az alapügyben eljáró bíróságok által üzletszerűnek minősített cselekményt megelőzően 8 hónappal követett el.
- [52] Ezt a felülvizsgálati indítvány tárgyát képező cselekményt pedig az elsőfokú bíróság nem tekintette üzletszerűen elkövetettnek, amely nem csak a cselekmény minősítéséből, hanem az elsőfokú bíróság tényállásából is egyértelmű, hiszen kifejezetten azt rögzítette, hogy az I. r. terhelt a II–

- XII. pontokban írt bűncselekményeket rendszeres hasznoszerzési cézzalal követte el.
- [53] A másodfokú bíróság ítélete indokolásában ettől annyiban eltért, hogy amikor pótlólag felhívta a vagyon elleni bűncselekmények kapcsán az üzletszerűség törvényi fogalmának jogszabályi alapjaként a Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pontját, a tényállási pontok között már a felülvizsgálattal érintett I. pontot is megjelölte, anélkül ugyan, hogy a bűncselekményeket erre tekintettel az elsőfokú bíróság minősítésétől eltérően minősítette volna.
- [54] Az üzletszerűség fogalmát a Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pontja határozza meg. Ez szerint üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres hasznoszerzésre törekszik. A törvényi megfogalmazás alapján az üzletszerűség megállapításának két feltétele: tárgyi oldalon az ugyanolyan vagy hasonló bűncselekmények megvalósítása, alanyi oldalon pedig ennek révén a rendszeres hasznoszerzésre törekvés.
- [55] Rendszeres a hasznoszerzésre törekvés, ha az elkövető az ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények véghezvitelét jövedelemszerző forrásnak tekinti. Ebből a szempontból annak van jelentősége, hogy a cselekmények elszigeteltek, alkalmoszerűek-e, vagy azokat a rendszeres hasznoszerzésre törekvés – mint életmód – összekapcsolja-e.
- [56] A rendszeres hasznoszerzésre irányuló szándék vonatkozásában következtetési alap lehet – de nem önmagában és nem kizárólag – az elkövető életvitele, annak bűnöző jellege, jövedelmi helyzete, illetve a bűncselekményből származó haszon betöltött vagy betölteni szándékolt szerepe a megélhetése biztosításában.
- [57] A Legfőbb Ügyészség pedig ebben a körben helytállóan mutatott rá az I. r. terhelt bűnügyi nyilvántartási adatainak megfelelően rögzített személyi körülményeit tekintve arra, hogy az I. r. terheltet a K.-i Járásbíróság 2019. október 1. napján jogerőre emelkedett ítéletével mint különös visszaesőt 1 év börtön fokozatú szabadságvesztésre és 1 év közügyektől eltiltásra ítélte a 2017. június 21. és 2017. június 27. napjain elkövetett 2 rendbeli lopás büntetése miatt.
- [58] Ha a terheltet – az eljárást megelőzően – az elbírált cselekménnyel közvetlen időbeli kapcsolatban elkövetett – ugyanolyan vagy hasonló – több bűncselekmény miatt más büntetőeljárás(ok)ban jogerősen elítélték, úgy ez is alapja lehet az üzletszerű elkövetés megállapításának. Az üzletszerűség megítélése szempontjából figyelembe kell venni a hasznoszerzés érdekében elkövetett, más eljárásban jogerősen elbírált cselekményt (Kúria Bfv.II.190/2021/8. eseti döntésként BH 2021.299. szám alatt közzé téve).
- [59] Jelen esetben pedig a hivatkozott előzményi elítélés, továbbá a felülvizsgálattal támadott határozat alapját képező cselekmények jellege, elkövetési ideje és az elkövetés körülményei alapján az állapítható meg, hogy 2017. június 21. napja és a jelen ügyben utolsóként megvalósított cselekmény 2019. június 20. napja közötti két évben az I. r. terhelt 14 különböző időpontban követett el vagyon elleni és vagyon elleni erőszakos bűncselekményt úgy, hogy ezen időszak alatt éppen a felülvizsgálattal érintett ügyben több alkalommal a legsúlyosabb szabadságelvonással járó kényszerintézkedés hatálya alatt is állt. Ennek pedig arra tekintettel van jelentősége, mert az egyes bűncselekmények elkövetése között eltelt „bűncselekménymentes” időszakokra éppen a kényszerintézkedésben töltött idő a magyarázat, másrészt kirajzolja az I. r. terhelt által szabadlábban folytatott életvitel kereteit, erősítve azt a megállapítást, hogy az I. r. terhelt szabadlábban léte esetén rendszeresen arra törekedett, hogy mások értéktárgyainak eltulajdonításából tegyen szert haszonra.
- [60] Az üzletszerűség kapcsán pedig – a folytatólagossággal ellentétben – nem a rövid időközönként való elkövetésnek, hanem a rendszerességnek van jelentősége, így az ismétlődésig eltelt idő hossza önmagában véve közömbös.
- [61] Jelen esetben pedig tény, hogy az I. r. terhelt szoros időbeli összefüggésben a felülvizsgálati indítvánnyal érintett eset előtt, majd azt követően is követett el vagyon elleni bűncselekményeket. Mindez pedig azt jelenti, hogy az I. r. terheltnek a felülvizsgálati indítvánnyal érintett I. tényállási pontban foglalt cselekménye az üzletszerű elkövetésre figyelemmel minősül – 1. számú sértett esetében – a Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *bb*) alpontjára tekintettel az (5) bekezdés *b*) pontja, valamint – 2. számú sértett esetében – a Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *bb*) alpontjára tekintettel a (4) bekezdés *b*) pontja szerint.
- [62] A téves minősítés azonban – ahogy arra a Kúria már utalt – a felülvizsgálati eljárásban csak akkor vezethet a jogerős ítélet megváltoztatásához, ha az – akár a helyes minősítés alapján is kiszabható, de – a helyes minősítés alapulvételével mégis eltúlzottan enyhe vagy súlyos, és ekként törvénysértő büntetés kiszabásához vezetett. Jelen esetben azonban kettős okból kifolyólag sem ez a helyzet.
- [63] Egyrészt, bár a felülvizsgálati indítvánnyal érintett I. tényállási pont esetében a dolog elleni erőszak minősítő körülménye megállapításának valóban nincs helye, azonban a vagyon elleni bűncselekmények az üzletszerűség folytán ugyanarra a minősített esetre, egyúttal ugyanarra a büntetési tételre is vezettek, mintha a minősítő körülményben az alapügyben eljáró bíróságok nem tévedtek volna. A büntetési tétel változatlanlansága folytán a kiszabott büntetés törvénysértő volta így fel sem merül.
- [64] Másrészt, az I. r. terhelttel szemben kiszabott 6 év 10 hónap szabadságvesztés enyhítése abban az esetben sem lett volna indokolt, ha az I. r. terhelt terhére a szóban forgó két bűncselekmény – a minősítő körülmény nélkül – kizárólag az érték alapján minősült volna.
- [65] Az I. r. terhelt bűnfelelősségének megállapítására ugyanis összesen 16 rendbeli vagyon elleni bűncselekmény tekintetében került sor, amelyből – a felülvizsgálattal nem is érintett – egyetlen bűncselekmény önmagában 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő erőszakos vagyon elleni bűncselekmény. Az I. r. terhelt különös visszaesői minősége és a halmazati büntetés kiszabásának szabályai a büntetési tétel felső határa emelkedését hozta volna abban az esetben is, ha a tényállás I. pontjában írt cselekmények a felülvizsgálati indítvány által sérelmezett minősítő

- körülmény nélkül, kizárólag az értékre tekintettel minősültek volna.
- [66] Ha tehát a felülvizsgálati indítvány úgy vezetett volna eredményre, hogy a bűncselekményeket az üzletszerű elkövetés nem minősítette volna súlyosabban büntetendő bűntetté, abban az esetben is az I. r. terhelt terhére rótt nagyszámú bűncselekményből elenyésző, mindössze 2 rendbeli cselekmény esetében változott volna – a jogerős ítéletkori kiszabáshoz képest – kedvezőbben a büntetési tétel (egy esetben a 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztés helyett 1 évtől 5 évig terjedő és egy esetben az 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztés helyett 3 évig terjedő szabadságvesztésre) anélkül, hogy az a halmazati büntetési tételkeretben változást eredményezett volna.
- [67] Mindez a már említett nagyszámú elkövetésre, a különös visszaesés és a halmazat emelt büntetési tételére figyelemmel nem eredményezné a jogerős ítélet szerinti tartamú szabadságvesztés eltűzött voltának megállapítását, ekként pedig a kiszabott büntetés törvénysértő jellege fel sem merül.
- [68] Végül, nem tévedett a felülvizsgálati indítvány, amikor a lopás bűncselekményével összefüggésben az „elkövetési érték” helyes terminológiájának használata mellett érvelt. A lopás elkövetési tárgya ugyanis az idegen értékkel bíró dolog, és a lopás büntetőjogi értékelése is túlnyomórészt az ellopott dolog értékéhez igazodik. Mindezt – és a felülvizsgálati indítvány ebben tévedett – az eljáró bíróságok is megfelelően használták; az elsőfokú bíróság ítéletének tényállása minden egyes tényállási pontnál a „lopás elkövetési értéke” vagy a „lopással veszélyeztetett érték” fordulattal jelölte a forintosított összegeket, erre tekintettel a szóhasználat körében megjegyezett kifogás sem alapos.
- [69] Mindezekre tekintettel – miután a Kúria olyan felülvizsgálati okot, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles, nem észlelt – a megtámadott határozatokat a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, az I. r. terhelt tekintetében a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Bfv.II.1.441/2022/7.)
- 78**A IV. rendű terhelt a tényállás alapján azzal a tudattal működött közre az adásvételi szerződések készítésekor, hogy azok valójában egy ingatlancsere lepleznek, azonban arra nem terjedt ki a tudata, hogy ezen okiratokkal a másik terhelt számára a család bűncselekményének elkövetését teszi lehetővé, ahhoz nyújt segítséget.
- Ha a jogerős tényállás olyan tudati tényt rögzít, amely alapján egyértelmű az alanyi oldal hiánya, téves az eljáró bíróság bűnösségre vont jogkövetkeztetése, és hiányzik a terhelt részesi magatartásának a tettesi alapcselekményhez kötődő szándékegységre vont jogi következtetés ténybeli alapja [Btk. 373. § (1) bek., 14. § (2) bek.].
- [1] A járásbíróság a 2020. február 13-án kihirdetett ítéletével a IV. r. terheltet bűnsegédként elkövetett család bűntettének kísérlete [Btk. 373. § (1) bek., (3) bek. a) pont] miatt 200 napi tétel, napi tételenként 1000 forint, összesen 200 000 forint pénzbüntetésre ítélte. A bűnsegédként elkövetett család bűntette [Btk. 373. § (1) bek., (2) bek. b) pont ba) és bc) alpont, (5) bek. b) pont], 2 rendbeli közokirat-hamisítás bűntette [Btk. 342. § (1) bek. c) pont] és közokirat-hamisítás bűntettének kísérlete [Btk. 342. § (1) bek. c) pont] miatt emelt vád alól felmentette.
- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2022. március 30. napján meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a IV. r. terhelt tekintetében helybenhagyta.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a IV. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerinti okból, a IV. r. terhelt felmentése érdekében.
- [4] Indokai szerint a II. r. terhelt megtévesztő magatartása a lakhatás ígérete – a 30 négyzetméteres ingatlan felépítése – volt a sértett felé. A jogerős ítélet rögzítette, hogy a II. r. terhelt a lakóépületet nem akarta felépíteni, az erre irányuló megállapodást a megtévesztés szándékával kötötte a sértettel.
- [5] A IV. r. terhelt azonban a II. r. terheltnek a sértett megtévesztésére irányuló szándékával és a megtévesztő magatartás mibenlétével nem volt tisztában.
- [6] Mivel a II. r. terhelt ígéretéről, és annak tervbe vett megszegéséről a IV. r. terhelt nem tudott, így ahhoz büntetőjogilag értékelhetően segítséget sem nyújthatott.
- [7] Kifejtette, hogy a jogerős ítélet szerint segítőként vizsgált magatartást az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ügyvédi tv.) szabályozza. Az ügyvédi törvény és a büntetőtörvény szerinti jogellenesség nem egyenértékű fogalmak. A két jogterület saját fogalomkészlettel rendelkezik, önálló eljárási szabályai, szankciói vannak. Az ügyvédi fegyelmi felelősség esetén ezek a kizárás, felfüggesztés és a bírság. Olyan jogi okozatosság megállapítása nem lehetséges, ami a tettesi magatartás ismerete nélkül az ügyvédi törvény megszegéséhez büntetőjogi felelősséget fűz.
- [8] A IV. r. terhelt csak akkor ítéltető el a tettesi cselekménnyel összefüggésben, ha a tudata átfogta a tettesi magatartás lényegét, és a saját cselekvőségét azért valósította meg, hogy azt elősegítse. Az, hogy ennek hiányában megszegte-e az ügyvédi törvényt vagy sem, az már csak az ügyvédi kamara kompetenciájába tartozó kérdés.
- [9] Szerinte az okiratszerkesztéskor a IV. r. terhelt tudattartalma nem terjedt ki arra, hogy az ügylet bűncselekményhez kötődik. Valóban hibázott a IV. r. terhelt, amikor nem kellő módon tisztázta a szerződő felek akaratát, az ügylet valódi jellegét, ezáltal nem biztosított hatékony jogvédelmet a sértettnek, azonban ezen magatartása nem értékelhető részesi elkövetői magatartásként.
- [10] Mindezek alapján indítványozta a IV. r. terhelt felmentését bűncselekmény hiányában.
- [11] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt nem tartotta alaposnak.
- [12] Kifejtette, hogy a jogvégezett, ügyvédként tevékenykedő IV. r. terhelt tudatát átfogta a család tényállási elemeinek hiánytalan megvalósulása, és tisztában volt azzal is, hogy az adásvétel végbemeneteléséhez a szerződések ellenjegyzése szükséges, melynek hiányában a tulajdonjog

- átszállását a földhivatal nem jegyzi be. A IV. r. terhelt úgy mozdította elő szándékosan a II. r. terhelt cselekményét, hogy a törvénysértő szerződések megkötésének akadályozása a kötelessége lett volna.
- [13] Az Ügyvédi tv. 3. § (3) bekezdése alapján ugyanis az ügyvéd nem működhet közre, ha az a hivatásával nem egyeztethető össze, így különösen, ha a közreműködését olyan jogügyletbe kérik, amely jogszabályba ütközik, vagy annak megkerülésére irányul.
- [14] A IV. r. terhelt az adásvétel során a sértett érdekeit nem képviselte megfelelően, és annak tudatában ellenjegyezte a szerződéseket, hogy azok színlelt jogügyletek voltak, melyekkel kötelezettségét nem teljesítve megsértette az ügyvédekről szóló törvény rendelkezéseit.
- [15] A IV. r. terhelt közömbös volt a szerződések ellenjegyzésekor és az illetékes földhivatalhoz bejegyzés végett való benyújtásakor a tévedésben lévő sértettet a szerződések közötti értékkülönbözöt alapján érhető 3,9 millió forint kár keletkezésének lehetőségével kapcsolatban, ezért cselekményét eshetőlegesen szándékkal követte el, amely fizikai bűnszegély volt.
- [16] Álláspontja szerint a megtévesztő magatartás nem az adásvételi szerződések megkötése volt, arra már a tévedésben lévő sértett által került sor, hanem a II. r. terheltnek az a valótlan ígérete, hogy a VI. r. terhelt tulajdonában lévő ingatlanrész megvásárlását követően azon a telken fog a sértett részére egy 3,9 millió forint értékű, 30 négyzetméteres lakóingatlan felépíteni. A IV. r. terhelt nem a megtévesztésben nyújtott tehát a II. r. terhelt számára segítséget, hanem a kár bekövetkezését mozdította volna elő.
- [17] Mindezek alapján a megtámadott határozat IV. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartását indítványozta.
- [18] A IV. r. terhelt védője a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakra tett észrevételében az indítványában kifejtetteket fenntartotta, azt azzal egészítette ki, hogy a polgári jogi színlelés fogalma eltérő a jelen ügy vádiratában foglalt „színleltségtől”.
- [19] Polgári jogi értelemben vett színlelés, ha pl. más jogcím vagy más pénzösszeg kerül okiratba foglalásra, mint amire a felek tényleges akarata irányul, míg a vádirat a színlelt szerződés alatt inkább azt értette, hogy bűncselekményt valósít meg a szerződés.
- [20] A IV. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa alapos.
- [21] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [22] A felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállított tényállás az irányadó.
- [23] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [24] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [25] A jogerős, a felülvizsgálatban irányadó tényállás lényege szerint:
– az I. r. terhelt és fiai, a II. r. és a III. r. terhelt – pontosan meg nem határozható időpontban – megállapodott abban, hogy anyagilag nehéz helyzetben lévő vagy italozó életmódjuk miatt könnyen befolyásolható személyek hiszékenységét, rászorultságát kihasználva azok lakástulajdonát vagy résztulajdonát megszerzik úgy, hogy az ingatlanok vételárának megfizetése helyett részükre vagy egy jelentősen csökkent értékű ingatlant ajánlanak fel, vagy a vételárát csak részben teljesítik.
I. tényállási pont:
– A II. r. terhelt 2010 augusztusában megismerkedett az alkoholista életmódja miatt hajléktalanná vált, megromlott családi kapcsolatokkal bíró, jövedelem nélküli, fizikai állapota miatt rendszeres munkavégzésre alkalmatlan sértettel. A sértett tulajdonában állt ekkor egy ingatlan ½ tulajdoni hányada, amelynek másik ½ tulajdoni hányada a sértett feleségéé volt. Mivel a házastársak kapcsolata a sértett alkoholista életmódja miatt megromlott, ezért a sértett az ingatlanból elköltözött, 2010. október 1-jétől hajléktalan életmódot folytatott, nem tartotta a kapcsolatot a családjával.
– A II. r. terhelt felajánlotta a sértettnek, hogy megvásárolja a b.-i lakóházon fennálló ½ lakástulajdonát, melyért cserébe épít részére egy 30 m²-es lakóingatlan, ezáltal megoldja a sértett lakhatási problémáját.
– A II. r. terhelt a VI. r. terhelttel – akinek ekkor a tulajdonát képezte egy gy.-i ingatlan 1411/9058 tulajdoni hányada – megállapodott abban, hogy ezt az ingatlanrészt segít neki értékesíteni, mellyel a II. r. terheltnek az volt a szándéka, hogy ezen ingatlant ajánlja fel a sértett részére a lakóház felépítésére. Ennek érdekében a II. r. terhelt a sértettel, valamint a VI. r. terhelttel 2010. szeptember 28. napján a IV. r. terhelt ügyvédi irodájában megjelent, majd adásvételi szerződést kötött a II. r. terhelt a sértettel a kérdéses b.-i ingatlan ½ tulajdoni illetőségére.
– Az adásvételi szerződésben az ingatlanrész ½ tulajdoni arányának vételárát 9 900 000 forintban határozták meg, és a szerződés 6. pontjában rögzítették, hogy a 9 900 000 forint vételárát a II. r. terhelt mint vevő, a szerződés aláírását megelőzően megfizette az eladó, a sértett részére.
– A II. r. terhelt a szerződésben kikötött 9 900 000 forintos vételárát ténylegesen a sértett részére nem fizette meg, ehelyett a II. r. terhelt azt ígérte a sértettnek, hogy a VI. r. terhelt tulajdonában lévő ingatlanrész megvásárlását követően, azon a telken fogja a 3 900 000 forint értékű, 30 m²-es lakóingatlan felépíteni.
– Mindezek miatt a sértett ugyancsak 2010. szeptember 28-án a IV. r. terhelt ügyvédi irodájában adásvételi szerződést kötött a VI. r. terhelttel a gy.-i ingatlanon fennálló 1411/9058-ad tulajdoni hányadára vonatkozóan. A szerződés szerint az ingatlan vételárát 6 millió forintban jelölték meg. A szerződés az 5. pontban rögzítette, hogy a vevő az

- ingatlan 6 millió forintos vételárát az okirat aláírását megelőzően egy összegben, készpénzben az eladó részére megfizette.
- Az adásvételi szerződés megkötését megelőzően a sértett részéről ténylegesen pénzáttétel a VI. r. terheltnek nem történt.
- A sértett és a II. r. terhelt az adásvételi szerződések megkötését követően, 2010. szeptember 29. napján a II. r. terhelt lakóhelyén egy megbízási szerződést kötöttek, mely szerint a II. r. terhelt a sértett részére megépíti a 30 m² nagyságú lakóingatlant 3 900 000 forint értékben.
- A IV. r. terhelt a két szerződés megkötésekor felismerte, hogy azok egy ingatlancserét lepleznek, ugyanakkor nem lehetett bizonyítani az eljárás során, hogy tudomással bírt volna arról, hogy az ingatlanok vételára közötti különbözeti összegből a II. r. terhelt egy lakóingatlan felépítését vállalta a sértett irányába, melynek nem fog eleget tenni.
- Felismerte azonban a leplezett csere folytán azt, hogy tényleges pénzáttételre a felek között nem került sor, így a különbözeti 3,9 millió forint vonatkozásában azzal, hogy nem tisztázta annak jogi sorsát, nem képviselte megfelelően a sértett szerződő fél érdekeit.
- A IV. r. terheltet a megyei ügyvédi kamara határozatában 2 rendbeli szándékos fegyelmi vétség elkövetése miatt 300 000 forint pénzbírsággal sújtotta a sértett és a II. r. terhelt, valamint a sértett és a VI. r. terhelt között létrejött szerződéses ügyletek kapcsán.
- A II. r. terhelt anélkül kívánta megszerezni a sértett ingatlanának ½ tulajdoni hányadát, hogy annak fejében a megállapodásukban rögzített ingatlant megépítette volna. A II. r. terhelt a lakásépítés ígéretével a sértettet abban a hiszemben tartotta, hogy az ingatlan ½ tulajdonáért cserébe egy 30 m² nagyságú lakóingatlant, illetőleg egy telektulajdont kap, melyhez a IV. r. terhelt azzal nyújtott segítséget, hogy az adásvétel során a sértett érdekeit nem megfelelően képviselve ellenjegyezte a szerződést. A 6 000 000 forint értékben megjelölt telek a sértett tulajdonába került, azonban a felépítményt a II. r. terhelt nem készítette el, az szándékában sem állt, illetve építési tilalom miatt az nem volt megvalósítható. A II. r. terhelt a sértettnek az építmény fel nem építésével kísérelt meg kárt okozni 3 900 000 forint értékben.
- [26] A Btk. 373. § (1) bekezdése szerint, aki jogtalan hasznoszerzés végett más tervedésbe ejt tervedésben tart és ezzel kárt okoz, csalást követ el.
- [27] A Btk. 14. § (2) bekezdése alapján bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt. A bűnsegédi elkövetés fogalmi eleme, hogy törvényi tényállási elemet nem valósít, illetve nem valósíthat meg.
- [28] A részes, így a bűnsegéd a tényállásszerű cselekményt nem megvalósítja, hanem ahhoz hozzájárul. A részes tetteshez társulása a tettes szándékához történik. A részesi szándék a tettesi szándékkal mutat egyezőséget, azt kiváltja vagy véghezvitel metet erősíti.
- [29] A bűnsegédi (bűnrészesi) magatartás jogi természetéből következően, a (kizárólag) bűnsegédi magatartás felülvizsgálatának – értelemszerűen – nem lehet tárgya, szempontja az adott bűncselekmény törvényi tényállásán belüli magatartás megvalósításának, megvalósulásának elvárása. A részesi felróhatóság feltételezi a tettesi alapcselekmény meglétét, ténybeli adottát, de amennyiben a tettesi alapcselekmény konkrét alanyra vonatkozóan jogerősen eldöntött, akkor a tettesi elkövetőre vonatkozó „res iudicata” hatás érvényének fennállása alatt a részesi elkövető felróhatóságának vizsgálata kizárólag az adott bűncselekmény törvényi tényállásán kívüli elkövetői – ekként tehát a részesi – magatartás alapján vizsgálható. E vizsgálat azonban nem terjedhet ki a törvényi tényálláson belüli magatartás megvalósultságára, illetve nem léphet be a törvényi tényállás körébe.
- [30] A tényállásnak tartalmaznia kell a tettesi alapcselekménynek a minősítés szerinti bűncselekmény törvényi tényállási elemeit magában foglaló leírását, és a bűnsegéd azt szándékosan segítő – tényállási elemet azonban nem megvalósító – magatartásának a leírását.
- [31] Ekként jelen ügyben is a tényállásnak tartalmaznia kell a IV. r. terheltnek a csaláshoz nyújtott bűnsegély kapcsán az arra vonatkozó tudatát is, hogy a színlelt adásvételi szerződéseket nem csupán joghatást kiváltó módon, hanem akként fogják felhasználni, hogy más jogtalan hasznoszerzés végett, neki kárt okozva tervedésbe ejtenek, továbbá szerepel a tettesi (II. r. terhelti) alapcselekmény elkövetésének a leírása.
- [32] Ez volt tehát a Kúria által vizsgálandó követelményrendszer. Az indítvány szerint e követelményrendszer tudati tényre vonatkozó eleme hiányzik, azaz a IV. r. terhelt tudata ugyan a közreműködésével létrehozott okiratok joghatást kiváltó felhasználására, de nem a család során alkalmazott elkövetési eszközként való felhasználására vonatkozott.
- [33] A Kúria ennek kapcsán rámutat a következőkre.
- [34] Kétségtelen, hogy – mint minden bűncselekmény esetében – a tudattartalom vizsgálata perdöntő.
- [35] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) kívülálgban való megnyilvánulása, ténybelisége, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.
- [36] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a külvilálgban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami pedig a jogkérdés.
- [37] A tudati – és más – tények megállapításától határozottan el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg (pl. szándékosság, gondatlanság, különös kegyetlenség, szándékerősítő jelenlét stb.).
- [38] A tettes és a részes szándékegységének kérdése jogi következtetés eredményeként válaszolandó meg, amely jogi következtetés alapját mindenkor a bíróság

- mérlegelő tevékenysége nyomán megállapított tényállás képezi.
- [39] A tudat aktuális tartalmáról közvetlenül ismerete – értelemszerűen – csak az érintett személynek lehet; arra azonban a külső történésekből, a terheltnek a kívülvilágban megnyilvánuló magatartásából ténybeli következtetés vonható le.
- [40] Ez a ténybeli következtetés azonban csak akkor lehet helytálló, ha a szűkebb értelemben vett tényállásba [Be. 451. § (5) bek. első ford.] tartozó külső, a kívülvilágban megjelenő tényekből, életbeli jelenségekből a megállapított belső tények valóban következnek.
- [41] Jelen esetben a jogerős tényállás a IV. r. terhelt tekintetében az alábbiakat rögzítette:
– A IV. r. terhelt a két szerződés megkötésekor felismerte, hogy azok egy ingatlancserét lepleznek, ugyanakkor nem lehetett bizonyítani az eljárás során, hogy tudomással bírt volna arról, hogy az ingatlanok vételára közötti különbözeti összegből a II. r. terhelt egy lakóingatlan felépítését vállalta a sértett irányába, melynek nem fog eleget tenni.
– A IV. r. terhelt felismerte a leplezett csere folytán azt, hogy tényleges pénztadásra a felek között nem került sor, így a különbözeti 3,9 millió forint vonatkozásában azzal, hogy nem tisztázta annak jogi sorsát, nem képviselte megfelelően a sértett szerződő fél érdekeit.
– Az adásvételi szerződéseket a IV. r. terhelt az illetékes körzeti földhivatalhoz bejegyzés végett benyújtotta, melynek eredményeképpen a sértett tulajdonjogát a földhivatal bejegyezte.
- [42] A tényállásban rögzítettek szerint a IV. r. terheltnek nem volt tudomása a II. r. terhelt megtévesztő magatartásáról, nem tudott a II. r. terhelt és a sértett közötti megállapodásról – a lakóingatlan felépítéséről a sértett részére –, melynek a II. r. terhelt eleve nem szándékozott eleget tenni.
- [43] A IV. r. terhelt a tényállás alapján azzal a tudattal működött közre az adásvételi szerződések készítésekor, hogy azok valójában egy ingatlancserét lepleznek, azonban arra nem terjedt ki a tudata, hogy ezen okiratokkal a II. r. terhelt számára a csalás bűncselekményének elkövetését teszi lehetővé, ahhoz nyújt segítséget.
- [44] A csalás szándékos bűncselekmény.
[45] A bűnsegély szándékos magatartás.
[46] Amennyiben viszont a tényállás kifejezetten azt rögzíti, hogy a bűnsegéd nem tudott a tettesi csalárd szándékról (a II. r. terhelt csalásra irányuló elkövetői magatartásáról), akkor a jogi indokolás – tudnia kellett (volna) – érvelése nem más, mint a rá gondolás hiányának, azaz a gondatlan magatartásnak a felrovása.
- [47] Gondatlan bűnsegély azonban nincs.
[48] Kétségtelen, hogy a II. r. terhelt – a jogerős ítélettel megállapított – magatartása a csalás bűncselekményében tényállásszerű, azonban a IV. r. terhelt vonatkozásában a csaláshoz nyújtott, bűnsegélyként értékelhető szándékos magatartást a tényállás nem tartalmaz.
- [49] A Kúria e körben a következőkre mutat rá.
[50] A passzív bűnsegédi magatartás esetén a bűnsegéd valamilyen jog alapján nyugvó köteleességét a tettesi cselekmény sikerét kívánva vagy abba belenyugodva akaratlagosan szegi meg, és ezáltal a tettes számára – az utóbbi által is felismerten – a bűncselekmény elkövetését lehetővé teszi vagy megkönnyíti.
- [51] A IV. r. terhelt az általa is felismerten színlelt adásvételi szerződések készítésével és ellenjegyzésével megszegte az elkövetéskor hatályos, az ügyvédekről szóló 1998. és XI. törvény (régí Ügyvédi tv.) okiratok ellenjegyzésére vonatkozó szabályait.
- [52] A régí Ügyvédi tv. 27. § (1) bekezdése szerint az okirat ellenjegyzésével az ügyvéd bizonyítja, hogy
a) az okirat a felek kinyilvánított akaratának és a jogszabályoknak megfelel, és
b) az okiratban megjelölt fél az iratot előtte vagy helyettese [23. § (5) bek.] előtt írta alá, illetőleg aláírását előtte vagy helyettese előtt saját kezű aláírásának ismerte el, illetve a minősített elektronikus aláírásával tett ellenjegyzéssel pedig azt, hogy a kiállító minősített elektronikus aláírásával aláírt elektronikus okirat tartalma az ügyvéd által készített elektronikus okirattal megegyezik.
- [53] A régí Ügyvédi tv. 1. § (1) bekezdése alapján az ügyvéd a hivatásának gyakorlásával – törvényes eszközökkel és módon – elősegíti megbízója jogainak érvényesítését és kötelezettségeinek teljesítését. A (3) bekezdés szerint az ügyvéd nem működhet közre, ha az a hivatásával nem egyeztethető össze, így különösen, ha a közreműködését olyan jogügyletnek kéri, amely jogszabályba ütközik, vagy jogszabály megkerülésére irányul.
- [54] A IV. r. terhelt az ügyvédi hivatás gyakorlására vonatkozó ezen általános szabályokat sértette meg.
- [55] A tényállásban szereplő szerződések megkötése idején hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régí Ptk.) 205. § (1) bekezdése értelmében a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.
- [56] A régí Ptk. 205. § (2) bekezdése szerint a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges.
- [57] A régí Ptk. 207. § (5) bekezdése értelmében a felek titkos fenntartása vagy rejtett indoka a szerződés érvényessége szempontjából közömbös.
- [58] A régí Ptk. 207. § (6) bekezdése szerint ugyanakkor a színlelt szerződés semmis, ha pedig az más szerződést leplez, a szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni.
- [59] A színlelés kétoldalú, tudatos magatartás, amikor a felek közös akarata arra irányul, hogy a szerződést, amely jognyilatkozataik alapján keletkezik, ne kössék meg (BH 2001.29.). A színlelt szerződés polgári jogi kategória, annak kétségtelenül vannak polgári jogi jogkövetkezményei. A színlelt szerződés megkötése ugyanakkor nem eredményezi azt, hogy amennyiben az bűncselekmény elkövetését is jelenti, a polgári jogi jogkövetkezmények mellett büntetőjogi felelősség ne lenne megállapítható.
- [60] Minden esetben önállóan kell vizsgálni azt, hogy a színlelt szerződést megkötő személyek magatartása a polgári jogi jogkövetkezmények mellett megvalósít-e bűncselekményt, amennyiben igen, büntetőjogi felelősségre vonásnak van helye.
- [61] A színlelt szerződés a régí Ptk. 205. § (6) bekezdése alapján semmis, ami azt jelenti, hogy hiányzik a szerződés szerinti cél létrehozására irányuló akarat minden szerződő fél részéről. Ha azonban a valós

akarat bűncselekmény leplezése, az a színlelt szerződés megkötésével a leplezés célzata miatt a bűncselekmény egyenes szándékkal történő megvalósítására is utal. Amennyiben a színlelt szerződés megkötése esetén a szerződés szerinti cél létrehozása iránti akarat a szerződő felek részéről hiányzik, és a színlelt szerződés megkötésével leplezni kívánt szerződéses akarat bűncselekmény megvalósítására irányul, a IV. r. terhelt a leplezett cserét ismerte fel, erről volt tudomása, a II. r. terhelt amögötti, csalárd, megtévesztő magatartásáról azonban nem.

- [62] A IV. r. terheltnek azonban a jogerős tényállás szerint arról nem volt tudomása, hogy a színlelt szerződés megkötése a II. r. terhelt részéről bűncselekmény megvalósítására irányul, a IV. r. terhelt a leplezett cserét ismerte fel, erről volt tudomása, a II. r. terhelt amögötti, csalárd, megtévesztő magatartásáról azonban nem.
- [63] Másként fogalmazva a tényállásszerűség az úgynevezett tárgyi okozatosság, a bűnösség az úgynevezett alanyi okozatosság. A kettő együtt adja ki, hogy az elkövető tehet arról, amit a terhére róttak, amivel vádolják, mert van olyan külvilágbeli magatartása (viselkedése), ami a büntetőtörvényi tényállás szerint elkövetői magatartás (mint szükséges ismérv a tárgyi oldalon); és mert tehet az ilyen magatartás tanúsításáról. Ez utóbbi az anyagi jogi bűnösség elengedhetetlen alapja, ami az alany tudati/gondolati világával függ össze (és mint ilyen, szükséges ismérv az alanyi oldalon). A bűncselekmény hiánya pedig ezek hiányát jelenti.
- [64] Jelen esetben ez utóbbi történt, a jogerős tényállás ugyanis olyan tudati tényt rögzít, amely alapján egyértelmű az alanyi oldal hiánya.
- [65] Következésképpen téves az eljáró bíróság alanyi oldalra, a bűnösségre vont jogkövetkeztetése, hiányzik a IV. r. terhelt résziesi magatartásának a tettesi alapcselekményhez kötődő szándékegységre vont jogi következtetés ténybeli alapja.
- [66] Mindezekre figyelemmel azonban nem kell hatályon kívül helyezni a jogerős határozatokat, mert a valós tények alapján megállapítható, hogy a IV. r. terheltnek a jogerős tényállás szerinti cselekménye nem valósította meg a bűnsegédként elkövetett csalás büntettének kísérletét, azaz a IV. r. terhelt cselekménye nem bűncselekmény.
- [67] A Kúria továbbá megjegyzi, hogy a IV. r. terheltet a megyei ügyvédi kamara határozatában 2 rendbeli szándékos fegyelmi vétség elkövetése miatt 300 000 forint pénzbírsággal sújtotta a sértett és a II. r. terhelt, valamint a sértett és a VI. r. terhelt között létrejött szerződéses ügyletek kapcsán.
- [68] Ekként a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés a) pontja alapján a járásbíróság és a törvényszék ítéletét megváltoztatta, és a Be. 566. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel a IV. r. terheltet az ellene a Btk. 373. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett csalás büntettének kísérlete miatt emelt vád alól felmentette. Rendelkezett továbbá a IV. r. terhelt által megfizetett 200 000 forint pénzbüntetésnek a befizetés napjától a visszatérítés időpontjáig számított mindenkori törvényes kamatával emelt visszatérítéséről.

(Kúria Bfv.III.992/2022/10.)

79I. Mindig a felek szerződési akaratából kiindulva kell és lehet megállapítani, hogy az adott vagyontárgy a hitel visszafizetésének a biztosítékaul szolgál, s így a tartozás fedezetének elvonása bűncselekmény elkövetési tárgya-e vagy sem. A cselekmény akkor tényállásszerű, ha az elvont fedezet olyan követelést biztosít, amely írásbeli szerződés alapján áll fenn [Btk. 405. § (1) bek.].

II. A csalás és a tartozás fedezete elvonása bűncselekmények elhatárolása [Btk. 373. § (1) bek., 405. § (1) bek.].

- [1] A kerületi bíróság a 2021. december 14. napján kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki tartozás fedezetének elvonása vétségében [Btk. 405. § (1) bek.], ezért őt mint visszaesőt 6 hónap börtön fokozatú szabadságvesztésre és 1 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható. Elrendelte a N.-i Járásbíróság végzésével kiszabott 2 év – 3 év 6 hónap próbaidőre felfüggesztett – börtönben végrehajtandó szabadságvesztés végrehajtását, valamint az Ny.-i Járásbíróság ítéletével kiszabott 4 év szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadságot megszüntette. Rendelkezett a polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasításáról és a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] Védelmi fellebbezés alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2023. január 31. napján meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a terheltet szabadságvesztés helyett 75 nap elzárásra ítélte, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabását mellőzte, és a terhelttel szemben 650 000 forint vagyoneklobzást rendelt el. Mellőzte a feltételes szabadságra vonatkozó, valamint a korábbi felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelésére és a feltételes szabadság megszüntetésére vonatkozó rendelkezést. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A felülvizsgálati eljárásban irányadó, a jogerős ítéletben megállapított tényállás a következő:
A terhelt 2019 júliusában interneten 3 darab drónt kínált eladásra, mely hirdetésre a sértett jelentkezett. Előzetes telefonos egyeztetést követően 2019. július 17. napján találkozott a sértett a terhelttel, mely találkozás eredményeként a sértett a 3 darab drónt összesen 980 000 forintért megvette a terheltől. Az adásvételt követően a sértett, mivel a drónok eredetét tisztázatlannak találta, a vásárlástól el kívánt állni, ezért ismételt felvette a kapcsolatot a terhelttel, s közölte vele, hogy a kifizetett 980 000 forint ellenében a drónokat vissza kívánja adni a terheltnek. A terhelt az eredeti állapot helyreállításába beleegyezett, ezért 2019. augusztus 10. napján – az előre megbeszéltek szerint – megjelent a sértett házában, ahol a sértettel abban egyeztek meg – tekintettel arra, hogy a terhelt már nem rendelkezett a vételár összegével –, hogy 250 000 forintot átad a helyszínen a sértettnek, míg a fennmaradó 750 000 forintot 2019. szeptember 10. napjáig vagy megfizeti, vagy helyette – a fizetés elmaradása esetén – a terhelt tulajdonát képező Opel gépkocsi a sértett tulajdonába kerül.
A fenti megállapodásnak megfelelően a terhelt és a sértett 2019. augusztus 10. napján készített egy „vagyontárgy letétbe helyezési megállapodás” című

- dokumentumot, melyben a terhelt a sértett felé fennálló tartozásának fedezeteként jelölte meg a tulajdonában lévő Opel Astra típusú gépkocsit azzal, hogy amennyiben a terhelt 2019. szeptember 10. napjáig a sértettnek a felé fennálló tartozását nem fizeti meg, a fedezetként megjelölt gépkocsi a sértett tulajdonába kerül. A megállapodás biztosítékként a terhelt és a sértett kötött egy – 750 000 forint vételárat rögzítő – tulajdonátruházási szerződést is, továbbá a terhelt átadta a sértettnek a gépjármű törzskönyvét.
- A terhelt a 2019. augusztus 10. napján kelt megállapodásban foglaltak ellenére a 2006. évben gyártott, 2019. július 18. napja óta tulajdonában lévő Opel Astra típusú gépkocsit anélkül, hogy a fennálló tartozását a sértett felé rendezte volna, illetőleg őt az értékesítésről tájékoztatta volna, 2019. szeptember 3. napján 650 000 forintért eladta egy autókereskedő kft. részére. A terhelt az autókereskedő cég nevében eljáró alkalmazottnak valótlanul azt a tájékoztatást adta, hogy a gépkocsi törzskönyvét azért nem tudja részére átadni, mert azt nem találja. Az autókereskedő kft. a fenti módon megvásárolt Opel Astra gépjárművet 2019. szeptember 7. napján 750 000 forint vételár ellenében egy további érintett személy részére továbbértékesítette. A terhelt a fedezetként lekötött gépkocsi 2019. szeptember 3. napján történt értékesítéséért kapott vételárat a sértettnek szintén nem adta át, az szándékában sem állt, pedig a vételár a fennálló tartozásának jelentős részét fedezte volna. A terhelt 2019. szeptember 4. napján úgy kezdte meg a vele szemben korábban jogerősen kiszabott szabadságvesztés büntetésének letöltését a büntetés-végrehajtási intézetben, hogy e tényről a sértettet nem tájékoztatta.
- [4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja, míg a Legfőbb Ügyészség a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja szerinti okból, a terheltnek a Btk. 405. § (1) bekezdésébe ütköző tartozás fedezete elvonásának vétsége miatt emelt vád alól történő felmentése érdekében terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.
- [5] A terhelt indítványában arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a 2021. októberi, novemberi és decemberi tárgyalásokat egy 2021. szeptember 14-i hatánapra korlátozottan szóló helyettesítési meghatalmazással résztvevő ügyvédjelölt jelenlétében tartotta meg.
- [6] Álláspontja szerint a 2021. júniusban benyújtott helyettesítési meghatalmazások érvénytelenek figyelemmel arra, hogy azokat a meghatalmazás elfogadjaként az aláírási jogosultsággal nem rendelkező ügyvédjelölt írta alá, aki egy ügyvédi iroda jelöltje, és nem pedig a kirendelt védő.
- [7] Mindezek alapján az elsőfokú eljárásban olyan védő járt el és mondott perbeszédet, akinek nem volt érvényes meghatalmazása, ezért a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek jelenléte kötelező lett volna.
- [8] A Legfőbb Ügyészség átiratában a terhelt felülvizsgálati indítványát nem tartotta alaposnak.
- [9] Kifejtette, hogy a terhelt érdekében a védő a tárgyaláson folyamatosan jelen volt, ezáltal a kötelező védelem célja az eljárás során teljesült, az aktuálisan eljáró védő személyét a tárgyalásokon maga a terhelt sem kifogásolta. A terhelt valójában nem a védő jelenlétének hiányát, hanem a helyettesítési meghatalmazás érvényességét vitatta.
- [10] A felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértéseket a Be. 649. § (2) bekezdése sorolja fel, melyek közé a helyettesítési meghatalmazás szabályszerűségével kapcsolatos aggály nem tartozik, ezért az felülvizsgálati okot nem képez.
- [11] Ugyanakkor az ügyészség a terhelt javára – a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontját megjelölve – szintén felülvizsgálati indítványt nyújtott be a terheltnek a Btk. 405. § (1) bekezdésében írt tartozás fedezetének elvonása vétsége miatt emelt vád alóli felmentése érdekében.
- [12] Kifejtette, hogy a terhelt mint eladó és a sértett mint vevő a drónok tulajdonjogának átruházása tárgyában a szerződést szóban kötötte meg, annak írásba foglalására nem került sor.
- [13] Mivel a szóban megkötött szerződéstől a sértett utóbb elállt, a terhelt a korábban átvett vételár visszafizetésére volt kötelezett. Az ezt követően készített írásos „vagyontárgy letétbe helyezési megállapodás” című dokumentum tartalmát tekintve tartozáselismerő nyilatkozat, melyben a terhelt a vételár-visszafizetési kötelezettsége biztosítékként ajánlotta fedezetül a gépkocsiját.
- [14] Az ügyészség szerint ebből az következik, hogy a terhelt gépkocsija nem a sértettel kötött – szóbeli – adásvételi szerződés biztosítéka volt, hiszen egyrészt ezen adásvételi szerződés alapján a terhelt a birtokában lévő drónok tulajdonjogának átruházására volt köteles, másrészt az adásvételi szerződést a felek már megszüntették.
- [15] Tehát jelen esetben a gépkocsi egy olyan követelést, a terhelt által korábban átvett vételár visszafizetését biztosította, amely követelés nem írásbeli szerződésen alapult, hanem egy szóbeli adásvételi szerződés megszüntetéséből eredt.
- [16] Az pedig, hogy a terhelt és a sértett között a gépkocsi adásvétele tárgyában is született egy szerződés, szintén nem teszi tényállásszerűvé a cselekményt, ezen tulajdonátruházási szerződésnek ugyanis a gépkocsi nem a fedezete, hanem a tárgya volt.
- [17] Mindezek alapján az ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a terheltet a Btk. 405. § (1) bekezdésébe ütköző tartozás fedezetének elvonása vétsége miatt emelt vád alól mentse fel.
- [18] A terhelt és a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa egyaránt nem alapos.
- [19] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – okból terjeszthető elő. Kizárólag a Be. 648. § *a*)–*d*) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [20] A terhelt az indítványában azt sérelmezte, hogy az elsőfokú eljárásban a védelmét ellátó kirendelt védő nem rendelkezett érvényes helyettesítésre szóló meghatalmazással.
- [21] A Be. 649. § (2) bekezdése taxatív felsorolja azon eljárási szabálysértéseket, amelyek felülvizsgálat alapjául szolgálhatnak.
- [22] A Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében megjelölt eljárási szabálysértéssel hozza meg. Ez utóbbi törvényhely *d*) pontja szerint a másodfokú bíróság

- nem ügydöntő végzésével hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező.
- [23] A Be. 44. § *b*) pontja értelmében a büntetőeljárásban védő részvétele kötelező, ha a terhelt személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés, más ügyben letartóztatás, előzetes kényszergyógykezelés hatálya alatt áll, valamint, ha szabadságvesztést, elzárást vagy javítóintézetit nevelést tölt. A Be. 434. §-a szerint pedig, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a tárgyaláson a védő jelenléte kötelező, ha a büntetőeljárásban védő részvétele kötelező.
- [24] Az iratokból megállapítható, hogy a terhelt az elsőfokú eljárás idején más ügyben letartóztatásban volt.
- [25] Jelen ügyben tehát a védő részvétele – a Be. 44. § *b*) pontja alapján – az eljárásban kötelező volt, így kötelező volt az elsőfokú bírósági tárgyaláson is. Ekként a tárgyalás védő részvétele nélküli megtartása feltételen eljárás szabálysértést valósít meg.
- [26] Az ügyiratok alapján azonban megállapítható, hogy valamennyi bírósági tárgyalási napon a terhelt érdekében védő járt el, a kirendelt védője helyett egy ügyvédjelölt személyében.
- [27] Az elsőfokú eljárásban a tárgyaláson a terhelt védelmében védő mindvégig jelen volt, ennek ellenkezőjét egyébként az indítványozó sem állította.
- [28] A kirendelt védő helyetteseként eljáró ügyvédjelölt a terhelt védelmét ellátta. A Kúria megjegyzi továbbá, hogy a 70., a 84. és a 114. számú tárgyalási jegyzőkönyvből kitűnően az ügyvédjelölt személyét a terhelt nem kifogásolta, az eljárás jogosságát nem vitatta.
- [29] A Be. 41. § (1) bekezdése alapján védőként meghatalmazás vagy kirendelés alapján ügyvéd járhat el; ahol e törvény védőként eljáró ügyvédről rendelkezik, ezen az ügyvédi tevékenységről szóló törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén az ügyvédjelöltet, az európai közösségi jogászt, az alkalmazott ügyvédet és az alkalmazott európai közösségi jogászt is érteni kell.
- [30] Az ítélezési gyakorlat szerint a kötelező védelem megsértése mint felülvizsgálati ok az adott esetben csak akkor lenne megállapítható, ha a terhelt érdekében a védelem ellátására nem a törvény által erre feljogosított személy járt volna el. Az ügyvédjelölt azonban nem vitásan a büntetőeljárásban védőként eljárhatott.
- [31] Jelen ügyben az ügyvédjelölt védőkénti eljárásának nem volt törvényi akadálya. Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 4. § (1) bekezdés *g*) pontja szerint ügyvédi tevékenységet rendszeresen és ellenérték fejében ügyvédjelölt folytathat.
- [32] Következésképpen az ügyvédjelölt jogosult volt ügyvédi tevékenység gyakorlására, vele szemben kizáró ok sem merült fel.
- [33] Ami a terhelt által hivatkozott helyettesítési meghatalmazás érvénytelenségét illeti, a Kúria a következőre mutat rá.
- [34] A védő meghatalmazásával, kirendelésével kapcsolatos szabályok esetleges megsértése a védelem tényét nem kérdőjelezi meg, az azzal kapcsolatos esetleges hiányosságok legfeljebb relatív eljárási szabálysértésként lennének értékelhetők, amelyek azonban felülvizsgálati okot nem képeznek (BH 2017.218.).
- [35] Ekként a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában írt felülvizsgálati ok nem valósult meg, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére nincs törvényes alap.
- [36] Az ügyészi indítvány – eltérő okból – szintén nem alapos.
- [37] A Legfőbb Ügyészség az indítványában a felülvizsgálat okaként büntető anyagi jogi szabálysértésre hivatkozott, a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontját megjelölve.
- [38] Kétségtelen, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja szerint felülvizsgálat terjeszthető elő, ha a terhelt bűnösségének a megállapítására anyagi jogi jogszabálysértéssel került sor.
- [39] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A Be. 659. § (1) bekezdése alapján pedig a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [40] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [41] Jelen ügyben azt kellett vizsgálni, hogy a terhelt jogerős ítélet szerinti cselekménye megvalósított-e bűncselekményt, illetve cselekménye tartozás fedezetének elvonása vétségeként értékelhető-e.
- [42] A tartozás fedezetének elvonása bűncselekmény a Btk. XLI. Fejezetében a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények között helyezkedik el. A Fejezet a gazdálkodás rendjét, a hitelezői érdekek sérelmét, valamint a gazdálkodási kötelelességeket sértő bűncselekményeket foglalja össze.
- [43] A tartozás fedezetének elvonása bűncselekmény jogi tárgya a hitelezők érdekeinek védelme. A piacgazdaság működésének elengedhetetlen feltétele a hitelezés biztonsága, a zavartalan tökéaramlás. A hitelezés biztonságát szolgálják az egyes (hitel-, kölcsön- és egyéb) szerződések biztosítékai is. A tartozás fedezete elvonásának bűncselekménye közvetlenül e biztosítékok védelmén keresztül növeli a hitelezők biztonságát.
- [44] A Btk. 405. §-hoz fűzött miniszteri indokolásból kitűnően ezen bűncselekmény esetén a jogi érdek a hitelek, kölcsönökből, szállítási, vállalkozási stb. szerződésekből származó tartozások hitelezőinek kiemelt büntetőjogi védelme.
- [45] Az ügyészi indítvány szerint a terhelt terhére rótt bűncselekmény vonatkozásában hiányzik az elkövetési tárgy és az elkövetési magatartás.
- [46] A Btk. 405. § (1) bekezdése értelmében megvalósítja a tartozás fedezetének elvonása bűncselekményt, aki az írásbeli szerződés alapján fennálló követelés fedezetét szolgáló vagyont részben vagy egészben elvonja, és ezzel a tartozás kiegyenlítését részben vagy egészben megghiúsítja.
- [47] A fedezet biztosítására irányuló szerződések alapvetően két csoportba sorolhatók: egyrészt a Ptk.-ban szabályozott dologi biztosítékok – a zálogjog és az óvadék – nyújtására vonatkozó

- megállapodások, másrésről a fedezet biztosítására szolgáló más szerződések.
- [48] Mindig a felek szerződési akaratából kiindulva kell és lehet megállapítani, hogy az adott vagyontárgy a hitel visszafizetésének a biztosítékaul szolgál, s így a tartozás fedezetének elvonása bűncselekmény elkövetési tárgya-e vagy sem.
- [49] Az elkövetési tárgy kizárólag szerződéssel leköötött vagyon lehet. A tulajdonos azzal csak olyan módon gazdálkodhat, hogy a jogosult (a hitelező) kielégítési alapja ne csökkenjen. Elvonás minden olyan magatartás, amely a tényállásban írt eredmény előidézésére alkalmas. A bűncselekmény eredménye, hogy az elkövető a tartozás kiegyenlítését részben vagy egészben meghiúsítja.
- [50] A bűncselekmény egyenes és eshetőleges szándék mellett egyaránt tényállásszerű. A terheltnek tudnia kell, hogy a kérdéses vagyontárgy le van kötve tartozás fedezetéül, magatartásával azt elvonja, s ezáltal a jogosult igényének kielégítését részben vagy egészben meghiúsítja.
- [51] Az irányadó jogerős tényállás egyértelműen rögzíti a következőket:
- Az adásvételt követően a sértett, mivel a drónok eredetét tisztázatlannak találta, a vásárlástól el kívánt állni, ezért ismételt felvette a kapcsolatot a terhelttel, s közölte vele, hogy a kifizetett 980 000 forint ellenében a drónokat vissza kívánja adni a terheltnek.
 - A terhelt az eredeti állapot helyreállításába beleegyezett.
 - A terhelt a sértettel abban egyezett meg – tekintettel arra, hogy a terhelt már nem rendelkezett a vételár összegével –, hogy 250 000 forintot átad a helyszínen a sértettnek, míg a fennmaradó 750 000 forintot 2019. szeptember 10. napjáig vagy megfizeti, vagy helyette – a fizetés elmaradása esetén – a terhelt tulajdonát képező Opel gépkocsi a sértett tulajdonába kerül.
 - A megállapodásnak megfelelően a terhelt és a sértett 2019. augusztus 10. napján készített egy „vagyontárgy letétbe helyezési megállapodás” című dokumentumot, melyben a terhelt a sértett felé fennálló tartozásának fedezeteként jelölte meg a tulajdonában lévő Opel Astra típusú gépkocsit azzal, hogy amennyiben a terhelt 2019. szeptember 10. napjáig a sértettnek a felé fennálló tartozását nem fizeti meg, a fedezetként megjelölt gépkocsi a sértett tulajdonába kerül.
 - A megállapodás biztosítékaként a terhelt és a sértett kötött egy – 750 000 forint vételárat rögzítő – tulajdonátruházási szerződést is, továbbá a terhelt átadta a sértettnek az Opel Astra típusú gépjármű törzskönyvét.
- [52] A terhelt mint eladó és a sértett mint vevő között a drónok tulajdonjogának átruházása tárgyában adásvételi szerződés jött létre, melyet a felek szóban kötöttek meg, annak írásba foglalására nem került sor.
- [53] Kétségtelen, hogy e szóbeli adásvételi szerződés teljesült, ettől a sértett utóbb elállt, így a már teljesített szolgáltatásokkal a terhelt és a sértett kötelesek volt egymással elszámolni.
- [54] Mindezekből következően – amint arra az ügyész helyesen utalt – a terhelt gépkocsija nem a sértettel kötött – szóbeli – adásvételi szerződés biztosítéka volt.
- [55] A Btk. 405. § (1) bekezdésében írt tartozás fedezete elvonásának vétsége akkor tényállásszerű, ha az elvont fedezet olyan követelést biztosít, amely írásbeli szerződés alapján áll fenn.
- [56] Jelen esetben mindkét feltétel hiányzik, mert a gépkocsi nem az adásvételi szerződés teljesítésének biztosítéka volt, hanem a vételár visszafizetését biztosította, és egy szóbeli megállapodás megszüntetéséből eredt.
- [57] A 2019. augusztus 10-i írásos „vagyontárgy letétbe helyezési megállapodás” nem feleltethető meg a letéti szerződés tartalmi elemeinek, hiszen a gépjármű a terheltnél maradt, nem tekinthető újabb szerződésnek, hanem az valójában az adásvételi szerződés megszüntetéséből eredő elszámolás módját rendezte a felek között.
- [58] Ennélfogva a terhelt e magatartása a Btk. 405. § (1) bekezdésében írt tartozás fedezet elvonása bűncselekménye törvényi tényállása kimerítésére szintén nem alkalmas.
- [59] Következésképpen jelen ügyben a büntetőjogilag releváns jogviszony az eredeti állapot helyreállítása a terhelt és a sértett között.
- [60] A vádelv szerint a bíróság köteles a vádat kimeríteni, a vádon túl nem terjeszkedhet; csak a megvádolt személy büntetőjogi felelősségéről dönthet és csak olyan tények alapján, amelyet a vád tartalmaz [Be. 6. § (3) bek.].
- [61] Mindez azt jelenti, hogy a vád perjogi rendeltetése alapvetően az, hogy a bíróság számára a büntetőjogi felelősség kérdésében való érdemi vizsgálat ténybeli kereteit rögzítse.
- [62] A Kúria kiemeli, hogy a Be. 6. § (3) bekezdése a bíróság vádhoz kötöttségét személyi és tárgyi értelemben is meghatározza. A személyi vádhoz kötöttség azt jelenti, hogy a bíróság csak a megvádolt, a vádiratban – egyértelműen és azonosíthatóan – meghatározott azon személy büntetőjogi felelősségéről dönthet, akinek a büntetőjogi felelősségre vonását a vádló indítványozza. A tárgyi vádhoz kötöttség azt jelenti, hogy a bíróság kizárólag olyan cselekményt, olyan ténnyt bírálhat el, amelyet a vád tartalmaz.
- [63] A bíróságnak ki kell merítenie a vádat, és annak keretein túl nem terjeszkedhet, azonban nem a vád szerinti minősítés köti, hanem a vád tárgyává tett tények köre. A vádbeli minősítés ugyanakkor egyáltalán nem köti a bíróságot. A vádelv – a törvényes vádhoz kötöttség – nem akadályozza annak, hogy a bíróság a tettazonosság keretei között a vádban leírt cselekményt eltérően minősítve állapítson meg bűnösséget (EBH 2012.B.25.) [Be. 495. § (1) bek. b) pont].
- [64] Jelen ügyben ez a következőket jelenti.
- [65] A Btk. 373. § (1) bekezdése szerint, aki jogtalan haszonszerzés végett más tévedésbe ejt vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz, csalást követ el.
- [66] A csalás megállapításához szükséges a csalárd elkövetés (tévedésbe ejt, tévedésben tart), a megtévesztési szándék a szerződés (ügylet) megkötésekor, továbbá, hogy a jogtalan haszonszerzési célnak a szerződés megkötésekor a kár okozására kiterjedő szándékkal társuljon.
- [67] Kétségtelen, hogy a büntetőjog nem okirati, hanem akarati elv alapján áll. A csalás tényállásszerűsége szempontjából (alanyi oldalon) jelentősége tehát nem annak van, hogy valaki milyen jogcímen köt

- szerződéseket, hanem annak, hogy az elkövetőnek kezdettől fogva, azaz az adott ügylet létrejöttékor sem volt szándékában az abból származó kötelezettség teljesítése.
- [68] A jogerős tényállás – a váddal egyezően – egyértelműen rögzíti a következőket:
– A terhelt a sértettel abban egyezett meg – tekintettel arra, hogy a terhelt már nem rendelkezett a vételár összegével –, hogy 250 000 forintot átad a helyszínen a sértettnek, míg a fennmaradó 750 000 forintot 2019. szeptember 10. napjáig vagy megfizeti, vagy helyette – a fizetés elmaradása esetén – a terhelt tulajdonát képező Opel gépkocsi a sértett tulajdonába kerül.
– A terhelt és a sértett 2019. augusztus 10. napján készített egy „vagyon tárgy letétbe helyezési megállapodás” című dokumentumot is, melyben a terhelt a sértett felé fennálló tartozásának fedezeteként jelölte meg a tulajdonában lévő gépkocsit. A megállapodás biztosítékaként a terhelt és a sértett kötött egy – 750 000 forint vételárát rögzítő – tulajdonátruházási szerződést is, továbbá a terhelt átadta a sértettnek Opel Astra típusú gépjármű törzskönyvét.
– A terhelt a 2019. augusztus 10. napján kelt megállapodásban foglaltak ellenére a gépkocsit anélkül, hogy a fennálló tartozását a sértett felé rendezte volna, illetőleg őt az értékesítésről tájékoztatta volna, 2019. szeptember 3. napján 650 000 forintért eladta egy autókereskedő kft. részére.
– A terhelt az autókereskedő cég nevében eljáró alkalmazottnak valótlánul azt a tájékoztatást adta, hogy a gépkocsi törzskönyvét azért nem tudja részére átadni, mert azt nem találja.
– A terhelt a fedezetként lekötött gépkocsi 2019. szeptember 3. napján történt értékesítéséért kapott vételárát a sértettnek szintén nem adta át, az szándékában sem állt.
- [69] A terhelt az eredeti állapot helyreállításába beleegyezett, vállalta, hogy visszaadja a sértettnek a drónok árát, ehhez még nyomtatékul a felajánlott gépkocsi törzskönyvét is a sértett birtokába adta, és kötött a sértettel egy – 750 000 forint vételárát rögzítő – tulajdonátruházási szerződést is. Ezen ügyletben a gépkocsi valójában az adásvétel tárgya volt.
- [70] Az irányadó tényállás tartalmazza azt is, hogy a terhelt a sértettel kötött elszámolási megállapodás alapján a sértett felé nem teljesített, továbbá, hogy a terheltnek nem is állt szándékában átadni a sértett részére a gépkocsi vételárát.
- [71] Mindezekből alappal vonható le jogkövetkeztetés a terhelt csalárd szándékára, jogtalan haszonszerzési célzatára, így arra, hogy az elszámolás szerinti teljesítés már az abban való megegyezéséskor sem állt a szándékában, ily módon megtévesztette a sértettet.
- [72] Ugyanakkor, ha már a tartozás visszafizetésben (vételár visszaadásában) való megállapodáskor – és ennek keretében a gépkocsi felajánlásakor – megállapíthatóak a csalás tényállási elemei, akkor az is nyilvánvaló, hogy a kár ezzel okozati összefüggésben következik be.
- [73] A megállapodásban foglaltakkal a terhelt nyilvánvalóan tisztában volt, ehhez képest vizsgálendő azon cselekvősege, amikor az irányadó tényállásból kitűnően kevesebb, mint négy héten belül piaci körülmények között másnak értékesítette a gépkocsit. Ennek során a terhelt a gépkocsi eladásakor valótlánul azt állította a vevőnek, hogy nem találja a törzskönyvet, melyről egyértelműen tudta, hogy azt a sértettnek adta át biztosítékul. Ehhez képest pedig a befolyt vételárból nem fizette meg a fennálló tartozását a sértett felé.
- [74] Az irányadó tényállás tehát tartalmazza a terhelt szándékára vont jogi következtetés ténybeli alapjait is.
- [75] A csalás tényállásszerű, ha annak a törvényi tényállási elemei, tárgyi és alanyi oldala hiánytalanul megvalósult. Jelen ügyben pedig ez a helyzet.
- [76] Következésképpen az ilyen cselekmény nem gazdasági bűncselekmény, nem tartozás fedezete elvonása vétségének minősül, hanem csalás megállapítására alkalmas.
- [77] Nem sértett törvényt tehát az eljáró bíróság, amikor a terhelt büntetőjogi felelősségére következtetett, azonban a cselekmény törvényes minősítése csalás büntette [Btk. 373. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont]. A helyes minősítés figyelembevételével a terhelttel szemben kiszabott 75 nap elzárás nem törvénytörő.
- [78] Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek felülvizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen eljárva a kerületi bíróság, illetőleg a törvényszék mint másodfokú bíróság ítéletét a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.335/2023/11.)

80 A Btk. 178. §-ában meghatározott kábítószer birtoklása törvényi tényállásával összefüggésben a 180. § (1) bekezdése speciális, az adott bűncselekményre vonatkozó büntethetőséget megszüntető okot tartalmaz. E törvényi feltétel bekövetkezése az érintett bűncselekmények miatti büntetőeljárás folytatásának anyagi jogi természetű akadálya, amelyre tekintettel az eljárást – annak valamennyi szakaszában – meg kell szüntetni. A járásbíróság a büntető anyagi jog szabályait megsértve, a büntethetőséget megszüntető ok figyelmen kívül hagyásával járt el, amikor a terhelt büntetőjogi felelősségét kábítószer birtoklás vétségében megállapította [Be. 567. § (3) bek.].

- [1] A járásbíróság a 2022. február 21. napján meghozott büntetővégzésével a fiatalkorú terheltet kábítószer birtoklás vétsége [Btk. 178. § (6) bek.] miatt 1 évre próbára bocsátotta azzal, hogy a terhelt pártfogó felügyelet alatt áll. A büntetővégzés 2022. március 10. napján jogerőre emelkedett.
- [2] Az irányadó tényállás lényege szerint a terhelt 2021. január 16. napját megelőzően – közelebről meg nem határozható időben – csekély mennyiségű kábítószer: cannabist és amfetamint szerzett meg és fogyasztott.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a vármegyei főügyészség nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontját megjelölve, a büntetővégzés megváltoztatása és a terhelt ellen indult eljárás megszüntetése érdekében.

- [4] Indokai szerint a megyei kórház drogambulanciájának 2022. január 10. napján kiállított igazolása alapján a terhelt az ellene folytatott büntetőeljárásban 2021. június 15. napjától 2022. január 10. napjáig terjedő időszakban kábítószer-használatot kezelő más ellátás keretében az egyéni foglalkozásokon rendszeresen megjelent. Ezért a terhelt e bűncselekmény miatti büntethetőségének a megszűnése már a vádirat benyújtása előtt bekövetkezett.
- [5] Kifejtette, hogy a járásbíróság ügydöntő határozatában a büntethetőséget megszüntető okot figyelmen kívül hagyta, és a terhelt büntetőjogi felelősségét a kábítószer birtoklása vétségében a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg. Mindezek alapján a büntetővégzés megváltoztatását és az eljárás megszüntetését indítványozta.
- [6] A Legfőbb Ügyészség átiratában a főügyészség felülvizsgálati indítványát alaposnak tartva a büntetővégzés hatályon kívül helyezését és a terhelttel szemben indult büntetőeljárás megszüntetését indítványozta.
- [7] Az ügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítvány alapos.
- [8] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja alapján a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [9] A felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni [Be. 659. § (2) bek.].
- [10] A felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek. második mondat].
- [11] A terhelt javára szóló felülvizsgálati indítvány benyújtása nincs határidőhöz kötve [Be. 652. § (4) bek.].
- [12] A Be. 4. § (6) bekezdése alapján törvény határozza meg azokat a további – a (3)–(5) bekezdésben meghatározott eljárásjogi eseteken kívüli – anyagi jogi, eljárásjogi vagy kettős jogi természetű okokat, amelyek fennállása esetén büntetőeljárást nem lehet indítani, a már megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni vagy felmentő ítéletet kell hozni.
- [13] A Btk. 25. § *e*) pontja szerint – az *a*)–*d*) pontban felsorolt egyéb eseteken kívül – a büntethetőséget megszünteti a törvényben meghatározott egyéb ok.
- [14] A Btk. 178. §-ában meghatározott kábítószer birtoklása törvényi tényállásával összefüggésben a 180. § (1) bekezdése speciális, az adott bűncselekményre vonatkozó büntethetőséget megszüntető okot tartalmaz.
- [15] Eszerint nem büntethető, aki csekély mennyiségű kábítószer saját használatra természet, előállít, megszerez vagy tart, illetve aki kábítószer fogyaszt, ha a bűncselekmény elkövetését beismeri, és az elsőfokú ügydöntő határozat meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült, vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt, és a (2) bekezdésben írt törvényi kizáró okok nem állnak fenn.
- [16] Ezen büntethetőséget megszüntető okkal érintett bűncselekményi körbe tartozik a Btk. 178. § (6) bekezdésébe ütköző kábítószer birtoklásának vétsége is.
- [17] E bűncselekményt az követi el, aki kábítószer fogyaszt, illetve csekély mennyiségű kábítószer fogyasztás céljából megszerez vagy tart, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.
- [18] A Btk. 180. § (1) bekezdésében írt törvényi feltétel bekövetkezése tehát az érintett bűncselekmények miatti büntetőeljárás folytatásának anyagi jogi természetű akadálya, amelyre tekintettel az eljárást – annak valamennyi szakaszában – meg kell szüntetni.
- [19] A bíróság az eljárást ügydöntő végzésével megszünteti, ha a törvényben meghatározott egyéb okból a vádlott büntethetősége megszűnt [Be. 492. § (1) bek. *c*) pont IV. ford., 567. § (1) bek. *a*) pont].
- [20] Az iratok tartalma alapján megállapítható, hogy:
- a rendőrkapitányságon 2021. január 16. napján kábítószer birtoklásának vétsége miatt indult büntetőeljárás a terhelt ellen;
 - a 2021. április 23. napján tartott gyanúsított kihallgatáson a terhelt a közölt bűncselekmény, a kábítószer birtoklása vétségének elkövetését elismerte, és az elterelést önként vállalta;
 - a terhelt önkéntes vállalásáról a nyomozó hatóság 2021. április 23. napján igazolást állított ki;
 - a terhelt 2021. május 6. napján állapotfelmérésre jelentkezett a megyei kórház drogambulancián;
 - a járási ügyészség 2021. május 18. napján meghozott határozatával a terhelttel szemben indult eljárást 1 évre felfüggesztette;
 - a terhelt kábítószer-használatot kezelő más ellátás keretében tartott foglalkozásokon 2021. június 15-től 2022. január 10-ig rendszeresen megjelent;
 - az erre vonatkozó igazolást a megyei kórház drogambulanciája 2022. január 10. napján a terhelt számára kiállította;
 - a járási ügyészség 2022. január 21. napján kelt határozatával a feltételes ügyészi felfüggesztéssel érintett eljárás folytatását rendelte el, mert a terheltet egy másik rendőrkapitányságon indult ügyben 2022. január 5. napján kábítószer birtoklásának vétsége miatt gyanúsítottként hallgatta ki;
 - a járási ügyészség 2022. január 21. napján kelt vádiratában a terhelttel szemben a Btk. 178. § (6) bekezdésébe ütköző kábítószer birtoklásának vétsége miatt vádat emelt és indítványozta, hogy a bíróság – büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásban – a terheltet bocsássa próbára és állapítsa meg, hogy a próbaidő tartama alatt pártfogó felügyelet alatt áll;
 - a járásbíróság a 2022. február 21. napján meghozott büntetővégzésével a terheltet kábítószer birtoklás vétsége [Btk. 178. § (6) bek.] miatt 1 évre próbára bocsátotta azzal, hogy a terhelt pártfogó felügyelet alatt áll. A büntetővégzés 2022. március 10. napján jogerőre emelkedett.
- [21] A rendelkezésre álló adatok szerint a nyomozó hatóság a terhelttel a Btk. 178. § (6) bekezdésében meghatározott kábítószer birtoklása vétségének megalapozott gyanúját közölte, vele szemben a vádemelésre és a bíróság általi jogerős elmarasztalásra is ezen bűncselekmény miatt került

- sor. Ugyanakkor a terhelt 2021. június 15. napja és 2022. január 10. napja közötti időszakban kábítószerfüggőséget gyógyító kezelésben, kábítószerhasználatot kezelő más ellátásban részt vett, és az erre vonatkozó igazolást a nyomozó hatóságnak 2022. január 10. napján benyújtotta.
- [22] Ekként a bűncselekmény miatti büntetethez való jog megszüntetése a vádemelést megelőzően bekövetkezett.
- [23] Kétségtelen, hogy a Be. 420. § (4) bekezdés *b*) pontja alapján az ügyészség az eljárás folytatását rendeli el, ha a gyanúsítottat a feltételes ügyészi felfüggesztés tartama alatt elkövetett ugyanolyan bűncselekmény miatt gyanúsítottként hallgatták ki.
- [24] Ezen eljárásjogi rendelkezés ugyanakkor – amennyiben a terhelt a büntetethez való jog megszüntetése okot eredményező magatartást teljesítette és azt igazolta – nem érinti az előbb hivatkozott anyagi jogi szabály érvényesülését.
- [25] A jelen esetben a terhelt vonatkozásában fennálló büntetethez való jog megszüntetése ok tehát már a vádemelés időpontjában fennállt és ismert volt, ennek ellenére az ügyészség vele szemben 2022. január 21. napján vádat emelt, és ezzel egyidejűleg a bíróságnak megküldte a büntetethez való jog megszüntetése ok igazolására szolgáló iratot.
- [26] A járásbíróság a terhelt büntetőjogi felelősségét a kábítószer birtoklása vétségében a 2022. február 21. napján meghozott és 2022. március 10. napján jogerőre emelkedett büntetővégzésével megállapította.
- [27] Mindezek alapján a hatóságok a terhelttel szemben a büntető anyagi jog szabályait megsértve, a büntetethez való jog megszüntetése ok figyelmen kívül hagyásával jártak el.
- [28] Ekként a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva – figyelemmel a Be. 653. § (1) bekezdésére – a Be. 625. § (1) bekezdése alapján a járásbíróság büntetővégzését hatályon kívül helyezte, és az eljárást a Be. 567. § (3) bekezdése alapján megszüntette. A bűnügyi költségről a Be. 575. § (1) bekezdés második fordulója alapján rendelkezett.
- (Kúria Bfv.III.311/2023/9.)*
- 81** A 2017. évi LXXVIII. törvény (Ügyvédi tv.) 180. § (2) bekezdése szerinti értesítés kiadása vagy az arra irányuló indítvány megtagadása vonatkozásában nem kell határozati formában megjelenő döntést (végzést) hozni, ez a határozati formát nem igénylő bírói intézkedések körébe tartozik [Be. 449. § (1) bek.]. Az Ügyvédi tv. megfogalmazásából adódóan a bíróság mérlegelését igényli az eljáró bíróság kedvező megítélése, ekként az értesítés kiadása nem kényszeríthető ki. A határozati formát nem igénylő bírói intézkedéssel szemben nincs helye fellebbezésnek [Be. 580. § (1) bek. e) pont].
- [1] A törvényszék a 2023. január 18. napján tartott tárgyaláson meghozott végzésével elutasította a XII. r. terhelt ügyvédi tevékenysége folytatásához hozzájáruló értesítés kiadására irányuló ismételt indítványát. A törvényszék végzése tartalmazza, hogy azzal szemben a – tárgyaláson jelen nem lévő – XII. r. terhelt a kézhezvételtől számított 8 napon belül fellebbezést jelenthet be.
- [2] A XII. r. terhelt jelen lévő védője a tárgyaláson akként nyilatkozott, hogy a jogorvoslat tekintetében egyeztet, és három nap gondolkodási időt kért.
- [3] A XII. r. terhelt védője 2023. január 23. napján fellebbezést nyújtott be a végzéssel szemben.
- [4] Az ítélőtábla mint másodfokú bíróság a 2023. március 10. napján meghozott végzésével a védő fellebbezését elutasította.
- [5] Indokai szerint a fellebbezés elkészült, mert a Be. 582. § (2) bekezdése alapján a nem ügydöntő határozat ellen a kihirdetésekor nyomban be kell jelenteni az esetleges jogorvoslatot, a 8 napos fellebbezési határidő kizárólag a kézbesítés útján közölt bírósági határozatokra vonatkozik. Ezért tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a tárgyaláson jelen lévő védő 3 napi határidőt kérő nyilatkozatát, illetve az utóbb benyújtott fellebbezést joghatályosnak tekintette.
- [6] A végzéssel szemben a XII. r. terhelt és védője jelentett be fellebbezést.
- [7] A XII. r. terhelt védője a fellebbezésében kifejtette, hogy a kérelem elutasítása során a törvényszék nem határozta meg azt, hogy a határozat ügydöntő vagy nem ügydöntő végzés. A Be. nem határozza meg azt, hogy mi minősül ügydöntő és nem ügydöntő végzésnek, ezért azt az eljáró bíróság jogosult eldönteni.
- [8] Jelen ügyben az elsőfokú bíróság a XII. r. terhelt jelen lévő védője számára biztosította a 3 nap gondolkodási időt, amely alatt a fellebbezést benyújtotta, így azt joghatályosnak kell tekinteni. Amennyiben a törvényszék tévedett, és nem megfelelően tájékoztatta a tárgyaláson jelen lévő védőt a jogorvoslati szabályokról, ez nem eshet a XII. r. terhelt és védőjének terhére. Ekként a benyújtott fellebbezést az ítélőtáblának érdemben el kellett volna bírálnia.
- [9] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatot, valamint a törvényszék végzését változtassa meg, és a XII. r. terhelt és védője által előterjesztett kérelemnek adjon helyet.
- [10] A XII. r. terhelt a védője fellebbezésében írtakkal egyetértett.
- [11] A Legfőbb Ügyészség átiratában az ítélőtábla indokait és jogi álláspontját osztotta, a fellebbezéseket alaptalannak tartotta, és a megtámadott határozat helybenhagyását indítványozta.
- [12] Előadta: téves az a védői álláspont, amely szerint az eljáró bíróság jogosult meghatározni, hogy mely végzés tekintendő ügydöntőnek, és melyik nem. Ezzel szemben a Be. meghatározza azt, hogy melyek az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatai, ennek tükrében pedig a terhelt ügyvédi tevékenységének folytatásához hozzájáruló értesítés kiadására vonatkozó indítvány tárgyában hozott határozat nem ügydöntő végzés.
- [13] Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság által tévesen joghatályosnak tartott fellebbezés nem teremt felülbírálati kötelezettséget. A jelen felülbírálat tárgya kizárólag a védői fellebbezés elkészítésének megítélése, a XII. r. terhelt és védője által előterjesztett indítvány érdemben való döntésre, annak teljesítésére nincsen törvényes lehetőség.
- [14] A rendelkezésre álló iratok alapján a Kúria megállapította, hogy a törvényszék végzésével szemben nemcsak a XII. r. terhelt védője, hanem a XII. r. terhelt is fellebbezést jelentett be. A XII. r.

- terhelti fellebbezést külön elbírálván az ítéletábra mint másodfokú bíróság a 2023. április 11. napján meghozott és aznap végleges végzésével a törvényszék végzését helybenhagyta.
- [15] A XII. r. terhelt és védője által bejelentett fellebbezés nem alapos.
- [16] A Kúria mindenekelőtt előrebocsátja a következőket.
- [17] A jogorvoslati, felülbírálati és a döntési jogkör összefügg. A jogorvoslati terjedelmének korlátozottsága kihat a felülbírálat terjedelmére, és maga után vonja a döntési jogkör meghatározottságát. Ugyanakkor a döntési jogkör fogalmilag nem lehetséges felülbírálati jogkör nélkül.
- [18] Nyilvánvaló, hogy jelen jogorvoslati eljárás tárgyát kizárólag az ítéletábra másodfokú eljárásban elsőfokú jogkörben hozott, a védő fellebbezését elkésztés okán elutasító rendelkezése képezi. Ekként nincs lehetőség a törvényszék végzésben írt rendelkezés vitatására, és értelemszerűen e döntés felülbírálatára sem.
- [19] Törvényesen járt el az ítéletábra, amikor a Be. 588. § (1) bekezdése alapján mint elkésztett utasította el a XII. r. terhelt védőjének fellebbezését.
- [20] Az ítéletábra helyesen hivatkozott arra, hogy a Be. 582. § (2) bekezdése szerint, ha az elsőfokú bíróság a nem ügydöntő végzést kihirdetés útján közli, a fellebbezést a végzés kihirdetésekor nyomban kell bejelenteni, arra három napot nem lehet fenntartani.
- [21] A Kúria a védő érveivel szemben rámutat arra, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint a tévesen biztosított fellebbezési jog – ha azzal élnek is – nem nyitja meg a lehetőséget a fellebbviteli eljárásra, ilyen esetben – miként jelen ügyben – a fellebbezés elutasításának van helye (BH 2011.276.II.).
- [22] Megjegyzi azonban a következőket.
- [23] Helytállóan hivatkozott a Legfőbb Ügyészség arra, hogy egy bírósági határozat ügydöntő jellegének megítélése nem az eljáró bíróság döntésének függvénye, hanem törvényileg meghatározott.
- [24] A Be. 449. § (1) bekezdése szerint a bíróság az eljárása során
- a) ügydöntő határozattal,
 - b) nem ügydöntő végzéssel vagy
 - c) határozati formát nem igénylő bírói intézkedéssel dönt.
- [25] A Be. 449. § (2) bekezdése alapján az ügydöntő határozat ítélet vagy ügydöntő végzés.
- [26] A Be. 456. § (1) bekezdés első mondata szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata végleges, mindenkire kötelező döntést tartalmaz a vádról, illetve a terhelt büntetőjogi felelősségéről, a büntetőjogi következményekről vagy ezek hiányáról. Ilyen a bűnösséget megállapító és a felmentő ítélet, valamint az eljárást megszüntető végzés (Be. 564–569. §).
- [27] Az ügyvédi tevékenység folytatásához hozzájáruló, az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ügyvédi tv.) 180. § (2) bekezdése szerinti értesítés kiadására vonatkozó indítvány tárgyában hozott határozat ilyen döntést nyilvánvalóan nem tartalmaz, ezért értelemszerűen nem ügydöntő.
- [28] A Kúria rámutat a következőkre.
- [29] A Be. idézett rendelkezéseiből következően a bíróság döntései közül legnagyobb számban a nem ügydöntő végzések fordulnak elő. Ezek kimerítő felsorolása nem lehetséges, így a Be. 449. (3) bekezdése egyes nem ügydöntő végzéseket példálózó jelleggel felsorol.
- [30] A nem ügydöntő végzések egyik speciális fajtája a pervezető végzés, amelyről a Be. 449. § (4) bekezdése rendelkezik. Eszerint pervezető végzés az ügy bíróságra érkezését követően az ügy menetét megállapító, az eljárási cselekmény előkészítésére irányuló vagy elvégzése érdekében hozott nem ügydöntő végzés. E törvényhely – szintén példálózó jelleggel – egyes pervezető végzéseket külön is nevesít.
- [31] Kétségtelen, hogy a Be. 579. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság nem ügydöntő végzése ellen fellebbezésnek van helye a másodfokú bírósághoz, ha azt e törvény nem zárja ki. Ugyanakkor a Be. 580. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a pervezető végzéssel szemben fellebbezésnek nincs helye.
- [32] Jelen ügyben kérdés, hogy az elsőfokú bíróság helyesen döntött-e akként, hogy a XII. r. terhelt és védőjének indítványát végzéssel utasította el, és ellene jogorvoslati jogot biztosított.
- [33] Kétségtelen, hogy az ügyvédi tevékenység folytatásához hozzájáruló értesítés kiadása tárgyában hozott határozat nem ügydöntő határozat.
- [34] Az Ügyvédi tv. 180. § (2) bekezdése szerint, ha a büntetőügyben eljáró bíróság megállapítja, hogy az ügyvédi tevékenység gyakorlásának felfüggesztéséből fakadó egyéni érdeksérelem jelentősen megaladja az ügyfelek jogainak, jogos érdekeinek vagy az ügyvédségbe vetett közbizalomnak az ügyvédi tevékenység folytatása esetén várható sérelmét vagy veszélyeztetését, erről a területi kamara elnökét tájékoztatja. A területi kamara elnöke az értesítés alapján a felfüggesztő végzést visszavonja, és a határozat visszavonásáról az értesítést küldő bíróságot tájékoztatja.
- [35] E törvényi rendelkezés tájékoztatási lehetőséget biztosít az eljáró bíróság számára a területi ügyvédi kamara elnöke felé abban az esetben, ha az ügyvédi tevékenység gyakorlásának felfüggesztését a továbbiakban szükségtelennek tartja.
- [36] Ennek megítélése nyilvánvalóan minden esetben az ügy állásától függ, az eljárás adatai alapján lehetséges. Az Ügyvédi tv. megfogalmazásából adódóan a bíróság mérlegelését igényli, amely azonban semmiképpen nem jelent prejudikációt, azaz a bűnösség kérdésében történő előzetes állásfoglalást.
- [37] Kiemelendő ugyanakkor, hogy az eljáró bíróság kedvező megítélése, ekként az értesítés kiadása nem kényszeríthető ki. Ellenkező esetben az eljáró bíróság olyan helyzetbe kerülne, hogy a rendelkezésre álló tények, adatok alapján, a bizonyítékok mérlegelésével számot kellene adnia arról, hogy miért alakult ki benne az a meggyőződés, hogy az ügyvédi tevékenység gyakorlásának felfüggesztéséből fakadó egyéni érdeksérelem jelentősen megaladja az ügyfelek jogainak, jogos érdekeinek vagy az ügyvédségbe vetett közbizalomnak az ügyvédi tevékenység folytatása esetén várható sérelmét vagy veszélyeztetését.
- [38] Ez egyben azt is jelenti, hogy az értesítés kiadása vagy az arra irányuló indítvány megtagadása vonatkozásában nem kell határozati formában megjelenő döntést (végzést) hozni, másképpen

- szólva ez a határozati formát nem igénylő bírói intézkedések körébe tartozik [Be. 449. § (1) bek.].
- [39] A Be. 580. § (1) bekezdés *e*) pont egyértelmű rendelkezése, hogy a határozati formát nem igénylő bírói intézkedéssel szemben nincs helye fellebbezésnek.
- [40] Jelen ügyben tévedett tehát a törvényszék, amikor a XII. r. terhelt és védőjének indítványáról végzést hozott, de abban is, hogy azt – a pervezető végzésnek körébe nem tartozó – nem ügydöntő végzésnek tekintette, és vele szemben jogorvoslati jogosultságot biztosított. A korábban kifejtettek szerint tévesen választotta meg a jogorvoslat bejelentésének határidejére alkalmazandó szabályokat is, ez azonban érdemi felülbírálatához nem vezethetett.
- [41] Miután az elsőfokú bíróság elmulasztotta elutasítani a XII. r. terhelt védőjének törvényben kizárt fellebbezését, helytállóan járt el az ítéletábrá, amikor azt a Be. 597. § (1) bekezdése alapján elutasította.
- (Kúria Bpkf.III.476/2023/2.)*
- 82I. A Be. 647. § (1) bekezdése alapján a törvénynek megfelelő határozat meghozatalának csak akkor van helye, ha a bíróság a perújítást alaposnak találja. A másodfokú bíróság e törvényi előfeltétel, a perújítás alaposága hiányában végezte el az alapügyben hozott határozat „felülbírálatát” és hozott új határozatot.**
- II. A perújítás érdemi elutasítása esetén az alapügyben hozott határozat jogereje nem változik, másrészt a másodfokú bíróságnak nincs ilyen felülbírálati és döntési – rendkívüli jogorvoslati – jogköre. Erre rendkívüli jogorvoslati eljárás során a Kúria jogosult, felülvizsgálati eljárás keretében [Be. 649. § (1) bek. b) pont].**
- [1] A terhelt perújítási ügyében a járásbíróság a 2022. május 24. napján meghozott végzésével a terhelt által a járásbíróság ítélete ellen előterjesztett perújítást elutasította. Rendelkezett a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] Védelmi fellebbezés alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2022. október 5. napján meghozott ítéletével az elsőfokú végzést megváltoztatta. A járásbíróság 2020. május 20-án meghozott és a törvényszék végzésével 2020. november 25. napján jogerős ítéletét hatályon kívül helyezte. A terheltet bűnösnek mondta ki hivatalos személy elleni erőszak büntetében [Btk. 310. § (1) bek. *c*) pont] és testi sértés vétségében [Btk. 164. § (1) bek., (2) bek.]. Ezért a terheltet halmazati büntetésül mint többszörös visszaesőt 4 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. A terhelt bűnösségének megállapítását 2 rendbeli becsületesértés vétségében [Btk. 227. § (1) bek. *a*) pont] mellőzte. Rendelkezett arról, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható, az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról és a bűnügyi költség viseléséről.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt nyújtott be felülvizsgálati indítványt a kiszabott büntetés enyhítése érdekében.
- [4] Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a perújítási eljárásban ugyanolyan tartamú szabadságvesztés büntetést szabott ki, mint az alapügyben, annak ellenére, hogy 2 rendbeli becsületesértés vonatkozásában a bűnösség megállapítását mellőzte.
- [5] Álláspontja szerint a bíróságnak erre tekintettel enyhébb büntetést kellett volna vele szemben kiszabnia.
- [6] Kifejtette továbbá, hogy sem a hivatalos személy elleni erőszak büntetést, sem a testi sértés vétségét nem követte el. Amennyiben valóban ráuszította volna az 50–60 kg súlyú kutyáját a sértettre, akkor az a sértett lábát átharapja, mellyel maradandó sérülést okozott volna neki. Az ambuláns lap is bizonyítja, hogy nem történt ilyen támadás, a kutya csak ösztönösen odakapott a sértett lábához.
- [7] Kifogásolta, hogy a bíróság a perújítási eljárásban nem adott helyt az igazságügyi orvosszakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítványának.
- [8] Szerinte a rendőr tanúk vallomását a perújítási eljárásban kihallgatott új tanúk vallomása cáfolja, azonban a bíróság az újonnan kihallgatott tanúk vallomását nem fogadta el.
- [9] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak, egyebekben az indítványban foglaltaktól eltérő okból alaposnak tartotta.
- [10] Kifejtette, hogy a terhelt terhére megállapított személy elleni erőszak büntetének helyes minősítése nem a Btk. 310. § (1) bekezdés *c*) pontja, hanem a Btk. 310. § (1) bekezdés *a*) pontja, azonban a bűncselekmény büntetési tétele mindkét esetben azonos, így a törvénysértő minősítés miatt kiszabott büntetés nem törvénysértő. Ezért az indítványnak a kiszabott büntetés tartamát érintő kifogása nem alapos.
- [11] Ugyanakkor a terhelt visszaesői minősége törvénysértően került megállapításra, ugyanis nem többszörös visszaesőnek, hanem a Btk. 459. § (1) bekezdés 31/c pontja szerinti erőszakos többszörös visszaesőnek minősül. Ebből következően a terhelttel szemben alkalmazandó tételkeret helyesen 1 évtől 13 évig terjedt volna. A kiszabott 4 év szabadságvesztés amellest, hogy nem törvénysértő, nem tekinthető kirívóan súlyosnak, a 2 rendbeli becsületesértés vétségében való bűnösség megállapításának mellőzése ellenére sem.
- [12] Az ügyész szerint a másodfokú bíróság több lényeges, azonban a felülvizsgálat alapjául nem szolgáló eljárási szabályt sértett. Ilyen eljárási szabálysértés, hogy nem utasította el a terhelt és védője által az elsőfokú végzés ellen bejelentett fellebbezést mint elkésett a Be. 597. § (1) bekezdése alapján, figyelemmel a Be. 588. §-ában foglaltakra.
- [13] Ugyancsak eljárási szabályt sértett a másodfokú bíróság, amikor annak ellenére helyezte hatályon kívül az alapügyben hozott határozatokat és hozott új ügydöntő határozatot, hogy a perújítás elutasításával maga is egyetértett. A Be. 647. § (1) bekezdése alapján a törvénynek megfelelő határozat meghozatalának csak akkor van helye, ha a bíróság a perújítást alaposnak találja.
- [14] Kifejtette, hogy a másodfokú bíróság felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló abszolút eljárási szabályt is sértett, mivel az ügydöntő határozatát a Be. 608. § (1) bekezdés *f*) pontjában meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. Ezen eljárási szabálysértés megállapítására vezethet az is, ha a bűnösség kimondásáról szóló rendelkezéshez tartozó

- tényállás teljes egészében hiányzik. Ez az eset a felülvizsgálati eljárásban az abszolút eljárási szabálysértés körében nyer értékelést.
- [15] A másodfokú ítélet indokolása egyáltalán nem tartalmaz tényállást, így jelen ügyben a felülvizsgálati eljárás alapját képező abszolút eljárási szabálysértés valósult meg.
- [16] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a törvényszék ítéletét helyezze hatályon kívül, és a törvényszéket utasítsa új eljárás lefolytatására.
- [17] A terhelt a Legfőbb Ügyészség átiratára a felülvizsgálati indítványában foglaltakkal egyező tartalommal tett észrevételt.
- [18] A terhelt felülvizsgálati indítványa eltérő okból alapos.
- [19] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, hogy felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, és a jogerős ügydöntő határozatban rögzített tényállás alapulvételeivel, kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [20] A Be. 659. § (5) bekezdése szerint a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot – a (6) bekezdésben meghatározott kivétellel – csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül. A Be. 659. § (6) bekezdése értelmében a Kúria a megtámadott határozatot a 649. § (2) bekezdése alapján akkor is felülbírálja, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be.
- [21] Nem vitásan ügydöntő jellegű a perújítás eredményeképpen hozott, a vádról (ismételten) jogerősen rendelkező érdemi határozat, mely az előzőek szerinti törvényes felülvizsgálati okok alapján támadható.
- [22] Kétségtelen, hogy a felülvizsgálati indítvány anyagi jogi felülvizsgálati okot jelölt meg, azonban a Kúria a Be. 659. § (6) bekezdése alapján elsőként az eljárási szabályok megtartását vizsgálta.
- [23] A Be. 649. § (2) bekezdés *d)* pontja alapján eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a határozatát a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. A Be. 608. § (1) bekezdés *f)* pontja értelmében ilyen feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, ha az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.
- [24] A jelenleg hatályos Be. – eltérve az 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) rendelkezéseitől – az indokolási kötelezettséggel összefüggésben feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértésként már csupán e szabályt tartalmazza.
- [25] A Kúria ezzel összefüggésben rámutat a következőkre.
- [26] A bíróság indokolási kötelezettségének teljesítése közjogi és perjogi szabályokból fakadó kötelezettség, amely nem diszkrecionális, hanem törvényileg szabályozott. A bírói döntés indokolásának megléte törvényileg egzakt kötelezettség, legfeljebb mikéntje lehet mérlegelés tárgya; ez utóbbi immár relatív eljárási szabálysértés körébe tartozó [Be. 609. § (2) bek. *d)* pont].
- [27] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés második fordulata kimondja, hogy „A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”.
- [28] A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 13. § (1) bekezdése kimondja, hogy a bíróság határozatát – ha a törvény kivételt nem tesz – indokolni köteles.
- [29] Értelemszerűen, ha az indokolási kötelezettséghez kapcsolódó eljárási szabálysértés kifejezett törvényi szabály sérelmével jár, és nem mérlegelés körébe vonható, akkor az az eljárási sérelem nem lehet relatív szabálysértés, hanem feltétlen hatályon kívül helyezéshez vezető, vagyis abszolút eljárási szabálysértés.
- [30] Nyilvánvalóan ilyennek tekintendő, ha a bűnösség kimondásáról szóló rendelkezéshez tartozó tényállás, vagyis e rendelkezés ténybeli alapja teljes egészében hiányzik (Kúria Bfv.III.777/2020/9., BH 2021.193.).
- [31] A Be. 451. § (1) bekezdése szerint a bíróság határozata – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – bevezető részből, rendelkező részből, jogorvoslati részből, indokolásból és záró részből áll. Az (5) bekezdés szerint az indokolás a bíróság által megállapított, a döntés alapjául szolgáló, jelentős tényeket és körülményeket, valamint a határozat alapjául szolgáló jogszabályokat tartalmazza.
- [32] A Be. 561. § (3) bekezdés *c)* pontja alapján az ügydöntő határozat indokolása tartalmazza a bíróság által megállapított tényállást, az *e)* pont alapján a megállapított tényállás szerinti cselekmény minősítését.
- [33] Az iratokból kitűnően:
– A járásbíróság a 2020. május 20. napján meghozott, és a törvényszék mint másodfokú bíróság végzésével 2020. november 25. napján jogerős ítéletével a terheltet hivatalos személy elleni erőszak büntette [Btk. 310. § (1) bek. *c)* pont], testi sértés vétsége [Btk. 164. § (1) bek., (2) bek.] és 2 rendbeli becsületsértés vétsége [Btk. 227. § (1) bek. *a)* pont] miatt halmazati büntetésül mint többszörös visszaesőt 4 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte.
– A fenti jogerős ítélet ellen a terhelt 2021. június 23-án perújítási indítványt terjesztett elő.
– A törvényszék a 2021. október 26. napján meghozott végzésével a perújítást elrendelte.
– A perújítási eljárás eredményeként a járásbíróság a 2022. május 24-én meghozott végzésével a terhelt perújítási indítványát elutasította.
– A törvényszék a 2022. október 5-én meghozott ítéletével az elsőfokú végzést megváltoztatta. A járásbíróság 2020. május 20-án meghozott, és a törvényszék mint másodfokú bíróság végzésével 2020. november 25. napján jogerős ítéletét hatályon kívül helyezte. A terheltet bűnösnek mondta ki hivatalos személy elleni erőszak büntetésében [Btk. 310. § (1) bek. *c)* pont] és testi sértés vétségében [Btk. 164. § (1) bek., (2) bek.]. Ezért a terheltet halmazati büntetésül mint többszörös visszaesőt 4 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. A terhelt bűnösségének megállapítását 2 rendbeli becsületFÉsértés vétségében [Btk. 227. § (1) bek. *a)* pont] mellőzte.

- [34] A másodfokú ítélet indokolása nem tartalmazza azoknak a cselekményeknek a tényállását, amelyekben bűnösnek mondta ki a terheltet.
- [35] Ekként a hivatalos személy elleni erőszak büntette és a testi sértés vétsége kapcsán nincs olyan ügydöntő, a vádról rendelkező határozat, amely a történeti tényállást tartalmazná, holott annak mellőzése az – előzőekben már idézett – törvényi rendelkezések nem adnak lehetőséget.
- [36] Ily módon a megtámadott határozatból a történeti tényállás hiányában nem állapítható meg, hogy a terhelt milyen bűncselekményt követett el, az miként minősül.
- [37] A másodfokú bíróság eljárását és határozatát érintően döntő jelentősége azonban a következő eljárási szabálysértésnek van.
- [38] A Be. 647. § (1) bekezdése szerint, ha a bíróság megállapítja, hogy a perújítás alapos, az alapügyben hozott ítéletet hatályon kívül helyezi, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz. A (2) bekezdés *a*) pontja alapján a bíróság a perújítást elutasítja, ha azt alaptalannak találja.
- [39] Ugyanakkor a másodfokú ítélet indokolása szerint „a terhelt és védője fellebbezése nem alapos”. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával, mely szerint a perújítási indítványban hivatkozott, és a perújítási eljárásban kihallgatott új tanúk vallomása nem alkalmas az alapeljárásban értékelt bizonyítékok megcáfolására. Megállapította: a perújítás során az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra az álláspontra, hogy az új bizonyíték alapján a terhelt felmentésére nem kerülhetett sor.
- [40] Ugyanakkor a másodfokú bíróság tévesen a Be. 647. § (1) bekezdésére hivatkozott, mely a perújítás alaposságát jelöli meg előfeltételként ahhoz, hogy az érdemi ügydöntő határozat helyett más, új határozatot hozzon a bíróság.
- [41] E törvényi előfeltétel, a perújítás alapossága hiányában végezte el az alapügyben hozott határozat „felülbírálatát”, melynek során a másodfokú ítélet indokolásában a következőket rögzítette:
– „Az alapügyben hozott határozat helyességének vizsgálata során – bármely perújítási ok esetén – a bűncselekmény elkövetésekor, illetve elbírálásakor objektíve létező tények és hatályos jogszabályok figyelembevételével kell eljárni.”
– „Ezért a törvényszék vizsgálta az alapeljárás során meghozott határozat szerinti bűncselekmények jogi minősítésének törvényességét és helyességét is.”
– „Ebben a körben észlelte, hogy az alapeljárás során a járásbíróság ítélete tévesen mondta ki a vádlott bűnösségét a 2 rendbeli becsületsértés vétségében.”
– „Erre figyelemmel volt szükséges a Be. 606. § (1) bekezdés alapján a járásbíróság végzésének megváltoztatása, és a Be. 647. § (1) bekezdésére figyelemmel a perújítással megtámadott, járásbíróság 2020. május 20-án meghozott és – a törvényszék végzésével – 2020. november 25. napján jogerőre emelkedett ítéletének hatályon kívül helyezése és a törvénynek megfelelő határozat hozatala.”
- [42] Ez az eljárás azonban két okból is törvénysértő. Egyrészt a perújítás érdemi elutasítása esetén az alapügyben hozott határozat jogereje nem változik, másrészt a másodfokú bíróságnak nincs ilyen felülbírálati és döntési – rendkívüli jogorvoslati – jogköre.
- [43] Jelen perjogi helyzetben a másodfokú bíróság valójában a jogerős határozat jogi minősítése helyességének „utólagos vizsgálatát” végezte el, és hozott új határozatot. Erre azonban rendkívüli jogorvoslati eljárás során a Kúria jogosult, felülvizsgálati eljárás keretében [Be. 649. § (1) bek. *b*) pont].
- [44] Ez a helyzet értelemszerűen a törvénysértő volta mellett azt is eredményezte, hogy a másodfokú döntés megváltoztató rendelkezése, amely a bűnösség kimondására, jogi minősítésre és büntetéskiszabásra is kiterjedő, nyilvánvalóan ellentétben áll a másodfokú ítélet indokolásában írt azon érvelésével, miszerint a perújítási indítványnak az elsőfokú bíróság általi elutasítása helyes, a perújítási eljárásban hozott elsőfokú döntéssel szemben más, a perújítás érdemét érintő rendelkezés nem szükséges.
- [45] Következésképpen a Be. 608. § (1) bekezdés *f*) pontja szerinti feltétlen hatályon kívül helyezés ok nem elsősorban a tényállás hiányára vezethető vissza, hanem arra (is), hogy a másodfokú bíróság a perújítás törvényi szabályával ellentétes tartalmú ítéletet hozott.
- [46] A feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés megállapítása folytán a Kúria a felülvizsgálati indítványban hivatkozott anyagi jogi okból a felülvizsgálatot értelemszerűen már nem is végezhetette el.
- [47] Ekként a Kúria a megtámadott határozatot a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja szerinti okból, a Be. 663. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasította.
- [48] Alapos a Legfőbb Ügyészség észrevételében tett további eljárási szabálysértésre történő hivatkozás is, amely a fellebbezés bejelentésére, annak határidejére vonatkozó.
- [49] E körben a Kúria a következőkre mutat rá.
- [50] Az elsőfokú bíróság – a perújítási tárgyalás eredménye alapján – azt állapította meg, hogy a perújítás alaptalan, ezért a perújítást elutasította. Ez pedig azt jelenti, hogy a perújítással támadott határozat jogereje (beálltának időpontja, az ahhoz fűződő jogkövetkezményekkel együtt) változatlan maradt.
- [51] Következésképpen ilyenkor nincs szó új ügydöntő határozat meghozataláról, így a perújítást elutasító végzés nem ügydöntő végzés.
- [52] Fellebbezést bejelenteni kizárólag a törvényben meghatározott időben lehet. A Be. 582. § (2) bekezdése szerint, ha az elsőfokú bíróság a nem ügydöntő végzést kihirdetés útján közli, a fellebbezést a végzés kihirdetésekor kell bejelenteni.
- [53] Ennek elmulasztása esetén nincs helye igazolásnak, ezért a törvényben meghatározott időt követően bejelentett fellebbezés elkésztett [Be. 582. § (1) bek.].
- [54] Az elsőfokú tárgyalási jegyzőkönyvből kitűnően az elsőfokú bíróság a perújítást elutasító végzés kihirdetését követően tájékoztatta a fellebbezésre jogosultakat, hogy a kihirdetett nem ügydöntő végzést tudomásul vehetik vagy fellebbezést jelenthetnek be. Ennek ellenére a kioktatást követően a terhelt és a védője 3 nap gondolkodási időt tartott fenn a nyilatkozattételre, melyet az elsőfokú bíróság – tévesen – elfogadott.

- [55] A terhelt és védője fellebbezése elkésett, azt az elsőfokú bíróságnak, ennek hiányában a másodfokú bíróságnak el kellett volna utasítania. Azonban ezt a döntést az első-, illetve a másodfokú bíróság helyett a rendkívüli jogorvoslati eljárásban a Kúria nem hozhatta meg.
- [56] A Be. 663. § (3) bekezdése alapján, ha a Kúria a bíróságot új eljárásra utasítja, a hatályon kívül helyező végzésben az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező iránymutatást ad.
- [57] Az új eljárásban a másodfokú bíróságnak vizsgálnia kell a terhelt és a védő fellebbezésének joghatályosságát.
- [58] A Kúria rámutat arra, hogy a bíróság által tévesen biztosított fellebbezési jog nem jelent felülbírálati kötelezettséget, a törvényben kizárt fellebbezés elbírálásának nincs helye.
- [59] A terhelt és védője fellebbezése elkésettiségeinek jogkövetkezménye pedig az, hogy az alapügyben meghozott jogerős ügydöntő határozat, a terhelttel szembeni elítélés és a jogkövetkezmények alkalmazása változatlan marad.
- [60] A terhelttel szemben jelen felülvizsgálattal érintett ügyben jogerősen kiszabott szabadságvesztést, valamint a járásbíróság jogerős ítéletével kiszabott szabadságvesztést a járásbíróság ítéletével, amely a törvényszék mint másodfokú bíróság végzésével 2023. február 21. napján vált véglegessé, összbüntetésbe foglalta.
- [61] A Be. 653. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárás lefolytatására a harmadfokú bírósági eljárás (LXXXVI. Fejezet) szabályait az XC. Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A Be. 617. § (1) bekezdése alapján a harmadfokú bírósági eljárásban a másodfokú bírósági eljárásra (LXXXII. Fejezet) vonatkozó rendelkezéseket az e Részben foglalt eltérésekkel kell értelemszerűen alkalmazni.
- [62] A Be. LXXXII. Fejezet 590. § (12) bekezdése alapján, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének a fellebbezéssel nem érintett (azaz jogerősen elítélt) vádlottra vonatkozó részét hatályon kívül helyezi, és a másodfokú bíróság által e vádlott tekintetében kiszabott büntetést összbüntetésbe foglalták, a másodfokú bíróság az összbüntetési ítéletet is hatályon kívül helyezi.
- [63] Következésképpen a Kúria a felülvizsgálattal érintett másodfokú határozattal egyidejűleg – miután a terhelttel szemben kiszabott büntetést összbüntetésbe is foglalták – értelemszerűen az összbüntetési ítéletet is hatályon kívül helyezte.

(Kúria Bfv.III.67/2023/10.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

83Önmagában az adott évre vonatkozó költségvetés érvényes elfogadásának hiánya nem eredményezi automatikusan az adott év költségvetésére vonatkozó elszámolást elfogadó közgyűlési határozat érvénytelenségét. Esetenként valamennyi körülményt figyelembe véve kell vizsgálni a költségvetés és az elszámolás adatainak összefüggését ahhoz, hogy aggálytalanul megállapítható legyen az érvénytelen költségvetésnek a költségvetés elszámolására vonatkozó határozat érvényességére gyakorolt hatása [2003. évi CXXXIII. törvény (Tht.) 48. § (1)–(2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes társasházban a felperes lakásingatlan tulajdonjogával rendelkezik. Az alperes 2019. május 31-én közgyűlést tartott, melyen több határozatot is elfogadott. A 2/2019. számú határozattal elfogadta a 2018. évi beszámolót és az éves elszámolást, a 3/2019. számú határozattal pedig jóváhagyta a közös képviselő 2018. évi ügykezelő tevékenységét, és megadta részére a „felmentvényt”.

A felperes keresete, az alperes védekezése

[2] A felperes keresetében kérte – további mellett – a 2/2019. és a 3/2019. számú közgyűlési határozatok érvénytelenségének megállapítását a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Tht.) 42. § (1) bekezdése alapján – egyéb, a felülvizsgálati kérelemmel nem érintett ok mellett – azért, mert a felperes 2013. óta nem rendelkezik érvényesen elfogadott éves beszámolóval, valamint a következő évre vonatkozó éves költségvetéssel, ezért az éves elszámolás nem felel meg számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 15. § (4)–(6) bekezdéseiben előírt világosság, következtettség és folytonosság alapelveinek. Az alperes nem fogadhatja el a 2018. évi beszámolót, a 2019. évi költségvetést és nem hagyhatja jóvá a közös képviselő ügykezelő tevékenységét, amíg nem rendelkezik a korábbi évekre vonatkozó, érvényesen elfogadott éves beszámolókkal, elszámolásokkal, költségvetéssel.

[3] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. A felülvizsgálati kérelemmel érintett érvénytelenségi okkal összefüggésben azzal védekezett, hogy önmagában a korábbi költségvetés hiánya nem eredményezi automatikusan az elszámolást és a költségvetést elfogadó közgyűlési határozatok érvénytelenségét.

Az első- és a másodfokú ítélet

[4] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Ítélete indoklásában – továbbiak mellett – kifejtette, hogy az előző évre vonatkozó elszámolás érvényes elfogadásának a hiánya nem eredményezi automatikusan az adott év költségvetését elfogadó közgyűlési határozat érvénytelenségét. A közös képviselőnek a Tht. 35. § (1) bekezdésében foglaltak szerint az éves elszámolásról, a költségvetés

megállapításáról szóló közgyűlést évente az SZMSZ-ben meghatározott időpontig, de legkésőbb május 31-ig meg kell tartania. A tárgyévi gazdálkodással összefüggésben akkor is köteles a Tht. 47–48. §-aiban előírt tartalommal a pénzügyi beszámolót és a költségvetési javaslatot elkészíteni, ha nem áll a rendelkezésére az előző év beszámolóját és költségvetési tervezetét elfogadó határozat érvényességét vagy érvénytelenségét jogerősen megállapító bírósági ítélet. A társasház Tht. Preambulumában megfogalmazott szakszerű és biztonságos működése, pénzügyi gazdálkodása lehetetlenülne el, ha a közös képviselő a tárgyévi beszámolási kötelezettségét nem teljesítené pusztán abból az okból, hogy a bíróság a perben támadott előző év elszámolását és költségvetését elfogadó határozatok érvénytelenségének megállapítása tárgyában a soron következő évi rendes beszámoló közgyűlés összehívásáig még nem döntött jogerős ítélettel.

[5] Az érvénytelenség megállapítása szempontjából ezért annak van jelentősége, hogy a közös képviselő beszámolója és a következő évre tervezett költségvetése megfelel-e a Tht. 47–48. §-aiban feltüntetett kötelező tartalmi elemeknek. A vitatott elszámolás tartalmazza a tervezett és tényleges bevételeket, a közösség javára nem teljesített – lejárt – követeléseket és a behajtás érdekében megtett intézkedéseket. Az éves elszámolás ugyancsak tartalmazza a közösség tulajdonát képező vagyontárgyak tárgyi-eszközleltárát. Megállapítható, hogy az egyes tárgyi eszközökhöz milyen tárgyévi kiadások kapcsolódtak, ezekből az adatokból a felmerült költségekhez köthető ingóságok megléte is következik. Tulajdonosonként feltüntették a közös költségekhez való hozzájárulás előírását és teljesítését a külön tulajdonban lévő lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek szerinti bontásban. Minden adat nyomon követhető és ellenőrizhető formában szerepel az elszámolásban, a kisebbség jogos érdekeinek lényeges sérelme sem állapítható meg.

[6] Az éves elszámolás elfogadása esetén a közgyűlés a közös képviselő tárgyévi ügykezelő tevékenységét jóváhagyja, ezt tartalmazza a 3/2019. számú határozat. Az adott határozatnak nincs normatív tartalma, nincs olyan tartalma, ami végrehajtható lenne, önmagában nem is válhat érvénytelenné az éves elszámolás elfogadását tartalmazó közgyűlési határozat esetleges későbbi érvénytelenségének megállapítása esetén. A normatív tartalom nélküli közgyűlési határozat sem kötelezettséget, sem pedig jogot nem jelent a tulajdonosokra nézve, valójában nem határozat, ezért annak érvénytelensége nem is vizsgálható a Tht. 42. § (1) bekezdése szerint (BH 2014.182.).

[7] A beszámolót, a közös képviselő ügykezelő tevékenységének jóváhagyását és a költségvetési

- javaslatot elfogadó közgyűlési határozatok nem válnak érvénytelenné abból az okból, hogy a bíróság az előző évek beszámolóit és költségvetési tervét elfogadó határozatok egy részének érvénytelenségét jogerős ítéleteivel időközben megállapította.
- [8] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta: megállapította a 2/2019. és a 3/2019. számú közgyűlési határozatok érvénytelenségét, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [9] Ítélete indoklásában foglaltak szerint azt helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az éves elszámolás elfogadásának hiánya nem eredményezi automatikusan a következő év költségvetését elfogadó közgyűlési határozat érvénytelenségét. A beszámolók és a következő évi költségvetés között az induló egyenlegen kívül nincs további azonosság. Az előző évi elszámolás záró egyenlege a következő évi költségvetés nyitó egyenlegével szükségszerűen azonos összeg. Az érvényes elszámolás hiánya azonban nem akadályozza a nyitóegyenleg megállapításának, az ugyanis nem jog-, hanem ténykérdés.
- [10] Az elsőfokú bíróság azonban téves álláspontra jutott a költségvetés hiányára alapított érvénytelenségi ok elbírálásakor. Helytállóan hivatkozott a felperes arra, hogy az éves elszámolásban a tényleges mellett a tervezett kiadásokat és bevételeket, továbbá a tényleges és tervezett bevételek, illetve a kiadások különbözetét is rögzíteni kell [Tht. 48. § (1) bekezdés a)–c) pont]. Tehát ha a tárgyévben készült költségvetés, de nincs azt elfogadó érvényes közgyűlési határozat, úgy a tárgyévre vonatkozó éves elszámolást elfogadó közgyűlési határozat sem lehet érvényes.
- [11] A 2018. évi érvényes költségvetés hiányában tehát a 2018. évi beszámolót és éves elszámolást elfogadó 2/2019. számú közgyűlési határozat a Tht. 48. § (1) bekezdés a), b), c) pontjaiba ütközik, ezért érvénytelen. A határozat érvénytelensége a felperes által hivatkozott egyik ok alapján megállapítható volt, ezért további érvénytelenségi okok fennállását már nem kellett vizsgálni.
- [12] Az éves elszámolás tárgyában hozott határozat kihatással lehet a tulajdonostársak jogaira és kötelezettségeire, ezért normatív tartalmú. Érvényes elszámolás hiányában a közös képviselő ügykezelő tevékenysége nem hagyható jóvá, és részére a felmentvény sem adható meg. A 3/2019. számú közgyűlési határozat jogszabályba [Tht. 48. § (2) bekezdés] ütközés miatt érvénytelen. Nem normatív tartalmú közgyűlési határozat érvénytelensége tartalmi okból nem, viszont alaki okból megállapítható.
- A felülvizsgálati kérelem, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [13] A jogerős ítélet ellen – részben – hatályon kívül helyezése, az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyása iránt – az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. A Tht. 48. § (1) bekezdés a), b), c) pontjai, 48. § (2) bekezdés megsértésére hivatkozott, valamint arra, hogy a jogerős ítélet ellentétes a Kúria következetes gyakorlatát tükröző Pfv.I.20.927/2017/9., Pfv.I.20.594/2015. számú eseti döntésekben foglaltakkal.
- [14] Érvélese szerint a másodfokú bíróság túlterjeszkedett a keresetben foglaltakon, mert a 2/2019. számú közgyűlési határozat érvénytelenségét a Tht. 48. § (1) bekezdés a) és c) pontjai alapján is megállapította annak ellenére, hogy erre a felperes keresetében nem hivatkozott.
- [18] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására és felülvizsgálati eljárási költsége megfizetésére irányult. Rámutatott arra, hogy az alperes felülvizsgálati érvelése értelmében a másodfokú bíróság túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, azonban ezzel összefüggésben jogszabálysértésre nem hivatkozott.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [25] A Kúria érdemben csak azt vizsgálhatta, hogy a 2018. évre vonatkozó költségvetés érvényes elfogadásának hiánya automatikusan a 2018. évi elszámolást elfogadó közgyűlési határozat érvénytelenségét eredményezi-e.
- [26] Az így érdemben elbírált felülvizsgálati kérelem az alábbiak miatt megalapozott.
- [27] A Pp. 406. § (1) bekezdésében és a 424. § (3) bekezdésében foglaltak együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálatot anyagi jogi vagy eljárásjogi jogszabálysértés egyaránt megalapozhatja; utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása volt.
- [28] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a 2018. év költségvetését elfogadó közgyűlési határozat érvénytelensége következtében a 2018. évre vonatkozó elszámolást elfogadó 2/2019. számú közgyűlési határozat érvénytelen. Ezzel összefüggésben azt hangsúlyozza a Kúria, hogy a 2018. év költségvetését elfogadó 4/2018. számú közgyűlési határozatot az adott ügyben eljáró bíróság a 2019. április 3-án meghozott 23.P.52.778/2018/14. számú ítéletével azért minősítette érvénytelennek, mert az a Tht. 47. § c) pontjába ütközött. Ezzel a döntéssel a másodfokú bíróság is egyetértett, a 2019. október 4-én meghozott 53.Pf.633.683/2019/10. számú ítéletében kifejtette, hogy a Tht. 47. § c) pontja értelmében a közös költséghez való hozzájárulás előírását és teljesítését – a tulajdonostársak nevének feltüntetésével – a külön tulajdonban lévő lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek szerinti bontásban kell tartalmaznia az elfogadott költségvetési tervnek, azaz a költségvetésnek, azonban az alperes a tulajdonosokhoz, nem pedig a lakásokhoz és a nem lakás céljára szolgáló helyiségekhez rendelte az egyes adatokat.
- [29] A költségvetési javaslat célja, hogy a társasház közössége a várható bevételek és kiadások számbavételével meg tudja tervezni a következő évi gazdálkodását, olyan terheket vállaljon, amelyeknek megvan a reális fedezete, a szükséges kiadások figyelembevételével állapítsa meg a közös költséghez való hozzájárulás – mint a legfontosabb bevételi forrás – összegét. A költségvetési javaslatnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy a tulajdonostársak megfelelően tájékozódjanak a társasház pénzügyi lehetőségeit illetően, és erre figyelemmel megalapozott döntéseket tudjanak hozni. A közös képviselő egyik legfontosabb feladata a társasház gazdálkodásával összefüggésben a gazdasági események folyamatos könyvelése,

továbbá az éves költségvetési javaslat, a beszámoló és az éves elszámolás szervezetének az elkészítése. Az éves elszámolást a számviteli szabályok szerinti könyvvezetés és beszámoló alapján kell összeállítani. Az elszámolás tartalmára a Tht. 48. §-ának (1) bekezdés a)–f) pontjaiban foglaltak irányadóak. A közös képviselő elszámolási kötelezettsége a társasház közösségével szemben áll fenn. A közös képviselő az elszámolás keretében ad számot az előző évi gazdálkodásról, illetve a gazdálkodás helyzetéről. A Tht. adott rendelkezéseinek megfelelő elszámolásból nyomon követhető a társasház előző évi gazdálkodása, megállapítható, hogy a tervezett kiadásokhoz és bevételekhez képest hogyan alakultak a tényleges kiadások és bevételek, megállapítható továbbá a tervezett és tényleges kiadások, valamint bevételek záró egyenlege a pénzkészletek kezelési helye szerint részletezve. A Tht. rendelkezéseinek megfelelő elszámolás alapján a tulajdonos azoknak a szükséges információknak a birtokába jut, amelyekből megtudhatja, hogy mire, mikor, milyen okból, milyen forrásból, mennyi kiadása volt a társasháznak, továbbá milyen forrásból, mikor, milyen összegű bevétele keletkezett.

- [30] A másodfokú bíróság álláspontjával ellentétben önmagában abból a tényből, hogy a 4/2018. számú, a költségvetési javaslatot, így a költségvetést elfogadó közgyűlési határozatot egy másik perben a bíróság érvénytelennek minősítette a Tht. 47. § c) pontjába ütközése miatt, még nem következik az, hogy a 2018. évi költségvetésre vonatkozó elszámolást elfogadó 2/2019. számú közgyűlési határozat érvénytelen lenne. Önmagában a 2018. évre vonatkozó költségvetés érvényes elfogadásának hiánya nem eredményezi automatikusan a 2018. évi költségvetésre vonatkozó elszámolást elfogadó közgyűlési határozat érvénytelenségét. Ahhoz, hogy megalapozottan lehessen dönteni abban a kérdésben, hogy a 2/2019. számú közgyűlési határozat sérti-e a kereset alapjaként megjelölt jogszabályi rendelkezéseket, valamennyi körülményt figyelembe véve kell vizsgálni a költségvetés és az arra vonatkozó elszámolás adatainak összefüggését figyelemmel arra is, hogy a tervezett és tényleges kiadások, a tervezett és tényleges bevételek, továbbá ezeknek a különbsége tényadat, ténykérdés, nem pedig jogkérdés.
- [31] A másodfokú bíróság eltérő jogi álláspontja miatt nem bírálta el a felperes további érvénytelenségi okok megállapítására irányuló fellebbezését, ami a felülvizsgálati eljárásban nem pótolható. A Kúria ezért a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra, a felperes fellebbezésének elbírálására, új határozat hozatalára utasította.
- [32] A megismételt eljárásban a másodfokú bíróságnak el kell bírálnia a felperes fellebbezésének nem vizsgált hivatkozásait is, így kerül a másodfokú bíróság a megismételt eljárás eredményeként abba a helyzetbe, hogy az eljárásjogi és anyagi jogi szabályok rendelkezéseinek maradéktalanul megfelelő eljárás eredményeként a fellebbezés tárgyában érdemi döntést hozhasson. A megismételt másodfokú eljárásban már nem lehet visszatérni a jogerősen elbírált érvénytelenségi okra.

- [33] A Tht. 48. § (2) bekezdése értelmében az éves elszámolást a közgyűlésnek kell határozattal elfogadnia. A határozat tartalmazza a közös képviselő, illetőleg az intézőbizottság tárgyévi ügykezelő tevékenységének a jóváhagyását is. Az adott jogszabályi rendelkezés helyes értelmezéséből következően az éves elszámolás elfogadása és a közös képviselő tárgyévi ügykezelő tevékenységének jóváhagyása olyan szoros viszonyban van egymással, hogy a tárgyévi ügykezelő tevékenység jóváhagyása függ az elszámolás elfogadásától, annak egyik következménye. A másodfokú bíróság még nem döntött valamennyi fellebbezéssel érintett érvénytelenségi okról, ezért nem lehet megalapozottan állást foglalni a 3/2019. számú közgyűlési határozat érvényességéről sem. A másodfokú bíróság akkor lesz abban a helyzetben, hogy döntsön a 3/2019. számú közgyűlési határozat érvényessége felől, ha a megismételt eljárásban elbírálja a 2/2019. számú közgyűlési határozattal szemben felhozott és még el nem bírált érvénytelenségi okokat is.

(Kúria Pfv.I.20.122/2023/6.)

84A kárelemek közt feltüntetett költség követelésére való jognak akkor van jelentősége a kárfelelősség megállapítása esetén, ha a károsultnak a károsító magatartás folytán olyan vagyoni érdekséreleme keletkezik, aminek kiküszöböléséhez vagy csökkentéséhez – a károsult elhatározása alapján – valamilyen költség kiadása szükséges: a bíróság ilyenkor az igényelt költség indokoltságáról dönt. Ha azonban időközben a vagyoni érdeksérelem megszűnik, akkor nincs olyan vagyoni hátrány, aminek reparálására szükség lenne, ezért azzal összefüggésben költségkiadás már nem lehet indokolt [1959. évi IV. törvény (régí Ptk.) 355. § (1) és (4) bek., 360. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perrel érintett tanya tulajdonosa a felperes házastársa volt, aki 2002-ben 60 000 000 forint forgóeszközhitelt vett fel mezőgazdasági vállalkozása bővítésére. 2012. március végén ismeretlen tettesek betörték a tanya. A rendőrség 2012. április 1-jén helyszínelt, amelynek során fényképfelvételeket készítettek. Az elkövetők az ingóságok egy részét csak összekészítették, a felperes pedig az értéket képviselő fémhulladékot később elszállította.
- [2] Az alperes és házastársa a tanyát meg szerették volna vásárolni, ezért 2012 tavaszán e célból tárgyalásokat folytattak a felperessel és házastársával. Az alperes szóban megállapodott a felperessel a tanya adásvételében, valamint abban, hogy addig a tanyát juhtenyésztés céljára ingyenesen használhatja, továbbá az alperes 3 000 000 forintot is megfizetett. A felperes házastársának tulajdonában álló tanya melletti földterületekre haszonkölcsön-szerződés jött létre a felperes házastársa és az alperes között.
- [3] Az alperes 2012. április 13-án birtokba vette a tanyát és oda juhokat szállított. 2012 májusára nyilvánvalóvá vált, hogy az adásvételi szerződés nem jön létre. 2012. május 14-én a felperest jegyezték be a tanya tulajdonosaként házastársi különvagyon

elismerése jogcímen. Az alperes az állatállományt elszállíttatta és 2013. november 7-én elhagyta a tanyát. Birtoklása alatt a tanya állagában változás következett be.

A kereset, a beszámítás, valamint az azokkal kapcsolatos védekezés

- [4] A felperes keresetében 9 136 877 forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [5] Indokolása szerint az alperes birtoklása során a felépítményekben, valamint a felszerelési és berendezési tárgyakban károk keletkeztek, amelyek kijavítási költsége a keresetben megjelölt összeg.
- [6] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.
- [7] Indokolása szerint 2006 és 2012 között a tanya használaton kívül volt, és már ekkor jelentősen leromlott az épületek állaga, oda több alkalommal betörték. A tanya birtokba adásakor és visszavételekor nem készült jegyzőkönyv annak állapotáról. A szerződés megkötésekor a felperes nem volt tulajdonos, így nincs keresetösségi joga. Amikor birtokba vette a tanyát, akkor a fejőberendezés már nem volt ott, és az nem is volt alkalmas juhok fejésére.
- [8] Az alperes az általa megfizetett 3 000 000 forint vételárelőleg erejéig beszámítással élt.
- [9] A felperes a beszámítással szemben egyrészt arra hivatkozott, hogy a 3 000 000 forint a tanya használatáért került kifizetésre, illetőleg elszámolásra, mert az adásvétel megghiúsulását követően a használat már nem lehetett ingyenes. Másrészt hivatkozott arra is, hogy ez az összeg foglaló volt, és mivel az alperes hibájából nem került sor az adásvételre, ezért a foglalót elvesztette.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [10] Az elsőfokú bíróság 3 987 268 forint megfizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [11] Indokolása szerint a felek között szóban haszonkölcsön-szerződés jött létre, amely alapján az alperes 2012. április 13-tól 2013. november 7-ig használta a tanyát. A felperes házastársi különvagyon elismerése jogcímen szerezte meg a tanya tulajdonjogát, amely ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerzés, így a felperes nem a bejegyzés időpontjában szerezte meg a tulajdonjogot, ezért kártérítési igényét saját jogán érvényesíthette. A rendőrség által készített fényképfelvételeket elfogadta a tanya birtokba vételi állapotának a bizonyítására. A szakértő szakvéleménye alapján a javítási költségek összegét 1 487 268 forintban találta bizonyítottnak. A bizonyítékok mérlegelése alapján megállapította, hogy a fejőberendezés a tanyán volt, amikor azt az alperes birtokba vette. Ennek során figyelemmel volt a felperes dolgozójának tanúvallomására, valamint arra, hogy a fejőberendezést a rendőrség nem fotózta le, így a legértékesebb ingóság nem volt a rendőrségi eljárás tárgya, amelyből arra következtetett, hogy az nem tűnt el. A fejőberendezés meglétét bizonyította a felperes gazdálkodó ismerősenek tanúvallomása is. A fejőberendezés értékét szakvélemény alapján 7 074 540 forintban állapította meg, így a keresetben megjelölt 5 500 000 forintos igényt alaposnak találta. A keresetet ezért 6 987 268 forintban ítélte

alaposnak, a 3 000 000 forint összegű vételárelőleg beszámításával így 3 987 268 forint megfizetésére kötelezte az alperest.

- [12] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részét megváltoztatta és a keresetet elutasította.
- [13] Indokolása szerint a felülbírálat nem érintette a keresetet részben elutasító, valamint az alperes 3 000 000 forint összegű beszámítását alaposnak ítéelő rendelkezést. A másodfokú bíróság ezért a tanyaépületben bekövetkezett károk javítási költségeiben, valamint a fejőberendezés értékének megtérítésében marasztaló ítéleti rendelkezéseket bírálta felül.
- [14] A tanyában bekövetkezett károk javítási költségével kapcsolatban rögzítette, hogy a felperes az épületekben okozott károk kijavítását, a tő takarítását, valamint a trágya elszállításával és a fertőtlenítéssel kapcsolatos költségek megtérítését követelte, ugyanakkor értékcsökkenés megtérítése iránti igénye nem volt. Az elsőfokú bíróság nem volt figyelemmel arra a tényre, hogy a felperes a tanyát eladta. Az eljárás folyamán a felperes előadta, hogy a tanyát időközben értékesítette anélkül, hogy a szakértő által kimunkált kijavítások megtörténtek volna. Az alperes ezért helyesen hivatkozott fellebbezésében arra, hogy a felperes nem érvényesíthet kártérítési igényt kijavítási költségként. A felperes pedig nem hivatkozott arra, hogy a vevők által fizetett vételárban megmutatkozott volna a tanya épületeinek leromlott állaga. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 355. § (1) és (4) bekezdése alapján a másodfokú bíróság jogi jelentőséget tulajdonított annak a ténynek, hogy a felperes kijavítás nélkül eladta a tanyát, ezért részére nem kell megtéríteni az olyan javítási költséget, amelynek felmerülésére már nem kerülhet sor. Az eljárásban tanúként kihallgatták az új tulajdonosokat, akik elmondták, hogy a trágyával együtt vették meg a tanyát, az számukra még értéket is képviselt, így indokolatlan volt a trágya vonatkozásában szakértőt kirendelni. A kár nem a hiba kiküszöböléséhez szükséges javítási költségek tényleges ráfordításával keletkezik, azok a már előállott vagyonszökkenést küszöbölik ki, a felperes javítási költség iránti követelése ezért jogszerű volt akkor, amikor még a javítás nem történt meg. Ugyanakkor az értékesítés miatt a felperesnek már nincs lehetősége arra, hogy a javítást elvégeztesse, így a költséggel járó tevékenység kifejtésének hiányában ilyen költsége már nem is merülhet fel. Emiatt kizárt, hogy a kár kiküszöböléséhez szükséges javítási költség iránti kárigényt érvényesítsen.
- [15] A fejőberendezésre vonatkozó keresetösségi joggal összefüggésben a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a felperes érvényesíthette ezt a kárigényét. A fejőberendezés meglétével kapcsolatban a felperesnek kellett azt a tényállítást bizonyítania, hogy ezzel a berendezéssel együtt adta birtokba a tanyát, de azt üresen kapta vissza. Pusztán abból a tényből, hogy a betörés utáni rendőrségi helyszíneléskor készített fotókon nem láthatók a fejőberendezés részei, nem következik, hogy ezek ott voltak. A másodfokú bíróság a fejőberendezés meglétével és az alperes birtokába

adásával kapcsolatban részletesen ismertette a felek nyilatkozatait, házastársaik vallomását, beadványaik tartalmát, a felperes fiának tanúvallomását, a felperes gazdálkodó ismerősének tanúvallomását, valamint az okirati bizonyítékokat. A felperes gazdálkodó ismerősének tanúvallomásából nem lehet megállapítani, hogy a fejöberendezés ott lett volna a kérdéses időpontban. Mindezen bizonyítékok értékelése alapján arra a következtetésre jutott, a felperes nem bizonyította azt az állítását, hogy a fejöberendezés a tanyán volt, amikor azt birtokba adta az alperesnek.

- [16] A fejóállással kapcsolatban alaposnak ítélt 1 302 987 forint összegű kártérítési igényt, amely azonban elenyészett a szintén alapos 3 000 000 forint összegű beszámítás miatt, ezért a másodfokú bíróság a keresetet elutasította.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [17] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet megváltoztatását és az elsőfokú ítélet helybenhagyását. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti a régi Ptk. 195. § (3) bekezdését, az 584. § (1) bekezdését, valamint a 355. § (1) és (4) bekezdését.
- [20] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [23] A Pp. 272. § (2) bekezdése és a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az ott előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül.
- [26] A felperes felülvizsgálati kérelmében megsértett jogszabályhelyként megjelölte a régi Ptk. 195. § (3) bekezdését és az 584. § (1) bekezdését, de nem adta elő, hogy a jogerős ítélet milyen okból sérti e jogszabályi rendelkezéseket. A Kúria ezért ezeket a hivatkozásokat figyelmen kívül hagyta.
- [27] A felperes a felülvizsgálati eljárásban fényképfelvételeket csatolt. A régi Pp. 275. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban – annak rendkívüli perorvoslati jellege miatt – nincs helye bizonyítás felvételének (Kúria Kfv.V.35.474/2011/7., megjelent: BH 2012.179.). A Kúria ezért a csatolt fényképfelvételeket nem vehette figyelembe.
- [28] A fejöberendezésen kívül érvényesített kártérítési igények vonatkozásában a felperes felülvizsgálati kérelmében egyrészt arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság kártérítési igényét kijavítási költségként vette figyelembe, holott keresetében ezt így nem nevesítette. A kérelemhez kötöttség elvét és a felek nyilatkozatai tartalmuk szerinti értékelését szabályozó eljárási jogszabályi rendelkezés [Pp. 3. § (2) bekezdés] megsértését azonban nem állította, ezért azt a Kúria sem vizsgálhatta. Tényszerűen rögzíthető ugyanakkor, hogy a tárgyalás berekesztését megelőzően a felperes által megjelölt 2018. március 28-i keresetlevél az érvényesíteni kívánt kártérítési igényeket a közjegyző által kirendelt szakértő szakvéleménye alapján tüntette fel, amely a keletkezett károk kijavítási költségét határozta meg. Másrészt a felperes arra hivatkozott, hogy a kártérítési igény a károsodás bekövetkeztekor

keletkezik, így ennek időpontját kell figyelembe venni. A kártérítés esedékességét szabályozó anyagi jogszabályhely [rég Ptk. 360. § (1) bekezdés] megsértését azonban nem állította, így azt a Kúria sem vizsgálhatta. E hivatkozásokkal összefüggésben a felülvizsgálati kérelem ellentmondásos is: a felperes előadta, hogy nem kijavítási költséget kért, valamint a károkozást követő eseményeknek nincs hatása a kártérítési igényre, ugyanakkor arra is hivatkozott, hogy a kijavításként megjelölt kártérítési igény – a kijavítás elvégzésének hiányában – utóbb átfordult értékcsökkenésbe. A felperes így egyidejűleg állította, hogy keresete kijavítási költség megtérítésére irányult, valamint azt, hogy követelése nem erre vonatkozott; továbbá egyidejűleg állította, hogy a károkozást követő eseményeknek nincs hatása a kártérítési igényre, valamint azt, hogy a későbbi eladás hatással volt arra. Ezek a tartalmi ellentmondások önmagukban kizárták e hivatkozások érdemi vizsgálatának a lehetőségét.

- [29] A fejöberendezésen kívüli kártérítési igények vonatkozásában a felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának így azt kellett vizsgálnia, hogy a költségként érvényesített kártérítési igény elutasítása sérti-e a régi Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdését.
- [30] A régi Ptk. 355. § (1) bekezdése a kártérítési felelősség módját, a (4) bekezdés a kár elemeit szabályozza. A régi Ptk. 355. § (1) bekezdésének szabályozása alapján a felelősség módjának meghatározásánál elsődleges az eredeti állapot helyreállítása, ennek lehetősége hiányában – másodlagos – a kártérítés, amely kétfajta lehet, pénzbeli vagy természetbeni [rég Ptk. 355. § (2) bekezdés]. A felperes felülvizsgálati kérelmében nem tette vitássá, hogy keresetében kártérítést és nem az eredeti állapot helyreállítását kérte, valamint nem sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a kártérítés iránti igényét bírálta el, így a jogerős ítélet nem sérti a régi Ptk. 355. § (1) bekezdését.
- [31] A régi Ptk. 355. § (4) bekezdésének az alkalmazása körében figyelemmel kell lenni arra, hogy a kártérítés alapvető funkciója a reparáció és a prevenció. E funkciók hatással vannak arra is, hogy a konkrét eset egyedi körülményei alapján egyrészt jár-e kártérítés, másrészt ha igen, milyen összegben. A kár elemekre vonatkozó döntés meghozatala során jelentősége van a kártérítési jog alapelveinek is. A teljes kártérítés elve alapján a károsult valamennyi kárát meg kell téríteni, olyan helyzetbe kell hozni, mintha nem történt volna károkozás. Ebből következik a káronszerzés tilalma: a károsult nem kerülhet kedvezőbb helyzetbe, mintha nem történt volna károkozás. Az individualitás elve alapján a konkrét károsult által elszenvedett konkrét kárt kell megtéríteni, valamint a konkrét kár fajtája alapján kell állást foglalni a kártérítési összeg feletti szabad rendelkezés elvének konkrét ügyben való megvalósulása kérdésében is.
- [32] A Kúria a Ptk. kártérítési rendszerével kapcsolatban általánosságban megállapította, hogy az egyértelműen a reparáció elvére épül (Kúria Pfv.IV.20.487/2015/4.). A jogerős ítélet [48] bekezdésében tartalmilag idézett, de a másodfokú bíróság által nem hivatkozott Pfv.V.20.490/2021/8. számú határozata [52] bekezdésében a Kúria azt is kimondta, hogy a kártérítés alapvető funkciója a reparáció, a költség mint kár nem annak tényleges

kifizetésével keletkezik, azonban a károsult nem köteles a kártérítést ténylegesen kijavításra költeni, azzal szabadon rendelkezik. A Kúria ugyanakkor hangsúlyozta azt is, hogy a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségek megtérülésével kapcsolatos bírói gyakorlatban alapvetően az észszerűség, a célszerűség, az indokoltság, az arányosság objektív kritériumai érvényesülnek, amelynek során az adott helyzetből fakadó körülményeket is értékelni kell (Kúria Pfv.V.21.313/2021/4., megjelent: BH 2022.296.). A szabad rendelkezés elvéből következően a károsult a kártérítést szabadon felhasználhatja, de nem jogosult kártérítésre, ha a költség felmerülését objektív körülmények akadályozták (Kúria Pfv.III.21.347/2021/6. [40]).

- [33] A károkozó magatartás tanúsítása és a károsodás bekövetkezése időben elválhat egymástól, a kártérítés pedig a károsodás bekövetkeztekor esedékes [rég. Ptk. 360. § (1) bekezdés]. A kártérítés reparációs funkciójának érvényesülése miatt ugyanakkor mégis lehetséges, hogy később bekövetkezett tények hatással legyenek a kártérítésre. Ha például a károsult – a károsodás bekövetkeztét követően – kárenyhítési kötelezettségét felróhatóan megszegi, a kár csökkentése érdekében nem úgy jár el, ahogy az az adott helyzetben elvárható, akkor az ebből származó kárt nem kell megtéríteni [rég. Ptk. 340. § (1) bekezdés, PK 36. számú állásfoglalás]. A rég. Ptk. 355. § (4) bekezdésének alkalmazása körében pedig a bírói gyakorlatban kialakult károsítás tilalmának elve alapján a kárból le kell vonni a károkozásból eredő, a károsultnál – akár utóbb – felmerült vagyoni előnyöket (Kúria Pfv.V.21.460/2019/4. [34]). Mindezek alapján tehát a kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes, mégis lehetséges, hogy az ezt követően bekövetkező tények hatással legyenek a kártérítésre, mert annak célja a reparáció, a károsultnál (még) fennálló érdeksérelem helyreállítása.
- [34] A rég. Ptk. 355. § (4) bekezdésében a kérelemek közt feltüntetett költség követelésére való jognak akkor van jelentősége a kárfelelősség megállapítása esetén, ha a károsultnak a károsító magatartás folytán olyan vagyoni érdekséreleme keletkezik, aminek kiküszöböléséhez vagy csökkentéséhez – a károsult elhatározása alapján – valamilyen költség kiadása szükséges: a bíróság ilyenkor az igényelt költség indokoltságáról dönt. Ha azonban időközben a vagyoni érdeksérelem megszűnik, akkor nincs olyan vagyoni hátrány, aminek reparálására szükség lenne, ezért azzal összefüggésben költségkiadás már nem lehet indokolt.
- [35] A jelen ügyben a másodfokú bíróság döntését arra alapította, hogy a felperes a kijavítást ténylegesen nem végezte el, a tanya eladása miatt azt már nem is végezheti el, arra pedig nem hivatkozott, hogy a neki kifizetett vételár csökkent volna a tanya épületének leromlott állaga miatt. A másodfokú bíróság által idézett vevői tanúvallomások szerint a tanya számukra megfelelő állapotban volt, a trágyát értéknek tekintették, őket a tanya lokációja érdekelt, nem annyira az azon lévő felépítmények, amelyeket lelakottnak, elhanyagoltnak ítélték, de nem tapasztalták károsító magatartás nyomait. A felperes felülvizsgálati kérelmében ezzel szemben csak a kár bekövetkezésének időpontjára és a kártérítés

esedékességére hivatkozott anélkül, hogy az ezt szabályozó anyagi jogszabályhelyet megsértettként megjelölte volna. Felülvizsgálati kérelmében is ellentmondásosan nyilatkozott arról, hogy kijavítási költséget vagy értékcsökkenést követelt, az értékcsökkenéssel kapcsolatban pedig konkrét (történeti) tényeket még felülvizsgálati kérelmében sem adott elő. A peradatok alapján ugyanakkor megállapítható, hogy a tanya adott állapotban való eladása a felperes ingatlannal kapcsolatos vagyoni érdeksérelmét megszüntette. Emiatt nincs olyan vagyoni hátránya sem, ami kiküszöbölésre vagy csökkentésre szorulna, ezért az általa kártérítésként igényelt költség – az észszerűség és célszerűség kritériumait is figyelembe véve – nem indokolt. Mindezek alapján nem sérti a rég. Ptk. 355. § (4) bekezdését a másodfokú bíróságnak az a következtetése, hogy a felperes az általa előadott tények alapján – kár hiányában – nem érvényesíthet költség megtérítése iránti igényt.

- [41] Mindezekre figyelemmel a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat, ezért azt a Kúria a rég. Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.I.20.191/2023/7.)

85 **A bírói mérlegelés felülbírálatának általános kizárása és a nyilvánvalóan okszerűtlen esetekre való korlátozása csak a felülvizsgálati eljárásban érvényesülő szabály, a másodfokú bíróság szabadon felülmérlegelheti az elsőfokú bíróság által beszerzett bizonyítékokat [a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 369. § (3) bek. d) pont].**

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes fia és az alperes 2001. decemberétől 2018. június 24-ig élettársak voltak, és 2006-ban, a felperes házastársának halála után gyermekükkel együtt költöztek a felperes ingatlanába.
- [2] A felperes eltartott, valamint az alperes eltartó között 2008. június 10-én tartási szerződés jött létre, a tartás ellenértéke a felperes tulajdonában álló két ingatlan, valamint egy további ingatlan $\frac{1}{3}$ tulajdoni hányada volt. A szerződés értelmében a tartás a felperes gondozására, gyógyíttatására és illő eltemetésére terjed ki, az alperes köteles a felperest élelemmel ellátni, lakása fűtését, világítását biztosítani, maradéktalanul elvégezni a háztartási teendőket, betegség esetén pedig orvosi kezeléséről, gyógyszerekkel történő ellátásáról, szükség esetén kórházi kezeléséről gondoskodni. A szerződés értelmében az átruházott ingatlanokat a felperes élete végéig használhatja, a fenntartási, felújítási költségek és a közüzemi díjak viszont – az egyéb költségekkel együtt – az alperest terhelik. A felperes hozzájárult a tulajdonjog alperes javára, az alperes pedig a tartási jog felperes javára történő bejegyzéséhez, az ingatlanok forgalmi értékét pedig 4 000 000, illetve 2 000 000 forintban, a tulajdoni hányad értékét 250 000 forintban rögzítették, az egy havi tartás értékét azonban nem határozták meg.
- [3] Az alperes és a felperes fia mint élettársak ugyanezen a napon írásban megállapodtak, hogy a tartási szerződéssel átruházott ingatlanok az élettársi vagyontöredékük részét képezik, a tartásnak közösen, a vagyontöredék terhére tesznek eleget. A

vagyonközösség megszűnése esetén a tulajdonjog az élettársakat egyenlő arányban illeti meg és a tartási költségeket is ilyen arányban viselik. Ezt az okiratot a felperes nem írta alá.

- [4] A peres felek, valamint a felperes fia által lakott ingatlan alapterületét az alperes és élettársa a 2010–2011. évben a felperes részére kialakított önálló lakrészrel 140 m²-ről 200 m²-re bővítették. Az építkezéshez szükséges hitel fedezetét a tartási szerződéssel átruházott ingatlanok biztosították, ennek érdekében a felperes a kizárólagos alperesi tulajdonba került ingatlanokra bejegyzett tartási jogról – a résztulajdon kivételével – a 2011. május 16-i szerződésmódosítással lemondott. A kibővített lakóingatlanban a peres felek, a felperes fia és az alperessel közös gyermekei családként éltek együtt, az ennek megfelelően kialakított munkamegosztás szerint látták el a család és a ház körüli teendőket.
- [5] Az alperes és az élettársa között az életközösség az alperes 2018. június 23-i elköltözésével megszűnt, ezt követően az alperes a felperes részére tartást nem nyújtott, viszonya mind a felperessel, mind korábbi élettársával megromlott. A tartási szerződéssel részére átruházott külterületi ingatlant az alperes 2019. július 22-én elidegenítette, a vevők tulajdonjogát a földhivatal – a perfeljegyzésre figyelemmel – a jelen per kimenetelétől függő hatállyal jegyezte be.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [6] A felperes a keresetében a tartási szerződés megszüntetését és az átruházott ingatlanok tulajdonjogának visszajegyzését kérte a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:495. § (3) bekezdése és 1:4. § (2) bekezdése alapján. Előadta, hogy az alperes a tartási szerződésben foglaltakat egyáltalán nem teljesítette, és a helyzet az elköltözése óta sem változott: az alperes nem tesz eleget a szerződéses kötelezettségének, így a szerződés fenntartása a felperestől nem várható el, és életjáradéki szerződéssé történő átalakítása sem indokolt a szolgáltatás több év óta fennálló elmulasztása miatt. Hangsúlyozta: előnyök szerzése végett e felróható magatartására az alperes nem hivatkozhat. Az egy havi tartás értékét a szerződéskötéstől 2015-ig 50 000 forintban, az azt követő időszakra pedig 100 000 forintban határozta meg.
- [7] Az alperes alaki védekezése – volt élettársa és a 2019. július 22-én megkötött szerződés vevői perben állásának hiánya miatt – a per megszüntetésére irányult, érdemben pedig a kereset elutasítását kérte. Másodlagos ellenkérelme a tartási szerződés életjáradéki szerződéssé alakítására irányult, az egyhavi tartás összegét 50 000 forintban kérte meghatározni. Harmadlagosan, a tartási szerződés megszüntetése esetére annak elszámolását kérte, oly módon, hogy a bíróság a felperest a 10 éves tartási időszak és a havi 50 000 forint tartás figyelembevételével, továbbá a felperesnek épített különálló lakrész 13 000 000 forintos bekerülési költségére figyelemmel mindösszesen 19 000 000 forint megfizetésére kötelezze, e tekintetben a Ptk. 6:212. § (1)–(3) bekezdéseire hivatkozott. Előadta, hogy tartási kötelezettségét teljesítette – jövedelmi, vagyoni helyzetét figyelembe véve a felperes sem az ingatlan fenntartását, sem az azt terhelő kölcsön

törlesztését nem tudta volna fizetni –, ezt az is alátámasztja, hogy a felperes csak 11 év után kérte a szerződés megszüntetését. A szerződés életjáradéki szerződéssé történő átalakítását illetően azzal érvelt, hogy nem szerződésszegés az olyan szolgáltatás nem teljesítése, amelyre a jogosult nem tart igényt. Jelen esetben a felperes nem igényelte a szerződésben részletezett személyes szolgáltatásokat, egészségi állapota miatt arra nem szorult rá.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság az ítéletével a tartási szerződést megszüntette és megkereste a földhivatalt a szerződéssel átruházott ingatlanok tekintetében az alperes tulajdonjogának, valamint a felperes tartási jogának törlése és a felperesi tulajdonjog visszajegyzése érdekében.
- [9] Az alperes alaki védekezésére tekintettel ítélete indokolásában rámutatott, hogy a tartási szerződésben a felperes fia szerződő félként nem szerepelt, az alperessel utóbb szerződő vevők pedig a perfeljegyzésre tekintettel csak a per kimenetelétől függő hatállyal szereznek tulajdonjogot, ezért a kereset elbírálásához további alperesek perben állására nem volt szükség. A per érdemét illetően fejtette ki, hogy a tartási szerződésben ugyan a felek nem rendelkeztek arról, hogy a felperesi lakrészt a tartás körében hozták létre, a felperes lakhatását azonban a költségek viselése mellett abban az ingatlanban vállalta biztosítani az alperes, így a külön lakrész bekerülési költségével kapcsolatos igénye alaptalan: az élettársi vagyonközösség terhére végzett beruházás alapján volt élettársával szemben lehet követelése.
- [10] Rögzítette az elsőfokú bíróság azt is, hogy az alperes nem bizonyította a havi 50 000 forint értékű tartás teljesítését: a felek, valamint a felperes fia és az alperessel közös gyermekei családként, egymást kölcsönösen segítve éltek együtt, azzal, hogy a háztartás vezetését túlnyomórészt a felperes látta el. Rámutatott, hogy önmagában a felperes jövedelmi helyzete nem tette őt a tartásra rászorulttá, tekintettel a tulajdonában álló ingatlanvagyonra, valamint arra, hogy néhai házastársa fuvarozási vállalkozását is folytatta. A tartásra való rászorultság hiányára utal az is, hogy a perindításra 11 év után került csak sor, a per adatai szerint ugyanis a felperes elfogadta azt a helyzetet, hogy a fia családjával közös háztartásban él, célja a fiatalok segítése volt. Ténylegesen az életközösség megszakadása, az addigi viszony megromlása, majd az általa lakott ingatlanba a gáz bevezetéséhez szükséges alperesi hozzájárulás megtagadása vezetett a kereset benyújtásához.
- [11] A szerződés életjáradéki szerződéssé történő átalakítását az elsőfokú bíróság nem tartotta indokoltnak a tartás és a felek közötti együttműködés teljes hiánya miatt. Kifejtette, hogy életkorára tekintettel a felperesnek személyes gondozásra lesz szüksége, a tartás bizalmi jellegéből fakadóan pedig nem várható el, hogy a nem teljesített természetbeni tartást életjáradék formájában elfogadja, ezért a szerződés célja annak módosításával sem valósítható meg. Az elsőfokú bíróság ennek megfelelően az alperes teljesítőképességét nem vizsgálta. Rámutatott, hogy mivel a tartási szerződés teljesítését az alperes nem bizonyította, a szolgáltatások visszatérítése körében csak a

- tulajdonjog törléséről és felperes javára történő visszajegyzéséről kellett rendelkezni.
- [12] Az alperes fellebbezése folytán eljárt másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva a tartási szerződést 2018. június 24. napjától kezdődően életjáradéki szerződéssé alakította, az életjáradék egy havi összegét 100 000 forintban határozta meg. Megállapította, hogy 2018. június 24. és 2023. február 28. között az alperesnek 5 623 300 forint összegű járadékfizetési hátraléka keletkezett, amelynek a kamatokkal történő megfizetésére 30 napos határidővel kötelezte őt.
- [13] Megváltoztató ítéleti rendelkezésének indokai között a másodfokú bíróság rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság a releváns tényeket a bizonyítékok okszerűtlen értékelésével állapította meg, ezért az általa rögzített tényállást módosította és hangsúlyozta: az eltartó nem szegi meg a szerződést, ha olyan szolgáltatást nem teljesít, amelyre a jogosult nem tart igényt, ezenkívül a tartás teljesítési segéd igénybevitelével is teljesíthető. Okfejtése szerint nem hagyható figyelmen kívül, hogy a tartási szerződés fennállása alatt az alperes és a felperes fia a felperes számára külön lakrészt alakított ki, ami a tartási kötelezettség körébe tartozó szolgáltatás volt, figyelemmel arra is, hogy a fenntartási és felújítási költségek a szerződés értelmében az alperest terhelik. A per adatai alapján az alperes a tartást a szükséghez képest teljesítette, szerződésszegést nem követett el. Az ekként módosított tényállás alapján a másodfokú bíróság eltérő jogi következtetésre jutott, kiemelve, hogy tartási perben a bíróság a szerződés megszüntetésére irányuló kereseti kérelemhez nincs kötve, ha lehetőséget lát arra, hogy a tartási szerződés életjáradéki szerződéssé alakítás útján betöltheti a szerepét. Rögzítette, hogy tartási szerződés esetén valóban lényeges szempont a felek közötti bizalom, annak életjáradéki szerződéssé történő átalakítása viszont a személyes jellegű „bizalmi szolgáltatásokat” kiküszöböli. Az adott esetben a felperes természetbeni tartása az alperes részéről – nem a szerződés alperes általi megszegése miatt – lehetetlenné vált, személyes gondoskodást ugyanakkor a felperes egészségi állapotára tekintettel továbbra sem igényel, ezért a szerződés életjáradéki szerződés formájában, havi 100 000 forint életjáradék megfizetésével betöltheti a célját. Az alperes teljesítőképessége megállapítható volt, ezért a másodfokú bíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 589. § (2) bekezdése alapján a tartási szerződést 2018. június 24-től életjáradéki szerződéssé alakította át.
- [14] Utalt arra, hogy a tartási szerződés nem szüntethető meg önmagában azért, mert a megszüntetés a felperes érdekeit jobban szolgálná, e körben a Kúria közzétett határozataira hivatkozott. Az életjáradék összegét az eltartót a szerződés értelmében terhelő szolgáltatásokra figyelemmel és arra tekintettel állapította meg, hogy az ellenértéket a felek egyezően jelölték meg. Az ennek megfelelő elszámolás a szerződés átalakításának időpontjára figyelemmel az alperes rendelkező részben meghatározott összegű hátralékát eredményezte, amelynek megfizetésére a másodfokú bíróság őt a késedelmi kamatokkal együttesen kötelezte.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [15] A jogerős ítélet ellen felülvizsgálattal élő felperes annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítélet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. §-át sérti, a bizonyítékokat ugyanis a másodfokú bíróság kirívóan okszerűtlenül mérlegelte, megsértette a Pp. 369. § (3) bekezdés *d*) pontját és a régi Ptk. 589. § (2) bekezdés első fordulatát.
- [18] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [21] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [22] A Pp. 406 § (1) bekezdése értelmében felülvizsgálat alapja az érdemi döntést befolyásoló anyagi jogi vagy eljárási szabálysértés lehet. Az adott esetben a felperes az eljárási, ezen belül a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó szabályok (Pp. 279. §) megsértését, azon keresztül pedig az anyagi jogi szabály [rég. Ptk. 589. § (2) bekezdés] téves alkalmazását, téves érdemi döntés meghozatalát állította. Nézete szerint a bizonyítékokat az elsőfokú bíróság értékelte helyesen, a másodfokú bíróság pedig anélkül végezte el azok felülmérlegelését, hogy az elsőfokú bíróság „kirívóan” okszerűtlen mérlegelését állapította volna meg, ennek hiányában viszont nincs mód a bizonyítékok eltérő értékelésére.
- [23] Előjáróban rámutat a Kúria, hogy a jogvitára a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény 50. § (1) bekezdése értelmében a régi Ptk.-ban foglaltak az irányadók, a másodfokú bíróság érdemi döntése meghozatalakor helytállóan volt figyelemmel a jogszabályi rendelkezésekre, és a Kúria is ennek megfelelően járt el a felülvizsgálati kérelem elbírálása során.
- [24] A felperes felülvizsgálati érvelésével szemben a Kúria azt emeli ki, hogy a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott felülmérlegelési szabály kizárólag a felülvizsgálati eljárásra irányadó, felülvizsgálatnak mint rendkívüli perorvoslatnak ugyanis az előzőek értelmében kizárólag jogszabálysértés esetén van helye, így önmagában a mérlegelés hibája a felülvizsgálatot általában nem indokolja. Kivételesen, akkor van mód a bizonyítékok felülvizsgálati eljárásban történő felülmérlegelésére, ha az eljárt bíróságok mérlegelése nyilvánvalóan okszerűtlen volt, ebben az esetben ugyanis az egyébként szabad bírói mérlegelés szabályai – a logika alapvető tételeivel szemben is – olyan durván sérülnek, hogy bár a bizonyítékokból csak egy bizonyos következtetés adódhat, a jogerős ítéletet hozó bíróság ettől eltérő következtetésre jut (Pfv.V.21.265/2022/8.). Ez a szabály azonban kizárólag a felülvizsgálati eljárásban érvényesül, ilyen megkötés a másodfokú eljárásban nem áll fenn: a másodfokú bíróság a Pp. 369. § (3) bekezdés *a*) pontja értelmében a bizonyítás eredményét okszerűtlennek minősítve felülmérlegelheti az elsőfokú bíróság által beszerzett bizonyítékokat, akkor is, ha az elsőfokú bíróság mérlegelését nem tekintette nyilvánvalóan okszerűtlennek. E feltételeknek a másodfokú bíróság eljárása, az annak eredményeként meghozott jogerős ítélete eleget tett:

határozatában a másodfokú bíróság részletesen indokolta az elsőfokú bíróságtól eltérő mérlegelése szempontjait, arra alapított megváltoztató ítéleti döntését, a felülvizsgálati eljárásban pedig nem merült fel olyan körülmény, amely indokolta volna a másodfokú bíróság mérlegelésének nyilvánvalóan okszerűtlenné történő minősítését.

- [25] A felperes által e körben hivatkozottak – az alperes teljesítőképességének hiánya, a több éven át kimaradó tartás – sem teszik nyilvánvalóan okszerűtlenné a másodfokú bíróság mérlegelését, ezt az az utólagos – felperes által nem cáfolt – alperesi előadás is alátámasztja, amely szerint a lejárt járadékösszeget az esedékes havi részlettel együtt a jogerős ítélet alapján megfizette. Rámutat a Kúria, hogy az életközösség megszakadása utáni átmeneti helyzetben nyilvánvalóan újra kellett rendezni a tartással kapcsolatos kérdéseket, figyelemmel arra is, hogy a kapcsolattartás a felek között elnehezült. E körülményeket helyesen mérte fel a másodfokú bíróság, amikor a szerződés módosított, életjáradéki formában történő fenntartásáról döntött, ez a szerződéstípus ugyanis kiküszöböli az esetlegesen megromlott személyes viszonyból fakadó teljesítési problémákat.
- [26] A kifejtettek szerint a másodfokú bíróság mérlegelése nem volt nyilvánvalóan okszerűtlen, s mivel a Kúria a jogerős ítéletet kizárólag a felülvizsgálati kérelem által meghatározott körben bírálhatta felül, egyéb körülményre pedig a felperes nem hivatkozott, az anyagi jogi jogszabály [régi Ptk. 589. § (2) bekezdés] megsértése körében egyáltalán nem fejtette ki a jogi álláspontját, a Kúria az érdemben helyes jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése értelmében hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.V.20.459/2023/5.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

86 Pótbefizetés elrendelésére jogszerűen akkor kerülhet sor, ha a társaság vagyona, saját tőkéje nem nyújt fedezetet a veszteségeire, és ez veszélyezteti az üzletszerű gazdasági tevékenység folytatását. Önmagában a számviteli törvény szerinti éves beszámoló mérlegében kimutatott veszteség a pótbefizetés elrendelését nem alapozza meg [2013. évi V. törvény (Ptk.) 3:183. §, 189. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 372. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A 3 000 000 forint törzstőkéjű alperesnek két tagja van, a felperes 1 470 000 forint összegű törzsbetétnek megfelelő, 49% mértékű szavazati jogot biztosító részesedéssel, másik tagja a felperes volt házastársa 1 530 000 forint összegű törzsbetétnek megfelelő, 51% mértékű szavazati jogot biztosító részesedéssel.
- [2] Az alperes társasági szerződésének 8. pontja szerint a taggyűlés a veszteségek fedezésére a tagok számára pótbefizetést írhat elő, annak legnagyobb összege 5 000 000 forint, módja pénzbeli hozzájárulás. A pótbefizetési kötelezettség a tagokat törzsbetéteik arányában terheli. Pótbefizetés legfeljebb üzleti évenként egy alkalommal, a számviteli törvény szerinti éves beszámolót jóváhagyó taggyűlésen írható elő.
- [3] Az alperes ügyvezetője a 2019. május 14-én kelt meghívóval taggyűlést hívott össze 2019. május 30. napján 9:00 órai kezdettel az alperes székhelyére, az alábbi napirandi pontokkal: 1. A társaság 2018. évi egyszerűsített éves beszámolójának elfogadása; 2. Döntés a 2018. évi adózott eredmény felhasználásról; 3. A 2018. évi veszteség fedezésére döntés pótbefizetésről.
- [4] A taggyűlésen a felperes nem vett részt. A másik tag jelenlétében megtartott taggyűlésen a jelenlévő tag támogató szavazatával a taggyűlés a 3/2019. (05. 30.) számú határozattal elfogadta az alperes 2018. évi mérlegét és eredmény-beszámolóját a következő számadatokkal: a mérleg főösszege 145 736 000 forint, a 2018. évi adózott eredménye mínusz 1 812 000 forint, saját tőkéje 143 938 000 forint, a lekötött tartalék 5 000 000 forint. A 4/2019. (05. 30.) számú határozattal a taggyűlés úgy határozott, hogy a társaság a 2018. évi adózott eredmény negatív összegét az eredménytartalékba helyezi. Az 5/2019. (05. 30.) számú határozattal a taggyűlés 1 811 915 forint pótbefizetési kötelezettséget írt elő a társaság tagjai számára, pénzbeli hozzájárulással azzal, hogy a pótbefizetési kötelezettség a tagokat törzsbetéteik arányában terheli: felperes 887 838 forint, a másik tag 924 077 forint befizetésére köteles. A pótbefizetés egy összegben teljesítendő, határideje a taggyűlési jegyzőkönyv kézhezvételétől számított 15 nap, de legkésőbb 2019. július 15.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [5] A felperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:35–36. §-ai alapján előterjesztett keresetében az alperes 2019. május 30-án tartott taggyűlésén hozott 3-5/2019. (05. 30.) számú taggyűlési határozatainak hatályon kívül helyezését kérte. Az 5/2019. (05. 30.) számú taggyűlési határozat jogszabálysértését arra hivatkozással állította, hogy nem álltak fenn a pótbefizetés elrendelésének törvényi feltételei.
- [6] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint, mivel a cég 1 812 000 forint veszteséggel zárta a 2018. évet, volt olyan vesztesége, amelynek a fedezésére a taggyűlés jogszerűen rendelte el a pótbefizetést.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Döntését a fellebbezési és a felülvizsgálati eljárás tárgyát képező 5/2019. (05. 30.) számú taggyűlési határozat vonatkozásában azzal indokolta, hogy az alperes társasági szerződése megfelel a Ptk. 3:183. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseknek. A veszteség fogalmát a Ptk. nem határozza meg. Mivel az alperes 2018. évi adózott eredménye negatív előjelű volt, így az alperesnek 1 812 000 forint vesztesége keletkezett, ezért annak a fedezésére jogszerűen írta elő a taggyűlés a pótbefizetést. Tévesnek ítélte a felperes jogértelmezését, miszerint figyelembe kellene, illetve lehetne venni a Ptk. taggyűlés kötelező összehívása vonatkozó 3:189. §-ban írtakat a Ptk. 3:183. §-a alapján előírt pótbefizetés elrendelésénél. Utóbbinak ugyanis nem feltétele a törzstőke csökkenése, a tőkevesztés megállapítása, hanem elegendő a konkrét gazdasági évben kimutatott veszteség megléte.
- [8] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését megváltoztatta, és az alperes 5/2019. (05. 30.) számú taggyűlési határozatát hatályon kívül helyezte.
- [9] A másodfokú bíróság rögzítette, hogy a 2022. szeptember 5-én kelt 5. sorszámu végzésével az alperes fellebbezési ellenkérelem előterjesztésére előírt határidő meghosszabbítása iránti kérelmét elutasította. Ítéletében utalt e végzésének indokaira, és arra, hogy annak saját hatáskörben történő hatályon kívül helyezését – és a határidő meghosszabbítása által az alperes fellebbezési ellenkérelme utólagos előterjesztésére lehetőség biztosítását – nem találta indokoltnak.
- [10] A másodfokú bíróság az az ügy érdemében kifejtette, helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a határozat felülvizsgálata során csupán az alperes határozatának jogszabályba vagy társasági szerződésbe ütköző voltát vizsgálhatja, nincs helye a támadott határozat gazdasági és célszerűségi vizsgálatának. A gazdasági-célszerűségi vizsgálat

- kizártsága azonban nem azt jelenti, hogy a jogszabály által a pótbefizetés feltételeként megkívánt veszteség megléte értékelésekor nem vehető figyelembe a cég vagyoni helyzete, likviditása, fizetőképessége. Elegendő pusztán az adott adóévben elért negatív eredmény ahhoz, hogy a pótbefizetés feltételül szolgáló veszteség fennállta szükségképpen megállapításra kerüljön. Annak megítélése során, hogy mi minősül a pótbefizetés előírását lehetővé tevő veszteségnek – az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően –, nem csupán az előző adóévre vonatkozó éves beszámoló szerinti negatív adózott eredmény veendő figyelembe, hanem mérlegelendő a pótbefizetés jogintézményének célja, rendeltetése és annak kivételes jellege is.
- [11] A korlátozott felelősségű társaság a Ptk. 3:159. §-a és a 3:161. § (1) bekezdése értelmében a tagjaitól elkülönült önálló jogalanyisággal rendelkezik, amely egyúttal a társaság és a tag vagyonának az elkülönülését is jelenti. A korlátozott felelősségű társaság tartozásai, kiadásai és költségei fedezetül főszabályként a társaság vagyona szolgál, és a tag legfeljebb a törzsbetétként a társaság rendelkezésére bocsátott vagyoni hozzájárulásával felel. Ezt meghaladóan pedig – főszabály szerint – további vagyoni hozzájárulás teljesítésére nem köteles. Ezen főszabályhoz képest kivételes jellegű a törzsbetétet meghaladó további vagyoni hozzájárulás fizetésére kötelezést lehetővé tevő pótbefizetés intézménye.
- [12] A Ptk. 3:183. §-ához fűzött kommentár értelmében a pótbefizetésre vonatkozó szabályokat a Ptk. alapvetően a korábban hatályban volt Gt. szabályaival azonosan határozta meg. Így a pótbefizetés előírásának a Ptk.-ban meghatározott feltételei megléte megállapításánál irányadó a korábban hatályos gazdasági társaságokról szóló törvények alkalmazása során kialakult joggyakorlat, illetve az ezen jogszabályokhoz kapcsolódó jogirodalom is, amelyek alapján a pótbefizetés intézményének célja a társaság tőkeveszteségének pótlása vagyoni szolgáltatás teljesítésének előírásával. A pótbefizetés nem tőkeemelés, hanem a tőke pótlása a veszteségek fedezése, a felszámolás elkerülése érdekében. A Ptk. 3:183. § (1), illetve (5) bekezdéséből is az következik, hogy pótbefizetés előírására csakis a tényleges veszteség pótlására, annak erejéig kerülhet sor, a társaság további működésének biztosítása céljából.
- [13] A másodfokú bíróság utalt arra is, hogy a 2022. január 1-jétől hatályos Ptk. a pótbefizetést a továbbiakban a gazdasági társaságokra vonatkozó közös rendelkezések között szabályozza, a szabályozás lényege azonban nem változott. A jelenleg hatályos, a Ptk. 3:99/A. §-ához fűzött kommentár is alátámasztja, hogy a pótlólagos befizetés kivételes intézmény, ami a veszteséges gazdálkodás esetén a felszámolás elkerülése érdekében lehet indokolt. A Ptk. logikája szerint akkor kerülhet sor pótbefizetés elrendelésére, ha a veszteség számviteli eszközökkel kimutatható, és ha az másként fedezetlenül maradna. A Ptk. 3:99/A. §-át beiktató, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvényhez fűzött jogalkotói indokolás értelmében a pótbefizetés gazdasági társaságokról szóló általános szabályozásba történt áthelyezését a gazdasági társaságok működésének stabilitása, fizetőképességének hatékonyabb biztosítása indokolta.
- [14] Mindezekből pedig levezethető, hogy pótbefizetés előírására csak akkor kerülhet sor, ha a társaság üzletszerű gazdasági tevékenységét veszélyeztető veszteség másként nem küszöbölhető ki. A felperes ezért helytállóan hivatkozott arra, hogy amennyiben az alperes rendelkezik olyan szabad eredménytartalékkal, amelyek terhére a veszteség elszámolható [a Számv. tv. 37. § (2) bekezdés a) pontja értelmében], úgy nem áll fenn a pótbefizetés előírásának azon feltétele, miszerint a veszteség máshogyan nem fedezhető, a cég működőképessége másként nem biztosítható.
- [15] A másodfokú bíróság figyelembe vette továbbá a Ptk. 3:189. § (2) bekezdésében foglalt szabályozással összefüggésben megfogalmazott 27/2022. Számviteli kérdésben kifejtett, a pótbefizetésre vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott veszteség fogalmára adott értelmezést is, amely szerint veszteség alatt nem lehet az éppen aktuális tárgyévi veszteséget figyelembe venni, hanem az olyan veszteség mérvadó, amely a saját tőke hiányát eredményezi. Ettől eltérő értelmezés esetén a társasági működés alapelveivel össze nem egyeztethető, olyan helyzet fordulhatna elő, hogy a tárgyévi veszteség megtérítésére pótbefizetés előírása emellett a korábbi évek felhalmozott adózott eredményéből a tagok részére osztalék kifizetésére kerülhetne sor.
- [16] Mindezek alapján a másodfokú bíróság megállapította, hogy az alperes elfogadott mérlegadataihoz képest a 2018. adóévben a negatív előjelű 1 812 000 forint adózott eredmény az alperes pénzügyi stabilitását, fizetőképességét nem veszélyezteti, az nem kizárólag pótbefizetés útján fedezhető, nem minősül olyan veszteségnek, amelynek fedezetére a pótbefizetés a Ptk. 3:183. §-a alapján jogszerűen előírható. Ezért az alperes taggyűlésének a Ptk. 3:183. § (1) bekezdésébe ütköző 5/2019. (05. 30.) számú határozatát hatályon kívül helyezte.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [17] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, valamint a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is. Felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet sérti a Ptk. 3:88. § (2) bekezdését, a 3:183. § (1) bekezdését, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 237. §-át, 372. § (2) bekezdését, a Számv. tv. 37. § (2) bekezdés a) pontját.
- [18] Felülvizsgálati álláspontja szerint önmagának mond ellent a jogerős ítélet. Egyrészt rögzíti, hogy a bíróság a taggyűlési döntések gazdasági-célszerűségi szempontú vizsgálatára nem jogosult, majd a pótbefizetést előíró taggyűlési határozat felülvizsgálata eredményeként mégis arra a következtetésre jut, hogy a társaság a megelőző év veszteségét más módon is fedezhette volna. Ezzel a másodfokú bíróság az alperes működési és döntési szabadságába szökött bele.
- [19] Hangsúlyozta, hogy a másodfokú bíróság összemosta a pótbefizetés kötelező és lehetséges módját, illetve feltételeit. A felperes ugyan látszólag

- vitatta, de végeredményében elismerte, hogy az alperes a 2018. gazdasági évet veszteséggel zárta, ennek alapján tehát volt olyan veszteség, amelynek a fedezésére a taggyűlés jogszerűen pótbefizetést rendelhetett el. Amennyiben egy társaságnál veszteség merült fel – értve ez alatt azt, hogy a társaság kiadásai egy adott gazdasági évben meghaladják a bevételeit – a társaság tagjainak módjában áll mérlegelni, hogy ezt a veszteséget milyen forrásból kívánják fedezni, azt az eredménytartalékba teszik, azaz a társaság a korábbi nyereséges működéséből képződő eredményből, tehát a saját vagyonából vagy külső forrásból, pótbefizetés útján fedezi. Ennek eldöntése a taggyűlésre tartozó gazdasági-üzleti kérdés. A Ptk. 3:183. §-a lehetőséget teremt a veszteség fedezésére pótbefizetés előírására olyan az esetben is, ha nem állnak fenn a Ptk. 3:189. §-ában megjelölt szélsőséges pénzügyi helyzetek.
- [20] Állította, hogy a másodfokú bíróság tévesen értékelt a veszteség fogalmát, amikor azt egy gazdasági év helyett kiterjesztette a társaság teljes élettartamára. Ez az értelmezés azt eredményezné, hogy mindaddig nem lehetne egy társaságnál a veszteségből beszélni, amíg a társaság „fel nem éli” a korábbi években megtermelt nyereséget. A Ptk. nem határozza meg a veszteség fogalmát, a Számv. tv. pedig a veszteség fogalmát a megelőző üzleti év negatív adózott eredményével azonosítja. A megelőző üzleti év negatív adózott eredménye is tőkevesztést jelent, csak nem a jegyzett tőke, hanem a saját tőke veszteségét.
- [21] Érvéle szerint a másodfokú bíróság nem jogot alkalmazott, hanem jogot alkotott, amikor olyan követelményeket állított fel a pótbefizetés elrendeléséhez, amelyeket a Ptk. nem tartalmaz. A Ptk. 3:183. §-a ugyanis sem a gazdasági tevékenység veszélyeztetettségét, sem meghatározott mértékű tőkevesztést, sem a fizetőképesség veszélyeztetettségét nem írja elő előfeltételként a pótbefizetés elrendeléséhez. Ezek a Ptk. 3:189. §-ában jelennek meg mint a kötelező jellegű pótbefizetés előfeltételei, ezért a másodfokú bíróság tévesen szűkítette le a Ptk. 3:183. §-ának alkalmazási lehetőségét.
- [22] Kifejtette, hogy úgy is kialakulhat egy cég életében fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet, ha a saját tőke összege meghaladja a jegyzett tőkét, például akkor, ha a cégnek nincs likvid pénzeszköze. Ha ezt a körülményt a másodfokú bíróság a perben vizsgálónak tekintette, akkor anyagi pervezetés körében erre ki kellett volna oktatni a feleket, és lehetőséget biztosítani álláspontjuk kifejtésére, bizonyítási indítványuk megtételére. Egy társaság fizetőképességének vagy fizetéseképtelenségének a vizsgálata adott esetben akár szakkérdés is lehet. Erre azonban nem került sor, bizonyítás e körben nem folyt, amivel a másodfokú bíróság eljárási szabályt sértett.
- [23] Rámutatott, hogy önmagában abból a tényből, hogy a társaság taggyűlése évente jogosult pótbefizetést előírni, levonható az a következtetés, hogy a társaság vesztesége is évente vizsgálendő. A jogerős ítélet pontatlanul idézte a Ptk. 3:99/A. §-ához fűzött kommentárt, illetve a pótbefizetésre vonatkozó szabályoknak a gazdasági társaságok általános szabályai közé történő áthelyezéséről rendelkező 2021. évi XCV. törvény indokolását, azok ugyanis nem cáfolják az érvelését. Az alperes hangsúlyozta, a számviteli levelek esetleges szakmai megállapításai nem irányadóak, és nem minősülnek jogforrásnak.
- [24] Eljárási szabálysértésként arra hivatkozott, hogy a másodfokú eljárásban a lázas betegségére hivatkozással kérte a fellebbezési ellenkérelem előterjesztésére a határidő meghosszabbítását. A másodfokú bíróság a Civilisztikai Kollégiumvezetők 2018. június 20–21-i Országos Tanácskozásának 42. számú állásfoglalását figyelmen kívül hagyva nem hívta fel az alperest rövid határidővel az ellenkérelem előterjesztésére. A másodfokú bíróság által felhívott BDT 2004.1030. számú döntés egy meg nem hosszabbítható fellebbezési határidő vonatkozásában született, ezért nem irányadó, ezért a másodfokú bíróság jogsértő módon korlátozta a joga gyakorlásában.
- [25] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [26] A Kúria elsődlegesen rögzíti, hogy az alperes szükségtelenül terjesztett elő a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet, mivel az adott esetben sem az engedélyezés iránti kérelemben hivatkozott Pp. 407. §-a, sem a Pp. 408. § (1) bekezdése nem zárta ki a felülvizsgálatot.
- [27] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Pp. 410. § (1) bekezdésében megállapított határidőn belül előterjesztett felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és az abban megjelölt okokból nem találta jogszálysértőnek.
- [28] A Kúria elsőként a felülvizsgálati kérelemben állított eljárási szabálysértéseket vizsgálta, és megállapította, hogy a másodfokú bíróság eljárási szabálysértés nélkül hozta meg az ítéletét. Nem volt szükség anyagi pervezetésre a másodfokú bíróság részéről sem a bizonyítás tekintetében, sem az alkalmazandó jogszabályi rendelkezés értelmezése tárgyában. A nem vitatott mérlegadatok alapján nem merült fel olyan szakkérdés, amelynek vizsgálata további, akár igazságügyi szakértői bizonyítást igényelt volna, a bíróságoknak jogkérdésben kellett állást foglalniuk. A Ptk. 3:183. § (1) bekezdésének értelmezése körében pedig az alperes előtt már a keresetlevélből ismert volt a felperes – utóbb a másodfokú bíróság által elfogadott – jogi álláspontja, amellyel kapcsolatban az alperes már az elsőfokú eljárásban megtette a nyilatkozatait.
- [29] Nem jelenti a Pp. 372. § (2) bekezdésének a sérelmét, ha a bíróság a határidő hosszabbítása iránti kérelemben írt körülményeket mérlegelve nem él a határidő hosszabbítás kivételes lehetőségével. A másodfokú bíróság az 5. sorszámú végzésében arra a következetes bírói gyakorlatra tekintettel nem találta teljesíthetőnek az alperes kérelmét, hogy az eljárási határidők betartása terén a jogi képvisellel hivatásszerűen foglalkozó jogi képviselő vonatkozásában a bírói gyakorlat magasabb elvárhatósági követelményt támaszt, mint a személyesen eljáró féllel szemben. A jogi képviselőtől elvárható, hogy akadályoztatása, betegsége esetén gondoskodjon a helyettesítéséről a határidők betartása érdekében. Ebből a szempontból nem annak van döntő jelentősége, hogy a jogi képviselő a betegségére hivatkozással a mulasztását

- kívánta-e kimenteni (mint a BDT 2004.1040. számú döntés alapján szolgáló esetben), vagy a betegségére tekintettel a határidő meghosszabbítását kéri. A másodfokú bíróság az ügy egyedi körülményei körében értékelte továbbá azt is, hogy az alperes képviselőjében ügyvédi iroda jár el, és a meghatalmazás szerint a helyettesítésre az iroda más ügyvédje is jogosult volt, valamint, hogy az alperesi jogi képviselő az állított betegségét, annak időtartamát semmivel sem igazolta. Ilyen körülmények mellett alaptalanul állítja az alperes az eljárási jogai gyakorlásának indokolatlan korlátozását.
- [30] Az ügy érdemét tekintve, a felperes keresete alapján az 5/2019. (05. 30.) számú taggyűlési határozat jogszabálysértő jellegének vizsgálata körében az eljáró bíróságoknak abban a jogkérdésben kellett állást foglalniuk, hogy az alperes 2018. évi egyszerűsített éves beszámolójának adatai figyelembevételével, az abban kimutatott 1 811 915 forint összegű negatív adózott eredmény a Ptk. 3:183. § (1) bekezdésében foglaltak szerinti olyan veszteségének minősül-e, amelynek fedezésére a taggyűlési határozat – a társasági szerződés 8. pontjában rögzített felhatalmazás alapján – jogszerűen kötelezte a tagokat pótbefizetés teljesítésére. Ennek megítélésakor helytállóan indult ki a másodfokú bíróság a pótbefizetés jogintézményének a céljából és rendeltetéséből, ami nem minősül a társasági határozat gazdasági, célszerűségi szempontból való vizsgálatának.
- [31] A korlátolt felelősségű társaság tartozásai, az üzletszerű gazdasági tevékenysége folytatásával összefüggésben felmerülő kiadásai fedezetül főszabályként a társaság vagyona szolgál, amely a tagok által törzsbetétként rendelkezésére bocsátott vagyonból (törzstőkéből), valamint a társaság üzletszerű gazdasági tevékenységének folytatása során képződő, az üzleti évek adózott eredményéből felhalmozott, a tagok részére ki nem fizetett nyereségből tevődik össze. Veszteséges működés esetén a tag legfeljebb a törzsbetétként a társaság rendelkezésére bocsátott vagyoni hozzájárulását kockáztatja, azt meghaladóan további vagyoni hozzájárulás teljesítésére főszabályként nem köteles, erre csak kivételesen, a törvényben meghatározott esetben kötelezhető. Ilyen kivételes rendelkezést tartalmaz a Ptk. 3:183. §-a is.
- [32] A pótbefizetés célja egyértelműen az, hogy a korlátolt felelősségű társaság üzletszerű gazdasági tevékenységének a folytatását veszélyeztető tökevesztést eredményező veszteséges működés esetén lehetőséget biztosítson arra, hogy a társaság tovább működésének finanszírozásához szükséges hiányzó tőkét a tagok átmenetileg a társaság rendelkezésére bocsássák anélkül, hogy a pótbefizetesként teljesített vagyoni hozzájárulásuk növelné a törzsbetétként a társaság rendelkezésére bocsátott vagyoni hozzájárulásuk összegét. Kivételes jellegéből fakad, hogy taggyűlési határozattal történő elrendelésére – a társasági szerződés Ptk. 3:183. § (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelő felhatalmazása esetén is – csak akkor kerülhet sor, ha a társaság vagyona, saját tőkéje nem nyújt fedezetet a veszteségeire, ha a saját tőke olyan mértékben csökken, amely veszélyezteti a társaság fizetőképességét, üzletszerű gazdasági tevékenységét, folytatását, további működését. Önmagában a Számv. tv. szerinti éves beszámoló mérlegében kimutatott veszteség a pótbefizetés elrendelését nem alapozza meg.
- [33] A Kúria nem értett egyet az alperes azon hivatkozásával, hogy a másodfokú bíróság „összemosta” a Ptk. 3:183. §-a szerint elrendelhető pótbefizetést, és a Ptk. 3:189. § (2) bekezdése alapján az e § (1) bekezdésében körülírt krízishelyzetben kötelezően alkalmazandó intézkedések egyikeként elrendelhető pótbefizetéssel. Nyilvánvaló – és ilyen megállapítást a jogerős ítélet sem tartalmaz –, hogy a Ptk. 3:183. § (2) bekezdése alapján nem csak a Ptk. 3:189. § (1) bekezdésében meghatározott esetekben rendelhető el pótbefizetés (ha a veszteség saját tőkéje veszteség folytán a törzstőke felére vagy a törzstőke a törvényben meghatározott minimális összeg alá csökkent; ha a társaságot fizetési képtelenség fenyegeti vagy fizetéseit megszüntette; vagy ha a vagyona a tartozásait nem fedezi), hanem abban az esetben is, ha a veszteség mértéke nem éri el ezt a szintet, de azt a szintet igen, hogy a cég további működéséhez, tevékenysége zavartalan folytatásához szükséges a tagok átmeneti vagyoni hozzájárulása. A társasági szerződés felhatalmazása esetén ilyen esetben a taggyűlés határozata alapján valamennyi tag, így az azt ellenző tagok is kötelesek teljesíteni a pótbefizetési kötelezettségüket. A pótbefizetés hiányában a tovább működés veszélyeztettségére utal a Ptk. 3:183. § (4) bekezdésének a pótbefizetés késedelmes teljesítése vagy teljesítésének elmulasztása esetére előírt legsúlyosabb szankciót kilátásba helyező rendelkezése, miszerint az a tag vagyoni hozzájárulásának nemteljesítésére vonatkozó rendelkezéseket vonja maga után, továbbá az (5) bekezdés, amely szerint a veszteség pótlásához nem szükséges pótbefizetést a társaságnak vissza kell fizetnie.
- [34] Amennyiben az alperes érvelésének megfelelően a Ptk. 3:183. § (1) bekezdésében törvényi feltételként megfogalmazott veszteséget a Számv. tv. 37. § (2) bekezdése szerinti, az előző üzleti év adózott negatív eredményével azonosítanánk, az megkérdőjelezná a korlátolt felelősségű társaság elkülönült vagyont, egy-egy üzleti év átmeneti veszteségének taggyűlési határozattal történő finanszírozása elrendelésének lehetősége ellentétes lenne a tag korlátozott felelősségével és a pótbefizetés intézményével történő visszaéléshez is vezethetne.
- [35] Ezt a jogértelmezést támasztja alá a felülvizsgálati kérelemben is hivatkozott Ptk. 3:88. § (2) bekezdése, amely a tag részére kifizetés vagy más vagyoni szolgáltatás teljesítését a társaság tárgyévi adózott eredménye, illetve szabad eredmény tartaléka terhére teszi lehetővé. E rendelkezésből is arra lehet következtetni, hogy mindaddig, amíg a társaság rendelkezik olyan szabad eredménytartalékkal, amelynek terhére a tagok részére kifizetés teljesíthető, nem állnak fenn a jogszabályi feltételei annak, hogy a tárgyévi negatív adózott eredmény mint veszteség fedezésére a taggyűlés a tagok számára pótbefizetés teljesítését írjon elő.
- [36] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

87I. Biztosítéki célú az engedményezés, ha az engedményezés hatályának beálltát a szerződő felek az adós teljesítésének elmaradásához kötik, azaz az engedményes az engedményezővel létesített alapjogviszonyából származó követelés teljesítésének elmaradása esetén kereshet csak kielégítést az átruházott követelésből [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 40. § (1) bekezdés c) pont; 2013. V. törvény (Ptk.) 6:8. § (1) bek., 6:193. §, 6:194. § (2) bek.].

II. Az adós rendes gazdálkodása körébe a cégjegyzékbe bejegyzett, az adós létesítő okiratában szereplő tevékenységi körök gyakorlása során az üzletszerű gazdasági kapcsolatokban megkötött szerződések, az ezek alapján teljesített szolgáltatások tartozhatnak. Az utóbb felszámolás alá került adós rendes gazdálkodása körébe tartozó szerződésének a teljesítése nem minősül egy hitelező előnyben részesítésének, ezért a kifizetés módját teljesítési célú engedményezéssel megállapító jogügylet sem tekinthető olyan szerződésnek, amelynek tárgya egy hitelező előnyben részesítése [Cstv. 40. § (2) bek.].

II. A Pp. tiltó rendelkezése hiányában az indokolás megváltoztatásának körébe tartozhat az elsőfokú ítélet indokolásának mellőzése is abban a körben, amelyben azt a másodfokú bíróság a Pp. 342. § (1) és (3) bekezdésébe ütközőnek ítélte [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 369. § (1), (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az építető, mint megrendelő és a felperes, mint vállalkozó között 2017. szeptember 25-én vállalkozási szerződés jött létre egy épületkomplexum kivitelezésére. Az épületek elektromos hálózatának kialakítását az alperes végezte a felperes, mint megrendelő és az alperes, mint alvállalkozó között 2018. február 8-án létrejött vállalkozási szerződés alapján, 382 000 000 forint fix átalányár ellenében. A vállalkozói díj kifizetéséről úgy rendelkeztek, hogy a szerződésben rögzített mellékletekkel felszerelt számla kézhezvételétől számított 30 napon belül teljesítendő. A teljesítési határidő 2018. július 31. volt.
- [2] A felperes és az építető a vállalkozási szerződésüket első alkalommal 2018. március 1-én, másodszer 2018. augusztus 14-én módosították. Utóbbi alkalommal a fennálló késedelem miatt a teljesítés tervezett végső határidejét (a műszaki átadás-átvételi eljárás megkezdésének az időpontját) 2018. augusztus 31-ére halasztották. A harmadik szerződésmódosításkor, 2018. október 4-én megállapították, hogy a felperes a szerződés teljesítésével súlyos késedelembe esett, amelyért elismerte a felelősségét, és megállapodtak az alvállalkozói számlák – elsődlegesen engedményezés útján – történő kifizetésében akként, hogy a felperes az építetővel szemben fennálló számlaköveteléseit az alvállalkozókra engedményezi.
- [3] A peres felek, továbbá az építető között 2018. október 31-én írásba foglalt megállapodás 1. pontja értelmében a megállapított vállalkozói díj 382 000 000 forintról 359 000 000 forintra csökkent. A 2. pont szerint a vállalkozói díj megfizetését a felperes „engedményezés útján, közvetlenül az építető által átutalással teljesítve, szavatolja”. Amennyiben bármely okból kifolyólag a felperes a vállalkozói díjat nem vagy csak részben fizeti meg,

úgy az építető a kifizetésért kezességet vállal, azaz annak teljes körű megfizetését közvetlenül vállalja.

- [4] Ezt követően a peres felek legalább három alkalommal külön engedményezési értesítő útján tájékoztatták az építetőt, hogy a felperes a vele szemben fennálló és ott meghatározott követelését az alperesre engedményezéssel átruházta, felszólítva egyben az építetőt, hogy a követelést, annak esedékességekor az alperes részére teljesítse. Az engedményezési értesítőkben rögzítették, hogy az adott összeg erejéig kizárólag az alperes részére történő fizetés minősül szerződésszerű teljesítésnek. Az engedményezési értesítők záradékában az építető úgy nyilatkozott, hogy a megjelölt követelés engedményezésének tényét tudomásul veszi, és kijelentette, hogy azt annak esedékességekor az alperes részére teljesíti.
- [5] Az építető 2018. október 25-ét követően a felperes által az alperesre engedményezett következő követeléseket teljesítette: 87 262 261 forintot 2018. november 5-én, 16 580 028 forintot 2018. november 9-én, 41 742 303 forintot 2019. január 18-án és 20 296 047 forintot 2019. április 17-én.
- [6] A Fővárosi Törvényszék a 26. számú végzésével elrendelte a felperes felszámolását, melynek kezdő időpontja 2019. november 5. napja volt. A felszámolási eljárás megindítására irányuló kérelmet 2019. január 23-án nyújtották be.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [7] A felperes módosított keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a 2018. október 31-én írásba foglalt megállapodás 2. pontja a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 40. § (1) bekezdés c) pontja szerint érvénytelen. A Cstv. 40. § (1a) bekezdése alapján kérte az eredeti állapot helyreállítását akként, hogy a bíróság kötelezze az alperest 165 880 639 forint tőke és kamata megfizetésére. Másodlagosan a Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján kérte az alperest 78 618 378 forint tőke és kamata megfizetésére kötelezni.
- [8] A felperes az elsődleges keresete alapjául előadta, hogy a megállapodás 2. pontja vonatkozásában a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja szerinti tényállási elemek mindegyike megvalósult. Egyrészt azért, mert a felperes az alperes követeléseire – szerződésmódosítást követően engedményezéssel – biztosítékot nyújtott, amely módosítást a felszámolás elrendelése iránti kérelem benyújtását 90 nappal megelőző időszakban kötötték meg. Másrészt ezen megállapodás tárgya az alperes, mint hitelező előnyben részesítése volt, mivel a biztosítékkal fedezett követeléseit teljes mértékben kielégítést nyertek, szemben a felszámolási eljárásába bejelentett hitelezői igényekkel. Rámutatott, ha a felperes az alperes követeléseit a felszámolás kezdő időpontját megelőzően engedményezés útján nem egyenlítette volna ki, azt az alperesnek hitelezői igényként kellett volna bejelenteni. A felszámolási mérleg adatai szerint azonban a felszámolási eljárásban a követeléseit valószínűsíthetően nem nyernének kielégítést. Az érvénytelen szerződési rendelkezésre figyelemmel az eredeti állapot úgy állítható helyre, ha az alperes megfizeti a felperes részére azt az összeget, amihez az engedményezés útján jutott. Az engedményezés hiányában ugyanis

- ez az összeg a felpereshez folyt volna be az építetővel fennálló vállalkozási szerződés alapján.
- [9] A felperes a másodlagos kereseti kérelme körében előadta, hogy a Cstv. 40. § (2) bekezdése szerinti jogot kívánja érvényesíteni, mivel az alperes, mint a felperes hitelezője a többi hitelezőhöz képest előnyben részesült és a szolgáltatás nem minősül a rendes gazdálkodás körébe tartozónak.
- [10] Az alperes a kereset elutasítását kérte, vitatta a kereset jogalapját és összecszerűségét is.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [11] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Határozatának indokolásában rögzítette, hogy a megállapodás nem tartalmazza az engedményezett követelés összegét, abban a teljes alvállalkozói díj, illetve annak mérséklése szerepel. Az utóbb kiállított engedményezési értesítők határozták meg egyértelműen az engedményezett követelést, amelynek következtében az engedményezés ráutaló magatartással is létrejöhetett. A megállapodás csak az alvállalkozói díj mérséklését illetően tekinthető szerződésmódosításnak. A 2. pontjában szerepel ugyan, hogy a felperes a vállalkozói díj megfizetését engedményezés útján szavatolja, a követelés engedményezése azonban önmagában még nem szavatolja a kötelezett teljesítését, tehát a felperes az alperes felé nem nyújtott biztosítékot. Ugyanakkor a felek a megállapodás 2. pontjának második mondatában továbbra is fenntartották annak lehetőségét, hogy az alperes felé a felperes közvetlenül fog teljesíteni, továbbá a felperes teljesítéséért az építető kezességét is vállalt.
- [12] Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) nem zárja ki a jövőbeni követelés engedményezését, amelynek feltétele, hogy az engedményezés időpontjában fennálljon az a jogviszony, amelyből a követelés fakad. A perbeli esetben a felperes és az építető között már létezett az a jogviszony, amelyből az engedményezett követelés fakadt. A felperesnek azonban a jövőben kizárólag akkor állhatott volna fenn követelése az építetővel szemben, ha az alvállalkozók felé fennálló kötelezettségét maradéktalanul teljesítette volna. Az alvállalkozóknak (jelen esetben alperesnek) történő teljesítés hiányában pedig még nem állt fenn az építetővel szembeni követelését nem engedményezhette az alperesre, mert azt időben megelőzte az alperesi követelés teljesítése.
- [13] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a Ptk. 6:8. § (1) bekezdése, a 6:203. § (1)–(2) bekezdése és a 6:205. § alapján a felek szándéka az építető és a felperes közötti vállalkozási szerződés 3. számú módosításával, valamint a megállapodás aláírásával arra irányult, hogy a beruházás határidőben megvalósuljon, és az igazoltan teljesített alvállalkozók kifizetése megtörténjen. A 3. számú szerződésmódosítással az építető kötelezővé vált a tartozás közvetlen teljesítésére vagy a kötelezett (felperes) olyan helyzetbe hozatalára, hogy a jogosultnak teljesíteni tudjon. Az ún. engedményezési értesítők kiállításával az alperes pedig hozzájárult ahhoz, hogy a követelését az építető teljesítse, amelynek következtében a felek jogviszonya tartozásátvállalásnak minősül, amely a kötelezetti oldalon vezet alanyváltozáshoz, így nincs szó a hitelező előnyben részesítéséről. A fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság a Cstv. 40. §-ában foglalt további tényállási elemek megvalósulását nem vizsgálta.
- [14] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét – eltérő indokolással – helybenhagyta. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 342. § (1) és (3) bekezdése alapján rámutatott, hogy bíróságnak a kereseti kérelem megalapozottságáról a fél által megjelölt kereseti kérelem és az annak alapjául szolgáló jogállás keretein belül, az érvényesíteni kívánt jog és a kereseti kérelem megalapozására előadott tények, illetve a fél által tett jogállítást, tényállítást és a kereseti kérelem közötti összefüggést illetően levezetett jogi érvelés mentén kell állást foglalnia. Az elsőfokú bíróság e kereten túlterjeszkedett azzal, hogy a felek jogviszonyát tartozásátvállalásnak minősítette, ezért az elsőfokú ítélet indokolásából mellőzte a tartozásátvállalás létrejöttére vonatkozó megállapításokat.
- [15] A másodfokú bíróság a megállapodás 2. pontjának értelmezése eredményeként megállapította, hogy az a felperes részéről egyoldalú kötelezettségvállalást tartalmaz. Ezen kívül nem jelenti a peres felek közötti alvállalkozási szerződés módosítását. Az alvállalkozási szerződésben ugyanis a felek az alperes mint alvállalkozó szolgáltatásai ellenében kikötött pénzbeli ellenszolgáltatás teljesítésének módját nem határozták meg, és különösen nem úgy állapodtak meg, hogy a felperes kizárólag közvetlenül teljesíthet, ugyanakkor a támadott felperesi jognyilatkozat nem zárta ki, hogy a felperes továbbra is közvetlen pénzügyi teljesítést eszközöljön. A felperes által megtett jognyilatkozat kizárólag úgy értelmezhető, hogy a felperes arra az esetre, „amennyiben bármely okból kifolyólag ... nem vagy csak részben nem fizeti meg” az alperes vállalkozói díját, felfüggesztő feltétellel arra kötelezte magát, hogy engedményezéssel fog teljesíteni. Az engedményezés „szavatolása”, valójában az engedményezésre tett kötelezettségvállalás, jogi értelemben nem biztosítéknyújtás, azzal a felperes mindössze a szó köznapi értelmében biztosította az alperest arról, hogy amennyiben valamilyen okból maga nem tudna fizetni, akkor az építetővel szembeni követelése engedményezésével fogja megoldani, hogy az alperes vállalkozói díjának kiegyenlítése megtörténjen. A felperes elsődleges kereseti kérelmével támadott jognyilatkozat tehát sem egy fennálló szerződésnek a hitelező javára történő módosítását, sem biztosítékkal nem rendelkező hitelező számára biztosíték nyújtását nem valósította meg.
- [16] A másodfokú bíróság megállapítása szerint az engedményezéssel az alperes mint hitelező előnyben részesítésére nem került sor. Kiemelte, hogy a megállapodás az engedményezést az alperes követelésének kielégítésére – a felperes közvetlen teljesítése és az építető kezesi helytállása mellett – csupán három különböző lehetőség egyikeként rögzítette, tehát az engedményezést illetően még annyiban sem volt konkrét, hogy a teljesítés bizonyosan engedményezéssel fog történni, ezt az

- eshetőséget csupán kilátásba helyezte. A felperes a megállapodásban az építetővel szemben a jövőben keletkező, alperesre engedményezni vállalt követeléseit pedig határozottan egyáltalán nem jelölte meg, még az építetővel szemben később keletkező követeléseit alapjául szolgáló jogviszonyra sem utalt, továbbá azt sem jelentette ki, hogy az építetővel szemben keletkező, valamennyi jövőbeli követelését az alperesre fogja engedményezni.
- [17] A másodfokú bíróság álláspontja szerint ilyen tartalom mellett a megállapodás 2. pontjában foglalt felperesi jognyilatkozattal nem valósult meg a Ptk. 6:193. § (2) bekezdése szerint a felperes építetővel szemben fennálló követeléseinek az alperesre való átruházása, mivel a jognyilatkozat nem elégítette ki a Ptk. 6:194. § (2) bekezdésében a jövőbeli követelések engedményezése esetére nézve előírt azt a követelményt, hogy annak legkésőbb a követelés létrejöttkor azonosíthatónak kell lennie, azaz ekkor kétségtelen legyen, hogy engedményezett követelésről van szó. A megállapodás 2. pontjában rögzített felperesi nyilatkozat tárgya nem egy hitelező előnyben részesítése volt.
- [18] A másodfokú bíróság a felperes másodlagos kereseti kérelme kapcsán rámutatott, hogy a felek közötti alvállalkozási szerződés tárgya elektromos hálózat kivitelezése volt, amelynek ellenében a felperes, mint megrendelő, az alperesnek, mint vállalkozónak nyújtandó szolgáltatása a szerződésben kikötött vállalkozói díj megfizetése volt. Az adott tárgyú alvállalkozási szerződés megkötése kifejezetten a felperes profiljába tartozott, így az általa megrendelt munkáért járó ellenszolgáltatás kiegyenlítése is a rendes gazdálkodása körébe illett. A felperes az alperessel fennállt jogviszonyában a kapott szolgáltatás ellenében járó ellenszolgáltatás teljesítésének tett eleget a perbeli engedményezésekkel, vagyis a rendes gazdálkodása keretében, az alperes által a közöttük lévő szerződés alapján elvégzett munka díját egyenlítette ki ebben a formában. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy ezt a gyakorlatot a felperes számos esetben, más szerződéses partnerei viszonylatában is alkalmazta, ez úgy alakult ki, hogy azt a felperes az építetővel kötött szerződése 2018. október 4-i módosítása értelmében kifejezetten bevezette. A másodfokú bíróság ezért a felperes másodlagos kereseti kérelmét is megalapozatlannak találta, az általa visszakövetelni kívánt szolgáltatások ugyanis a rendes gazdálkodás körébe tartoztak.
- A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem**
- [19] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a keresetének való helyt adást, másodlagosan a jogerős ítélet elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Allította, hogy a jogerős ítélet sérti a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontját, a (2) bekezdését, a Ptk. 6:8. § (1) bekezdését, a 6:86. § (1) bekezdését, továbbá a Pp. 341. § (1) bekezdését, a 379–383. §-ait.
- [20] Felülvizsgálati álláspontja szerint mivel a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a kereseten annak kimondásával, hogy „az építető részéről tartozásátvállalás történt”, egy nem létező jogi intézménnyel, és azt „mellőzéssel” szankcionálta, megsértette a Pp. 379–383. §-ait és egyben az indokolási kötelezettségét is, mivel nem jelölte meg, hogy milyen jogszabályi alapon került sor az elsőfokú ítélet indokainak mellőzésére.
- [21] Allította, a másodfokú bíróság jogszabályt sértve állapította meg, hogy a megállapodás 2. pontja nem minősül szerződésmódosításnak. Az alvállalkozási szerződés alapján, figyelemmel a Ptk. 6:238. §-ára, a felperes, mint megrendelő volt köteles a vállalkozói díjat az alperes részére megfizetni.
- [22] Hangsúlyozta, nemcsak a szerződésmódosítás, de bármely olyan jognyilatkozat is megalapozza a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontjának alkalmazását, amelynek tárgya egy hitelező előnyben részesítése, különösen pedig biztosíték nyújtása a biztosítékkal nem rendelkező hitelező részére. A másodfokú bíróság bár névleg megemlítette, hogy szükséges annak vizsgálata is, hogy a megállapodás 2. pontja bármilyen módon és mértékben előnyben részesíti-e az alperest a felperes többi hitelezőjéhez képest, azonban az ezt követő okfejtésében csak azt állapította meg hogy a perbeli megállapodás nem minősül engedményezésének, de ezen túlmenő megállapítást nem tett.
- [23] Érvéle szerint a megállapodás 2. pontja megfogalmazásából aggálytalanul megállapítható, hogy annak célja a korábban biztosítékkal nem rendelkező alperes előnyben részesítése volt más hitelezőkkel szemben. Az engedményezés eredményeként még a felperes felszámolásának elrendelését megelőzően kielégítést nyert az alperes követelése, amelynek hiányában hitelezőként kellett volna bejelentkeznie a felszámolási eljárásba. A mérlegadatok alapján pedig megalapozottan feltételezhető, hogy követelése nem nyert volna kielégítést. Ebből okszerűen következik, hogy az engedményezéssel biztosíték nyújtására került sor az alperes részére.
- [24] Kiemelte, hogy a megállapodás 2018. október 31-i aláírásakor a másodfokú bíróság által hiányolt, a Ptk. 6:194. § (1)–(2) bekezdésében meghatározott tartalommal még nem lehetett az engedményezésre vonatkozó rendelkezéseket pontosabban meghatározni, hiszen ebben az időpontban az engedményezésre kerülő követeléseket tartalmazó számlákat még nem állították ki. Azokat az engedményezési értesítők tartalmazzák valamennyi követelésre kiterjedően, beazonosítható módon. A másodfokú bíróság nem adta indokát annak sem, hogy engedményezés hiányában miként kerülhetett sor bizonyítottan három engedményezési értesítő kiállítására. Továbbá nem merítette ki a fellebbezést, ugyanis a jogerős ítélet nem ad választ arra a felvetésére, hogy az engedményezés érvényesen szóban is létrejöhet.
- [25] A felperes rámutatott, a jogerős ítéletből nem állapítható meg, hogy engedményezés hiányában milyen jogviszony alapján teljesített az építető az alperesnek, hiszen semmilyen szerződéses jogviszonyban nem álltak egymással. A jogerős ítélet sérti a jognyilatkozat és a szerződés értelmezésére vonatkozó rendelkezéseket és ellentétes a felek perben tett nyilatkozataival, amelyek egybehangzóan állították az engedményezés létrejöttét.

- [26] A másodlagos kereseti kérelmével összefüggésben azt emelte ki, hogy a gazdasági életben – a gazdasági társaság főtevékenységi körére tekintet nélkül – nem gyakorlat az ellenszolgáltatás engedményezés útján történő teljesítése. A jogerős ítéletben foglaltakkal szemben az ilyen módon való teljesítés a rendes gazdálkodás körét meghaladó szolgáltatásnak minősül, megnyitva ezzel a felperes számára az utat az engedményezés útján megszerzett vagyon visszakövetelésére.
- [27] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [28] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.
- [29] A Kúria nem értett egyet a felperesnek a másodfokú bíróság eljárási szabálysértése körében kifejtett jogértelmezésével. A felülvizsgálati kérelemben e körben megsértett jogszabályhelyként megjelölt Pp. 379–383. §-ai a másodfokú eljárásban hozható határozatok fajtáit tartalmazza. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság döntésének érdemével egyetértett, ezért a Pp. 383. § (2) bekezdés első fordulatának megfelelően az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. A felperes fellebbezése folytán a Pp. 369. § (1) bekezdése alapján vizsgálta az elsőfokú bíróság eljárásnak szabályszerűségét (ami a fellebbezésben hivatkozott eljárási szabálysértés megállapítása esetén is a Pp. 381. §-a alapján mérlegelhető hatályon kívül helyezi ok), illetve nem volt elzárva attól a Pp. 369. § (3) bekezdése szerint – az elsőfokú bíróság ítéletének anyagi jognak megfelelőségét vizsgálva –, hogy az érdemben helyesnek tekintett döntést eltérő indokolással hagyja helyben. A Pp. tiltó rendelkezése hiányában (ilyet a felperes sem jelölt meg) az indokolás megváltoztatásának körébe tartozhat az elsőfokú ítélet indokolásának mellőzése is abban a körben, amelyben azt a másodfokú bíróság a Pp. 342. (1) és (3) bekezdésébe ütközőnek ítélte. A jogerős ítélet a fentiek szerint nem sérti a Pp. 379–383. §-ait, mert e rendelkezésekben rögzített valamely határozati formának az ügy érdemében hozott másodfokú határozatnak kell megfelelnie, ennek a követelménynek pedig a jogerős ítélet eleget tett.
- [30] A felperes elsődleges keresetének jogalapját a Cstv. 40. § (1) bekezdésének c) pontja képezte. Erre alapítottan a felperes jogi érvelése az volt, hogy a 2018. október 31-i szerződésmódosító megállapodással engedményezés útján biztosítékot nyújtott az alperes mint hitelező követelésére, amelynek tárgya a hitelező előnyben részesítése volt. A másodfokú bíróság a felperes jog- és tényállításának a keretei között bírálta el a felperes fellebbezését, és bár e körben a Pp. 342. § (2) és (3) bekezdésére utalt, ugyanakkor szövegszerűen is idézte a Pp. irányadó rendelkezéseinek tartalmát. Ezért megállapítható, hogy helyesen a Pp. 342. § (1) és (3) bekezdésére alapította döntését, amely ezzel a pontosítással eleget tesz a teljesség követelményének [Pp. 341. § (1) bekezdés].
- [31] A Kúria egyetért a másodfokú bírósággal abban a kérdésben, hogy a megállapodás 2. pontja nem tekinthető az alvállalkozói szerződés módosításának.
- A felperes tévesen hivatkozott a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy az alvállalkozói szerződés teljesítés módját meghatározó rendelkezésének hiányában a Ptk. 6:238. §-ából az következik, hogy a vállalkozói díjat a felperesnek közvetlenül, átutalással kell teljesítenie, ezért az a jognyilatkozat, amely szerint a vállalkozói díjat nem a megrendelő, hanem harmadik személy fizeti meg, a szerződés módosításának minősül. A Ptk. 6:238. §-ából csak annyi következik, hogy a vállalkozói díjat a megrendelő köteles megfizetni, az viszont nem, hogy ezt hogyan kell teljesítenie, pl. átutalással, beszámítással, esetleg engedményezés útján. A másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az alvállalkozói szerződésben a felek konkrétan nem határozták meg a teljesítés módját, és különösen nem állapodtak meg úgy, hogy a felperes kizárólag közvetlenül teljesíthet. A megállapodás 2. pontjából nem következik, hogy az alperest megillető vállalkozói díj megfizetésére nem a felperes (megrendelő) köteles, pusztán annyi állapítható meg belőle, hogy annak kiegyenlítését az építetővel szembeni követelése engedményezésével kívánja teljesíteni.
- [32] A megállapodás megfogalmazása is azt támasztja alá, hogy a felek az alvállalkozói díj mértékét érintő 1. pontot tekintették csupán a szerződés módosításának, míg a 2. pontban az 1. pontban írt szerződésmódosítás alapján megállapított vállalkozói díj megfizetésével kapcsolatban rendelkeztek.
- [33] A Kúria megítélése szerint ugyanakkor alappal hivatkozott a felperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a perbeli megállapodás 2. pontja engedményezésnek minősül.
- [34] A másodfokú bíróság két ok miatt ítélte meg úgy, hogy a perbeli megállapodás nem valósított meg engedményezést: egyrészt azért, mert álláspontja szerint az az engedményezést az alperesi követelés kielégítésének három különböző lehetősége közül csak azok egyikeként rögzítette, és azt is csak kilátásba helyezte, azaz lényegében nem jött létre ezáltal a Ptk. 6:194. § (2) bekezdése szerinti kötelező ügylet; másrészt azért, mert nem valósult meg a jövőbeni követelések oly módon való meghatározása, amely legkésőbb a követelés létrejöttékor az engedményezett követelést azonosíthatóvá teszi.
- [35] A Kúria annyiban egyetértett a másodfokú bíróság megállapításával, hogy a megállapodás 2. pontját a felek nem fogalmazták meg kellő pontossággal. A felperes helytállóan hivatkozott a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy az engedményezés nem volt feltételhez kötött, továbbá kellően meghatározottnak is tekinthető. Ennek nyelvtani értelmezése alapján a felperes nem majdani nyilatkozat megtételére vállalt kötelezettséget, és nem azon feltételhez kötötteen „szavatolta” az alperes részére a teljesítést engedményezés útján, hogyha maga nem teljesít. A teljesítésnek ezt a módját elsődlegesen nevesítették, és a tényleges kifizetés is ennek megfelelően történt. Az engedményezett követelés meghatározása körében maga a megállapodás 1. pontja utalt a projekt megnevezésére és arra, hogy a peres felek által utóbb cégszerűen aláírt megállapodás a lezajlott egyeztetések eredményének összefoglalása.

- [36] A Kúria kiemeli, hogy a Ptk. 6:8 § (1) bekezdése értelmében a szerződés értelmezése körében jelentősége van azoknak a körülményeknek is, amelyek során az adott jognyilatkozatot tették, erre utal „az eset körülményeire” fordulat. A per egyéb adatai is az engedményezés megtörténtét támasztják alá: a projekt megvalósulásának ebben a stádiumában az alvállalkozók – köztük az alperes – kifizetése a beruházás sikeres befejezése érdekében elsődlegesen engedményezések keretében történt (ebben állapodott meg az építető és a felperes a közöttük létrejött vállalkozási szerződés 3. sz. módosításának V.2. pontjában, és erre utal az alperes által a perben csatolt elektronikus levelezés anyaga is). A felek szerződéses akaratára lehet következtetni a későbbi magatartásukból is, a megállapodást követően kiállított engedményezési értesítőkől és az azok alapján történt teljesítésekből. Ezen túl felek az engedményezés tekintetében azonos perbeli tényállítást tettek, a megállapodás vonatkozó rendelkezését maguk is engedményezésnek tekintették.
- [37] A Kúria egyetért ugyanakkor a másodfokú bíróságnak – elsőfokú bíróság ítéletével megegyező – azzal a megállapításával, hogy a megállapodás 2. pontja nem valósít meg a biztosítékkal nem rendelkező alperes részére biztosíték nyújtását. Az engedményezésre ugyanis nem biztosítéki célból került sor, a felek a teljesítés hatályával rendelkeztek a felperest az építetővel szemben megillető (jövőbeni) követelés alperesre történő engedményezéséről a megállapodás 1. pontjában meghatározott alvállalkozói díj teljesítéseként, azaz teljesítési célú engedményezés történt.
- [38] A biztosítéki célú engedményezés a fiduciárius szerződések egy formája, amelynek lényege, hogy követelés jogosulti pozíciója biztosítéki szerepet tölt be. Az engedményezés abban az esetben tekinthető biztosítéki jellegűnek, amennyiben az engedményezés hatályának beálltát a szerződő felek az adós teljesítésének elmaradásához kötik, azaz az engedményes az engedményezővel létesített alapjogviszonyából származó követelése teljesítésének elmaradása esetén kereshet csak kielégítést az átruházott követelésből (Kúria Pfv.V.20.800/2014/5.). A felperes is úgy értékelte a felülvizsgálati kérelmében, hogy a felek nem kötötték a felperes nemteljesítéséhez az engedményezést, „hanem leszögezték, hogy a felperes a saját vállalkozói díjának engedményezésével fogja teljesíteni az alvállalkozási szerződésből fakadó alperesi vállalkozói díjat az alperes felé”.
- [39] A másodfokú bíróság – bár eltérő indokok alapján – abban a kérdésben helytállóan foglalt állást, hogy a keresettel támadott jogügylet tárgya nem egy hitelező előnyben részesítése volt. A megállapodás lényege (figyelemmel annak 3. pontjára is) az volt, hogy amennyiben az alperes felperessel szemben fennálló követelése – engedményezés útján – kielégítést nyernek, az alvállalkozói szerződésben vállalt munkát a projekt megvalósulása érdekében folytatja és befejezi. A felek tehát a közöttük fennálló vállalkozási szerződés kölcsönös teljesítésében állapodtak meg oly módon, hogy a felperes az alperesnek járó alvállalkozói díjat teljesítési célú engedményezéssel fizeti meg. Tény, hogy a megállapodás eredményeként az alperes hozzájutott a már esedékes és az utóbb elvégzett munkája következtében később esedékessé váló ellenértékéhez, azonban a Kúria megítélése szerint az utóbb felszámolás alá került adós részéről a rendes gazdálkodása körébe tartozó szerződés teljesítése nem minősül egy hitelező előnyben részesítésének [azt a Cstv. 40. § (2) bekezdése sem tekinti a felszámolási vagyona visszakövetelhetőnek], ezért a perbeli, a kifizetés módját teljesítési célú engedményezéssel megállapító jogügylet sem tekinthető olyanak, amelynek tárgya egy hitelező előnyben részesítése volna.
- [40] A Kúria egyetért a másodfokú bíróság álláspontjával a másodlagos kereset elutasítása körében, mivel a felperes által visszakövetelt szolgáltatás a rendes gazdálkodás körébe tartozik.
- [41] A Kúria kiemeli, annak megítélése, hogy ténylegesen mely ügyletek tartoznak az adós rendes gazdálkodása körébe, mindig az adott ügy sajátosságai alapján lehet megítélni. A Kúria a Gfv.VII.30.040/2013/16. számú (megjelent BH 2013.310.) határozatában fenntartotta a BH 2009.248. számú eseti döntésében kifejtett álláspontját, miszerint az adós rendes gazdálkodása körébe a cégjegyzékbe bejegyzett, az adós létesítő okiratában szereplő tevékenységi körök gyakorlása során az üzletszerű gazdasági kapcsolatokban megkötött szerződések, az ezek alapján teljesített szolgáltatások tartozhatnak. A Cstv. 40. § (2) bekezdésében foglalt törvényi tényállás megvalósulásának megállapítása körében elsősorban a jogviszony jellege a döntő abban az esetben, ha az adós a lejárt, esedékes kötelezettségeit fizette meg. Ennek alapján azt kell vizsgálni, hogy a jogviszony minden eleme, a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás is, a rendes gazdálkodás körébe tartozik-e.
- [42] A másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a perbeli alvállalkozási szerződés megkötése a felperes mint építőipari cég főtevékenységébe tartozott, így az általa megrendelt munkáért járó ellenszolgáltatás kiegyenlítése – annak módjára tekintet nélkül – a felperes rendes gazdálkodása körébe tartozott.
- [43] A Kúria a kifejtettükre tekintettel a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv.VI.30.054/2023/3.)

88 A cég saját maga ellen nem indíthat egyidejűleg kérelmezői és kérelmezetti pozícióban. Az ilyen kérelem visszautasításának, ennek hiányában az eljárás hivatalból történő megszüntetésének van helye [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 240. § (1) bek. a) pont; 2006. évi V. törvény (Ctv.) 72. §, 77. § (1), (3) bek.].

- [1] A kérelmező törvényességi felügyeleti eljárást lefolytatása iránti kérelmet terjesztett elő, amelyben kérte a cégjegyzéke 37/1. és 37/2. számú rovatokban levő adatok törlését.
- [2] Az elsőfokú bíróság végzésével a kérelmező kérelmét – mint érdemben megalapozatlant – elutasította.

- [3] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését – az eljárás főtárgya tekintetében – érdemben azonos indokolással helybenhagyta.
- [4] A kérelmező a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős végzés – elsőfokú végzésre is kiterjedő – hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítását, másodlagosan a jogerős végzés hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság végzésének a megváltoztatását és a kérelmének helyt adást kérte.
- [5] A Kúria előrebocsátja, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 423. § (1) bekezdése értelmében nincs kötve a felülvizsgálati kérelem korlátaival, ha az eljárás hivatalból való megszüntetésének van helye.
- [6] A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 72. § (2) bekezdése szerint a törvényességi felügyeleti eljárás polgári nemperes eljárás, amelyre – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – a Pp. szabályait a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel és a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes nemperes eljárásokról szóló törvénynek a bírósági polgári nemperes eljárásokra vonatkozó általános rendelkezéseit kell alkalmazni.
- [7] A bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény 1. § (1) bekezdése alapján a bírósági polgári nemperes eljárásokban – ha törvény eltérően nem rendelkezik a Pp. szabályait a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel kell alkalmazni.
- [8] A Ctv. 77. § (1) bekezdése szerint kérelemre indul a törvényességi felügyeleti eljárás, ha annak lefolytatását az ügyész, jogszabályban meghatározott feladatainak teljesítése körében a cég tevékenységének ellenőrzésére jogosult hatóság vagy közigazgatási szerv, a területileg illetékes gazdasági, illetve szakmai kamara, illetve az kéri, akinek az eljárás lefolytatásához jogi érdeke fűződik, és e jogi érdeket valószínűsíti. A (3) bekezdés alapján a cégbíróság a kérelmet visszautasítja, ha a kérelem nem felel meg az (1) bekezdésben foglalt feltételeknek. A Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja alapján a bíróság az eljárást hivatalból szünteti meg, ha a keresetlevelet már a 176. § (1) bekezdés a)–i) pontjai alapján vissza kellett volna utasítani. A Pp. 176. § (1) bekezdés g) pontja alapján a bíróság a – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a keresetlevelet visszautasítja, ha a pert nem jogszabályban erre feljogosított személy indítja.
- [9] Törvényességi felügyeleti eljárás hivatalból vagy kérelemre indulhat [Ctv. 75. § (1) bekezdés]. A kérelemre indult törvényességi felügyeleti eljárás kontradiktórius eljárás, amelynek kérelmezetti pozíciójában a Ctv. 72. és 77. §-a alapján értelemszerűen az a cég áll, amely törvényes működésének helyreállítására a törvényességi felügyeleti eljárás irányul. Kérelmező pedig a Ctv. 77. § (1) bekezdésében meghatározott személy, illetve szerv lehet. Az a személy, akinek az eljárás lefolytatásához jogi érdeke fűződik nyilvánvalóan csakis harmadik személy lehet, ezért – ahogyan arra az érdemi elbírálás mellett a másodfokú bíróság is utalt – fogalmilag kizárt, hogy a cég saját maga ellen törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményezzen, azaz egyaránt kérelmezői és kérelmezetti pozícióban is legyen. Tévedett ezért az elsőfokú bíróság, amikor a cég mint kérelmező kérelmét befogadta és azt érdemben elbírálta, és a másodfokú bíróság, amikor a fellebbezést szintén érdemben bírálta el, és nem az eljárás hivatalból való megszüntetéséről rendelkezett.
- [10] A Kúria rámutat, a Ctv. a jogorvoslati eljárások szigorú, zárt rendszerét írja elő. A Ctv. 26. §-ában szereplő cégjegyzéki adatokat – mint jelen esetben a büntetőjogi intézkedés alkalmazhatóságára vonatkozó adatokat – a cégbíróság hivatalból, a megkereső hatóság intézkedése jogszerűségének vizsgálata, mérlegelés nélkül jegyzi be a cégjegyzékbe, amint azt a jogerős végzés is tartalmazza. A hivatalból meghozott bejegyző végzéssel szemben éppen ezért a Ctv. 64. § (2) bekezdése kizárja a fellebbezés lehetőségét. A cég jelen ügyben saját maga ellen benyújtott törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatására irányuló kérelme lényegében a kizárt fellebbezés „pótlására” irányult, azonban ennek eljárásjogi feltételei nem állnak fenn.
- [11] A Kúria ezért az eljárást a Pp. 405. §-a és 386. §-a alapján alkalmazandó Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja alapján hivatalból megszüntette.

(Kúria Gfv. VI.30.290/2023/2.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

89A munkáltató ellenőrzési körébe tartozik minden olyan tevékenység vagy körülmény, amelynek alakítására a munkáltatónak bármilyen lehetősége volt. Az ellenőrzési kör fennállásának megállapíthatósága tekintetében jelentősége van a munkáltató utasításainak és elvárásainak is [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 166. § (2) bek.].

A tényállás

- [1] A felperes 2012. szeptember 7-től állt munkaviszonyban az alperesnél tehergépkocsivezető-kamion sofőr munkakörben. 2013. október 5-én nyers, szózott marhabőrt szállított Olaszországba. Még ezen a napon a célállomáshoz közeli kamionparkolóban megkezdte a pihenőidejét, és az éjszakát a kamion fülkéjében töltötte. Ez idő alatt bal lábszárán megmarta egy rovar, amit október 6-án, vasárnap reggel észlelt. A friss seb piros volt. A felperes fertőtlenítette a sebet és környékét, majd leragasztotta azt, de másnapra már majdnem duplájára duzzadt az. Ebben az állapotában indult tovább, majd a célállomáson lerakodott. Közérzete fokozatosan romlott, de a fuvarfeladatot ennek ellenére a következő héten is teljesítette.
- [2] A munkáltató a rendszeres csütörtöki telefonhívások alkalmával kapcsolatba lépett a felperessel, aki tájékoztatta a rossz egészségi állapotáról. Az alperes javasolta, hogy keressen fel egy egészségügyi intézményt, de ő úgy döntött, hogy nem vesz igénybe külföldön ellátást, inkább hazautazik.
- [3] 2013. október 12-én az osztrák–német határon lévő váltáshelyen a K. Kft. munkavállalóival együtt indult Magyarországra. Ekkor már olyan rossz állapotban volt, hogy ki kellett segíteni az autóból. Az alperes törvényes képviselője a hazaút során is tartotta a kapcsolatot a felperessel, és azt tanácsolta, hogy vegye igénybe az útközben elérhető bármelyik egészségügyi intézményt, ő azonban ezt elutasította.
- [4] A felperes 2013. október 12-én útítársaival együtt érkezett Sz.-ra. Ekkor már súlyos, életveszélyes, szepikus állapotban volt, bal alsó végtagján a lábszár elülső felszínén 2 tenyérnyi területen bőrpír, annak középső részén szövetelhalás, a comb felső részén nyirokér gyulladás volt látható, a lábfeje duzzadt és nyomásérzékeny volt, a vesefunkciója beszűkült. A felperesen bal alsó végtagi műtétet, majd később újabb sebkimetszéseket végeztek, s a műtét során a bőr alatti szövetek és a felületes izompólya heveny bakteriális gyulladást találtak. A mikrobiológiai tenyésztésre küldött minta azt igazolta, hogy a felperes szervezetében *Enterobacter cloacae* és *Streptococcus pyogenes* baktérium volt, ezenkívül ESBL pozitívítást is rögzítettek.
- [5] A felperest 2013. október 21-ig intenzív osztályon, majd október 30-ig általános sebészetben kezelték, ezt követően nyolc hónapig táppénzes állományban volt. Ennek ideje alatt fokozatosan csökkenő időtartamban

gondozó, illetve háztartási munka elvégzésében kiegészítő igénybevételére szorult. Állapota nem tekinthető gyógyultnak, de kialakult, végleges, az idő előrehaladtával azonban állapotrosszabbodása nem zárható ki.

- [6] A felperes az alperesnél fennállt munkaviszonya megszüntetését követően másik munkáltatónál helyezkedett el tehergépkocsi, illetve kamionvezetői munkakörben, külföldre is vészett fuvarozást.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [7] A felperes 25 000 forint dologi kár, 180 000 forint ápolási díj, 1 600 000 forint jövedelempótló kártérítés, valamint 5 000 000 forint nemvagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 166. § (1) bekezdése alapján.
- [8] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Hivatkozása szerint a rovarcsípés nem a munkaviszonnyal összefüggésben következett be, mert a felperes a napi pihenőidejét töltötte és az nem munkaidő, erre az időszakra az ellenőrzése nem terjedt ki. Hivatkozott arra is, hogy a felperes kárát az ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amellyel nem kellett számolnia és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje vagy a kárt elhárítsa. Azzal is érvelt, hogy nem köteles megtéríteni azt a kárt, amely nem volt előre látható, illetve amelyet a munkavállaló vétkessége okozott, vagy amely abból származott, hogy a kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget. Valamennyi, felelősségét kizáró, illetve mentesülését eredményező előbbi feltétel fennállását állította.
- [9] Álláspontja szerint a káreseménnyel kapcsolatos körülmények kívül estek az ellenőrzési körén, azokra nem volt befolyása. A rovarcsípés részéről nem volt előre látható, azzal nem is kellett számolnia és nem volt elvárható, hogy azt elkerülje vagy elhárítsa. Állította továbbá, hogy a kár bekövetkezésében, mértékének kialakulásában a felperes hanyag magatartása közrehatott. Kifejtette, hogy a nyers, szózott marhabőr szállítása nem veszélyes áru fuvarozás, nem volt fertőtlenítési kötelezettsége, a tisztítási kötelezettség pedig szállítmánytól függetlenül merül fel, arra nincs kötelező előírás. Hivatkozása szerint a baleset üzemi jellegének megállapítása az egészségbiztosítási ellátás szempontjából bír relevanciával. Vele szemben az OEP a felperes részére folyósított baleseti táppénz ellátással összefüggésben nem indított megtérítési eljárást. Összegszerűségében sem találta megalapozottnak a felperesi igényt.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [10] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest 205 000 forint vagyoni és 4 000 000 forint nem vagyoni kártérítés és késedelmi kamata megfizetésére, ezt meghaladóan a keresetet

- elutasította. Kifejtette, hogy a munkáltatónak kellett igazolnia, hogy eleget tett a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvényben (a továbbiakban: Mvt.) rögzített kötelezettségének, biztosította az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeit, az ezzel kapcsolatos kockázatokat feltárta, ellenük a szükséges intézkedéseket megtette, a felperest kioktatta a megfelelő munkavégzés feltételeiről. A tanúvallomások, valamint az igazságügyi szakértői vélemények alapján megállapította, hogy a rovarcsípés lehetett a kiváltó oka a felperes fertőzésének, és a seben keresztül juthatott a felperes szervezetébe a baktérium. Igazoltnak látta, hogy a munkabaleset a munkabaleseti jegyzőkönyvben foglaltak szerint történt. Megállapította, hogy a felperesnek sikerült igazolnia, hogy a kára a munkaviszonyával összefüggésben keletkezett.
- [11] Kifejtette: a munkáltató ellenőrzési körébe tartozik a feladatai ellátása, s az ezzel összefüggő személyi magatartás, a munka megszervezése, így a baleset az alperes, mint munkáltató ellenőrzési körén belül történt. Nem osztotta azt az alperesi álláspontot, hogy a kárt kizárólag a felperes elháríthatatlan magatartása okozta, bekövetkeztében az alperesi mulasztás is közrehatott. Összegszerűségében részben találta alaposnak a felperesi igényt.
- [12] A peres felek fellebbezése alapján eljáró ítéletábra ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, a felperes keresetét elutasította, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Álláspontja szerint a felperes igazolta, hogy kára keletkezett és az a munkaviszonnyal összefüggésben állt. A munkavégzéssel való összefüggés hiányát az alperesnek kellett volna cáfolnia akként, hogy a munkabaleseti jegyzőkönyv, mint közokirat valódiságának törvényi vélelmét megdönti, ennek azonban nem tudott eleget tenni. Az igazságügyi orvosszakértői véleményben foglaltakra figyelemmel helyesnek találta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy a felperes egészségkárosodása összefüggött munkaviszonyával, ezért az alperesnek az Mt. 166. § (1) bekezdésében foglaltak körében előadott fellebbezési hivatkozásai alaptalanok voltak.
- [13] Megállapítása szerint az alperes helytállóan hivatkozott arra, hogy az adott esetben értékelhető károkozó körülmény a munkáltató ellenőrzési körén kívül esett, ugyanis a felperes lábán feltehetően sebet okozó vöröslábú hullabogár viselkedése olyan körülménynek minősül, amelyre a munkáltatónak nincs semmilyen ráhatása és befolyásolási lehetősége. Bár az igazságügyi munkabiztonsági szakértő tárt fel munkavédelmi hiányosságokat, ezeket maga sem hozta bizonyossággal összefüggésbe a károkozó körülményekkel, illetve a felperes károsodásával, csupán ezek lehetőségét említette.
- [14] Értékelte, hogy a felperes állítása szerint a rovarcsípést a pihenőideje megkezdése után észlelte és az ezzel kapcsolatos panaszai fokozódása megkezdődött, mielőtt bármilyen kapcsolatba került volna a rakománnyal, így a szállítmánnyal kapcsolatos higiénés szabályok betartását, illetve az ezzel kapcsolatos egyéb munkavédelmi szabályok betartását nem találta okozati összefüggésbe hozhatónak a károsodással. Az elsőfokú bíróságtól eltérő véleményére tekintettel kifejtette, hogy szükséges volt vizsgálni azt is, hogy az alperesnek az adott körülménnyel kellett-e számolnia és elvárható volt-e, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje vagy a kárt elhárítsa.
- [15] Megállapította, hogy a forenzikus szakértő és az igazságügyi munkabiztonsági szakértő véleményének együttes értelmezésével arra a következtetésre lehet jutni, hogy az alperesnek nem kellett számolni a vöröslábú hullabogár okozta marással, mert még a szakirodalom sem ismer olyan esetet, amikor az élő embert megmart volna, másrészt a sózott, nyers marhabőr a rovarok nagy részét nem vonzza, illetve a szállítás zárt, platós tehergépjárművön történt, ami tovább akadályozta a rovarok esetleges berepülését. A rovarcsípés ellen nem lehet kockázatértékelést készíteni, így az ellenük való védekezést sem lehetett meghatározni, és nem volt olyan előírás, illetve módszer sem, amely kizárná a rovarok kamionfülkébe történő berepülését. Mindezeket összegezve megállapította, hogy az Mt. 166. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a munkaviszonyával összefüggésben a felperest egészségkárosodás érte, amely számára vagyoni és nemvagyoni hátránnyal járt, azonban az alperes az Mt. 166. § (2) bekezdés a) pontjában foglaltak alapján mentesült a felelősség alól arra figyelemmel, hogy a kárt az ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amellyel nem kellett számolnia és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

A felülvizsgálati kérelem, csatlakozó felülvizsgálati kérelem, felülvizsgálati ellenkérelem

- [16] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett előfelülvizsgálati kérelmet, melyben kérte, hogy a Kúria azt változtassa meg, kereseti kérelmének adjon helyt és kötelezze az alperest 6 805 000 forint kártérítés és késedelmi kamata megfizetésére, vagy az ítéletábra döntését helyezze hatályon kívül és utasítsa a másodfokú bíróságot az eljárás megismétlésére. Előadta, hogy a jogerős ítélet több megállapítása iratellenes, a szakvélemény akként fogalmaz, hogy más bogár is okozhatta a csípést, nemcsak a vöröslábú hullabogár.
- [17] Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság tévesen értelmezte az Mt. 166. §-át és minősítette a károkozást a munkáltató ellenőrzésén kívül eső körülménynek. A szakvéleményből is megállapítható, hogy a nyersbőr vonzotta a kártevőket. Utalt a Kúria 1/2018. (VI. 25.) KMK véleményében (a továbbiakban: KMK vélemény) foglaltakra, mely szerint a munkáltató ellenőrzési körébe tartozik a feladatai ellátása, az ezzel összefüggő személyi magatartás, a munka megszervezése, a telephelyen, székhelyen kívül végzett munka kijelölt, körül határolt helyszíne, a munkáltató által üzemben tartott vagy ténylegesen használt jármű.
- [18] Sérelmezte, hogy a döntés ellentétes a bírói gyakorlattal is. E körben hivatkozott a Kúria Mfv.II.10.596/2012/4. számú határozatára, mely szerint a rovarcsípés a munkáltató működési körébe esik, továbbá az Mfv.I.10.643/2013/7. számú határozatra, mely szerint a rovarcsípés általában a működési körön belüli ok.

- [19] Utalt az EBH M2016.M.9. számon közzétett határozatra, mely szerint önmagában a munkáltató telephelyén kívül végzett munka vagy szolgáltatás ellátása nem eredményezi a kár ellenőrzési körön kívüli bekövetkeztétét, továbbá az EBH 2018.M.20. számú határozatra, mely szerint az ellenőrzési kör fogalmaként minden olyan objektív tény és körülményt érteni kell, amelynek alakítására a munkáltatónak lehetősége van. Érvelése szerint a kamion, mint munkaeszköz egyértelműen az alperes ellenőrzési körébe tartozik és neki kell a szállítási szabályokat betartani. A bíróság elmulasztotta a bizonyítékokat értékelni ezzel kapcsolatban. Az alperes nem biztosított szállást a felperesnek, a munkaeszközt nem lehetett őrzés nélkül hagyni, a munkáltató utasításai szerint kellett végezni a munkát, ő határozta meg a fel és lerakodási címet, illetve azt, hogy mit kell szállítani.
- [20] Érvelése szerint az alperes nem igazolta, hogy a perbeli gépjármű rendelkezett a megfelelő engedéllyel, nem tisztította és nem fertőtlenítette megfelelően azt, illetve az alperes nem rendelkezett megfelelő protokollal a balesettel kapcsolatban, nem oldotta meg megfelelő időben a hazajuttatását. Kifogásolta, hogy a jogerős ítélet nem áll összhangban a Kúria Mfv.X.10.043/2020/8. számú döntésével, mely szerint, ha a kárt az ellenőrzési körbe eső körülmény okozta, a törvényben előírt további feltételeknek nincs jelentősége, az EBH 2019.M.20., továbbá a BH 2022.245. számon közzétett határozattal, miszerint a munkáltató kártérítési felelősség alóli kimentéséhez további együttes törvényi feltételek bizonyítása kell.
- [21] Érvelése szerint a másodfokú bíróság eljárási szabálysértéseket is elkövetett. A régi Pp. 195. §-ába ütköző módon nem hártotta az alperesre a bizonyítási terhet, az ő érdekében állt ugyanis azt bizonyítani, hogy nem állt fenn felelősége a balesetért. Kifogásolta, hogy a régi Pp. 3. §-ába ütköző módon nem is tájékoztatta a bíróság a bizonyítási teheréről a feleket. Érvelése szerint a jogerős ítélet sérti a III/3.142/2021. EU rendelet 8. számú Mellékletét is, mely szerint a nyersbort légmentesen zárt járműben kellett volna szállítani. Használat előtt meg kellett volna tisztítani a járműveket és tárolóedényeket és fertőtleníteni kellett volna azt. A tanúk is megerősítették, hogy a szózott bort zárt raktérben kellett szállítani. Az alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy ezen szállítási szabályokat betartotta. Az alperes azt sem bizonyította, hogy kérte vagy utasította őt arra, hogy menjen kórházba. Érvelése szerint a jogerős ítélet sérti a régi Pp. 206. §-át is, mivel a bizonyítékokat okszerűtlenül és iratellenesen értékelte a bíróság, továbbá az Mvt. 55. §-át is, mivel nem biztosította a munkáltató az egészséges munkakörnyezetet.
- [22] Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében, illetve felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet az indokolási részében változtassa meg, továbbá a felperes felülvizsgálati kérelmét utasítsa el. Állítása szerint a felperes kétséget kizáróan nem bizonyította, hogy rovarcsípéssel mint károkozó körülménnyel összefüggésben érte őt az általa megjelölt vagyoni kár, továbbá ha rovarcsípés volt a károkozó körülmény, úgy sem a rovarcsípés, sem annak súlyos kimenetelű következménye nem volt előre látható a károkozás időpontjában. Megsértett jogszabályhelyként a régi Pp. 206. §-át jelölte meg.
- [23] Érvelése szerint a felperes nem tudta bizonyítani és a beszerzett szakvélemény sem zárta ki, hogy bármilyen más felületi sérülésen keresztül jusson be a fertőzést okozó baktérium a felperes szervezetébe, továbbá a fertőzés keletkezése időpontját sem lehetett egyértelműen megállapítani. Amennyiben volt rovarcsípés, úgy a munkáltatónak nem kellett azzal számolnia, a súlyos következmény pedig nem volt előre látható.
- [24] Egyebekben a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte, figyelemmel arra, hogy nem merült fel sem anyagi, sem eljárási jogszabálysértés. Utalt arra, hogy a felperes által hivatkozott két eseti döntést még a korábbi Mt., illetve a már nem hatályos Hszt. alapján született, így az az adott ügyben nem bír relevanciával.
- [25] Kifogásolta, hogy a felperes új tényállításokat tett a váltó sofőrök és a hazatérés körülményei vonatkozásában, amelyeket e perben nem lehet értékelni és egyben valótlanok is. Szintén új tényállítás az olaszországi melegebb időjárás, a munkaeszközök nem megfelelőssége, a szállodai elhelyezés hiánya. Állította, hogy a mentesülésére vonatkozó körülmények fennálltanak teljes körű vizsgálatára sor került a másodfokú eljárásban. A munkabaleseti jegyzőkönyv kiállítása a munkaviszonnyal való összefüggést alapozta meg, az azonban önmagában nem alapozza meg kártérítési felelősségét.
- [26] Érvelése szerint alaptalanul állította a felperes azt is, hogy megszegte a nyersbort szállítása szabályait. A szállítmány nem tartozott az ADR hatálya alá, és nem merült fel bizonyíték arra, hogy nem tett eleget a zárt szállítás követelményének. Szintén utalt a KMK véleményben foglaltakra, mely szerint a közlekedéssel összefüggő körülmények általában nem tartoznak a munkáltató ellenőrzési körébe.
- [27] Állította, hogy nem kellett számolnia vöröslábú hullabogár okozta marással, nem lehetett kockázatviselést készíteni a rovarcsípés ellen, nem lehetett meghatározni az az ellen való védekezést, így a munkáltató felelősége a kárért kizárt. Véleménye szerint egy külföldön tartózkodó munkavállaló esetén az egészségkárosodás bekövetkezését a munkáltató csak a munkavállaló egészségügyi ellátás igénybevételére történő felhívásával kísérheti meg, ami az adott esetben megtörtént. Kifejtette, hogy mivel a felperest a csípés a pihenőidejében érte, így az Mvt. hivatkozott rendelkezései az adott esetben nem bírnak relevanciával.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [28] A felperes felülvizsgálati kérelme alapos, az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme nem megalapozott.
- [29] Az Mt. 166. § (1) bekezdése szerint a munkáltató kártérítési felelősége megállapításához a munkavállalónak három konjunktív feltétel fennálltát kell bizonyítania: a kár keletkezését, a munkaviszony fennálltát, illetve a munkaviszony és a kár közötti okozati összefüggést. Negatív feltétel, hogy a munkáltató ne tudja kimenteni magát. A felperes a jogerős döntés szerint az őt terhelő bizonyítási kötelezettségének eleget tett, melyet az alperes felülvizsgálati kérelemmel nem, csupán

- csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel támadott. Ezzel lényegében a keresetet elutasító érdemi döntés indokolásának megváltoztatását kérte.
- [30] Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében azt állította, hogy a másodfokú bíróság döntése jogsértő, mivel a felperes kétséget kizáróan nem bizonyította, hogy a rovarcsípéssel, mint károkozó körülménnyel összefüggésben érte őt vagyoni kár. E körben megsértett jogszabályhelyként a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. §-át jelölte meg. A régi Pp. 279. § (2) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálja a jogerős ítélet szabályszerű voltát. A régi Pp. 272. § (2) bekezdése határozza meg a felülvizsgálati kérelem tartalmi kellékeit, mely szerint annak tartalmaznia kell: a megtámadott határozat megjelölését, a Kúria döntésére irányuló határozott kérelmet, a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölését, valamint a jogorvoslati kérelem indokainak ismertetését.
- [31] A felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontja értelmében a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az erre vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti.
- [32] Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében a régi Pp. 206. §-a megsértését állította, a munkáltató kártérítési felelősségére vonatkozó döntés alapjául szolgáló anyagi jogszabályhelyet [Mt. 166. § (1) bekezdés] azonban nem jelölte meg. Az anyagi jogi jogszabálysértés megjelölése hiányában az eljárásjogi jogszabálysértés nem eredményezhette a csatlakozó felülvizsgálati kérelemben indítványozott döntés meghozatalát.
- [33] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint (Mfv.I.10.040/2016/4., Mfv.I.10.484/2016/4.) az eljárási szabálysértésre alapított felülvizsgálati kérelem nem támasztja alá annak megalapozottságát, mivel ha az eljárási szabálysértés megállapítható, abból még nem vonható le következtetés az anyagi jogszabály megjelölése hiányában arra, hogy ennek megsértése is megvalósult. A megsértett anyagi jogi jogszabályhely megjelölése nélkül a hivatkozott jogszabálysértés tartalmi körülírása, az arra vonatkozó jogi álláspont kifejtése sem lehet alapos. Mindezekre tekintettel a Kúria nem találta megalapozottnak az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmét.
- [34] Amennyiben a munkáltató vitatja az általa okozott káért fennálló felelősségét bizonyítania kell, hogy a kárt az ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amellyel nem kellett számolnia és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy a kárt elhárítsa vagy a kárt kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta [Mt. 166. § (2) bekezdés]. A másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a felperes kárát a munkáltató ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amellyel nem kellett számolnia és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje vagy a kárt elhárítsa. A Kúria nem értett egyet azzal, hogy az alperes sikeresen kimentette magát a kártérítési felelősség alól.
- [35] Az ellenőrzési kör fogalmát értelmezte a Kúria 1/2018. (VI. 25.) KMK vélemény 2. pontjában, melyben rögzítette, hogy a munkáltató ellenőrzési körén kívül esik mindaz a körülmény, amelyre a munkáltatónak nincs semmilyen ráhatása, befolyásolási lehetősége. A munkáltató ellenőrzési körébe tartozik a feladatainak ellátása, az ezzel összefüggő személyi magatartás, a munka megszervezése; a termeléshez (munkavégzéshez) szükséges anyag, felszerelés, berendezés, energia tulajdonsága, állapota, mozgatása, működése, általában a termelés kockázata. Általában a munkáltató ellenőrzési körébe tartozik a telephelyen (székhelyen) stb. kívül végzett munka kijelölt, körülhatárolt helyszíne, ideértve annak adottságait; a munkavégzés tárgyául szolgáló dolog, növény, állat, talaj, valamint a munkáltató által üzemben tartott vagy ténylegesen használt járművel, illetve annak a munkáltató által megbízott vezetője magatartásával, mulasztásával összefüggő körülmény.
- [36] Az ellenőrzési kör fogalmát értelmezte a Kúria Mfv.I.10.419/2015. számú határozatában is és kiemelte, hogy általában a munkáltató ellenőrzési körébe tartozik minden olyan tevékenység vagy körülmény, amelyre tekintettel a munkáltatónak lehetősége, sőt kötelessége volt a kár megelőzése. Ennek megítélésénél minden olyan objektív tény és körülményt értékelni kell, amelynek alakítására bármilyen lehetősége volt a munkáltatónak.
- [37] A perbeli esetben nem volt egyértelműen megállapítható, hogy a károkozás mikor és milyen módon történt. Vélelmezhetően arra akkor került sor, amikor a felperes pihenőidejét a tehergépjármű vezetőfülkéjében pihenéssel töltötte. Az nem volt vitatott, hogy a gépjármű az alperes tulajdonában állt, az a felperes által használt munkaeszköz volt. A munkáltató utasítása alapján a felperes azon nyersbőrt szállított.
- [38] Általánosan ismert tény, de a szakértői vélemény is megerősítette, hogy „az állati termékből kiáramló illatanyagok vonzó hatással bírnak a rovarok egyes csoportjaira”, és nyersbőr szőzása a rovarfajok nagyrésztét csak attól tartja távol, hogy hosszabb ideig tartózkodjanak és táplálkozzanak a terméken. Ennek megfelelően a munkáltatónak számolnia kellett azzal, hogy a munkaeszközének rakománya körül nagy számú rovar jelenhet meg, melyek akár baktériumok széles körét is hordozhatják.
- [39] A felperes az alperes utasításának megfelelő útvonalon közlekedett a tehergépkocsival. Az alperes tudott arról, hogy a felperes pihenőidejét a gépjárműben tölti, külön szállást az út során nem biztosított a számára. Elvárás volt az is a felperessel, mint gépjárművezetővel szemben, hogy közreműködjön a rakomány biztonságos célba juttatásában, az alperes ennek megfelelően elfogadta azt a felperesi magatartást, hogy az éjszakai pihenés

- céljából a tehergépkocsi vezetőfülkéjét vegye igénybe.
- [40] Ezért nem volt jelentősége annak a ténynek, hogy a megbetegedést okozó, vélelmezhető rovarcsípés a felperest pihenőidejében érte, hiszen az, hogy a felperes a rakomány közelében maradjon ebben az időszakban, a munkáltató érdekét is szolgálta. E körülmény alakítására a munkáltatónak ráhatása volt, előírhatta volna azt is, hogy a felperes pihenőidejét egyéb szálláshelyen töltsse, kötelezhette volna arra, hogy abban az időszakban, amikor nem éber és nagyobb az esélye annak, hogy nem tudja elhárítani a rakomány körül megjelenő rovarok csípését, legyen távol a gépjárműtől. A munkáltató ellenőrzési köre így nemcsak a beosztás szerinti munkaidő, hanem a pihenőidő alatt is kiterjedt a teljes gépjárműre.
- [41] Alaptalanul kifogásolta az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében, hogy a KMK vélemény II.1. és 2. pontjában kifejtettek szerint a közlekedéssel összefüggő körülmények általában nem tartoznak a munkáltató ellenőrzési körébe. A perbeli esetben a károkozás nem a közlekedéssel függött össze, a felperest pihenő idejében érte a károkozó esemény, amikor a gépjárművel nem közlekedett, a munkáltatónak pedig ráhatása, befolyásolási lehetősége lehetett volna a kár megelőzésére.
- [42] Mindezek alapján indokolatlanul jutott arra a következtetésre a másodfokú bíróság, hogy a felperest ért kárt az ellenőrzési körén kívül eső körülmény okozta. A káresemény a munkáltató ellenőrzési körén belül történt, így csupán abban az esetben mentesülhetett volna a munkáltató a kártérítési felelősség alól, amennyiben azt bizonyította volna, hogy a kárt kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. Erre vonatkozó adat nem merült fel a peres eljárás során, így az alperes a felperesnek okozott kárért fennálló felelőssége alól nem tudta kimenteni magát.
- [43] Helytállóan állította az alperes, hogy a Kúria Mfv.II.10.596/2012/4., illetve Mfv.I.10.643/2013/7. számú döntése a perben nem bírt relevanciával, mivel e két határozat nem a hatályos munka törvénykönyve rendelkezései alapján született és ezen ügyekben az eljáró bíróságok azt vizsgálták, hogy károkozás a munkáltató működési körén belül történt-e vagy sem.
- [44] Ha a kár a munkáltató ellenőrzési körén belül eső körülmény miatt következett be, a munkáltató a kártérítési felelőssége alól csak abban az esetben mentesülhet, ha a kárt kizárólag a munkavállaló elháríthatatlan magatartása okozta (KMK vélemény 2. pont). Az ellenőrzési körön kívül eső okból bekövetkezett kár megtérítése alóli mentesüléshez az vezethet, ha a munkáltató bizonyítja a törvényben megjelölt három együttes feltétel megvalósulását. Ebből az is következik, hogyha a kárt a munkáltató ellenőrzési körébe eső körülmény okozta, a törvényben előírt további feltételeket nem kell vizsgálni, azoknak a munkáltató kártérítési felelőssége szempontjából nincs jelentősége. Erre figyelemmel a Kúria nem vizsgálta a feleknek az e körben kifejtett további érveit.
- [45] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletnek az alperes kártérítési felelősségének jogalapjára vonatkozó elutasító rendelkezését hatályon kívül helyezte, és az Mt. 166. § (1) bekezdésére figyelemmel megállapította, hogy az alperes kártérítési felelősséggel tartozik a felperesnek okozott kárért.
- [46] A másodfokú bíróság eltérő jogi álláspontjára figyelemmel nem vizsgálta a fellebbezés azon részét, melyben az alperes a munkavállaló vétkes közrehatására, illetve kárenyhítési kötelezettsége megsértésére hivatkozott. Ugyancsak értékelni kell azt a körülményt is, ha a munkáltató bizonyítja, hogy a kár bekövetkezése a károkozás idején nem volt előre látható. Mindezekre figyelemmel a Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, s az alperes kártérítési felelősségének megállapítása mellett a fellebbezés el nem bíralt részének vizsgálatára utasította a másodfokú bíróságot.

(Kúria Mfv. VIII.10.069/2023/6.)

90I. A munkáltató jogsértése az üzemi tanáccsal szemben az egyedi munkaviszonyt megszüntető munkáltatói intézkedés jogszerűségét nem érinti [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 265. §].

II. Az általános magatartási követelményekből nem következik előzetes tájékoztatási kötelezettség, ezért a munkaviszony megszüntetésére irányuló szándék kifejezett közlésének hiánya nem eredményezheti magának a felmondási nyilatkozatnak a jogellenességét az Mt. 6. § (2) bekezdése alapján.

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2006. július 1-jétől állt az átdó munkáltató alkalmazásában HR asszisztensként, amely munkakör 2009. április 1-ével HR generalista munkakörre változott. Munkavégzésének helye az átdó ü-i telephelye volt.
- [2] Az átdó munkáltató és az alperes 2018 júniusában logisztikai szolgáltatási szerződést kötöttek egymással három éves időtartamra, amely alapján az átdó munkáltató az alperes számára a szárazúkra vonatkozóan raktározási, logisztikai szolgáltatásokat végzett. 2019 áprilisától az alperes és az átdó munkáltató között az együttműködés úgynevezett open-book keretében történt, amelynek értelmében az átdó munkáltató által végzett logisztikai tevékenységhez kapcsolódó valamennyi költség (a személyzeti költséget is beleértve) az alperest terhelte, erről az átdó munkáltató havonta jelentést küldött az alperesnek mellékelve a dolgozók létszámát és munkakörét is.
- [3] A 2019. december 30-án kelt logisztikai szolgáltatási szerződésben az átdó vállalta a szerződés megszűnése esetén a raktár működésének az alperes részére való átadását, az alperes pedig azt, hogy átveszi a szolgáltató azon munkavállalóit, akik a raktárban történő szolgáltatások nyújtásában közvetlenül részt vesznek. Ez 61 irodai alkalmazottat és körülbelül 200 fizikai munkást érintett.
- [4] 2020 január elején az átdó munkáltató és az alperes képviselői közös tájékoztatón jelentették be az ü-i telephelyen dolgozóknak, hogy az alperes a munkáltató személyében bekövetkezett változásra tekintettel 2020. április 6-án átveszi az átdó munkáltató munkavállalóit. A telephelyen több helyen közös plakátokat helyeztek ki, melyben ugyancsak a 2020. április 6-ai jogutódlásról tájékoztatták a munkavállalókat azzal, hogy az

- alperes jogutódlás keretében pozíciót biztosít minden érintett munkavállalónak, és február első hetétől folyamatosan mindenkit egyénileg tájékoztat a részletekről. Az átdó munkáltató részéről a felperes volt az egyik felelős a jogutódlással kapcsolatos munkavállalói kérdések megválaszolására.
- [5] Az átdó munkáltató és az alperes 2020 januárjában külön is egyeztetett, és megállapodott abban, hogy egyes munkavállalókat az átdó továbbfoglalkoztat. Az átdó munkáltató HR vezetője felajánlotta a felperesnek, hogy az átdó munkáltató bérszámfejtésén tovább dolgozhat, a felperes azonban ezt nem fogadta el bizva abban, hogy a jogutódlásra tekintettel átveszik. A HR vezető tájékoztatta az alperes HR projektvezetőjét, hogy a felperes a felajánlott munkakört nem fogadta el.
- [6] Az alperes a jogutódlással érintett munkavállalókkal a korábban adott tájékoztatásnak megfelelően február és március hónapokban megbeszéléseket tartott, majd felhívta őket egy módosított munkaszerződés előzetes aláírására. A felperessel ilyen beszélgetést nem folytattak, munkaszerződés módosítására ajánlatot nem kapott.
- [7] 2020. április 6-án az alperes felmondással szüntette meg a felperes munkaviszonyát 2020. május 31-ével. Ennek indokolása szerint az alperes azon telephelyén, amelyen a felperest is foglalkoztatja, a humán erőforrás területen átszervezést hajtott végre, melynek keretében a HR generalista munkakörben foglalkoztatott munkavállalók létszámát csökkentette. A létszámcsökkentés okán az alperes a felperes munkaviszonyának megszüntetése mellett döntött.
- [8] A HR adminisztráció keretén belül az átvételt megelőzően 2019. december előtt egy fő HR generalista dolgozott az ü-i telephelyen. Ezt követően két fő látta el ezt a tevékenységet, az egyik a toborzásért volt felelős, akinek a beosztottja egy HR asszisztens volt, a másik adminisztratív feladatokat látott el, aki alá két személyi ügyintéző tartozott. Az átvételt követően az alperes a HR generalista munkakörben foglalkoztatottak létszámát három főről kettőre csökkentette.
- [9] 2020. február 17-én az alperes alkalmazásában álló HR asszisztens felmondott, majd március 16-án visszavonta e nyilatkozatát, 2020. május 14-én pedig ismét megszüntette jogviszonyát. Az alperes 2020. március 27-től álláshirdetést adott fel HR asszisztensi munkakör betöltésére az ü-i logisztikai központba, a jelentkezési határidő 2020. május 31. volt. Az alperes 2020 júniustól vett fel új HR asszisztent.
- [10] 2020 július, augusztus hónapban az egyik HR generalista, Sz. jelezte, hogy családi körülményeinek változása miatt nem tud a továbbiakban a n-i lakhelyéről az ü-i telephelyre bejárni, ezért munkavégzésének helye 2020. október 1-jétől az alperes egyik áruháza lett. Az alperes erre tekintettel 2020. augusztus 31-én álláshirdetést adott fel HR generalista munkakörre és 2020. szeptember 17-től G.T.-val kötött munkaszerződést, aki 2020 októberében próbaidő alatti azonnali hatályú munkaviszony megszüntetéssel élt. Ezt követően az alperes 2020. november 17-én álláshirdetést adott fel HR generalista munkakörre és 2021. április 1-jétől új munkavállalót alkalmazott ebben a pozícióban.
- [11] Az átdó munkáltatónál 2017 októberétől üzemi tanács működött, amelynek volt az ü-i telephelyen dolgozó tagja. 2020. március 10-én az átdó munkáltató jogásza az alperes jogi és expanziós igazgatójának e-mailben elküldte az átdó munkáltató által előkészített, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 265. § (1) bekezdése szerinti közös tájékoztatást az üzemi tanács részére a munkáltató személyében bekövetkező változásról. Az igazgató a megkeresést továbbította a HR igazgatóságnak, majd elküldte a validált nyilatkozattervezetet. Ezt 2020. március 19-én a munkáltató jóváhagyta, a HR igazgató részéről azonban aláírás nem történt. Ezt követően az alperes HR igazgatója a szakszervezeti tisztségviselőkről, illetve az üzemi tanács tagjairól kért tájékoztatást 2020. március 27-én, amelynek az átdó munkáltató 2020. március 30-án eleget tett. Még április 5-én is folytatódtak az egyeztetések az üzemi tanács-tagokkal kapcsolatban, részükre az alperes írásbeli tájékoztatót nem írt alá.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [12] A felperes keresetében a jogellenes jogviszony megszüntetés jogkövetkezményeként elsődlegesen 5 760 000 forint elmaradt jövedelem címén járó kártérítés és kamatai, másodlagosan 864 000 forint felmondási időre járó távolléti díj mint kompenzációs kárátalány és kamatai, továbbá 432 000 forint végkielégítés különbözet és kamatai megfizetését kérte.
- [13] Érvéle szerint az alperesnek kifejezetten keresni kellett volna a továbbfoglalkoztatás lehetőségét. Hivatkozott arra is, hogy a felmondás indoka valótlan, illetve okszerűtlen, az alperes az ü-i telephelyen ténylegesen átszervezést nem hajtott végre. A HR területen a munkavállalók létszámát nem csökkentette, pusztán az eddig a felperes által ellátott feladatokat az átvétel időpontjától kezdődően HR asszisztensi munkakörben foglalkoztatott személlyel töltette be.
- [14] A felmondás sérti az általános magatartási követelményeket. Alperes megszegte, de legalábbis megkerülte az Mt. 66. § (3) bekezdésében írtakat. Az alperes az együttműködési és tájékoztatási kötelezettségének nem tett eleget, nem jelezte előre, miszerint a felperest nem tudja a továbbiakban foglalkoztatni. Az átvételt megelőzően ezt már bizonyosan tudta, hiszen álláshirdetést adott fel 2020. március 27-én.
- [15] Alperes ígéretet tett, hogy a jogutódlás keretében pozíciót biztosít minden érintett munkavállaló számára. Köteles lett volna ezért az Mt. 38. § (2) bekezdés c) és d) pontja alapján a felperest – akár az üzemi tanácson keresztül, akár az átdó munkáltató által – mindenképpen értesíteni az őt érintő tervezett intézkedésről.
- [16] Felperes hivatkozott az Európai Unió Bíróságának 2001/23/EK irányelve 3. és 4. cikkeire.
- [17] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy a jogutódlás esetén az alperesnek nem áll fenn továbbfoglalkoztatási kötelezettsége, ilyet a vonatkozó jogszabályok nem írnak elő, és a felperes által hivatkozott Mfv.10.697/2016/1. számú eseti döntés sem tartalmaz.
- [18] Az átdó munkáltató bár megtehetette volna, nem jelezte, hogy a felperest meg kívánja tartani, őt nem

- az alperes vitte bele a jogutódlásba, hanem a jogutódlás a felperes munkaviszonyára a jogszabály erejénél fogva kiterjedt.
- [19] Az üzemi tanács nyilvánvalóan észlelte, hogy a munkáltató személyében bekövetkező változásról velük konzultációt nem folytatnak, ennek ellenére nem élt az Mt. 289. § (1) bekezdésében biztosított jogával, és nem fordult bírósághoz az Mt. 265. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak megsértése okán.
- Az első- és a másodfokú bíróság ítélete**
- [20] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen a felperesnek kártérítés címén 5 760 000 forint elmaradt jövedelmet és ezen összeg után kamatot.
- [21] Az elsőfokú bíróság ítélete szerint valós azon felmondási indok, hogy a HR generalisták létszámát az alperes csökkentette, mivel mindösszesen 2020. szeptember 17. és 2020. szeptember 30. között állt fenn az az állapot, hogy az ü-i telephelyen három HR generalista dolgozott. Alapítanul hivatkozott a felperes arra, hogy a HR generalistaként általa ellátott feladatokat az átvételt követően HR asszisztensi munkakörben foglalkoztatott munkavállaló végezte volna. A HR generalista tevékenységi köre közül mindösszesen néhány feleltethető meg a HR asszisztensi feladatoknak.
- [22] Megállapította, hogy az átadó munkáltatónál 2017 októberétől üzemi tanács működött, annak nem volt jelentősége, hogy az ü-i telephelyen ilyen nem volt. Az alperesnek is tudomása volt arról, miszerint üzemi tanács működik az átadónál, és hogy az átadóval közösen kell tájékoztatni az üzemi tanácsot a munkáltató személyében bekövetkező változásról az Mt. 265. § (1) bekezdése alapján. A tájékoztatás tervezetét az átadó elkészítette, az alperes által javított, az üzemi tanácsnak szóló tájékoztatást azonban a HR vezető nem írta alá. A tájékoztatási kötelezettség az Mt. 265. § (1) bekezdése alapján valóban az átadó és az átvevő munkáltató közös kötelezettsége, azonban az elsőfokú bíróság szerint a felperes megalapozottan hivatkozott arra, hogy ez a folyamat az alperesnél megakadt.
- [23] Az elsőfokú bíróság utalt a Tanács 2001. március 12-ei munkavállalók jogainak a változásról, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 2001/23/EK irányelvére és annak 7. cikk (1) (2) bekezdésében foglaltakra.
- [24] Az ítélet szerint nem volt jelentősége annak, hogy a jogelőd HR vezetője csak 2020. április 5-én adta meg a tájékoztatást az üzemi tanács tagjairól, és nem érinti a kötelezettségszegést az sem, hogy az alperes egyeztetéseket folytatott a szakszervezettel, mivel annak célja nem az Mt. 265. § (1) bekezdése szerinti tájékoztatás és konzultáció volt.
- [25] Az elsőfokú bíróság azonban megállapította, miszerint a jóhiszeműség és tisztesség követelményébe ütközött, hogy az alperes az átadóval közösen tartott 2020. januári tájékoztatón arról értesítette a munkavállalókat, hogy valamennyiüket átveszi, a kihelyezett plakátokon is az szerepelt, hogy pozíciót fog biztosítani mindenki számára, és február első hetétől valamennyi munkavállalót egyénileg tájékoztat a részletekről. Szintén a jóhiszeműség és tisztesség követelményébe ütköző, miszerint az alperes az Mt. 6. § (4) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségét elmulasztotta azzal, hogy az átadó munkáltató munkát ajánlott a felperesnek, amelyet ő abban bízva nem fogadott el, hogy jogutódlás keretében átveszik.
- [26] Az alperes fellebbezése folytán eljáró ítéletábróla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [27] A másodfokú bíróság ítéletében utalt a 2001/23/EK irányelv (2001. március 12.) rendelkezéseire. Kifejtette, hogy az Európai Unió Bírósága több alkalommal is megállapította, miszerint a hivatkozott irányelv arra irányul, hogy a vállalkozás vezetésének változása esetén biztosítsa a munkavállalók jogainak fenntartását, lehetővé téve számukra, hogy ugyanolyan feltételekkel maradhassanak az új munkáltató alkalmazásában, mint amilyenekben az átadóval megállapodtak. Az irányelv célja – amennyire lehetséges – a munkaszerződés, illetve a munkaviszony módosítás nélküli folytatásának biztosítása a kedvezményezettnek annak megakadályozása érdekében, hogy az érintett munkavállalók pusztán az átruházás tényéből adódó kedvezőtlenebb helyzetbe kerüljenek.
- [28] A másodfokú bíróság felhívta az irányelv 3. cikk (1) bekezdésére, 4. cikk (1) bekezdésére és 7. cikk (1) bekezdésére foglaltakat. Hivatkozott továbbá az Mt. 265. § (1) és (2) bekezdésére, az Mt. 36. § (1) bekezdésére és 38. § (2) bekezdésében foglaltakra.
- [29] Leszögezte, hogy az irányelv is megengedi, hogy az új munkáltató átszervezésre hivatkozással elbocsátásokat eszközöljön, tehát nem „mindenáron” kell fenntartani a jogviszonyt, de a munkavállalói jogok védelme körébe beletartozik az is, hogy amennyiben lehetséges, a hátrányos tervezett intézkedéseket elkerüljék, azok megvalósításáról egyeztessenek, megállapodást kössenek.
- [30] Lényeges peradat, hogy az átadó munkáltató kezdeményezte az üzemi tanács tájékoztatását és a velük való konzultációt, erre írásbeli tervezetet készítettek, amelyet 2020. március 10-én elküldtek az alperesnek, az átvezetett változásokhoz hozzá is járultak. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a tájékoztatás és a konzultáció az üzemi tanáccsal az alperes magatartása miatt maradt el, mivel a március 19-én elkészült és jóváhagyott tervezetet nem írták alá, holott az átadó munkáltató jelezte, hogy részéről rendben van a tájékoztató, és másnap átmegy érte. Semmilyen jelentősége nem volt az üzemi tanács-tagok személyének tekintettel arra, hogy a tájékoztatást az üzemi tanáccsal kell közölni, velük kell konzultációt folytatni, nem pedig az egyes tanács-tagokkal. Az átadó csak a szakszervezeti egyeztetések egy részén volt jelen, és azok tárgya is más volt.
- [31] A másodfokú bíróság szerint alaptalanul állította az alperes, hogy a továbbfoglalkoztatás szándéka, ígérete a jogutód kommunikációjából nem volt kikövetkeztethető. Az alperes kifejezetten ígéretet tett arra, hogy minden munkavállalót továbbfoglalkoztat, és minden munkavállalóval – bár ilyen jogszabályi kötelezettsége nem volt – egyéni konzultációt folytat. Az alperes ezt a saját maga által vállalt kötelezettségét azonban a felperessel szemben semmilyen formában nem teljesítette, míg a munkavállalók jelentős részével ez megvalósult.
- [32] A felperesnek felajánlottak egy pozíciót az átadó munkáltatónál, amelyet kifejezetten arra tekintettel

- utasított el, hogy bízott abban, miszerint az alperesnél tud a továbbiakban dolgozni. A tanú azt is elmondta, hogy megkereste az alperes részéről O. M-t, hogy a felperessel nem történt egyeztetés, tőle azonban azt a választ kapta, hogy „majd április 6-án visszatérünk rá”.
- [33] O. M. csak a felperes felmondásakor egyeztetett, előtte nem, a kollégái sem tartottak felperessel megbeszélést. A tanú szerint nem feltételezték, hogy valaki HR generalista munkakörből HR asszisztensi munkakörbe szeretne tovább dolgozni. Ennek azonban az volt az oka, hogy az alperes a tájékoztatási és konzultációs kötelezettségét sem az üzemi tanács, sem a saját maga által vállalt módon a munkavállaló felperes vonatkozásában nem teljesítette, az irányelv céljával és szellemével ellentétesen járt el.
- [34] Az alperes 2020. március 27-én tette közzé április 15-i, illetve május 31-i határidővel, hogy HR asszisztentst keres, saját előadása szerint is május 14-én ismét elkezdett HR asszisztensi munkakörbe toborozni, és 2020 júniusában munkaviszonyt létesített. Az állást az alperes mégsem ajánlotta fel a felperesnek, holott a felperes április 6-án jelezte, hogy alacsonyabb beosztást is elvállal. Ez ugyancsak az általános magatartási követelmények körében értékelendő tekintettel arra, hogy konkrét állásfelajánlási kötelezettsége az alperesnek valóban nem volt.
- [35] A másodfokú bíróság egyetértve az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtettekkel megállapította, hogy – amellett, hogy a felmondás valósága és okszerűsége nem volt vitatott – az alperes munkaviszony megszüntetése sértette az Mt. 6. § (2) és (4) bekezdését különös figyelemmel az eset összes körülményére, így az üzemi tanáccsal való konzultáció alperesnek felróható elmaradására, a szóban és írásban egyaránt megerősített tájékoztatásra, amelyben az alperes továbbfoglalkoztatást és személyes konzultációt ígért a munkavállalóknak, az átadó munkáltatóval való egyeztetésekre, a felperes vonatkozásában az ígért konzultáció elmulasztására, valamint a bekövetkezendő létszámmozgásokra és az *open book* rendszerre, melyből megállapíthatóan az alperes már hosszabb ideje ismerte az átadó szervezetét és humán erőforrását, így azokkal megfelelő időben tervezni tudott. A felperes által előadott és igazolt körülmények nem külön-külön, de összességében igazolták az általános magatartási követelmények, az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség, valamint a jóhiszeműség és tisztesség követelményének sérelmét.
- Az alperes felülvizsgálati kérelme és a felperes felülvizsgálati ellenkérelme**
- [36] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a kereset teljes egészében történő elutasítását kérte.
- [37] Az alperes nem vitatta, hogy az Mt. 265. § (1)–(3) bekezdésében foglaltak ellenére az átadó és az átvető munkáltató az átadónál működő üzemi tanácsot nem tájékoztatta, vele konzultációt nem folytatott.
- [38] A felülvizsgálati álláspont szerint jelentősége van annak is, hogy az átadó munkáltató csak az alperes külön kérésére és végül csak 2020. április 5-én volt hajlandó közölni azt az információt, hogy kik az üzemi tanács üllői telephelyen foglalkoztatott tagjai. Az átadó munkáltató nem tulajdonított különösebb jelentőséget az üzemi tanács felé fennálló tájékoztatási és konzultációs kötelezettségnek.
- [39] Nem hagyható figyelmen kívül, hogy az átadó munkáltatónál a munkavállalói érdekek képviselőjére erős szakszervezet jött létre, velük tárgyalások folytak. Ennek nem megfelelő értékelése sérti a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 279. §-ában foglaltakat. Ugyanez vonatkozik arra is, hogy a szakszervezeti elnök meghallgatása végül elmaradt.
- [40] A másodfokú ítélet azon megállapításai is tévesek, amivel az alperes terhére rója, miszerint általános magatartási követelményeket sértő eljárásnak kell tekinteni az üzemi tanács felé fennálló tájékoztatási kötelezettségnek és az üzemi tanáccsal való konzultációnak az elmaradását, és jogsértő, hogy ezt mint a felmondás jogellenességét megalapozó körülményt veszi figyelembe az ügy érdemére kiható módon. Így sértült az Mt. 265. § (1)–(3) bekezdése, az Mt. 6. § (2) (4) bekezdése, valamint az Mt. 64. § (2) bekezdése és 66. § (2) bekezdése.
- [41] Következetes az ítélezési gyakorlat abban, hogy a munkavállaló nem hivatkozhat az üzemi tanács véleményezési jogának figyelmen kívül hagyására, ha maga az üzemi tanács a jogsértés miatt bírósághoz nem fordult (EH 2000.351.).
- [42] Felperes egy olyan, az üzemi tanács felé fennálló kötelezettség megsértésére utal a vele közölt felmondás jogellenessége körében, amely kötelezettség megsértését az üzemi tanács nem kifogásolta, azt elfogadta.
- [43] Az Mt. szabályai szerint a munkaviszony a jogszabály erejénél fogva a jogutód munkáltatóra átszáll. Ez azonban továbbfoglalkoztatási kötelezettséget az alperesnél nem keletkeztetett, és a továbbfoglalkoztatás szándékának ígérete az alperes kommunikációjából sem volt kikövetkeztethető, egyáltalán nem garantálta, hogy minden munkavállalót tovább fog foglalkoztatni.
- [44] A felperesnek HR generalistaként már önmagában a munkaköréből kifolyólag is tisztában kellett lennie a munkáltató személyében bekövetkező változásra vonatkozó munkajogi szabályokkal, és azt is tudnia kellett, hogy ez nem jelent továbbfoglalkoztatási kötelezettséget.
- [45] A felperes semmiképpen nem következtethetett arra, hogy az alperes őt az átvételt követően tovább fogja foglalkoztatni. A bíróságok részéről e körben sértült a Pp. 279. §-a, valamint az Mt. 6. § (2) és (4) bekezdése, 64. § (2) bekezdése és 66. § (2) bekezdése.
- [46] Az alperes jóhiszemű és tisztességes eljárását, valamint együttműködését mutatja, hogy amennyiben valamely a jogutódlással egyébként érintett munkavállalót az átadó munkáltató kifejezett szándéka szerint szeretett volna megtartani, úgy ehhez az alperes hozzájárult.
- [48] Az alperes nem azért bővítette 2019 decemberében a HR generalisták létszámát egy főről két főre, és foglalkoztatta Sz. H-t ebben a munkakörben, mert a felperes pozícióját akarta betölteni, hanem azért, mert már az akkori létszám és működési struktúra indokolta a létszám bővítést. 2019 decemberében az alperesnél munkaerőhiány mutatkozott, és hiába tudta, hogy a felperes HR generalista, és átvételére

- kerülhet sor hónapokkal később, az adott helyzetben az a munkaerő gondot nem oldotta volna meg.
- [49] Az alperes felülvizsgálati érvelése szerint a munkakör felajánlásának elmulasztása a felmondás jogszerűsége szempontjából közömbös. E körben utalt a Kúria Mfv.I.10.668/2015. számú eseti döntésére.
- [50] A másodfokú ítélet ugyan rögzíti, hogy az alperest nem terhelte állásfelajánlási kötelezettség, mégis azt a körülményt, hogy nem ajánlotta fel a HR asszisztensi munkakört, általános magatartási követelményt sértő eljárásként felrója neki. 2020. április 6-án nem volt betöltetlen HR asszisztensi pozíció az alperesnél. A HR asszisztensi munkakör 2020. május 14-én történt felmondást követően üresedett meg, és az alperes ekkor kezdett ismét toborzásba. A felperes munkaviszonyát megszüntető felmondást az alperes 2020. április 6-án közölte.
- [51] Alperes arra is hivatkozott, hogy a létszámmozgások a felmondás okszerűsége körében értékelendők, amelyeket fellebbezés nem támadott.
- [52] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.
- [53] Érvelése szerint az alperesnek az üzemi tanács felé való tájékoztatási és konzultációs kötelezettsége független a szakszervezettel történő egyeztetéstől, és a rendelkezésre álló bizonyítékok szerint a szakszervezettel folytatott tárgyalás középpontjában a kollektív szerződés és annak hatálya állt.
- [54] A szavak általánosan elfogadott jelentése és az eset körülményei alapján alperes kifejezett ígéretet tett arra, hogy minden munkavállalót továbbfoglalkoztat. Ezt kommunikálta a munkavállalók felé, ugyanakkor felperessel szemben semmilyen formában nem teljesítette ezt, aki azt azonban tapasztalta, hogy a munkavállalók jelentős esetében a továbbfoglalkoztatás megvalósult.
- [55] Alperes alaptalanul hivatkozik arra, hogy a másodfokon eljáró bíróság tévesen és kirívóan okszerűtlenül állapította meg, hogy alperes megsértette a jóhiszeműség és tisztesség követelményét tekintettel arra, hogy a fentiekben előadottak alapján alperes joggyakorlása szemben áll olyan korábbi magatartásával, amelyben a másik fél okkal bízhatott. A másodfokú bíróság nem követett el sem anyagi jogi, sem eljárásjogi szabálysértést, alperes sértette meg az Mt. 6. § (2) és (4) bekezdését és az Mt. 265. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakat.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [56] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.
- [57] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát.
- [58] A felülvizsgálati kérelemben foglaltak alapján elsődlegesen az üzemi tanáccsal való konzultáció elmaradását kellett értékelni.
- [59] Az Mt. 265. §-ban rögzített, az üzemi tanácsot megillető jog (illetve munkáltatói kötelesség) az Mt. 267. § (6) bekezdése alapján olyan, amely még az üzemi tanáccsal való megállapodásban sem korlátozható érvényesen. A szabály az üzemi tanács jogának minimumát tartalmazza, ezeket a jogokat csak bővíteni lehet, szűkíteni, korlátozni nem. Az üzemi tanács jogköre törvényi szabályozásának ez a
- minimális jellege azt jelenti, hogy a vele szemben álló munkáltatói kötelezettség teljesítése nem mellőzhető, és nem is helyettesíthető (adott esetben a szakszervezettel való tárgyalásokkal), nem váltható ki más magatartásokkal. Így nincs jelentősége annak, hogy az alperes a szakszervezettel egyeztetett-e, és annak sem, hogy a szakszervezeti elnök meghallgatása elmaradt és milyen okból, annak a jogvita eldöntése szempontjából nem volt jelentősége.
- [60] Az alperesnek megfelelő időben tudomása volt arról, hogy az átadó munkáltatónál üzemi tanács működik, az átadó munkáltató pedig kezdeményezte is az üzemi tanács tájékoztatását és a velük való konzultációt. Erre írásbeli tervezetet készítettek, melyet 2020. március 10-én elküldtek az alperesnek, aki az átvezetett változásokhoz hozzájárult. A tájékoztatás és a konzultáció az üzemi tanáccsal az alperes magatartása miatt maradt el, aki a március 19-én elkészült és jóváhagyott tervezetet nem írta alá, holott az átadó munkáltató jelezte, hogy részéről az rendben van.
- [61] A másodfokú bíróság ítéletében helyesen mutatott rá arra is, hogy nem volt jelentősége az üzemi tanács-tagok személyének, a tájékoztatást az üzemi tanáccsal kellett közölni, velük kellett volna a konzultációt lefolytatni. Az alperesnek kötelezettsége volt az átadó munkáltatóval a konzultáció, ennek hiányában nem is jöhetett volna létre megállapodás figyelemmel arra is, hogy a konzultációs kötelezettségét képező intézkedésekről neki volt tudomása, és a megállapodás megkötésére sem volt lehetőség törvénynél fogva kötelező részvétele nélkül [Mt. 236. § (2) bekezdés].
- [62] Ugyanakkor a munkaviszony felmondásának jogellenessége körében csak abban az esetben volna értékelhető az üzemi tanáccsal szembeni kötelességek megszegése, ha ezt jogszabály kifejezetten kimondaná, azaz jogszabály rögzítené, hogy jogellenessé teszi az individuális felmondási nyilatkozatot az üzemi tanáccsal szembeni kötelesség elmulasztása. Ilyen jogszabályi rendelkezés azonban nincs. Ennek okán irreleváns, hogy maga az üzemi tanács kíván-e bármilyen igényt érvényesíteni jogának megsértése miatt, vagyis amennyiben ezt sikerrel teszi, a hatályos jog szerint a felmondási nyilatkozat jogellenességét akkor sem eredményezi. Így a hivatkozott EH 2000.351. számú eseti döntés is ennek fényében értékelendő.
- [63] Az alperes (átvevő) magatartása sértheti ugyan az általános magatartási követelményeket az üzemi tanács vonatkozásában (vagyis ebben a jogviszonyban), azonban ennek az egyéni munkaviszonyban közölt felmondási nyilatkozat jogellenessége tekintetében nincs jelentősége. Az általános magatartási követelmények csak úgy, illetve abban az esetben érvényesülnek, ha a felek között valamilyen jogviszony van, illetve, hogy az általános magatartási követelmények is ebben az adott jogviszonyban érvényesülnek, megsértésük is csak ebben a jogviszonyban járhat jogkövetkezéssel. Adott esetben az üzemi tanács és az átvevő vagy akár az átadó relációjában lehet jogkövetkezésménye az általános magatartási követelmények megsértésének, azonban egy másik jogviszonyban (a munkajogviszonyban) csak abban az esetben, ha jogszabály így rendelkezne.

- [64] Az általános magatartási követelmények üzemi tanáccsal szembeni megszegésének ez az aspektusa, illetve a jogsértés jogkövetkezmenyei alapvetően különböznek az általános magatartási követelmények megszegésének adott munkaviszonyban alkalmazott következményeitől. Ebből következően a kötelezett az egyik jogviszonyban ha meg is szegi köteletségét (akár általános magatartási köteletségét), ez nem eredményezi azt, hogy ez a magatartása egy másik jogviszonyban is jogellenes lesz, vagyis a jogellenesség jogkövetkezmenyeit hozza magával. Így az üzemi tanáccsal való konzultáció elmaradása önmagában a felmondás jogellenességét nem eredményezheti.
- [65] Az alperes a továbbiakban a jogerős ítélet azon megállapításait sérelmezte, amelyek lényegében arról szóltak, hogy az átvevő munkáltató bár állásfelajánlási kötelezettsége nem volt, mégis tájékoztatta és továbbfoglalkoztatást ígért a munkavállalóknak, amit nem tartott meg.
- [66] E körben alapvetően abból a tényből kell kiindulni, hogy az átvevőnek valóban nincs jogszabály alapján olyan kifejezett, tételes jogi kötelezettsége, hogy az átvétel időpontját megelőzően közvetlenül együttműködjön a leendő munkavállalóval, őt bármiről tájékoztassa vagy vele bármely körben tárgyalást folytasson. Nyomatékosan hangsúlyozandó, hogy az átvevő munkáltatónak nincs állásfelajánlási kötelezettsége sem, ha az átvételt követően a jogviszony megszüntetés feltételei egyébként fennállnak.
- [67] Az alperes ennek ellenére együttműködést vállalt a jogelóddal, illetve annak munkavállalóival, így jelen jogvita során kizárólag az volt vizsgálat tárgyává tehető, hogy korábbi magatartásával szembehelyezkedett-e akkor, amikor a felperes foglalkoztatása elmaradt.
- [68] Peradat, hogy a jogelőd munkáltató és az alperes 2020 januárjában közös tájékoztatót tartott az ü-i telephelyen, ahol bejelentették a 2020. április 6-ai jogutódlást, illetve a jogutód felajánlotta a munkavállalók továbbfoglalkoztatásának lehetőségét.
- [69] Ezt követően az ü-i telephelyen több plakátot helyeztek ki az alábbi szöveggel „Tájékoztatunk Benneteket, hogy az A. 2020. április 6-tól átveszi a G.-től az ü-i logisztikai központ üzemeltetését. Az A. jogutódlás keretében pozíciót biztosít minden érintett munkavállaló számára, és február első hetétől folyamatosan mindenkit egyénileg tájékoztat ennek részleteiről.”
- [71] A felperes – az Mt. 6. § (2) bekezdés alapján őt is terhelő együttműködési kötelezettség ellenére – bizonyítottan – nem érdeklődött saját további foglalkoztatási lehetőségéről annak ellenére, hogy április 6-ig vele nem tárgyaltak. Munkaköréből adódóan tisztában kellett lennie azzal, hogy a jogutódnál foglalkoztatása – munkakör hiányában – esetlegesen nem valósítható meg, továbbá a munkavállalókkal az egyeztetés folyamatos. Azon megfogalmazás ugyanis, hogy az alperes mindenkinek „pozíciót biztosít”, azzal a kitétellet együttesen értelmezendő, hogy „egyéni tájékoztatót követően”, vagyis megbeszélés után jöhet ez létre.
- [72] Iratellenes azon hivatkozás, hogy a felperessel a konzultáció elmaradt, mivel 2020. április 6-án vele is folytattak megbeszélést, de munkakört ekkor felajánlani nem tudtak.
- [73] Arról a felperes maga is nyilatkozott, hogy az üres HR asszisztensi állással – ami alacsonyabb munkakör volt, mint amit addig betöltött – tisztában volt, azonban maga sem állította, hogy erre legalább 2020. április 6-án rákérdezett volna a jogviszony fenntartása reményében. Csupán arról nyilatkozott, hogy alacsonyabb beosztást is elfogadott volna, amit közölt is az alperessel.
- [74] A felperes alappal gondolhatta – mint a jogutódlásra tekintettel a munkavállalók átvételét intéző munkavállaló –, hogy nem lesz továbbfoglalkoztatható az addigi feltételekkel, egyeztetés nélkül semmiképp, és az általános elvárhatóság alapján – mivel azzal is tisztában kellett lennie, hogy az alperesnek nincs állásfelajánlási kötelezettsége – legalább rákérdezhetett volna a továbbfoglalkoztatás lehetőségére különösen azt megelőzően, hogy a jogelódnél felajánlott bérszámfejtői tevékenységet visszautasította.
- [75] Nem vitás, hogy önmagában az általános magatartási követelménybe, illetve szabályba ütköző joggyakorlat is anélkül, hogy az adott jog gyakorlására vonatkozó (konkrét) szabályt sértene, lehet jogellenes. Jelen esetben azonban az alperes részéről ez nem volt megállapítható, magatartása nem sértette az Mt. 6. § (2) bekezdését, azaz nem volt rosszhiszemű, tisztességtelen vagy nem együttműködő. A munkaviszony felmondására lehetősége volt, az Mt. 66. § (3) bekezdés a) pontjának „kizárólag” fordulata éppen erre utal egyezően a 2001/23. EK irányelv 4. cikk (1) bekezdésével. Az, hogy az alperes a felperes részére végülis nem tudott „pozíciót” vagyis munkakört felajánlani – törvényi kötelezettség hiányában – nem volt jogellenes, és nem tekinthető olyannak, mint amivel korábbi magatartásával nyilvánvalóan szembe helyezkedett volna. Az, hogy alperes a felperessel csak a felmondás napján egyeztetett – főleg az egyeztetésekben tevékenyen közreműködő felperest is terhelő együttműködési kötelezettség mellett –, nem tekinthető úgy, hogy nem volt együttműködő, eljárása a jóhízműség és tisztesség követelményét sértette volna. E körben értékelendő az is: a felperes nem volt elzárva annak a lehetőségétől sem, hogy az általa is ismert HR asszisztens állásra jelentkezzen az alperes által feladott hirdetés alapján, ezt azonban meg sem kísérelte. Így pedig nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy mindenképpen törekedett az alperesnél a foglalkoztatására.
- [76] A kifejtettek tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította.

(Kúria Mfv.II.10.133/2023/4.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

91 A normával a jogalkotó mindig egy kitűzött célt kíván elérni, a bíróság feladata, hogy a jogértelmezését e célra tekintettel végezze el az Alaptörvény 28. cikkében írtakra is figyelemmel [1990. évi C. törvény (Htv.) 35. § (1), (2) bek., 36. §, 52. § (26a), (26b), (26c), (26d) bek., (22) bek., (41) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2008. szeptember 2. napján került bejegyzésre ... szám alatti székhelyre, székhelye 2020. július 21. óta ... szám alatt található. A felperes 2021. augusztus 31. napján az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 54. § (1) bekezdése alapján 2015–2016. adóévekre önellenőrzéssel helyesbítette a korábban benyújtott helyi iparüzési adó bevallásait akként, hogy a felmerült adókötelezettségét 0 Ft-ra csökkentette. Önellenőrzése indoklásaként előadta, hogy felülvizsgálata alapján megállapította, hogy 2017. december 31-ig nem volt a helyi iparüzési adó (továbbiakban: hipa) alanya.
- [2] Az elsőfokú adóhatóság határozatával a felperes terhére 384 933 802 Ft adóhiánynak nem minősülő adókülönbötetet állapított meg. Az elsőfokú adóhatóság rögzítette, hogy a felperesnek a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 35–37. §-ai alapján fennállt az adóalanyisága, ezért adófizetésre köteles. Hangsúlyozta, hogy a vállalkozás fő tevékenysége gyógyszer, gyógyászati termék nagykereskedelme, székhelyén túlmenően B.-n telephellyel rendelkezik. Részletesen vizsgálta árbevételét, illetve költségeit, amelyek alapján munkálta ki adóalap megosztási kötelezettségre tekintettel az adóalapot és adófizetési kötelezettséget.
- [3] A felperes fellebbezésében vitatta, hogy hipa fizetésére kötelezett vállalkozó lenne, egyebek mellett azért is, mert álláspontja szerint nem tekinthető egyéb szervezetnek.
- [4] A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes határozatával az elsőfokú határozatot helyben hagyta. Egyetértett az elsőfokú adóhatósággal abban, hogy a külföldi vállalkozó iparüzési adókötelezettségére a Htv. 35. § (1) bekezdése, 37. § (1)–(2) bekezdései, továbbá a 36. §-ban foglaltak az irányadók. Rámutatott arra, hogy a vállalkozó akkor végez állandó jellegű iparüzési tevékenységet az önkormányzat illetékességi területén, ha ott székhellyel, telephellyel rendelkezik, függetlenül attól, hogy tevékenységét részben vagy egészben telephelyén kívül folytatja. A székhely törvényi definíciója alapján külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe esetében a székhely alatt a cégbejegyzésben a fióktelephelyeként megjelölt helyet kell érteni. Arra is utalt, hogy a Htv. 52. § 31. pont a) alpontja és 41. pont összevetése alapján a Htv. külön rögzíti, hogy a cégnyilvántartásban a fióktelephelyeként megjelölt hely székhelynek minősül, és ekként a külföldi vállalkozót a fióktelephely címe szerinti településen mindenképp terheli adókötelezettség. Hangsúlyozta, hogy a

külföldi székhelyű vállalkozások Magyarországon gazdasági tevékenységet a törvényben meghatározott kivételektől eltekintve, kizárólag a Cégbíróságon is regisztrált fióktelep útján végezhetnek, illetőleg nem gazdasági tevékenység céljából kereskedelmi képviselést hozhatnak létre. A fióktelep és a kereskedelmi képviselést a külföldi vállalkozást megtestesítő, önálló szervezeti forma, minthogy gazdasági tevékenységet főszabályként csak a fióktelep útján végezhet a külföldi vállalkozás. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban: régi Art.) a fióktelepet, mint a külföldi székhelyű vállalkozás adózási ügyvivőjét határozza meg, s egyszersmind azt is kimondja, hogy a külföldi vállalkozás a belföldi adókötelezettségeit illetően a fióktelep testesíti meg, gyakorolja az adózó jogokat, illetőleg teljesíti az adókötelezettségeket.

A felperes keresete és a védírat

- [6] A felperes szerint az adóhatóság határozata három ok miatt jogszabálysértő. Egyrésztől figyelmen kívül hagyta a Htv.-nek a helyi iparüzési adó alanyára, azaz a vállalkozóra vonatkozó rendelkezéseit, másodsorban nem reagált a felperesi észrevételre és nem indokolta meg, hogy az abban foglalt jogi érvelés miért nem helytálló, harmadsorban kiterjesztő jogértelmezéssel, vagyis a hipa alanyok taxatív felsorolását tartalmazó jogszabályi rendelkezések jogszabálysértő kiszélesítése útján minősítette a felperest a hipa alanyának. Állította, hogy a Htv., a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviseléseiről szóló 1997. évi CXXXII. törvény (a továbbiakban: Fkt.), valamint az régi Art. vonatkozó rendelkezései alapján egyértelműen megállapítható, hogy a fióktelep 2017. december 31-ig nem volt alanya a hipának.
- [8] Megítélése szerint az alperesi határozat indokolása ellentmondásos, és ezzel összefüggésben hivatkozott a Kúria Kfv.I.35.198/2015/4. számú precedens értékű ítéletének azon megállapítására, hogy „az adójogszabályok értelmezésének a határa az adójogi norma tényállás kötöttsége. Ebből az következik, hogy értelmezés útján nincs jogszerű lehetőség a világosan lefektetett fogalmak, tényállási elemek jelentésének kiszélesítésére, még abban az esetben sem, ha azok összességükben adott esetben, illetve esetlegesen hézagos, hiányos szabályozást alkotnak is. Ellenkező esetben ugyanis az adókötelezettség kiterjesztése valósulna meg a jogalkalmazó szervek által”. Idézte a Kfv.I.35.304/2018/12. számú ítéletében kimondottakat is, miszerint „adójogszabályban, adókötelezettséget csak egyértelmű norma megfogalmazásával lehet meghatározni, annak tartalmát értelmezéssel bővíteni nem lehetséges”. Ez alapján állította, hogy a jogalkotó szerepét az adóhatóság nem veheti át oly módon, hogy egy taxatív törvényi felsorolást egy újabb elemmel kibővíti.
- [9] Az alperes védíratában határozatában foglaltak fenntartásával a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság döntése

- [10] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét megalkalmazottnak találta.
- [11] Elemezte a Htv. 35. § (1) bekezdését és 52. § 26. pontját és a felperessel azonos megállapításra jutott, mely szerint a Htv. 52. § 26. pontjának *a)–d)* alpontjai közül a felperes kizárólag a *d)* pont alatti „egyéb szervezet” fogalmába illeszthető be. Az egyéb szervezet fogalom meghatározását viszont a Htv. nem tartalmazza, annak felhatalmazása alapján a régi Art. 178. § 9. pontja rögzíti, amelybe a felperes nem illeszthető be, mert egyik szervezeti formának sem felel meg. Mindezek alapján a felperes alappal állította, hogy a régi Art. hatálya alatt saját vállalkozási tevékenysége alapján nem minősült a hipa alanyának, mivel a Htv. 35. § (2) bekezdése szerinti vállalkozó fogalmának nem felelt meg. Hangsúlyozta, hogy az alperes a vállalkozási tevékenység végzésére és a székhely meglétére figyelemmel állapította meg a felperes hipa alanyiságát.
- [13] Kifejtette azt is, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések nem ütköztek a norma világosság követelményébe, mivel a vállalkozó fogalmára vonatkozóan egyértelmű taxatív felsorolást adtak, amelyekbe sem a külföldi vállalkozás, sem a felperes nem volt beilleszthető. A felperes által kifogásolt visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának sérelmét azonban nem állapította meg, rögzítette, hogy az alperes kiterjesztő értelmezést sem végzett, miután nem tágitotta a Htv. és a régi Art. által meghatározott vállalkozó fogalmat, hanem téves, jogszabálysértő jogértelmezéssel és jogalkalmazással figyelmen kívül hagyta a vállalkozó fogalmát meghatározó rendelkezéseket. Mindezekre figyelemmel az alperes határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedően megváltoztatta akként, hogy a felperest hipa adófizetési kötelezettség a vizsgált időszakra nem terheli.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [14] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése érdekében.
- [15] Állította, hogy az elsőfokú bíróság a régi Art. 178. § 9. pontjával összefüggő megállapítása téves, amikor az azt tartalmazó felsorolás taxatívnak tekinti. Hangsúlyozta, hogy a jogszabályhelyben szereplő, „ha a törvény másként nem rendelkezik” kitétel ezt már eleve kizárja. Rámutatott arra, hogy a Htv. konkrét rendelkezéseket tartalmazott a vizsgált időszakokra a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepének iparüzési adókötelezettségére több ponton is, így a Htv. 52. § 41. és 52. § 22. pontjában. Az előbbi pontosan meghatározta, hogy a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe alatt mit kell érteni, míg az utóbbi a nettó árbevétel számítására vonatkozóan ad iránymutatást. Ebből következően a Htv. a vizsgált időszakban az adó alanyának tekintette a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepét, hiszen, ha nem lenne adóalany, akkor semmi szükség nem lenne az iparüzési adó alapja kiindulási pontjának, a nettó árbevétel fogalmának meghatározására a törvény szövegében, továbbá a székhely fióktelepre vonatkoztatott definíciójára. Azzal is érvelt, hogy a Htv. már 1993. január 1. óta rendelkezik, ugyan

közvetett módon, minden olyan vállalkozás nettó árbevételéről, amely az adott önkormányzat területén gazdasági tevékenységet saját nevében és kockázatára haszonszerzés céljából üzletszerűen végez (52. § 22. pont *h)* alpont), 1998. január 1-jétől pedig nevesítve bekerült a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepénél figyelembeveendő nettó árbevétel fogalma a Htv. 52. § 22. pont *g)* alpontjába.

- [17] Előadta, hogy a fióktelep gazdasági önállósággal rendelkezik, gazdasági tevékenységet végez, saját neve alatt szerez jogokat és vállal kötelezettségeket, alanya a Tao törvénynek és a vizsgált évekre teljesítette is Tao bevallási kötelezettségét. A felperes irányadónak tekinti a számviteli törvény beszámoló készítésére, közzétételére vonatkozó szabályait és a Htv. maga rendelkezik arról, hogy fióktelep esetében mit kell az iparüzési adó alapja kiindulási pontjaként nettó árbevételnek tekinteni. Ez bizonyítja, hogy a jogalkotó a helyi adó tekintetében a fióktelepet adóalanyként tekintette, a jogalkotói szándék a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe iparüzési adóalanyiságának előírására irányult. A Kúria joggyakorlata is igazolja megállapítását, mivel más, fiókteleppel kapcsolatos eseti döntéseiben a fióktelep iparüzési adóalanyiságát, mint egyértelmű ténynt tekintve hozta meg döntéseit. Felhívta a Kfv.35.131/2020/10.számú végzését, melyből levonható az a következtetés, hogy a fióktelep iparüzési adóalanyisága nem kérdőjeleződött meg. Álláspontja szerint a BH 2014.28. határozat is az alperes álláspontját erősíti, illetve a Kfv.35.517/2009/5. számú adóügyben hozott határozat szintén utal arra, hogy nem csak a törvényben felsorolt és megnevezett adóalanyok lehetnek iparüzési adófizetésre kötelezettek. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a fióktelep nem alanya a helyi iparüzési adónak.
- [18] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [19] Az alperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.
- [21] A Kúriának abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a Htv. szabályozási keretei között a felperes a vizsgált időszakokra vonatkozó jogi szabályozás alapján a hipa alanyának volt-e tekinthető. Ennek megválaszolása során egyrészt azt is el kellett döntenie, hogy a Htv. értelmező rendelkezései között szereplő a Htv. 52. § 26. pont *a)–d)* alpontjában megadott vállalkozó fogalmának meghatározásakor alkalmazandó-e a régi Art. erre vonatkozó szabályozása, vagy a peres felek között felmerült jogvita eldönthető-e kizárólag a Htv. keretei között.
- [22] Az a felek között nem volt vitatott, hogy a felperes a Htv. 35. § (1) bekezdése és 36. §-a szerinti iparüzési adóköteles tevékenységet végzett, a külföldi vállalkozás a Magyarországon nyilvántartásba vett fióktelepe útján belföldön vállalkozási tevékenység végzésére jogosult.
- [23] A Htv. 35. § (2) bekezdése alapján az adó alanya a vállalkozó, továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény szerinti bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján kezelt vagyon. A vállalkozó fogalmát az

- értelmező rendelkezések között adta meg a jogalkotó. A Htv. 52. § 26. pontja szerint vállalkozó az, aki a gazdasági tevékenységet saját nevében és kockázatára haszonszerzés céljából, üzletszerűen végző
- a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott egyéni vállalkozó,
 - a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott mezőgazdasági őstermelő, feltéve, hogy őstermelői tevékenységéből származó bevétele az adóévben a 600 000 forintot meghaladja,
 - a jogi személy, ideértve azt is, ha az felszámolás vagy végelszámolás alatt áll,
 - egyéni cég, egyéb szervezet, ideértve azt is, ha azok felszámolás vagy végelszámolás alatt állnak.
- [24] Miután a felperes a Htv. 52. § 26. pontjának *a)–c)* alpontjai között említett vállalkozók közé a felek által sem vitatottan nem sorolható, a keresetben hivatkozott, az elsőfokú bíróság által irányadónak tekintett *d)* pont figyelembevételével kellett megítélni a felperes vállalkozói minőségét és ezen belül is az egyéb szervezet fogalmát kellett értelmezés alá vonni.
- [25] Az Alaptörvény 28. cikke kimondja, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Az Alaptörvény 28. cikke a bíróságokra nézve expressis verbis rögzíti az Alaptörvénnyel összhangban lévő, alkotmánykonform értelmezés kötelezettségét. Ez pedig azt is jelenti, hogy a Htv. értelmezése során a Kúriának az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdésében foglalt általános, egyenlő és arányos közteherviselés követelményének érvényesülésére is figyelemmel kellett lennie. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a 17/2019. (V. 30.) AB határozatában deklarálta, hogy „a jogállami keretek között érvényesülő általános, egyenlő és arányos közteherviselést kötelezettség folytán senki sem köteles arra, hogy több adót fizessen annál, mint amennyi a törvényből következik, de mindenki köteles arra, hogy annyi adót megfizessen, amennyi a törvényből következik. A közteherviselés elve ugyanis ezt is megköveteli [...]”. (17/2019. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [82]–[83] pontjai)
- [26] A Kúria a Htv. kifogásolt rendelkezései szövegének vizsgálatára alapján azt állapította meg, hogy a normaszöveg a jogalkalmazók számára a jogalkotó akaratára figyelemmel nem értelmezhetetlen, az az Alaptörvény 28. cikke alkalmazásával, teleologikus, történeti és rendszertani jogértelmezéssel feloldható. A Kúria tekintettel volt az Alkotmánybíróság által lefektetett azon alapelvre is, hogy a törvényhozás valamely, az Alaptörvény sérelmét nem jelentő hibáját általában jogalkalmazói jogszabály értelmezéssel kell feloldani, mert a jogalkalmazás hivatott eldönteni, hogy a konkrét jogviszonyokban az ellentétet (látszólagos ellentétet) hordozó rendelkezések közül melyik törvényhely alkalmazásával kell eljárni. (3098/2016. (V. 24.) AB határozat, 28/2013. (X. 9.) AB határozat [28.pont])
- [27] A teleologikus jogértelmezés során a Kúria azt vizsgálta, lehetett-e a jogalkotónak olyan szándéka, amellyel a külföldi vállalkozások belföldi fióktelepeit ki kívánt volna rekeszteni a hipa fizetésére kötelezettek köréből. Az adóztatás alapvető és legfontosabb funkciója az államháztartás, önkormányzat feladatainak teljesítéséhez szükséges bevételek biztosítása. Az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdésében megjelenő közteherviselés követelményének érvényesülésére tekintettel nem vélelmezhető olyan jogalkotói cél, hogy kifejezett törvényi rendelkezés hiányában, csupán jogértelmezéssel ne minősüljön a helyi iparüzési adóalanyának egy külföldi szereplő Magyarország területén haszonszerzés céljából tevékenykedő fióktelepe, hanem csak az azonos módon működő belföldi vállalkozásokat terhelje ezen adókötelezettség.
- [28] Helytállóan hivatkozott az alperes arra, hogy az elsőfokú bíróság az egyéb szervezet fogalmának meghatározásakor figyelmen kívül hagyta a történeti jogértelmezést is. Nem volt tekintettel a Htv.-nek a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepére vonatkozó, így a székhely (52. § 41. pont) nettó árbevétel (52. § 22. pont) fogalmában megjelenő fióktelep adózására vonatkozó, már 1998. január 1. napjától hatályos szabályaira, amiből okszerűen következik, hogy a fióktelep adófizetésre köteles adóalany. Ezen fogalmak időközi módosítása (nettó árbevétel) és bevezetése (székhely fogalom) összhangban áll az Fkt. 1998. január 1-jei bevezetésével. A két jogszabály közötti harmonizációból szintén az vezethető le, hogy kifejezett jogalkotói cél volt a külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepeinek hipa alá vonása. Amennyiben ilyen cél nem merült volna fel, úgy szükségtelen lett volna a Htv. és az Fkt. összhangba hozása.
- [29] A rendszertani jogértelmezés során kiindulási pontnak a Kúria azt tekintette, hogy a helyi iparüzési adó önálló adónem, az adó alanyainak, tárgyának, az adó alapjának, mértékének meghatározása más törvényektől függetlenül, a Htv. keretei között önállóan lett szabályozva. A Htv. valamennyi elemre saját definíciót alkalmaz, más adójogviszonyokat szabályozó törvények értelmező rendelkezései figyelembevételére a hipa körében nem tartalmaz kifejezett utaló szabályt. Az adó alanyai között a Htv. már megalkotása óta ismeri az „egyéb szervezet” fogalmát, és mindenkor minden üzletszerű gazdasági tevékenységet folytató egyéb szervezetet vállalkozónak és így a hipa alanyának tekintett. Ennek következtében az „egyéb szervezet” Htv. szerinti meghatározását nem más adójogszabály – perbeli esetben az elsőfokú bíróság által alkalmazott régi Art. – alapján, hanem a Htv. 52. § 26. pont *a)–d)* alpontjai között, az azokban megjelenített gazdasági tevékenységet saját nevükben és kockázatokra haszonszerzés céljából, üzletszerűen végzők csoportján belül kell elvégezni. E módszer alapján pedig egyéb szervezetként, és így adóalanyként határozhatók meg a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepei is.

- [30] Összegezve tehát mind teleologikus, mind a történeti, mind a rendszertani jogértelmezés abba az irányba mutat, hogy a jogalkotó hiba szempontjából a perbeli időszakban is adóalanyként tekintette a külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepét. Megjegyzi a Kúria, hogy a külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepének hiba helyes elszámolása kapcsán már valóban születettek döntések, de ezekben nem merült fel az adóalanyiség kérdése, így azon döntések nem alapozhatták meg az itt érintett jogkérdésre adandó választ.
- [31] A Kúria a fentiekből következő álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az egyéb szervezet törvényi fogalma meghatározásakor tévesen lépett át a régi Art. 178. § 9. pontjában rögzített egyéb szervezet fogalom meghatározásra, mert a Htv. önálló szabályozásából eredően kizárólag az 52. § 26. pont d) alpontjából kellett kiindulni. Ennek kapcsán a Kúria azt állapította meg, hogy a jogalkotó tudatosan nem adott taxatív felsorolást, felsorolása nem zárt, hanem nyitott, ezen gyűjtőfogalom alá sorolta be mindazon adóalanyokat, amelyek az előző pontokban nem kerültek említésre.
- [32] Mindezek ismeretében a Kúria az eltérő jogi állásponton alapuló és téves jogértelmezéssel hozott elsőfokú ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdése szerint hatályon kívül helyezte és az eljárás elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Az új eljárásban a Kúria által kifejtettek figyelembevételével kell döntenie az alperesi határozat jogszerűségéről.

(Kúria Kfv.I.35.262/2023/8.

92I. Származékos jogalkotói jogkörben kiadott kormányrendelet nem minősül a Szankció tv. 5. § (1) és (4) bekezdésében foglalt elévülési időtől eltérést biztosító jogszabálynak, mivel a Szankció tv. elévülésre vonatkozó rendelkezésétől csak törvény vagy eredeti jogalkotói hatáskörben kiadott kormányrendelet térhet el.

II. Az elévülés megállapítása nem megalapozott, ha az elévülési idő számítása szempontjából jelentős tényállás csak részben feltárt, a tudomásszerzés időpontjára, valamint a szubjektív elévülési időt esetlegesen megszakító hatósági eljárási cselekményekre a vizsgálat nem terjedt ki.

III. Az objektív felelősség alóli mentesülés kizárólag az irányadó jogszabályokban meghatározott mentesülési ok fennállása esetén állapítható meg, a jogalkalmazás új mentesülési okot nem keletkeztethet [1995. évi LIII. törvény (Kvt.) 102/A. § (1) bek., 106. §; 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 31. § (1), (3) bek., 33. § (1) bek.; 2017. évi CXXV. törvény (Szankció tv.) 5. § (1), (3), (4) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperesi érdekelt a tulajdonában álló, /3. helyrajzi számú ingatlanon nagyközség szennyvízelvezetését és szennyvíztisztítását szolgáló közcélú vízeléptételeket (a továbbiakban: szennyvíztisztító telep) létesített, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 50.462-48/2005. ügyiratszámú határozatával megadott, azt követően többször módosított vízjogi létesítési engedély

alján. A vízjogi létesítési engedély 3. pontjának 3.1. alpontja rögzíti a befogadó csatornába vezetett tisztított szennyvízre vonatkozóan –1 3wq1aa5qr a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 5. § (2) bekezdésében, 25. § (1) bekezdésében, 16. §-ában és 18. § (1) bekezdésében, továbbá a vízzennyező anyagok kibocsátására vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól szóló 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendeletben (a továbbiakban: KvVM rendelet) foglalt előírások alapján – megállapított kibocsátási határértékeket.

- [2] A 2013. évben készre épített szennyvíztisztító telepet a felperes üzemelteti, az alperesi érdekelttel 2013. április 4. napján kötött bérleti-üzemeltetési szerződés alapján, a szennyvízgyűjtés, -elvezetés, -tisztítás feladatokra kiterjedően. A szennyvíztisztítótelep próbaüzemét lefolyatták, a műszaki átadás-átvételi eljárás 2013. szeptember 30. napján megtörtént. Az átadás-átvétel keretében végzett ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy a szennyvíztisztító telep az üzemelés megkezdésekor műszaki állapota miatt nem alkalmas a bejövő szennyvíz megfelelő tisztítására.

- [3] A felperes kérelmére eljárva a Közép-dunántúli Vízügyi Hatóság a 2014. július 4. napján kelt KDTVH-1166-026/2014. iktatószámú határozattal – feltételekkel – vízjogi üzemeltetési engedélyt adott a felperes részére a szennyvíztisztító telep üzemeltetésére, 2015. december 31. napjáig terjedő érvényességi idővel. A határozat meghozatala során figyelemmel volt a megkeresett szakhatóságok állásfoglalására. A határozatban – egyebek mellett – előírta szennyezés-csökkentési ütemterv benyújtásának kötelezettségét amelynek határideje a határozat jogerőre emelkedését követő 4 hónap, továbbá a jogszabályok szerinti önellenőrzési kötelezettség teljesítését. A határozatban rögzítette, hogy a tisztított szennyvíz kibocsátási eredményeit tartalmazó akkreditált vízvizsgálati eredmények és jegyzőkönyvek alapján a szennyvíztisztító telep a vízjogi létesítési engedélyben előírt kibocsátási határértékekre a szennyvizet nem tudja tisztítani, az előírt kibocsátási határértékeket meghaladja. Az engedélyezés során szakhatóságként eljáró Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség szakhatósági állásfoglalásában ugyanezt állapította meg azzal, hogy szennyezés-csökkentési ütemterv elkészítése szükséges 2015. december 31-ig. A határozatban foglaltak szerint közcélú szennyvíztelep esetében a szennyvíztisztítótelep üzemeltetésének leállítására jogszabály nem ad lehetőséget, ezért a létesítmények üzemeltetését az eljárás hatóság – az engedélyben tett kikötések és előírások betartása mellett – engedélyezte, a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgt.) 28. § (1) bekezdésére, 29. § (1) bekezdésére, valamint a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 5. §-ára hivatkozva. A szennyezés-csökkentési ütemterv benyújtásának előírásáról a Korm. rendelet 23. § (1) bekezdésében, a szennyezéscsökkentés türelmi idejéről a Korm. rendelet 38. § (7) bekezdés a) pontjában foglaltak alapján rendelkezett.

- [4] A Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság (a továbbiakban: elsőfokú hatóság) a 2154-2/2014/F-VH számú, az alperesi érdekelt szennyezés-csökkentési ütemterv dokumentációját jóváhagyó határozatában előírta, hogy a szennyvíztisztító telep átépítésére vízjogi létesítési engedélyt kell kérni. Az elsőfokú hatóság a 35700/7498-11/2015.ált. számú határozatával az átépítésre vízjogi létesítési engedélyt adott, a határozat 3.1. alpontjának harmadik bekezdésében meghatározta a befogadó csatornába bocsátott tisztított szennyvízre vonatkozó kibocsátási határértékeket.
- [5] Az elsőfokú hatóság az alperesi érdekelt kérelmére, a 35700/2980/2016.ált. számú határozatában a szennyezés-csökkentési ütemterv jóváhagyásáról hozott 2154-2/2014/F-VH számú határozatot akként módosította, hogy az alperesi érdekelt köteles az átépítést 2016. május 31. napjáig elvégezni, a felperes köteles a próbaüzemi zárójelentés csatolásával a vízjogi üzemeltetési engedély módosítási kérelmet 2016. november 30. napjáig benyújtani. Erre figyelemmel a vízjogi üzemeltetési engedély érvényességi idejét a 35700/3660-5/2016.ált. számú határozattal 2016. november 30. napjáig meghosszabbította.
- [6] A felperes a 2016. november 28. napján kelt beadványában kérelmezte a vízjogi üzemeltetési engedély érvényességi idejének további meghosszabbítását.
- [7] A vízjogi üzemeltetési engedélyt a 35700/8267-11/2017.ált. számú határozattal másodszor is módosították. A felperes vízjogi üzemeltetési engedélye 2021. december 31. napjáig volt érvényes.
- [8] Az alperesi érdekelt kérelmezte a szennyezés-csökkentési ütemterv jóváhagyására kiadott 2154/2014/F-VH számú határozatban előírt intézkedésekre vonatkozó teljesítési határidő 2017. június 30-ára történő meghosszabbítását. Az elsőfokú hatóság a 35700/2980-4/2016.ált. számú határozatával az alperesi érdekeltet ismételt szennyezés-csökkentési ütemterv benyújtására kötelezte, amelynek határidejét 2020. december 31. napjában határozta meg.
- [9] A felperes a vízjogi üzemeltetési engedély lejártát követően változatlan műszaki tartalommal kérte annak ismételt kiadását. A felperes részére a 35700/6660-10/2022.ált. számú határozattal megadott új vízjogi üzemeltetési engedély 2027. október 31. napjáig érvényes.
- [10] A felperes a 2021. évben – a vízjogi üzemeltetési engedélyben foglaltakra figyelemmel – önellenőrzés keretében vizsgálta a befogadó vízszennyezettségének a mértékét. Az önellenőrzést 2021. január 19., február 16., március 16., április 20., május 18., június 15., július 20., augusztus 17., szeptember 21., október 12., november 16. és december 7. napján végezte. Az önellenőrzés során mért értékek valamennyi esetben meghaladták a vízjogi üzemeltetési engedélyben előírt határértékeket. A felperes a vizsgálati eredményeket az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszerbe (a továbbiakban: OKIR) feltöltötte.
- [11] Az elsőfokú hatóság 2022. november 8. napján hivatalból eljárást indított a felperessel, mint kibocsátóval szemben a szennyvíztisztító telep által kibocsátott tisztított szennyvíz vízszennyező anyagnak a kibocsátási határértéket meghaladó mértékű bevezetés miatti 2021. évre vonatkozó vízszennyezési bírság kiszabására, a Korm. rendelet 31. § (1) és (3) bekezdése alapján. Az eljárás eredményeként a 35700/10437-4/2022.ált. iktatószámú határozatával (a továbbiakban: elsőfokú határozat) a felperest a vízszennyező anyagnak kibocsátási határértéket meghaladó mértékű kibocsátása miatt, 2021. évi vízszennyezési bírság címén 13 022 327 forint megfizetésére kötelezte akként, hogy a kivetett vízszennyezési bírság összegéből 3 906 698 forintot az alperesi érdekelt részére köteles megfizetni. Az elsőfokú határozat indokolása szerint az önellenőrzés keretében az OKIR-be feltöltött vizsgálati eredmények alapján a vízjogi üzemeltetési engedélyben meghatározott kibocsátási határértékeket a 2021. év folyamán többször túllépte. A 2021. évi vízszennyezési bírság számítását az elsőfokú határozat melléklete tartalmazza, amely részletezi a bírságolási időszak alatt kibocsátott szennyvíz mennyiségét, a szennyezőanyagokat, a mért értékeket, a kibocsátási határértékeket, valamint a bírságolt mennyiséget és a bírságtételt is. Az elsőfokú hatóság a döntését a Korm. rendelet 31. § (1) és (3) bekezdésére, 34. § (3) bekezdés a) pontjára, 2. számú melléklet 2/I. pont 2.7. alpontjára, valamint a használt és szennyvizek kibocsátásának ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról szóló 27/2005. (XII. 6.) KvVM rendelet 14. § (1) bekezdésére és 6. mellékletére alapította.
- [12] A felperes fellebbezésére eljáró alperes a 35000/10666-2/2022.ált. iktatószámú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Rögzítette, hogy a felperes kibocsátónak minősül, s az OKIR-be feltöltött vizsgálati eredmények adatai alapján egyértelmű a szennyezés, amelyet a felperes sem vitatott. Megállapította, hogy a szennyvíztisztító telep a vízjogi létesítési engedélyben előírt kibocsátási határértékekre a szennyvizet továbbra sem tudja megtisztítani, azonban a felperes az üzemeltetéssel járó kötelezettségeket vállalta. Hangsúlyozta, hogy a szennyezés-csökkentési ütemterv benyújtására való kötelezés, valamint az annak végrehajtásával kapcsolatos eljárás vízszennyezési bírságolási ügytől elkülönül, az nem képezi az eljárás tárgyát. Rámutatott, hogy a vízszennyezési bírság ténybelileg és jogi alapon is elkülönül a vízvédelmi bírságtól, továbbá a felperes által a folyamatos és biztonságos üzemeltetés érdekében felhalmozott költségek rendezése a felek közötti szerződéses jogviszony alapján polgári jogi úton lehetséges.
- A kereseti kérelem és a védírat**
- [13] A felperes kereseti kérelmet nyújtott be az alperes 35000/10666-2/2022.ált. iktatószámú határozata jogszerűségének közigazgatási perben történő vizsgálatára, keresetében kérte az alperes határozatának az elsőfokú határozatra is kiterjedő hatályon kívül helyezését vagy megsemmisítését, továbbá az alperes perköltségben marasztalását. Keresetleveléhez okirati bizonyítékokat csatolt, továbbá indítványozta vízügyi szakértő kirendelését és az alperesi érdekelt polgármesterének tanúként történő meghallgatását, illetve az érdekelti perbeállítást követően nyilatkoztatását.

- [14] Hangsúlyozta, hogy a vízjogi üzemeltetési engedély értelmében a hatóság már az engedély kiadásakor tisztában volt azzal, hogy a szennyvíztisztító telep nem képes a határértékek tartására, s a szükséges beruházások elvégzésére az alperesi érdekeltnek előírt határidőt folyamatosan meghosszabbították, amelyhez igazodóan az üzemeltetési engedély is módosításra került. Rámutatott, hogy az átépítést követően ismételtén bebizonyosodott, hogy az előírt kibocsátási határértékek nem tarthatók, azonban az elsőfokú hatóság 2016. november 30. és 2020. február 21. között semmilyen további eljárási lépést nem tett az alperesi érdekelt felé, s a 2020. február 21. napján kelt újabb kötelező határozatot, amely ismét szennyezés-csökkentési ütemterv benyújtását írta elő, az alperesi érdekelt szintén nem hajtotta végre, azonban a hatóság nem intézkedett annak kikényszerítésére.
- [15] A felperes a jogsérelem körében hivatkozott a tényállás feltáratlan voltára, mivel a hatóság nem vette figyelembe, hogy az alperesi érdekeltet terheli tartós mulasztás a szennyezés-csökkentési ütemterv benyújtása és a tisztítótelep átépítése kapcsán, s ez eredményezte a határértékek túllépését. Álláspontja szerint az alperesi érdekelt felelőssége a Vgt., a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény (a továbbiakban: Vksztv.), valamint a Korm. rendelet rendelkezésein túl az üzemeltetési szerződésből is kitűnik.
- [16] A felperes kifejtette, hogy vízszennyezési bírság helyett vízvédelmi bírság kiszabásának lett volna helye. Vitatta azt az alperesi értelmezést, hogy e két bírságtípus egyazon tényállás mellett párhuzamosan alkalmazandó lenne, hivatkozott a *ne bis in idem* elvére, valamint ezzel összefüggésben az Alapjogi Charta 50. cikkére, a Kúria joggyakorlatára és az Alapvető Jogok Biztosának jelentésére. Álláspontja szerint a jogellenes magatartást megvalósító alperesi érdekeltet kellett volna szankcionálni. Rámutatott, hogy a közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Szankció tv.) 2. § (1) bekezdésére figyelemmel a felelősség megállapítása nélkül nem lehet bírságotolni.
- [17] Amennyiben a vízszennyezési bírság jogi alapját a bíróság fennállónak ítéli, úgy hivatkozott a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) 102/A. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti mentesülésre. Hivatkozott az elévülésre, mivel a hatóságok mindvégig tudtak a jogsértő állapot fennállásáról, amelyet már a 2014. július 4-i vízjogi üzemeltetési engedélyben is rögzítettek, s a Szankció tv. 5. § (4) bekezdése szerinti, az elkövetéstől számított három év eltelt. Sérelemzte, hogy a bírság összegéből a szennyezésért felelős, a kötelezettségeit elmulasztó alperesi érdekelt 30%-ban gazdagodik, ez sérti az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) szerinti jóhiszemű eljárás elvét, valamint a felróható magatartásra előnyök szerzése végett senki nem hivatkozhat elvét.
- [18] Az alperes a védiratában kérte a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását.
- [19] Az elsőfokú bíróság által hivatalból perbeállított alperesi érdekelt nyilatkozatot nem tett.
- A jogerős ítélet**
- [20] Az elsőfokú bíróság a 2023. május 24. napján meghozott 6.K.700.339/2023/17. számú ítéletével az alperes 35000/10666-2/2022.ált. iktatószámú határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedően – az utóbbi közlésére visszamenőleges hatállyal – megsemmisítette, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 92. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján. A jogerős ítélet indokolásában rögzítette, hogy a közigazgatási jogban felmerülő felelősségi forma alapvetően az objektív felelősség talaján áll, a jogellenes magatartás ténye megalapozza a jogsértés megállapítását, amelyhez a jogszabály jogkövetkezmény alkalmazását rendeli. Megállapította, hogy a felperes a Kvt. rendelkezései alapján környezethasználónak és a Korm. rendelet alapján kibocsátónak minősül, a Korm. rendelet 31. § (1) és (3) bekezdése meghatározza azt a konkrét jogellenes magatartást, amely jogsértésként a jogellenes magatartást megvalósító terhére esik, s amely jogsértés fennállása esetén kötelezővé teszi a vízszennyezési bírság jogkövetkezmény alkalmazását. A felperes a szennyező, így érvényesül a szennyező fizet elve. Az objektív felelősség elve alapján teljesen irrelevánsnak ítélte a tulajdonos alperesi érdekelt számára előírt kötelezettségeket, illetve feladatokat, valamint azok teljesítését, mivel a jogszabályok és az objektív felelősség elve alapján a felperest az alperesi érdekelt mulasztása nem mentesíti. Megalapozatlannak értékelte a Kvt. 102/A. § (1) bekezdés *b*) pontjára, mint mentesülési szabályra alapított felperesi hivatkozást is.
- [21] Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a Korm. rendelet alapján és az objektív felelősség elvéből következően egymástól függetlenül alkalmazandó a vízszennyezési és a vízvédelmi bírság, amelyek jogalapja és felelőse is eltér egymástól. Megalapozatlannak ítélte a *ne bis in idem* elvére, az alperesi érdekelt helyett elvégzett felújítási munkákra és azok értékére alapított hivatkozásokat is.
- [23] Az elsőfokú bíróság annak tulajdonított jelentőséget, hogy a hatóság milyen tartalommal engedélyezte a szennyvíztisztító telep üzemeltetését. Kiemelte, hogy a 2021. december 31. napjáig érvényes vízjogi üzemeltetési engedély releváns, így az alperes és az elsőfokú hatóság tévesen hivatkozott az új vízjogi üzemeltetési engedélyre. Rögzítette, hogy a vízjogi létesítési engedélyben, a későbbi átépítésre vonatkozó vízjogi létesítési engedélyben, továbbá a vízjogi üzemeltetési engedélyben előírt szennyvíz kibocsátási határértékek megegyeznek, s a vízjogi üzemeltetési engedély egyértelműen tartalmazza, hogy a szennyvíztisztító telep a vízjogi létesítési engedélyben előírt kibocsátási határértékekre a szennyvizet nem tudja tisztítani. A jogerős ítélet indokolása alapján a felperes lényegében az engedélynek megfelelően üzemeltette és üzemelteti a szennyvíztisztító telepet, s a hatóságok azt szankcionálják, amit az engedély megállapításként tartalmaz, így e jogsértő helyzetet a hatóság a felperes számára legalizálta azzal, hogy engedélyezte a vízjogi üzemeltetést és külön rögzítette az engedélyben, hogy az egyébként előírt határértékekre nem tisztítható a szennyvíz. Utalt arra is, hogy egy hatóság által legalizált jogsértő állapot

későbbi szankcionálása felveti az engedélyező hatóság felelősségének kérdését és alapjaiban kérdőjelezi meg a tisztességes hatósági eljárás alapelvét is. Az elsőfokú hatóságnak és az alperesnek erre figyelemmel kellett volna döntenie arról, hogy a vízszennyezési bírság a felperessel szemben alkalmazható-e, ebben az értelemben a tényállás feltárára vonatkozó felperesi jogsérelmet megalapozottnak ítélte.

- [24] A jogerős ítélet a szankció alkalmazása kapcsán rögzíti, hogy – amennyiben a bíróság az alperesi álláspontot és a hatóság által engedélyezett jogsértő állapot szankcionálását elfogadná, úgy – az Akr., a Szankció tv. és a Korm. rendelet rendelkezéseit kizárólag a hatóság sajátos engedélyező eljárására figyelemmel lehetne értelmezni és alkalmazni, tekintettel arra a tényre, hogy a jogsértő állapot már 2014. évben megvalósult, azt a hatóság az üzemeltetési engedély kiadásával legalizálta. A 2014. évben megvalósult jogsértő magatartást későbbi évre vonatkoztatni nem lehet, így a Korm. rendelet szűken szabályozott és a Szankció tv. szerinti három éves szankcionálási határidő is eltelt, ilyen értelemben sem lenne alkalmazható közigazgatási szankció a felperessel szemben, s az átépítésre vonatkozó vízjogi létesítési engedélyre tekintettel módosított vízjogi üzemeltetési engedély időpontjához képest is eltelt a szankcionálás időtartama.

A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem

- [25] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az ügyben eljáró elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat meghozatalára utasítását a Kp. 121. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján. Kérte továbbá a felperes kötelezését a felülvizsgálati eljárás során felmerült perköltség megfizetésére, amelynek összegét 100 000 forintban jelölte meg. A felülvizsgálati kérelem indokaként előadta, hogy az elsőfokú bíróság megsértette a Kp. 85. § (2) bekezdését, valamint 92. § (1) bekezdés *b*) pontját, mivel a jogerős ítéletből nem állapítható meg, hogy a jelen ügyben eljáró vízvédelmi hatóság a vízszennyezési bírságolás során pontosan mely anyagi jogi vagy eljárásjogi rendelkezést sértette meg.
- [26] Az alperes kifejtette, hogy a 35700/8267/2017.ált. számú vízjogi üzemeltetési engedélyezési eljárás során az eljáró vízügyi hatóság a Vhr. előírásaira tekintettel állapította meg, hogy a próbaüzem alatt a szennyvíztelep a vízjogi létesítési engedélyben előírt kibocsátási határértékekre a szennyvizet nem tudja tisztítani, az előírt kibocsátási határértékeket meghaladja, ugyanakkor a tárgyi vízjogi üzemeltetési engedély rendelkező részének 1.3/3.2. Vízvédelmi előírások fejezete számos, a felperes, mint vízjogi engedélyes (környezethasználó és kibocsátó) részéről betartandó előírást tartalmazott (pl. üzemszerű működés folyamatos fenntartása, a megállapított kibocsátási határértékek folyamatos betartása). Tévesnek tartja a jogerős ítélet [99] pontjában levezetett jogi és logikai érvelést, mivel az üzemeltetési engedély egyértelműen tartalmazza a felperes által az üzemeltetéskor betartandó előírásokat (köztük a kibocsátási határértékeket). Az elsőfokú hatóság a felperes önellenőrzési adataira

alapozva jogszerűen és szakszerűen állapította meg, hogy a felperes, mint kibocsátó a szennyvíztisztító telep üzemeltetése során 2021-ben nem tartotta be a vízjogi engedélyben előírt kibocsátási határértékeket.

- [27] A jogerős ítélet [99] pontjával összefüggésben előadta, hogy az átépítésre kiadott 35700/7498-11/2015.ált. számú vízjogi létesítési engedélyben nem szerepel az a következtetés, hogy a szennyvíztisztító telep alkalmazatlan lenne a kibocsátási határértékek betartására, vagy a működése nem megfelelő, továbbá a felperes az önellenőrzési eredményei alapján folyamatosan tisztában volt azzal, hogy a kibocsátott szennyvíz minősége nem megfelelő, s a Korm. rendelet 19. § (1) bekezdése alapján egyedi kibocsátási határértéket kérelmezhetett volna.
- [28] Az alperes hivatkozott a Szankció tv. 5. § (1) bekezdésének megsértésére, ennek kapcsán rámutatott arra, hogy a vízszennyezési bírság egy speciális környezetvédelmi bírság, azt a Korm. rendelet a Kvt. felhatalmazása alapján szabályozza és speciális ágazati jogszabályként írja elő a bírság kiszabását. Kiemelte, hogy a bírságolás alapja a 2021. évi vízszennyezés, s a Korm. rendelet alapján a vízvédelmi hatóság a tárgyévét követő év december 31-ig köteles a bírságot kiszabni. Az elsőfokú határozat 2022. november 30-ai kiadmányozása jogszerű volt, s a kiszabott vízszennyezési bírság megfizetésére kizárólag a felperes kötelezhető. A Kvt. 106. § (1) bekezdésének, valamint a Korm. rendelet 31. § (1) és (3) bekezdésének a megsértése kapcsán kifejtette, hogy álláspontja szerint nem helyálló a jogerős ítéletnek a felperes mentesülésére, illetve az üzemeltetési engedélynek megfelelő üzemeltetésre vonatkozó megállapítása, ez ellentétes a jogerős ítélet [73]–[75] pontjában rögzített jogszabályi rendelkezésekkel.
- [30] Összefoglalóan rögzítette, hogy a környezetjogi felelősség érvényesítéseként a vízszennyezési bírság, mint környezetjogi szankció alkalmazása nem függ attól, hogy a környezethasználó rendelkezik-e bármely hatóságtól a tevékenység folytatásához szükséges engedéllyel (pl. a vízvédelmi jog szerinti kibocsátónak nem feltétlenül kell hatályos vízjogi üzemeltetési engedéllyel rendelkeznie ahhoz, hogy környezetjogi szabályszegés okán szankcionálják). A környezetjogi felelősség fő szabálya, hogy aki tevékenységével környezetjogi szabályt szeg, környezethasználóként a Kvt.-ben meghatározott, a Kvt.-ben és más jogszabályokban szabályozott módon felel tevékenysége környezetre gyakorolt hatásaiért, s a környezetjogi felelősség érvényesítése során csak a jogalkotó által megalkotott mentesülési szabály alkalmazható.
- [31] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet helybenhagyását (helyesen: hatályában fenntartását) és az alperes kötelezését a felperes felülvizsgálati eljárás során felmerült perköltségének viselésére. A perköltség összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. §-a alapján, a bírság összege, mint pertárgyérték alapulvételével kérte, azzal, hogy jogi képviselője áfa körbe tartozik. Álláspontja szerint a jogerős ítélet sem anyagi, sem eljárási szabályt nem sértett, érdemben helyes, az alperes felülvizsgálati kérelme megalapozatlan.

[41] Az alperesi érdekelt a felülvizsgálati eljárás során nyilatkozatot nem tett.

A Kúria döntése és jogi indokai

[42] Az alperes felülvizsgálati kérelme – a következők szerint – alapos.

[43] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az alperes határozatának jogszerűségét a kereseti kérelem által meghatározott körben megvizsgálta, a tényállást a bírságolás tekintetében nagyjából feltárta, helyesen rögzítette a felelősség objektív jellegét, amelyhez képest téves következtetést vont le a mentesülési ok fennállására, az elévülést pedig nem vizsgálta teljesszűrtül, arról kellően alapos vizsgálódás hiányában és téves jogértelmezés mellett döntött, nem adta kellő indokát az elévülési idő elteltének, így e vonatkozásban a jogerős ítélet nem megalapozott. Az alperes felülvizsgálati érveivel és a felperes felülvizsgálati ellenérveivel összefüggésben a Kúria a következőket emeli ki.

[45] A Kúria rögzíti, hogy a vizsgált időszak (2021. év) meghatározása, a kibocsátási határérték és annak túllépése, ezáltal a vizsgált időszakban megvalósult jogsértés, az az alapján kiszabott vízszennyezési bírság mértéke a peres eljárás során a felek között nem volt vitatott, miként az sem, hogy a felperes 2021. évre érvényes vízjogi üzemeltetési engedéllyel rendelkezett. A felek a 2021. évre vonatkozóan kiszabott vízszennyezési bírság felperessel szembeni alkalmazhatósága, a mentesülés lehetősége és az elévülés kérdésében képviseltek eltérő álláspontot.

[46] A Kúria alapvetően az elévülés kérdéskörében értékelte alaposnak az alperes felülvizsgálati kérelmét. A Szankció tv. 5. § (1) bekezdése szubjektív, (4) bekezdése objektív elévülési időről rendelkezik, azonban az elsőfokú bíróság a szubjektív és az objektív elévülés bekövetkezését sem indokolta meg teljesszűrtül.

[47] Az objektív elévülési idő bekövetkezéséről az elsőfokú bíróság alapvetően tévesen döntött. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében megalapozottan emelte ki, hogy jelen per tárgyát képező közigazgatási határozattal kiszabott vízszennyezési bírság alapját a felperes által 2021. évre vonatkozóan okozott vízszennyezés képezte, így a bírságolás jogszerűségét a 2021. évi vízszennyezés bírságolása időpontjában fennálló tények alapján kell vizsgálni, amelytől az elsőfokú bíróság jelentősen eltért. A Kúria rámutat arra, hogy a felperes bírságolásának alapját a 2021. évi önellenőrzés adatai képezték. Ebből következően fel sem merülhet, hogy az elévülési idő vizsgálata során a bíróság a 2014. évben kiadott üzemeltetési engedély időpontjára tekintsen vissza. A kibocsátási határérték túllépésének, ezáltal a jogsértésnek a megállapítására konkrétan, nem pedig általánosságban kerülhet sor, a jogsértés megállapítását és a szennyvízbírság kiszabását a kibocsátási határérték túllépésének a vizsgált időszakban mért konkrét adatai alapozzák meg. Erre figyelemmel a Kúria hangsúlyozza, hogy a 2014. július 4. napján kiadott vízjogi üzemeltetési engedély a 2021. évi vízszennyezés viszonylatában nem minősíthető a jogsértés elkövetési idejének, mivel a jogsértés megvalósulását a vizsgált időszakra, azaz a 2021. évre vonatkozó konkrét mérési – jelen perbeli esetben önellenőrzési – eredmények és kibocsátási határértékek összevetésével kell megállapítani. A

bírságolás alapját képező jogsértés megállapítására a 2014-ben kiadott vízjogi üzemeltetési engedély indokolása tehát nem alkalmas, ezért az elsőfokú bíróság az objektív elévülési idő vonatkozásában a jogsértő állapot megvalósulásának 2014. évi kezdő időpontjára tévesen következtetett. A kibocsátási határértékek 2021. évi túllépését, mint a keresettel támadott közigazgatási határozattal szankcionált jogsértést a felperes a 2021. évben követte el, így e vonatkozásában az elkövetéstől számított 3 éves objektív elévülési idő a bírságszankció kiszabásakor nem telt el.

[48] A szubjektív elévülési idő tekintetében a felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében helytállóan mutatott rá, hogy a Szankció tv. 5. § (1) bekezdése értelmében közigazgatási szankció nem alkalmazható, ha a jogsértő magatartásnak a szankció alkalmazására jogosult hatóság tudomására jutásától számított 6 hónap eltelt, amelytől eltérően csak törvény vagy eredeti jogalkotói hatáskörben kiadott kormányrendelet rendelkezhet. A Kvt.-nek a Korm. rendelet megalkotásakor irányadó 110. § (7) bekezdés f) pontjában foglalt rendelkezése felhatalmazta a Kormányt, hogy meghatározza a környezetvédelmi bírságok fajtáit és mértékét, megállapításának módját, amely felhatalmazást – a számozás módosítása folytán – a hatályos Kvt. 110. § (7) bekezdés 6. pontja tartalmazza. A Korm. rendelet tehát származékos jogalkotói hatáskörben alkotott jogszabály, ezáltal a felperes kellő alappal hivatkozott arra, hogy a Korm. rendelet nem írja felül a Szankció tv.-ben megállapított elévülési időt. A jogerős ítélet elévülésre vonatkozó indokolása kapcsán az alperes által a Korm. rendelet 33. § (1) bekezdésében meghatározott határidőre, mint speciális ágazati jogszabályi előírásra alapított hivatkozás ezáltal nem foghatott hely, a felülvizsgálati kérelem ezen érvelése önmagában nem támasztja alá, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon állapította meg az elévülést. A Korm. rendelet származékos jogalkotói hatáskörben kiadott jogszabály, így az abban foglalt eltérő határidő, amely alapján a 2021. évi jogsértésért a bírság 2022. december 31-ig kiszabható, nem felel meg a Szankció tv. által eltérést engedő jogszabálynak.

[49] A Szankció tv. 5. § (3) bekezdésének rendelkezése értelmében az elévülési időt a hatóság bármely eljárási cselekménye megszakítja, s az elévülés megszakadásával az elévülési idő újratezdődik. A bírságolásra a Korm. rendelet 33. § (1) bekezdésében – a vízszennyezési bírság kiszabására is kiterjedően – biztosított határidő tehát érvényesülhet abban az esetben, ha a tudomásszerzést követően a hatóság intézkedik, ezáltal a Szankció tv. 5. § (1) bekezdésében meghatározott szubjektív elévülési idő megszakad. A Szankció tv. 5. § (1) bekezdése szerinti szubjektív elévülési időt ugyanis nem önmagában, hanem a Szankció tv. további rendelkezéseivel összhangban kell vizsgálni, ennek során figyelemmel kell lenni arra, hogy a Szankció tv. 5. § (3) bekezdésének rendelkezése értelmében a szubjektív elévülési idő újratezdődhet. Az elsőfokú bíróság azonban nem állapította meg a tudomásszerzés időpontját, továbbá nem vizsgálta, hogy jelen perbeli esetben sor került-e a szubjektív elévülési időt megszakító eljárási cselekményre,

- ezáltal az elévülési idő újrakezdődése folytán volt-e jogszerű lehetőség a közigazgatási határozat meghozatalakor a vízszennyezési bírság kiszabására. Amennyiben volt ilyen eljárási cselekmény, és az újrakezdődő elévülési idő nem telt el, abban az esetben nem évült el a bírságolás lehetősége, ha nem volt, akkor elenyészett a bírság kiszabásához való jog.
- [50] A Szankció tv. 5. §-a szerinti elévülést az elsőfokú bíróság a fent kifejtettek szerint csak részben vizsgálta, nem tárta fel kellő részletezettséggel a tényállást, nem állapította meg a tudomásszerzés idejét, nem vette számba, hogy volt-e a szubjektív elévülési időt megszakító eljárási cselekmény, és tévesen értékelte a 2014. évet a jogsértés elkövetési időpontjaként, azaz az objektív elévülési idő kezdetekén. Az elévülés körében kifejtett indokolás nem alapozza meg a jogerős ítélet azon megállapítását, hogy elévülés folytán nem alkalmazható a felperessel szemben a közigazgatási szankció.
- [51] A Kúria ezt követően az objektív felelősség kérdéskörét vizsgálta. A Kúria a közigazgatási jogi felelősségi alakzatot már több ügyben (pl. Kfv.II.37.092/2023/8., Kfv.III.37.863/2022/7., Kfv.I.37.861/2022/8. számú határozat) elemezte, ennek során az Alkotmánybíróság releváns határozatait [60/2009. (V. 28.) AB határozat, 16/2018. (X. 8.) AB határozat, a 3072/2014. (III. 26.) AB végzésében megerősített 387/B/2007. AB határozat, a 17/2019. (V. 30.) AB határozat] is figyelembe véve arra a megállapításra jutott, hogy a közigazgatási jogszabályok megszegése önmagában a jogellenességre tekintettel jogkövetkezményt von maga után, a jogalkotó objektív felelősséget szabályoz. Az elsőfokú bíróság a jogerős ítélet [72] pontjában – a kialakult kúriai joggyakorlattal összhangban – a 60/2009. (V. 28.) AB határozatra és a 16/2018. (X. 8.) AB határozatra utalva, az azokban foglaltak alapján helyesen rögzítette, hogy a közigazgatási jogi felelősség körében elterjedt objektív felelősség jellemzője, hogy a szabályszegő magatartáshoz fűzi a jogkövetkezményt, függetlenül a szabályszegő vétkességétől vagy felróhatóságától. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az objektív felelősség esetén maga a jogellenes magatartás ténye megalapozza a jogsértés megállapítását, amelyhez a jogszabály jogkövetkezmény alkalmazását rendeli. Ugyanakkor a jogerős ítéletet nem ezekre a helytálló megállapításokra alapította, hanem az ügy sajátosságaira figyelemmel, az észszerűség elvére hivatkozva annak tulajdonított jelentőséget, hogy a hatóság – a kibocsátási határértékek meghatározásán túl – milyen tartalommal engedélyezte a szennyvíztisztító telep üzemeltetését, e körben értékelte az alperesi érdekelt kötelezettségeinek betartására vonatkozó hatósági intézkedés hiányát, a bírság prevenciós és reparációs funkciója érvényesülésének hiányát, illetve az üzemeltetési engedélyben tett azon megállapítást, hogy az üzemeltetési engedélyben előírt határértékek nem tarthatók, ezáltal téves következtetést vont le a felperes felelőssége kérdésében.
- [52] A fentiekből következően megalapozott az alperes azon hivatkozása, hogy az elsőfokú bíróság annak ellenére, hogy a Kvt. és a Korm. rendelet jogerős ítéletben relevánsként alkalmazott rendelkezései alapján jogszerűen állapította meg a felperes környezethasználó és kibocsátó minőségét, valamint azt, hogy a Korm. rendelet 31. § (1) és (3) bekezdésében meghatározott jogsértés, mint jogellenes magatartás a kibocsátó terhére esik, miként az objektív felelősség elve alapján, illetve azzal összefüggésben a jogerős ítélet [89]–[95] pontjában tett megállapításai is összhangban állnak a Kvt. és a Korm. rendelet rendelkezéseivel, mégis jogsértő ítéletet hozott, mivel ezeket a jogszerű megállapításait nem vette figyelembe, hanem mindezek ellenére az észszerűség elve alapján döntött a keresetről.
- [53] A Kúria hibásnak értékelte a jóhiszeműen szerzett jogok védelmére alapított ítéleti érvelést is. A hatóságnak már a vízjogi üzemeltetési engedély megadásakor, továbbá azt követően is voltak intézkedései (pl. türelmi időt biztosított; előírta, hogy az átépítésre vízjogi létesítési engedélyt kell kérni), amelyek alátámasztják, hogy a felperesnek nincs szerzett joga, mivel a vízjogi üzemeltetési engedély nem eredményez jogosultságot az abban meghatározott kibocsátási határérték túllépésére. A jogerős ítélet ezáltal sérti a Kvt. 106. § (1) bekezdésében, valamint a Korm. rendelet 31. § (1) és (3) bekezdésében foglalt bírságolásra vonatkozó szabályokat, továbbá a Kvt. 102/A. § (1) bekezdése szerinti mentesülésre vonatkozó szabályokat. Emellett az alperes megalapozottan hivatkozott a jogerős ítélet [99] pontja szerinti megállapítás téves voltára is, mivel a vízjogi üzemeltetési engedélynek a vízjogi létesítési engedélyre való visszautalása, illetve az engedélyben annak rögzítése, hogy az előírt határértékek nem tarthatóak, nem értelmezhetőek akként, hogy a felperes a vízjogi üzemeltetési engedélynek megfelelően üzemeltette a szennyvíztisztító telepet.
- [54] A jogerős ítélet nem tartalmaz arra vonatkozó indokolást, hogy az észszerűség elvére hivatkozva értékelt tények az objektív felelősség alapján álló bírságolásra milyen jogszabályi rendelkezések alapján hatnak ki, így az alperes kellő alappal hivatkozott a Kp. 85. § (2) bekezdésében, valamint 92. § (1) bekezdés *b)* pontjában foglaltak megsértésére.
- [55] A Kúria érdemben nem vizsgálta az alperes által a 35700/8267/2017.ált számú vízjogi üzemeltetési engedélyezési eljárás kapcsán kifejtetteket, mivel a hivatkozott eljárást befejező 35700/8267-11/2017.ált. számú határozat a periratok között nem áll rendelkezésre. A jogerős ítélet tényállása a vízjogi üzemeltetési engedély e második módosításáról – a keresettel támadott közigazgatási határozatban foglaltakkal összhangban – annyit rögzíti, hogy ennek értelmében a vízjogi üzemeltetési engedély 2021. december 31. napjáig érvényes. Ezt a tényt a felek a perben nem vitatták, így azt a Kúria – a keresettel támadott határozatban és a jogerős ítélet indokolásában foglaltak alapján – a tényállás részévé tette, míg a kibocsátási határértékeket az alaphatározatban, azaz a KDTVH-1166-2014. iktatószámom kiadott vízjogi üzemeltetési engedélyben foglaltak szerint ismertette jelen végzés tényállásában. Tény, hogy a vízjogi üzemeltetési engedély tartalmaz a felperesre vonatkozó előírásokat, azonban a második módosító határozat

- ismeretének hiányában ezen előírásoknak a 2021. évre vonatkozó pontos tartalma jelen felülvizsgálati eljárásban nem állapítható meg.
- [56] A vízjogi üzemeltetési engedély kiadásának jogszerűsége nem képezi jelen közigazgatási per tárgyát, ezért a Kúria nem vizsgálta az alperes felülvizsgálati kérelmének azon érvelését, miszerint a vízjogi üzemeltetési engedély kiadása kötelező volt, illetve a felperes felülvizsgálati ellenkérelmében tett azon állítást, hogy az engedélyt a jogszabályi feltételek teljesülésének hiányában nem kell kiadni.
- [57] A Korm. rendelet 31. § (1) bekezdésében foglalt jogsértés megvalósulása szempontjából a vízjogi üzemeltetési engedélyben meghatározott kibocsátási határértékeknek és azok vizsgált időszakban való, méréssel – jelen perbeli esetben önellenőrzési adatokkal – igazolt túllépésének van jelentősége. Ennélfogva az alperes azon hivatkozása, hogy a határértékek nem tarthatóságára vonatkozó következtetés az átépítésre kiadott 35700/7498-11/2015.ált. számú vízjogi létesítési engedélyben nem szerepel, olyan ténybeli vitatás, amely nem érinti a keresettel támadott határozat jogszerűségét, így a jogerős ítélet érdemét sem.
- [58] Az alperes helytállóan hivatkozott arra, hogy az Alaptörvény 28. cikke jogértelmezésre vonatkozó követelményt állapít meg és nem ad felhatalmazást jogalkotásra. A jogerős ítéletben a Kvt. 102/A. § (1) bekezdésében foglaltakon túlmutató, a Kvt.-ben és a Korm. rendeletben nem szabályozott mentesülés, továbbá az elévülés körében a jogsértő állapot megvalósulásának a vizsgált időszakot évekkel megelőző időpontban való meghatározása a tételes jogszabályi rendelkezésekkel szembenálló értelmezés. A jogszabályban meghatározott mentesülési okokon túl további mentesülési ok kialakítására jogalkalmazás során nincs törvényes lehetőség.
- [59] A Kúria a fentiekre figyelemmel a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [60] Az elsőfokú bíróságnak a megismételt eljárásban a felperessel szemben kiszabott vízszennyezési bírság jogszerűségét a 2021. évre érvényes vízjogi üzemeltetési engedélyben foglaltakra figyelemmel kell megvizsgálnia, így a 2014. július 4. napján kelt KDTVH-1166-026/2014. iktatószámú határozattal kiadott vízjogi üzemeltetési engedély mellett be kell szereznie annak 2021. december 31-ig érvényes meghosszabbításáról rendelkező határozatot (35700/8267-11/2017.ált. szám) is. A Szankció tv. 5. §-ában szabályozott elévülést a vízszennyezési bírsággal szankcionált időszakra figyelemmel kell vizsgálni. A 2021. évben elkövetett jogsértés vonatkozásában a 2014. évi vízjogi üzemeltetési engedély nem alapozza meg az elkövetés kezdő időpontját. A felperes által 2021. évben elkövetett jogsértés alapját a 2021. évi kibocsátásra vonatkozó önellenőrzési adatok képezik, így az elkövetés időpontja 2021. évtől korábbi évre nem nyúlhat vissza. A szubjektív elévülési idő szempontjából meg kell állapítani a tudomásszerzés időpontját, ennek során vizsgálni kell, hogy a 2021. évre vonatkozó vízszennyezési bírság kiszabásának alapjaként elfogadott önellenőrzés eredményéről mikor szerzett tudomást az elsőfokú hatóság. A Szankció tv. 5. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel nem elegendő az elévülési idő kezdetét megállapítani, hanem az elsőfokú bíróságnak azt is vizsgálni kell, hogy a hatóság végzett-e bármilyen eljárási cselekményt, amely az elévülést megszakította, s ha igen, akkor meg kell állapítani, hogy mikor kezdődött újra az elévülési idő. Amennyiben a Szankció tv. 5. §-ában foglalt rendelkezésekre figyelemmel elvégzett teljes körű vizsgálat alapján az elévülés bekövetkezett, úgy arra figyelemmel kell a felperes keresetét megítélni, elévülés hiányában pedig a jogsértő magatartás és a 2021. évre vonatkozó, módosított (meghosszabbított) üzemeltetési engedély összevetésével kell vizsgálni, hogy fennáll-e Kvt. szerinti mentesülési ok. Objektív felelősség esetén az irányadó jogszabályokban megállapított mentesülési ok fennállásának hiányában mentesülés megállapításának nincs helye.
- (Kúria Kfv.I.37.531/2023/10.)
- 93** **A Harmtv. 17/A. § (3) bekezdése szerinti hatósági végzést támadó keresetet a közigazgatási bíróság a Kp. 124. § (2) bekezdés c) és e) pontjára alapítottan nem bírálhatja el egyszerűsített perben [2017. évi I. törvény (Kp.) 124. § (1)–(3) bek.; 2007. évi II. törvény (Harmtv.) 117/A. § (1), (3) bek.].**
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] Az egyiptomi állampolgárságú felperes 2023. március 27-én érkezett a schengeni térség területére a spanyol hatóság által kiállított „C” típusú, 2023. március 23. és 2023. április 21. közötti érvényességi idejű, többszöri beutazásra és 90 napi tartózkodásra jogosító üzleti vízummal.
 - [2] A felperes 2023. április 4-én az elsőfokú hatóságnál egyéb célú tartózkodási engedély kiadása iránti kérelmet terjesztett elő, amelyben a belföldi kérelmezés alapjaként megjelölte, hogy anyósa jövedelemszerző célú tartózkodási engedély birtokában Magyarországon tartózkodik és szeretné, ha ő gyermekével huzamosabb ideig Magyarországon tartózkodjon. A kiskorú gyermek Magyarországon szeretne iskolába járni, megélhetésüket az anyósa teljeskörűen fedezni fogja.
 - [3] Az elsőfokú idegenrendészeti hatóság a 2023. április 12-én kelt végzésével a felperes tartózkodási engedély kiadása iránti kérelmét érdemi vizsgálat nélkül elutasította, mert a felperes nem igazolt olyan kivételes méltánylást érdemlő körülményt, amely a tartózkodási engedély kiadása iránti kérelem Magyarország területén történő benyújtását indokolná.
 - [4] A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes a 2023. május 15-én hozott 106-T-20621/1/2023. számú végzésében az elsőfokú végzést helybenhagyta. Kifejtette, hogy a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (a továbbiakban: Harmtv.) 17/A. § (2) bekezdésében a tartózkodási célok nem teljes körű felsorolása a jogalkotó azon szándékát hivatott kifejezni, hogy a tartózkodás céljának alátámasztásán túl valamennyi esetben a kivételes méltánylást érdemlő körülmény valószínűsítése és e körülmény fennállásának a hatóság részéről történő

megállapítása szükséges. A kúriai joggyakorlatnak megfelelően a méltányosság csak valóban méltányolható, kivételes körülmények igazolása esetén alkalmazandó. A kivételes méltánylást érdemlő körülmény nem eshet egybe a jogalkotó által a tartózkodási engedély kiadása körében elvárt feltételek teljesülésével.

- [5] Az, hogy a felperes anyósa érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkezik Magyarországon, továbbá szeretné, hogy az unokája és a felperes huzamos ideig Magyarországon tartózkodjon, önmagában nem értékelhető kivételes méltánylást igénylő körülménynek. A felperes „C” típusú vízum birtokában utazott be Magyarországra, majd itt kérelmezte a tartózkodási engedélyt, ahelyett, hogy a külképviseleten „D” típusú vízum és tartózkodási engedély iránti kérelmet nyújtott volna be.
- [6] A gyermek iskolába történő felvétele, továbbá a tanulmányok folytatása önmagában nem minősül önhibán kívüli, a kiutazást és a kérelem főszabály szerinti benyújtását akadályozó kivételes méltánylást érdemlő körülménynek.

A kereseti kérelem

- [7] A felperes eljárási és anyagi jogi jogséremlekre hivatkozással nyújtott be keresetet az alperes határozatával szemben. Keresetlevelében kérte tárgyalás tartását.

A peres eljárás releváns történései

- [8] A törvényszék az 5. alszámú végzésében tájékoztatta a feleket, hogy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 124. § (2) bekezdés c) pontja és (5) bekezdése alapján az ügyet egyszerűsített perben, tárgyaláson kívül bírálja el.
- [9] A felperes 7. alszámú iratában ismételtén kérte, hogy kereseti kérelmét az elsőfokú bíróság tárgyaláson bírálja el.
- [10] A törvényszék a 8. alszámú végzésében tájékoztatta a felperest – visszaulva az 5. alszámú végzésére –, hogy az ügyben a per tárgyát képező végzésre tekintettel az egyszerűsített perekre vonatkozó szabályok szerint jár el, így a Kp. 124. § (5) bekezdésére tekintettel nem vehető figyelembe a felperes tárgyalás tartása iránti kérelme.

Az elsőfokú ítélet

- [11] A törvényszék jogerős ítéletében a keresetet elutasította.
- [12] Elsődlegesen kifejtette, hogy a sérelmezett alperesi végzés a Harmtv. 17/A § (1) bekezdés a) pontjának kógens rendelkezése alapján került meghozatalra, így – a felperes érvelésével szemben – nem minősül mérlegelési jogkörben hozott döntésnek.
- [13] A Harmtv. 17/A. § (1) bekezdés a) pontja szerinti kivételes méltánylást érdemlő körülmény körében két konjunktív feltétel az irányadó, egyrészt annak egyértelműen a kérelmező személyén kívül álló okból szükséges bekövetkeznie, másrészt annak ténylegesen akadályoznia kell a harmadik országbeli állampolgárt a külföldi kérelmezésben.
- [14] Nem alapozza meg a kivételes méltányosságot az, ha a Magyarországon tartózkodási jogosultsággal rendelkező hozzátartozó szeretné, ha a család együtt lenne és egyúttal vállalja az itt tartózkodás költségeit. Szintén nem alapozza meg a méltányosságot, ha a

kérelmező gyermeke Magyarországon szeretné folytatni a tanulmányait.

- [15] A felperes a gyermeke iskoláztatási bizonyítványát a másodfokú végzés meghozatalát követően csatolta, így azt a Kp. 78. § (4) bekezdésére tekintettel nem lehetett figyelembe venni.
- [16] Helytállóan mutatott rá az alperes arra, hogy a felperes üzleti célból kiállított vízum birtokában utazott be Magyarországra, ahelyett, hogy a külképviseleten eleve „D” típusú vízum és egyéb célú tartózkodási engedély kiadását kérte volna.
- [17] A külföldi kérelmezés miatti kiutazás időtartama illetőleg annak anyagi vonzata önmagában nem értékelhető kivételes méltánylást érdemlő körülményként, csak úgy, mint a külképviseleten előterjesztett kérelem – esetleges – elhúzódoó ügyintézési határideje sem.
- [18] A törvényszék ítélete [30] bekezdésében rögzítette, hogy az ügy egyszerűsített perben való elbírálása a Kp. 124. § (2) bekezdés c) pontján, a tárgyaláson kívüli elbírálás a Kp. 124. § (5) bekezdésén alapul.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [19] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet elsődlegesen annak hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítása, másodlagosan annak megváltoztatása, az alperesi végzés megsemmisítése és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezése iránt.
- [20] Álláspontja szerinti igazolt és bizonyított olyan kivételesen méltányolható körülményt, amely megakadályozza őt a származási országába történő kiutazásban, illetve a kérelme jogszabály által előírtak szerinti benyújtásában. Ha gyermekével együtt vissza kell térnie származási országába, akkor a gyermek folyamatos magyarországi tanulmányai megszakadnának, ellehetetlenülnének, amely a gyermeke testi, erkölcsi, és értelmi fejlődését veszélyeztetné.
- [21] Az alperes a Harmtv. 17/A § (3) bekezdésében foglalt 8 napos határidőt jelentősen túllépve hozta meg végzését.
- [22] Az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon, egyszerűsített perre való hivatkozással bírálta el a kereseti kérelmét, annak ellenére, hogy kifejezetten kérte tárgyalás tartását.
- [23] A Kp. 124. § (2) bekezdés e) pontja külön is nevesíti, hogy idegenrendészeti ügyben a harmadik országbeli állampolgárok, illetve azok családtagjai számára kérelmezett, kilencven napot meg nem haladó tervezett tartózkodásra jogosító vízummal kapcsolatos perben kell alkalmazni a Kp. egyszerűsített perre vonatkozó rendelkezéseit. Ez a jogszabályhely jelen esetben nem alkalmazható, mert az elsőfokú hatóság felé kilencven napot meghaladó tervezett tartózkodásra jogosító kérelem került előterjesztésre.
- [24] Előadta a felperes, hogy gyermeke ügyében a Fővárosi Törvényszék tárgyalás tartásával hozott ítéletet, tehát nem alkalmazta az egyszerűsített perre vonatkozó rendelkezéseket.
- [25] A fentiekben túl az elsőfokú bíróság a Kp. 85. § (5) bekezdését nem vizsgálta a mérlegelési jogkörben megvalósított közigazgatási cselekmény jogszerűsége tárgyában, hogy az alperes hatáskörét a mérlegelésre való felhatalmazásának keretei között

- gyakorolta-e, továbbá a mérlegelés szempontja és azok okszerűsége az iratokból megállapíthatók-e.
- [26] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [27] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [28] A Kp. 120. § (5) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [29] A felperes felülvizsgálati kérelmében eljárási-és anyagi jogi jogszabálysértésekre hivatkozott. A Kúriának elsődlegesen abban az eljárásjogi kérdésben kellett döntenie, hogy az elsőfokú bíróság jogszerűen bírálta el a keresetet egyszerűsített perben, avagy nem.
- [30] Az egyszerűsített perre irányadó szabályokat a Kp. 124–126. §-ai tartalmazzák.
- [31] A Kp. 124. § (2) bekezdése értelmében a bíróság törvény eltérő rendelkezésének hiányában egyszerűsített perben jár el
- a hatósági igazolvánnyal, a hatósági bizonyítvánnyal, valamint – a tevékenység gyakorlásához szükséges köztestületi vagy más szervezeti nyilvántartás és az ingatlan-nyilvántartás kivételével – a hatósági nyilvántartás vezetésével kapcsolatos perben,
 - a kizárólag a hatósági eljárás egyéb résztvevőinek keresete alapján indult perben,
 - a járulékos közigazgatási cselekménnyel, továbbá a közigazgatási szerv visszautasító vagy az eljárást megszüntető döntésével kapcsolatos perben,
 - a felozlatás kivételével a gyülekezési joggal kapcsolatos perben,
 - a harmadik országbeli állampolgárok, illetve azok családtagjai számára kérelmezett kilencven napot meg nem haladó tervezett tartózkodásra jogosító vízumra vonatkozó perben,
 - a hadköteles fegyver nélküli katonai szolgálat iránti kérelmével kapcsolatos perben.
- [32] A Kp. 124. § (3) bekezdése szerint a bíróság egyszerűsített perben bírálhatja el a pert, ha a felperes ezt a keresetlevélben kéri és az alperes védiratában nem ellenzi. Az ügy egyszerűsített perben való elbírálásáról a bíróság ebben az esetben végzést hoz. A 124. § (5) bekezdése alapján az egyszerűsített pert a bíróság tárgyaláson kívül bírálja el.
- [33] A Kp. 124. § (2) bekezdése azokat az esetköröket rögzíti, amikor a közigazgatási bíróság köteles az egyszerűsített per szabályai szerint eljárni. A 124. § (3) bekezdése szabályozza azt az esetet, amikor a bíróság meghatározott feltételek esetén egyszerűsített perben bírálhatja el a keresetet, azonban ekkor a bíróság mérlegelésétől függ az egyszerűsített perben történő eljárás választása.
- [34] Az elsőfokú bíróság ítéletében a Kp. 124. § (2) bekezdés *c)* pontjára alapította az ügy egyszerűsített perben való elbírálását, azonban ezen belül nem jelölte meg döntésének alapját.
- [35] A Harmtv. 17/A § (1) bekezdés *a)* pontja kimondja, a Magyarország területén tartózkodó harmadik országbeli állampolgár kérelme – ha a törvény másként nem rendelkezik – abban az esetben engedélyezhető, ha eleget tesz a 13. § (1) bekezdés *a)* pontjában, valamint *c)–i)* pontjában foglalt feltételeknek és a kivételes méltánylást érdemlő körülményt igazolta. A 17/A § (3) bekezdés *a)* pontja rögzíti, az idegenrendészeti hatóság az (1) bekezdésben foglaltak szerint előterjesztett tartózkodási engedély kiadása iránti kérelmet nyolc napon belül érdemi vizsgálat nélkül végzéssel elutasítja, ha megállapítja, hogy az (1) bekezdés *a)* pontjában foglalt feltétel nem igazolt.
- [36] Az elsőfokú idegenrendészeti hatóság a felperes tartózkodási engedély kiadása iránti kérelmét a Harmtv. 17/A § (1) bekezdés *a)* pontja, (2) bekezdése és (3) bekezdés *a)* pontja szerint utasította el érdemi vizsgálat nélkül, mert véleménye szerint a felperes által előadottak nem alkalmasak a különös méltánylást érdemlő körülmény alátámasztására, így a belföldi kérelmezés nem jogszerű.
- [37] A Kúria hangsúlyozza, a per annak tárgyából következően nem minősül járulékos közigazgatási cselekménnyel kapcsolatos pernek.
- [38] Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 46. §-a a kérelem visszautasítására, míg 47. §-a az eljárás megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseket határozza meg.
- [39] Az elsőfokú idegenrendészeti hatóság a Harmtv. 17/A §-ában rögzített speciális eljárási rendben a 17/A § (1) bekezdésében foglaltak szerint előterjesztett tartózkodási engedély kiadása iránti kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításáról döntött, végzése nem minősül a kérelem Ákr. 46. §-a szerinti visszautasításának vagy az eljárás Ákr. 46. §-ában szabályozott megszüntetésének.
- [40] A felülvizsgálati bíróság rámutat, a fentiekből következően jelen perben nem alkalmazható a Kp. 124. § (1) bekezdés *c)* pontja.
- [41] A Kúria ezt követően vizsgálta a Kp. 124. § (2) bekezdésében foglalt további pontok alkalmazásának lehetőségét. A 124. § (2) bekezdés *a)*, *b)*, *d)* és *f)* pontjai nem irányadók, ugyanakkor a *e)* pont egy idegenrendészeti ügytípusra vonatkozik. E szerint egyszerűsített perben jár el a bíróság a harmadik országbeli állampolgárok, illetve azok családtagjai számára kérelmezett, kilencven napot meg nem haladó tervezett tartózkodásra jogosító vízummal kapcsolatos perben.
- [42] A Harmtv. 16. § (1) bekezdése értelmében az érvényes tartózkodási vízummal vagy nemzeti vízummal rendelkező harmadik országbeli állampolgár a vízumban foglalt tartózkodási idő lejártát követően Magyarország területén történő tartózkodásra – ha e törvény másként nem rendelkezik – tartózkodási engedéllyel jogosult. A 16. § (2) bekezdése szerint, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a tartózkodási engedély százyolcvan napon belül kilencven napot meghaladó, de legfeljebb kettő év határozott időtartamú tartózkodásra jogosít Magyarország területén.
- [43] A Kp. 124. § (2) bekezdés *e)* pontja kilencven napot meg nem haladó tervezett tartózkodásra jogosító vízummal kapcsolatos perre vonatkozik, ugyanakkor jelen perben a felperes nem vízumot, hanem tartózkodási engedélyt kért, amely kilencven napot meghaladó időtartamú tartózkodásra jogosít Magyarország területén. Ezért a perre nem irányadó a Kp. 124. § (2) bekezdés *e)* pontja.

- [44] A felperes keresetlevelében nem kérte a per egyszerűsített perben történő elbírálását, erre tekintettel a Kp. 124. § (3) bekezdése sem alkalmazható.
- [45] A Kúria szerint – a fent kifejtetteknek megfelelően – a kereset egyszerűsített perben történő elbírálásának sem a kógens, sem a mérlegeléstől függő jogszabályi feltételei nem valósulnak meg, ezért a törvényszék egyszerűsített perben történő eljárása sérti a Kp. 124. §-át.
- [46] A nem megfelelő performa szerinti eljárás az ügy érdemére kiható lényeges eljárási szabálysértésnek minősül, ezért a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontját alkalmazva.
- [47] Az ügy érdemi elbírálására kiható eljárási szabálysértés miatt a Kúria a felülvizsgálati kérelem érdemi kifogásait nem vizsgálhatta.
- [48] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a felperes keresetéről a normál közigazgatási peres eljárás szabályai szerint kell döntenie tárgyalás tartásával.

(Kúria Kfv.III.37.668/2023/6.)

94 Az Mt. 80. § (2) bekezdésének munkavállalói felmondás esetén történő alkalmazásakor – amennyiben nem áll fenn a rendelkezésre állási és munkavégzési kötelezettség teljesítése alóli mentesülési ok – utolsó munkában töltött napnak az a nap számít, amikor a munkavállaló utoljára volt köteles a munkavégzési kötelezettségének eleget tenni [2012. évi I. törvény (Mt.) 80. § (2) bek.; 2017. évi I. törvény (Kp.) 78. § (2) bek.].

A felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperessel határozatlan idejű munkaviszonyban álló munkavállaló 2021. október 4-én a munkaidő végén a munkahelyén elhelyezett gyűjtőládába egy 2021. október 5-i keltezésű írásbeli felmondást helyezett el, amelynek indokaként közölte, hogy egészségi állapota miatt a felperesnél nem tud munkát végezni. Kérte a kilépő dokumentumai megküldését és elmaradt járandósága megfizetését. A felperes a felmondást 2021. október 5-én átvette, és ezt követően a munkavállalót sms üzenetben tájékoztatta arról, hogy amennyiben felmondással kívánja megszüntetni a munkaviszonyát, a 30 napos felmondási idő alatt munkavégzési kötelezettség terheli. Ennek ellenére a munkavállaló a felmondási idő alatt a munkahelyén nem jelent meg, munkát nem végzett. A felperes a munkavállalónak munkavégzésre irányuló felszólítást nem küldött; 2021. november 2-án és 11-én az adóhatóság felé a biztosítási jogviszony szünetelését jelentette be a 2021. október 5-től november 5-ig tartó időszakra. Miután munkavállalói felmondás folytán a munkavállaló munkaviszonya 2021. november 5-én megszűnt, a felperes a bérfizetési kötelezettségének 2021. november 9-én eleget tett, a jogviszony megszüntetésekor kiállítandó igazolásokat 2021. november 10-én kiadta.
- [2] Az alperes a 2022. augusztus 19-én meghozott határozatában a felperest figyelmeztetésben részesítette. Megállapította, hogy a felperes az utolsó

munkában töltött naptól, azaz 2021. október 5-től számított 5 munkanapon belül nem adta ki a munkavállaló részére a jogviszony megszüntetésekor kiállítandó igazolásokat, és nem tett eleget elszámolási kötelezettségének sem, ezzel megsértette a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 80. § (2) bekezdését. Az alperes a szankció alkalmazását a közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Szankciótv.) 2. § (3) bekezdésére és a foglalkoztatást elősegítő szolgáltatásokról és támogatásokról, valamint a foglalkoztatás felügyeletéről szóló 2020. évi CXXXV. törvény (a továbbiakban: Fftv.) 9. § (3) bekezdésére alapította.

A felperes keresete és az alperes védirata

- [3] A felperes elsődlegesen a határozat megváltoztatását és a figyelmeztetés mellőzését, másodlagosan a határozat megsemmisítését, valamint az alperes perköltség megfizetésére kötelezést kérte. Álláspontja szerint jogsértést nem követett el; az alperes az Mt. 80. § (2) bekezdését tévesen alkalmazta.
- [4] Az alperes védiratában a kereset elutasítását kérte a támadott határozat indokait fenntartva. Kiemelte, hogy a munkavállaló már a felmondásában jelezte, hogy 2021. októbertől nem fog munkát végezni, amit a felperes tudomásul vett; a munkavállalót munkavégzésre nem szólította fel, majd a jogviszony szünetelését jelentette be. A munkavállaló magatartásának jogszerűségi vizsgálata nem tartozik a hatóság hatáskörébe.

A bíróság ítélete

- [5] A bíróság a keresetet elutasította, rendelkezett a perköltség és az illeték viseléséről.
- [6] A bíróság a kereseti kérelem korlátai között vizsgálta, hogy a felperes eleget tett-e az Mt. 80. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének. Abból kiindulva, hogy a munkaviszony munkavállalói felmondással szűnt meg, arra a következtetésre jutott, hogy a felperest terhelő elszámolási és igazolási kötelezettség határidejét a munkavállaló utolsó munkában töltött napjától kellett számítani. A munkavállaló már a felmondásban közölte, hogy 2021. október 5-étől egészségi állapota miatt nem tud munkát végezni. Ezt követően a felperes tudatta ugyan a munkavállalóval, hogy a felmondási idő alatt munkavégzési vagy távollétének igazolási kötelezettsége terheli, azonban a munkavállalót nem hívta fel megjelenésre, és a távollét igazolása hiányában csupán a jogviszony szünetelését jelentette be az adóhatóság felé. Ezen tények alapján az alperes helyesen vonta le azt a következtetést, hogy a felperes tisztában volt azzal, miszerint a munkavállaló munkavégzésére a felmondási idő alatt nem számíthat. Erre figyelemmel a munkavállaló utolsó munkában töltött napjának 2021. október 4. napja minősült, amiről a felperes a 2021. október 5-én átvett felmondásból tudomást szerzett, és mivel a munkavállalóval aznap történt üzenetváltásból sem vonhatott le más következtetést, az Mt. 80. § (2) bekezdése alapján a 2021. október 4-től számított 5. munkanapig, azaz 2021. október 11-ig volt köteles az elszámolási és igazolási kötelezettségét teljesíteni. Mindezt a munkavállaló munkavégzési és munkakör

átadási, valamint együttműködési kötelezettségének esetleges megsértése nem befolyásolhatta, mivel az Mt. e munkavállalói kötelezettségszegésekhez más jogkövetkezményt ír elő.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [7] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan a jogerős ítélet megváltoztatását és a megtámadott közigazgatási cselekmény megsemmisítését, az eljárt közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését kérte az Mt. 80. § (2) bekezdése, a 6. § (2) bekezdése és a Kp. 78. § (2) bekezdése bíróság általi megsértése miatt.
- [8] Kiemelte, hogy az utolsó munkában töltött nap és a munkaviszony utolsó napja nem feltétlenül esik egybe, és ezekben az esetekben nyer értelmet az Mt. 80. § (2) bekezdésének első fordulata. A munkaviszony munkáltató általi felmondása esetén ugyanis a munkáltató köteles a munkavállalót legalább a felmondási idő felére felmenteni, és különbözik a két időpont akkor is, ha a munkáltató a felmondási idő egy részére kiadja a munkavállaló szabadságát. Jelen esetben azonban arról volt szó, hogy a munkavállaló annak ellenére, hogy a munkáltató nem mentette fel a munkavégzési kötelezettsége alól, és munkavégzési kötelezettsége a felmondási idő alatt is fennállt, a munkavégzés helyétől távol maradt és távollétét nem is igazolta. Téves és jogszabálysértő a bíróság azon értelmezése, hogy ilyen esetben az utolsó munkában töltött nap az, amikor a munkavállaló utoljára ténylegesen munkát végzett. Egy ilyen értelmezés jogbizonytalanságot eredményezne, a munkáltató nem feltétlenül tudna az Mt. 80. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének az ott megjelölt határidőben eleget tenni. Az utolsó munkában töltött nap csak olyan nap lehet, amelyet követően a munkavállaló jogszerűen nem végez munkát. Jelen esetben azonban a munkavállaló jogellenesen járt el.
- [9] A felszólítás elmaradása nem mentesítette a munkavállalót a munkavégzési kötelezettség teljesítése alól. A munkavállaló keresőképes volt, annak eldöntése pedig, hogy a munkaszüneti szabály szerinti munkaköre betöltésére egészségügyileg alkalmas-e, foglalkozás-egészségügyi orvos kompetenciájába tartozó kérdés. Kiemelte azt is, hogy az illetékes adóhatóság felé a munkavállaló biztosításának szünetelését utólag jelentette be, ezért ez a tény sem szolgálhat annak alátámasztására, hogy annak tudatában járt el, hogy a munkavállaló már nem fog munkát végezni. A munkavállaló jogellenesen nem tett eleget munkavégzési kötelezettségének, és magatartása súlyosan sértette az Mt. 6. § (2) bekezdésében a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítésére előírt jóhiszeműség és tisztesség elvét, továbbá kölcsönös együttműködési kötelezettséget.
- [10] A bíróság azon túl, hogy helytelenül értelmezte az Mt. 80. § (2) bekezdését, nem megfelelően értékelte az eljárás során becsatolt azon üzenetváltást sem, amely a felperes és a munkavállaló között 2021. október 5-én 9:29 óra és 10:49 óra között zajlott. Ennek tartalma ugyanis egyértelműen azt mutatja, hogy a munkavállaló tudatában volt annak, miszerint kötelezettségszegést követ el, és magatartása

jogellenes. Ezen okirati bizonyíték nem megfelelő értékelése miatt a bíróság tévesen állapította meg, hogy az alperes határozata jogszerű volt.

- [11] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását és a felperes perköltség megfizetésére kötelezését kérte.
- [12] Az alperes a határozatában foglaltakat és a peres eljárás során előadott álláspontját változtatlanul fenntartotta. Kiemelte, hogy a 2021. október 5-én kelt, kézzel írott munkavállalói felmondásban a munkavállaló akaratnyilvánítása egyértelmű volt. Leírta, hogy egészségügyi állapota nem engedi, hogy tovább dolgozzon az áruházban, ezért kérte a kilépő dokumentumokat és elmaradt járandóságainak postázását. Ebből egyértelműen arra lehetett következtetni, hogy a munkáltató a munkavállaló munkavégzésére a továbbiakban nem számíthat. A bizonyítékok azt is alátámasztották, hogy a továbbiakban a felperes a munkavállalót nem szólította fel munkavégzésre. Erre figyelemmel a kilépő dokumentumokat és az elmaradt járandóságot az Mt. 80. § (2) bekezdésében leírtaknak megfelelően az utolsó munkában töltött naptól számított 5. munkanapon ki kellett volna adnia.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [13] A felülvizsgálati kérelem megalapozott az alábbiak szerint.
- [14] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése és a Kp. 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem keretei között eljárva vizsgálta, hogy a bíróság a tényállást helyesen állapította-e meg, és az alapján az Mt. 80. § (2) bekezdését helytállóan értelmezte-e.
- [15] Az Mt. 80. § (2) bekezdése szerint a munkaviszony felmondással történő megszüntetésekor legkésőbb az utolsó munkában töltött naptól, egyébként legkésőbb a munkaviszony megszűnésétől számított 5. munkanapon a munkavállaló részére ki kell fizetni a munkabérét, egyéb járandóságait, valamint ki kell adni a munkaviszonyra vonatkozó szabályban és egyéb jogszabályokban előírt igazolásokat.
- [16] A Kúria megállapította, hogy a bíróság az Mt. 80. § (2) bekezdésének értelmezéséhez szükséges körben a tényállást feltárva állapította meg, hogy a munkavállaló a munkaviszony felmondására irányuló jognyilatkozatát 2021. október 5-én közölte a felperessel, majd a felperes sms üzenetben tájékoztatta a munkavállalót arról, hogy amennyiben felmondással kívánja megszüntetni a munkaviszonyát, a 30 napos felmondási idő alatt munkavégzési kötelezettség terheli, ennek ellenére a munkavállaló a felmondási idő alatt munkát nem végzett, és munkaviszonya 2021. november 5-én megszűnt. A felperes ezen tényeket maga sem vitatta, a Kp. 78. § (2) bekezdésének sérelmét azért állította, mert azzal nem értett egyet, hogy melyik nap számít az adott tényállás mellett a munkában töltött utolsó napnak. Ez azonban nem a tényállás értékeléséhez, hanem a feltárt tények jogi értékeléséhez tartozó körülmény, emiatt a Kp. 78. § (2) bekezdésének sérelmét megállapítani nem lehetett.
- [17] Az alperes határozata jogszerűségének megítéléséhez azt kellett elöntenie, hogy munkavállalói felmondás esetén mikortól kell számítani a munkabér, egyéb járandóságok kifizetésére, valamint az igazolások kiadására előírt

- öt munkanapot, azaz melyik nap minősül az utolsó munkában töltött napnak.
- [18] Az Mt. a munkáltatói és munkavállalói felmondáshoz társít egy hosszabb időtartamot: a felmondási időt, és ennek következtében a munkaviszonyt a jognyilatkozat közlésénél későbbi időpontban, a felmondási idő elteltével rendeli megszüntetni. Az Mt. 68. § (1) bekezdése szerint a felmondási idő legkorábban a felmondás közlését követő napon kezdődik, és annak tartama az Mt. 69. §-a értelmében harminc – munkáltatói felmondás esetén legalább harminc – nap. Ennélfogva az utolsó munkában töltött nap – amint arra a felperes helyesen hivatkozott is – nem feltétlenül esik egybe a munkaviszony megszüntetésének napjával, tekintettel arra, hogy ilyenkor lehetőség van a szabadság kiadására, illetve munkáltatói felmondás esetén a munkavállalót a munkavégzés alól legalább a felmondási idő felére fel kell menteni [Mt. 70. § (1) bekezdés].
- [19] Az Mt. 68. § (1) bekezdéséből és 69. § (1) bekezdéséből az következik, hogy munkavállalói felmondás esetén a munkaviszony – további munkáltatói intézkedés hiányában – a felmondás közlését követő naptól számított harminc nap elteltével szűnik meg. A munkavállalónak a felmondási időben munkavégzési kötelezettsége van, ami azt jelenti, hogy a munkavállaló – hacsak nem áll fenn olyan ok, ami miatt mentesül a rendelkezésre állási és munkavégzési kötelezettségének teljesítése alól [Mt. 55. § (1) bekezdése] – köteles munkát végezni, ezért a munkában töltött utolsó napja többnyire egybeesik a munkaviszony utolsó napjával.
- [20] Az Mt. 80. § (2) bekezdésében meghatározott időtartam kezdő napjának meghatározásakor ezért abból a jogszerű helyzetből kell kiindulni, hogy a munkavállaló a felmondását követő felmondási idő alatt fennálló munkavégzési kötelezettségének eleget tesz, erre figyelemmel a munkáltató bérfizetési és igazolás-kiadási kötelezettsége is csak attól a naptól számítható, amikor a munkavállaló utoljára köteles a munkavégzési kötelezettségét teljesíteni. Az Mt. 80. § (2) bekezdésében szabályozott, a felmondás esetére meghatározott határidő számításánál nem annak van jelentősége, hogy a munkavállaló ténylegesen mikor dolgozott utoljára, hanem annak, hogy amennyiben az Mt. szabályainak megfelelően jogszerűen jár el, úgy mi az utolsó munkában töltött nap.
- [21] A perbeli esetben a munkavállaló 2021. október 5-én közölte a felperessel a felmondását, ezért október 6-tól számított 30 napig még fennállt a munkaviszonya, és ezen belül megjelenési, rendelkezésre állási és munkavégzési kötelezettség terhelt az Mt. 52. § (1) bekezdés a)–c) pontjai alapján. A peradatok szerint a munkavállaló ebben az időszakban keresőképes volt, annak pedig, hogy önmagát nem tartotta alkalmasnak egészségügyi okokból a munkavégzésre, jogi relevanciája nincs. A határozatlan idejű munkaviszony felmondása a munkavállaló részéről azzal a kötöttséggel jár, hogy – főszabály szerint, a felek ellenkező megállapodása hiányában – a felmondás közlésétől a felmondási idő leteltéig a munkáltató részére munkát kell végeznie. Amennyiben a munkavállaló ezt a kötelezettségét megszegi, jogellenesen jár el, amelyre a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság jogszerű intézkedést nem alapíthat.
- [22] A bíróság a fentebb kifejtettekre figyelemmel az Mt. 80. § (2) bekezdése téves értelmezésével tekintette jogszerűnek az alperes határozatát, ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az ügyben eljáró bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [23] A megismételt eljárásban a bíróságnak az alperesi határozat jogszerűségéről a fentiekben kifejtett értelmezés alapján kell döntenie.

(Kúria Kfv.III.45.104/2023/6.)

95 A kisajátítási hatóság azzal, hogy a felpereseket két ízben is tájékoztatta arról, hogy a szakértői véleménnyel kapcsolatos kérdéseiket és észrevételeiket legkésőbb a kisajátítási tárgyaláson tehetik meg, eleget tett az Ákr. 5. § (2) bekezdés a) pontja szerinti kötelezettsége első fordulatának (ügyféli jogok és kötelezettségek megismerésének biztosítása), de nem tett eleget a második fordulat szerinti alapvető követelménynek, amely szerint a hatóságnak az ügyféli jogok gyakorlását elő kell segítenie. Az Ákr. ezen alapvető rendelkezése azt a kötelezettséget rója a hatóságra, hogy ha a felperesek a kisajátítási tárgyaláson a kártalanítási összeget valamely része tekintetében kifogásolják, a kifogás pontos tartalmát a hatóságnak tisztáznia kell [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bek.; 2007. évi CXXIII. törvény (Kstv.) 26. § (3) bek.; 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 5. § (2) bek. a) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A II. rendű alperes jogelődje közlekedési infrastruktúra fejlesztése közérdekű cél megvalósítása érdekében kisajátítás iránti kérelmet terjesztett elő az I. rendű alperesnél az I. rendű felperes tulajdonát képező .../11, .../13, .../14, .../15 hrsz.-ú és a II. rendű felperes tulajdonát képező /18 hrsz.-ú ingatlanok részterületeire vonatkozóan.
- [2] Az I. rendű alperes a kisajátítással érintett ingatlanok vonatkozásában 2023. január 12. és 2023. március 28. napjain kisajátítási tárgyalást tartott, amelyen tájékoztatta a felperesek képviselőjében eljáró, a perben nem álló személyt, hogy a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Kstv.) 26. § (3) bekezdése szerint a szakértői véleménnyel kapcsolatos kérdéseket és észrevételeket az ügyfelek legkésőbb a tárgyaláson tehetik meg, illetve tájékoztatta, hogy a kisajátítási tárgyalás berekesztése után nincs további lehetőség arra, hogy a szakvéleménnyel kapcsolatban további nyilatkozatot, észrevételeket tegyenek.
- [3] A felperesek meghatalmazottja a kisajátítási tárgyalásokon akként nyilatkozott, hogy csereingatlant kér, illetve hivatkozott a művelési költség nagymértékű megemelkedésére, amiért kártérítést kért, annak összegét a 30 évre vonatkozóan elmaradt jövedelemkiesés összegében jelölte meg. Egyes perbeli ingatlanok tekintetében további kártérítési igénnyel élt a művelési ág változása miatti többletköltség okán. A .../11 hrsz.-ú ingatlan vonatkozásában a 2023. március 28. napján megtartott tárgyaláson a felperesek meghatalmazott képviselője a művelési költség nagymértékű megemelkedése miatti értékcsökkenést 28%-ban

- jelölte meg, továbbá az autópálya miatti mérgező gázok okán a csökkenő termésátlag miatt külön is kért kártalanítást.
- [4] Az I. rendű alperes helyt adott a II. rendű alperes kisajátítási kérelmének és az SZ/152/00085-2/2023. számú határozatával az I. rendű felperes tulajdonát képező, .../15 helyrajzi számú ingatlan 2 374 m² nagyságú területét közérdekű célra kisajátította. Az I. rendű felperest megillető kisajátítási kártalanítás összegét a kisajátított földterületért 800 038 forintban, a kisajátítással kapcsolatos értékvesztéseként a visszamaradt ingatlanrész értékcsökkenéséért 55 288 forintban, a mező- és erdőgazdasági művelés alatt álló ingatlant érintő folyó gazdasági évben elvégzett munkák és egyéb ráfordítások költségéért 47 480 forintban, mindösszesen 902 806 forintban állapította meg. Az I. rendű alperes ezen határozatát utóbb, a 2023. március 10. napján kelt, SZ/152/00085-7/2023. számú határozatával – a mezei leltár alapján – akként módosította, hogy a folyó gazdasági évben elvégzett mező- és erdőgazdasági munkák és egyéb ráfordítások költségét 258 766 forintban határozta meg, ezáltal a kisajátítási kártalanítás teljes összege 1 114 092 forintra módosult.
- [5] Az I. rendű alperes SZ/152/00083-2/2023. számú és az azt kijavító SZ/152/00083-7/2023. számú határozatával a II. rendű felperes tulajdonát képező, /18 helyrajzi számú ingatlan 12 297 m² nagyságú területét közérdekű célra kisajátította. A II. rendű felperest megillető kisajátítási kártalanítás összegét a kisajátított földterületért 4 328 544 forintban, a visszamaradt ingatlanrész értékcsökkenéséért 0 forintban, a mező- és erdőgazdasági művelés alatt álló ingatlant érintő folyó gazdasági évben elvégzett munkák és egyéb ráfordítások költségéért 245 940 forintban, mindösszesen 4 574 484 forintban állapította meg. Az I. rendű alperes ezen határozatát a 2023. március 10. napján kelt, SZ/152/00083-8/2023. számú határozatával – a mezei leltár alapján – akként módosította, hogy a folyó gazdasági évben elvégzett mező- és erdőgazdasági munkák és egyéb ráfordítások költségét 1 340 373 forintban határozta meg, ezáltal a kisajátítási kártalanítás teljes összege 5 668 917 forintra módosult.
- [6] Az I. rendű alperes SZ/152/00086-14/2023. számú határozatával kijavított 2023. április 6. napján kelt, SZ/152/00086-11/2023. számú határozatával az I. rendű felperes tulajdonát képező, .../14 helyrajzi számú ingatlan 1 788 m² nagyságú területét közérdekű célra kisajátította. Az I. rendű felperest megillető kisajátítási kártalanítás összegét a kisajátított földterületért 602 556 forintban, a kisajátítással kapcsolatos értékvesztéseként a visszamaradt ingatlanrész értékcsökkenéséért 148 520 forintban, a mező- és erdőgazdasági művelés alatt álló ingatlant érintő folyó gazdasági évben elvégzett munkák és egyéb ráfordítások költségéért 100 128 forintban, mindösszesen 851 204 forintban állapította meg.
- [7] Az I. rendű alperes 2023. április 6. napján kelt, SZ/152/00087-10/2023. számú határozatával az I. rendű felperes tulajdonát képező, .../13 helyrajzi számú ingatlan 1 727 m² nagyságú területét közérdekű célra kisajátította, az I. rendű felperest megillető kisajátítási kártalanítás összegét a kisajátított földterületért 581 999 forintban, a kisajátítással kapcsolatos értékvesztéseként a visszamaradt ingatlanrész értékcsökkenéséért 38 971 forintban, a mező- és erdőgazdasági művelés alatt álló ingatlant érintő folyó gazdasági évben elvégzett munkák és egyéb ráfordítások költségéért 96 712 forintban, mindösszesen 717 682 forintban állapította meg.
- [8] Az I. rendű alperes 2023. április 6. napján kelt, SZ/152/00084-10/2023. számú határozatával az I. rendű felperes tulajdonát képező, /11 helyrajzi számú ingatlan 2 593 m² nagyságú területét közérdekű célra kisajátította. Az I. rendű felperest megillető kisajátítási kártalanítás összegét a kisajátított földterületért 873 841 forintban, a kisajátítással kapcsolatos értékvesztéseként a visszamaradt ingatlanrész értékcsökkenéséért 50 489 forintban, a mező- és erdőgazdasági művelés alatt álló ingatlant érintő folyó gazdasági évben elvégzett munkák és egyéb ráfordítások költségéért 145 208 forintban, mindösszesen 1 069 538 forintban állapította meg.
- [9] A fentiekben túlmenően határozataiban az I. rendű alperes a .../11, .../13 és .../14 helyrajzi számú ingatlanok részleges kisajátítása kapcsán elutasította a felperesek csereingatlannal történő kártalanítás iránti kérelmét a felperesek és a kisajátítást kérő II. rendű alperes megegyezésének hiánya miatt.

A felperesek keresetei és az alperesek védíratái

- [10] A határozatokkal szemben a felperesek keresetet terjesztettek elő, amelyekben kérték az I. rendű alperes határozatainak megváltoztatását. Kereseteikben vitatták a kisajátítással érintett területszerek forgalmi értékét, a kisajátítással kapcsolatos értékvesztéseként a visszamaradt ingatlanrészek értékcsökkenésének mértékét, továbbá új kártalanítási jogcímként kérték a 2022. évi gazdasági év elmaradt termésének hasznai kapcsán általuk megjelölt összeg figyelembevételét. A per során indítványozták a megelőző eljárásban eljáró szakértő kirendelését a kisajátított ingatlan forgalmi értéke és a visszamaradt területrész értékcsökkenésének megállapítása érdekében.
- [11] Az I. rendű alperes a határozatokban foglaltak fenntartása mellett a keresetek elutasítását kérte.
- [12] A II. rendű alperes kérte a felperesek kereseteinek elutasítását.

A jogerős ítélet

- [13] Az eljáró bíróság jogerős ítéletével a felperesek kereseteit elutasította.
- [14] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (4) bekezdésére és az ahhoz fűzött Kommentárra hivatkozva kifejtette, mivel a felperesek megismerték a kisajátításról rendelkező határozat alapjául szolgáló szakértői véleményt, valamint a kisajátítási tárgyalásra szabályszerűen meg lettek idézve, ezért lehetőségük lett volna, hogy együttműködjenek a hatósággal a tényállás feltárása érdekében, a nyilatkozattétel jogával élhettek. Amennyiben azonban a felperesek a szakértői véleményben foglaltakat sérelmezik valamely körülmény folytán, azonban annak előadásától elzárkóztak a közigazgatási eljárásban, úgy a közigazgatási perben már nem hivatkozhatnak ezen körülményekre. A Kstv. 26. § (3) bekezdésére utalva kiemelte, a szakértői véleménnyel kapcsolatos kérdéseket és

- észrevételeket az ügyfelek legkésőbb a tárgyaláson tehetik meg. Kifejtette, a szakértői véleményben foglaltak érdemi vitatása hiányában a kisajátítási hatóság nem kerül olyan helyzetbe, hogy a kisajátítással érintettek aggályait az eljárásban érdemben megvizsgálhassa. Rögzítette, a felperesek képviseletében eljáró meghatalmazott a kisajátítási tárgyaláson az arról készült jegyzőkönyv tanúsága szerint a beszerzett szakvélemény tekintetében sem az ingatlanok fajlagos forgalmi értékeit, sem a visszamaradt ingatlanrészek értékcsökkenésének összegét nem vitatta – noha az általa aláírt jegyzőkönyv tanúsága szerint a felperes képviselője több alkalommal is tájékoztatva lett arról, hogy a vonatkozó jogszabályi előírások alapján a szakvéleményre vonatkozó észrevételeit legkésőbb a kisajátítási tárgyaláson teheti meg. A felperesi képviselő a kisajátítási tárgyaláson pusztán a csereingatlanokra vonatkozó igényét adta elő és jelezte azt, hogy nagyobb művelési költséggel jár számára a kisajátítás ténye, ezért erre vonatkozóan kártalanításra tart igényt. Ezen előadást azonban nem lehet akként értékelni, hogy a felperesek nem értettek egyet a kisajátítással érintett területrészek forgalmi értékével, valamint a visszamaradt ingatlanrészek értékcsökkenésének mértékével. Rámutatott, a felperesek kisajátítási tárgyaláson tett észrevételei a cserével történő kisajátításra [Kstv. 13. § (1) bekezdés], és a magasabb várható művelési költségek miatti járulékos költségekből fakadó kártalanításra [Kstv. 21/A. § (1) bekezdés c) pontja] vonatkoztak, míg a kereseti kérelmeik a kisajátított ingatlanrészek forgalmi értékét [Kstv. 9. § (3) bekezdés a) pontja], valamint a visszamaradt ingatlanrészek értékcsökkenésének mértékét [Kstv. 19. § (1) bekezdés c) pontja], tehát a kártalanítás teljesen eltérő jogcímeit érintette. Mivel tehát a megelőző közigazgatási eljárásban, a kisajátítási tárgyaláson a felperesek a kereseti hivatkozásaikat nem adták elő, ezért azokra először a közigazgatási perben alappal már nem hivatkozhattak.
- [15] A felperesek azon kifogása tekintetében, amely szerint a kisajátítási tárgyaláson megjelent képviselőjük nem kapott kellően részletes tájékoztatást a szakvéleményben foglaltakkal kapcsolatban, rámutatott, egyfelől az I. rendű alperes a kisajátítási tárgyalást megelőzően megküldte a felperesek részére a szakvéleményt, másfelől a tárgyaláson jelen lévő meghatalmazott az eljárási jogszabályokról – a jegyzőkönyv tanúsága szerint – részletes kioktatásban részesült, illetőleg a tárgyaláson maga a szakértő is jelen volt, ezáltal a meghatalmazott nem volt elzárva a további kérdések feltevésétől, melyre azonban – szintén a jegyzőkönyv tanúsága szerint – nem került sor.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelmek**
- [16] A jogerős ítélettel szemben a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen az eljárási bíróság jogerős ítéletének megváltoztatását, és I. rendű alperes SZ/152/00085-2/2023. számú, SZ/152/00083-2/2023. számú, illetve azt kijavító SZ/152/00083-7/2023. számú, SZ/152/00086-11/2023., SZ/152/00087-10/2023. számú, SZ/152-00084-10/2023. számú határozatainak megsemmisítését, és az I. rendű alperes új eljárások lefolytatására kötelezését kérték. A felperesek másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárási bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérték. Azt állították, hogy a jogerős ítélet sérti az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 1. §-át, 2. § (1) bekezdését, (2) bekezdés a) pontját, 5. § (2) bekezdés a) pontját, 6. § (1) bekezdését, 38 §-át, az Alaptörvény XXIV. cikk 1. bekezdését, a XIII. cikk (2) bekezdését, a Kstv. 19. § (1) és (2) bekezdéseit, 20. § a) és b) pontjait, a 21/A. § (1) bekezdését, 27. § (1) bekezdését, 29. § (1) bekezdését.
- [17] Az Ákr. 2. § (1) bekezdésére, (2) bekezdés a) és b) pontjaira, az 5. § (2) bekezdés a) pontjára és 6. §-ára hivatkozva kifejtették, e rendelkezések szigorú és egyértelmű kötelezettséget rónak a közigazgatási hatóságra az eljárás során, amely kiegészül az Alkotmány XXIV. cikkéből eredő tisztességes módon történő ügyintézés kötelezettségével is.
- [18] Álláspontjuk szerint az egyik eldöntendő kérdés, hogy a kisajátítási tárgyalások során a felperesek képviseletét ellátó meghatalmazott nyilatkozata tartalma szerint a szakértői véleménynek a kisajátított ingatlan forgalmi értéke és a visszamaradt területrészt értékcsökkenése mértéke vitatásának minősül-e, továbbá, hogy az I. rendű alperes képviseletében eljáró ügyintéző tisztességesen, jóhiszeműen, a többi résztvevővel együttműködve járt-e el a kisajátítási tárgyalás során, rendeltetésszerűen gyakorolta-e hatáskörét és előmozdította-e, hogy a felperesek, mint ügyfelek jogaikat megismerhessék és ennek ismeretében tegyék meg nyilatkozataikat. E tekintetben arra is utaltak, hogy a hatóság részéről eljáró ügyintézővel szemben a felperesek képviseletét laikus személy látta el.
- [19] Állításuk szerint a meghatalmazott képviselőjük a kisajátítási eljárás tárgyát képező valamennyi perbeli ingatlan vonatkozásában tartalma szerint vitatta a szakértői vélemény megállapításait akkor, amikor a művelési költség nagymértékű megemelkedésére és 30 évre vonatkozó elmaradt jövedelmére hivatkozva kártérítést kért, illetve további kártérítési igényt jelölt meg a művelési ág változása miatti többletköltsége miatt.
- [20] Hivatkoztak arra is, hogy a .../11 hrsz. alatti ingatlan vonatkozásában a 2023. március 28. napján megtartott kisajátítási tárgyaláson a jegyzőkönyv tanúsága szerint a felperesek meghatalmazott képviselője a visszamaradt terület értékcsökkenését 28%-os mértékben jelölte meg. E körben előadták, a meghatalmazott képviselőjük arról tájékoztatta őket, hogy a 2023. március 28. napján megtartott kisajátítási tárgyalásokon valamennyi kisajátítással érintett ingatlan vonatkozásában kifejezetten megjelölte a visszamaradt területrészt értékcsökkenésének százalékos mértékét is, ami állításuk szerint az eljáró ügyintéző mulasztása miatt maradt ki a többi kisajátítási tárgyalási jegyzőkönyvből. Arra is kitértek, hogy a kisajátítási tárgyalásokról készült jegyzőkönyvek egyike sem tartalmazza a felperesek meghatalmazott képviselőjének azon nyilatkozatát, hogy a szakértői véleménnyel egyetért, akár a kisajátítással érintett területrészek forgalmi értéke, akár a visszamaradt ingatlanrészek értékcsökkenése mértéke vonatkozásában. Ezzel szemben a kisajátítási

- tárgyalásokon a jelenlévő Molnár Albert igazságügyi szakértő minden esetben reagált arra, hogy miért tartja fenn a visszamaradt terület értéksökkenése mértékére vonatkozó szakértői megállapításait. Azt állították, hogy az I. rendű alperes és az eljáró bíróság megsértették az Ákr. 38. §-át.
- [21] Kiemelték, a közigazgatási eljárás során érvényesülő alapelvek figyelembevételével a kisajátítási tárgyalásokon a közigazgatási hatóság részéről jelenlévő ügyintéző akkor járt volna el helyesen, ha miután a felperesek meghatalmazott képviselője laikusként megtette észrevételeit a szakértői vélemény megállapításával szemben, tételesen, egyenként nyilatkoztatja a meghatalmazott képviselőt a Kstv. 19., 20. és 21/A. §-ában írt jogcímek figyelembevételével arra, hogy jogcímenként tegye meg nyilatkozatát, akként, hogy azzal egyetért-e vagy vitatja. Kifogásolták, hogy a felperesek képviselőjében eljáró meghatalmazott képviselőt az eljáró ügyintéző nem tájékoztatta arról, hogy a Kstv. csak a törvényben meghatározott jogcímeket ismer el a kisajátítási igény vonatkozásában, illetve a kialakult bírói gyakorlat szerint, ha az ügyfél vagy a képviselőjében eljáró meghatalmazott személy nem a törvényben meghatározott jogcím hivatkozással vitatja a szakértői véleményt, akkor ezt később már a bírósági eljárásban nem teheti meg.
- [22] Érvelésük szerint az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésében szabályozott teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás alapelvéből következően a laikus ügyfelet a hatóság képviselőjében eljáró ügyintézőnek tájékoztatnia kellett volna a Kstv.-ben szabályozott jogcímeiről és arról, hogy amennyiben valamelyik jogcímen elmulasztja a kisajátítási eljárás során az igénye megjelölését, akkor azt később nem teheti meg. Minderre tekintettel érvelésük szerint az ügyintéző nem járt el tisztességesen és jóhiszeműen akkor, amikor a felperesek meghatalmazott képviselőjét nem hívta fel arra, hogy jogcímenként tegye meg a nyilatkozatát. Az eljáró bíróság pedig jogszabálysértően járt el, mert a kisajátítási hatóság ügyintézőjének eljárását jogszerűnek minősítette.
- [23] Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Kifejtette, alaptalan a felperesek azon hivatkozása, miszerint már a 2023. január 12. napján tartott tárgyaláson is említette a felperes az értéksökkenést, viszont az az ügyintéző mulasztása miatt nem került a jegyzőkönyvbe. Ezzel szemben előadta, hogy a felperes a 2023. szeptember 25. napján tartott tárgyaláson saját maga ismerte el mulasztását, elmondása szerint a jegyzőkönyvet aláírás előtt nem olvasta el. Kiemelte, a felperes mulasztása nem eshet az I. rendű alperes terhére. Hangsúlyozta, a nyilatkozatokból egyértelműen megállapítható, hogy a felperes képviselője a kisajátított ingatlan forgalmi értékét nem vitatta, csereingatlant kért helyette, a szakvéleményt nem kifogásolta. Osztotta e körben a jogerős ítélet megállapításait. Rámutatott, a felperesnek a közigazgatási eljárásban több ízben lehetősége volt arra, hogy elmondja, nem ért egyet a megállapított forgalmi értékkel, a visszamaradó ingatlan értéksökkenésével, értesült ugyanis a szakértői véleményről, a tárgyaláskitűző végzésről, valamint a tárgyaláson nem volt elzárva további kérdések feltevésétől. Erre azonban a jegyzőkönyv tanúsága szerint nem került sor. E tekintetben idézte és osztozta a jogerős ítélet megállapításait. Hangsúlyozta, a felperes számára megküldésre került tárgyaláskitűző végzés tartalmazta az Ákr. 13. § (1) bekezdését, amely szerint az ügyfél meghatalmazást adhat az eljárásban jogban jártas szakember számára. Végül kifejtette, az I. rendű alperes ügyintézőjének eljárása jogszerű volt, a felperest jogairól, valamint kötelezettségeiről többször tájékoztatta, a tárgyalási jegyzőkönyv tanúsága szerint pontról pontra felolvasásra, és megismertetésre került a szakértő által javasolt forgalmi érték meghatározása, a kisajátítással kapcsolatos értékvesztés, azt a felperes képviselője helybenhagyólag aláírta.
- [24] A II. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Kiemelte, a felperes meghatalmazottja a kisajátítási tárgyalásokon nemcsak részletes kioktatást kapott, de az általa felvetett kérdésekre, észrevételekre a tárgyalásra megidézett szakértő azonnal reagált is. A szakértő jegyzőkönyvben rögzített válaszai alapján megállapítható, hogy a szakértő valamennyi ingatlan esetében fenntartotta a szakvéleményben foglaltakat, mivel a felperes meghatalmazottja nem bocsátott rendelkezésre olyan bizonyítékokat a kisajátítási tárgyaláson, amelyek a szakvélemény megalapozatlanságát támasztották volna alá. A felperesi felvetésekre adott szakértői válaszokat követően pedig a felperes meghatalmazottja további bizonyítási indítványt nem tett a szakvélemény vitatása kapcsán, a tárgyalási jegyzőkönyveket elfogadta és aláírta. Rámutatott, a felperes meghatalmazottjának tárgyaláson előadott és az általa is jóváhagyott jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozata egyrészt nem tekinthető a szakvélemény vitatásának, másrészt az I. rendű alperes a jogszabályok által megkövetelt, megfelelő és teljes körű kioktatást nyújtotta a felperes meghatalmazottja részére, amelynek megtörténtét maga a felperes meghatalmazottja nyugtázta a jegyzőkönyv aláírásával. Egyetértett azzal az ítéleti és az I. rendű alperes megállapítással, hogy a felperes mulasztása nem eshet az I. rendű alperes terhére.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [25] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint érdemben alapos.
- [26] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelmek keretei között vizsgálta felül.
- [27] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben kifogásolták egyrészt, hogy a kisajátítási tárgyaláson tett nyilatkozataik tartalmára figyelemmel a jogerős ítéletben foglalt megállapítással szemben a szakértői véleményt vitatták, továbbá, hogy az I. rendű alperes kisajátítási tárgyalás során eljáró ügyintézője nem az Ákr. alapelveinek megfelelően, tisztességesen, jóhiszeműen és a felperesek jogainak előmozdításának szem előtt tartásával járt el, így sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése is.
- [28] A Kúria megállapította, hogy az I. rendű alperes a kisajátítási tárgyalásra idéző végzéseiben a felpereseket minden esetben tájékoztatta arról, hogy a szakértői véleménnyel kapcsolatos valamennyi kérdést, észrevételt a tárgyalás napjáig tehetik meg,

- bizonyítékaikat ezen időpontig kell előterjeszteniük, idézve a Kstv. 26. §-ának rendelkezéseit. Ezen túlmenően az I. rendű alperes a kisajátítási tárgyalásokon is tájékoztatta a felperesek meghatalmazott képviselőjét – egyebek mellett – a Kstv. 26. § (3) bekezdéséről.
- [29] A kisajátítási tárgyaláson felvett jegyzőkönyvekből az volt megállapítható, hogy a felperesek meghatalmazott képviselője előadta, hogy a kisajátított ingatlanrészek forgalmi értéke helyett csereingatlant kér, kifogásolta a megemelkedett művelési költséget, és egyes ingatlanok tekintetében a művelési ág változtatása miatt többletköltséget is igényelt. Mindezek mellett a .../11 hrsz.-ű ingatlan tekintetében a művelési költség megemelkedésére történt hivatkozást követően az értékcsökkenést 28%-ban kérte megállapítani. Ezen felvetésekre a szakértő a kisajátítási tárgyaláson nyilatkozott, fenntartva a szakértői véleményében foglaltakat.
- [30] Az eljáró bíróság jogerős ítéletében arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperesi képviselő a kisajátítási tárgyaláson kizárólag a csereingatlanokra vonatkozó igényét adta elő és jelezte a megnövekedett művelési költséget, amelyre tekintettel kártalanításra tartott igényt. Ezt azonban nem lehet akként értékelni, hogy a felperesek nem értettek egyet a kisajátítással érintett területek forgalmi értékével, valamint a visszamaradt ingatlanrészek értékcsökkenésének mértékével. Rámutatott arra is, a felperesek kisajátítási tárgyaláson tett észrevételei, illetve a kereseti kérelmeik a kártalanítás eltérő jogcímeit érintette.
- [31] A Kúria rámutat, az egyértelműen megállapítható volt a kisajátítási tárgyalások során felvett jegyzőkönyvekből, hogy a felperesek a kisajátítás során megállapított kártalanítás összegével nem értenek egyet, figyelemmel arra, hogy akkor, amikor a tárgyalás vezetője a felperesek képviselőjét felhívta arra, hogy a szakvéleményekkel kapcsolatban fejtsse ki a nyilatkozatát, a felperesek képviselője a kártalanítási összegeket, azok több eleme tekintetében vitatta. A felperesek képviselője továbbá a kisajátítási tárgyalások alkalmával egyetlen esetben sem nyilatkozott akként, hogy a megállapított kártalanítási összegeket elfogadja.
- [32] Az Ákr. 5. § (2) bekezdés *a*) pontja deklarálja, hogy a hatóság biztosítja az ügyfél számára, hogy jogaikat és kötelezettségeiket megismerhessék, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását.
- [33] A Kúria hangsúlyozza, a hatóság Ákr. 5. § (2) bekezdés *a*) pontja szerinti kötelezettsége nem merül ki abban, hogy a kisajátítási tárgyalásra történő idéző végzésben, továbbá a kisajátítási tárgyaláson tájékoztatja a felpereseket a Kstv. 26. § (3) bekezdéséről, vagyis arról, hogy a szakértői véleménnyel kapcsolatos kérdéseket és észrevételeket az ügyfelek legkésőbb a tárgyaláson tehetik meg. Az Ákr. 5. § (2) bekezdés *a*) pontjának alapvető rendelkezése ugyanis nemcsak azt írja elő, hogy a hatóságok az ügyfelek jogainak és kötelezettségeinek megismerését biztosítják, hanem ezen túlmenően kötelezettséget is megfogalmaz a hatóság irányába, amikor deklarálja, hogy a hatóság kötelezettsége az is, hogy az ügyféli jogok gyakorlását elősegítse.
- [34] Ez pedig a perbeli esetre vonatkoztatva azt a kötelezettséget róta az I. rendű alperesre, hogy miután a felperesek képviselője a kisajátítási tárgyaláson megtette nyilatkozatát, amelyből kétséget kizáróan megállapítható volt, hogy a felperesek nem értenek egyet a megállapított kártalanítási összeggel, a hatóság tisztázza, hogy a felperesek a kártalanítási részelemek melyikével nem értenek egyet. A Kúria e körben utal az Ákr. 38. §-ára, amely előírja a kérelem tartalma szerinti elbírálásának kötelezettségét, ami megerősíti az I. rendű alperes azon kötelezettségét, hogy tisztázza az egyes ügyféli nyilatkozatok pontos tartalmát.
- [35] Az I. rendű alperes tehát azzal, hogy a felpereseket két ízben is tájékoztatta a Kstv. 26. § (3) bekezdésének rendelkezéséről, eleget tett az Ákr. 5. § (2) bekezdés *a*) pontja szerinti kötelezettsége első fordulatainak (ügyféli jogok és kötelezettségek megismerésének biztosítása), de nem tett eleget a második fordulat szerinti alapvető követelménynek, amely szerint a hatóságnak az ügyféli jogok gyakorlását elő kell segítenie. A perbeli esetben ennek alapján az I. rendű alperes kötelezettsége arra terjedt volna ki, hogy tisztázza a felperesi képviselő nyilatkozatának pontos tartalmát, egyértelműsítve, hogy a felperesek melyik kártalanítási jogcímen megállapított összegekkel nem értenek egyet.
- [36] A felperesek nem vitásan nem vettek igénybe jogi képviseletet a kisajátítási eljárásban, ilyet azonban sem a Kstv., sem más releváns jogszabály nem ír elő, ez tehát a felpereseken nem kérhető számon. Ilyen esetben azonban a hatóságok kifejezetten kötelesek az Ákr. ügyféli jogok megismertetésére és előmozdításának biztosítására vonatkozó kötelezettségüknek ennek megfelelően eleget tenni.
- [37] A Kúria hangsúlyozza, mindez nem azt jelenti, hogy az I. rendű alperestől minden ügyben az lenne elvárható, hogy a kártalanítás tekintetében az egyes jogcímekre lebontva hívja fel az ügyfeleket nyilatkozattételre, hanem azt jelenti, hogy az I. rendű alperes arra köteles, hogy az adott helyzetben szükséges módon segítse elő az ügyfelek jogainak előmozdítását, ami a perbeli esetben a felperesek kifogásai pontos tartalmának tisztázása lett volna. Mind a hatóságnak, mind a bíróságnak figyelemmel kell lenni arra, hogy a kisajátítás valójában a tulajdonjog (egy alapjog) elvonása, így az eljárásba beépített garanciák érvényesülésének különös jelentősége van.
- [38] Az I. rendű alperes perbeli eljárása az Ákr. 5. § (2) bekezdés *a*) pontjának megsértése mellett az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmét is eredményezte, figyelemmel arra, hogy a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog részeleme, hogy a hatóság az ügyfelek jogainak gyakorlását az adott helyzetben szükséges módon elősegítse.
- [39] A jogerős ítélet ezért tévedett, amikor azzal érvelt, hogy a felperesek meghatalmazottja nem tanúsított együttműködő magatartást, a perbeli helyzetben ugyanis a felperesek képviselője, élve a Kstv. és a kisajátítási tárgyalásra idéző végzés szerinti nyilatkozattételi jogával, a kisajátítási tárgyaláson előadta, hogy a szakértői véleményt kifogásolja. Az ítéleti érveléssel szemben a perbeli esetben az I. rendű alperes mulasztott azért, hogy az előadott nyilatkozatok valódi tartalmát nem tisztázta.
- [40] A fentiekben kifejtettek tekintetével pedig helytállóan hivatkozott a felülvizsgálati kérelem az Ákr. alapelveinek, 38. §-ának és az Alaptörvény

- XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való jog megsértésére.
- [41] A felperesek hivatkozásával szemben azonban az Akr. 6. §-a nem sérült, mert az nem a hatósággal, hanem az ügyféllel és az eljárás többi szereplővel szembeni követelményeket deklarálja. Ugyanígy alaptalanul hivatkoztak arra a felperesek, hogy az ügyintéző mulasztása miatt maradtak ki lényeges körülmények a jegyzőkönyvekből, mert a jegyzőkönyveket a felperesek meghatalmazottja a jegyzőkönyvek tanúsága szerint helybenhagyólag aláírta, az állítólagosan kimaradt részeket nem kifogásolta.
- [42] A fentiekben kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján úgy változtatta meg, hogy az I. rendű alperes határozatait megsemmisítette, és az I. rendű alperest új eljárások lefolytatására kötelezte.
- [43] Az I. rendű alperesnek a megismételt eljárások során a felpereseket a megismétlendő kisajátítási tárgyalásokon tájékoztatni kell az egyes kártalanítási jogcímeiről, és ahhoz képest kell felvenni a nyilatkozataikat arra vonatkozóan, hogy mely kártalanítási jogcímeket és milyen okból kifogásolják. Az I. rendű alperesnek pontosan tisztáznia kell, hogy a felperesek melyik kártalanítási részelemeket, milyen körben vitatják.

(Kúria Kfv.IV.37.724/2023/8.)

96 Az adóhatósági határozat jogorvoslati tájékoztatásának alkalmasnak kell lennie a jogorvoslati jog gyakorlásának elősegítésére. A megtévesztő adóhatósági tájékoztatással okozati összefüggésben álló hatálytalanság jogkövetkezményeként a tisztességes hatósági eljárás és a jogorvoslatihoz való jog érvényesülése érdekében a fellebbezés visszautasításának nincs helye [2017. évi CLL. törvény (Air.) 6. §, 73. § (1) bek. b) pont; Alaptörvény XXIV. Cikk (6) bek., XXVIII. Cikk (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperesi gazdasági társaság tulajdonában áll az /1. helyrajzi számú, kivett kemping és épületei megnevezésű ingatlan.
- [2] D. község önkormányzatának jegyzője, mint elsőfokú adóhatóság a H/2790-2/2020. és a H/2790-4/2020. számú határozataival a felperes ingatlan utáni telekadó kötelezettségét 2015–2018. adóévekre 23 196 900 Ft/év, a 2019–2020. adóévekre, illetve ezt követően 22 719 700 Ft/év összegben állapította meg. A határozatokban az elsőfokú adóhatóság azt a tájékoztatást adta, hogy a fellebbezésnek 15 napon belül van helye és elektronikus úton történő ügyintézésre a jogszabály lehetőséget biztosít.
- [3] A felperes a határozatokat 2020. április 7. napján elektronikus úton vette át, majd azok ellen – jogi képviselő igénybevétele nélkül – 2020. április 16-án postai küldeményként fellebbezést terjesztett elő. Az elsőfokú adóhatóság számú H/2790-5/2020. számú iratával arról tájékoztatta a felperest, hogy a fellebbezés az elektronikus út mellőzésére tekintettel hatálytalan. Ezt követően a felperes a fellebbezést 2020. április 29-én elektronikus ísmételt benyújtotta, egyben igazolási kérelmet is előterjesztett.

- [4] Az elsőfokú adóhatóság a felperes igazolási kérelmét a H/2790-9/2020. számú végzésével elutasította. A fellebbezés alapján eljárás alperes a PE/040/01657-5/2020. számú 2020. július 14-én véglegessé vált végzésével az elsőfokú végzést indoklási részében megváltoztatta, a döntés egyéb rendelkezéseit hatályában fenntartotta. Az igazolási kérelmet elutasító végzés ellen előterjesztett keresetet az elsőfokú bíróság a 17.K.702.719/2020/17. számú jogerős ítéletével elutasította. A felperes felülvizsgálati kérelme alapján eljárás Kúria a Kfv.I.35.591/2021/10. számú végzésével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban 2023. március 24-én meghozott 17.K.700.690/2022/28. számú jogerős ítéletével a keresetet elutasította, a Kúria a felperes ezen jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmének befogadását a 2023. október 25-én meghozott Kfv.I.35.232/2023/3. számú végzésével megtagadta.
- [5] Az elsőfokú adóhatóság a felperes adókövető határozatok elleni fellebbezését a H/2790-12/2020. számú végzésével érdemi vizsgálat nélkül, annak elkésztettsége okán visszautasította. A fellebbezés alapján eljárás alperes a PE/040/01657-10/2020. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta.
- [6] Végzését az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLL. törvény (a továbbiakban: Air.) 53. §-ára, a 124. § (1) bekezdésére, a 126. § (2) bekezdésére és a 48. § *d*) pontjára, az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. Törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) 1. § 23. és 48. pontjára, 9. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjára és a 108. § (5) bekezdésére alapította.
- [7] Indokolása szerint a felperes fellebbezése elkésztett, mert a határozat 2020. április 7-i átvételére tekintettel a fellebbezési határidő 2020. április 22-én lejárt. A felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a fellebbezési határidő a határozatokban foglaltakkal szemben – az utólagos adómegállapításra tekintettel – nem 15, hanem 30 nap. Kifejtette, hogy az elsőfokú adóhatóság nem végzett adóellenőrzést, a telekadót a felperes adatbejelentése alapján vetette ki, így a fellebbezési határidőt az elsőfokú adóhatóság helytállóan jelölte meg 15 napban. Nem fogadta el a felperes álláspontját a körben sem, hogy az adókövető határozatok jogorvoslati tájékoztatása megtévesztő azáltal, hogy a fellebbezés elektronikus előterjeszthetőségének lehetőségét, és nem kötelezettségét tartalmazza. A felperes, mint gazdálkodó szervezet elektronikus kapcsolattartásra kötelezett, a jogorvoslati jogot nem a hatóság tájékoztatása, hanem a jogszabály keletkezteti, így a felperes köteles lett volna fellebbezését elektronikus úton előterjeszteni.

A felperes keresete és az ellenkérelem

- [10] Keresetlevelében megismételte fellebbezésében foglalt álláspontját, hogy a perbeli ingatlan után az építményadót és az idegenforgalmi adót már megfizette, így a telekadó fizetési kötelezettség az adótöbbszörözés tilalmába ütközik. Előadta, hogy a veszélyhelyzet okán a fellebbezés elektronikus előterjesztésének feltételi nem voltak adottak,

továbbá az adó utólagos megállapítására figyelemmel a fellebbezési határidő az általános 15 nap helyett 30 nap volt, ezért a fellebbezési határidőt nem mulasztotta el. Sérelmezte, hogy a fellebbezés visszautasítása ellenére az alperes az adókiadó határozatok érdemét illetően is állást foglalt, az alperes határozatában tévesen, az igazolási kérelmet jelölte meg az ügy tárgyának, továbbá tévesen állapította meg, hogy az elsőfokú határozatok jogorvoslati tájékoztatása a fellebbezés elektronikus úton történő előterjeszhetőségét és a fellebbezési határidőt illetően nem megtevesztő, valamint hivatkozott arra, hogy az alperesi határozat nem tartalmaz kelteztést, amely folytán az hiányos, és abból az ügyintézési határozat megtartottsága nem állapítható meg.

A jogerős ítélet

- [12] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével a keresetet elutasította.
- [13] Indokolása szerint a pernek nem volt tárgya az elsőfokú határozatok jogszabálysértő voltának a megállapítása, ugyanakkor kifejtette, hogy az adóhatóság nem folytatott a felperesnél adóellenőrzést, így az elsőfokú adóhatóság nem utólagos adómegállapítás, hanem az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 141. § (1) bekezdése, (6) bekezdés *b*) pontja és (7) bekezdése alapján a közhiteles nyilvántartási adatok alapján történő adómegállapítást végzett. Ennek következtében a határozatok elleni fellebbezés határideje 15 nap.
- [14] Megállapította, hogy az „alperes” nem sértette meg az Air. 81. § (1) bekezdésben foglalt, a jogorvoslat igénybevitelével kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségét, ugyanis a fellebbezés benyújtásával kapcsolatban tájékoztatást adott (a fellebbezés benyújtásának határidejéről, címzettjéről, a fizetendő illeték összegéről). Az elsőfokú határozat azt tartalmazza a fellebbezésről szóló tájékoztatást követően, hogy az elektronikus úton történő ügyintézésre jogszabályi lehetőséget biztosít, valamint az indokolási része azt, hogy az elektronikus ügyintézés lehetőségéről az E-ügyintézési tv., valamint az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Kormányrendelet rendelkeznek. Ebből azonban nem következik, hogy az elsőfokú adóhatóság megtevesztően adott tájékoztatást a fellebbezés benyújtásának lehetőségéről és módjáról. A fellebbezés benyújtásának módjáról való „tájékoztatás hiánya” nem minősíthető törvénysértőnek, ugyanis az E-ügyintézési tv. 1. § 23. pontjában foglaltak szerint a felperes, mint gazdálkodó szervezet elektronikus kapcsolattartásra kötelezett, nem minősül kezdő vállalkozásnak, így egy több mint két éve hatályban lévő jogszabállyal tisztában kellett, hogy legyen. A fellebbezés elektronikus úton való teljesítendőségét érintő információ-hiányra vagy a tájékoztatás pontatlanságára megalapozottan nem hivatkozhatott.
- [15] Az adóhatósági ügyek felperes számára kötelező elektronikus intézése nem a közigazgatási szerv határozatából, különösen nem az arról való tájékoztatásból fakad (azaz adóhatósági tájékoztatás megtörténte kérdésétől függetlenül ismerendő és önkéntesen megtartandó), hanem a törvény

keletkezteti. Az adóhatósági tájékoztatási kötelezettség nem korlátlan, hanem az Air. 6. §-a alapján (a jogérvényesítési lehetőségekre való figyelmeztetés mellett) a jogszabályok megtartásához szükséges tájékoztatást öleli fel, amely gazdasági társaság esetén jogi képviselő közreműködésének megtörténtétől függetlenül, valamint jogi képviselővel eljáró természetes vagy jogi személy adózók esetén kevésbé teljes körű egy gazdasági-vállalkozási tevékenységet nem folytató és/vagy jogi képviselővel nem rendelkező természetes személy adózókhoz képest.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

- [16] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperes PE/040/01657-10/2020. számú végzésének az elsőfokú végzésre kiterjedő hatályú megsemmisítését és az alperesnek a fellebbezés érdemi elbírálására való kötelezését kérte.
- [17] Előadása szerint jogerős ítélet sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdését, 28. cikkét, az Air. 73. §-át, 124. § (1) bekezdés *b*) pontját, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (2) bekezdését, továbbá jogkérdésben eltér a Kúria Kf.39.128/2020. számú ügyben hozott határozata [14]–[15] bekezdésében foglaltaktól és ellentétes a 7/2010. (XI. 8.) KK véleményben, illetve a 9/2017. (IV. 18.) AB határozatban a fentiekkel lényegében azonosan megfogalmazott állásponttal.
- [18] Előadta, hogy helytálló a jogerős ítélet [20] pontjának azon megállapítása, hogy az eljárásnak nem tárgya az adókiadó határozatok jogszabálysértő voltának megállapítása. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az eljárásnak ne lett volna tárgya az adómegállapítást tartalmazó határozatokban lévő jogorvoslati tájékoztatás törvényességének megítélése, hiszen éppen ez volt a felperesi kereset ténybeli alapja.
- [20] Kirívóan okszerűtlen, a logika szabályaival ellentétes a jogerős ítélet [28] pontjában írt következtetés, mely szerint nem volt megtevesztő a jogorvoslati tájékoztatás. Mind a határidőt, mind az ügyintézés módját illetően a tájékoztatás valótlan tartalmú, hiszen a fellebbezési határidő a törvény szerint nem 15, hanem 30 nap, az elektronikus ügyintézés pedig nem lehetőség, hanem kötelezettség. A jogorvoslati tájékoztatás tehát egyértelműen alkalmas volt arra, hogy annak címzettjét tévedésbe ejtse abban a tekintetben, hogy mely határidő alatt, és milyen módon élhet jogorvoslattal hiszen, ha nem kötelező az elektronikus ügyintézés, csupán lehetőség, akkor a felperes nem köteles elektronikus úton benyújtani a fellebbezését, azt megteheti más úton, tehát papír alapon is. A felperes ennek megfelelően járt el. Az nem igényel külön magyarázatot, hogy megtevesztő-e a kötelezettséget jogként megfogalmazni. Iratellenes továbbá a jogerős ítélet fenti pontja azért is, mert azt állítja, hogy a fellebbezés benyújtásának módjáról a határozatban nem volt tájékoztatás. Az elektronikus ügyintézés lehetőségéről való tájékoztatás egyben a fellebbezés benyújtásának módjára vonatkozó tájékoztatás is, hiszen a fellebbezés benyújtása vitathatatlanul az ügyintézés körébe tartozó fogalom.

[21] Vitatta a jogerős ítélet [29] pontjában írt elvárhatóságra utaló álláspontot is. Utalt a Kúria Kf.39.128/2020. számú határozatban foglaltakra, mely szerint a tájékoztatási kötelezettség a jogi képviselővel eljáró félre is vonatkozik, ezért e körben a bíróság a jogi képviselőt terhelő különös gondossági követelményekre sem hivatkozhat. A perbeli esetben a felperes jogi képviselő nélkül járt el, ezért az elsőfokú bíróság jogi képviselővel szembeni gondossági és elvárhatósági követelményekre alappal nem hivatkozhat. A valótlán tájékoztatásból eredően az ügyfelet hátrány nem érheti. Ez a másik oldalról azt jelenti, hogy az ügyfélnek nem kötelessége a jogszabályt jobban ismerni, mint a hatóságnak, tehát az ügyfél alappal feltételezheti, hogy ha a hatóság tájékoztatásának megfelelően, annak megszabott keretei között jár el, akkor eljárása jogszerű is, és a gondossági kötelezettsége nem terjedhet ki a hatóság jogszabályismerete megkérdőjelezésének kötelezettségéig. A felperes nem csupán akadályoztatva volt a fellebbezés elektronikus úton történő benyújtásában, hanem az írásban előterjesztett fellebbezést abban a hiszemben adta postára, hogy eljárása megfelel a jogszabályoknak, mivel az megfelelt a jegyző határozatában írtaknak, amiről viszont alappal feltételezte, hogy jogszerű. A felperes világos, azonban téves tájékoztatást kapott, hogy papír alapon is benyújthatja a fellebbezését. Az elektronikus út igénybevételére köteles személy esetében, bár az általa benyújtott iratot hatálytalannak kell tekinteni, ez csak abban az esetben értékelhető a kötelezett terhére, ha a hatálytalan okirat benyújtása nem a hatóság téves tájékoztatásán alapszik. A felperes önhibáján kívül, éppen az elsőfokú hatóság hibájából került sor a fellebbezés jogellenes módon, illetve elkészen történt benyújtására. Az önhiba hiánya még abban az esetben is megállapítható volna, ha a felperes késedelmére egyéb méltányolható ok megjelölésének hiányában került volna sor. Az Alaptörvény XXIV. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslati jog sérelmével jár, ha a közigazgatási határozat a jogorvoslatra nézve az ügyfelet félretájékoztatja, majd a valótlán tájékoztatásnak megfelelően eljáró ügyfelet a jogorvoslatihoz való jogától – éppen erre hivatkozva – a hatóság, és a bíróság is megfosztja.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [26] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [28] A Kúria rámutat, hogy a per tárgya az volt, hogy az alperes fellebbezést visszautasító, így a felperest a jogorvoslat igénybevételének lehetőségétől elzáró végzése jogszerű-e. E kérdés megválaszolásához – a kereset alapján – állást kellett foglalni egyrészt arról, hogy az adófizetésre kötelező határozatok elleni fellebbezési határidő hány nap, másrészt arról, hogy az elsőfokú határozatokban szereplő tájékoztatás mellett a felperes 15 napon papír alapon, illetve 30 napon belül elektronikusan előterjesztett fellebbezései alapján gyakorolhatja-e a jogorvoslati jogát.
- [29] Az első kérdést illetően rögzítendő, hogy az Air. 124. § (1) bekezdése kimondja, hogy „A fellebbezést és a fellebbezést alátámasztó bizonyítékokat az írásba foglalt döntés közlésétől számított tizenöt napon

belül, utólagos adómegállapítás esetén harminc napon belül lehet előterjeszteni. E rendelkezés vonatkozik a fellebbezés elektronikus úton történő benyújtására is.” Annak megállapításához ezért, hogy a tárgyi esetben a fellebbezési határidő 15 vagy 30 nap, jelentősége van annak, hogy az elsőfokú adóhatóság határozatait utólagos adómegállapítás keretében hozta-e meg.

- [30] Az Art. 18. §-a szerint „Az adózó az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe tartozó adó esetén az adókötelezettség keletkezését, annak bekövetkezésétől számított tizenöt napon belül – az erre a célra rendszeresített nyomtatványon – jelenti be az önkormányzati adóhatóságnak.” Ezt követően az önkormányzati adóhatóság az adózót az Art. 37. §-ának megfelelően nyilvántartásba veszi, és az Art. 46. § (1) bekezdés *d)* pontja, illetve 141. § (2) bekezdése alapján a telekadót kivetéssel megállapítja. Az Art. 141. § (6) bekezdés *b)* pontja szerint ha az adózó adatbejelentése, bejelentése, bevallása hiányos, valótlán vagy téves adatokat tartalmaz, az adóhatóság helyi adó esetében a (7) bekezdésben foglaltak szerint jár el. A (7) bekezdés alapján az önkormányzati adóhatóság az adót – a (4) bekezdésben foglaltaktól eltérően – a közhiteles nyilvántartások, továbbá az építésügyi hatóságnak az e törvény szerinti adatszolgáltatásából tudomására jutó adatok alapulvételével is megállapíthatja, ha a rendelkezésére álló adatok ismeretében a tényállás tisztázott. A (9) bekezdés szerint a kivetéses adó esetén az önkormányzati adóhatóság az utólagos adómegállapítás keretében feltárt tényállás alapján állapítja meg az ellenőrzési időszakot közvetlenül követő adóév(ek) adóját. Az ellenőrzési időszakra és az azt követő adóév(ek)re megállapított adó egy határozatba foglalható. Az Art. 142. § (1) bekezdése szerint „Az (adat)bejelentés, bevallás adatai alapján hozott határozat esetében vagy az (adat)bejelentés, bevallás elmaradása esetén az adómegállapításhoz való jog elévüléséig adóellenőrzésnek van helye. Adókülönbözet megállapításáról akkor hoz határozatot az adóhatóság, ha az (adat)bejelentés, bevallás adataitól vagy az abban feltüntetett körülményektől eltérő tényállást tár fel vagy az adózó (adat)bejelentési, bevallási kötelezettségét elmulasztotta.”

- [31] A felek között nem volt vitatott, hogy az elsőfokú adóhatóság a telekadó fizetési kötelezettséget megállapító határozatai kibocsátása előtt nem végzett a felperesnél adóellenőrzéseket, viszont a közigazgatási iratok alapján megállapítható, hogy a felperes a telekadó kivetése érdekében bevallást nem nyújtott be, ezért a jegyző a 2020. április 20-i iratával ennek 2015. adóévtől történő benyújtására szólította fel. A felperes válaszlevelében vitatta a telekadó kötelezettségét, ezt követően az elsőfokú adóhatóság adóellenőrzés lefolytatása nélkül, és ingatlan-nyilvántartási adatok beszerzését követően hozta meg az adó, és nem adókülönbözet megfizetésére kötelező határozatait, amelyek indokolási része – azok idézése nélkül – felsorolja a határozatokat megalapozó jogszabályhelyként az Art. adókiivetésről szóló 141. § (2) bekezdését, azonban az adó utólagos megállapításáról szóló 144. § (1) bekezdését és a 146. § (1) bekezdés *a)* és *b)* pontját is.

- [32] A Kúria hangsúlyozza, hogy a határozatok törvényessége nem tárgya a pernek, azonban a fellebbezési határidő meghatározásához elengedhetetlen az arról szóló kifejezett döntés, hogy a fellebbezéssel támadott határozatok adókivetésről vagy utólagos adómegállapításról rendelkeznek. Utólagos adómegállapításra az Art. 142. § (1) bekezdése szerint kizárólag ellenőrzés alapján kerülhet sor. Ezért a Kúria – kifejezetten csak a fellebbezési határidőről szóló döntés érdekében – a határozatok vizsgálatát követően arra az álláspontra helyezkedett, hogy az adóellenőrzés hiánya miatt utólagos adómegállapítást az elsőfokú adóhatóság nem végzett, ezért a döntései elleni fellebbezési határidő az Air. 124. § (1) bekezdése alapján 15 nap volt.
- [33] Figyelemmel arra, hogy a határozatok felperessel történő közlése 2020. április 7. napján történt, a fellebbezési határidő 2020. április 22. napján lejárt, így az elektronikus úton 2020. április 29-én előterjesztett fellebbezés – az igazolási kérelem elutasításáról szóló jogerős bírósági ítélet folytán – elkésettnek minősül, ezért annak visszautasítása az Air. 48. § *d*) pontja és 126. § (6) bekezdés *b*) pontja alapján jogszerű volt.
- [34] Ugyanakkor a felperes elsőként – postai úton – 2020. április 16-án, tehát a törvényes határidőben terjesztette elő fellebbezését, amely elkésettisége a fenti indokok alapján nem állapítható meg.
- [35] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú adóhatóság a fellebbezés előterjesztésének módjával kapcsolatban arról tájékoztatta a felperest, hogy „Elektronikus úton történő ügyintézésre a jogszabály lehetőséget biztosít.” Ez a tájékoztatás a határozatok záró részében azzal egészült ki, hogy „Az elektronikus ügyintézés lehetőségéről az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény, valamint az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet rendelkeznek.”
- [36] Az Air. az adóhatóság tájékoztatási kötelezettségéről, illetve az adózói jogok gyakorlásának előmozdításával kapcsolatos kötelezettségéről alapelvei szinten is rendelkezik, 6. §-ban kimondja, hogy az adózó részére – egyebek mellett - a jogszabályok megtartásához szükséges tájékoztatást kell adnia. Az Air. 36. § (2) bekezdése szerint – törvény eltérő rendelkezése hiányában - a kapcsolattartás formáját az adóhatóság tájékoztatása alapján az adózó választhatja meg. Figyelemmel arra, hogy a felperes gazdálkodó szervezetként elektronikus kapcsolattartásra volt kötelezett, ezért az adóhatóság általános tájékoztatási kötelezettsége – az adózói jogok gyakorlásának előmozdítása végett – kiterjed ezen kötelezettségre is. Az adóhatósági döntés rendelkező részének az Air. 73. § (1) bekezdés *b*) pontja szerint kötelező tartalmi eleme – egyebek mellett – a jogorvoslat igénybevételével kapcsolatos tájékoztatás is. Nem érheti el az adózói jogok gyakorlásának elősegítését az a tájékoztatás, amely törvényi kötelezettséget pusztán lehetőségként jelöl meg. Az Alkotmánybíróság a 9/2017. (IV. 18.) AB határozatában is rögzítette, hogy „[26] 1.4. A tájékoztatás jogszerűsége nem függetleníthető a közigazgatási eljárásban kötelezően érvényesülni rendelt több alapelvtől, mint a tisztességes ügyintézéshez való jogtól vagy a tájékoztatáshoz való jogtól. A tájékoztatás, kioktatás célja éppen az olyan ügyféli jogok, mint a jogorvoslatához való jog gyakorlásának – az eljárási törvényben meghatározott módon történő – elősegítése, másfelől az esetlegesen félrevezető tájékoztatás e jogelvek érvényesülése ellen hathat.” Ezért az elsőfokú határozatokban a fellebbezés előterjesztésének módjára vonatkozó adóhatósági tájékoztatás nem csak elégtelen, hanem megtévesztő is volt, és a felperesben alappal kelthette azt a téves képzetet, hogy a jogorvoslati jogát a fellebbezés postai úton való megküldésével is gyakorolhatja.
- [37] A felperes ezen tévedése pedig a tisztességes hatósági eljárás részét képező jogorvoslati jog sérelmét is jelentette, mert az elsőfokú adóhatóság által adott megtévesztő tájékoztatás és a fellebbezés postai úton történő benyújtása között ok-okozati összefüggés áll fenn. Így habár a jogorvoslati jog nem mindenek felett álló jogosultság, az csak az annak kereteit előíró rendelkezések (pl. határidő, jogosultság, formai követelmények, stb.) betartása esetén érvényesül (3064/2014. (III. 26.) AB határozat Indokolásának [15]–[17] bekezdései), és az elektronikus útra kötelezett ügyfél által nem elektronikusan előterjesztett beadvány hatálytalannak tekintendő, a hatálytalanság jogkövetkezményei alkalmazásának előfeltétele a törvényes jogorvoslati tájékoztatás. A hatálytalanság jogkövetkezményeként az így benyújtott fellebbezés érdemi elbírálását az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz, ezen belül az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében deklarált jogorvoslatához való alapjog sérelmének kiküszöbölése érdekében ezért az alperes jogszerűen nem mellőzhette volna.
- [38] A Kúria Kf.VII.39.128/2020/2. számú végzésében a keresettel támadható végleges közigazgatási határozattal kapcsolatban megállapította – megerősítve a korábbi eljárási törvény hatálya alatt kialakított, 7/2010. (XI. 8.) KK véleményben is kifejtett gyakorlatát – hogy sérti a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslatához való jogot, ha a határozat nem nyújt megfelelő tájékoztatást a fél részére a jogorvoslati kérelem meghatározott honlapon és meghatározott úrlapon történő benyújtásáról. A tájékoztatási kötelezettség a jogi képviselővel eljáró félre is vonatkozik. A megfelelő jogorvoslati kioktatás kötelezettsége a hatóságot terheli, amely kötelezettség a felperesre nem hárítható át azzal, hogy maga is tájékozódhat a benyújtás módjáról. Hasonlóan foglalt állást a Kúria több határozatában is.
- [39] A jogorvoslati jog lényegét illetően nem függ attól, hogy azt a fél a közigazgatási vagy a bírósági eljárásban kívánja gyakorolni, így ezen döntések elvi tartalma a jelen jogvitára is irányadó.
- [40] Mindennek folytán a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet jogszabálysértő [Air. 6. §, 73. § (1) bekezdés *b*) pont, Alaptörvény XXIV. cikk (6) bekezdés és XXVIII. cikk (1) bekezdés] és ellentétes a Kúria jogorvoslati jogról való tájékoztatás törvényességéről szóló közzétett határozataival, ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés *b*) pontjának alkalmazásával megváltoztatta, az alperes keresettel támadott végzését megsemmisítette és az

alperest – új eljárás keretében - a felperes fellebbezésének érdemi elbírálására kötelezte.

(Kúria Kfv.V.35.173/2023/6.)

97 Nem alkalmas érdemi felülvizsgálatra a jogerős ítélet, ha nem tartalmazza a jogvita elbírálásához szükséges tényállást, a bizonyítékok egyenkénti és összességükben történő értékelését, az irányadó jogszabályok mikénti alkalmazását [A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 78. § (2) bek., 84. § (2) bek., 121. § (1) bek. a) pont; a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 279. § (1) bek., 346. § (4), (5) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2021. február hónapban fémérc nagykereskedelemmel foglalkozott, a Kft.-től (a továbbiakban: Számlakibocsátó) beszerzett cink tömböket a közösségi tagállamban bejegyzett s.r.o. (a továbbiakban: Szlovák társaság) részére értékesítette, általános forgalmi adó (áfa) bevallásában 13 825 000 Ft visszaigényelhető adó kiutalását kérte.
- [2] Az elsőfokú adóhatóság a felperesnél 2021. február 1. és február 28. közötti időszakra áfa adónemben kiutalást megelőző vizsgálatot végzett. Az elsőfokú adóhatóság tényállástisztázási kötelezettsége körében:
- nemzetközi adóhatósági megkereséssel fordult a szlovák adóhatósághoz
 - nemzetközi adóhatósági megkeresést adott ki a cseh adóhatóság felé
 - jogkövetési vizsgálatokat végzett:
 - megkereste a felperes forint és euro számláit vezető pénzügyvezetőt,
 - nyilatkoztatta a felperes ügyvezetőjét
 - megvizsgálta az adóhatósági nyilvántartásban szereplő és becsatolt iratokat.
- [4] A beszerzést terhelő előzetesen felszámított, levonható áfa-t érintően számlázási láncolatot tárt fel, amelynek résztvevői körbeszámlázásos ügyletet valósítottak meg: felperes a Számlakibocsátótól vásárolt cink tömböket a Szlovák társaság részére adómentesen értékesítette, a Szlovák társaság az árut a cseh s.r.o.-nak adta tovább, ahonnan az az J. Kft.-n keresztül került vissza Magyarországra, majd a L. Kft.-t követően a Számlakibocsátóhoz.
- [5] Az adóhatóság szerint az ügyleteket a gazdasági racionalitás hiánya jellemezte, a láncban résztvevő társaságok nem a piaci viszonyoknak megfelelően működtek. Az árumozgás, raktározás tényét nem vitatta, azonban az ügyletek valós célja a költségvetés megkárosítása volt. A felperes és a Számlakibocsátó további társaságok bevonásával teremtették meg azt a helyzetet, amely lehetővé tette az első belföldi értékesítéshez kapcsolódó adófizetési kötelezettség elkerülését, az áthárított adó levonását, ezáltal a termékértékesítés után a fizetendő adó csökkentését. A gazdasági tevékenység az áru közösségi értékesítése által az áfa tekintetében a visszaigénylő pozíció megszerzésére irányult. A számlázási láncolatban résztvevő felperesnek tudomással kellett bínia arról, hogy adókijátszásban vesz részt.
- [6] Az elsőfokú adóhatóság határozatával a felperes rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe
- ütköző magatartása miatt a Számlakibocsátó által kiállított számlák áfa levonását megtagadta, és a terhére 13 825 000 Ft jogosulatlan igénylésnek minősülő adókülönbötetet, a javára 557 000 Ft bírságalapot nem képező, következő időszakra átvihető követelés különbötetet állapított meg, továbbá az aktív, szándékos adóelkerülő magatartása miatt 200%-os adóbírságot szabott ki.
- [7] Döntését az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 119. § (1) bekezdésére, 120. § a) pontjára, 127. § (1) bekezdés a) pontjára, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 15. § (3) bekezdésére, 165. § (2) bekezdésére, 166. § (2) bekezdésére, az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 1. §-ára, a Kúria Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiumának az Áfa tv. 120. § a) pontja értelmezéséről kiadott 5/2016. (IX. 26.) KMK vélemény (a továbbiakban: KMK vélemény) 3. esetkörére alapította.
- [8] A felperes fellebbezése folytán eljár alperes 6416024213 számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta.

A kereset, az alperes védírata

- [10] A felperes keresetében az alperes határozatának elsődlegesen – az elsőfokú határozatra is kiterjedő – megváltoztatását, a jogosulatlan visszaigénylésre vonatkozó megállapítás, az adóbírság törlését, másodlagosan – az elsőfokú határozatra is kiterjedő – hatályon kívül helyezését és az elsőfokú adóhatóság új eljárásra kötelezését kérte.
- [11] Az elsőfokú adóhatóság a bizonyítékokat, adatokat, körülményeket nem a súlyuknak megfelelően értékelte, döntését nem valósághű tényállásra alapozta, megsértette az Air. 99. §-ában foglalt tényállástisztázási kötelezettségét. A másodfokú határozat indokolása aggályos, megalapozatlan, okszerűtlen, általános hivatkozásokat tartalmaz, nem nevesített olyan konkrét tény, körülményt, amely az adókijátszásban való részvételét igazolná, hiányoznak a tudattartalmát alátámasztó objektív okok, bizonyítékok. A határozatokból nem állapítható meg, hogy a hatóság elfogadta-e a perbeli áruk létezését, a mennyiségi adatokat nem vizsgálta, észrevételeire nem reagált, azokat mellőzte, a tevékenységével összefüggő tényállási elemek kapcsán semmilyen kifogást nem rögzített.
- [12] A Számlakibocsátó teljesítőképes volt, a teljesítést dokumentáló iratok rendelkezésre álltak. A közvetlenül vele kapcsolatban álló adóalanyok rendelkeztek tevékenységükhöz szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, a jogügyletek bonyolítása során gondos magatartást tanúsított, a dokumentáció hiánya kizárólag olyan vállalkozások esetében volt megállapítható, amelyekkel neki semmilyen kapcsolata nem volt. Az adóhatóság által hivatkozott „objektív körülmények” külön-külön és együttesen sem alkalmasak a megállapítások alátámasztására. A vevőjét, a beszállítóját ellenőrizte, az ügyletek során jóhiszeműen járt el, nem volt tudomása semmilyen számlázási láncolatról, adókijátszásról, a kereskedelemben elfogadott haszonkulcs érdekében jogszerű árukereskedelmet folytatott. Az ügyletet teljesítő adóalany adólevonási jogát az uniós gyakorlat szerint nem lehet megtagadni azon az alapon, hogy az értékesítési láncolat valamely

- távolabbi pontján egy kereskedő csalárd módon járt el, ha erről az adólevonási jogot gyakorló társaság nem tudott és nem is tudhatott.
- [13] Sérelmezte, az adóhatóság nem végezte el az EUB által megkövetelt „három lépcsős tesztet”, továbbá a határozatban felhozott indokok alapján az sem volt megállapítható, az elsőfokú adóhatóság által felsorolt bizonyítékok alkalmasak-e annak alátámasztására, hogy a vizsgált ügylet a KMK vélemény 3. esetkörének megfeleltethető-e.
- [14] Az alperes védiratában – a határozatában foglalt indokok fenntartása mellett – a kereset elutasítását indítványozta.
- Az elsőfokú ítélet**
- [15] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével az alperes határozatát – az elsőfokú határozatra is kiterjedően – megsemmisítette és az elsőfokú adóhatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [16] Indokolása szerint az adóhatóság a tényállást a szükséges mértékben nem tárta fel, széles körű bizonyítást folytatott, azonban az objektív körülmények részben feltáratlanok maradtak, a feltárt körülmények pedig csak részben kerültek értékelésre, vagy a megállapított tényekkel nem állnak összefüggésben. Az alperes vizsgálta a Halifax-teszt által megkövetelt feltételeket, azonban a felperesi aktív magatartást nem támasztotta alá, ehhez nem elegendő a láncban résztvevő felek adózási magatartásának vizsgálata és ismertetése, utalt a Kúria Kfv.V.39.011/2020/9. számú döntésére.
- [17] Megállapította: „Az alperes határozatának 20–23. oldalán összegyűjtötte azon objektív körülményeket, amelyeket a felperes aktív magatartásának értékelése körében figyelembe vett. A felperes aktív felperesi tudattartalom körében rögzítettek nem egyediesítették a felperes magatartását, illetve iratellenes megállapításokat is tartalmaznak.” [21]
- jellegzetes. Az elsőfokú bíróság szerint téves az az alperesi megállapítás, hogy a számlázási láncolat tagjai más vállalkozásokkal nem álltak üzleti kapcsolatban. Nem egyértelműen megállapítható az adóhatóságnak a gazdasági racionalitás hiánya körében kifejtett álláspontja, hangsúlyozta, hogy a Szlovák társaságot és annak vevőjét nem vizsgálta, az áru mozgását csupán nyilatkozatok alapján állapította meg. Emellett nem egyértelmű az áruk körbeszámlázásával kapcsolatban kifejtett álláspont, elmaradt annak bemutatása, hogy az ügyletekben alkalmazott haszon alátámasztja-e a mesterséges jellegét, mivel a haszon mértékét csak két társaság, a felperes és a Számlakibocsátó vonatkozásában mutatta be. A szállítással összefüggésben rögzítette, hogy az szorosan összefügg a lánc teljes körű vizsgálatának és minősítésének a kérdésével, és mivel az alperes hiányosan tett eleget a lánc feltárásának, mennyiségi adatokat nem vizsgált, a pénzmozgás útját nem mutatta be, ezért aállítás eltérésére sem tehetett megalapozott megállapítást.
- [18] Hangsúlyozta, hogy a reklámozás, partnerkeresés, a végfelhasználó és kiskereskedő hiányát, az ár szerepét vagy a láncban realizált hasznot meg lehet állapítani objektív körülményként, de ezt az adóhatóság csak a lánc teljes körű vizsgálatát követően, egyediesítve, bizonyítékokkal alátámasztottan teheti meg.
- [19] A megismételt eljárásra előírta a láncolat teljes körű vizsgálatát, a feltárt objektív körülmények értékelését, bizonyítékokkal alátámasztását, a létrejövő láncolat (zárt-nem zárt), a felperesi magatartás minősítését egyedi tények, körülmények felmutatásával, szükség esetén új bizonyítékok beszerzésével.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [20] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [21] Hivatkozott a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (2) bekezdésére, a 89. § (1) bekezdés *b*) pontjára, a 92. § (1) bekezdés *b*) pontjára, a 86. § (4) bekezdésére, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdésére, a 346. § (4)–(5) bekezdéseire, az áruszállítás körülményeivel összefüggésben beszerzett bizonyítékok nem teljes körű vizsgálatára, az indokolási kötelezettség megsértésére. Az elsőfokú bíróság az áruazonosság, a körbeutaztatás és a zárt láncolat kapcsán feltárt körülményeket tévesen, megalapozatlanul és okszerűtlenül értékelte, hiányzik a bizonyítékok súlyuk szerinti minősítése, és azokat a Kp. 78 § (2) bekezdése alapján nem vetette össze a megelőző eljárásban megállapított tényállással. Utalt az EUB C-512/2021. számú (Aquila Part Prod Com SA) ügyben hozott döntésére, a Kúria Kfv.I.35.244/2020/7., Kfv.V.35.075/2021/5., Kfv.I.35.529/2006/9., Kfv.VI.35.575/2012/8., Kfv.I.35.520/2016/7., Kfv.I.35.258/2021/6., Kfv.I.35.388/2016/5., Kfv.I.35.070/2020/4., Kfv.V.35.107/2022/6., a BH 2019.120, BH 2012.173, KGD 2014.141, KGD 2018.174, KGD 2014.61, KGD 2019.96, KGD 2019.82 számú eseti döntéseire.
- [22] A revízió a tényállást - a számlák szerinti gazdasági események egyéb körülményei mellett - az áruszállítással kapcsolatban is feltárta, melynek eredményeként állapította meg, hogy a számlázással ellentétben az áru a cseh vevőt kihagyva Szlovákiából Magyarországra került visszaszállításra. Ezen körülményeket az elsőfokú bíróság nem vizsgálta és nem értékelte teljeskörűen, ahogyan nem foglalt állást abban a kérdésben sem, hogy a láncolat jellemzőit miként értékelte az adókijátszás bizonyítottsága, és a felperesnél realizálódó adóelőny szempontjából.
- [23] Hangsúlyozta, hogy a cink egyedi azonosítóval, sorszámmal, jelzéssel nem rendelkezett, így az áru azonossága nem volt vizsgálható és megállapítható. Az elsőfokú bíróság nem tárta elő, hogy a körbeszámlázás alátámasztása milyen módon történhet meg egyedi azonosítóval nem ellátott áru esetében.
- [24] A megállapítások alapja a KMK vélemény 3. esete szerinti minősítés, a rendeltetésellenes joggyakorlás, elismerve a gazdasági események megtörténtét, az áru meglétét. A feltárt tényállás szerint az értékesítési láncolat zárt, mivel az áru végfelhasználóhoz a láncból nem került ki, ezért is volt mindig áru az újabb értékesítési körben, így történt a körbeszámlázása és a körbeutaztatása. A felperesnél minden egyes körben újabb levonási jog keletkezett, ami után a láncban az adófizetési kötelezettséget nem

teljesítették. A felperes ezt a számlázási gyakorlatot nemcsak 2021. február hónapban, hanem az adóhatóság által vizsgált további időszakokban (2020. június, december, 2021. január) is követte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [27] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [28] A Kúria az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem keretei között vizsgálhatja felül. A Kp. 120. § (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a jogerős határozat meghozatalakor a rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [29] Az alperes felülvizsgálati kérelemmel nem támadta az elsőfokú bíróságnak a jogerős ítéletben foglalt azon megállapításait, hogy felperes részvételével számlázási lánc működött [119] bekezdés; az alperes elfogadta az áru (cink) létezését, a tényeket a KMK vélemény 3. pontja szerint minősítette [126] bekezdés; a felperesi észrevételben foglaltakat az elsőfokú hatóság értékelte [127] bekezdés; a Kp. 79. § (1) bekezdése a perben nem volt alkalmazható [131] bekezdés. A Kúria felülvizsgálati kérelem hiányában e megállapításoknak sem ténybeli, sem jogi alapját nem érinthette, döntése ezekre a kérdésekre nem terjedt ki.
- [30] Az Alaptörvény 25. cikke deklarálja a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységét, melyet eljárásjogi, anyagi jogi jogszabályok alkalmazásával végez. A közigazgatási perekre vonatkozó eljárási kódex: a Kp. 2. § (1)–(2) bekezdései szerint a bíróság feladata, hogy eljárásával a közigazgatási tevékenységgel megvalósított jogsértéssel szemben – erre irányuló megalapozott kérelem esetén – hatékony jogvédelmet biztosítson, mely jogvédelem keretében tisztességes, koncentrált és költségtakarékos eljárásban bírálja el a jogvitát. Az ítéletben a Kp. 86. § (1) bekezdése alapján a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemről döntést kell hozni.
- [31] A bíróságok szervezéséről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 6. §-a szerint a bíróság határozata mindenkire kötelező, a 13. § (1) bekezdése rögzíti a bíróság indokolási kötelezettségét, melynek lényege, hogy a felek és harmadik személyek számára megismerhetővé váljék mi a határozat rendelkező részében foglalt döntés indoka. A rendelkező rész és az indokolás ismeretében gyakorolhatja a fél az Alaptörvényben biztosított jogorvoslati jogát, rendes és rendkívüli perorvoslással élhet, fellebbezést, felülvizsgálati kérelmet terjeszthet elő.
- [32] Az ítéletnek szigorú szerkezeti rendje van, amelyet a Kp. 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 346. §-a tartalmaz, az (1) bekezdés szerint az írásba foglalt ítélet bevezető részre, rendelkező részre, perorvoslati részre, indokolásra és záró részre tagolódik. A (4) bekezdés kimondja: az indokolás a bíróság által megállapított tényeket, a feleknek a per tárgyára vonatkozó kérelmét, illetve nyilatkozatát és azok alapjának rövid ismertetését, az érdemi rendelkezés tartalmára történő utalást, továbbá a jogi indokolást tartalmazza. Az (5) bekezdés szerint a jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését. A megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte. A jogi indokolás tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától (a továbbiakban: a Kúria közzétett határozata), vagy az arra irányuló indítványt elutasította.
- [33] A felülvizsgálati eljárásban a Kúria nem a kereset ismételt elbírálását végzi – a kereset elbírálásához szükséges tények megállapításának nincs helye -, hanem azt vizsgálja, hogy a jogerős ítélet megfelel-e a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályoknak. Érdemi döntést abban az esetben hozhat, ha a jogerős ítélet kétséget kizáróan tartalmazza a bíróság által megállapított tényállást, az annak alapjául szolgáló bizonyítékok értékelését és abból a bíróság – jogszabályi rendelkezésekkel és az általa megállapított tényekkel alátámasztott okszerű jogi érveléssel bemutatott – jogi álláspontját (Kfv.I.35.507/2012/4.).
- [34] A Kp. 78. § (2) bekezdése szerint a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességében a megelőző eljárásban megállapított tényállással összevetve értékeli. A bíróságnak figyelembe kell vennie az összefüggéseket, ellentmondásokat és ennek eredményeként kell kialakítania határozata indokolásában a ténymegállapítás formájában rögzített meggyőződését.
- [35] A Kúria ítélkezési gyakorlata egységes abban a kérdésben, hogy a tényállás megállapítására, a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó jogszabályok megsértésére alapított felülvizsgálati kérelem esetén a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésének csak akkor van helye, ha a tényállás iratellenes, illetőleg a bíróság a bizonyítékokat azok egybevetése során nem a maguk összességében értékelt, a megállapított tényállás nyilvánvalóan hiányos, okszerűtlen, vagy lényeges logikai ellentmondást tartalmaz.
- [36] Elsődlegesen rögzíteni szükséges, hogy a Kúria eljáró tanácsa teljeskörűen egyetért a felperessel szemben 2020. június 1. és június 30. közötti időszakra hasonló tényállású ügyben meghozott Kfv.V.35.128/2023/7. számú kúriai végzésben foglalt megállapításokkal, azt jelen eljárásra is irányadónak tekinti.
- [37] A Kúria vizsgálta az elsőfokú ítélet tényállását: mely egy bekezdésben – [2] – foglaltan három mondatból áll.
- [38] Az elsőfokú bíróság ezt követően a [3]–[30] bekezdésekben az adóigazgatási eljárás ügyleti történetét, az elsőfokú adóhatósági vizsgálat típusát, az ellenőrzött időszakot, a megállapított fizetési kötelezettséget, a lefolytatott bizonyítási eljárást, az alkalmazott jogszabályokat, az alperes határozatát, annak lényegi megállapításait rögzítette, majd – a Pp. 346. § (1) bekezdése szerinti tagolódással – a keresetet a [31]–[50] bekezdésekben, az alperes védíratát a [51]–[59] bekezdésekben, a Pp. 346. § (1) bekezdésébe nem

- beilleszthetően a [60]–[99] bekezdésekben a felperesnek és az alperesnek a perben különböző időpontokban előadott nyilatkozatait, észrevételeit ismertette. A [100]–[136] bekezdések tartalmazzák a jogi indokolást, amelyből tizenhárom bekezdés jogszabályok ismertetése, kúriai ítéletek felsorolása, EUB joggyakorlatára hivatkozás [101]–[113], kettő bekezdés [134]–[135] az illeték és költség viselésével kapcsolatos indokolás.
- [39] Közigazgatási perben a bíróság a hatóság határozatának jogszerűségéről dönt. Az ítélet tényállása nem kezdődhet a közigazgatási eljárás ismertetésével, az abban foglalt, keresettel támadott megállapítások lényegének, a hatóság döntésének ismertetésével, mert többnyire a hatóság eljárását megelőzően végzett magatartások alkotják azoknak a tényeknek az együttesét, amelyre vonatkozó jogalkalmazás jogkövetkezményt eredményez, azok értékelése képezi a döntés alapját. A tényállás megállapítása során a bíróságnak azokat a bizonyított vagy a felek által nem vitatott tényeket kell rögzíteni, amelyeket ítélete jogi érvelésében figyelembe vesz.
- [40] Az elsőfokú ítéletnek – három mondat kivételével – nincsen tényállása, hiányában nem ismert, nem határozható meg, hogy mit csinált a felperes, mit csináltak az adóstársai, mi az a magatartás, amely miatt az elsőfokú adóhatóság adókülönbözetet megállapító döntést hozott.
- [41] A Pp. 279. § (1) bekezdésében rögzített bizonyítékok szabad mérlegelésének elvéből a tényállás szabad megállapításának elve (Pp. 263. §) következik. A bizonyítékok szabad mérlegelése során a bíróság azt értékeli, hogy a felek tényállításaikat a rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alátámasztották-e. A bíróság által meghatározott tényállás akkor felel meg az eljárásjogi jogszabályoknak, ha az összhangban áll a periratokkal, okszerű és helyes következtetéseken nyugszik. Ennek során a bíróság feladata a bizonyítási eszközök hitelességének, a bizonyítékok erejének megállapítása, a bizonyítékok egyenként, összeségében értékelése, az összefüggések, ellentmondások feltárása, melyről az ítélet jogi indokolásában számot kell adni. Az elsőfokú bíróság ítélete [119] bekezdésében megállapította, hogy a „felperes részvételével számlázási láncolat működött”, azonban e megállapítás tényállási elemei az indokolás tényállási részében nem találhatóak meg.
- [42] A jogszabályok ismertetése tényállási elemekhez, bizonyítékokhoz, megállapításokhoz nem kapcsoltak, ezért nem ismert, hogy az Afa tv., az Sztv. törvényhelyeit az elsőfokú bíróság alkalmazta-e, mely tényállási részre és miként.
- [43] A jogerős ítélet jogi indokolásából hiányzik felperes részéről a perben előtárt bizonyítékoknak a megnevezése – figyelemmel arra, hogy keresetét a felperesnek kell bizonyítania –, azok elsőfokú bíróság általi értékelése, bizonyító erejük mérlegelése, majd a hatóság által beszerzett és minősített bizonyítékok megjelölése, minősítése, az alperesi és a felperesi bizonyítékok ütköztetése, a bizonyítékok összességükben történő értékelése, amelyek hiányában a megállapításoknak nem ismert a bizonyított tényeken nyugvó alapja.
- [44] Az elsőfokú bíróság huszonegy bekezdésbe – [114]–[133] – foglalt jogi indokolásának megállapítását nem kapcsolta a megelőző száz bekezdéshez, így amellet, hogy aránytalan az ítélet felépítése, nem ismert, ezért indokok nélküli a száz bekezdésben a felek nyilatkozatainak ismertetése, ahogyan nem bizonyítottak, ezért ténybeli indokok nélküliek a jogi indokolás elsőfokú bírósági megállapításai. Az egyes körülményeket nem összefüggéseiben, csak egyenként, és nem a rendeltetésszerű joggyakorlás megítélésére kidolgozott teszt szempontjai szerint értékelte, így döntése nem felel meg a kialakult joggyakorlatnak sem.
- [45] A jogerős ítélet [118] bekezdésében rögzített, hogy „az elsőfokú hatóság határozatában egyáltalán nem ismertette azon körülményeket, amelyek a felperes aktív magatartását alátámasztották”. A [121] bekezdés szerint az „alperes határozatának 20–23. oldalain összegyűjtötte azokat az objektív körülményeket, amelyeket a felperes aktív magatartásának értékelése körében figyelembe vett”. Nem ismert, hogy a másodfokú hatóság honnan gyűjtött objektív körülményeket, ha az elsőfokú határozatból ezt nem tehetette, mert abból hiányzott, konkrétan mit gyűjtött össze és azokat egyenként az elsőfokú bíróság miként minősítette.
- [46] A visszaélésszerű joggyakorlás konkrét eset releváns tényállási elemeinek értékelése alapján határozható meg. Az EUB elsőként C-255/02. (Halifax) és a C-425/06. (Part-Service) ügyekben rögzítette, hogy a visszaélésszerű magatartás akkor valósul meg, ha az Európai Unió közös hozzáadott értékadó irányelve és az azt átültető nemzeti jogszabályok rendelkezéseiben előírt feltételek formális fennállása ellenére az érintett ügyletek eredménye olyan adóelőny megszerzése, amely ellentétes e rendelkezések célkitűzéseivel, továbbá az objektív körülmények összességéből ki kell tűnnie, hogy a szóban forgó ügyletek elsődleges célja valamely adóelőny megszerzése volt.
- [47] A Kúria a Kfv.I.35.070/2020/4. számú ítélete [24] bekezdésében a régi Art. 2. § (1) bekezdése alapján mondta ki, hogy a rendeltetésszerű joggyakorlás alapvető követelményébe ütköző gazdasági láncolat kialakítása esetén a gazdasági események értékelését nem csak a KMK véleményben foglaltak alapján kell elvégezni, nem csupán a gazdasági események valóságnak megfelelése kell, hogy a vizsgálat tárgya legyen, hanem azt is vizsgálni kell, hogy az adójogszabályok rendelkezéseinek céljával ellentétes adóelőny megszerzését eredményezték-e az ügyletek.
- [48] A Kúria Kfv.I.35.352/2019/12. számú döntése szerint, ha az adóhatóság a levonási jogot a rendeltetésellenes joggyakorlásra hivatkozással tagadja meg, a KMK vélemény értelmezési szempontjai csak a szükséges eltérésekkel alkalmazhatók.
- [49] A Kúria szerint – hivatkozva ismertetett joggyakorlatára is – nem kizárt a kétféle vizsgálat egyidejű elvégzése, ezt azonban mindig egyedileg, az adott ügy tényállása alapján kell megítélni. A Kúria számos döntésében (Kfv.I.35.184/2017/6., Kfv.I.35.529/2006/9., Kfv.VI.35.575/2012/8., Kfv.I.35.312/2017/10., Kfv.I.35.070/2020/4.) iránymutatást adott a visszaélésszerű joggyakorlás megítélésére, azonban az elsőfokú bíróság az adott ügylet, illetve láncolat megfelelő szempontú értékelését elmulasztotta.
- [50] A jelen eljárást érintően rögzíteni szükséges, hogy felperes az adóhatóság határozatának bírósági

felülvizsgálata iránt közigazgatási pert indított (Kp. 17. §). Az áfa visszaigénylését, az adólevonási joggyakorlást az Áfa tv. szabályozza (119. §, 120. §). Annak eldöntéséhez, hogy a tényállásra irányadó Áfa tv.-ben szabályozott anyagi jogi jogszabályokat az adóhatóság megfelelően értelmezte-e és alkalmazta-e, erre irányuló kereset (Kp. 37. §, 38. §) esetén vizsgálni kell az eljárási jogszabályok alkalmazásának megfelelőségét a tényállásra, a bizonyítási eljárásra, illetőleg a bizonyítékokra vonatkozóan.

Tisztázni szükséges, hogy:

- mi a tényállás, amire a hatóság az anyagi jogi jogszabályokat alkalmazta,
- a tényállás megállapítására folytatott bizonyítási eljárás jogszerű-e,
- a tényállás alapjául szolgáló bizonyítékok értékelése megfelelő-e,
- a tényállás a bizonyítékokon alapulóan bizonyított-e.

- [51] A tényállásra, a bizonyítási eljárásra, a bizonyítékokra vonatkozó jogszabálysértéseket tartalmazó keresetet nem elégséges állítani, azt a felperesnek bizonyítania kell (Kp. 3. §, 78. §, Pp. 265. §), mivel kötelezettsége annak bizonyítása, hogy a határozat jogsértő (Kp. 4. §). Bizonyítást igényel az is, hogy az eljárási jogszabálysértés lényeges és kihatott-e az ügy érdemére (Kp. 88. §).
- [52] A kereset jogszerűségének megítélésénél az elsőfokú bíróságnak arról kell a jogerős ítéletben dönteni, felperes a tényállás körében:
- bizonyította-e, hogy a közigazgatási határozatban megállapított tényálláshoz képest más a tényállás, melyek az alátámasztó bizonyítékok, és mi ennek a jogkövetkezménye,
 - bizonyította-e, hogy hiányos a tényállás, melyek az alátámasztó bizonyítékok, a hiányok pótlásával változik-e és miként a jogkövetkezmény,
 - bizonyította-e, hogy a kellően feltárt és bizonyított tényállási elemek esetén a bizonyítékoknak, tényeknek az időbeli sorrendje, logikai láncolata, célja eltérő és más, amely miatt változik és miként a jogkövetkezmény.
- [53] Mindezek az eljárási jogi kérdések tisztázása, számbavétele a jogvita elbírálása szempontjából elsődlegesek, megelőzik az anyagi jogszabályok alkalmazását.
- [54] Az elsőfokú bíróság nem vezette le, nem támasztotta alá, hogy miért, mely tények és azokat alátámasztó bizonyítékok okszerű, időrendbe állított láncolatával jutott az adóhatósági megállapításokkal ellentétes megállapításra elsősorban a felperesi aktív magatartást minősítő elemek vonatkozásában.
- [55] Az elsőfokú bíróság nem tett eleget a Kp. 78. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 279. §-ában foglalt kötelezettségének, konkrét tények, konkrét bizonyítékok, azokra vonatkozó konkrét jogszabályi alkalmazások hiányában érdemben a jogerős ítélet felülbírlata nem végezhető el.
- [56] Mindezek folytán a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletének a felülvizsgálati kérelemmel nem támadott részeit nem érintette, a felülvizsgálati kérelemmel támadott részeit a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

- [57] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a tényállás megállapítása, a közigazgatási eljárásban és a perben feltárt bizonyítékok megnevezése, okszerű értékelése, ütköztetése után az irányadó jogszabályok megjelenítésével, értelmezésével és alkalmazásával kell döntenie a másodfokú határozat jogszerűségéről. Az EUB és Kúria joggyakorlata alapján állást kell foglalnia arról, hogy a megvalósult beszerzéshez kapcsolódó áfa levonási jogot a felperes visszaélésszerűen kívánta-e gyakorolni. A rendeltetésellenes joggyakorlás a láncügylet szereplői tevékenységének bemutatásával, valamennyi tény, körülmény összevetésével állapítható meg, az Art. 1. §-ában írtak és az EUB tesztje vizsgálatával.

(Kúria Kfv. VI.35.196/2023/7.)

98 Vadászterületen a föld használója köteles vadkár megelőzése, elhárítása, illetve csökkentése érdekében a vadászatra jogosulttal egyeztetett és a célnak megfelelő módon közreműködni [1996. évi LV. törvény (Vtv.) 34. § (1) bek., 35. § (1) bek., 53. § (1) bek., 84. § (1) bek. h) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes vadászati hatóság a vadászterület határvonalát, 2017. március 1-jétől a rá vonatkozó vadgazdálkodási üzemterv hatályának lejártáig, a 2016. június 16-án kelt VEH/001/1222-1/2016. számú határozatában hivatalból megállapította.
- [2] A földtulajdonosi közösség és az alperesi érdekelt, mint vadászatra jogosult között kötött vadászati haszonbérleti szerződést az alperes vadászati hatóság a 2016. december 13-án kelt VEH/001/1222-6/2016. számú határozatában hagyta jóvá. A felperes az érintett földterület használója, a község külterületén nagyságrendileg harminc önálló helyrajzi számú ingatlanon, összesen mintegy 370 hektár alapterületen végez szarvasmarha-tenyésztést.
- [3] Korábban az alperesi érdekelt megkereste a felperest és tájékoztatta, hogy a vadászati jog hasznosítására vonatkozó haszonbérleti szerződésben foglalt alapvető kötelezettsége teljesítésétől továbbra sem tud eltekinteni. Vadgazdálkodási feladatai ellátása miatt kérte, hogy a hivatásos vadászai részére a felperes biztosítsa a területére a belépést, a földtulajdonos alkalmazottaira is vonatkozó állategészségügyi vagy egyéb ésszerű előírások betartása mellett. Az alperesi érdekelt ezen felhívása eredménytelenségét követően kereste meg az alperesi hatóságot és tett bejelentést.
- [4] Az alperes a megismételt eljárásban 2022. január 4. napján hozott VE/33/45-1/2022. számú határozatában a felperest a jogszerű vadászati és vadgazdálkodási tevékenység akadályozásáért 600 000 forint vadvédelmi bírsággal sújtotta. Kötelezte továbbá, hogy az illetékes hatóság által meghatározott állategészségügyi előírások egyidejű figyelembevételével biztosítsa az érdekelt hivatásos vadászai részére a vadásztársaság által vadászati haszonbérbe vett vadászterületbe eső külterületi ingatlanok területén történő feladatellátást. A határozat hivatkozott a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 34. § (1) bekezdésére, 35. § (1) bekezdésére, 53. § (1)

bekezdés *b*) és *d*) pontjaira, 84. § (1) bekezdés *h*) pontjára.

A kereseti kérelem és a védírat

- [5] Az alperes határozata ellen a felperes nyújtott be keresetet. Elsődlegesen kérte az alperes határozatának megváltoztatását, a kötelezés és a bírság mellőzését; másodlagosan a határozat megsemmisítését és szükség esetén az alperes új eljárásra kötelezését. Álláspontja szerint az alperes jogszabálysértő módon kötelezte a vadvédelmi bírság megfizetésére és arra, hogy biztosítsa az alperesi érdekelt hivatásos vadászai részére a határozatban megjelölt ingatlanokon a szabad mozgást.
- [6] Az alperes védíratában a határozatban foglaltakat fenntartotta, a kereset elutasítását kérte. Az alperesi érdekelt ehhez kapcsolódóan kifejtette, hogy a határozatban végrehajtásra alkalmas módon határozták meg az érintett területeket és a kötelezés tartalmát.

A jogerős ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével a keresetet elutasította.
- [8] Indokolásában megállapította, hogy a határozat rendelkezése tartalmazza, hogy a vadászatra jogosult hivatásos vadászai részére milyen területeken kell biztosítani a feladatellátást. Helytállóan mutatott rá az alperes védíratában, hogy határozata indokolása tartalmazza, miszerint csupán a hivatásos vadászok számára a feladatellátás lehetőségének biztosítását várja el a felperes részéről. Kifejezetten szerepel a határozat indokolásában, hogy a vadászatra jogosultnak e körben az állategészségügyi feladatok ellátásának biztosítását, a vad- és élőhelyi feladatok ellátását kell elvégeznie a Vtv. 34. § (1) bekezdése és a 35. § (1) bekezdése szerint. Elegendő és szükséges mértékben foglalja magában a határozat a kötelezésre vonatkozó előírásokat.
- [9] Megfelelően megindokolta az alperes, hogy a már ismert állapotbetegségek és az esetlegesen a helyileg illetékes állategészségügyi hatóság által előírt korlátozások betartása mellett végezhetik a tevékenységet az alperesi érdekelt hivatásos vadászai.
- [10] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes tulajdonában állnak ingatlanok, amelyek a vadászterület részletes határleírásán belül helyezkednek el. Az alperes határozatában felsorolt további pénzesgyőri ingatlanokat másik két gazdasági társaság hasznóbérli. A felperes tulajdonosának nyilatkozata szerint azonban a három gazdasági társaság együttműködik. A felperes a másik két gazdasági társaság használatában lévő ingatlanokat is használja.
- [11] Az elsőfokú bíróság a Vtv. 8. § (2) bekezdés *e*) pontjára hivatkozással kifejtette indokolásában, hogy a vadászterület határának megállapítása a vadászati hatóság hatásköre. A Vtv. 20. § (1) bekezdése értelmében hatósági határozatban állapítják meg a vadászterületet, ami a vadgazdálkodási üzemterv időtartamára szól és ezen időtartam alatt köti a mindenkori földtulajdonosokat.
- [12] A hatályos vadgazdálkodási üzemterv és a vadászati hatóság által hivatalból megállapított vadászterületi határok figyelembevételével, a felperes által

lekerített területeken az alperesi érdekelt jogszerűen vadászati és vadgazdálkodási tevékenységet folytathat.

- [13] A felperest a vadászati hatóságnak a vadászterület határa kijelöléséről szóló hatósági határozatában foglaltak földtulajdonosként kötik, ezen túlmenően földhasználóként, gazdálkodóként sem valósíthat meg a Vtv. előírásaival ellentétes magatartást. Az alperesi vadászati hatóság jogszerűen alkalmazott vadvédelmi bírságot a felperessel szemben és jogszerűen kötelezte a határozatban foglaltak szerint.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelmek

- [14] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte az ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárás bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.
- [15] Hivatkozással az állat-egészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 1. sz. mellékletére és az 1. sz. függelékére (a továbbiakban: Szabályzat) kifejtette, hogy az alperes határozatának végrehajthatatlan az a része, amelyben őt arra kötelezte, miszerint az illetékes hatóság által meghatározott állategészségügyi előírások egyidejű figyelembevételével biztosítsa az alperesi érdekelt hivatásos vadászai részére a külterületi ingatlanok területén történő szabad feladatellátást. Ez az előírás álláspontja szerint végrehajthatatlan, az az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 81. § (1) bekezdésébe ütközik. A nagy létszámú állattartó telepen ugyanis olyan állategészségügyi szabályok vannak érvényben, amik nem teszik lehetővé a szabad bejárást. Ennek figyelmen kívül hagyása miatt az alperesi határozat szakszerűtlen is, ami az Ákr. 2. § (2) bekezdése a) pontjában meghatározott alapelvvel is ellentétes. Mindezek miatt az elsőfokú bíróság döntése a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 92. § (1) bekezdés *b*) pontjába ütközik.
- [16] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályában fenntartását kérte. Rámutatott, hogy a már ismert állapotbetegségek és esetlegesen a helyileg illetékes állategészségügyi hatóság által előírt korlátozások betartása mellett végezhetik a tevékenységet az alperesi érdekelt hivatásos vadászai. A felperes nem vitatta a perben, hogy nem engedi be a vadászatra jogosult vadászokat a területre, ezt a felülvizsgálati kérelemmel támadott ítélet is rögzíti. A vadvédelmi bírság kiszabása feltételeinek vizsgálata körében tehát kétséget kizáróan megállapítható volt, hogy ezzel akadályozza a jogszerű vadászati és vadgazdálkodási tevékenységet.
- [17] Az alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályában fenntartását kérte. A perben a felek között nem volt vitatott, hogy a vadászterület határait megállapító hatósági döntés, valamint az alapul fekvő vadgazdálkodási üzemterv körülírja az alperesi határozatban felsorolt ingatlanokat is, mivel azok a vadászterület határvonalát kijelölő területen belül találhatóak. A felek között az sem volt vitatott, hogy ezeken a területeken történik vadmozgás, a területek egy jelentős része vadak élőhelye is. A felperes továbbá nem cáfolta, hogy nem engedi be a vadászatra jogosult hivatásos vadászait sem a területekre. Eszerint tényként kell megállapítani, hogy a perbeli területek vadászterületek. A felperes

ugyanakkor összemosza a területeken lévő állattartó egységeket a legelőterületekkel. Az alperesi érdekelt szerint az alperes köteles illetékességi területén a vadászati tevékenységet felügyelni és rendjét betartatni. Hatáskörében eljárva a jogszabályoknak megfelelően járt el, tehát szakszerűtlenség fel sem merülhet az ügyben.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [18] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [19] A Kp. 115. § (2) bekezdése értelmében alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdés, valamint 100. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelmek keretei között, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogsértések körében vizsgálhatja felül.
- [20] A per tárgya az alperes bírságot megállapító és a vadásztársaság feladatellátása feltételeinek biztosítására kötelezést előíró VE/33/45-1/2022. számú határozata. A megelőző eljárásokban hozott döntések ebben a perben már nem vitathatók. Tényként kellett ezért figyelembe venni, hogy VEH/001/1222-6/2016. számú végleges határozat 2017. március 1-jétől meghatározta a 301750-507 számú vadászterület határvonalát a vadgazdálkodási üzemterv hatályának lejártáig. A VEH/001/1222-6/2016. számú végleges határozat az alperesi érdekeltet mint a vadászterület vadászatra jogosultját nyilvántartásba vette, továbbá jóváhagyta földtulajdonosi közösség és az alperesi érdekelt között kötött vadászati haszonbérleti szerződést. Az alperesi érdekelt ennek folytán jogosulttá vált a vadászterületen vadászati tevékenység folytatására, egyben köteles a vad- és élőhelyvédelmi feladatok ellátására.
- [21] A felperes a vadászati és vadgazdálkodási tevékenység lehetővé tétele ellenében az ügyben a nagy létszámú állattartásra vonatkozó állategészségügyi szabályok betartására hivatkozott. A Szabályzat 1. számú függelék 2. és 3. pontja szerint állattartó telep az, ahol a közvetlenül az állatok elhelyezésére, védelmére szolgáló létesítményként meghatározott állattartó épületeken kívül az állattartás egyéb létesítményei is megtalálhatók. A 6. pont alapján nagy létszámú állattartó telep az olyan állattartó telep, amelyen az elhelyezhető állatok száma állatfajonként legalább (...) ötven szarvasmarha (...).
- [22] E rendelkezések tehát a felperesi ingatlanok azon részeire vonatkoznak, ahol az állattartó épületek és az állattartás egyéb létesítményei találhatóak. Ezek ténylegesen nem képezik részét a vadászható területnek. Az éppen nem használt legelőterületek és a közéjük ékelődő erdőfoltok viszont igen, és azokon a területeken az alperesi érdekeltnek el kell látnia a Vtv. 41. §-ában, továbbá az 50. § (3) bekezdése útján az 53. § (1) bekezdésében meghatározott feladatait.
- [23] A felülvizsgálati kérelem hivatkozott az alperesi határozat végrehajthatatlanságára. Az elsőfokú bíróság ítéletének [35] pontja azonban helyesen mutatott rá, hogy a hivatásos vadászok számára a feladatellátás lehetőségének biztosítása csak az elvárás az állattartóval szemben. A vadászatra jogosultnak e körben az állategészségügyi feladatok ellátásának biztosítását és a vad- és élőhely feladatok ellátását kell elvégeznie a Vtv. 34. § (1) bekezdés és 35. § (1) bekezdése alapján. Nem a vadászati hatóságnak, hanem a Vtv. 53. § (1) bekezdésében foglaltak szerint az alperesi érdekeltnek kell rendelkeznie a megfelelő ismerettel a konkrétan elvégzendő tevékenységeket illetően. Megállapítható, hogy az elegendő és szükséges mértékben tartalmazza a határozat a kötelezésre vonatkozó előírásokat. A más jogszabályokból, így az állategészségügyi normatív rendelkezésekből eredő kötelezettségeket pedig egyébként is be kell tartani.
- [24] A felperes nem vitatta, hogy az alperesi érdekeltet nem engedte be a telepre, vagyis a Kúria megállapítása szerint is akadályozta a Vtv. szerinti feladata ellátásában az alperesi érdekeltet, ami a Vtv. 84. § (1) bekezdés *h)* pontja szerinti tényállást valósítja meg, azaz megalapozta a vadvédelmi bírság kiszabását. Eszerint a vadászati hatóság határozata alapján vadvédelmi bírságot köteles fizetni, aki a jogszerű vadászati és vadgazdálkodási tevékenységet akadályozza.
- [25] A felülvizsgálati kérelem a szakszerűség hiányára is hivatkozott. Ezt az alapelvi rendelkezésbe ütközést a határozat végrehajthatatlanságával indokolta. A fentiek szerint azonban ez az érv nem fogott helyet, így az alapelvi sérelem sem állapítható meg. Rámutat még a Kúria arra, hogy az alperes és az alperesi érdekelt jogosultságait a vadászterület tekintetében a Vtv. rendszere megalapozza. A Vtv. 45. § (2) bekezdése szerint a vadgazdálkodási üzemtervet a vadászati hatóság hagyja jóvá. A 44. § (1) bekezdése értelmében a vadgazdálkodási üzemtervet a tájegységi vadgazdálkodási terv alapján készítik, húsz évre szól és ez alapján lehet gyakorolni vagy hasznosítani a vadászterületre vonatkozóan a vadászati jogot. A Vtv. 44. § (5) bekezdése alapján a vadászatra jogosult felel a vadgazdálkodási üzemtervben foglaltak végrehajtásáért. A földtulajdonosi közösség és a vadászatra jogosult alperesi érdekelt megállapodása szerint, a vadgazdálkodási üzemtervnek megfelelően kiadott hatósági jóváhagyásnak megfelelően tehát az anyagi jogi szabályokkal összhangban van a felperes által vitatott joggyakorlás.
- [26] E keretek módosítása más eljárásban kezdeményezhető, de az jelen ügy tárgyát nem érinti. Az adott jogi keretek között a felperesnek a Vtv. 79. § (1) bekezdése alapján egyeztetési és közreműködési kötelezettsége van. A földhasználója eszerint a vadkárok, valamint a vadban okozott károk megelőzése érdekében köteles a vadkár elhárításában, illetve csökkentésében a vadászatra jogosulttal egyeztetett, és a károk elhárítására vagy csökkentésére alkalmas módon közreműködni.
- [27] A Kúria szerint az elsőfokú bíróság tehát helyesen állapította meg, hogy a felperes nem teljesítette a Vtv. szerinti kötelezettségét, ezért jogszerű volt az alperes határozata.
- [28] Mindezek folytán megállapítható, hogy az elsőfokú bíróságnak a keresetet elutasító ítélete jogszerű, a benne foglalt megállapítások nem sértik a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat.
- [29] A Kúria ezért a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (2) bekezdés alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv. VI.37.559/2023/9.)

99A közös tulajdonban álló jármű tulajdonosai csakis közösen dönthetnek arról, hogy ki a jármű üzemeltetője, személye ugyanis csak a tulajdonostársak egybehangzó nyilatkozata alapján állapítható meg. Ha az üzemeltető személye megállapítható, akkor e minőség megváltoztatásához, megszüntetéséhez (azaz egy újbóli megállapításhoz) úgyszintén a tulajdonostársak egyetértése szükséges [Alaptörvény 28. Cikk; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 5:73. § (1), (2) bek., 5:78. § (1), (2) bek.; 2017. évi I. törvény (Kp.) 4. § (1) bek.; 1999. évi IV. törvény (Kknyt.) 33. § (1) bek. c) pont; 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet (R.) 46. § (6) bek., 87/A. § (2) bek., 103. § (1) bek. i) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perbeli személygépjármű a felperes és az alperesi érdekelt közös tulajdonában áll. A járműnyilvántartás adatai alapján a jármű üzemeltetője és forgalmi engedély jogosultja a felperes, míg a törzskönyv jogosítottja az alperesi érdekelt.
- [2] Az alperesi érdekelt a 2023. július 14-én tett nyilatkozatával a jármű üzemeltetői jogát visszavonta a felperestől.
- [3] Az alperes a 2023. augusztus 1-jén kelt, keresettel támadott határozatával a járművet a forgalmi engedély és a hatósági jelzés bevonásával az üzemeltetői jog rendezéséig a forgalomból kivonta. Határozatát a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Kknyt.) és a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) szabályaira alapította, megállapítva, hogy a tulajdonostársak nem intézkedtek új üzemeltető bejelentéséről.

A jogerős ítélet

- [4] A felperes keresetére eljáró elsőfokú bíróság a 2023. október 4-én kelt, felülvizsgálni kért jogerős ítéletével az alperes határozatát megsemmisítette a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 92. § (1) bekezdés b) pontja alapján.
- [5] Indokolása szerint az alperes a megalapozottan megállapított tényállásból téves jogi következtetésre jutott. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:73. § (1) és (2) bekezdései, valamint az 5:78. § (1) és (2) bekezdései alapján a közös tulajdonban álló jármű üzemeltetési jogának visszavonásához az egyik tulajdonostárs nyilatkozata nem elegendő, ezért az alperesi érdekelt nyilatkozata nem eredményezhette a felperes üzemeltetői jogának megszűnését, ekként a jármű tulajdonosait nem terhelte az üzemeltető személyében bekövetkezett változás átvezetéséről történő gondoskodás kötelezettsége.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

- [6] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [7] Kifejtette, hogy a Kknyt. 33. § (1) bekezdés c) pontjára, a R. 46. §-ára, 87/A. § (2) bekezdésére, a

103. § (1) bekezdés i) pontjára figyelemmel határozata jogszerű. A Kknyt. és a R. a tulajdon és a közlekedésbiztonság védelme érdekében írják elő a közlekedési igazgatási hatóság intézkedési kötelezettségeit. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság jogerős ítélete jogkérdésben eltér a Kúria Kfv.III.39.030/2012/9. számú határozatában foglaltaktól, amely szerint „a Ptk. a közigazgatási hatósági eljárásokban nem általánosan alkalmazható háttérjogszabály, rendelkezése csak akkor alkalmazható, ha az adott jogviszonyra vonatkozó jogszabály vagy a Ket. azt kifejezetten megengedi”.

- [8] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Perköltséget számított fel.
- [9] Álláspontja szerint a jogerős ítélet jogszerű. A tulajdonhoz fűződő jogot az Alaptörvény kiemelten védi. Az eljárás alapkérdése nem közigazgatási, hanem polgári jogi tárgyú, amelyet a közös tulajdonra vonatkozó szabályok alapján lehet elbírálni. A Ptk.-t nem általánosan háttérjogszabályként kellett alkalmazni, hanem olyan jogszabályként, amely rendezi az alacsonyabb rendű jogszabály hiányosságait, és a jogszabályi hierarchiában mutatkozó ellentmondást.
- [10] Az alperesi érdekelt csatlakozó felülvizsgálati kérelmet, felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [11] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 118. § (1) bekezdésének alkalmazásával befogadta, majd az érdemi elbírálás eredményeként megállapította, hogy az – az alábbiak szerint – nem alapos.
- [12] A Kúria az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem keretei között – a megjelölt jogszabálysértések mentén – vizsgálta felül.
- [13] Az elsőfokú bíróság a Ptk. 5:73. § (1) és (2) bekezdéseiből, valamint az 5:78. § (1) és (2) bekezdéseiből vezette le (egyébiránt úgy, hogy arra a felperes a keresetében nem is hivatkozott, ezt azonban az alperes a felülvizsgálati kérelmében nem kifogásolta), hogy a közös tulajdonban álló jármű üzemeltetési jogának visszavonásához az egyik tulajdonostárs, jelen esetben az alperesi érdekelt nyilatkozata nem elegendő. Figyelmen kívül hagyta azonban, hogy az adott esetben – a felperes felülvizsgálati ellenkérelmében foglaltakkal szemben – nem polgári, hanem közigazgatási jogvitában: a Kp. 4. § (1) bekezdése értelmében az alperes közigazgatási szerv közigazgatási jog által szabályozott cselekményének (keresettel támadott határozatának) jogszerűségéről kellett állást foglalnia. E jogvita rendezésére pedig nem kerülhetett volna sor csupán a polgári jog szabályai alapján, mert az alperes eljárására és határozatára irányadó közigazgatási jogi szabályok értelmezése, alkalmazása (indokolt esetben akár a polgári jogi szabályozással való összevetése) a közigazgatási per érdemében való megalapozott döntéshez elkerülhetetlen. A Ptk. polgári jogviszonyokat rendező általános tulajdonjogi szabályozása az adott közigazgatási jogvita megítélése szempontjából csupán szubszidiárius jellegű. Következésképpen az alperes határozata jogszerűségének vizsgálatakor

- referenciaként nem a Ptk., hanem mindenekelőtt a Kknyt. és a R. közúti közlekedési hatósági nyilvántartás vezetésére vonatkozó különös – és a közigazgatási jog területére tartozó – szabályainak kellett volna szolgálniuk.
- [14] Mindazonáltal a Kúria úgy ítélte meg, hogy a per érdemét érintően, a nem vitatott tényállás alapján és az irányadó – az alperes felülvizsgálati kérelmében helyesen felhívott – közigazgatási jogi szabályok tükrében is ugyanarra az eredményre kell jutni, mint amelyre az elsőfokú bíróság jutott.
- [15] A R. 46. § (6) bekezdése szerint közös tulajdon esetén a nyilvántartás a jármű valamennyi tulajdonosát tartalmazza. A törzskönyvet és a forgalmi engedélyt a tulajdonosok egybehangzó nyilatkozata alapján a megjelölt tulajdonostárs adataival kell kiállítani és e tulajdonostárs részére kell kiadni. Ebben az esetben a törzskönyvbe be kell jegyezni, hogy a jármű „közös tulajdon”. A forgalmi engedélyt a tulajdonosok egybehangzó nyilatkozatában megjelölt üzemeltető adataival kell kiállítani és azt az üzemeltető részére kell kiadni.
- [16] Ez a szabály a Ptk.-nak a tulajdonostársak egyhangú határozatát előíró rendelkezésének [Ptk. 5:78. § (2) bekezdés] leképezése a közigazgatási jog, a közúti közlekedési hatósági nyilvántartás vezetésére nézve. A közös tulajdonban álló jármű tulajdonosai csakis közösen dönthetnek arról, hogy ki a jármű üzemeltetője, személye ugyanis csak a tulajdonostársak – jelen esetben a felperes és az alperesi érdekelt – egybehangzó nyilatkozata alapján állapítható meg. Ebből azonban az is következik, hogy ha az üzemeltető személye megállapítható, akkor e minőség megváltoztatásához, megszüntetéséhez (azaz egy újbóli megállapításhoz) úgyszintén a tulajdonostársak egyetértése szükséges. Ez a jogértelmezés – amellett, hogy teljes mértékben összhangban áll az elsőfokú bíróság által figyelembe vett Ptk. szabályozásból levezetett jogértelmezéssel –, az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó követelményt is szem előtt tartva megfeleltethető a jogalkotó alperes által is említett céljának. Hiszen az, hogy közös tulajdon esetén az üzemeltető személye minden esetben valóban a tulajdonostársak konszenzusán alapuljon, a tulajdon és a közúti közlekedés biztonságának védelmét, a közúti közlekedési hatósági nyilvántartás közhitelességének biztosításához fűződő egyéni és közérdeket szolgálja, valamint azt, hogy a közlekedési igazgatási hatóságok kellően megalapozott és hitelt érdemlő adatokkal rendelkezzenek a jármű tulajdonosa, üzemeltetője személyes adatairól, és a járműokmányok kiállítása a – mögöttesen a polgári jog által rendezett – tényleges tulajdoni viszonyok alapján történjen [Kknyt. preambuluma, 1. § (2) bekezdése, jogalkotói indokolása].
- [17] A közlekedési igazgatási hatóságnak a R. 87/A. § (2) bekezdése értelmében a járművet akkor kell hivatalból, határozattal – a R. 103. § (1) bekezdés *i*) pontja szerinti időtartamra – kivonnia a forgalomból, és ezt a tényleges döntés véglegessé válását követően nyilvántartásba bejegyeznie, ha a nyilvántartás szerinti tulajdonos bejelenti, hogy a nyilvántartás szerinti üzemeltető üzemeltetői joga megszűnt vagy a közlekedési igazgatási hatóság egyéb okból észleli ezt a változást, és az üzemeltető személyében bekövetkezett változás átvezetéséről a tulajdonos határidőn belül nem gondoskodott.
- [18] Ezt a jogszabályhelyet együtt értelmezve a R. 46. § (6) bekezdésével, közös tulajdonban álló jármű esetén a nyilvántartás szerinti tulajdonos bejelentése alatt a jármű valamennyi tulajdonosának egybehangzó nyilatkozata szerinti bejelentést kell érteni. Ennek hiányában a Kknyt. 33. § (1) bekezdés *c*) pontja szerinti járműtulajdonosi kezdeményezésről szó sem lehet, a közlekedési igazgatási hatóság pedig nem járhat el és nem dönthet a R. 87/A. § (2) bekezdése alapján. Azaz az elsőfokú bíróság érdemben helyes megállapítása szerint a konkrét ügyben az alperes sem határozhatott jogszerűen a perbeli, forgalmi rendszámú, típusú, a felperes és az alperesi érdekelt közös tulajdonában álló személygépjármű forgalomból történő kivonásáról.
- [19] A Kúria az alperes által felhívott Kfv.III.39.030/2012/9. számú határozatát más típusú: szociális (ápolási díj) ügyben, és eltérő jogszabályi környezetben hozta: a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régii Ptk.) szabályainak egymáshoz való viszonyát [nem pedig a jelen ügyre irányadó, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.)] elemezte, így az abban foglaltakat a Kúria nem tartotta a jelen ügygel összevethetőnek, annak eldöntésére irányadónak.
- [20] Minderre tekintettel a Kúria az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján – az indokolás fentiek szerinti kiegészítésével – hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.VII.37.706/2023/5.)

100 Az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközését állító bírói indítványt indokolni kell, az indokolási kötelezettségnek nem tesz eleget a fél álláspontjának ismertetése [2017. évi I. törvény (Kp.) 139. § (1) bek., 143. § (2) bek., 48. § (1) bek. k) pont].

A végzés alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az érintett önkormányzat az egyes állami tulajdonban lévő vagyontárgyak önkormányzatok tulajdonba adásáról szóló 1991. évi XXXIII. törvény 3. § (1) bekezdése alapján jogutódlással szerezte meg a Magyar Államtól a .../7. hrsz.-on nyilvántartott üzlethelyiséget (a továbbiakban: az Ingatlan) tulajdonjogát.
- [2] Az indítványozó bíróság előtt folyamatban lévő per felperese és az érintett önkormányzat 2009. június 23-án 2009. július 1. napjától 2019. június 30. napjáig tartó bérleti szerződést kötött az Ingatlanra. A bérleti szerződés lejártát megelőzően felperes és az érintett önkormányzat a bérleti szerződést 2029. május 30. napjáig meghosszabbították, valamint a bérleti díjat magasabb összegben állapították meg.
- [3] Az érintett önkormányzat képviselő-testülete 2021. augusztus 26. napján megtartott ülésén meghozott 407/2021. (VIII. 26.) számú határozatával értékesítésre jelölte ki az Ingatlant, amely alapján az érintett önkormányzat és az indítványozó bíróság előtt folyamatban lévő per II. r. alperese között 2022. május 27. napján adásvételi szerződés jött létre.

Az indítványozó bíróság előtti eljárás és az indítvány

- [4] Az alapügy felperese keresetében kérte, hogy az indítványozó bíróság állapítsa meg egyrészt, hogy az Ingatlanra 2022. május 27. napján megkötött adásvételi szerződés a felperessel szemben hatálytalan, illetve, hogy az közte és az érintett önkormányzat között jött létre.
- [5] Az érintett önkormányzat a kereset elutasítását kérte, előadva, hogy Sátoraljaujhely Város Önkormányzata önkormányzati tulajdonban lévő házingatlanok és nem lakás céljára szolgáló ingatlanok elidegenítéséről szóló 14/2004. (IV. 27.) számú rendeletének (a továbbiakban: Ör.) 2. § (2) bekezdés a) és d) pontja alapján a felperest elővásárlási jog nem illette meg a perbeli ingatlan tekintetében, mert az Ingatlanra vonatkozó bérleti szerződés határozott időre jött létre, illetve az Ingatlan műemlék épületben található.
- [6] Az alapügy felperesének álláspontja szerint az Ör. egyrészt túlterjeszkedik a törvényi felhatalmazáson, másrésztől *contra legem* szabályozást alkot. Kifejtette, hogy a lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lakástörvény) 56. §-a kifejezetten törvényi elővásárlási joggal ruházta fel a felperest. Továbbá a Lakástörvény kifejezetten csak saját szabályozása (azaz Lakástörvényen belüli szabályozás szerint) enged eltérést attól, hogy a bérlő elővásárlási joggal rendelkezik-e vagy sem. Valamint a Lakástörvény 58. § (1) bekezdése szerint, ha a törvény másként nem rendelkezik, az állam tulajdonából az önkormányzat tulajdonába került helyiségre a bérlőt (bérlőtársat) elővásárlási jog illeti meg. A véleménye szerint tehát az Ör. 2. § (2) bekezdés a) és d) pontja a Lakástörvény hivatkozott rendelkezéseibe, ezáltal az Alaptörvény 32. cikk (1)–(3) bekezdéseibe ütközik.
- [7] A fentiekre tekintettel az indítványozó bíróság az előtte folyamatban lévő pert a 5.P.20.347/2023/15. számú végzésében felfüggesztette és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 132. § (1) bekezdése alapján kezdeményezte a Kúria Önkormányzati Tanácsánál az Ör. más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárását. Az indítványában az Alaptörvény 32. cikk (1) és (2) bekezdésébe, illetve a Lakástörvény 58. § (1) bekezdésébe ütközésére hivatkozással kérte az Ör. 2. § (2) bekezdés a) és d) pontjának megsemmisítését, illetve alkalmazási tilalmának elrendelését. Az indítványban a felperes álláspontjának ismertetésén túl nem fejtette ki, hogy az Ör. támadott rendelkezéseit milyen okból tartotta más jogszabályba ütközőnek.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa döntésének indokai

- [8] Az indítvány érdemi vizsgálatára az alábbiak szerint nem volt lehetőség.
- [9] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 144. §-a alapján, ha a bíróságnak az előtte folyamatban lévő eljárásban önkormányzati rendelet olyan rendelkezését kell alkalmaznia, amelynek más jogszabályba ütközését észleli, a bírósági eljárás felfüggesztése mellett a Kúriánál indítványozza az önkormányzati rendelet

más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárást.

- [10] A Kp. 139. § (1) bekezdése szerint az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárásban a Kp. szabályait a XXV. fejezetben foglalt eltérésekkel, a normakontroll sajátosságaira figyelemmel kell alkalmazni. A Kp. 140. § (1) bekezdése értelmében a normakontroll eljárást indítvánnyal kell megindítani, amelyre a keresetlevél szabályait kell alkalmazni. Ezen utaló szabályból következően az indítványnak meg kell felelnie a Kp. 37. § (1) bekezdés f) és g) pontja szerinti követelményeknek, azaz tartalmaznia kell az önkormányzati rendelet konkrét rendelkezéseivel okozott jogsérelmet, az annak alapjául szolgáló tények, illetve azok bizonyítékai előadásával és a Kúria Önkormányzati Tanácsának döntésére irányuló határozott kérelmet.
- [11] A Kp. 143. § (2) bekezdése alapján az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének megállapítására irányuló indítványnak a keresetlevélhez képest többletelőírásoknak is meg kell megfelelnie, így a jogszabályok pusztán megjelölésén túl szükséges annak előadása is, hogy az indítványozónak a szóban forgó rendeletet az előtte fekvő eljárásban alkalmaznia kell, és miként jutott arra a következtetésre, amely szerint az önkormányzati rendelet (vagy annak valamely rendelkezése) törvényt sértő.
- [12] A Kúria Önkormányzati Tanácsa hangsúlyozza, hogy az indítványozó szerepét nem veheti át, ugyanis a bírói indítványra indult, önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló eljárás során csak az indítvány és a védirat keretei között vizsgálódhat. Az indítványban meg nem jelenő, az indítványozó belső meggyőződését nem tükröző tények és körülmények figyelembevételére nincs lehetőség, hiszen ez a normakontroll eljárástól elkülönülő alapügyben történő érdemi állásfoglalást jelentené (Köf.5004/2021/3., Köf.5015/2022/9.).
- [13] A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy jelen ügyben az indítvány a Kp. 37. § (1) bekezdés f) pontja szerinti követelményeknek, valamint a Kp. 143. § (2) bekezdés d) pontjában foglaltaknak nem felel meg, az indítványozó bíróság pusztán a felperes perben előterjesztett kezdeményezését továbbította. Az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló bírói indítványnak a bíró belső meggyőződését kell tükröznie. Nem elegendő a felperes keresetében foglaltak idézése és annak a rögzítése, hogy a felperes szerint a támadott rendelkezés más jogszabályba ütközik. (Köf. 5007/2022/6.)
- [14] Az indítványozó azonban nem fejtette ki, hogy a meglátása szerint miért ütközik a vitatott rendelet más, magasabb szintű jogszabályba. Indítványában kizárólag a perbeli tényállást ismertetve, majd utalt a felperes keresetben kifejtett álláspontjára és rögzítette, hogy „a bíróságnak jelen ügyben alkalmaznia kell az I. rendű alperes által hivatkozott Sátoraljaujhely Város Önkormányzata 14/2004. (IV. 27.) önkormányzati rendelet 2. § (2) bekezdés a) és d) pontját, kéri, hogy az Alaptörvény 32. cikk (1) és (2) bekezdésébe és a 1993. évi LXXVIII. törvény 58. § (1) bekezdésébe foglaltakkal ellentétes rendelkezés

megsemmisítését, illetve alkalmazási tilalmának elrendelését”.

- [15] Figyelemmel arra, hogy az indítvány az indítványozó bíróság álláspontját nem tartalmazta, a Kúria Önkormányzati Tanácsa az eljárást a Kp. 139. § alapján alkalmazandó Kp. 48. § (1) bekezdés k) pontja alapján visszautasította. Az indítvány érdemi vizsgálatára abban az esetben kerülhet sor, amennyiben az indítványozó a belső meggyőződését tükröző indítványban kéri a normakontroll eljárás lefolytatását.

(Kúria Köf.5.034/2023/2.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

C-299/22. sz. Tez Tour ügyben 2024. február 29-én hozott ítélet

1) Az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatássegíttésekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv 12. cikke (2) bekezdését a 3. cikke 12. pontjával összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

az utazás célállomásának helyén vagy annak közvetlen közelében felmerülő, e rendelkezések szerinti „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” megállapítása nem függ attól, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok közzétettek-e az érintett térségbe irányuló utazások kerülésére vonatkozó, utazóknak szóló hivatalos ajánlást vagy olyan hivatalos határozatot, amellyel e térséget „kockázatos térségnek” minősítették.

2) A 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az „olyan elháríthatatlan és rendkívüli körülmények [...], amelyek az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak [az érintett utazás] célállomás[á]ra való szállítását” fogalom nem csupán azokra a körülményekre terjed ki, amelyek ezen utazási csomag teljesítését lehetetlenné teszik, hanem azokra a körülményekre is, amelyek a teljesítést ugyan nem akadályozzák, de azzal járnak, hogy az említett utazási csomag teljesítésére nem kerülhet sor úgy, hogy az érintett utazók ne lennének kitéve az egészségüket és biztonságukat fenyegető kockázatoknak, figyelembe véve adott esetben az ezen utazók egyéni helyzetével kapcsolatos személyes tényezőket is. Az ilyen következmények értékelését az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontját alapul véve, és a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos utazó nézőpontjából kell elvégezni.

3) A 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az utazó nem hivatkozhat az e rendelkezés értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” címén olyan helyzetre, amely az utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötésének időpontjában az érintett utazó számára már ismert vagy előre látható volt, ez azonban nem érinti azt a lehetőséget, hogy – figyelemmel e helyzet változó jellegére – az említett helyzet a szerződés megkötését követően olyan érzékelhető változásokon ment keresztül, amelyek olyan új helyzetet idézhetnek elő, amely maga már megfelelhet az említett rendelkezés értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” fogalom definíciójának.

4) A 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

annak meghatározásához, hogy a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében felmerülő elháríthatatlan és rendkívüli körülmények „az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak a célállomásra való szállítását”, figyelembe vehetők az indulási helyen, valamint az érintett utazás megkezdéséhez és a visszaúthoz kapcsolódó különböző helyeken bekövetkező következmények is, amennyiben azok kihatnak ezen utazási csomag teljesítésére.

1) Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatássegíttésekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2015. L 326., 1. o.) 12. cikke (2) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2) E kérelmet az M. D. és a „Tez Tour” UAB között folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő, amelynek tárgya, hogy megilleti-e M. D.-t a Covid19 terjedésével kapcsolatos egészségügyi kockázat miatt a „Tez Tour” UAB-val kötött utazási csomagra vonatkozó szerződés díjmentes felmondásához való jog, amelyre M. D. hivatkozik.

Az alapeljárás

12) 2020. február 10-én M. D. utazási csomagra vonatkozó szerződést kötött a Tez Tour utazásszervezővel, amelyben utóbbi vállalta, hogy M. D. és családtagjai számára egy 2020. március 1-jétől 2020. március 8-ig tartó üdülési célú utazást szervez az Egyesült Arab Emírségekbe úgy, hogy az érintett utazási csomag többek között a Vilniusból (Litvánia) Dubaiba (Egyesült Arab Emírségek) repülővel történő oda- és

visszautazást, valamint egy hétéjszakás szállodai tartózkodást tartalmazott. Ezen utazási csomagra vonatkozó szerződés alapján M. D. 4834 euró összeget fizetett a Tez Tournak.

13 2020. február 27-én M. D. tájékoztatta a Tez Tourt, hogy fel kívánja mondani az említett utazási csomagra vonatkozó szerződést, és kérte, hogy a kifizetett díj összegét egy másik utazásra használhassa fel egy későbbi időpontban, amikor a Covid19 terjedésével összefüggő egészségügyi kockázat már csökkent.

14 A Tez Tour megtagadta M. D. kérelmének teljesítését.

15 Ennek következtében M. D. a hatáskörrel rendelkező bíróságokhoz fordult, lényegében arra hivatkozva, hogy a Tez Tour részére megfizetett teljes összeg visszafizetésére jogosult, mivel az alapügyben szóban forgó utazási csomagra vonatkozó szerződést olyan, a szervezett utazás célállomásán vagy annak közvetlen közelében felmerült elháríthatatlan és rendkívüli körülmények miatt mondta fel, amelyek alkalmasak voltak arra, hogy lehetetlenné tegyék ezen utazás biztonságos teljesítését vagy az utasok célállomásra történő biztonságos szállítását, különösen úgy, hogy ne legyenek kényelmetlenségnek vagy egészségügyi kockázatoknak kitéve.

16 M. D. előadta, hogy a Covid19 terjedésére vonatkozóan 2020 februárjában a hatáskörrel rendelkező hatóságok által közölt és a sajtóban is megjelent információk alapján jogosan merülhettek fel kétségek azzal kapcsolatban, hogy az említett utazás biztonságosan lebonyolítható, vagy hogy az egyáltalán lehetséges. Így a Covid19-fertőzések számának világszerte tapasztalt növekedése, a légi járatokat érintő korlátozások, az utazóknak szóló, zsúfolt helyek látogatásától való tartózkodásra és a külföldi utazások kerülésére vonatkozó hivatalos ajánlások, valamint a Covid19 terjedésének megfékezésére irányuló egyéb intézkedések elfogadása azt bizonyítja, hogy világszintű veszélyhelyzet állt fenn.

17 A Tez Tour vitatta M. D. kereseti kérelmeinek megalapozottságát, azt állítva, hogy az alapügyben szóban forgó utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontjában a Covid19 terjedése nem minősült olyan körülménynek, amely lehetetlenné tette volna az érintett utazási csomag teljesítését.

18 E kérelmeket mind első fokon, mind a fellebbezési eljárásban elutasították, mivel az érintett litván bíróságok megítélése szerint az M. D. által hivatkozott körülmények semmilyen alapon nem minősíthetők a polgári törvénykönyv 6.750. cikke értelmében vett „vis maior”-nak, amely fogalom a litván jogban a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében foglalt „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” fogalom végrehajtására szolgál. Egyrészt ugyanis M. D. úgy foglalta le az utazást, hogy akkor már rendelkezésre álltak a biztonsági intézkedések elfogadásával kapcsolatos információk, másrészt az alapügyben szóban forgó utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontjáig – amire csupán 17 nappal M. D. foglalását követően került sor – az utazáshoz kapcsolódó kockázat szintje nem változott.

19 Az M. D. által benyújtott felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia legfelsőbb bírósága), amely a kérdést előterjesztő bíróság, úgy véli, hogy az alapügyben felmerült jogvita eldöntése érdekében meg kell határozni, hogy milyen feltételek között hivatkozhat az utazó a

Covid19-világjárvánnyal összefüggésben a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerinti „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” fennállására, valamint adott esetben azt, hogy miként viszonyul e fogalom a polgári törvénykönyv 6.750. cikke értelmében vett „vis maior” fogalmához.

20 Ennek keretében a kérdést előterjesztő bíróság először is azt kívánja megtudni, hogy hogy az indulási hely vagy a célállomás helye szerinti állam hatóságainak közé kellett-e tenniük a nem szükséges utazások kerülésére vonatkozó, utazóknak szóló hivatalos figyelmeztetést, vagy hogy a célországot, ahová az érintett utazás irányul, „kockázatos térségben” lévőnek kellett-e minősíteniük. A kérdést előterjesztő bíróság hozzáteszi, hogy a jelen ügyben a litván külügyminisztérium 2020. március 12-én közzétett egy utazóknak szóló ajánlást, amelyben az utazások elhalasztását javasolta, valamint azt, hogy a következő hónapokban senki ne látogasson külföldre, ideértve az Egyesült Arab Emírségeket is, és ezen ajánlás közzétételére azért került sor, mert az Egészségügyi Világszervezet (WHO) a Covid19-járványt egy nappal korábban „világjárványnak” minősítette.

21 Másodszor, az előterjesztő bíróság abból az előfeltevésekből indul ki, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett, az „utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásoló” „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” fennállásának megállapításához e következményeknek az átlagos utazó számára az utazás tervezett időpontját, az érintett utazó számára elérhető konkrét adatokat, valamint a közzétett információkat figyelembe vevő „prognózison” alapuló értékelés alapján valószínűnek kell lenniük. E körben e bíróság arra keresi a választ, hogy az „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” csak akkor állapíthatók-e meg, ha azok az érintett utazási csomag teljesítését objektíve lehetetlenné tevő következményekkel járnak, vagy – mint amely megállapításra e bíróság maga is hajlik – akkor is, ha az utazási csomag biztonságos és kellemes körülmények közötti teljesítése megnehezül, adott esetben szubjektív tényezőkre, például az utazó egészségére tekintettel.

22 Harmadszor, az előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy az a tény, hogy az „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötését megelőzően bizonyos mértékig már felmerültek, vagy azokat legalábbis előre lehetett látni, kizáró oknak minősül-e az utazónak a szerződés díjmentes felmondásához való joga tekintetében.

23 Az előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy bár a litván külügyminisztérium már az alapügyben szóban forgó utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötésének időpontját megelőzően, 2020. január 8-án kiadott egy ajánlást az Egyesült Arab Emírségekbe irányuló utazást tervező utazók számára, amelyben elővigyázatosságot javasolt, és a WHO január 30-án a Covid19-járványt „nemzetközi horderejű közegészségügyi-járványügyi szükséghelyzetnek” nyilvánította, e járvány alakulása és következményei nehezen voltak előre láthatók, a fertőzés dinamikája pedig az érintett utazás lefoglalásának és e szerződés felmondásának időpontja között nyilvánvalóan felgyorsult.

24 Ezzel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy M. D. arra hivatkozik, hogy 2020. február 26-án Litvániában a Covid19 jelentette fenyegetés miatt nemzeti veszélyhelyzetet hirdettek ki,

valamint hogy másnap a sajtóban olyan információ jelent meg, amely szerint egy Egyesült Arab Emírségekben található szálló vendégei körében Covid19-fertőzéseket azonosítottak.

25 Negyedszer, a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerint az utazási csomagra vonatkozó szerződés díjmentes felmondásához való, utazót megillető jog feltétele, hogy „a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében” elháríthatatlan és rendkívüli körülmények merüljenek fel. E bíróság tehát azt kívánja megtudni, hogy a jelen ügyben hivatkozott esemény jellegére tekintettel az említett kifejezés alá vonhatók-e olyan egyéb helyek is, mint például többek között az indulási hely, valamint az érintett utazás különböző állomásai az utazás megkezdésekor vagy a visszaúton.

26 E körülmények között a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia legfelsőbb bírósága) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Szükség van-e arra, hogy az indulás és/vagy az érkezés helye szerinti állam hatóságai a sürgős utazás kerülésére vonatkozó hivatalos figyelmeztetést adjanak ki, és/vagy a célországot (és esetlegesen az indulás helye szerinti országot) kockázatos térséghez tartozónak minősítsék, hogy az (EU) 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének első mondata értelmében megállapítható legyen, hogy a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében elháríthatatlan és rendkívüli körülmények merültek fel?

2) Annak értékelése során, hogy a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében fennállnak-e elháríthatatlan és rendkívüli körülmények az utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontjában, és e körülmények jelentős mértékben befolyásolják-e az utazási csomag teljesítését: i. kizárólag objektív körülmények vehetők figyelembe, vagyis a csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásoló hatás kizárólag objektív lehetetlenüléshez kapcsolódik, és azt úgy kell értelmezni, hogy kizárólag azokat az eseteket foglalja magában, amelyekben a szerződés teljesítése fizikai és jogi szempontból is lehetetlenül, vagy azokat az eseteket is magában foglalja, amelyekben a szerződés teljesítése nem lehetetlen, de (a jelen ügyben a Covid19-cel történő megfertőződéstől való megalapozott félelem miatt) bonyolulttá és/vagy gazdaságtalanná válik (az utazók biztonsága, az egészségüket és/vagy életüket veszélyeztető kockázat, a nyaralási célok elérhetősége szempontjából); ii. relevanciával bírnak az olyan szubjektív tényezők, mint például ha 14 év alatti gyermekekkel utazó felnőttekről van szó, illetve az utazó életkora vagy egészségi állapota okán magasabb kockázati csoportba való tartozás stb.? Jogosult-e az utazó az utazási csomagra vonatkozó szerződést felmondani, ha az átlagos utazó álláspontja szerint a világijárvány és az ahhoz kapcsolódó körülmények miatt a célállomásra történő oda-vissza utazás már nem biztonságos, kényelmetlen az utazó számára, vagy az egészségügyi kockázattól vagy veszélyes virussal történő megfertőződéstől való megalapozott félelmet okoz?

3) Az a tény, hogy az utazó által hivatkozott körülmények az utazás foglalásának időpontjában már felmerültek, vagy bekövetkezésük legalábbis

várható/valószínű volt, befolyásolja-e a szerződés díjmentes felmondásához való jogot (például úgy, hogy ez alapján megtagadják e jogot, vagy szigorúbb kritériumokat alkalmaznak az utazási csomag teljesítését hátrányosan befolyásoló hatás értékelése során stb.)? Az észszerű előreláthatóság követelményének a világijárvánnyal összefüggésben történő alkalmazása során figyelembe kell-e venni azt, hogy bár a WHO az [alapügyben szóban forgó] utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötésének időpontjában már közzétett a vírus terjedésére vonatkozó tájékoztatást, a világijárvány lefolyását és következményeit aligha lehetett előre látni, nem léteztek a fertőzés kezelését és ellenőrzését alatti tartását szolgáló egyértelmű intézkedések, vagy nem állt rendelkezésre kellő mennyiségű adat a fertőzésre vonatkozóan, és a fertőzések számának az utazás foglalásának időpontja és a szerződés felmondásának időpontja közötti időszakban történő emelkedése nyilvánvaló volt?

4) Annak értékelése során, hogy a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében fennállnak-e elháríthatatlan és rendkívüli körülmények az utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontjában, és e körülmények jelentős mértékben befolyásolják-e az utazási csomag teljesítését, a »célállomás helye vagy annak közvetlen közelsége« fogalom kizárólag az érkezés helye szerinti államra vonatkozik, vagy – az elháríthatatlan és rendkívüli körülmények jellegére, vagyis a ragályos vírusos fertőzésre tekintettel – az indulás helye szerinti államra, valamint az oda-vissza utazás egyes állomásaira (átszállási helyekre, bizonyos közlekedési eszközökre stb.) is?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

27 Az előterjesztő bíróság első kérdésével lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdését a 3. cikke 12. pontjával összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy az utazás célállomásának helyén vagy annak közvetlen közelében felmerülő „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” megállapítása attól függ, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok közzétettek-e az érintett térségbe irányuló utazások kerülésére vonatkozó, utazóknak szóló hivatalos ajánlást vagy olyan hivatalos határozatot, amellyel e térséget „kockázatos térségnek” minősítették. 28 E tekintetben elsőként emlékeztetni kell arra, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „ha a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében olyan elháríthatatlan és rendkívüli körülmények merülnek fel, amelyek az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak a célállomásra való szállítást”, az utazási csomag megkezdését megelőzően az utazó lemondási díj fizetése nélkül jogosult felmondani az utazási csomagra vonatkozó szerződést, és így az említett csomag fejében befizetett teljes összeg visszafizetésére jogosult.

29 A 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerinti „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” fogalmát ezen irányelv 3. cikkének 12. pontja úgy határozza meg mint „az ilyen körülményekre hivatkozó fél által nem befolyásolható olyan helyzet, amelynek következményeit valamennyi észszerű

intézkedés megtétele esetén sem lehetett volna elhárítani”.

30 Az említett irányelv (31) preambulumbekzdése tisztázza e fogalom jelentését azáltal, hogy kimondja, hogy „[e] kiterjedhet például az emberi egészséget veszélyeztető jelentős kockázatokra, például az úti cél helyén terjedő súlyos betegségekre, továbbá a természeti katasztrófákra, például az árvizekre vagy a földrengésekre, illetve az olyan időjárási körülményekre, amelyek következtében lehetetlen az utazási csomagra vonatkozó szerződésben meghatározott módon biztonságosan elutazni a célállomásra”.

31 A 2015/2302 irányelv 3. cikkének 12. pontjával együttesen értelmezett 12. cikkének (2) bekezdéséből az irányelv (31) preambulumbekzdésének fényében tehát kitűnik, hogy az utazási csomagra vonatkozó szerződés díjmentes felmondásához való, utazót megillető jog gyakorlásának egyedüli feltétele, hogy a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében olyan objektív körülmények merüljenek fel, amelyek képesek befolyásolni az érintett utazási csomag teljesítését.

32 Ezzel szemben meg kell állapítani, hogy e rendelkezésekből, a 2015/2302 irányelv (31) preambulumbekzdéséből vagy ezen irányelv semmilyen egyéb rendelkezéséből nem lehet levezetni azt, hogy az e rendelkezés értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” bekövetkezésének megállapításához az szükséges, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok az érintett térségbe irányuló utazások kerülésére vonatkozó, utazóknak szóló hivatalos ajánlást vagy olyan hivatalos határozatot tegyenek közzé, amellyel e térséget „kockázatos térségnek” minősítették.

33 Egy ilyen követelmény ugyanis ellentmondásban állna az ilyen ajánlások vagy határozatok elfogadásának jellegével és magával az alapjával is, mivel főszabály szerint a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerinti „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” fogalma alá vonható, egészségügyi vagy egyéb kockázatokat keletkeztető objektív körülmények fennállása éppen hogy az előfeltételét képezi ezen ajánlásoknak vagy határozatoknak, amelyek a nyilvánosság tájékoztatása céljából hivatkoznak e körülményekre.

34 Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy – amint az az irányelv (5) preambulumbekzdéséből kitűnik – a 2015/2302 irányelv arra irányul, hogy a valódi fogyasztói belső piac megteremtése érdekében összehangolja az utazási csomagokra vonatkozó szerződésekből fakadó jogokat és kötelezettségeket.

35 Márpedig amint arra indítványának 35. pontjában a főtanácsnok is rámutatott, a jelen ítélet 27. pontjában foglaltakhoz hasonló jellegű ajánlás vagy határozat elfogadásának feltételei nem azonosak az egyes tagállamokban, aminek következtében arra tagállamonként eltérő változat szerint kerülhet sor. Így a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének olyan értelmezése, amely szerint az e rendelkezés értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” felmerülésének megállapítása ilyen ajánlások vagy határozatok elfogadásától függ, veszélyeztetheti ezen irányelv harmonizációra irányuló céljának megvalósítását.

36 Következésképpen ezen ajánlások vagy határozatok léte nem minősülhet olyan követelménynek, amely szükséges lenne a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „elháríthatatlan

és rendkívüli körülmények” felmerülésére vonatkozó feltétel teljesülésének megállapításához.

37 Másodsorban hangsúlyozni kell, hogy bár az említett ajánlások és határozatok jellegüknel fogva jelentős bizonyító erővel rendelkezhetnek a tekintetben, hogy az azokban említett országokban valóban felmerültek ilyen körülmények, valamint az ezekből fakadó, az érintett utazási csomag teljesítését befolyásoló következmények, ugyanakkor az ilyen ajánlásoknak és határozatoknak nem tulajdonítható olyan fokú bizonyító erő, hogy pusztán a hiányuk alapján ki lehetne zárni az említett körülmények felmerülésének megállapítását.

38 Kétségtelen, hogy mivel a 2015/2302 irányelv nem tartalmaz az ezen irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” felmerülésére vonatkozó bizonyítási módra vonatkozó rendelkezéseket, az eljárási autonómia elve alapján – az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartására is figyelemmel – az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik a bizonyításfelvétel módjainak, a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság által elfogadható bizonyítási eszközöknek és a hozzá benyújtott bizonyítékok bizonyító erejének az e bíróság általi értékelését szabályozó elveknek, valamint a bizonyítás megkövetelt szintjének a meghatározása (lásd ebben az értelemben: 2017. június 21-i W és társai ítélet, C-621/15, EU:C:2017:484, 25. pont).

39 Mindazonáltal ami konkrétan a tényleges érvényesülés elvét illeti, az a jogalanyok uniós jogból eredő jogai védelmének biztosítását célzó jogorvoslat eljárási szabályait illetően megköveteli, hogy ezek a szabályok nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok érvényesítését (2017. június 21-i W és társai ítélet, C-621/15, EU:C:2017:484, 26. pont).

40 Márpedig annak megkövetelése, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében foglalt joggal élni kívánó utazó az e célból hivatkozott körülmények tényleges felmerülésének bizonyítása érdekében erre vonatkozó hivatalos ajánlások vagy határozatok elfogadását igazolja, alkalmas arra, hogy ellehetetlenítse e jog gyakorlását, mivel ilyen körülmények bármely hivatalos ajánlás vagy határozat elfogadásától függetlenül fennállhatnak.

41 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott magyarázatokból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó utazási csomagra vonatkozó szerződés M. D. általi felmondásának időpontjában létező hivatalos közlemények, vagyis a Covid19 terjedését „nemzetközi horderejű közegészségügyi-járványügyi szükséghelyzetnek” minősítő, 2020. január 30-i WHO-közlemény, a Litvániában február 26-án kihirdetett veszélyhelyzet, valamint az, hogy másnap a litván sajtó az Egyesült Arab Emírségekben észlelt több Covid19-fertőzésről tett említést, amellel, hogy általában véve – és az Egyesült Arab Emírségek tekintetében különösen – magasabb egészségügyi kockázatra utaló jeleknek minősülnek, nem mentek el odáig, hogy kifejezetten az Egyesült Arab Emírségekbe irányuló utazás kerülését javasolják az utazók számára.

42 Mindazonáltal, amint az a jelen ítélet 36. és 40. pontjából kitűnik, nem lehet csupán önmagában e körülmény alapján elvetni azt a feltevést, amely szerint M. D. jogszerűen hivatkozhatott a Covid19 terjedésére mint a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése

értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülményre”.

43 Ezenkívül a Bíróság megállapította, hogy a Covid19-világjárványhoz hasonló globális egészségügyi válságot önmagában úgy kell tekinteni, mint amely e fogalom alá tartozhat (2023. június 8-i UFC – Que choisir és CLCV ítélet, C-407/21, EU:C:2023:449, 45. pont).

44 A fentiek összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdését a 3. cikke 12. pontjával összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az utazás célállomásának helyén vagy annak közvetlen közelében felmerülő, e rendelkezések szerinti „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” megállapítása nem függ attól, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok közzétették-e az érintett térségbe irányuló utazások kerülésére vonatkozó, utazóknak szóló hivatalos ajánlást vagy olyan hivatalos határozatot, amellyel e térséget „kockázatos térségnek” minősítették.

A második kérdéstről

45 Előzetesen meg kell állapítani, hogy az előterjesztő bíróság a második kérdésében utal arra, hogy annak értékelése során, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” felmerülése nyomán az utazási csomag teljesíthető-e, esetlegesen figyelembe lehet venni ezen utazási csomag „gazdaságosságát” is az „utazók biztonsága, az egészségüket és/vagy életüket veszélyeztető kockázat, a nyaralási célok elérhetősége szempontjából”. Sem e kérdés megfogalmazásából, sem az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indoklásából nem tűnik ki azonban, hogy M. D. e szempontra kívánt hivatkozni.

46 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy az előterjesztő bíróság második kérdésével egyrészt lényegében arra keresi a választ, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az „olyan elháríthatatlan és rendkívüli körülmények [...], amelyek az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak [az érintett utazás] célállomás[á]ra való szállítást” fogalom csak azokra a körülményekre terjed ki, amelyek ezen utazási csomag teljesítését lehetetlenné teszik, vagy azokra a körülményekre is, amelyek a teljesítést ugyan nem akadályozzák, de azzal járnak, hogy az említett utazási csomag teljesítésére nem kerülhet sor úgy, hogy az érintett utazók ne lennének kitéve az egészségüket és biztonságukat fenyegető kockázatoknak, figyelembe véve adott esetben az ezen utazók egyéni helyzetével kapcsolatos személyes tényezőket is.

47 A kérdést előterjesztő bíróság másrészt azt kérdezi, hogy az ilyen következmények értékelését az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontját alapul véve, és a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos utazó nézőpontjából kell-e elvégezni.

48 Elsőként, a jelen ítélet 46. pontjában hivatkozott kérdést illetően meg kell állapítani, hogy magából a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében használt, „az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak a célállomásra való szállítást” megfogalmazásból is az következik, hogy e rendelkezés nem köti az utazási csomagra vonatkozó szerződés

díjmentes felmondásához való jogot ahhoz a feltételhez, hogy az érintett utazási csomag teljesítését vagy az utasoknak a célállomásra való szállítást objektíve lehetetlenné tevő körülmények merüljenek fel. Ellenkezőleg, az általános nyelvhasználatban elfogadott szokásos jelentésük szerint e szavak jelentése egyértelműen tágabb, és e jelentésbe nemcsak azok a következmények tartoznak bele, amelyek már magát az utazási csomag teljesítésének a lehetőségét is kizárják, hanem azok is, amelyek jelentősen kihatnak az említett utazási csomag teljesítésének feltételeire.

49 Amint arra a Bizottság helyesen rámutat, a 2015/2302 irányelv (31) preambulumbekkezdése alátámasztja ezt az értelmezést annyiban, amennyiben az – azon helyzetek szemléltetése érdekében, amelyek ezen irányelv 12. cikke (2) bekezdésének hatálya alá tartozhatnak – olyan eseményeket sorol fel, mint a terrorizmus, valamint az emberi egészséget veszélyeztető jelentős kockázatok, amelyek objektíve kockázatot jelenthetnek az utazók biztonságára, ugyanakkor azonban nem eredményezik az érintett utazási csomag teljesítésének teljes lehetetlenségét.

50 Ez az értelmezés másfelől ez utóbbi rendelkezés kontextusával is összhangban áll. A 2015/2302 irányelv 13. cikkének (6) bekezdése ugyanis feljogosítja az utazókat arra, hogy az utazási csomagra vonatkozó szerződést a teljesítés során díjmentesen felmondják, amennyiben a nem szerződészerű teljesítés „lényegesen befolyásolja” ezen utazási csomag teljesítését, és az utazásszervező azt nem orvosolja az utazó által megszabott észszerű határidőn belül. Ezen irányelv 3. cikkének 13. pontja alapján a „nem szerződészerű teljesítés” fogalma az utazási csomagot alkotó utazási szolgáltatások teljesítése elmulasztását vagy hibás teljesítését jelenti, és a nem szerződészerű teljesítés megállapítása egyébként objektív abban az értelemben, hogy az mindössze az érintett utazó utazási csomagjában szereplő szolgáltatások összehasonlítását követeli meg (2023. január 12-i FTI Touristik [Utazási csomag a Kanári-szigetekre] ítélet, C-396/21, EU:C:2023:10, 22. pont).

51 Ennélfogva, bár az utazási csomag folyamatban lévő teljesítését érintő nem szerződészerű teljesítések közül nem mindegyik igazolhatja a kapcsolódó utazási szerződés díjmentes felmondását, ugyanakkor az ezen utazási csomag nem megfelelő teljesítésében álló nem szerződészerű teljesítés mégis kellően megalapozhat egy ilyen felmondást, amennyiben e nem szerződészerű teljesítés a 2015/2302 irányelv 13. cikke (6) bekezdésének megfelelően „lényegesen befolyásolja” az említett utazási csomag teljesítését.

52 Ugyanígy lehetséges az érintett utazási csomag teljesítését objektíve nem ellehetetlenítő elháríthatatlan és rendkívüli körülményekre tekintettel felmondani az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződést a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése alapján, amennyiben az említett körülmények ezen irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében „az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak a célállomásra való szállítást”.

53 Következésképpen az olyan egészségügyi válsághelyzet, mint a Covid19 terjedése, az emberi egészségre jelentett súlyos kockázatra tekintettel úgy tekinthető, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének első mondata értelmében „az utazási

csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolj[a], vagy lényegesen befolyásolj[a] az utasoknak a célállomásra való szállítását”, függetlenül attól, hogy az nem feltétlenül olyan jellegű, amely a teljesítést objektíve lehetetlenné teszi.

54 Ami közelebről azt illeti, hogy mennyiben lehet jelentősége az ilyen következmények fennállására vonatkozó feltétel értékelése szempontjából az utazók egyéni helyzetével kapcsolatos személyes tényezőknek, például annak, hogy az utazó kisgyermekkel utazik, vagy magasabb kockázati csoporthoz tartozik, hangsúlyozni kell, hogy e következményeket objektív módon kell megállapítani, ugyanúgy, mint az azokat kiváltó, a jelen ítélet 31. pontjában említett körülményeket.

55 Mindemellett semmi nem enged arra következtetni a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének szövegében, hogy a jelen ítélet előző pontjában említettekhez hasonló személyes tényezőket figyelmen kívül kellene hagyni ezen értékelés során, amennyiben azok objektív jellegűek.

56 Az ilyen tényezők ugyanis kihathatnak arra, hogy milyen súlyosak lesznek az utazó által hivatkozott elháríthatatlan és rendkívüli körülményekből eredő következmények, és ezáltal arra, hogy lehetséges-e az érintett utazási csomag megfelelő feltételek mellett történő teljesítése úgy, ahogyan arról az utazási csomag szervezője és ezen utazó megállapodott. Ami e tekintetben különösen a Covid19 terjedéséhez hasonló egészségügyi válsághelyzetet illeti, az az említett utazási csomag teljesítésére vonatkozóan különböző következményekkel járhat attól függően például, hogy milyen az érintett utazók egészségi állapota.

57 Ez nem teszi kétségessé azt, hogy a személyes tényezők önmagukban nem képesek igazolni az érintett utazó utazási csomagra vonatkozó szerződés díjmentes felmondásához való jogának a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésén alapuló gyakorlását annyiban, amennyiben e tényezők kizárólag akkor relevánsak, ha képesek befolyásolni azon következmények értékelését, amelyek objektíve az e rendelkezés szerinti „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” felmerüléséhez kapcsolódnak.

58 Az említett rendelkezés kontextusa és a 2015/2302 irányelv célja alátámasztja a jelen ítélet 54–57. pontjában kifejtett értelmezést.

59 Ami ugyanis egyrészt a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének kontextusát illeti, ezen irányelv 5. cikke (1) bekezdése a) pontjának viii. alpontjából az következik, hogy ezen irányelv kifejezetten figyelembe veszi, hogy az utazókat tájékoztatni kell többek között arról, hogy az érintett utazási csomag megfelel-e a csökkent mozgásképességű személyek számára. Márpedig az ilyen utazási csomag teljesítésére vonatkozó, e 12. cikk (2) bekezdése értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülményből” fakadó következmények elemzése során nem lehet elvonatkoztatni e személyek azon egyéni szükségleteitől, amelyeknek ez az utazási csomag éppen megfelel.

60 Ezzel összefüggésben a 2015/2302 irányelv (25) preambulumbekzdése rögzíti, hogy a szükséges információkról az utazónak nyújtott tájékoztatás során az érintett kereskedőnek figyelmet kell fordítania az életkoruk vagy testi fogyatékoságuk miatt különösen kiszolgáltatott utazók azon sajátos igényeire, amelyeket e kereskedő észszerűen előre láthat.

61 Ami másrészt a 2015/2302 irányelv célját illeti, az az irányelv 1. cikke alapján többek között a fogyasztók magas szintű védelmének biztosítására irányul, mivel az utazási csomagokat vagy utazási szolgáltatásegyütteseket vásárló utazók többsége az uniós fogyasztói jog értelmében vett fogyasztó, amint azt ezen irányelv (7) preambulumbekzdése rögzíti. Ezzel kapcsolatban, amint arra lényegében indítványának 44. és 45. pontjában a főtanácsnok is rámutatott, az említett irányelv védelmi célja azokra az utazókra is kiterjed, akik sérülékenyebb helyzetben vannak.

62 Következésképpen az érintett utazó egyéni helyzetével kapcsolatos személyes tényezőket figyelembe lehet venni annak megállapítása érdekében, hogy teljesül-e az a feltétel, amely szerint az ezen utazó által hivatkozott elháríthatatlan és rendkívüli körülmények az érintett utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak a célállomásra való szállítását.

63 Másodsorban, ami azt a kérdést illeti, hogy e következmények jelentőségének értékelését az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontját alapul véve, és a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos utazó nézőpontjából kell-e elvégezni, meg kell állapítani egyrészt, hogy ez a kérdés azon az előfeltevésen alapul, hogy az az utazó, aki a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése alapján az ilyen szerződés díjmentes felmondásához való jogát kívánja gyakorolni, ezt az értékelést egy „prognózisra” alapítja abban az értelemben, hogy az érintett utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásoló következményeknek e szerződés felmondásának időpontjában ezen utazó számára valószínűnek kell lenniük.

64 Ezen előfeltevést illetően e rendelkezés szövegéből az következik, hogy az utazási csomagra vonatkozó szerződés díjmentes felmondásához való jogot mindenképpen „az utazási csomag megkezdését megelőzően” kell gyakorolni.

65 Mivel e jog gyakorlásának feltétele, hogy „a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében olyan elháríthatatlan és rendkívüli körülmények merül[je]nek fel, amelyek az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak a célállomásra való szállítását”, e feltételnek szükségképpen teljesülnie kell az ilyen felmondás időpontjában, vagyis „az utazási csomag megkezdését megelőzően”.

66 Így annak értékeléséhez, hogy az említett feltétel teljesült-e, időbeli szempontból az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontját kell alapul venni. Márpedig, mivel e következmények véglegesen csak az utazási csomag teljesítése során mutatkoznak meg, azok értékelése szükségszerűen jövőre vonatkozó jelleget ölt.

67 Ebből az következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előfeltevéssel összhangban az ilyen értékelésnek „prognózisra” kell alapulnia a tekintetben, hogy mennyire valószínű, hogy az érintett utazó által hivatkozott elháríthatatlan és rendkívüli körülmények jelentős mértékben befolyásolni fogják az utazási csomag teljesítését, úgy, hogy e körülményeknek egyébként ezen utazási csomag felmondásának időpontjában már be kellett következniük.

68 Másrészt meg kell állapítani, hogy a 2015/2302 irányelv rendelkezései nem rögzítik, hogy e

következmények valószínűségének és jelentőségének értékelésekor a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos utazó nézőpontját vagy bármely más nézőpontot kell-e alapul venni.

69 Mindemellett az említett következmények jelen ítélet 54. pontjában kifejtett objektív jellegének megfelelően az érintett utazó nem támaszkodhat tisztán szubjektív értékelésekre vagy félelmekre, amikor az utazási csomagra vonatkozó szerződésének díjmentes felmondásához való jogával kíván élni.

70 Ezenkívül, amint azt lényegében a főtanácsnok is megjegyezte indítványának 52. pontjában, a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének kifejezetten az a célja, hogy elháríthatatlan és rendkívüli körülmények felmerülése esetén az érintett utazó számára elismerje az utazót magát megillető felmondási jogot, amely független attól, amellyel az érintett utazásszervező ezen irányelv 12. cikke (3) bekezdése alapján rendelkezik. Ennélfogva az utazótól nem várható el, hogy kizárólag az utazásszervező értékelésére támaszkodjon az érintett utazás teljesítésének megvalósíthatóságát illetően.

71 Ezzel szemben ahhoz, hogy az említett utazó eredményesen hivatkozhatson a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésében foglalt felmondási jogára, és hogy e rendelkezés ily módon megfelelhessen ezen irányelv sajátos céljának a jelen ítélet 61. pontjában felidézett általánosabb fogyasztóvédelmi célkitűzésével összefüggésben értelmezve, meg kell állapítani, hogy az e rendelkezések szerinti következmények valószínűségének és jelentőségének értékelését a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos utazó nézőpontjából kell elvégezni, hasonlóan az uniós jog fogyasztóvédelemhez kapcsolódó más területein elfogadott kritériumhoz (lásd ebben az értelemben: 2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 51. pont).

72 A fentiek összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az „olyan elháríthatatlan és rendkívüli körülmények [...], amelyek az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak [az érintett utazás] célállomás[á]ra való szállítását” fogalom nem csupán azokra a körülményekre terjed ki, amelyek ezen utazási csomag teljesítését lehetetlenné teszik, hanem azokra a körülményekre is, amelyek a teljesítést ugyan nem akadályozzák, de azzal járnak, hogy az említett utazási csomag teljesítésére nem kerülhet sor úgy, hogy az érintett utazók ne lennének kitéve az egészségüket és biztonságukat fenyegető kockázatoknak, figyelembe véve adott esetben az ezen utazók egyéni helyzetével kapcsolatos személyes tényezőket is. Az ilyen következmények értékelését az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontját alapul véve, és a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos utazó nézőpontjából kell elvégezni.

A harmadik kérdésről

73 Harmadik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az utazó hivatkozhat az e rendelkezés értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” címén olyan helyzetre, amely az utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötésének

időpontjában az érintett utazó számára már ismert vagy előre látható volt, figyelembe véve adott esetben e helyzet változó jellegét.

74 E tekintetben kétségtelenül igaz, hogy sem a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdése, sem ezen irányelv 3. cikke az „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” fogalmát meghatározó 12. pontja nem utal kifejezetten olyan követelményre, amely szerint az e címen hivatkozott helyzetnek az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötésének időpontjában előre nem láthatónak és – a fortiori – nemlétezőnek kell lennie. Mindazonáltal az „elháríthatatlan és rendkívüli” kifejezés önmagában is mintha azt jelezné, hogy e fogalom csak olyan helyzetekre vonatkozik, amelyek egyrészt ebben az időpontban nem léteztek, másrészt nem voltak előre láthatók.

75 Egy létező helyzet ugyanis jellegénél fogva nem minősülhet „elháríthatatlannak”, még akkor sem, ha megvalósulása előtt még az lehetett. Ezenkívül egy hipotetikus helyzet nem minősíthető „rendkívülinek” onnantól, hogy az előre látható.

76 Hasonlóképpen, mivel a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdése biztosítja az utazók számára azt a jogot, hogy az utazási csomagra vonatkozó szerződésüket díjmentesen felmondják, ha az e rendelkezésben foglalt körülmények bekövetkeznek, meg kell állapítani, hogy e körülményeknek e szerződés megkötését követően kell felmerülniük.

77 A 2015/2302 irányelv (30) preambulumbekzdése kimondja továbbá, hogy „[m]ivel az utazási csomagokat gyakran hosszú idővel a teljesítésük előtt vásárolják meg, előre nem látható események következhetnek be”, az irányelv (31) preambulumbekzdése pedig hozzáteszi, hogy „[s]zükséges, hogy az utazók az utazási csomag megkezdése előtt bármikor felmondhassák az utazási csomagra vonatkozó szerződést”. Úgy tűnik tehát, hogy az érintett utazó felmondási joga a körülmények előre nem látható megváltozásával áll összefüggésben.

78 Végül, ez az értelmezés összhangban van a 2015/2302 irányelv fogyasztóvédelmi célkitűzésével is. E célkitűzés ugyanis nem követeli meg, hogy az utazókat megvédjék az olyan kockázatokkal szemben, amelyek az utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötésének időpontjában már ismertek vagy előre láthatók voltak a számukra, és amelyeket így utazásukra vonatkozóan elfogadtak.

79 Így az olyan körülmények, amelyek az utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötésének időpontjában az érintett utazó számára már ismertek vagy előre láthatók voltak, nem alapozhatják meg az ilyen szerződés díjmentes felmondásához való, a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésében foglalt felmondási jog gyakorlását.

80 Ami az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötésének időpontjában létező vagy előre látható, de nagymértékben alakuló helyzet ebben az összefüggésben történő értékelését illeti, rögzíteni kell, hogy nem zárható ki, hogy az ilyen helyzet e szerződés megkötését követően olyan érzékelhető változásokon ment keresztül, hogy már eltér attól, amelyről az említett szerződés megkötésekor az érintett utazónak tudomása volt, vagy amelyet észszerűen előre láthatott, amint arra a főtanácsnok indítványának 62. pontjában szintén rámutatott.

81 Ilyen esetben e változások olyan új ténybeli helyzetet idézhetnek elő, amely maga már megfeleltet a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” fogalom definíciójának.

82 Ily módon a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy egy szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos utazó nézőpontjából értékelje, hogy azon egészségügyi kockázat szintje, amelyre tekintettel M. D. 2020. február 27-én felmondta az utazási csomagra vonatkozó szerződését, érzékelhetően magasabb lett-e az e szerződés megkötésének időpontjában, azaz február 10-én fennálló vagy előre látható kockázathoz képest.

83 A fentiek összességére tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az utazó nem hivatkozhat az e rendelkezés értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” címén olyan helyzetre, amely az utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötésének időpontjában az érintett utazó számára már ismert vagy előre látható volt, ez azonban nem érinti azt a lehetőséget, hogy – figyelemmel e helyzet változó jellegére – az említett helyzet a szerződés megkötését követően olyan érzékelhető változásokon ment keresztül, amelyek olyan új helyzetet idézhetnek elő, amely maga már megfeleltet az említett rendelkezés értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” fogalom definíciójának.

A negyedik kérdésről

84 Az előterjesztő bíróság negyedik kérdésével a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében szereplő, „a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében” felmerülő körülmények kifejezés jelentésére, és különösen arra keresi a választ, hogy e kifejezés kiterjedhet-e az indulási helyre és/vagy más helyekre is, tekintettel a hivatkozott esemény jellegére, a jelen ügyben nevezetesen a Covid19 globális szintű terjedésére.

85 A kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott, és különösen a jelen ítélet 41. pontjában bemutatott magyarázatokból kitűnik, hogy e bíróság elfogadottnak tekinti, hogy az alapügyben szóban forgó utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontjában a Covid19 terjedése elérte többek között az Egyesült Arab Emírségeket, vagyis az érintett utazás célállomását. Ennélfogva, feltéve, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az első és harmadik kérdésben szereplő értelmezési szempontokra tekintettel úgy tekinti, hogy a Covid19 terjedése a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülménynek” minősül, az alapeljárás szempontjából nem vitatott, hogy az éppen a „célállomáson” merült fel.

86 Egyébiránt a Bíróság megállapította, hogy ha valamely súlyos betegségnek a szóban forgó célállomáson való terjedése az e rendelkezés szerinti „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” fogalom alá tartozhat, ennek még inkább így kell lennie valamely súlyos betegség világszinten történő terjedése esetén, mivel e betegség hatásai e helyet is érintik (2023. június 8-i UFC – Que choisir és CLCV ítélet, C-407/21, EU:C:2023:449, 48. pont).

87 Így az alapügy elbírálása nem függ attól, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerint

„a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében” felmerülő körülmények fogalma kiterjed-e az utazás célállomásától eltérő helyen, például többek között az indulási helyen felmerülő körülményekre is.

88 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Ennek érdekében a Bíróságnak adott esetben át kell fogalmaznia a feltett kérdéseket (2020. július 16-i CaixaBank és Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ítélet, C-224/19 és C-259/19, EU:C:2020:578, 46. pont).

89 E körülmények között meg kell állapítani, hogy negyedik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy annak meghatározásához, hogy a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében felmerülő elháríthatatlan és rendkívüli körülmények „az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak a célállomásra való szállítását”, figyelembe vehetők az indulási helyen, valamint az érintett utazás megkezdéséhez és a visszaúthoz kapcsolódó különböző helyeken bekövetkező következmények is.

90 Amint az a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének az irányelv (31) preambulumbekkezdésével együttesen értelmezett szövegéből kitűnik, e rendelkezés megköveteli, hogy a hivatkozott elháríthatatlan és rendkívüli körülményeknek többek között a tervezett célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében kell felmerülniük, és így jelentős következményekkel kell járnuk az érintett utazási csomag teljesítésére nézve (lásd ebben az értelemben: 2023. június 8-i UFC – Que choisir és CLCV ítélet, C-407/21, EU:C:2023:449, 47. pont).

91 Ezzel szemben, habár e következmények főszabály szerint különösen a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében jelentkeznek, megállapítható, hogy az említett rendelkezés nem tartalmaz semmilyen földrajzi korlátozást azon helyet illetően, ahol az ilyen körülmények által kiváltott említett következményeknek be kell következniük ahhoz, hogy azokat figyelembe lehessen venni.

92 Ezenkívül az utazási csomag részét képező utazási szolgáltatások magukban foglalhatják többek között az utazók szállítását, amely esetben az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződésnek a 2015/2302 irányelv 5. cikke (1) bekezdése a) pontjának ii. alpontja értelmében rögzítenie kell a szállítóeszközöket, azok jellemzőit és kategóriáit, az indulás és az érkezés helyét, napját és idejét, közbenső megállókat időtartamát és helyét, valamint a közlekedési csatlakozásokat.

93 Ebből következik, hogy ha az elháríthatatlan és rendkívüli körülmények által okozott következmények a célállomás helyén túl, azon kívül is jelentkeznek, és elérik az indulás vagy a visszautazás helyét, illetve az utazás közbenső megállóinak helyét és a közlekedési csatlakozásokat, akkor e következmények kihathatnak az érintett utazási csomag teljesítésére, és ezért azokat a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének alkalmazása során figyelembe kell venni.

94 E tekintetben, amint arra a főtanácsnok indítványának 71. pontjában rámutatott, lehetséges többek között, hogy az indulási helyen intézkedéseket hoznak a célállomáson felmerülő körülmények miatt,

például hogy az indulási helyen korlátozásokat alkalmaznak a visszatérő utazókkal szemben, amely intézkedésekre így kiterjedhet az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződés teljesítését jelentős mértékben befolyásoló következmények értékelése.

95 A fentiek összességére tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy annak meghatározásához, hogy a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében felmerülő elháríthatatlan és rendkívüli körülmények „az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak a célállomásra való szállítását”, figyelembe vehetők az indulási helyen, valamint az érintett utazás megkezdéséhez és a visszaúthoz kapcsolódó különböző helyeken bekövetkező következmények is, amennyiben azok kihatnak ezen utazási csomag teljesítésére.

II.

C-437/22. sz. R.M. és E.M. ügyben 2024. február 29-én hozott ítélet

1) A közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról és a 352/78/EGK, a 165/94/EK, a 2799/98/EK, a 814/2000/EK, az 1290/2005/EK és a 485/2008/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 56. cikkének első bekezdését egyrészt e rendelet 54. cikkének (1) bekezdésével, illetve az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer, a kifizetések elutasítására és visszavonására vonatkozó feltételek, valamint a közvetlen kifizetésekre, a vidékfejlesztési támogatásokra és a kölcsönös megfeleltetésre alkalmazandó közigazgatási szankciók tekintetében történő kiegészítéséről szóló, 2014. március 11-i 640/2014/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet 35. cikke (6) bekezdésének első mondatával, másrészt az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. december 18-i 2988/95/EK, Euratom tanácsi rendelet 7. cikkével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

egy, az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból finanszírozott és csalárd műveletek következtében jogosulatlanul kapott támogatás visszatérítése nemcsak e támogatás kedvezményezettjének terhére követelhető, hanem azon személyek terhére is, akik anélkül, hogy az említett támogatás kedvezményezettjének minősülhetnének, szándékosan hamis információkat szolgáltatottak annak elnyerése érdekében.

2) A 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 35. cikkének (6) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

abban az esetben, ha egy jogi személy a képviselőinek felróható csalárd műveletek következtében mezőgazdasági támogatásban részesült, e képviselők mindazonáltal nem minősíthetők e támogatásnak az ezen, e felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikke (1)

bekezdése második albekezdése 1. pontjával összefüggésben értelmezett rendelkezés értelmében vett „kedvezményezettjének”, amennyiben nem tartoznak az ezen utóbbi rendelkezésben foglalt három személyi kategória egyikébe sem, még akkor sem, ha e képviselők azok, akik ténylegesen részesülnek az e jogi személy által elért nyereségből.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. december 18-i 2988/95/EK, Euratom tanácsi rendelet (HL 1995. L 312., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 1. kötet, 340. o.) 7. cikkének, a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról és a 352/78/EGK, a 165/94/EK, a 2799/98/EK, a 814/2000/EK, az 1290/2005/EK és a 485/2008/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013. L 347., 549. o.; helyesbítések: HL 2016. L 130., 7. o.; HL 2017. L 327., 83. o.; HL 2018. L 233., 3. o.) 54. cikke (1) bekezdésének és 56. cikke első bekezdésének, valamint az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer, a kifizetések elutasítására és visszavonására vonatkozó feltételek, valamint a közvetlen kifizetésekre, a vidékfejlesztési támogatásokra és a kölcsönös megfeleltetésre alkalmazandó közigazgatási szankciók tekintetében történő kiegészítéséről szóló, 2014. március 11-i 640/2014/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL 2014. L 181., 48. o.; helyesbítés: HL 2021. L 336., 47. o.) 35. cikke (6) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az R. M. és E. M. ellen Észtországban indított büntetőeljárás keretében terjesztették elő, akiket azzal vádolnak, hogy az X OU (a továbbiakban: X társaság) javára elkövetett három támogatási csalás tettesei, illetve két ilyen csalás társtettesei.

Az alapeljárás

21 Az X társaságot 2005. november 7-én jegyezték be Észtországban a cégjegyzékbe, és az Y OU-val (a továbbiakban: Y társaság) való egyesülését követően 2019. június 20-án törölték onnan. R. M. 2015. december 18-ig volt az X társaság ügyvezetője, ezt követően képviselője lett. Felesége E. M. 2015. december 18-ig, a társaságnak a cégjegyzékből való törlésének időpontjáig volt az említett társaság ügyvezetője.

22 2021. március 15-i határozatával a Viru Maakohus (virui körzeti bíróság, Észtország) R. M.-et többek között három rendbeli támogatási csalásban mondta ki bűnösnek. E bíróság szerint R. M. az X társaság képviselőjeként szándékosan hamis információkat szolgáltatott a Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametnek (mezőgazdasági nyilvántartási és információs hivatal, Észtország; a továbbiakban: PRIA) annak érdekében, hogy a 2007 és 2013, valamint a 2014 és 2020 közötti évekre Észtország vidékfejlesztési programjai keretében támogatásokat kapjon (a továbbiakban: szóban forgó támogatások). Következésképpen a PRIA a szóban forgó támogatások címén összesen 143 737,38 euró összeget fizetett ki jogellenesen az X társaságnak. R. M. marasztalása mellett E. M.-et is elmarasztalták mint e támogatási csalások közül két csalás társtettesét.

23 Ezenfelül, az említett bíróság a PRIA által képviselt Észt Köztársaság által indított közjogi követelés elismerése iránti kereset alapján arra kötelezte R. M.-et és E. M.-et, hogy fizessék meg ezen állam számára a szóban forgó támogatásoknak az X társaság által jogellenesen felvett összegét. Ezenkívül az említett bíróság R. M.-et és E. M.-et a PRIA által képviselt Észt Köztársaság által indított közjogi követelés elismerése iránti kereset alapján arra kötelezte, hogy fizesse meg e tagállamnak a szóban forgó, az X társaság által jogalap nélkül kapott támogatások összegét. E tekintetben R. M.-et 87 340 euró, E. M.-et pedig R. M.-mel egyetemlegesen a fennmaradó 56 397,38 euró megfizetésére kötelezték.

24 R. M. és E. M. fellebbezést nyújtott be e határozattal szemben annyiban, amennyiben az őket a támogatási csalásokban bűnösnek mondta ki, illetve annyiban, amennyiben az helyt adott a közjogi követelés elismerése iránti keresetnek.

25 2021. szeptember 15-i ítéletével a Tartu Ringkonnakohus (tartui fellebbviteli bíróság, Észtország) helybenhagyta a Viru Maakohus (virui körzeti bíróság) ítéletét.

26 R. M. és E. M. felülvizsgálati kérelmet nyújtott be e határozattal szemben a Riigikohus (legfelsőbb bíróság, Észtország), a kérdést előterjesztő bírósághoz. E fellebbezések alátámasztására elsősorban arra hivatkoznak, hogy az Észt Köztársaság által benyújtott közjogi követelés elismerése iránti kereset elfogadhatatlannak kellett volna nyilvánítani, mivel egy jogosulatlanul felvett támogatás visszatéríttetését kizárólag annak kedvezményezettjével szemben lehet foganatosítani. Márpedig, jóllehet az X társaságot törölték a cégnyilvántartásból, az Y társaság lett a jogutódja e két társaság egyesülését követően. Az Észt Köztársaság azonban nem követelte a szóban forgó támogatásoknak az Y társaság terhére történő visszatéríttetését.

27 2022. május 20-án a kérdést előterjesztő bíróság részítéletet hozott, amelyben jogerősen helybenhagyta a Tartu Ringkonnakohus (tartui fellebbviteli bíróság) és a Viru Maakohus (virui elsőfokú bíróság) határozatát, többek között abban a részében, amelyben e határozatok R. M.-et és E. M.-et bűnösnek nyilvánították a támogatási csalásokban.

28 Ezzel szemben azon kérdést illetően, hogy R. M.-től és E. M.-től követelhető-e az X társaság által jogosulatlanul felvett, szóban forgó támogatások visszatérítése, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy két szempontból is kérdést kell intézni a Bírósághoz.

29 A kérdést előterjesztő bíróság először is arra keresi a választ, hogy van-e olyan jogi alap, amely lehetővé teszi e támogatások R. M.-től és E. M.-től való visszatéríttetését, tekintettel az Y társaság nehéz pénzügyi helyzetére, amely láthatóan megakadályozza, hogy visszatérítse az X társaság által jogosulatlanul felvett támogatásokat.

30 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság szerint az EMVA hozzájárult az Észt Köztársaság 2007 és 2013, valamint 2014 és 2020 közötti vidékfejlesztési programjainak finanszírozásához, amelyek keretében a szóban forgó támogatásokat nyújtották. A Bíróság ítélezési gyakorlatából az következik, hogy az ilyen támogatások visszatéríttetésének alapját az 1306/2013 rendelet képezi, még akkor is, ha a támogatásokat e rendelet hatálybalépése előtt ítélték oda és fizették ki.

31 Pontosabban, az X társaság által jogalap nélkül kapott, szóban forgó, kapott támogatások visszatéríttetésének jogalapja az 1306/2013 rendelet 56. cikkének az e rendelet 54. cikke (1) bekezdésével és a 640/2014 rendelet 35. cikke (6) bekezdése első mondatával összefüggésben értelmezett első bekezdése. Jóllehet e rendelkezések nem írják elő kifejezetten azt a lehetőséget, hogy a támogatás visszafizetését a kedvezményezettől eltérő személyektől követeljék, ilyen lehetőségéről a 2988/95 rendelet 7. cikke rendelkezik.

32 Ily módon a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az arra vonatkozó kérdésre adandó válasz, hogy R. M.-től és E. M.-től követelhető-e a szóban forgó támogatások visszatérítése, attól függ, hogy az 1306/2013 rendelet 56. cikkének első bekezdése és 54. cikkének (1) bekezdése, valamint a 640/2014 rendelet 35. cikke (6) bekezdésének első mondata értelmezhető-e a 2988/95 rendelet 7. cikkével összefüggésben abban az értelemben, hogy az e támogatások visszatérítésére vonatkozó kötelezettség a jelen ügy körülményei között azokra a személyekre is alkalmazható, akik ugyan nem voltak az említett támogatások kedvezményezettjei, de részt vettek az e támogatások jogosulatlan kifizetéséhez vezető szabálytalanságban. Az e kérdésre adandó válasz pedig attól a kérdéstől függ, hogy a 2988/95 rendelet 7. cikke e tekintetben közvetlen hatállyal bír-e.

33 Márpedig sem a 2988/95 rendelet szövege, sem a Bíróságnak az e rendelet 7. cikkére vonatkozó ítélezési gyakorlata nem teszi lehetővé egyértelmű következtetések levonását e tekintetben.

34 Kétségtelen, hogy a Bíróság a 2010. október 28-i SGS Belgium és társai ítéletében (C-367/09, EU:C:2010:648) nem ismerte el a 2988/95 rendelet közvetlen hatályát az 5. cikkében előírt közigazgatási szankciókat illetően, e rendelkezés és e rendelet 7. cikkének szövegére tekintettel. Ezenfelül, ezen ítélet 44–62. pontjából az tűnik ki, hogy az Unió pénzügyi érdekeinek megsértése miatti szankciók csak akkor szabhatók ki az említett rendelet 7. cikkében említett személyekkel szemben, ha azok uniós vagy tagállami szinten elfogadott világos és egyértelmű jogalapon alapulnak. Mindazonáltal egy támogatásból jogosulatlanul kapott összeg visszafizetésére irányuló kötelezettség nem a 2988/95 rendelet 5. cikke értelmében vett „közigazgatási szankciónak”, hanem az e rendelet 4. cikke értelmében vett „közigazgatási intézkedésnek” minősül. E kötelezettség ugyanis annak a megállapításnak az egyszerű következménye, hogy az uniós szabályozásból eredő előny megszerzéséhez szükséges feltételeket nem tartották tiszteletben, ami a támogatást jogosulatlanná teszi. A Bíróság mindazonáltal a 2014. december 18-i Somvao ítéletében (C-599/13, EU:C:2014:2462) kimondta, hogy mivel a 2988/95 rendelet az Unió pénzügyi érdekeinek védelme érdekében az ellenőrzésekre és szankciókra vonatkozó általános szabályok megállapítására szorítódik, a jogosulatlanul kapott támogatást más, vagyis adott esetben ágazati rendelkezések alapján kell visszatéríttetni.

35 A kérdést előterjesztő bíróság szerint több tényező szól azon értelmezés mellett, amely szerint a 2988/95 rendeletnek a jogosulatlanul kifizetett támogatások visszatéríttetésére vonatkozó releváns ágazati szabályozással összefüggésben értelmezett 7. cikke a jelen ügy körülményei között releváns jogalapot képez a szóban forgó támogatások R. M.-től és E. M.-től való visszatéríttetésének követeléséhez. Egrészt a jelen

ügy olyan helyzetre vonatkozik, amelyben a támogatás odaítéléséhez vezető szabálytalanság abból ered, hogy azok a személyek, akiktől a visszatérítést követelik, szándékosan téves információkat szolgáltatnak a nemzeti hatóságoknak. Másrészt a támogatást nem lehet visszatéríteni a kedvezményezettnek annak eltűnése miatt, mivel az X társaság megszűnt, míg a támogatásnak az említett kedvezményezett jogutódjával való visszatérítésének lehetősége első ránézésre is bizonytalan. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a jelen ügy körülményei között R. M. és E. M. a 2988/95 rendelet 7. cikke értelmében olyan személyeknek tekinthetők, akik részt vettek az X társaság által elkövetett szabálytalanság elkövetésében.

36 Ugy tűnik, hogy maga az uniós jogalkotó is úgy ítéli meg, hogy bizonyos esetekben lehetséges az EMVA által társfinanszírozott programokban elkövetett szabálytalanságokat követően kifizetett támogatás visszatérítését olyan személyektől is követelni, akik maguk nem a bejelentett kedvezményezettek, amint az többek között az 1306/2013 rendelet 54. cikke (3) bekezdésének b) pontjából is következik.

37 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy egy olyan helyzet elfogadása, amelyben a kedvezményezett jogi személy megszűnése vagy fizetéseképtelensége lényegében mindig lehetetlenné tenné a szándékosan elkövetett szabálytalanság miatt jogosulatlanul kifizetett támogatás visszatérítését, súlyosan sértené az Unió pénzügyi érdekeit.

38 Másodsorban a kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy R. M. és E. M. nemcsak képviselői voltak az X társaságnak, hanem ugyanakkor e társaság egyedüli tagjaként jártak el, amikor a családokat elkövették, mivel R. M. volt e társaság egyetlen tagja és ügyvezetője 2005. november 10. és 2015. december 18. között, E. M. pedig e két funkciót ezen utóbbi időponttól kezdődően vette át az X társaságnak a cégjegyzékből történő törléséig. R. M. mindazonáltal továbbra is e társaság nevében járt el egy E. M. által adott meghatalmazás alapján még azt követően is, hogy megvált társasági részesedéseitől és lemondott az említett társaság ügyvezetéséről. Azt a tényt is figyelembe kell venni, hogy R. M. és E. M. házaspár voltak abban az időszakban, amelynek során az X társaság a szóban forgó támogatásokban részesült, így úgy kell tekinteni, hogy R. M. és E. M. e társaság tényleges kedvezményezettjei voltak, amelynek tevékenységét irányították és ellenőrizték.

39 Felmerül tehát a kérdés, hogy ezek a tényezők elegendőnek bizonyulnak-e ahhoz, hogy nemcsak az X társaságot, hanem R. M.-et és E. M.-et is a szóban forgó támogatások kedvezményezettjeinek lehessen minősíteni. Ebben az esetben nem szükséges kiegészítő jelleggel a 2988/95 rendelet 7. cikkére támaszkodni azok visszatérítése érdekében.

40 E körülmények között a Riigikohus (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Az alapügyben szereplőkhöz hasonló körülmények között közvetlen joggal rendelkező jogalap ered-e [a 2988/95/EK rendeletnek] az [1306/2013 rendelet] 56. cikkének első bekezdésével és 54. cikkének (1) bekezdésével, valamint a [640/2014 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet] 35.

cikkének (6) bekezdésével összefüggésben értelmezett 7. cikkéből arra vonatkozóan, hogy egy kedvezményezett jogi személynek a támogatás csalárd módon történő elnyerése céljából szándékosan valótlan adatokat szolgáltató képviselőivel fizetessék vissza a csalással elnyert és az [EMVA] által finanszírozott támogatást?

2) Az alapügyben szereplőkhöz hasonló olyan körülmények között, amikor az EMVA által finanszírozandó támogatást család eredményeként állapították meg és fizettek ki egy korlátozott felelősségű társaság (észt társaság) részére, az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (1) bekezdése és a 640/2014 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet 35. cikkének (6) bekezdése értelmében vett kedvezményezettnek tekinthetők-e a kedvezményezett társaság azon képviselői is, akik a csalást megvalósították, és a támogatás csalárd módon történő elnyerésének időpontjában egyúttal e társaság tényleges tulajdonosai voltak?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

41 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő jogvita eldöntéséhez érdemi választ adjon. A Bíróságnak ebből a szempontból adott esetben át kell fogalmaznia a feltett kérdéseket. Az a körülmény, hogy valamely nemzeti bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést formálisan bizonyos uniós jogi rendelkezésekre hivatkozva fogalmazta meg, nem akadályozza annak, hogy a Bíróság megadja e bíróság számára az uniós jog értelmezésének minden olyan elemét, amely hasznos lehet az utóbbi előtt folyamatban lévő ügy eldöntéséhez, akár hivatkozott ezekre a kérdéseinek megfogalmazásában, akár nem. E tekintetben a Bíróságnak kell a nemzeti bíróság által szolgáltatott információk összessége és különösen az előzetes döntéshozatalra utalás indokolása alapján meghatározni az uniós jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése a per tárgyára figyelemmel szükséges (2023. szeptember 21-i Juan ítélet, C-164/22, EU:C:2023:684, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2988/95 rendelet 4. cikkének (1) bekezdése értelmében főszabály szerint minden szabálytalanság abban az esetben, ha a támogatást jogosulatlanul vették fel, maga után vonja a támogatás visszafizetésére vonatkozó kötelezettséget. E rendelet 7. cikke előírja, hogy az ilyen közigazgatási intézkedés azon személyekre is alkalmazható, akik részt vettek a szóban forgó szabálytalanság elkövetésében, valamint azon személyekre is, akik felelősséggel tartoznak a szabálytalanságért, illetve kötelesek biztosítani, hogy az ne történjen meg.

43 Márpedig a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a 2988/95 rendelet arra szorítkozik, hogy az Unió pénzügyi érdekeinek védelmében meghatározza az ellenőrzésre és a szankciókra vonatkozó általános szabályokat. A helytelenül felhasznált pénzüsszegek visszakövetelésének más rendelkezések, vagyis adott esetben ágazati rendelkezések alapján kell történnie (2016. május 26-i Județul Neamț és Județul

Bacău ítélet, C-260/14 és C-261/14, EU:C:2016:360, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 Amennyiben az EMVA által a 2007–2013-as programozási időszakban jóváhagyott és társfinanszírozott támogatási program keretében jogosulatlanul kifizetett összegek visszatérítésére e programozási időszak végét követően, azaz 2014. január 1-jét követően kerül sor, e visszatérítésnek az 1306/2013 rendelet rendelkezéseinek kell alapulnia (2024. január 18-i Askos Properties ítélet, C-656/22, EU:C:2024:56, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 A jelen ügyben, tekintettel arra, hogy a szóban forgó támogatások az EMVA általi finanszírozásban részesültek, az ilyen támogatások visszatérítésének e rendelet 56. cikkén kell alapulnia, mivel e rendelkezés – amint az a címéből kitűnik – az EMVA-ra vonatkozó különös rendelkezéseket ír elő.

46 Az említett rendelkezést, amely előírja, hogy az EMVA-t illetően a tagállamok a vidékfejlesztési műveletekkel vagy programokkal összefüggésben feltárt szabálytalanságokból vagy gondatlanságokból eredő pénzügyi kiigazításokat végeznek az érintett uniós finanszírozás teljes vagy részleges törlésével, egyfelől e rendelet 54. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben kell értelmezni, amely általános jelleggel úgy rendelkezik, hogy a tagállamok minden, szabálytalanságból vagy gondatlanságból eredő jogosulatlan kifizetés esetében visszatérítést rendelnek el a kedvezményezettrel szemben, másfelől pedig a 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 35. cikke (6) bekezdésének első mondatával összefüggésben, amely előírja, hogy a támogatást teljes egészében vissza kell vonni, ha a kedvezményezett valótlan információkat szolgáltatott e támogatás elnyerése céljából.

47 E körülményekre figyelemmel, amint arra a főtanácsnok is lényegében rámutatott indítványának 28. pontjában, meg kell állapítani, hogy első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az 1306/2013 rendelet 56. cikkének első bekezdését úgy kell-e értelmezni egyrészt e rendelet 54. cikkével, másrészt a 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 35. cikke (6) bekezdésének első mondatával összefüggésben, hogy az EMVA-ból finanszírozott és csalárd műveletek következtében jogosulatlanul kapott támogatás visszatérítése nemcsak e támogatás kedvezményezettjének terhére követelhető, hanem azon személyek terhére is, akik anélkül, hogy az említett támogatás kedvezményezettjeinek minősültek volna, szándékosan hamis információkat szolgáltatottak annak elnyerése érdekében.

48 E kérdés megválaszolásához emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (lásd ebben az értelemben: 2023. július 13-i G GmbH ítélet, C-134/22, EU:C:2023:567, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 Ami először is az 1306/2013 rendelet és a 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet releváns rendelkezéseinek szövegét illeti, meg kell állapítani, hogy az önmagában nem teszi lehetővé annak meghatározását, hogy az e rendelkezésekben említett jogosulatlan támogatás visszatérítése követelhető-e a szóban forgó szabálytalanságot elkövető gazdasági szereplőktől eltérő személyektől.

50 Ugyanis, bár az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy minden jogosulatlan kifizetés visszatérítését „a kedvezményezettől” kell követelni, e rendelet 56. cikke a tagállamok által behajtott összegek rendeltetésének megjelölésére szorítkozik, anélkül azonban, hogy pontosan megjelölne azokat a személyeket, akik terhére e visszatérítést végre kell hajtani. Ami a 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 35. cikkének (6) bekezdését illeti, bár a támogatás „kedvezményezettjére” utal, az sem tartalmaz ilyen megjelölést.

51 Másodsorban, ami azt a szövegkörnyezetet illeti, amelybe az említett releváns rendelkezések illeszkednek, egyfelől emlékeztetni kell arra, hogy az 1306/2013 rendelet (39) preambulumbekkezdése hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a tagállamok megelőzzék, feltárják, és hatékonyan kezeljék a kedvezményezettek által elkövetett összes szabálytalanságot, és ennek érdekében alkalmazniuk kell a 2988/95 rendeletet. Ebből következik, hogy – amint azt a dán kormány is kiemelte írásbeli észrevételeiben – az 1306/2013 rendelet rendelkezéseit a 2988/95 rendelet általános szabályaival összhangban kell értelmezni.

52 Másfelől, mivel az 1306/2013 rendelet 54. cikke (3) bekezdésének b) pontja lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy egy szabálytalanság ténye okán ne követeljék a jogosulatlanul kapott támogatás visszatérítését, ha ez az adós „vagy a szabálytalanságot jogi felelősséggel tartozó személyek” fizetési képtelensége miatt lehetetlennek bizonyulna, meg kell állapítani, hogy ez utóbbi személyeket illetően e rendelkezést megfosztanak hatékony érvényesülésétől, ha az érintett támogatás visszatérítése nem lenne lehetséges e személyek terhére is.

53 Harmadsorban, ami a szóban forgó szabályozás célkitűzéseit illeti, meg kell állapítani, hogy az 1306/2013 rendelet 54. és 56. cikke, valamint a 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 35. cikkének (6) bekezdése azáltal, hogy előírja a tagállamok számára a szabálytalanság miatt jogosulatlanul kapott támogatás visszafizetésére vonatkozó kötelezettséget, kivéve ha jogos indokok állnak fenn az ilyen visszafizetés mellőzésére, az Unió pénzügyi érdekeinek védelmére irányuló célkitűzést követ, amint azt az 1306/2013 rendelet 58. cikke (1) bekezdésének e) pontja megerősíti. Márpedig az a lehetőség, hogy a jogosulatlanul kapott támogatást nemcsak a kedvezményezettől, hanem – a 2988/95 rendelet 7. cikkének megfelelően – „a szabálytalanság elkövetésében részt vevő személyektől, valamint azon személyektől” is visszaköveteljék, „akik felelősséggel tartoznak a szabálytalanságot, illetve biztosítaniuk kell, hogy azt ne kövessék el”, nyilvánvalóan hozzájárulhat e cél megvalósításához, különösen akkor, ha a kedvezményezett olyan jogi személy, amely már nem létezik, vagy nem rendelkezik elegendő forrással e támogatás visszatérítésére. Ez az értelmezés különösen a 2988/95 rendelet negyedik preambulumbekkezdésében említett, a csalás elleni küzdelem hatékonyságára irányuló célkitűzés fényében igazolható.

54 Ebből következik, hogy az 1306/2013 rendelet 56. cikke első bekezdésének e rendelet 54. cikke (1) bekezdésével és a 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 35. cikke (6) bekezdése első mondatával összefüggésben és a 2988/95 rendelet 7. cikkének fényében történő értelmezése, valamint azon szabályozás céljára figyelemmel, amelynek e rendelkezés részét

képezi, annak megállapításához vezet, hogy az említett cikk lehetővé teszi, hogy az EMVA-ból finanszírozott és család műveletek következtében jogosulatlanul kapott támogatás visszatéríttetése ne csupán e támogatás kedvezményezettjét terhelje, hanem olyan személyeket is, akik – anélkül, hogy az említett támogatás kedvezményezettjének minősültek volna – szándékosan hamis információkat szolgáltatottak a támogatás megszerzése érdekében.

55 Meg kell azonban vizsgálni, hogy az ilyen értelmezés tiszteletben tartja-e a jogbiztonság elvét, mivel a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a jogosulatlanul kifizetett összegek visszavonására csak ezen elvnek megfelelően kerülhet sor, amely megköveteli, hogy az uniós szabályozás tegye lehetővé az érdekelték számára az őket terhelő kötelezettségek terjedelmének pontos ismeretét (lásd ebben az értelemben: 2014. december 18-i Somvao ítélet, C-599/13, EU:C:2014:2462, 50. és 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy amikor az uniós jogalkotó a közös agrárpolitika keretében valamely támogatás nyújtásához támogathatósági feltételeket határoz meg, az e feltételek valamelyikének be nem tartásából eredő kizárás nem szankció, hanem csupán a jog által előírt feltételek be nem tartásának az egyszerű következménye (2012. december 13-i FranceAgriMer ítélet, C-670/11, EU:C:2012:807, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

57 Ennek megfelelően valamely szabálytalan gyakorlat révén jogalap nélkül szerzett előny visszafizetésének kötelezettsége nem sérti a jogszerűség elvét. Annak megállapítása ugyanis, hogy az uniós jogból eredő előny megszerzéséhez szükséges feltételeket mesterségesen hozták létre, egyébként is jogalap nélkülivé teszi a szerzett előnyt, és ennek megfelelően igazolja az annak visszafizetésére irányuló kötelezettséget (lásd ebben az értelemben 2012. december 13-i FranceAgriMer ítélet, C-670/11, EU:C:2012:807, 63–65. és 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58 E tekintetben a 2988/95 rendelet 4. cikkének (4) bekezdése kifejezetten úgy rendelkezik, hogy az e rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében előírt intézkedések, különösen a jogosulatlanul kapott támogatás visszafizetésére vonatkozó kötelezettséget is beleértve, nem minősülnek szankciónak.

59 Márpedig, ami a 2988/95 rendelet 7. cikkében említett kedvezményezettől eltérő személyeket illeti, a szóban forgó támogatás visszafizetésére vonatkozó kötelezettség olyan külön kötelezettségnek minősül, amely hozzáadódik a kedvezményezettet terhelő visszafizetési kötelezettséghez.

60 Ebben az összefüggésben meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben releváns szabályozás kellően egyértelmű azon személyek tekintetében, akik anélkül, hogy az EMVA-ból finanszírozott támogatás kedvezményezettjei lettek volna, szándékosan hamis információkat szolgáltatottak a támogatás megszerzése érdekében, különösen abban az esetben, ha az támogatás érintett kedvezményezettje vagy esetleges jogutódja nem képes visszatéríteni a szóban forgó összeget.

61 Ugyanis, bár az 1306/2013 rendelet 56. cikke nem ír kifejezetten elő ilyen kötelezettséget, e cikket e rendelet (39) preambulumbekkezdésének fényében kell értelmezni, amely egyértelműen kimondja, hogy a tagállamok megelőzik, felderítik és hatékonyan kezelik a

kedvezményezetttek által elkövetett összes szabálytalanságot, és ezért a 2988/95 rendeletet kell alkalmazni. Ezenfelül, e rendelet 2. cikke (1) bekezdésének g) pontja a „szabálytalanság” fogalmának meghatározását illetően kifejezetten a 2988/95 rendeletre utal. Márpedig a 2988/95 rendelet 7. cikke értelmében, amint az a jelen ítélet 42. pontjából kitűnik, a támogatás visszafizetése azon személyeket is terhelheti, akik részt vettek a szóban forgó szabálytalanság elkövetésében.

62 Ebből az következik, hogy az alapügyben szóban forgókhoz hasonló személyeknek akik – a kérdést előterjesztő bíróság által e tekintetben elvégzendő vizsgálatok fenntartása mellett – szándékosan hamis információkat szolgáltatottak az EMVA-ból finanszírozott támogatás megszerzéséhez, számítaniuk kell arra, hogy követelhetik tőlük a támogatás visszatérítését. Következésképpen az a tény, hogy e személyektől a jogosulatlanul kapott ilyen támogatás visszatérítését követelik, nem sérti a jogbiztonság elvét.

63 A fentiekre tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1306/2013 rendelet 56. cikkének első bekezdését egyrészt e rendelet 54. cikkének (1) bekezdésével, másrészt a 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 35. cikke (6) bekezdésének első mondatával összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az EMVA-ból finanszírozott és család műveletek következtében jogosulatlanul kapott támogatás visszatéríttetése nemcsak e támogatás kedvezményezettjének terhére követelhető, hanem azon személyek terhére is, akik anélkül, hogy az említett támogatás kedvezményezettjeinek minősültek volna, szándékosan hamis információkat szolgáltatottak annak elnyerése érdekében.

A második kérdéstről

64 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (1) bekezdését és a 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 35. cikkének (6) bekezdését, hogy amennyiben egy jogi személy a képviselőinek felróható család magatartás következtében mezőgazdasági támogatásban részesült, e képviselők, amennyiben ténylegesen ők részesülnek az e jogi személy által elért nyereségből, e támogatás e rendelkezések értelmében vett „kedvezményezettjeinek” minősíthetők.

65 A „kedvezményezett” fogalmát az 1306/2013 rendeletet kiegészítő 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikke (1) bekezdése második albekezdésének 1. pontja úgy határozza meg, hogy az az 1307/2013 rendelet 4. cikke (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott mezőgazdasági termelő, az 1306/2013 rendelet 92. cikke szerinti kölcsönös megfeleltetésre kötelezett kedvezményezett és/vagy aki az 1303/2013 rendelet 2. cikkének (10) bekezdésében említett vidékfejlesztési támogatás kedvezményezettje.

66 Meg kell állapítani, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok fenntartása mellett – R. M. és E. M. a szóban forgó támogatásban részesülő X társaság képviselői minőségében nem tartozik a személyek e három kategóriájának egyikébe sem.

67 Bár kétségtelen, hogy – amint az az első kérdésre adott válaszból kitűnik – az EMVA-ból finanszírozott azon támogatás visszatéríttetése, amelyet e jogi személy az e jogi személy képviselőinek felróható család magatartás következtében jogosulatlanul kapott

meg, e képviselőket is terhelheti, e válaszból nem vonható le az a következtetés, hogy az említett képviselők a 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikke (1) bekezdése második albekezdésének 1. pontja értelmében vett „kedvezményezettnek” minősíthetők, amennyiben az e rendelkezésben e tekintetben előírt feltételek nem teljesülnek. Épp ellenkezőleg, amint az többek között a jelen ítélet 62. pontjából is kitűnik, ugyanezen képviselők még akkor is kötelezhetők az ilyen támogatás visszafizetésére, ha e jogi személy nevében anélkül jártak el, hogy „kedvezményezettnek” minősültek volna.

68 A fentiekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (1) bekezdését és a 640/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 35. cikkének (6) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha egy jogi személy a képviselőinek felróható csalárd műveletek következtében mezőgazdasági támogatásban részesült, e képviselők mindazonáltal nem minősíthetők e támogatásnak az ezen, e felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikke (1) bekezdése második albekezdése 1. pontjával összefüggésben értelmezett rendelkezés értelmében vett „kedvezményezettjeinek”, amennyiben nem tartoznak az ezen utóbbi rendelkezésben foglalt három személyi kategória egyikébe sem, még akkor sem, ha e képviselők azok, akik ténylegesen részesülnek az e jogi személy által elért nyereségből.

III.

C-566/22. sz. Inkreal ügyben 2024. február 8-án hozott ítélet

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 25. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezés hatálya alá tartozik az olyan, joghatóságot kikötő megállapodás, amellyel az ugyanazon tagállamban székhellyel, illetve lakóhellyel rendelkező szerződő felek megállapodnak abban, hogy alávetik magukat egy másik tagállam bíróságai joghatóságának az e szerződésből eredő jogviták elbírálására, még akkor is, ha a szerződésnek nincs egyéb kapcsolata ezzel a másik tagállammal.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.) 25. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az Inkreal s.r.o. és a Dúha reality s.r.o. között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya FD-nek a Dúha realityvel szemben fennálló, az Inkrealra engedményezett két követelés megfizetése iránti kérelem elbírálására illetékes bíróság kijelölése.

Az alapeljárás

6 A Szlovákiában lakóhellyel rendelkező FD mint kölcsönadó és a Szlovákiában letelepedett Dúha reality társaság mint adós két pénzkölcsönszerződést kötött 2016. június 29-én, illetve 2017. március 11-én.

7 Mindkét szerződés azonos tartalmú, joghatóságot kikötő megállapodást tartalmaz, amely szerint olyan jogvita felmerülése esetén, amelyet nem lehet megoldani egyeztetés útján, azt „a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező cseh bíróság fogja elbírálni”.

8 A 2021. december 8-i engedményezési szerződés alapján FD a két kölcsönszerződésből eredő, összesen 153 740 euró összegű követeléseit az Inkrealra engedményezte, amely egy szlovák jog szerinti, Szlovákiában székhellyel rendelkező társaság.

9 Mivel a Dúha reality nem fizette vissza a kölcsönöket, az Inkreal 2021. december 30-án keresetet nyújtott be a Nejvyšší soudhoz (legfelsőbb bíróság), a kérdést előterjesztő bírósághoz, amelyben egyrészt a Dúha reality által fizetendő követelések megfizetését, másrészt a polgári perrendtartás 11. §-ának (3) bekezdése alapján az ügy érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező cseh bíróság kijelölését kérte a két kölcsönszerződésben foglalt, joghatóságot kikötő megállapodás alapján.

10 Ebben az összefüggésben az Inkreal azt állítja, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikke (1) bekezdése rendelkezéseinek megfelelő, joghatóságot kikötő, érvényes megállapodásról van szó, és hogy e rendelet nem tartalmaz más, különleges vagy kizárólagos joghatóságra vonatkozó rendelkezést.

11 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az 1215/2012 rendelet alkalmazhatósága külföldi elem fennállásától függ. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy e rendelet alkalmazható-e az alapügyben szóban forgó helyzetre, amelyben a külföldi elem a szerződő felek lakóhelyétől, illetve székhelyétől eltérő tagállam bíróságait kijelölő, joghatóságot kikötő megállapodásra korlátozódik. Mind a szakirodalom, mind a tagállamok nemzeti ítélkezési gyakorlata eltérő megoldásokat fogadott el ebben a kérdésben.

12 A kérdést előterjesztő bíróság szerint, bár az 1215/2012 rendelet alkalmazhatóságát igazolhatja többek között e rendelet egységes értelmezésének szükségessége, valamint az uniós jogalkotó által kifejezett, a felek szerződéses autonómiájának tiszteletben tartására irányuló szándék, ez nem változtat azon, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzet tisztán belső helyzetnek minősíthető azért, mert a felek pusztán szándéka nem elegendő ahhoz, hogy szerződéses jogviszonyuknak nemzetközi jelleget kölcsönözzön.

13 E körülmények között a Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„A külföldi elem megléte szempontjából, amely [az 1215/2012 rendelet] alkalmazásának elengedhetetlen feltétele, alapulhat-e [ezen] rendelet alkalmazása kizárólag azon, hogy két, ugyanazon tagállamban székhellyel rendelkező fél az Európai Unió másik tagállama bíróságának joghatóságát köti ki?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

14 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy e rendelkezés hatálya alá tartozik az olyan, joghatóságot kikötő megállapodás, amellyel az ugyanazon tagállamban székhellyel, illetve lakóhellyel rendelkező szerződő felek megállapodnak abban, hogy alávetik magukat egy másik tagállam bíróságai joghatóságának az e szerződésből eredő jogviták elbírálása tekintetében, még akkor is, ha a szerződésnek nincs egyéb kapcsolata ezzel a másik tagállammal.

15 E kérdés megválaszolása érdekében előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem azt a kontextust is figyelembe kell venni, amelybe illeszkedik, valamint azon jogi aktus céljait is, amelynek az a részét képezi (2023. június 22-i Pankki S ítélet, C-579/21, EU:C:2023:501, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

16 Ami az 1215/2012 rendelet 25. cikke (1) bekezdésének szövegét illeti, e rendelkezésből mindenekelőtt az következik, hogy ha a felek – lakóhelyükre való tekintet nélkül – egy bizonyos jogviszonnyal kapcsolatban felmerült vagy a jövőben felmerülő jogviták eldöntésére valamely tagállam bíróságának vagy bíróságainak joghatóságát kötik ki, a megállapodás szerinti bíróság vagy bíróságok rendelkeznek joghatósággal, feltéve, hogy a szóban forgó tagállam joga értelmében a megállapodás az anyagi érvényességet illetően nem minősül semmisnek. Továbbá az említett rendelkezés előírja, hogy az ilyen joghatóság a felek eltérő megállapodásának hiányában kizárólagos. Végül ugyanezen rendelkezés az a)–c) pontjában pontosítja a joghatóságot kikötő megállapodás megkötésének módját.

17 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikke (1) bekezdésének szövege nem zárja ki, hogy az említett rendelkezés hatálya alá tartozzon olyan joghatóságot kikötő megállapodás, amellyel az ugyanazon tagállamban letelepedett szerződő felek megállapodnak abban, hogy a szerződésből eredő jogvitákban alávetik magukat egy másik tagállam bíróságai joghatóságának, még akkor is, ha a szerződésnek nincs egyéb kapcsolata ezzel a másik tagállammal.

18 Ami azt a kontextust illeti, amelybe az 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdése illeszkedik, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az említett rendelet joghatósági szabályainak alkalmazása maga is megköveteli valamilyen külföldi elem meglétét (lásd ebben az értelemben: 2005. március 1-jei Owusu ítélet, C-281/02, EU:C:2005:120, 25. pont; 2022. szeptember 8-i IRnova ítélet, C-399/21, EU:C:2022:648, 27. és 29. pont).

19 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az 1215/2012 rendelet, bár a (3) és a (26) preambulumbekkezdésben használja a „határon átnyúló vonatkozású polgári ügyek” és a „határokon átnyúló jogviták” fogalmát, nem tartalmazza a külföldi elem meghatározását, amelynek fennállása e rendelet alkalmazhatóságától függ (lásd ebben az értelemben: 2021. június 3-i Generalno konsulstvo na Republika Bulgaria ítélet, C-280/20, EU:C:2021:443, 30. pont).

20 20 Márpedig az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló, 2006.

december 12-i 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2006. L 399., 1. o.; helyesbítés: HL 2016. L 33., 39. o.) 3. cikkének (1) bekezdése úgy határozza meg a „határokon átnyúló ügy” egyenértékű fogalmát, mint amely „olyan ügy, amelyben legalább az egyik fél az eljáró bíróság székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendelkezik állandó lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel” (2021. június 3-i Generalno konsulstvo na Republika Bulgaria ítélet, C-280/20, EU:C:2021:443, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

21 Tekintettel arra, hogy mindkét említett rendelet a határokon átnyúló jellegű polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területéhez tartozik, az uniós jogalkotó által e rendeletekben használt egyenértékű fogalmak értelmezését össze kell hangolni (2021. június 3-i Generalno konsulstvo na Republika Bulgaria ítélet, C-280/20, EU:C:2021:443, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

22 Meg kell jegyezni továbbá, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából világosan kitűnik, hogy a külföldi elem akkor is fennáll, mikor a szóban forgó jogvita helyzete olyan kérdéseket vet fel, amelyek a bíróságok joghatóságának meghatározására vonatkoznak (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 8-i IRnova ítélet, C-399/21, EU:C:2022:648, 28. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

23 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy egyrészt az alapeljárás megfelel a „határokon átnyúló jogvita” jelen ítélet 20. pontjában említett fogalmának, mivel az e jogvitában részt vevő felek a szóban forgó joghatóságot kikötő megállapodás alapján megkeresett bíróság tagállamtól eltérő tagállamban rendelkeznek székhellyel, illetve lakóhellyel.

24 Másrészt, amint arra a cseh kormány és az Európai Bizottság hivatkozik, az alapeljárás a joghatóság meghatározására vonatkozó kérdést vet fel, pontosabban azt, hogy az e jogvita elbírálására a Cseh Köztársaság bíróságai vagy a Szlovák Köztársaság – mint a két szerződő fél székhelye szerinti tagállam – bíróságai rendelkeznek-e joghatósággal.

25 E körülmények között az olyan jogi helyzet, mint amelyről az alapügyben szó van, a jelen ítélet 18. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat értelmében vett külföldi elemet tartalmaz, mivel az olyan megállapodás megléte, amely a szerződő felek letelepedési helye szerinti tagállamtól eltérő tagállam bíróságai joghatóságát köti ki, önmagában bizonyítja az alapeljárás határokon átnyúló vonatkozását.

26 Az 1215/2012 rendelet 25. cikkét egyébiránt az e rendelet (15), (19) és (22) preambulumbekkezdésében említett, a felek autonómiájának tiszteletben tartására és a kizárólagos joghatósági megállapodások hatékonyságának megerősítésére irányuló célkitűzések fényében kell értelmezni.

27 Ezenkívül az 1215/2012 rendelet célját illetően a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatósági összeütközésre vonatkozó szabályoknak nagymértékben kiszámítható joghatósági szabályokkal történő egységesítése, tehát a jogbiztonság megteremtése, amely az Európai Unióban letelepedett személyek jogi védelmének megerősítésében nyilvánul meg, egyszerre lehetővé téve mind a felperesnek, hogy könnyen azonosíthassa, mely bíróság előtt indíthat keresetet, mind pedig az alperesnek, hogy észszerűen kiszámíthassa, mely bíróság előtt indítható ellene kereset (2023. szeptember 14-i EXTÉRIA ítélet,

C-393/22, EU:C:2023:675, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ebben az összefüggésben a jogbiztonság célkitűzése megköveteli, hogy az eljáró nemzeti bíróság nehézségek nélkül tudjon határozni saját joghatóságáról anélkül, hogy az ügy érdemének megvizsgálására kényszerülne (2015. január 28-i Kolassa ítélet, C-375/13, EU:C:2015:37, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikke (1) bekezdésének azon értelmezése, amely szerint az alapügyben szereplőhöz hasonló, joghatóságot kikötő megállapodás e rendelkezés hatálya alá tartozik, megfelel az e rendelet által követett jogbiztonság célkitűzésének.

29 Egyrészt ugyanis, amennyiben az ugyanazon tagállamban letelepedett szerződő felek érvényesen megegyezhetnek abban, hogy az e szerződésből eredő jogviták elbírálására egy másik tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, anélkül hogy szükséges lenne, hogy az említett szerződés e másik tagállammal további kapcsolatban álljon, e lehetőség hozzájárul annak biztosításához, hogy a felperes ismerje azt a bíróságot, amelyhez fordulhat, az alperes előre lássa azt a bíróságot, amely előtt perelhető, és az eljáró bíróság könnyen nyilatkozhatson saját joghatóságáról.

30 Másrészt az 1215/2012 rendelet 25. cikke (1) bekezdésének az alapügyben szereplőhöz hasonló, joghatóságot kikötő megállapodásra való alkalmazhatósága csökkenti a párhuzamos eljárások lehetőségét, és megakadályozza, hogy különböző tagállamokban egymással összeegyeztethetetlen határozatok hozzanak, amint azt az e rendelet (21) preambulumbekzdésében említett, az igazságszolgáltatás harmonikus működésére irányuló célkitűzés megköveteli.

31 Ha ugyanis a jelen ügyben a joghatósággal rendelkező bíróságot nem az 1215/2012 rendelet rendelkezései, hanem az érintett tagállamok nemzetközi magánjogának nemzeti szabályai alapján határoznák meg, fennállna a jogbiztonságot veszélyeztető joghatósági összeütközések fokozott kockázata, mivel e nemzeti szabályok alkalmazása eltérő megoldásokhoz vezethetne.

32 Hozzá kell tenni, hogy a jogbiztonsági célkitűzés akkor is sérülne, ha olyan körülmények között, mint amelyekről az alapügyben szó van, az 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdése csak azzal a feltétellel lenne alkalmazható, ha – a joghatóságot valamely másik tagállam bíróságai javára kikötő megállapodáson túl – olyan további elemek állnak fenn, amelyek bizonyítják az érintett jogvita határokon átnyúló vonatkozását.

33 Ugyanis, mivel az ilyen feltétel azt jelenti, hogy az eljáró bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy a jelen ügyben fennállnak-e ilyen további elemek, és értékelnie kell azok relevanciáját, nemcsak a szerződő felek számára lenne előrelátható, hogy melyik bíróság rendelkezik jogvitájuk elbírálására joghatósággal, hanem bonyolultabbá válna az eljáró bíróság saját joghatóságának vizsgálata is.

34 Márpedig a Bíróság ebben az összefüggésben már kimondta, hogy a joghatóságot kikötő megállapodásban kijelölt bíróság megválasztása csak az 1215/2012 rendelet 25. cikkében megállapított követelményekhez kapcsolódó megfontolások alapján értékelhető, mivel a kijelölt bíróság és a vitatott jogviszony közötti kapcsolatra vagy a joghatóságot

kikötő megállapodás megalapozottságára vonatkozó megfontolások nem kapcsolódnak e követelményekhez (lásd ebben az értelemben: 1999. március 16-i Castelletti ítélet, C-159/97, EU:C:1999:142, a rendelkező rész 5. pontja).

35 Egyébiránt hangsúlyozni kell, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikke (1) bekezdésének az alapügyben szereplőhöz hasonló, joghatóságot kikötő megállapodásra való alkalmazhatósága az e rendelet (26) preambulumbekzdésében említett, az igazságszolgáltatás működése iránt az Unióban táplált kölcsönös bizalmat tükrözi, és ily módon hozzájárul a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség fenntartásához és fejlesztéséhez, többek között az említett rendelet (3) preambulumbekzdése értelmében vett, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés megkönnyítésével.

36 Végül a joghatósági megállapodásokról szóló, 2005. június 30-i Hágai Egyezmény 1. cikkének (2) bekezdésében foglalt szabály, amely a joghatósági megállapodásokról szóló egyezménynek az Európai Közösség nevében történő aláírásáról szóló, 2009. február 26-i 2009/397/EK tanácsi határozat (HL 2009. L 133., 1. o.) I. mellékletében szerepel, és amelyet a 2014. december 4-i 2014/887/EU tanácsi határozat (HL 2014. L 353., 5. o.) hagyott jóvá, nem cáfolja ezen értelmezést. E rendelkezés értelmében „csak akkor nem kell egy ügyet nemzetközinek tekinteni, ha a felek ugyanabban a Szerződő Államban rendelkeznek lakóhellyel (székhellyel), és ha – függetlenül a választott bíróság helyétől – a felek jogviszonya a jogvita szempontjából jelentőséggel bíró valamennyi tényállási elemmel együtt kizárólag ehhez az államhoz kapcsolódik”.

37 E tekintetben meg kell állapítani, hogy – amint arra a Bizottság hivatkozott – az ezen egyezmény 1. cikkének (2) bekezdésében foglalt szabály az egyezmény megalkotóinak saját választását tükrözi, amelyet egy olyan megoldás szükségességére tekintettel hoztak, amelyhez nemzetközi szinten sokan csatlakoznak.

38 Márpedig az említett egyezmény megalkotóitól eltérően az uniós jogalkotó úgy döntött, hogy nem iktat be hasonló szabályt az 1215/2012 rendeletbe, hangsúlyozva e rendelet (3) preambulumbekzdésében az arra irányuló célkitűzést, hogy a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget – a határokon átnyúló vonatkozású polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre vonatkozó intézkedések elfogadása révén – fenntartsák és fejlesszék.

39 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1215/2012 rendelet 25. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés hatálya alá tartozik az olyan, joghatóságot kikötő megállapodás, amellyel az ugyanazon tagállamban székhellyel, illetve lakóhellyel rendelkező szerződő felek megállapodnak abban, hogy alávetik magukat egy másik tagállam bíróságai joghatóságának az e szerződésből eredő jogviták elbírálására, még akkor is, ha a szerződésnek nincs egyéb kapcsolata ezzel a másik tagállammal.

IV.

C-661/22. sz. ABC Projektaik ügyben 2024. február 22-én hozott ítélet

A belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 2002/65/EK, a 2009/110/EK és a 2013/36/EU irányelv és az 1093/2010/EU rendelet módosításáról, valamint a 2007/64/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2366 európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikkének 3. pontját, valamint az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról, valamint a 2000/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/110/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 2. pontját

a következőképpen kell értelmezni:

a pénzforgalmi intézmény abban álló tevékenysége, hogy pénzeszközöket fogad el a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjétől, anélkül hogy e pénzeszközöket azonnal fizetési megbízás kísérné, és így azok továbbra is rendelkezésre állnak az ezen intézmény által kezelt, a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 12. pontja értelmében vett fizetési számlán, az ezen intézmény által nyújtott, a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 3. pontja értelmében vett pénzforgalmi szolgáltatásnak, nem pedig a 2009/110 irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett elektronikuspénz-kibocsátási műveletnek minősül.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 2002/65/EK, a 2009/110/EK és a 2013/36/EU irányelv és az 1093/2010/EU rendelet módosításáról, valamint a 2007/64/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2366 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2015. L 337., 35. o.) 4. cikke 3. és 5. pontjának, valamint az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról, valamint a 2000/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/110/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 267., 7. o.) 2. cikke 2. pontjának az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az „ABC Projektaik” UAB, korábban „Bruc Bond” UAB (a továbbiakban: ABC Projektaik) és a Lietuvos bankas (litván nemzeti bank, Litvánia) között a korábban az ABC Projektaik részére kiadott pénzforgalmi intézményi engedély visszavonása tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

21 Az ABC Projektaik, a Bruc Bond jogutódja, 2016. október 13-án engedélyt kapott a Lietuvos bankastól (litván nemzeti bank) pénzforgalmi szolgáltatások nyújtására.

22 Ennek alapján a következő pénzforgalmi szolgáltatások nyújtására volt jogosult: fizetési műveletek, beleértve a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő pénzforgalmi szolgáltatójánál vagy más pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számlára

történő pénzáttalást; beszédések, ideértve az egyszeri beszédéseket is, és fizetési műveletek fizetési kártyával vagy hasonló készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel, illetve más eszközzel és/vagy áttalások teljesítése, ideértve a rendszeres áttalási megbízásokat és a készpénzáttalásokat.

23 A litván nemzeti bank 2020. április 16-án tíz indokra hivatkozva visszavonta az ABC Projektaik engedélyét, amelyek közül a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem csak egyet érint, nevezetesen azt, hogy az ABC Projektaik úgy bocsátott ki elektronikus pénzt, hogy nem minősült elektronikuspénz-kibocsátónak, és ezzel megsértette a Litván Köztársaságnak az elektronikus pénzről és az elektronikuspénz-kibocsátó intézményekről szóló törvénye alapú tényállására alkalmazandó változatának 5. cikkét.

24 A litván nemzeti bank szerint az ABC Projektaik a fizetési műveletek teljesítéséhez szükségesnél hosszabb ideig tartotta vissza az ügyfelek pénzeszközeit. Úgy ítélte meg, hogy az a tény, hogy az ügyfelektől kapott pénzeszközöket a konkrét fizetési cél nélkül átvett fizetésekre fenntartott számlákon írják jóvá, és azokat több napig, sőt olykor több hónapig visszatartják, anélkül hogy a pénzeszközöket e fizetések címzettjeinek számláira áttalálnák, de facto elektronikus pénzkibocsátásnak minősül.

25 E tekintetben a litván nemzeti bank Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2016 m. vasario 29 d. sprendimas Nr. 241-53 (a Litván Nemzeti Bank felügyelőbizottsága elnökének 2016. február 16-i, 241-53. sz. határozata) által jóváhagyott Lietuvos banko Priežiūros tarnybos pozicija dėl mokėjimo saskaitose laikomų lėšų (a Litván Nemzeti Bank felügyelőbizottságának a fizetési számlákon lévő pénzeszközökre vonatkozó álláspontja) alapján alakította ki álláspontját. Ebből, a litván nemzeti bank állítása szerint az Európai Bizottsággal egyeztetve elfogadott álláspontból az következik, hogy a pénzforgalmi intézmény csak akkor vehet át pénzeszközöket a nála nyitott fizetési számlára, ha azokhoz fizetési megbízás kapcsolódik, amelyet a fizetésekről szóló törvényben meghatározott határidőkön belül kell teljesíteni, és hogy a pénzforgalmi intézménynek megfelelő intézkedéseket kell hoznia annak biztosítása érdekében, hogy a harmadik személyek által az ügyfél fizetési számlájára teljesített pénzeszközöket ne tartsák vissza a fizetések teljesítéséhez szükséges időtartamon túl. Abban az esetben, ha e követelményeket nem tartják tiszteletben, a pénzforgalmi intézmény fizetési számláján található pénzeszközöket betétnek, más visszafizetendő pénzeszközöknek vagy elektronikus pénznek kell tekinteni.

26 Az ABC Projektaik a Vilnius apygardos administracinis teismas (vilniusi megyei közigazgatási bíróság, Litvánia) előtt vitatta a pénzforgalmi intézményi engedélyének visszavonásáról szóló határozatot. Miután e bíróság elutasította a keresetet, az ABC Projektaik felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Lietuvos vyriausiasis administracinis teismashoz (Litvánia legfelsőbb közigazgatási bírósága).

27 Az ABC Projektaik azt állítja, hogy az elsőfokú bíróság tévesen alkalmazta a jogot az elektronikuspénz-kibocsátási feltételek értelmezése során, és hogy így e bíróság nem követte a 2019. január 16-i Paysera LT ítéletből (C-389/17, EU:C:2019:25) eredő iránymutatást. Ezen ítéletből az következik, hogy amennyiben a pénzforgalmi szolgáltatást nem

elektronikuspénz-kibocsátó intézmény nyújtja, és annak nyújtása nem elektronikus szolgáltatások névértékének kibocsátására vagy visszatérítésére irányul, e pénzforgalmi szolgáltatás nem tekinthető elektronikuspénz-kibocsátáshoz kapcsolódó tevékenységnek.

28 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a fent említett ítélet 29. pontjából kitűnik, hogy az elektronikuspénz-kibocsátás nem „spontán” tevékenység, hanem éppen ellenkezőleg, azzal a céllal történik, hogy lehetővé tegye az elektronikus pénz névértékének visszatérítését. Márpedig a jelen ügyben az ABC Projektai célja nem elektronikus pénz kibocsátása volt. Mivel azonban egyes ügyfelek nem jelölték meg az általuk teljesíteni kívánt fizetések rendeltetését, az azok teljesítéséhez szükséges pénzeszközöket az ABC Projektai a fizetési műveletek teljesítéséhez szükséges időszakon túl is visszatartotta, és azokat csak bizonyos idő elteltével térítették vissza az ügyfeleknek.

29 E bíróság pontosítja, hogy a Bíróság a fent említett ítéletben arról a kérdéstről határozott, hogy az elektronikus szolgáltatásokat nyújtó intézmény által nyújtott pénzforgalmi szolgáltatásokat elektronikuspénz-kibocsátáshoz kapcsolódó szolgáltatásoknak kell-e tekinteni, anélkül azonban, hogy megvizsgálta volna, hogy mi különbözteti meg egymástól a pénzforgalmi intézmények és az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységét.

30 E körülmények között a Lietuvos vyriausiasis administracinis (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Litvánia) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„A jelen ügyben szereplőkhöz hasonló olyan körülmények között, amelyekben valamely pénzforgalmi intézmény külön fizetési megbízás nélkül fogad pénzeszközöket abból a célból, hogy azokat ugyanazon a munkanapon vagy a következő munkanapon átutalja, és a pénzeszközök a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtására vonatkozóan jogszabályban meghatározott határidőnél hosszabb ideig maradnak a pénzforgalmi intézménynek a fizetési műveletek teljesítésére szolgáló számláján, úgy kell-e tekinteni, hogy a pénzforgalmi intézmény intézkedései:

- a) a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 3. pontjában meghatározott pénzforgalmi szolgáltatás vagy ezen irányelv 4. cikkének 5. pontjában meghatározott fizetési művelet részét képezik; vagy
- b) 2009/110/EK irányelv 2. cikkének 2. pontjában meghatározott elektronikus pénz kibocsátásának minősülnek?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéstről

31 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 3. pontját és a 2009/110 irányelv 2. cikkének 2. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a pénzforgalmi intézmény abban álló tevékenysége, hogy pénzeszközöket vesz át a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjétől, anélkül hogy e pénzeszközöket azonnal fizetési megbízás kísérmé, és így azok továbbra is rendelkezésre állnak az ezen intézmény által kezelt, a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 12. pontja értelmében

vett fizetési számlán, az ezen intézmény által nyújtott, a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 3. pontja értelmében vett pénzforgalmi szolgáltatásnak, vagy a 2009/110 irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett elektronikuspénz-kibocsátási műveletnek minősül.

32 A 2015/2366 irányelv 4. cikkének 3. pontja úgy határozza meg a „pénzforgalmi szolgáltatás” fogalmát, hogy az az ezen irányelv I. mellékletében felsorolt üzleti tevékenységek bármelyike. E melléklet értelmében e tevékenységek magukban foglalják többek között a fizetési számlára történő készpénzbefizetést és az onnan való készpénzfelvételt lehetővé tevő szolgáltatásokat, valamint a fizetési számla vezetéséhez szükséges összes tevékenységet, a fizetési műveletek teljesítését, amennyiben a pénzt a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője számára biztosított hitelkeretből fedezik, különösen a beszedéseket, ideértve az egyszeri beszedéseket is, és a fizetési kártyával vagy hasonló készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel, illetve más eszközzel végzett fizetési műveleteket, valamint átutalások teljesítését, a rendszeres átutalási megbízásokat is ideértve.

33 Az említett irányelv 4. cikkének 5. pontja szerint „fizetési művelet” alatt a fizető fél által vagy nevében vagy a kedvezményezett által kezdeményezett pénzbefizetést, -átutalást vagy -felvételt kell érteni, függetlenül a fizető fél és a kedvezményezett közötti alapkötelezettségektől;

34 Ebből következik, hogy amennyiben a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője pénzeszközöket bocsát a pénzforgalmi intézmény rendelkezésére, és e pénzeszközöket az utóbbi intézmény az ezen igénybe vevő nevében vezetett fizetési számlán jóváírja, e műveleteket főszabály szerint úgy kell tekinteni, hogy azok a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 12. pontja értelmében vett fizetési számla kezeléséhez kapcsolódó műveletnek minősülnek, és így az irányelv 4. cikkének 3. pontja értelmében vett pénzforgalmi szolgáltatás részét képezik.

35 Márpedig e műveletek nem vesztethetők el e minősítésüket pusztán amiatt, hogy az említett fizetési számlán átvett pénzeszközöket nem kíséri ugyanazon a napon vagy az azt követő munkanapon fizetési megbízás. 36 Kétségtelen, hogy a 2015/2366 irányelv különböző kötelezettségeket ró a pénzforgalmi szolgáltatókra, többek között a fizetési megbízások teljesítésének határidejét vagy az alkalmazandó referencia-időpontokat illetően. Közelebbről, a 2015/2366 irányelv 83. cikkének (1) bekezdésével összhangban a tagállamok előírják a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója számára annak biztosítását, hogy a fizetési megbízás ezen irányelv 78. cikkében meghatározott feltételek szerinti átvételét követően a fizetési művelet összege legkésőbb a következő munkanap végéig jóváírásra kerüljön a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójának számláján, amely határidő a papíralapon kezdeményezett fizetési műveletek esetében további egy munkanappal meghosszabbítható. Azon értékenapot illetően, amelyen a fizetési művelet összegét jóváírják a kedvezményezett számláján, a 2015/2366 irányelv 87. cikkének (1) bekezdése megköveteli, hogy ez az időpont ne legyen későbbi annál a munkanapnál, amelyen a fizetési művelet összege jóváírásra került a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatójának számláján.

37 Ezzel szemben ezen irányelv egyetlen rendelkezése sem zárja ki, hogy a pénzeszközöket

jövőbeli fizetési megbízások teljesítése céljából előre jóváírják egy fizetési számlán, beleértve a még konkrétan meg nem határozott fizetési megbízásokat is, és nem ír elő olyan határidőt, amelyen belül egy bizonyos összeg ilyen számlán történő jóváírását követően ezen összeget fizetési művelet céljára kell felhasználni.

38 Eppen ellenkezőleg, amint arra a főtanácsnok az indítványának 55. pontjában lényegében rámutatott, a 2015/2366 irányelv a pénzforgalmi szolgáltatások olyan eseteit említi, amelyek megfelelő teljesítéséhez a pénzeszközöknek a fizetési számlán való előzetes jóváírása szükséges, anélkül, hogy azokat fizetési megbízás kísérelje.

39 Ezen irányelv 4. cikkének 23. pontja ugyanis kifejezetten rendelkezik a fizetési számláról történő beszédések teljesítéséről, amelyeket a kedvezményezett kezdeményez az utóbbinak a fizető fél által adott hozzájárulás alapján. Márpedig az ilyen fizetési művelet megfelelő teljesítése feltételezi az e művelethez szükséges pénzeszközöknek a fizető fél fizetési számláján való előzetes rendelkezésre állását.

40 Ezenkívül a 2015/2366 irányelv 10. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a pénzforgalmi intézményeket, hogy az e rendelkezés a) és b) pontjában előírt módon védjenek meg minden olyan pénzeszközt, amelyet vagy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjétől vagy egy másik pénzforgalmi szolgáltatón keresztül a fizetési műveletek teljesítése céljából átvettek. Márpedig az ezen irányelv 10. cikke (1) bekezdésének a) pontjában előírt, védelemre vonatkozó szabályok kifejezetten arra a helyzetre vonatkoznak, amikor e pénzeszközöket a pénzforgalmi intézmény még az átvételük napját követő munkanap végén birtokolja, és azokat még nem adták át a kedvezményezettnek, illetve nem utalták át más pénzforgalmi szolgáltatónak.

41 A 2015/2366 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése is megerősíti ezt az értelmezést. E rendelkezés ugyanis kifejezetten arra az esetre vonatkozik, amikor az igénybe vevő bizonyos pénzeszközeit jövőbeli fizetési műveletekhez kell felhasználni, ideértve azt az esetet is, amikor az ilyen pénzeszközök összege változó vagy előre nem határozható meg.

42 Ezenkívül az a körülmény, hogy ezen irányelv 18. cikkének (4) bekezdése bizonyos feltételek mellett lehetővé teszi a pénzforgalmi intézmények számára, hogy kiegészítő jellegű hiteleket nyújtsanak, nehezen egyeztethető össze azzal a szigorú kötelezettséggel, hogy minden fizetési megbízáshoz a megfelelő összegek azon számlára történő átutalásának kell kapcsolódnia, ahonnan az érintett fizetési megbízást teljesíteni fogják.

43 Mindemellert pontosítani kell, hogy a pénzeszközök fizetési számlára történő átutalását mindig fizetési megbízások teljesítése céljából kell teljesíteni, függetlenül attól, hogy e megbízásokat már konkrétan meghatározták-e, vagy sem. A 2015/2366 irányelv 18. cikke (2) bekezdésének megfelelően ugyanis pénzforgalmi szolgáltatások közül egynek vagy többnek a nyújtásakor a pénzforgalmi intézmények csak olyan fizetési számlákat vezethetnek, amelyek kizárólag fizetési műveletekre használhatók.

44 Ezenkívül ezen irányelv 18. cikke (3) bekezdésének megfelelően a pénzforgalmi intézmények által a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevőktől pénzforgalmi szolgáltatások nyújtásának céljával átvett bármilyen pénzeszköz nem minősül sem a 2013/36 irányelv 9. cikkében meghatározott betétnek vagy egyéb visszafizetendő pénzeszköznek, sem pedig a 2009/110

irányelv 2. cikkének (2) meghatározott elektronikus pénznek. Hasonlóképpen, a 18. cikk (5) bekezdése értelmében a pénzforgalmi intézmények nem végezhetnek ilyen betétek vagy egyéb visszafizetendő pénzeszközök átvételére irányuló tevékenységet.

45 Ebből következik, hogy annak elkerülése érdekében, hogy a pénzeszközök átvételére irányuló cselekményeket betétek vagy egyéb visszafizetendő pénzeszközök átvételére irányuló tevékenységgé minősítsék át, azokat a számlákat, amelyeken e pénzeszközöket jóváírják, a 2015/2366 irányelv 4. cikke 12. pontjának megfelelően kizárólag fizetési műveletek teljesítésére kell használni.

46 Az alapügyben szóban forgóhoz hasonló ügyleteknek a 2009/110 irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett elektronikuspénz-kibocsátással való – a kérdést előterjesztő bíróság által kilátásba helyezett és a litván kormány által szorgalmazott – esetleges átminősítését illetően mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy az e rendelkezés értelmében vett „elektronikus pénz” fogalmát az előbbi úgy határozza meg, mint amely a kibocsátóval szembeni követelés által megtestesített, elektronikusan tárolt – ideértve a mágneses tárolást is – monetáris érték, amelyet pénzeszköz átvételével bocsátanak ki fizetési műveletek teljesítése céljából, és amelyet az elektronikuspénz-kibocsátón kívül más természetes vagy jogi személy is elfogad. Ezenkívül az ezen irányelv 10. cikkében foglalt, e tekintetben előírt általános tilalomra tekintettel a pénzforgalmi intézmények nem bocsáthatnak ki elektronikus pénzt.

47 Márpedig, még ha a fizetési számlán történő jóváírás egyúttal a szolgáltatás igénybe vevőjének az érintett intézménnyel szembeni, pénzeszközök átadása ellenében létrejövő, pénzben kifejezett követelésének is minősül, az elektronikus pénz 2009/110 irányelv 2. cikkének 2. pontjában szereplő fenti meghatározásából az következik, hogy az elektronikuspénz-kibocsátás többek között abban különbözik a fizetési számlán történő pusztán jóváírástól, hogy mielőtt az elektronikus pénzt ilyen kifizetésre felhasználnák, azt elektronikus formában „tárolni” kell, ami azt jelenti, hogy azt előzetesen ki kell bocsátani, vagyis az átvett pénzeszközöktől elkülönült pénzeszközzé átváltani, és annak fizetőeszközként történő használatát az elektronikuspénz-kibocsátótól eltérő természetes vagy jogi személynek el kell fogadnia.

48 Amint azt a főtanácsnok indítványának 66–69. pontjában hangsúlyozta, ahhoz, hogy valamely tevékenység az ezen irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett „elektronikus pénz” kibocsátásának minősüljön, legalább az szükséges, hogy az igénybe vevő és az elektronikuspénz-kibocsátó között olyan szerződéses megállapodás álljon fenn, amely szerint e felek kifejezetten megállapodnak abban, hogy e kibocsátó az igénybe vevő által rendelkezésre bocsátott pénzeszközök monetáris értékének megfelelő külön pénzeszközöt bocsát ki. Márpedig a pénzeszközök fizetési számlára történő átutalása és e fizetési számlán való tartása anélkül, hogy azonnal az e pénzeszközök értékének megfelelő fizetési műveletekre vonatkozó megbízást adnának, nem jelenti azt, hogy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője kifejezetten vagy hallgatólagosan hozzájárult az elektronikuspénz-kibocsátáshoz.

49 Az iratokból nem tűnik ki, hogy az ABC Projekta az általa átvett bizonyos pénzeszközöket olyan elektronikusan tárolt – a mágnesesen tárolt pénzt is

magában foglaló – pénzzé alakította volna át, amelyet az azt önkéntesen elfogadó ügyfelek hálózata használhat. Ezzel szemben minden jel arra utal, hogy ezek a pénzeszközök fizetési számlákon elhelyezett és kizárólag az érintett igénybevevők fizetési megbízásainak teljesítésére felhasználható pénzeszközök voltak.

50 Továbbá az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban említett 2019. január 16-i Paysera LT ítélet (C-389/17, EU:C:2019:25) ebben az összefüggésben közvetlenül nem releváns. Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben ugyanis az alapeljárás felperese elektronikuspénz-kibocsátó intézmény volt, és az alapeljárás az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények szavatolótökéjének kiszámítására vonatkozó szabályokra vonatkozott. Márpedig a jelen ügyben az alapeljárás felperese nem rendelkezik ilyen minőséggel, és úgy tűnik, hogy soha nem állt szándékában elektronikus pénz kibocsátása.

51 Végül és mindenestre, még ha feltételezzük is, hogy az ABC Projekta megsértette a fizetési megbízások teljesítése kapcsán alkalmazandó bizonyos szabályozási követelményeket, vagy hogy megsértette az alapügyben szóban forgó fizetési számla kezelésére alkalmazandó szerződéses rendelkezéseket, az e szolgáltató által teljesített ügyletek nem minősülnek ennek következtében szükségszerűen a 2009/110 irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett elektronikuspénz-kibocsátásnak. Az ügyletnek a jelen ítélet 44. és 47. pontjában említett okok miatti átminősítésére is figyelemmel ugyanis bizonyos jogszabályi vagy szerződéses követelményeknek a pénzforgalmi szolgáltató általi megsértése kétségkívül megalapozhatja a felelősségét, de az ilyen szabálytalanságok önmagukban nem eredményezik azt, hogy a szóban forgó ügylet kikerül a 2015/2366 irányelv hatálya alól.

52 A fenti megfontolásokra tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 3. pontját és a 2009/110 irányelv 2. cikkének 2. pontját úgy kell értelmezni, hogy a pénzforgalmi intézmény abban álló tevékenysége, hogy pénzeszközöket fogad el a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjétől, anélkül hogy e pénzeszközöket azonnal fizetési megbízás kísérné, és így azok továbbra is rendelkezésre állnak az ezen intézmény által kezelt, a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 12. pontja értelmében vett fizetési számlán, az ezen intézmény által nyújtott, a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 3. pontja értelmében vett pénzforgalmi szolgáltatásnak, nem pedig a 2009/110 irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett elektronikuspénz-kibocsátási műveletnek minősül.

V.

C-715/20. sz. X (Absence de motifs de résiliation ügyben 2024. február 20-án hozott ítélet)

Az ESZSZ, az UNICE és a CEEP által a határozott ideig tartó munkaviszonyról kötött keretmegállapodásról szóló, 1999. június 28-i 1999/70/EK tanácsi irányelv mellékletét képező, 1999. március 18-án megkötött, a határozott ideig tartó munkaviszonyról szóló keretmegállapodás 4. szakaszát

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a munkáltató nem köteles írásban indokolni a határozott idejű munkaszerződés rendes felmondással történő megszüntetését, jöllehet ilyen kötelezettség terheli a határozatlan idejű munkaszerződés megszüntetése esetén. A magánszemélyek közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróság, amennyiben az alkalmazandó nemzeti jogot nem tudja az említett szakasszal összhangban értelmezni, köteles hatáskörén belül biztosítani a jogalanyok számára az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkéből eredő bírói jogvédelmet, és garantálni e cikk teljes érvényesülését, szükség esetén mellőzve az azzal ellentétes nemzeti rendelkezések alkalmazását.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az ESZSZ, az UNICE és a CEEP által a határozott ideig tartó munkaviszonyról kötött keretmegállapodásról szóló, 1999. június 28-i 1999/70/EK tanácsi irányelv (HL 1999. L 175., 43. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 368. o.) mellékletét képező, 1999. március 18-án megkötött, a határozott ideig tartó munkaviszonyról szóló keretmegállapodás (a továbbiakban: keretmegállapodás) 4. szakaszának értelmezésére, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 21. és 30. cikkének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a K. L. nevű elbocsátott munkavállaló és K. L. korábbi munkáltatója az X sp. z o.o. lengyel jog szerinti korlátolt felelősségű társaság között az e munkavállaló és e társaság közötti határozott idejű munkaszerződés megszüntetése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

17 K. L. és az X részmunkaidős határozott idejű munkaszerződést kötöttek a 2019. november 1-jétől 2022. július 31-ig tartó időszakra.

18 2020. július 15-én az X az egy hónapos felmondási idő betartásával felmondta K. L.-nek, az alapügy felperesének munkaszerződését. A felmondás 2020. augusztus 31-én vált hatályossá, K. L.-t azonban nem tájékoztatták a felmondás indokairól.

19 Elbocsátását követően K. L. a munka törvénykönyve 50. cikkének 3. §-a alapján kártérítési keresetet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Sąd Rejonowy dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowiehoz (krakkói kerületi bíróság – Nowa Huta, Krakó, Lengyelország), melyben azt állította, hogy elbocsátása jogellenes volt.

20 Ebben a keresetben K. L. először is arra hivatkozott, hogy az X felmondási nyilatkozata formai hibákat tartalmazott, ami olyan szabálytalanságot eredményezett, amely a munka törvénykönyve 50. cikkének 3. §-a alapján kártérítésre jogosít. Másrészt azt állította, hogy még ha a munka törvénykönyve nem is kötelezi a munkáltatókat arra, hogy a határozott időre kötött munkaszerződések felmondása esetén megjelöljék a megszüntetés indokait, e tájékoztatás hiánya megsértette a hátrányos megkülönböztetés tilalmának az uniós jogban, valamint a lengyel jogban foglalt elvét, mivel e kötelezettség a határozatlan időre kötött munkaszerződések megszüntetése esetén is fennáll.

21 X ezzel szemben arra hivatkozott, hogy az alapügyben a hatályos lengyel munkajogi

rendelkezéseknek megfelelően bocsátotta el a felperest, és szerinte ezt a felperes sem vitatja.

22 A kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben megerősíti, hogy a lengyel jogban, ha a munkavállaló a határozott idejű munkaszerződésének megszüntetését keresettel támadja meg, a hatáskörrel rendelkező bíróság nem vizsgálja az elbocsátás indokát, és az érintett munkavállaló nem jogosult kártérítésre az elbocsátás indokolásának hiánya miatt. Az ilyen munkavállaló ezáltal elveszíti a Charta 30. cikke által biztosított védelmet, amely kimondja, hogy „[a]z uniós joggal, valamint a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban minden munkavállalónak joga van az indokolatlan elbocsátással szembeni védelemhez”.

23 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben megjegyzi, hogy 2008-ban a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság, Lengyelország) ítéletet hozott a munka törvénykönyve 30. cikke 4. §-ának az 1997. április 2-i Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (a Lengyel Köztársaság alkotmánya) (Dz. U. 1997., 78. sz., 483. tétel) (a továbbiakban: alkotmány) való összeegyeztethetőségéről, tekintettel az e rendelkezésben foglalt, a felmondás követelményei tekintetében az érintett munkaszerződés típusától függő különbségekre.

24 Ebben az ítéletben az alkotmánybíróság megállapította, hogy a munka törvénykönyve 30. cikkének 4. §-a, amennyiben nem rendelkezik arról a kötelezettségről, hogy a munkáltatónak a határozott idejű munkaszerződés megszüntetésére vonatkozó nyilatkozatában meg kell jelölnie a felmondás indokát, és e törvénykönyv 50. cikkének 3. §-a, amennyiben az ilyen munkaszerződés indokolatlan megszüntetése esetére nem rendelkezik a munkavállaló kártérítéshez való jogáról, összeegyeztethető az alkotmánynak a demokratikus jogállamiság elvét rögzítő 2. cikkével, valamint az alkotmánynak a törvény előtti egyenlőség elvéről szóló 32. cikkével, amely tiltja a politikai, társadalmi vagy gazdasági életben a bármilyen alapon történő hátrányos megkülönböztetést.

25 A Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) arra a következtetésre jutott, hogy semmi sem indokolja azt a megállapítást, hogy a foglalkoztatás időtartamának ismérése alapján bevezetett megkülönböztetésre nem az alkotmány 32. cikke értelmében vett releváns kritérium alapján került sor.

26 A kérdést előterjesztő bíróság ezzel összefüggésben kifejti, hogy a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) ezzel szemben egy 2019-ben hozott ítéletében kétségeit fejezte ki a keretmegállapodás 4. szakaszának a lengyel jogba való helyes átültetését, következésképpen pedig a munka törvénykönyve releváns rendelkezéseinek az uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően. Mindemellett e legfelsőbb bíróság jelezte, hogy a magánmunkáltatóhoz hasonló szervezet, amely nem minősül az állami szervnek, nem vonható felelősségre az 1999/70 irányelvnek a belső jogba való helytelen átültetéséből eredő jogellenességért. Az említett legfelsőbb bíróság tehát az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben nem volt jogosult a munka törvénykönyve 30. cikke 4. §-a alkalmazásának mellőzésére, mivel a kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában még az olyan irányelv egyértelmű, pontos és feltétel nélküli rendelkezése sem alkalmazható, amelynek célja, hogy magánszemélyeknek jogokat biztosítson vagy kötelezettségeket írjon elő.

27 A kérdést előterjesztő bíróság hozzáteszi, hogy ebben az összefüggésben figyelembe kell venni többek között a 2019. január 22-i Cresco Investigation ítéletet (C-193/17, EU:C:2019:43) és a 2016. április 19-i DI ítéletet (C-441/14, EU:C:2016:278). E tekintetben kifejti, hogy azok a kritériumok, amelyek alkalmazása tilos a munkavállalók közötti különbségtétel céljából, és amelyek e két ítélet tárgyát képezték, nevezetesen a vallás a 2019. január 22-i Cresco Investigation ítélet (C-193/17, EU:C:2019:43) alapjául szolgáló ügyben és az életkor a 2016. április 19-i DI ítélet (C-441/14, EU:C:2016:278) alapjául szolgáló ügyben, kifejezetten szerepelnek a Charta 21. cikkében, míg a határozott idejű munkaszerződés alapján fennálló foglalkoztatási viszony nem tartozik az e rendelkezésben említett kritériumok közé. A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal megjegyzi, hogy a Charta 21. cikkének (1) bekezdése minden hátrányos megkülönböztetés tilalmát kimondja ugyan, az abban említett kritériumok felsorolása nem kimerítő, amint azt az e rendelkezésben szereplő „különösen” határozószó használata is mutatja.

28 Végül a kérdést előterjesztő bíróság szerint, ha a Bíróság úgy értelmezné a keretmegállapodást, hogy azzal ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti szabályozás, anélkül hogy tisztázná az értelmezés tárgyát képező európai uniós szabályozás közvetlen horizontális hatályának kérdését, akkor a lengyel jogban a határozott idejű szerződések megszüntetésére két különböző rendszer lenne alkalmazható attól függően, hogy a munkáltató állami szervnek minősül-e, vagy sem.

29 E körülmények között a Sąd Rejonowy dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie (krakkói kerületi bíróság – Nowa Huta, Kraków) felfüggesztette az eljárást, és kérdéseket terjesztett előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni [1999/70] irányelv 1. cikkét, valamint e [keretmegállapodás] 1. és 4. szakaszát, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti jogi szabályozás, amely szerint a munkáltató csak a határozatlan időre kötött munkaszerződések tekintetében köteles írásban indokolni a munkaszerződés felmondására vonatkozó döntését – következésképpen bírósági felülvizsgálatot ír elő a határozatlan időre kötött munkaszerződések felmondása indokainak megalapozottsága tekintetében – ugyanakkor a határozott időre kötött munkaszerződések tekintetében nem ír elő ilyen kötelezettséget (azaz a felmondás indokainak közlését) a munkáltató számára (következésképpen a bírósági felülvizsgálat kizárólag a felmondásnak a szerződések felmondására vonatkozó rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségének kérdésére terjed ki)?

2) Hivatkozhatnak-e a felek a fentiekben említett [keretmegállapodás] 4. szakaszára és a hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó általános uniós jogelvre (a [Charta] 21. cikke) abban a jogvitában, amelyben mindkét fél magánszemély, következésképpen a fentiekben említett szabályok rendelkeznek-e horizontális hatállyal?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

30 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság

feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Ezt szem előtt tartva adott esetben a Bíróságnak át kell fogalmaznia a feltett kérdéseket. Az a körülmény, hogy valamely nemzeti bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést formálisan bizonyos uniós jogi rendelkezésekre hivatkozva fogalmazta meg, nem akadályozza annak, hogy a Bíróság megadja e bíróság számára az uniós jog értelmezésének minden olyan elemét, amely hasznos lehet az utóbbi előtt folyamatban lévő ügy eldöntéséhez, akár hivatkozott ezekre a kérdéseinek megfogalmazásában, akár nem. E tekintetben a Bíróságnak kell a nemzeti bíróság által szolgáltatott információk összessége és különösen az előzetes döntéshozatalra utalás indokolása alapján meghatározni az uniós jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése a per tárgyára figyelemmel szükséges (lásd: 2023. december 5-i Nordic Info ítélet, C-128/22, EU:C:2023:951, 99. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 A jelen ügyben, figyelembe véve a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott valamennyi információt, valamint a lengyel kormány és az Európai Bizottság által elterjesztett észrevételeket, annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára hasznos értelmezési támpontokat lehessen nyújtani, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket át kell fogalmazni.

32 Így anélkül, hogy határozni kellene a Charta 21. cikkének értelmezésére irányuló kérelemről, meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az együttesen vizsgálendő kérdéseivel lényegében arra keresi a választ, hogy a keretmegállapodás 4. szakaszát úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a munkáltató nem köteles írásban indokolni a határozott idejű munkaszerződés rendes felmondással történő megszüntetését, jöllehet a határozatlan idejű munkaszerződés megszüntetése esetén köteles erre, és hogy e szakaszra lehet-e hivatkozni a magánszemélyek közötti jogvitákban.

33 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a keretmegállapodás minden olyan munkavállalóra vonatkozik, aki a munkáltatójával fennálló határozott idejű munkaviszony keretében díjazás ellenében végez munkát (lásd ebben az értelemben: 2022. június 30-i Comunidad de Castilla y León ítélet, C-192/21, EU:C:2022:513, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 A jelen ügyben nem vitatott, hogy az alapeljárás felperese az X-szel fennálló munkaviszonya keretében a keretmegállapodás 3. szakaszának 1. pontjával összefüggésben értelmezett 2. szakaszának 1. pontja értelmében határozott idejű szerződés alapján alkalmazott munkavállalónak minősült, így az alapeljárás e keretmegállapodás hatálya alá tartozik.

35 Másodsorban, a határozott időre alkalmazott munkavállalókkal szembeni, a határozatlan időre alkalmazott munkavállalókhöz képest kedvezőtlen bánásmódnak a keretmegállapodás 4. szakaszában foglalt tilalma a munkavállalók foglalkoztatási feltételeire vonatkozik. Meg kell tehát határozni, hogy az alapügyben szóban forgó szabályozás, amennyiben a munkaszerződés megszüntetését szabályozza, a „foglalkoztatási feltételeknek” a keretmegállapodás 4. szakasza értelmében vett fogalmába tartozik-e.

36 E szakasz megfogalmazásából és céljából következik, hogy az nem arra a döntésre vonatkozik, hogy határozott idejű munkaszerződések kerülnek megkötésre a határozatlan idejű munkaszerződések helyett, hanem arra, hogy az első típusú szerződést kötő munkavállalóknak milyenek a foglalkoztatási feltételei a második típusú szerződés alapján foglalkoztatott munkavállalókéhoz képest (2020. október 8-i Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu és társai ítélet, C-644/19, EU:C:2020:810, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 E tekintetben annak meghatározásához, hogy valamely intézkedés a keretmegállapodás 4. szakasza értelmében vett „foglalkoztatási feltételek” fogalma alá tartozik-e, a döntő kritérium éppen a foglalkoztatás, vagyis a munkavállaló és munkáltatója között fennálló munkaviszony (2022. május 18-i Ministero dell'istruzione [Elektronikus kártya] végzés, C-450/21, EU:C:2022:411, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

38 A Bíróság ennek megfelelően megállapította, hogy e fogalom alá tartozik többek között a munkavállalónak a jogellenes elbocsátás esetén biztosított védelem (2021. március 17-i Consulmarketing ítélet, C-652/19, EU:C:2021:208, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), valamint a határozott idejű munkaszerződések megszüntetése esetén alkalmazandó felmondási idő meghatározására vonatkozó szabályok, továbbá a munkavállalót a munkáltatójával kötött munkaszerződésének megszüntetése miatt megillető végkielégítésre vonatkozó szabályok, mivel az ilyen végkielégítés a közöttük létrejött munkaviszony alapján kerül megfizetésre (2018. július 25-i Vernaza Ayovi ítélet, C-96/17, EU:C:2018:603, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 A keretmegállapodás 4. szakasza 1. pontjának olyan értelmezése ugyanis, amely a „foglalkoztatási feltételek” fogalmának meghatározásából kizárná a határozott ideig tartó munkaszerződés megszüntetési feltételeit, azt eredményezné, hogy – ellentétben az említett rendelkezés céljával – szűkülne a határozott időre alkalmazott munkavállalók hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelmének hatálya (lásd ebben az értelemben: 2018. július 25-i Vernaza Ayovi ítélet, C-96/17, EU:C:2018:603, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40 Ezen ítélkezési gyakorlat fényében tehát az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. szakasza értelmében vett „foglalkoztatási feltételek” fogalma alá tartozik. Ez a szabályozás ugyanis a munkaszerződés felmondás esetén történő megszüntetésének szabályait állapítja meg, amelyek a munkavállaló és a munkáltatója közötti munkaviszonyon alapulnak.

41 Harmadsorban emlékeztetni kell arra, hogy a keretmegállapodás 1. szakaszának a) pontja értelmében e megállapodás egyik célja a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének alkalmazásával a határozott ideig tartó munkavégzés minőségének javítása. Ehhez hasonlóan a keretmegállapodás preambuluma a harmadik bekezdésében kimondja, hogy az „a szociális partnerek azon szándékát mutatja, hogy általános kereteket állapítsanak meg az egyenlő bánásmód biztosításához a határozott időre alkalmazott munkavállalók számára, védelemben részesítve őket a hátrányos

megkülönböztetéssel szemben”. Az 1999/70 irányelv (14) preambulumbekzdése erre vonatkozóan kimondja, hogy a keretmegállapodás célja többek között a határozott ideig tartó munkaviszony minőségének javítása, olyan minimumkövetelmények meghatározása által, amelyek biztosítják a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének alkalmazását (2021. március 17-i Consulmarketing ítélet, C-652/19, EU:C:2021:208, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 A keretmegállapodásnak – különösen a 4. szakaszának – célja a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének a határozott időre alkalmazott munkavállalókra történő alkalmazása annak érdekében, hogy megakadályozza, hogy a munkáltató az ilyen jellegű munkaviszonyt arra használja fel, hogy ezeket a munkavállalókat megfossza a határozatlan időre alkalmazott munkavállalóknak biztosított jogoktól (2021. június 3-i Servicio Aragonés de Salud ítélet, C-942/19, EU:C:2021:440, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 Ezenkívül a hátrányos megkülönböztetés e keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontjában kimondott tilalma csupán az egyenlőség általános elvének sajátos kifejeződése, amely az uniós jog egyik általános elve (lásd ebben az értelemben: 2023. október 19-i Lufthansa CityLine ítélet, C-660/20, EU:C:2023:789, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 E célokra tekintettel ezt a szakaszt úgy kell értelmezni, mint az uniós szociális jog olyan alapelvének kifejeződését, amelyet nem lehet megszorítóan értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2023. október 19-i Lufthansa CityLine ítélet, C-660/20, EU:C:2023:789, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 A határozott időre alkalmazott munkavállalók és a határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölésére irányuló célkitűzésnek megfelelően az említett szakasz, amely közvetlen hatállyal rendelkezik, az 1. pontjában kimondja, hogy a foglalkoztatási feltételek szempontjából a határozott időre alkalmazott munkavállalók nem részesülhetnek kedvezőtlenebb bánásmódban, mint a velük összehasonlítható határozatlan időre alkalmazott munkavállalók, csupán azért, mert határozott idejű munkaszerződéssel vagy munkaviszonnyal rendelkeznek, kivéve ha az eltérő bánásmód „objektív okokkal” igazolható (lásd ebben az értelemben: 2011. szeptember 8-i Rosado Santana ítélet, C-177/10, EU:C:2011:557, 56. és 64. pont; 2018. június 5-i Montero Mateos ítélet, C-677/16, EU:C:2018:393, 42. pont).

46 Konkrétabban azt kell megvizsgálni, hogy az alapügyben szóban forgó szabályozás e felmondási rendszer tekintetében a határozott időre alkalmazott munkavállalókkal szemben a velük összehasonlítható határozatlan időre alkalmazott munkavállalókhöz képest kedvezőtlen bánásmódot eredményez-e, és ezt követően kell adott esetben megállapítani, hogy az ilyen eltérő bánásmód „objektív okokkal” igazolható-e.

47 Először is a szóban forgó helyzetek összehasonlíthatóságát illetően annak értékeléséhez, hogy az érintettek a keretmegállapodás értelmében vett azonos vagy hasonló munkát végeznek-e, a keretmegállapodás 3. szakasza 2. pontjának és 4. szakasza 1. pontjának megfelelően meg kell vizsgálni, hogy figyelembe véve az összes olyan tényezőt, mint a munka jellege, a képzési feltételek és a foglalkoztatási

feltételek, az említett személyeket hasonló helyzetben lévőnek lehet-e tekinteni (2018. június 5-i Grupo Norte Facility ítélet, C-574/16, EU:C:2018:390, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2018. június 5-i Montero Mateos ítélet, C-677/16, EU:C:2018:393, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 Márpedig tekintettel az alapügyben szóban forgó szabályozás általános jellegére, amely a megszüntetés indokaira vonatkozó tájékoztatást szabályozza azon munkavállaló esetében, akinek a munkaszerződése megszüntetésre kerül, megállapítható, hogy a szabályozás azokra a határozott idejű szerződés alapján foglalkoztatott munkavállalókra vonatkozik, akik összehasonlíthatóak a határozatlan idejű munkaszerződés alapján foglalkoztatott munkavállalókkal.

49 A kérdést előterjesztő bíróság feladata – amely bíróság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a tények értékelésére – annak meghatározása, hogy az alapeljárás felperece összehasonlítható helyzetben volt-e az X által ugyanabban az időszakban foglalkoztatott, határozatlan időre alkalmazott munkavállalókkal (lásd analógia útján: 2016. szeptember 14-i de Diego Porras ítélet, C-596/14, EU:C:2016:683, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2021. március 17-i Consulmarketing ítélet, C-652/19, EU:C:2021:208, 54. pont).

50 Másodszor, ami a határozott időre alkalmazott munkavállalókkal szembeni, a határozatlan időre alkalmazott munkavállalókhöz képest kedvezőtlen bánásmódot illeti, nem vitatott, hogy a határozott idejű munkaszerződés rendes felmondással való megszüntetése esetén a munkáltató nem köteles azonnal írásban közölni a munkavállalóval a megszüntetés alapjául szolgáló indokot vagy indokokat, míg a határozatlan idejű munkaszerződés rendes felmondással történő megszüntetése esetén köteles ezt megtenni.

51 E tekintetben egyrészt meg kell állapítani, hogy a keretmegállapodás 4. szakaszának (1) bekezdése értelmében vett kedvezőtlenebb bánásmód fennállását objektív módon kell értékelni. Az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben az a határozott időre alkalmazott munkavállaló, akinek a munkaszerződését rendes felmondással szüntetik meg, meg van fosztva az elbocsátás indokolatlanságának megítéléséhez és annak mérlegeléséhez szükséges fontos információktól, hogy bírósághoz forduljon-e, hiszen – ellentétben azzal a határozatlan időre alkalmazott munkavállalóval, akinek a munkaszerződését felmondják – nem kap tájékoztatást az elbocsátás indokáról vagy indokairól. E két munkavállalói kategória között tehát eltérő bánásmód áll fenn e rendelkezés értelmében.

52 Másrészt mind a kérdést előterjesztő bíróság, mind a lengyel kormány arra utal, hogy az ilyen tájékoztatási követelmény hiánya nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az érintett munkavállaló a hatáskörrel rendelkező munkaügyi bírósághoz forduljon, hogy ez utóbbi megvizsgálhassa, hogy a szóban forgó elbocsátás esetlegesen hátrányosan megkülönböztető jellegű-e, vagy joggal való visszaélésnek minősül-e az érintett jog társadalmi-gazdasági céljával való összeegyeztethetlensége miatt, vagy a munka törvénykönyve 8. cikke értelmében a társadalmi együttélés elvének megsértése miatt.

53 Meg kell állapítani, hogy az ilyen helyzet kedvezőtlen következményekkel járhat a határozott időre

alkalmazott munkavállaló számára, mivel az érintett munkavállaló – még ha feltételezzük is, hogy a munkaszerződése felmondása indokainak bírósági felülvizsgálata és ezáltal az érintett személy hatékony bírói védelme biztosított – előzetesen nem férhet hozzá olyan információkhoz, amelyek meghatározóak lehetnek annak eldöntése szempontjából, hogy a munkaszerződése felmondását megtámadja-e bírósági úton, vagy sem.

54 Ha tehát az érintett munkavállalónak kétségei vannak az elbocsátás indokának jogszerűségét illetően – amennyiben az indokot a munkáltató önként nem közli –, nincs más választása, mint hogy az elbocsátás megtámadása érdekében keresettel forduljon a hatáskörrel rendelkező munkaügyi bírósághoz. A munkavállaló csak e kereset útján érheti el, hogy az említett bíróság kötelezze a munkáltatóját a szóban forgó indok vagy indokok közlésére, anélkül hogy előzetesen felmérhetné az említett kereset eredményességének esélyeit. A Lengyel Köztársaságnak a tárgyaláson adott magyarázatai szerint azonban e keresetben az említett munkavállalónak prima facie kell bizonyítania azt az érvelését, hogy elbocsátása hátrányosan megkülönböztető vagy tisztességtelen volt, méghozzá úgy, hogy nem ismeri annak indokait. Ehhez hozzá kell tenni, hogy még ha az ilyen keresetnek a határozott időre alkalmazott munkavállaló által e munkaügyi bírósághoz történő benyújtása ingyenes is, amint azt a Lengyel Köztársaság a tárgyaláson is kifejtette, a kereset elbírálására irányuló eljárás előkészítése és lefolytatása miatt az említett munkavállalónak költségei merülhetnek fel, amelyeket ráadásul viselni is köteles a kereset elutasítása esetén.

55 Végül, ebben az összefüggésben nem szabad megfeledezni arról, hogy a határozott idejű szerződés az abban megjelölt határnapon a jövőre nézve veszti hatályát, amely határnap – mint ebben az esetben is – egy meghatározott időpont elérésére való utalással is meghatározható. Ebből következően a határozott idejű munkaszerződés felei már a szerződés megkötésekor ismerik azt az időpontot, amely meghatározza a szerződés lejártának határnapját. Ez a határnap anélkül is megszabja a munkaviszony időtartamának végét, hogy a feleknek a munkaszerződés megkötése után erre vonatkozó szándékukat ki kellene fejezniük (2018. június 5-i Grupo Norte Facility ítélet, C-574/16, EU:C:2018:390, 57. pont). Az ilyen munkaszerződésnek a munkáltató kezdeményezésére történő, a szerződés megkötésekor előre nem látható körülmények bekövetkezése miatt történő lejárati megszüntetése, amely így felborítja a munkaviszony szabályos folyamatát, ebben az értelemben, előre nem látható jellegénél fogva legalább olyan mértékben érinti a határozott időre alkalmazott munkavállalót, mint a határozatlan idejű munkaszerződés megszüntetése az annak keretében foglalkoztatott munkavállalót.

56 Ebből következik, hogy – és ezt a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia – az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás olyan eltérő bánásmódot vezet be, amely a határozatlan időre alkalmazott munkavállalókhöz képest kedvezőtlen bánásmódot teremt a határozott időre alkalmazott munkavállalók számára, ami abból ered, hogy ez utóbbiak esetében nem kerül alkalmazásra a szóban forgó, az elbocsátás indokaira vonatkozó tájékoztatási korlátozás.

57 Harmadszor – és a jelen ítélet 49. pontja értelmében ezt a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia – azt is meg kell határozni, hogy a határozott időre alkalmazott munkavállalók és velük összehasonlítható, határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti, a kérdést előterjesztő bíróság kételyeinek tárgyát képező eltérő bánásmód igazolható-e a keretmegállapodás 4. szakaszának (1) bekezdése értelmében vett „objektív okokkal”.

58 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az „objektív okoknak” a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontjában szereplő fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az nem teszi lehetővé a határozott időre alkalmazott munkavállalók és a határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti eltérő bánásmódnak azon az alapon történő igazolását, hogy ezt az eltérő bánásmódot törvényhez vagy kollektív szerződéshez hasonló, általános és absztrakt nemzeti norma írja elő (lásd ebben az értelemben: 2023. október 19-i Lufthansa CityLine ítélet, C-660/20, EU:C:2023:789, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

59 Ez a fogalom, éppen ellenkezőleg, azt követeli meg, hogy az eltérő bánásmód igazolására a szóban forgó foglalkoztatási feltételt jellemző pontos és konkrét tényezők fennállása, e bánásmód megjelenésének sajátos környezete, továbbá objektív és átlátható kritériumok alapján kerüljön sor annak vizsgálata érdekében, hogy az eltérő bánásmód valós igényre ad-e választ, a kitűzött cél elérésére alkalmas-e, illetve ahhoz szükséges-e. Az említett tényezők eredhetnek például azon feladatok különös jellegéből vagy sajátos jellemzőiből, amelyek ellátására a határozott idejű szerződéseket megkötötték, illetve – adott esetben – az egyik tagállam által elérni kívánt jogszerű szociálpolitikai célból (2023. június 20-i Ustariz Aróstegui ítélet, C-72/20, EU:C:2019:789, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

60 A jelen ügyben a lengyel kormány – a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) által a jelen ítélet 23–25. pontjában említett ítéletben követett érvelésre hivatkozva – a határozott idejű munkaszerződés és a határozatlan idejű munkaszerződés társadalmi és gazdasági funkciója közötti különbségre hivatkozik.

61 A lengyel kormány szerint a lengyel jogban az indokolási kötelezettség tekintetében aszerint alkalmazott különbségtétel, hogy határozatlan idejű szerződés vagy határozott idejű szerződés felmondásáról van-e szó, a „teljes, produktív foglalkoztatásra irányuló nemzeti szociálpolitika” jogszerű célkitűzésének követéséhez kapcsolódik. E cél követése a munkaerőpiac nagy fokú rugalmasságát igényli. A határozott idejű munkaszerződés egyrészt azzal járul hozzá ehhez a rugalmassághoz, hogy jelentősebb számú személynek ad esélyt a munkába állásra, megfelelő védelmet biztosítva az érintett munkavállalóknak, másrészt pedig azzal, hogy lehetővé teszi a munkáltatók számára, hogy a tevékenységük bővülése esetén anélkül is ki tudják elégíteni az igényeiket, hogy tartósan elköteleznék magukat az érintett munkavállaló mellett.

62 A lengyel kormány hangsúlyozza tehát, hogy az említett cél elérését veszélyeztetné, ha a határozott időre alkalmazott munkavállalóknak a határozatlan időre alkalmazott munkavállalókkal azonos szintű védelmet biztosítanának a munkaszerződés rendes felmondással történő megszüntetésével szemben. Ezt a Trybunał Konstytucyjny (alkotmánybíróság) is megerősítette, amikor megállapította, hogy a rendszerek közötti ilyen

eltérés az alkotmány 2. és 32. cikkére értelmében jogszerű, amelyek a demokratikus jogállamiság elvét, a törvény előtti egyenlőség elvét, valamint a politikai, társadalmi vagy gazdasági életben a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét rögzítik.

63 Márpedig meg kell állapítani, hogy a lengyel kormány által az alapügyben szóban forgó szabályozás igazolása érdekében hivatkozott tényezők nem az érintett foglalkoztatási feltételt jellemző, pontos és konkrét tényezők, amint azt a jelen ítélet 58. és 59. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat megköveteli, hanem inkább egy olyan kritériumhoz hasonlítanak, amely általános és absztrakt módon kizárólag magára a foglalkoztatás időtartamára utal. E tényezők alapján tehát nem lehet megbizonyosodni arról, hogy az alapügyben szóban forgó eltérő bánásmód az említett ítélkezési gyakorlat értelmében vett valós igényre ad-e választ.

64 Ebben a tekintetben annak elfogadása, hogy önmagában a munkaviszony ideiglenes jellege elegendő a határozott és határozatlan időre alkalmazott munkavállalók közötti eltérő bánásmód igazolásához, a keretmegállapodás célkitűzéseit a lényegüktől fosztaná meg, és a határozott időre alkalmazott munkavállalók számára kedvezőtlen helyzet állandósulását jelentené (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i *Governo della Repubblica italiana [Az olasz békebírák jogállása]* ítélet, C-658/18, EU:C:2020:572, 152. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

65 Mindenesetre a jelen ítélet 58. és 59. pontjában említett ítélkezési gyakorlat értelmében az ilyen eltérő bánásmódnak azonkívül, hogy valós igényre kell választ adnia, alkalmasnak kell lennie a kitűzött cél elérésére, és ahhoz szükségesnek kell lennie. Ezen túlmenően ezt a célkitűzést koherens és szisztematikus módon, az említett ítélkezési gyakorlat követelményeinek megfelelően kell követni (2023. október 19-i *Lufthansa CityLine* ítélet, C-660/20, EU:C:2023:789, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

66 Az alapügyben szóban forgó szabályozás azonban nem tűnik szükségesnek a lengyel kormány által hivatkozott célkitűzés fényében.

67 Ugyanis még ha a munkáltatókat köteleznék is arra, hogy közöljék a határozott idejű szerződés lejárat előtti megszüntetésének okait, ezzel nem veszténék el a munkaszerződések e típusában rejlő rugalmasságot, amely hozzájárulhat a teljes foglalkoztatáshoz a munkaerőpiacon. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a szóban forgó foglalkoztatási feltétel nem arra vonatkozik, hogy a munkáltató jogosult-e egy határozott idejű munkaszerződést rendes felmondással megszüntetni, hanem arra, hogy a munkavállalóval írásban közölje az elbocsátását megalapozó indokot vagy indokokat, így nem tekinthető úgy, hogy ez a feltétel alkalmas lenne arra, hogy ezt a rugalmasságot jelentősen megváltoztassa.

68 Ami azt a kérdést illeti, hogy egy nemzeti bíróság magánszemélyek közötti jogvitában köteles-e mellőzni a keretmegállapodás 4. szakaszával ellentétes nemzeti rendelkezés alkalmazását, emlékeztetni kell arra, hogy amennyiben a nemzeti bíróságoknak magánszemélyek közötti jogvitában kell döntenüik, amelyben a szóban forgó nemzeti szabályozás nyilvánvalóan ellentétes az uniós joggal, e bíróságok feladata, hogy biztosítsák az uniós jog rendelkezései által a magánszemélyek számára biztosított bírói jogvédelmet, és garantálják e rendelkezések teljes érvényesülését (2018. augusztus 7-i *Smith* ítélet, C-122/17,

EU:C:2018:631, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

69 Konkrétabban, a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy kizárólag magánszemélyek közötti jogvita esetén a valamely irányelv által meghatározott kötelezettségek nemzeti jogba való átültetése érdekében hozott rendelkezések alkalmazása során egy tagállami bíróság a nemzeti jog valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és azt a lehetőségekhez képest, az irányelv szövegét és célját figyelembe véve köteles úgy értelmezni, hogy az irányelv céljával összhangban lévő eredményre jusson (2022. január 18-i *Thelen Technopark Berlin* ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

70 A nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezése elvének ugyanakkor vannak bizonyos korlátai. Így a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy a nemzeti jog releváns szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor az irányelv tartalmára hivatkozzon, az általános jogelvek korlátozzák, és az említett kötelezettség nem szolgálhat a nemzeti jog contra legem értelmezésének alapjául (2022. január 18-i *Thelen Technopark Berlin* ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

71 A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti rendelkezést, nevezetesen a munka törvénykönyve 30. cikkének 4. §-át lehet-e a keretmegállapodás 4. szakaszával összhangban értelmezni.

72 Ha egy nemzeti rendelkezést nem lehet az uniós jog követelményeivel összhangban értelmezni, az uniós jog elsőbbségének elve megköveteli, hogy a nemzeti bíróság, amelynek hatáskörébe tartozik az uniós jog rendelkezéseinek alkalmazása, mellőzze a nemzeti jog bármely olyan rendelkezésének alkalmazását, amely ellentétes a közvetlen hatályú uniós jog rendelkezéseivel.

73 Az állandó ítélkezési gyakorlatból azonban az következik, hogy egy irányelv önmagában nem hozhat létre magánszemélyre vonatkozó kötelezettséget, így arra nem lehet a nemzeti bíróság előtt magánszemélyekkel szemben hivatkozni. Az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdése értelmében ugyanis az irányelv kötelező jellege, amelyen az irányelv hivatkozhatósága alapul, csak „minden címzett tagállam” tekintetében áll fenn, hiszen az Unió a magánszemélyekre vonatkozóan csak azokon a területeken jogosult általános és elvont módon, azonnali hatállyal kötelezettségeket megállapítani, ahol rendeletalkotási hatáskörrel rendelkezik. Ennélfogva valamely irányelv rendelkezése – még ha egyértelmű, pontos és feltétel nélküli is – nem teszi lehetővé a nemzeti bíróság számára, hogy mellőzze a nemzeti jogának az irányelvvel ellentétes rendelkezésének alkalmazását, ha ezáltal a magánszemélyre további kötelezettség hárulna (2019. június 24-i *Popławski* ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 65–67. pont; 2022. január 18-i *Thelen Technopark Berlin* ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

74 A nemzeti bíróság tehát kizárólag az uniós jog alapján nem köteles mellőzni a nemzeti jog olyan rendelkezésének alkalmazását, amely ellentétes az uniós jog valamely rendelkezésével – feltéve, hogy ez utóbbi rendelkezésnek nincs közvetlen hatálya –, ez azonban nem érinti a nemzeti bíróság és bármely hatáskörrel rendelkező nemzeti közigazgatási hatóság azon lehetőségét, hogy a nemzeti jog alapján mellőzze a nemzeti jog olyan rendelkezésének alkalmazását, amely ellentétes az uniós jog olyan rendelkezésével, amelynek

nincs közvetlen hatálya (lásd ebben az értelemben: 2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 33. pont).

75 A Bíróság természetesen már megállapította a keretmegállapodás 4. szakasza 1. pontjának közvetlen hatályát, és kimondta, hogy tartalmát tekintve ez a rendelkezés nyilvánvalóan feltétel nélkülinek és kellően pontosnak minősül ahhoz, hogy egy magánszemély a tag értelemben vett állammal szemben a nemzeti bíróság előtt hivatkozhatson rá (lásd ebben az értelemben: 2008. április 15-i Impact ítélet, C-268/06, EU:C:2008:223, 68. pont; 2013. december 12-i Carratù ítélet, C-361/12, EU:C:2013:830, 28. pont; lásd még: 2017. október 10-i Farrell ítélet, C-413/15, EU:C:2017:745, 33–35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

76 Mindazonáltal a jelen ügyben, mivel az alapeljárás magánszemélyek között áll fenn, az uniós jog nem kötelezheti a nemzeti bíróságot, hogy a munka törvénykönyve 30. cikke 4. §-ának alkalmazását pusztán azon megállapítás alapján mellőzze, hogy e rendelkezés ellentétes a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontjával.

77 Ennek megfelelően, ha egy tagállam olyan jogszabályt fogad el, amely többek között a keretmegállapodás 4. szakasza által szabályozott foglalkoztatási feltételek részletes és konkrét szabályaira vonatkozik, a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az Unió jogát hajtja végre, tehát biztosítania kell többek között a Charta 47. cikkében foglalt hatékony jogorvoslathoz való jog tiszteletben tartását (lásd analógia útján: 2020. október 6-i État luxembourgeois [Adózással kapcsolatos információk iránti kérelemmel szembeni jogorvoslati jog] ítélet, C-245/19 és C-246/19, EU:C:2020:795, 45. és 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

78 Márpedig a jelen ítélet 47–56. pontjában kifejtettek közül az következik, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás – amely szerint a határozott időre alkalmazott munkavállalót, akinek a munkaszerződését rendes felmondással szüntetik meg, a határozatlan időre alkalmazott munkavállalóval ellentétben nem kell azonnal írásban tájékoztatni az elbocsátás indokáról vagy indokairól – korlátozza a határozott időre alkalmazott munkavállaló bírósági jogorvoslathoz való jogának gyakorlását, amelynek biztosítékát többek között a Charta 47. cikke tartalmazza. E munkavállalót ugyanis ily módon megfosztják attól a fontos információtól, amely az elbocsátása esetlegesen indokolatlan jellegének megítéléséhez, és adott esetben a felmondás megtámadására irányuló bírósági jogorvoslat előkészítéséhez szükséges.

79 E megfontolásokra tekintettel meg kell állapítani, hogy az alkalmazandó nemzeti jog által bevezetett, a jelen ítélet 56. pontjában megállapított eltérő bánásmód sérti a Charta 47. cikkében foglalt hatékony jogorvoslathoz való alapvető jogot, mivel az a határozott időre alkalmazott munkavállalót megfosztja – a határozatlan időre alkalmazott munkavállalót megillető – azon lehetőségtől, hogy előzetesen felmérje, hogy a munkaszerződését megszüntető határozattal szemben célszerű-e bírósági eljárást indítani, és adott esetben a megszüntetés indokait részletesen vitató keresetet előterjeszteni. Végeredményben, figyelembe véve a jelen ítélet 60–67. pontjában kifejtetteket, a lengyel kormány által előterjesztett tényezők nem alkalmasak arra, hogy a Charta 52. cikkének (1) bekezdése értelmében igazolják az említett jog ilyen korlátozását.

80 A Bíróság azonban már tisztázta, hogy a Charta 47. cikke önmagában elegendő, és azt nem kell uniós vagy nemzeti jogi rendelkezésekkel pontosítani ahhoz, hogy önmagában hivatkozható jogot biztosítson a magánszemélyek számára (lásd ebben az értelemben: 2018. április 17-i Egenberger ítélet, C-414/16, EU:C:2018:257, 78. pont).

81 Következésképpen a jelen ítélet 76. pontjában említett esetben a nemzeti bíróságnak a hatáskörén belül biztosítania kell a jogalanyok számára a keretmegállapodás 4. szakaszának 1. pontja és a Charta 47. cikke együttesen értelmezett rendelkezéseiből eredő bírói jogvédelmet – az igazságszolgáltatáshoz való jogot magában foglaló hatékony jogorvoslathoz való jog tekintetében – tehát a Charta említett rendelkezése teljes érvényesülésének biztosításához szükséges mértékben mellőznie kell a munka törvénykönyve 30. cikke 4. §-ának alkalmazását (lásd ebben az értelemben: 2018. április 17-i Egenberger ítélet, C-414/16, EU:C:2018:257, 79. pont; 2022. március 8-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld [Közvetlen hatály] ítélet, C-205/20, EU:C:2022:168, 57. pont).

82 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a keretmegállapodás 4. szakaszát úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a munkáltató nem köteles írásban indokolni a határozott idejű munkaszerződés rendes felmondással történő megszüntetését, jöllehet a határozatlan idejű munkaszerződés megszüntetése esetén köteles erre. A magánszemélyek közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróság, amennyiben az alkalmazandó nemzeti jogot nem tudja az említett szakasszal összhangban értelmezni, köteles hatáskörén belül biztosítani a jogalanyok számára a Charta 47. cikkéből eredő bírói jogvédelmet, és garantálni e cikk teljes érvényesülését, szükség esetén mellőzve az azzal ellentétes nemzeti rendelkezések alkalmazását.

FÓRUM

Bíró Péter*

A mulasztási perek bírói gyakorlata a közigazgatás hallgatása elleni jogorvoslat hazai fejlődéstörténetének tükrében

Absztrakt

A jogállamiságból eredő követelmények és a demokratikus berendezkedés megvalósulásának fokmérője lehet, hogy egy államban mennyiben és miként biztosított a közigazgatás cselekményeivel szembeni hatékony jogorvoslat. Igaz ez a közigazgatás pozitív tevékenységeire, amikor a már megvalósított aktusok felülvizsgálatára került sor, de ugyanúgy a negatív cselekményekre is, melyek esetén a közigazgatás nem tesz semmit, hallgat. A közigazgatás mulasztása esetén igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket a hatályos magyar eljárásjogi rendelkezések már részletesen tartalmazzák, a mulasztási pereknek kialakult bírói gyakorlata van. Nem volt azonban így ez mindig, ezért érdemes visszatekinteni, miként alakult a közigazgatás hallgatása elleni jogorvoslat eszközrendszerének fejlődése a közigazgatási bíraskodás 19. század végi kialakulásától napjainkig.

The judicial practice of default suits in the light of the history of the development of remedies against administrative silence in Hungary

Abstract

The extent to which and the manner in which effective redress against acts of public administration is ensured in a state can be a measure of the requirements of the rule of law and the realisation of democracy. This is true for positive actions of the public administration, where there is a review of acts already carried out, but it is also true for negative actions, where the public administration does nothing, remains silent. The legal remedies available in the event of failure to act are already set out in detail in the Hungarian procedural law in force, and there is an established judicial practice of actions for failure to act. However, this has not always been the case, and it is therefore worth taking a look back at how the system of remedies against administrative silence has evolved from the development of administrative adjudication at the end of the 19th century to the present day.

* A szerző bíró, Fővárosi Ítéltábla Közigazgatási Kollégium. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ 2021. évben az érkezett 5 997 db ügyből 50 db, azaz 0,83%; 2022. évben az érkezett 4 607 db ügyből

Bevezetés

A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) a XXII. fejezetében új intézményként külön szabályozza a mulasztási pereket, amelyek száma a bírói gyakorlatban a klasszikus aktusfelülvizsgálathoz képest elenyészőnek mondható. Az ország legnagyobb ügyszámú közigazgatási bíróságán, a Fővárosi Törvényszék Közigazgatási Kollégiumában az érkezett mulasztási perek száma az éves összes ügykezeléshez képest hozzávetőleg 0,8%.¹ Az alacsony szám jelentheti azt, hogy a mulasztási per még mindig nem eléggé ismert, elterjedt jogintézmény, de akár azt is – és remélhetőleg ez áll közelebb a valósághoz –, hogy a közigazgatás jól működik, kevés a jogellenes mulasztás, nem a nagy arányú látencia okozza a mulasztási perek kis számát. Bárhogya is, de a mulasztási perek kis aránya nem jelenti a jogintézmény jelentéktelen voltát, éppen a kevés előfordulás miatt érdemes a mulasztási perek elméleti és gyakorlati kérdéseiről szólni, hogy az támpontul szolgáljon a közigazgatás hallgatása elleni jogorvoslat problémáival szembesülő peres felek és bírók számára. A mulasztási perek garanciális szerep jut a jogszerűtlen hallgatás elleni jogvédelemben, a közigazgatás tevéleges aktusaival szemben a mulasztás esetén ugyanis nincs felülvizsgálható döntés, az ügyfél adott esetben egyáltalán nem kap választ a kérelmére, jogorvoslati kioktatással ellátott döntés helyett válasz nélkül marad, hatékony jogorvoslat hiányában kiszolgáltatott lenne, ezáltal jogsérelmet szenvedne a mulasztó hatósággal szemben. A Kp. által célul tűzött hézagmentes, objektív jogvédelemnek a fentiek okán a közigazgatás hallgatása esetén még hangsúlyozottabban kell érvényesülnie.

I. Elméleti, fogalmi alapok

I.1. A hallgatás fogalmi elemei és típusai

A közigazgatás hallgatását a mai jogtudomány úgy definiálja, hogy az a mulasztás, amikor a hatóság törvényben előírt határidőn belül illetékességi területén nem gyakorolja hatáskörét a törvényben meghatározott esetekben, kivéve, ha a döntés elmaradását jogszabály rendelkezése alapján kérelemnek helyt adó határozatnak kell tekinteni.² Még egyszerűbben: a hallgatás az irányadó (ügyintézési) határidőn belüli eljárási cselekvési kötelezettség (döntéshozatal) elmulasztása, amely

40 db, azaz 0,87%; a 2020. április 1. és december 31. napja közötti időszakban is mindössze 47 db mulasztási per érkezett.

² PAULOVICS Anita: *Gondolatok a közigazgatási szerv hallgatásáról*, Jogtudományi Közlemények, 2000/3, 83.

jellemzően jogszerűtlen, de kivételesen jogszerű.³ A hallgatás lényeges fogalmi elemei tehát, hogy a hatóság a jogszabályban előírt kötelezettségének az előírt határidőn belüli teljesítését elmulasztja.

A jogtudomány a hallgatás több típusát különbözteti meg. Tág értelemben jelenti azt, hogy a közigazgatási szerv a hatáskörét vagy annak egy részét nem gyakorolja. Szűkebb értelemben azt értjük rajta, hogy a szerv nem tesz eleget határidőn belül döntési kötelezettségének⁴.

Megkülönböztethető jogszerű és jogszerűtlen hallgatás. Jogszerű hallgatás a kérelemre induló eljárásokban fordulhat elő, és azt jelenti, hogy az ügyfelet megilleti a kérelmezett jog gyakorlása. Erre példa hatályos jogunkban az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) szabályozása, amelynek értelmében kérelemre indult ügyekben jogszerű hallgatásnak van helye főszabály szerint – ha azt törvény vagy kormányrendelet nem zárja ki – automatikus döntéshozatali eljárásban; sommás eljárásban viszont csak akkor, ha törvény vagy kormányrendelet így rendelkezik; teljes eljárásban főszabály szerint nincs jogszerű hallgatás, „a hallgatás nem beleegyezés” szabálya érvényesül. A jogszerűtlen hallgatás az eljárási kötelezettség meghatározott határidőn, illetve észszerű időn belüli megsértését jelenti, mely a tisztességes eljárás sérelmével jár, és mindenképp orvosolni kell.⁵ A jogszerű hallgatáson belül megkülönböztethető a pozitív hallgatás, amikor a hallgatás beleegyezés elve alapján az ügyfél kérelme teljesítettnek tekintendő (lásd erre példaként az Ákr. fent említett eseteit). Ezzel szemben a negatív hallgatást – amely esetén a közigazgatás hallgatása egyenlő a kérelem elutasításával – a magyar hatósági eljárásjog sosem fogadta el (az Európai Unió jogában viszont előfordul).⁶

1.2. A hallgatás orvoslásának modelljei és a nemzetközi példák

A hatályos magyar szabályozás és joggyakorlat előtt célszerű áttekinteni, milyen előzmények után, honnan hová jutott el a hallgatás elleni jogorvoslat nemzetközi és hazai szinten.

Az előzmények megismerése lényeges Friedrich Carl von Savigny történeti jogi iskolájának tanítása alapján, miszerint a jog története a modern jog minden tudományos elméletének és megismerésének az alapja, a történelem az egyedüli útja annak, hogy a saját álláspontunkról valódi ismereteket nyerhessünk. A történeti szemlélet fontossága kirajzolódik Varga Zs. András homokóra-teóriájából is, mely szerint a homokóra alsó részében van a tételes jog, a homokóra derekán az Alaptörvény, felső részében pedig a történeti alkotmány, amely az Alaptörvényen keresztül épül

be a tételes jogba. Az így felfogott történeti alkotmánynak része a második világháború utáni jogfejlődés, valamint a rendszerváltást követő időszak joga is.⁷ A mulasztási pereknél ugyancsak fontos tehát a történetiség, hiszen a témakör történeti alakulásán keresztül ismerhető fel, hogy a jelenlegi szabályozás miért és miként alakult ki, mindez közelebb visz a mulasztási perek jelentőségének, normatív szabályozásának és gyakorlatának megértéséhez.

Az idők során több megoldási forma alakult ki az elméletben és a gyakorlatban a közigazgatás hallgatásának orvoslására.

Az egyik megoldás szerint az elsőfokú szerv hatásköre jogszabály erejénél fogva a felettes szervre vagy a bíróságra száll át. Az említett szervek ebben az esetben kétféleképpen dönthetnek: vagy maguk hozzák meg az érdemi döntést a mulasztó szerv helyett, vagy utasítják a hallgató szervet a döntés meghozatalára. Ez a modell viszonylag hatékonyan biztosítja az ügyféli jogok érvényesülését, hátránya ugyanakkor, hogy megbontja a fórumrendszert, hiszen az ügyfél elesik egy jogorvoslati lehetőségtől, az elsőfokú szerv pedig a hallgatásával mentesülhet az ügy elintézése alól. Ilyen megoldást alkalmaz jelenleg az osztrák eljárási kódex.

Egy másik megoldás szerint a hallgatás kérelmet elutasító határozatnak minősül, akkor ellene jogorvoslattal lehet élni, amely a felettes szervhez benyújtott fellebbezés vagy a bírósághoz címzett kereset lehet.⁸ Erre találunk példát a spanyol közigazgatási jogban.⁹ További megoldási lehetőséget jelent a „hallgatás-beleegyezés” elvének érvényesítése, amely szerint a közigazgatási szerv hallgatásához a kérelemnek helyt adó határozathoz fűződő jogkövetkezmények kapcsolódnak. Ez a modell jelenik meg az Ákr. fent idézett eseteiben.

Újabb lehetőség az, ha az eljáró szerv hallgatása esetén az ügyfél a felettes szervhez fordulhat, amely utasítja a mulasztó szervet a határozathozatalra. Ennek előnye, hogy nem bontja meg a fórumrendszert, ám ha a mulasztó szerv az utasítás ellenére sem hoz döntést, ez a modell további jogorvoslat nélkül önmagában nem nyújt hatékony védelmet. A felettes szervhez fordulás lehetősége az Ákr.-ben is megjelenik, de az azt megelőző eljárási kódexekben is szerepelt már.

Olyan modell is létezik, amely a közigazgatási szervet hallgatás esetén bírsággal sújtja. Ilyen megoldást a német eljárási kódex tartalmaz akként, hogy a bírságot a közigazgatási bíróság szabja ki.

Az ismertett megoldások elméleti modellek, melyek tiszta formában a gyakorlatban szinte sehol nem érvényesülnek. A különféle modellek elemei rendszerint egymással keverednek, így biztosítanak

³ Az általános közigazgatási rendtartás szabályai (szerk.: Boros Anita–Darák Péter), NKE, Budapest, 2019, 48.

⁴ Hatósági jogalkalmazás a közigazgatásban (szerk.: Ivancsics Imre–Fábián Adrián), Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2018, 93.

⁵ Az általános közigazgatási rendtartás szabályai i.m. 48–49.

⁶ Nagykommentár az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényhez (szerk.:

Barabás Gergely–Baranyi Bertold–Fazekas Marianna), Wolters Kluwer Jogtár kommentár (www.uj.jogtar.hu), 142.

⁷ VARGA Zs. András: *Történeti alkotmányunk vívmányai az Alaptörvény kogens rendelkezésében*, Iustum Aequum Salutare, 2016/4, 88.

⁸ PAULOVICS i.m. 83.

⁹ *A hazai közigazgatási hatósági eljárási jog karakterisztikája* (szerk.: Boros Anita–Pátyi András), Dialóg Campus, Budapest, 2019, 247.

megfelelő garanciát az ügyfelek jogainak védelmére a közigazgatás hallgatásával szemben.¹⁰

A közigazgatás hallgatásának jogintézménye (a jogirodalomban ismert francia műszóval *silence de l'administration*) a 19. század végén a francia jogban alakult ki, majd onnan terjedt el a 20. század elején más országokba.¹¹ A francia modell szerint a közigazgatás hallgatása is mérlegelési tevékenység, amelynek során a hatóság még kögens törvényi előírás esetén is szabadon dönthet például közérdekből úgy, hogy a törvényt nem alkalmazza, hallgat. Az elmélet révén a mérlegelésként felfogott hallgatás bíróság előtt megtámadhatóvá vált, eredetileg ugyanis megtámadható határozat hiányában a hallgatás nem volt keresettel támadható. Ezzel a fikcióval úgy tekintették, hogy a döntéshozatal megtagadása anyagi jogsértést eredményezhet, tehát elutasító döntéssel egyenértékű (*silence de l'administration* elmélete) Már 1900-ban törvény mondta ki, hogy közigazgatás hallgatása az ügyfél kérelmére 4 hónapi határidő elteltét követően elutasító döntésnek tekintendő.

A német megoldás szerint az 1952. évi szövetségi közigazgatási bíróságról szóló törvény a hagyományos megsemmisítésre irányuló kereset (*Aufhebungsklage*) mellett a közigazgatás hallgatása esetére az érdemi döntésre irányuló keresetet (*Verpflichtungsklage*) is szabályozta. Ez a modell is a „hallgatás egyenlő elutasító határozat” fikción nyugodott, a közigazgatási bíróság azonban nem dönthetett közvetlenül érdemben, csak kötelezhette a hatóságot, hogy hozzon határozatot az ítéletben meghatározottak szerint. Amennyiben a hatóság a megszabott határidő alatt sem hozta meg előírt határozatát, a bíróság kényszerítő bírsággal sújthatta. Az angolszász rendszerben az állami cselekvési kötelezettség kikényszerítésére az angol rendes bíróságok előtt a *mandamus* és a *mandatory injunction* eljárásokkal van lehetőség. A *mandamus* eljárásban a bíróság kényszerítő erejű bírói parancsot bocsát ki meghatározott közigazgatási aktus meghozatalára. Ausztriában kezdetben a mulasztási panaszok nevezett intézmény nyújtott védelmet a közigazgatási hatóságok hallgatásával szemben oly módon, hogy a döntési jogkör a bíróságra szállt át, amely az ügy érdemében hozhatott döntést. Ezt követően a francia megoldást alkalmazták, azaz a hatóság hallgatása elutasító döntésnek minősült, és keresettel volt támadható. Az 1946-os módosítás szakított a „hallgatás egyenlő elutasítás” fikciójával és kimondta, hogy mulasztási panasz esetén a közigazgatási bíróság dönt határozattal az ügy érdemében. 1965-től a közigazgatási bíróság mulasztási panaszos eljárásokban többféle határozatot hozhatott: a panaszt visszautasíthatta (hatáskör, keresetindítási legitimáció hiányában, illetve *res iudicata* esetén), az eljárást megszüntethette (a panasz visszavonásakor vagy ha az érintett hatóság határozatot hoz), és dönthetett érdemben is. Lehetősége volt arra is, hogy a jogvita néhány lényeges kérdésében kifejtse jogi

álláspontját és az érintett hatóságot azzal bízta meg, hogy nyolc héten belül ennek megfelelően hozzon határozatot.¹²

II. A magyar fejlődéstörténet

II.1. A második világháború előtti időszak

A magyar közigazgatási bíráskodás kezdetét 1883-ban a Pénzügyi Közigazgatási Bíróság létrehozása jelentette, amely 1896-ban beolvadt az újonnan felállított Magyar Királyi Közigazgatási Bíróságba. Ez a fórum 1949-ig működött és a pénzügyi ügyek mellett általános, hatásköri és közszolgálati ügyeket is tárgyalt.

A közigazgatási bíróság hatáskörét felsorolással, taxációval határozták meg, és lényeges közigazgatási területek nem kerültek a bírósági jogvédelem alá. Mindemellert nem volt kodifikált közigazgatási eljárásjog, nem állt rendelkezésre szabályozott jogállami közigazgatási rendszer, a közigazgatás jog alá rendeltsége ezen az egyetlen egy bíróságon, annak a korlátozott hatáskörén keresztül volt csak értelmezhető.¹³

A hallgatás elleni jogorvoslat és a mulasztási per ekkor még nem létezett, közigazgatási perrendtartás és általános közigazgatási rendtartás nem volt, a bírói gyakorlatban mulasztási keresetek és perek nem léteztek. Az akkori jogirodalom a jogszerű pozitív hallgatásra említett példákat a magyar jogból, ezen túlmenően azonban a közigazgatás mulasztásának orvoslására nem találunk megoldást. Balogh Arthur a *Politika* című közjogi művének aktustani részében kifejtette, hogy „a határozat mindig kifejezett, pozitív akaratnyilvánítást tételez fel. De lehetséges, hogy a felsőbb hatóság hallgatásának ugyanolyan hatás tulajdonítatik, mintha akaratát egyenesen kinyilvánította volna”. Példaként említette a jogszerű hallgatásra az akkori hatályos magyar jogból, hogy azyleti működés ideiglenesen megkezdhető, ha az alapszabályok beérkezésétől számított 40 nap alatt a miniszter azok ellen észrevételt nem tesz.¹⁴

Ladik Gusztáv 1935-ben megjelent művében arról ír, hogy „nincs különösen általános rendelkezés arra, hogy a hatóságok kötelesek volnának az eléjük kerülő ügyekben záros határidő alatt intézkedni. Az ügyviteli szabályoknak erre vonatkozó rendelkezései még ha záros határidőt is állapítanak meg az elintézésre, annak elmulasztásához nem fűznek jogkövetkezményt. Ilyennek megállapítására csak egyes ügyekben, és így is csak szórványosan akadunk jogszabályainkban.” Kifejtette, hogy panasszal élni a bírósághoz csak közigazgatási szerv meghozott döntésével szemben lehetett. A jogszerű hallgatás egyes eseteit hozta fel az akkori magyar jogból „a hallgatás beleegyezés” elve alapján. Példának okáért, ha a miniszter a törvényhatóság felterjesztésére 40 nap alatt nem válaszolt, a felterjesztett határozat jóváhagyottnak volt tekintendő; vagy ha a miniszter érdemleges

¹⁰ PAULOVICS *i.m.* 84.

¹¹ *A hazai közigazgatási hatósági eljárási jog karakterisztikája i.m.* 247.

¹² DARÁK Péter: *A közigazgatás hallgatása elleni bírói jogvédelem*, Magyar Közigazgatás, 1994/6–7, 419–423.

¹³ PATYI András: *Törések és hiányok – a magyar közigazgatási bíráskodás történeti modelljének néhány példája*, Miskolci Jogi Szemle, 2021/1. különszám, 248.

¹⁴ BALOGH Arthur: *Politika*, Grill, Budapest, 1910, 351.

határozata 90 nap alatt nem érkezett le a székesfővároshoz, a budapesti szabályrendeletet jóváhagyottnak kellett tekinteni.¹⁵

A két világháború közötti időszakban a közigazgatás hallgatása elleni jogorvoslat fontosságát emelte ki Valló József. 1939-ben megjelent tanulmányában utalt arra a történelmi helyzetre, hogy az első bécsi döntéssel 1938-ban az anyaországhoz visszatért felvidéki területek visszacsatolásával aktuálissá vált, hogyan kell szabályozni az ottani területek közigazgatási eljárásjogát. Az adott ország részben ugyanis korábban hatályban volt a közigazgatási eljárást szabályozó cseh-szlovák kormányrendelet, felvetődött, hogy ez alkalmazható-e, ezen keresztül pedig még inkább a magyar közigazgatási eljárási törvény megalkotásának szükségessége. „A közigazgatás hallgatása, a *silence de l'administration*, a legsúlyosabb jogsérelem, ami a felet érheti, mert ezzel szemben eddigi jogunkban nincs jogvédelem. Ebből a szempontból a fél helyzete elutasító határozat esetén is előnyösebb, mert az ellen legalább van jogorvoslat. (...) Ma már a *silence de l'administration* szabályozásának elsőrendű, elvi fontosságát mindenütt felismerték. Az 1936. évben, Varsóban tartott Nemzetközi Közigazgatástudományi Kongresszus a modern közigazgatási eljárásjog egyik legfontosabb problémájának jelentette ki e kérdés szabályozását.” A francia és osztrák modell elemzése után azt javasolta, hogy a magyar eljárási törvénybe a hallgatás ellen a közigazgatási bírói panaszjog kerüljön be kártérítési felelősséggel.¹⁶

Valló az 1940-ben megírt tanulmányában már az 1939. augusztusában közzétett közigazgatási rendtartás tervezetéhez írt reflexiót. Kifejtette, hogy a tervezet 126. § (1) bekezdése szerint a hatóság köteles a felek beadványát legkésőbb hat hónap alatt elintézni. A szabály megsértése esetén a szankció abban áll, hogy a felek kérelmére a hatáskör a közvetlen felsőhatóságra megy át. A kormányhatóság a legmagasabb közigazgatási fórum lévén, e hatóság mulasztása esetén természetesen csak a közigazgatási bíróság nyújthatna jogorvoslatot. Ettől azonban a tervezet elzárkózik s így kénytelen kimondani, hogy az ismertett szabályok nem nyernek alkalmazást a kormányhatóság előtt folyamatban levő ügyekben [126. § (3) bekezdés]. A helyes megoldást a közigazgatási bírói hatáskör elismerésében látta azzal, hogy a bíró nem dönt a hatóság helyett az ügy érdemében, megállapíthatja azonban a hatóság mulasztásának jogszerűtlenségét és a fél kártérítési igényét. A közigazgatási bírósági hatáskörnek a további kiterjesztését javasolta arra az esetre, ha „valahányszor a kormányhatóság a 126. § (1) bekezdésében említett határidő alatt véghatározatot nem hozott”. A közigazgatási bíróság ilyenkor abban a kérdésben dönt, hogy a késelem nem a fél hibájára vezethető-e vissza.¹⁷

A közigazgatás hallgatásával szemben a bírói jogorvoslati út igénye tehát a jogirodalomban már

ekkor megjelent, megvalósulása azonban még jó pár évtizedet váratott magára. Az 1939-es törvényjavaslatból elfogadott közigazgatási rendtartás nem lett, eljárási kódex megalkotására is csaknem két évtized múlva került csupán sor.

II.2. A szocializmus évtizedei

A szocializmus idején kezdetben közigazgatási eljárási kódex még nem került megalkotásra, és az ismert történelmi okok – jogállamiság és a demokratikus berendezkedés elemeinek hiánya – miatt a közigazgatás hallgatása elleni jogorvoslat sem létezett.

A jogalkotásban és a joggyakorlatban ugyan nem volt jelen, a jogirodalmat azonban foglalkoztatta az államigazgatás mulasztása és annak orvoslásának kérdésköre. Szamel Lajos, az államigazgatási jog pécsi professzora az 1955-ben megjelent tanulmányában a hallgatás okát a bürokráciában, a bonyolult jogszabályi rendszerben, valamint a kollektív vezetés és az egyéni felelősség viszonyának helytelen értelmezésében látta. Meglátása szerint a helyes szabályozás nagymértékben csökkentené a hallgatást, azonban teljesen nem tudná megszüntetni. Megoldási javaslatai között szerepelt az intézkedési határidők rögzítése azzal, hogy az általános határidő 30 nap legyen. Lehetségesnek tartotta, hogy mulasztás esetén a fellebbviteli hatóságra szálljon át a hatáskör, az így hozott érdemi döntés ellen legyen biztosított a fellebbezés joga. Egy másik megoldás szerint a felettes szerv utasítja a mulasztó szervet a döntéshozatalra jelentéstételi kötelezettség mellett és záros határidő tűzésével. Lényegesnek tartotta, hogy az ügyészi óvás terjedjen ki a mulasztás esetére is. Itt két megoldás jöhet szóba: vagy a mulasztóhoz nyújtja be az óvást az ügyész, vagy pedig közvetlenül a felettes szervhez, akire így átszáll a döntés joga.¹⁸

A korszakban került megalkotásra az első hazai közigazgatási – akkor még csak államigazgatási – eljárási jogszabály, az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (a továbbiakban: Et.). A rendszer jellegéből, az államhatalom szupremáciájából eredően az Et. az államigazgatási határozatok bíróság előtti megtámadását a VI. fejezetében csak szűk körben tette lehetővé, kizárólag a törvényben taxatív felsorolt, illetve az egyéb jogszabályokban megengedett esetekben. Az államigazgatás hallgatását külön jogintézményként, elkülönült jogorvoslati rendszerrel, bírói út biztosításával nem szabályozta, az államigazgatási szervek mulasztásáról csupán az államigazgatási eljárásban okozott sérelmek fellebbezési eljárásán kívüli orvoslását szabályozó VIII. fejezetében tett említést a panasz jogintézményénél. Az Et. 64. § (1) bekezdés második mondata értelmében az érdekelt panasszal élhetett abban az esetben is, ha az államigazgatási szerv a határozathozatalra, illetőleg

¹⁵ LADIK Gusztáv: *Tételes közigazgatási jogunk alapjai*, Martineum Könyvnyomda R.t., Szombathely, 1935, 180–181, 194.

¹⁶ VALLÓ József: *A fél érdekvédelme a közigazgatási eljárásban, különös tekintettel a közigazgatási eljárásról szóló cseh-szlovák kormányrendeletre*, Közigazgatástudomány, 1939/1, 16–17, 31–37.

¹⁷ VALLÓ József: *Megjegyzések a közigazgatási rendtartás tervezetéhez*, Közigazgatástudomány, 1940/2, 71., 83.

¹⁸ SZAMEL Lajos: *Az államigazgatási szervek cselekvési kötelessége és annak elmulasztása*, Állam és Igazgatás, 1955/7, 381–392.

intézkedésre irányuló kötelezettségét elmulasztotta. A 65. § (1) bekezdése alapján a panasz elbírálására a mulasztó szerv közvetlen felettes szerve volt köteles, feltéve, hogy az eljárást elmulasztó szerv a sérelmet saját hatáskörében nem orvosolta.

A későbbiekben – 1977-től – a panasz helyébe a felülvizsgálati kérelem nevű jogorvoslat lépett, amely az Et. 1981. évi átfogó módosításáig éppúgy felhasználható volt a mulasztás orvoslására, mint azt megelőzően a panasz¹⁹.

Az Et. általános felülvizsgálatát jelentő, az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről szóló 1981. évi I. törvénnyel (a továbbiakban: Ae.) 1982. január 1-jétől megszűnt a felülvizsgálati kérelem alkalmazásának lehetősége a mulasztás orvoslására, bevezetésre került viszont a felettes szervhez fordulás intézménye. A módosítással az Ae. II. fejezetében a hatáskör és illetékesség szabályainál elhelyezett 4. § (1) bekezdése rögzítette az államigazgatási szerv eljárási köteleességét azzal, hogy ha e köteleességének nem tesz eleget, erre a felettes szerve – kérelemre vagy hivatalból – utasítja. Ezzel a megoldással az államigazgatás hallgatása orvoslásának újabb eszköze került intézményesítésre, azonban továbbra is az államigazgatáson belül maradt a jogorvoslat lehetősége, a lényeges garanciákat jelentő bírói út nem volt biztosított.

Szintén a korszakban jelent meg a jogellenes hallgatás ellen alkalmazható intézményként az ügyészi intézkedés, amelynek eszközei – az alább még részletezettek szerint – tovább éltek a rendszerváltást követően is.

II.3. A rendszerváltástól napjainkig

A rendszerváltást és a jogállami demokrácia kiépítésének megkezdését követően felerősödtek a jogirodalomban azok a hangok, amelyek a közigazgatás hallgatása elleni jogorvoslati lehetőségek kiszélesítését, a közigazgatási bírói út biztosítását szorgalmazták. Petrik Ferenc már 1991-ben hangsúlyozta, hogy a törvényesség súlyos sérelmét jelentheti a közigazgatási szerv hallgatása, amikor az a döntés kockázatát úgy hárítja el, hogy az eljárást meg sem indítja, illetőleg elodázza a döntést. Az állampolgár helyzete ilyenkor kilátástalan, mert a határozat ellen hiába biztosít részére a törvény jogorvoslatot, ezzel a lehetőséggel nem élhet, hiszen az államigazgatási szerv visszaélészerűen mulasztja el köteleességét. A magyar jogrendszer nagy hiányosságának tartotta, hogy a bíróságnak nincs lehetősége arra, hogy aktivitásra, nyílt színvállásra készítse a közigazgatási szervet. Álláspontja szerint a törvénynek tartalmaznia kellene azt a rendelkezést, miszerint, ha a közigazgatási szerv törvényben meghatározott köteleességét nem, vagy nem határidőben teljesíti, a közigazgatási bíróság a mulasztást megállapítja, egyben határidőt tűz a kötelezettség teljesítésére. A mulasztási ítélet intézményét nem tartotta idegennek a bírósági szervezettől, így ezek az ügyek a közigazgatási bíróságoknak nem jelentenek különösebb gondot. Szabályozandónak tartotta viszont a bíróság

mulasztási ügyben hozott döntésének végrehajtását, mert a szokásos bírósági végrehajtási eljárás eszköztárára – a meghatározott magatartás pénzbírság útján történő kényszerítése – a közigazgatási szerv esetében nem jelent adekvát eszközt.²⁰

Darák Péter 1994-ben a közigazgatás hallgatása elleni bírói jogvédelemről írt művében megállapította, hogy a közigazgatás mulasztásának a szűk körű polgári jogi kártérítési felelőssége túl nincs érdemi jogkövetkezménye, az állampolgárnak nincs eszköze arra, hogy hallgatás esetén kikényszerítse a hatóság döntését. Az ügyészi intézkedés, illetve a köztársasági megbízotti törvényességi észrevétel intézményét hatástalannak tartotta, azok ugyanis csak akkor vezethetnek eredményre, ha azokkal a hatóság egyetért. Tanulmányában a helyzet súlyosságát annak leírásával nyomatékosította, hogy „még érzékelteni sem tudom azt az értetlenkedő meglepetést, amelyet nyugat-európai közigazgatási bírók mutattak, amikor megtudták: nálunk a közigazgatás hallgatása ellen nincs bírói jogvédelem”. Kiemelte, hogy jogállami feltételek között nagy figyelmet kell szentelni a közigazgatás hallgatása elleni jogvédelemnek, ezért a magyar törvényi szabályozás sem késhet tovább. Javaslatá szerint a konkrét szabályozás megalkotásánál ki kell térni arra, hogy mennyiben szükséges az általános szabályoktól való eltérés, a bíróság döntését milyen típusú előzetes eljárás előzze meg, és – Petrikhez hasonlóan – fontosnak tartotta a közigazgatási bíróság döntése végrehajtásának a szabályozását, amely a bírósági végrehajtásra vonatkozó jogszabályok módosításával jár. Tanulmányával – abban ki is nyilvánítva – a magyar mulasztási kereset megalkotóit gyorsaságra kívánta ösztönözni.²¹

A jogtudomány felvetései meghallgatásra találtak, az Alkotmánybíróság ugyanis a 72/1995. (XII. 15.) AB határozatban (a továbbiakban: AB határozat) mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg a közigazgatás hallgatása elleni hatékony jogorvoslati eszköz hiánya miatt. A helyi önkormányzatok megjelenésével ugyanis az önkormányzati igazgatásban, felettes szerv hiányában, az Ae. rendelkezése nem volt alkalmazható, másrészt a felettes szerv eljárására nem vonatkozott semmilyen határidő. Ezért az AB határozat alkotmányértőnek tartotta a helyzetet, mert bár az érdemi határozatok meghozatalára az Ae. tartalmazott határidőt, de annak elmulasztása esetén legfeljebb a határidő be nem tartásából eredő károk megtérítésére volt korlátozott és nem minden esetben hatékony lehetőség. Az AB határozat kifejezetten az érdemi határozat meghozatalára vonatkozó kötelezettség be nem tartását tekintette alkotmányossági szempontból aggályosnak. Érvelése szerint hatékony orvoslási eszköze a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességnek csak olyan megoldás lehet, amely az eljárási határidők betartásához fűz megfelelő szankciót, melybe adott esetben beleeshetnek nem érdemi döntések is. Az Alkotmánybíróság nem határozta meg, hogy milyen módon történjen a mulasztásban megnyilvánuló

¹⁹ REMES Gábor: *A közigazgatás hallgatásával szembeni jogvédelem egyes kérdései a bírósági gyakorlatban*, Új Magyar Közigazgatás, 2012/1, 39.

²⁰ PETRIK Ferenc: *A közigazgatási bíráskodás*, Magyar Közigazgatás, 1991/4, 292.

²¹ DARÁK i.m. 426–427.

alkotmányellenesség orvoslása, de tett rá utalást, hogy megfelelő lehet, ha a hallgatás elutasító döntésnek minősül, vagy a felettes szervre átszállhat a döntés joga, avagy olyan rendszert is lehet alakítani, ahol a bíróság kényszeríti ki a döntést. Az AB határozatból következően a jogorvoslatához való jog biztosítása önmagában nem elegendő az alkotmányellenes helyzet megszüntetésére, a jogorvoslatnak érdeminek, hatékonynak kell lennie, azaz olyan jogintézményre van szükség, amely ténylegesen képes kikényszeríteni a hatósági döntést.²²

A mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet a jogalkotó az Áe. módosításával orvosolta. Az 1997. június 1. napjával hatályba lépett módosító rendelkezések egyrészt megtartották a felettes szervhez fordulás lehetőségét, a korábbi szabályozáshoz képest azonban – amely csak a felettes szerv utasítási jogát tartalmazta – részletezték a felettes szerv eljárásának szabályait a hatékony jogorvoslat érdekében. A 4. § (2) bekezdése szerint, ha a közigazgatási szerv a felettes szervének utasítására nyolc napon belül nem hoz érdemi határozatot – a (3) bekezdésben foglaltak kivételével –, a felettes szerv az ügyfél kérelmére az ügyet magához vonja. Ilyen esetben a felettes szerv az ügyben első fokon járt el, vagy az elsőfokú eljárásra a mulasztóval azonos hatáskörű közigazgatási szervet jelölt ki. A kijelölt közigazgatási szerv főszabály szerint harminc napon belül érdemi határozatot volt köteles hozni. A (3) bekezdés eltérő szabályozást adott az adatigazolással, nyilvántartás-vezetéssel, illetőleg hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos közigazgatási ügyekre, amelyekben a mulasztó közigazgatási szerv a felettes szervének az ügyfél kérelme alapján kiadott utasítására tizenöt napon belül volt köteles eleget tenni kötelezettségének. Külön szabályozta a (4) bekezdés az önkormányzati hatósági ügyben a határozathozatali kötelezettség elmulasztását, amely esetben az ügyfél kérelmére a megyei (fővárosi) közigazgatási hivatal vezetője hívta fel a képviselőtestületet, hogy legközelebbi ülésén, de legkésőbb harminc napon belül határozzon.

A módosítás másik – a korábbi szabályozáshoz képest kimagasló – újdonsága az volt, hogy bevezette a közigazgatás hallgatása esetére a bírósághoz fordulás lehetőségét. A 4. § (5) bekezdésébe bekerült szabály szerint amennyiben nem volt felettes szerv, illetőleg a felettes szerv intézkedési vagy eljárási kötelezettségének nem tett eleget, a megyei (fővárosi) bíróság a fél kérelmére nemperes eljárásban kötelezte a közigazgatási szervet az eljárás lefolytatására. Ezzel a szabállyal a magyar közigazgatási eljárásjog történetében először megjelent a közigazgatás mulasztásával szembeni bírói jogorvoslat. Ugyan csak a felettes szervhez fordulás lehetőségének kimerítését követően és csak nemperes eljárásban, de valamennyi közigazgatási szerv mulasztása esetére megnyílt a bírói út lehetősége, ezzel a szabályozás szintjén is megvalósult a jogirodalomban már a második világháborút megelőzően felvetett, és a

rendszerértelmezést követően erőteljesen szorgalmazott bírói jogorvoslat. A mulasztási ügyben hozott bírósági döntés végrehajtásának – szintén a jogtudomány által felvetett – elkülönült szabályozása viszont még nem került megalkotásra, ennek hiányában a joggyakorlat a mulasztási ügyben hozott bírósági határozat kikényszerítésére a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) szerinti, a meghatározott cselekmények végrehajtására vonatkozó szabályokat alkalmazta. A végrehajtásra elsősorban a Vht. 174. § c) pontjában szabályozott százezer forintig terjedő ismételt pénzbírság intézménye volt igénybevehető²³.

Az Ét.-ben már az 1973. január 1. napjával hatályba lépett módosítással megjelent a mulasztás esetére igénybe vehető jogorvoslatként az ügyész intézkedése két eszközzel, az ügyészi felszólalás és a figyelmeztetés formájában, amelyek részletszabályait a Magyar Népköztársaság – majd később Köztársaság – ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény (a továbbiakban: r.Utv.) tartalmazta. Az ügyész a felszólalást törvénytörő gyakorlat, továbbá mulasztásban megnyilvánuló törvénytörés megszüntetése érdekében nyújthatta be. Mulasztásban nyilvánult meg a törvénytörés akkor, ha a hatóság valamely jogszabályban előírt, kötelezően teljesítendő intézkedést mulasztott el, például az ügyintézésre nyitva álló ügyintézési határidőt durván megsértette. A törvénytörő gyakorlat a közigazgatási szerv több hasonló ügyben megvalósított azonos törvénytörését jelentette, adott esetben a hiánypótlási felhívás kiadásának elmulasztását. A felszólalást az ügyész a törvénytörő gyakorlatot folytató, illetve mulasztó szerv vezetőjéhez nyújthatta be, a felettes szervhez való közvetlen benyújtás lehetősége nem volt adott. Az ügyészi figyelmeztetés jövőbeni törvénytörés veszélyére hívta fel a figyelmet, annak megelőzésére szolgált. Ebben az esetben még nem történt mulasztás, azonban az ügy addig felmerült adatai alapján az ügyész arra következtetett, hogy az eljárásban törvénytörő mulasztás várható. A figyelmeztetés eszközének alkalmazásával az érintett szerv vezetőjének a figyelmét hívta fel az ügyész a törvénytörés veszélyére. Az államigazgatási szerv vezetője mindkét ügyészi intézkedés esetén 30 napon belül volt köteles véleményt alkotni és a megfelelő intézkedést megtenni, továbbá erről az ügyészt értesíteni. A testületi szerv a legközelebbi ülésén köteles volt elbírálni az ügyészi intézkedést.²⁴

Az Áe.-t felváltó a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) megtartotta és az Áe.-hez hasonlóan részletezte a hallgatás ellen igénybe vehető jogorvoslati eszközöket. A 20. § (1) bekezdésében rögzítette a hatóság eljárási kötelezettségét, majd a (2) bekezdésben – a korábbi felettes szerv helyett – a felügyeleti szervhez fordulás lehetőségét. A felügyeleti szerv az erre irányuló kérelem megérkezésétől vagy a hivatalos tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül volt

²² Nagykommentár a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényhez (szerk.: Barabás Gergely–Baranyi Bertold–Kovács György), Wolters Kluwer Jogtár Jogtár kommentár (www.uj.jogtar.hu), 108–109.

²³ Kommentár az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvényhez (szerk.: Cseh Lajosné–Szabó Lajos), Wolters Kluwer Jogtár kommentár (www.uj.jogtar.hu), 10.

²⁴ Uo. 82.

köteles kivizsgálni a mulasztás okát, és mulasztás megállapítása esetén a mulasztó hatóságot az eljárás soron kívüli lefolytatásra utasította. Ha a felügyeleti szerv által megállapított újabb határidő eredménytelenül telt el, a (3) bekezdés szerint a felügyeleti szerv az eljárásra haladéktalanul a mulasztóval azonos hatáskörű másik hatóságot jelölt ki – amely soron kívül köteles volt döntést hozni –, egyidejűleg a mulasztó hatóság vezetője ellen fegyelmi eljárást kezdeményezett. Az (5) bekezdés külön szabályozást adott az önkormányzati hatósági ügyekre, ahol a fővárosi és megyei kormányhivatal hívta fel a mulasztó szervet, hogy soron kívül, de legkésőbb huszonegy napon belül folytassa le az eljárást. A (6) bekezdés rögzítette a bírósághoz fordulás lehetőségét, amely alapján az önkormányzati hatósághoz intézett felhívás eredménytelensége esetén az ügyfél vagy a fővárosi és megyei kormányhivatal, továbbá – ha az adott ügyben nem volt felügyeleti szerv, vagy a felügyeleti szerv az intézkedési, eljárási kötelezettségének nem tett eleget –, az ügyfél kérelmére a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság kötelezhette a hatóságot az eljárás lefolytatására. A (9) bekezdés szabályozta az ügyészi intézkedés lehetőségét. Az ügyész a hatóság mulasztása esetén ügyészi felhívásban szólíthatta fel a közigazgatási szervet a mulasztás megszüntetésére az r.Ütv.-ben foglalt részletszabályok szerint. Az ügyészi felhívásban megállapított határidő eredménytelen elteltét követően az ügyész a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz fordulhatott a hatóság eljárásra kötelezése iránt. A Ket. rendszerében a felügyeleti szervhez fordulás és az ügyészi intézkedés mellett továbbra is adott volt a bírói jogorvoslat. Ennek részletszabályait a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról és az egyes közigazgatási nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról szóló 2005. évi XVII. törvény (a továbbiakban: Knptv.) tartalmazta. A Knptv. 2. § (1) bekezdése értelmében a jogellenes hallgatás esetén a bíróság kérelemre – az iratoknak a bírósághoz való érkezését követő harminc napon belül – nemperes eljárásban végzéssel kötelezte a közigazgatási hatóságot az eljárás lefolytatására. A 2. § (2) bekezdése részletezte a kérelem általános szabályokon túli kötelező tartalmi elemeit, amelyek célja a mulasztás körülményeinek alapos feltárása, figyelemmel arra, hogy hallgatás esetén megelőző eljárás nem volt. A Knptv. 2. § (4) bekezdése értelmében a közigazgatás hallgatása ügyében hozott végzés – legyen az érdemi vagy nem érdemi (érdemi vizsgálat nélkül elutasító, eljárást megszüntető) – fellebbezhető végzés. A kétfokú eljárást az indokolta, hogy a mulasztási ügyekben még nem született döntés, nem volt előzményi eljárás, ezért a jogorvoslatához való alapvető jog megkövetelte azt. A 4. § mögöttes eljárási szabályként – a nemperes eljárásból fakadó eltérésekkel – alkalmazni rendelte a közigazgatási döntések bírósági felülvizsgálatára vonatkozó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) XX. fejezetének szabályait.

A Ket. időszakában sem volt rendezett azonban a mulasztást megállapító és a közigazgatási szervet tevékenységre kötelező bírósági végzés végrehajtásának kérdése abban az esetben, ha a mulasztó szerv a kötelezésnek nem tett eleget. A bírói gyakorlat szerint ilyenkor nem volt lehetőség végrehajtásra, hanem ismételten kérnie kellett az ügyfélnek az eljárásra kötelezést (Fővárosi Ítéletábrla 2.Kpkf.50.470/2003/4., 3.Kpkf.26.380/2008/2.). Végrehajtásra azért nem volt mód, mert a bíróság nem adhatott teljesítési határidőt a döntési függetlenség elvonásának tilalma miatt (Legfelsőbb Bíróság Kfv.X.37.703/2001/6.) a kötelezettség teljesítésére, ezért a végrehajtás általános feltételei közül a Vht. 13. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt feltétel nem teljesült²⁵. Mindez visszalépést jelentett a korábbiakhoz képest abban az értelemben, hogy a végrehajtás kérdése normatív szinten továbbra sem nyert szabályozást, ugyanakkor a Vht. szabályainak analóg alkalmazására sem nyílt lehetőség, az eljárásra kötelezés ismételt kérése viszont újragenerálta a már lefolytatott bírósági eljárást.

A Ket.-et követő Ákr. a korábbiakhoz képest rövidebb, lakonikusabb szabályozással rendezi a közigazgatás hallgatásának témakörét. Az Ákr. 15. § (1) bekezdése ugyancsak rögzíti a hatóság eljárási kötelezettségét, a (2) bekezdés pedig a felügyeleti szervhez fordulás lehetőségét. Részletesebb szabályozást itt nem ad, más jogszabályhelyekből derül ki, hogy miként alakul az eljárás. A felügyeleti szerv az Ákr. 50. § (6) bekezdésében meghatározott 8 napos részhatáridőn belül végzéssel utasítja eljárás lefolytatására a mulasztó hatóságot. A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.) 142/A. § (3) bekezdése szerint önkormányzati hatósági ügyekben a vármegyei, fővárosi kormányhivatal utasítja a mulasztó önkormányzati szervet (képviselő-testület, polgármester, bizottság, társulás, jegyző) az eljárásnak a felhívásban megjelölt határidőn – de legfeljebb huszonegy napon – belüli lefolytatására.²⁶ Továbbra is adott az ügyészi fellépés lehetősége – akár van felügyeleti szerve a mulasztó hatóságnak, akár nincs –, bár azt az Ákr. külön nem nevesíti, ez az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) rendelkezéseiből következik. Az Ütv. 26. § (2) bekezdése szerint az ügyész intézkedésének megalapozása érdekében hivatalból vizsgálatot folytat többek között akkor, ha a tudomására jutott adat vagy más körülmény súlyos mulasztásra vagy törvénysértő állapotra utal. Nem vitásan ebbe a körbe sorolható a hatóság hallgatása is mint súlyos mulasztás, az Ütv. 26. § (3) bekezdése ebben az esetben lehetővé teszi az ügyészi felhívás kiadását, melynek részletszabályait az Ütv. 26. §-ának további rendelkezései adják meg.²⁷

Az Ákr. megtartotta a bírói út igénybevételeének lehetőségét, amikor a 15. § (2) bekezdésében kimondja, hogy amennyiben nincs felügyeleti szerv, vagy az nem intézkedik, az eljárás lefolytatására a közigazgatási perben eljáró bíróság kötelezi a hatóságot. A bírósági eljárás részletszabályait a Kp. a XXII. fejezetében tartalmazza. A Kp. rendszerében a magyar jogtörténetben először a mulasztás elleni

²⁵ Nagykommentár a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényhez... i.m. 128.

²⁶ Nagykommentár az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényhez... i.m. 149.

²⁷ Uo. 150.

bírói jogorvoslat lehetősége – a korábbi nemperes eljáráshoz képest – most már külön közigazgatási per formájában nyert szabályozást.

III. A Kp. szabályozása és a kapcsolódó bírói gyakorlat

A Kp. XXII. fejezete az általános közigazgatási perjogi szabályokhoz képest speciális pertípusként szabályozza a mulasztási pereket, jóval részletesebben rögzítve annak szabályait a Knptv.-hez viszonyítva. A mulasztási per fogalmát és a mögöttes szabályait követően foglalkozik a perindításra jogosultakkal, a keresetlevél előterjesztésének határidejével, a keresetlevél speciális tartalmi elemeivel, a mulasztási ítélettel és a jogorvoslattal.

A Kp. 127. §-a szerint mulasztási per indítására akkor van lehetőség, ha a közigazgatási szerv a közigazgatási cselekmény megvalósítására vonatkozó, jogszabályban rögzített kötelezettségét elmulasztotta. A mulasztási per mögöttes joganyagát képezik a Kp. XXI. fejezetében szabályozott egyszerűsített perek szabályai, a Kp. 124. § (1) bekezdésének utaló szabályán keresztül pedig a Kp. általános eljárási rendelkezései (Kp. I–XX. fejezet). Az általános részi szabályokból kiemelendő, hogy a mulasztási perben főszabály szerint egyesbíró jár el a Kp. 8. § (3) bekezdés *h*) pontja értelmében, továbbá hogy a Kp. 13. § (1) bekezdés *a)–d*) pontjai alapján a mulasztási per esetén az illetékességet a tevékenység végzésének helye, az ingatlan fekvése, vagy – ezek hiányában – több vármegyére kiterjedő illetékességű szerv mulasztása esetén az ügyfél lakóhelye alapítja meg, mindezen okok hiányában pedig a mulasztó szerv székhelye, figyelembe véve minden esetben a Fővárosi Törvényszék kizárólagos illetékességét a Kp. 13. § (3) bekezdése szerinti ügyekben.

A mulasztási per tárgya lehet minden, a Kp. 4. § (3) bekezdésében írt közigazgatási cselekmény (egyedi döntés, az egyedi ügyben alkalmazandó általános hatályú rendelkezés, közigazgatási szerződés) elmulasztása. Közigazgatási szerződés megkötésének elmulasztása esetére sem zárható ki a mulasztási per, feltéve, hogy jogszabály annak megkötését – az ott meghatározott objektív feltételek bekövetkezésével – kötelezővé teszi.²⁸

Mulasztási per tipikusan a kérelemre indult eljárások esetén értelmezhető, de bizonyos esetekben hivatalbóli hatósági eljárások megindítása is kikényszeríthető a mulasztási perben. Ilyen eset, ha a közigazgatási szerv cselekményét közérdeken alapuló kényszerítő indok szükségessé teszi, vagy a pert a törvényességi felügyeleti szerv indította.²⁹

A járulékosnak tekinthető közigazgatási cselekmények elmulasztása a Kp. szerinti mulasztási perben akkor lenne kikényszeríthető, ha az Ákr. a saját szabályozási rendszerében ezt lehetővé tenné. Az Ákr. 15. § (2) bekezdése azonban az Ákr. 50. § (6) bekezdése miatt – mivel az Ákr.-ben eljárási cselekmények és végzések esetén nincs olyan ügyintézésinek minősíthető határidő, melyet az

eljáró hatóság elmulaszthat, és ez ellen jogorvoslatnak volna helye – ezt nem teszi lehetővé, és kizárólag a járulékos cselekménynek nem tekinthető ügyet befejező határozat és végzés kikényszerítésére használható a Kp. szerinti mulasztási per. Nem alkalmazható a szakhatósági eljárásra sem – kivéve az előzetes szakhatósági állásfoglalásra irányuló eljárást, ahol az Ákr. 55. § (2) bekezdése az ügyintézési határidőre vonatkozó szabályokat alkalmazni rendeli –, mert a szakhatósági eljárás időtartama a teljes eljárás időtartamába beleszámít, az elmulasztása az ügy érdemében hozandó döntés elmaradásán keresztül kényszeríthető ki.³⁰

A mulasztási pert célszerű elhatárolni a Kp. XXIV. fejezetében szabályozott köztestületi felügyeleti pertől, és a XXV. fejezetben részletezett a helyi önkormányzat jogalkotási kötelezettségének elmulasztása miatti eljárástól. A köztestületi felügyeleti pert a Kp. 136. § (1) bekezdése alapján a köztestület felett törvényességi felügyeletet gyakorló közigazgatási szerv vagy törvényességi ellenőrzést gyakorló ügyészség indíthatja, miután a törvényességi felhívása eredménytelen maradt. A Kp. XXV. fejezete szerinti speciális pertípus arra az esetre vonatkozik, amikor a helyi önkormányzat képviselő-testülete mulasztja el törvényben meghatározott jogalkotási, illetve normatív határozat megalkotására vonatkozó kötelezettségének a teljesítését. Ebben a perben a helyi önkormányzatok felett törvényességi felügyeletet ellátó szerv (a vármegyei, illetve fővárosi kormányhivatal) keresetére a Kúria állapíthatja meg, hogy a helyi önkormányzat a törvényen alapuló jogalkotási kötelezettségét elmulasztotta, és a határozatában határidő tűzésével elrendeli, hogy a helyi önkormányzat a jogalkotási kötelezettségének tegyen eleget. Ha a helyi önkormányzat e kötelezettségének sem tesz eleget, a Kúria – a törvényességi felügyeleti szerv indítványa alapján – felhatalmazza a törvényességi felügyeleti szerv vezetőjét (a főispánt), hogy az önkormányzati rendeletet vagy a normatív határozatot a helyi önkormányzat nevében alkossa meg (aktuspótlás intézménye). Az önkormányzatok egyéb, nem normatív határozatainak megalkotása elmulasztásával kapcsolatos ügyekben, valamint az önkormányzatok feladatellátási kötelezettségének elmulasztásával kapcsolatban a mulasztási perek szabályait kell alkalmazni. A Kp. e körben általános szabálynak tekinthető (*lex generalis*), míg az Möt. 140. §-ának külön rendelkezései a különös szabályok (*lex specialis*). Ennek keretében a Möt. 140. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a fővárosi és vármegyei kormányhivatal a mulasztási per általános keresetindítási határidejénél rövidebb határidőn belül (a helyi önkormányzat tájékoztatásának kézhezvételétől vagy a tájékoztatás adására nyitva álló határidő eredménytelen leteltétől számított tizenöt napon belül) kezdeményezhet mulasztási pert a helyi önkormányzattal szemben. A Kp. 128. § (1) bekezdése tételesen rögzíti, kik jogosultak a mulasztási per megindítására: az ügyfél,

²⁸ Nagykommentár a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvényhez (szerk.: Barabás Gergely–F. Rozsnyai Kristina–Kovács András György), Wolters Kluwer Jogtár kommentár (www.uj.jogtar.hu), 614.

²⁹ Uo.

³⁰ Nagykommentár az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényhez... i.m. 144–145.

illetve az, akinek jogát a mulasztás közvetlenül érinti; az ügyész (a köztisztület feletti törvényességi ellenőrzési jogkörén kívül eljárva), továbbá a helyi, illetve a nemzeti önkormányzat feletti törvényességi felügyeletet gyakorló szerv; a feladat- és hatáskörében az Integritás Hatóság. A mulasztási perben a bíróság hivatalból vizsgálja, hogy a pert a jogszabályban arra feljogosított személy indította-e, annak be nem tartása visszautasítási ok. Ugyanígy, hivatalból vizsgálja a keresetindítási határidőt, amelyet a Kp. 128. § (2) bekezdése részletesen szabályoz: a mulasztó szervnek van-e jogorvoslati szerve vagy sem, illetve a törvény rögzíti a szubjektív (kilencven nap) és az objektív (egy év) határidőt is.

A Kp. 128. § (3) bekezdése – hasonlóan a Knptv. megoldásához, de annál jóval részletesebben – tartalmazza a keresetlevél speciális tartalmi elemeit az általános szabályokon túl. Ennek célja a per alapos előkészítése, a gyorsítás azáltal, hogy a felperesnek meg kell jelölnie a mulasztás körülményeit, jogszabályi háttérét, továbbá az orvoslás érdekében tett intézkedéseit és annak eredményét. Megelőző eljárás hiányában a perelőkészítés folyamatában lényeges, hogy a felperes által közölt adatok alapján a bíróság felhívja az alperest a részletes védírata előterjesztésére, és intézkedjen valamennyi releváns irat beszerzése érdekében.

A bírói gyakorlatban számos példa akad a mulasztási perekben hozott keresetlevelet visszautasító döntésre többféle okból: perindítási jogosultság hiánya [Kp. 48. § (1) bekezdés c) pont],³¹ törvény kizárja a perindítás lehetőségét [Kp. 48. § (1) bekezdés d) pont],³² elkészttség [Kp. 48. § (1) bekezdés i) pont],³³ hiánypótlás nem teljesítése [Kp. 48. § (1) bekezdés j) pont].³⁴

III.1. A Kúria 1/2022. Közigazgatási jogegységi határozata

A Kp. talaján alakuló bírói gyakorlat során fontos momentum a Kúria 1/2022. Közigazgatási jogegységi határozata (a továbbiakban: jogegységi határozat) a mulasztási per megindításának feltételéről. Az alapul fekvő jogegységi eljárásban a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a Kp. 128. § (2) bekezdése értelmezhető-e úgy, hogy a közigazgatási szerv mulasztása esetén a mulasztási per megindításának előfeltétele az Ákr. 15. § (2) bekezdése és 113. § (2) bekezdés b) pontja alapján az, hogy az ügyfél kezdeményezze felügyeleti szerv eljárását vagy a felügyeleti szervhez forduljon. Indokolásában kifejtette, hogy az Ákr. szerinti felügyeleti eljárás hivatalból és nem kérelemre induló eljárás, így annak megindulása nem az ügyfél akaratának függvénye. A jogalkotói célra is figyelemmel a Kp. szabályozásából látszólag az következik, hogy a mulasztási per megindításának feltétele a felügyeleti eljárás kezdeményezése. A Kp. egyes szabályait azonban nem lehet önmagukban értelmezni, a Kp. 128. § (2) bekezdésben és a 128. §

(3) bekezdés e) pontjában foglalt perelőfeltétel tartalmát ugyanis az Ákr. rendelkezései adják meg, a Kp. szerinti perelőfeltételnek a közigazgatási hatósági eljárási szabályokban is le kell képeződnie. A kérelemre történő felügyeleti szervhez fordulás lehetőségét ugyanis – az Ae. 4. § (1) bekezdésében és a Ket. 20. § (1), majd a (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekkel ellentétben – az Ákr. 15. § (2) bekezdése nem tartalmazza. Az Ákr. 15. § (2) bekezdése esetén a jogszabályban meghatározott felügyeleti szerv utasítja a mulasztó hatóságot az eljárás lefolytatására, a mulasztás orvoslása érdekében ad utasítást az eljárás lefolytatására, nem pedig a felügyeleti eljárás keretében jár el. Az Ákr. 15. § (2) bekezdéséből azonban semmilyen módon nem következik, hogy a mulasztás orvoslására szolgáló felügyeleti eljárás az ügyfél részéről kérelemre igénybe vehető lenne, még kevésbé az, hogy az ügyfél köteles lenne ezt kérni, míg ez az Ae. és a Ket. rendelkezései alapján egyértelmű volt.

Az a jogértelmezés, amely megkövetelte az ügyfélétől, hogy a mulasztási per megindítása előtt forduljon a hivatalból eljáró felügyeleti (jogorvoslati) szervhez, ha a mulasztást a közigazgatási szerv az ügyintézési határidőn belül nem orvosolta, túllépi a jogértelmezés alkotmányos kereteit, meg nem engedett bírói jogalkotás, mivel a perindítást az ügyfél terhére a jogszabályokból nem következő feltételhez köti. Ennek az a következménye, hogy a fél bizonytalan helyzetbe kerül. A mulasztás folytán értelemszerűen a követendő jogorvoslati kioktatása sem történik meg, ezért nem lehet hitelt érdemlő tudomása arról, hogy mikor és milyen formában kellene a per megindítása előtt felügyeleti (jogorvoslati) szervhez fordulnia. Arról sem kell tudomással bírnia, hogy a mulasztó közigazgatási szervnek van-e felügyeleti szerve, és ha van, pontosan melyik az. A meg nem engedett jogértelmezés eredményeként a mulasztási per megindítására nyitva álló határidő számítása is bizonytalanává válik. A Kp. 128. § (2) bekezdésében a mulasztási per megindítására előírt határidő egzakt abban az esetben, ha a fél igazolja, hogy kezdeményezte a mulasztás orvoslását és megjelölte az orvoslására szolgáló eljárási cselekményt [Kp. 128. § (3) bekezdés e) pont], addig formalizált jogorvoslati lehetőség hiányában a felügyeleti (jogorvoslati) szervhez fordulás kötelezővé tételével a határidő kezdete nem egyértelmű.

Mindezekre tekintettel nem lehet a mulasztási per megindításának feltételként olyan követelményt támasztani, amelynek igénybevételét jogszabály nem biztosítja a fél számára. Az ilyen jogértelmezés végső soron a fél Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt bírósághoz fordulása jogának és XXVIII. cikk (7) bekezdésébe foglalt jogorvoslatihoz való jogának elvesztését eredményezi. A hatályos Ákr. alapján egyáltalán nincs a közigazgatási hatósági eljárásban igénybe vehető olyan felügyeleti (jogorvoslati) eljárás, amely megfelelne a Kp. 128. § (2) bekezdése szerinti, a mulasztás orvoslását

³¹ Kúria Kpkf.VI.40.165/2020/2.

³² Kúria Kpkf.VI.39.309/2020/2., Kpkf.V.40.410/2021/2., Kpkf.VI.40.523/2021/2.

³³ Kúria Kpkf.VI.39.309/2020/2., Kpkf.V.40.410/2021/2., Kpkf.I.41.165/2021/2., Kpkf.II.41.092/2021/2., Kpkf.II.41.172/2021/2.,

Kpkf.II.41.090/2021/2., Kpkf.VI.40.706/2021/3., Kpkf.VI.40.336/2020/2., Kpkf.IV.39.337/2022/2., BH 2021.30.

³⁴ Kúria Kpkf.VI.40.165/2020/2., Kpkf.VII.39.012/2021/3., Kpkf.VI.39.305/2021/2., Kpkf.VI.40.326/2021/2., Kpkf.VI.39.486/2021/2.

szolgáltató közigazgatási eljárás fogalmának. Olyan feltétel pedig nem támasztható a féllel szemben, amelyet a jogszabályi keretek között nem tud teljesíteni. Ez az értelmezés természetesen nem akadályozza a felügyeleti szerv intézkedésének, ha az ügyfél a mulasztást bejelenti, csak a bejelentés elmaradásának pergátló hatását zárja ki. Mindezekre tekintettel kimondta, hogy a mulasztási per megindításának nem előfeltétele, hogy az ügyfél az Akr. 15. § (2) bekezdése és 113. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján felügyeleti eljárást kezdeményezzen vagy a felügyeleti szervhez forduljon. A felügyeleti eljárás kezdeményezése vagy a felügyeleti szervhez fordulás hiánya miatt a keresetlevél a Kp. 48. § (1) bekezdés *e)* pontja alapján nem utasítható vissza.

A Kp. 128. § (4) bekezdése már addig is tartalmazta, hogy nincs helye a keresetlevél visszautasításának, ha a jogorvoslati szerv a mulasztás orvoslására jogszabályban meghatározott eljárási kötelezettségének nem tett eleget. A jogegységi határozat nyomán ez a tilalom bővült azzal, hogy a jogorvoslati szerv eljárása kezdeményezésének elmaradása miatt sincs helye visszautasításnak. Mindezek alapján a keresetlevél visszautasításának lehetősége a mulasztási perekben beszűkült, ugyanakkor garanciális jelleggel a közigazgatás hallgatása elleni objektív jogvédelem kiszélesedett, a jogorvoslat a mulasztási perben az érdemi elbírálás, az ítéleti döntéshozatal felé tolódott.

III.2. A mulasztási perben hozott ítélet

A Kp. 129. §-a tartalmazza a mulasztási per eredményeként hozandó mulasztási ítéltre vonatkozó rendelkezéseket. A 129. § (1) bekezdése kimondja, hogy a bíróság mulasztást akkor állapít meg, ha a közigazgatási szerv a közigazgatási cselekmény megvalósítására vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségének az irányadó elintézési határidőn belül nem tett eleget. A (3) bekezdés rögzíti, hogy mulasztás megállapítása esetén a mulasztó szerv köteles az elmulasztott cselekményt az irányadó jogszabályi határidőn belül, ennek hiányában harminc napon belül megvalósítani. A mulasztási ítélet kapcsán kiemelendő, hogy az nem tartalmazhatja a közigazgatási szerv valamely meghatározott tartalmú döntés meghozatalára utasítását. Nem azt mondja ki, hogy mit és hogyan döntsön a hatóság, hanem csak azt, hogy döntenie kell. A mulasztási perben csak azt vizsgálhatja a bíróság, hogy a közigazgatási szerv a döntéshozatali kötelezettségének eleget tett-e a, fennáll-e még az intézkedési kötelezettsége, az eljárás lefolytatására kötelezés azonban nem terjedhet ki a lefolytatandó eljárás jellegére, annak módjára, a döntés konkrét tartalmára.

A Kp. 129. § (4) bekezdése biztosítja a mulasztási perben hozott ítélet ellen a fellebbezés lehetőségét. A kétfokú eljárás indoka, hogy a mulasztási per tárgya éppen az, hogy a közigazgatási szerv nem valósította meg a közigazgatási cselekményt, ezért a mulasztásról hozott bírói döntés az első döntés az ügyben. Ezzel az első döntéssel szemben pedig az Alaptörvényben garantált jogorvoslatihoz való jogra

is tekintettel szükséges a rendes jogorvoslat biztosítása³⁵.

A mulasztási perben hozott ítélet kikényszeríthetősége kapcsán szólni kell a Kp. által bevezetett új pertípusról, a XXVI. fejezetben szabályozott, „A határozat teljesítésének kikényszerítésére irányuló eljárás”-ról. A Kp. 152. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján a felperes vagy az érdekelt a teljesítési határidő leteltétől számított kilencven napon belül a teljesítés kikényszerítése érdekében kérelemmel fordulhat az elsőfokú határozatot hozó bírósághoz, ha a közigazgatási szerv a teljesítési határidőn belül nem tett eleget a jogerős bírósági határozatból származó elmulasztott közigazgatási cselekmény megvalósítására vonatkozó kötelezettségének. A (2) bekezdés szerint a bíróság tizenöt napon belül határidő tűzésével felhívja a közigazgatási szervet arra, hogy teljesítse kötelezettségét, vagy adjon magyarázatot a teljesítés elmaradására. A (3) bekezdés értelmében, ha a közigazgatási szerv a felhívás alapján teljesít, a bíróság az eljárást megszünteti. A (4) bekezdés alapján e fejezet szabályait kell alkalmazni akkor is, ha a bíróság jogerős határozatában foglalt kötelezés kikényszerítése nem tartozik a bírósági végrehajtásról szóló törvény hatálya alá. A 153. § (1) bekezdése értelmében amennyiben a közigazgatási szerv a teljesítés elmaradására nem ad magyarázatot, vagy az nem alapos, a bíróság a közigazgatási szervet teljesítési bírsággal sújtja. A (2) bekezdés alapján a teljesítési bírság összege százezer és tízmillió forint között állapítható meg, és ismételtlen kiszabható. A (3) bekezdés lehetőséget ad a bíróságnak arra is, hogy a közigazgatási szerv vezetőjét pénzbírsággal sújtja. A (6) bekezdés szerint a bíróság a teljesítési bírság kiszabása mellett végzéssel a közigazgatási szervvel azonos hatáskörű másik szervet jelöl ki az eljárás lefolytatására, vagy a közigazgatási szerv törvényességi felügyeleti szervét felhatalmazza a határozatnak megfelelő teljesítésre, a fentiek alkalmazhatóságának hiányában pedig ideiglenes intézkedést hozhat, amely a teljesítésig hatályos.

Mindezekkel a rendelkezésekkel a Kp. részletes, a mulasztás orvoslásának kikényszerítésére többféle eszközzel jelentős garanciákat nyújtó szabályozást ad, szolgálva ezzel a Kp. által célul tűzött hézagmentes jogvédelem megvalósítását. Lényeges előrelépés ez a korábbiakhoz képest, hiszen a Kp. XXVI. fejezete szerinti eljárással először került szabályozásra normatív szinten a bíróság mulasztási döntésének végrehajtása olyan előzmények után, amikor az Ae. idején a gyakorlatban csak a Vht. rendelkezései voltak megfelelően alkalmazhatóak, illetve a Ket. égisze alatt még az sem, csak a mulasztás megállapítása iránti ismételt kérelem előterjesztésére volt lehetőség.

III.3. A Kúria néhány jelentős határozata

A Kp. mulasztási perekre vonatkozó szabályait értelmezve a joggyakorlat egységesítésére lényeges, a korlátozott precedensjog rendszerében az alsóbb fokú bíróságok által követendő megállapításokat tett a Kúria az egyes döntéseiben.

³⁵ Nagykommentár a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvényhez... i.m. 626.

Mulasztás csak akkor valósul meg, ha a közigazgatási szervnek a közigazgatási cselekmény megvalósítása jogszabályban meghatározott kötelezettsége volt, ezért ha az érintett hivatalbóli aktus-felülvizsgálatot kezdeményezett a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény (a továbbiakban: Panasztv.) szerinti panasszal vagy közérdekű bejelentéssel, akkor az eljárás le nem folytatása esetén ilyen per nem indítható, ugyanis az Ákr.-ből, illetve a Panasztv.-ből nem fakad eljárási kötelezettség. A Panasztv. szerinti elintézési határidőre vonatkozó tájékoztatási kötelezettség teljesítése önmagában nem minősül közigazgatási cselekménynek, az joghatás kiváltására nem alkalmas, a felperes jogi helyzetét nem változtatja meg, azt nem eredményezi, panaszának elbírálását nem befolyásolja. Következésképpen önmagában annak elmulasztására hivatkozással mulasztási ítélet meghozatalának nincs helye.³⁶

Problémaként merült fel, ha egy közigazgatási döntés megsemmisítése folytán a közigazgatási szervnek visszatérítési kötelezettsége keletkezik (tipikusan a kiszabott és megfizetett bírság valamint kamatai visszafizetése), akkor a kamatfizetés körében felmerülő vita polgári vagy közigazgatási útra tartozik-e. Egy versenyügyben kiszabott bírság visszatérítése kapcsán a Kúria kimondta, hogy ha a visszafizetendő kamat nem a Ptk., hanem az Ákr. vagy valamely ágazati szabályozás tárgya, akkor ezen igény alaposságáról közigazgatási egyedi döntést kell hozni, ami akár nemleges, akár helyt adó, a közigazgatási szervnek azt meg kell hoznia, ennek elmaradása mulasztási perre tartozik. Ha a hatóság bármilyen formában hatósági vagy formális eljárásra nem tartozó egyedi döntésben tartalmilag nemleges döntést hoz (például a kamatfizetési igény elutasítása levélben), akkor azt mint egyedi döntést megtámadási keresettel lehet támadni közigazgatási per keretében. Ha nem az Ákr. vagy más ágazati szabály szabályozza a kamatfizetést, hanem az a Ptk.-n alapul, akkor viszont a kérdés a polgári bíróságra tartozik.³⁷

A Kúria kimondta azt is, hogy az eljárási döntések, végzések esetében a mulasztási per nem vehető igénybe, de minden olyan végzés esetében erre mód van, amely eljárást befejező döntés³⁸. A határozat kézbesítése a döntéshez közvetlenül kapcsolódó eljárási cselekmény, a Kp. rendszerében azonban nem minősül önálló közigazgatási cselekménynek. A Kp. 129. §-ában foglalt elintézési határidő fogalma tágabb az ügyintézési határidőnél, ennek oka az, hogy az ügyintézési határidő fogalma nem értelmezhető a Kp. 4. § (3) bekezdésében felsorolt egyes közigazgatási cselekmények esetében. Önállóan a szabályszerű kézbesítéshez azonban mint eljárási cselekményhez elintézési határidő, különösen jogszabályban meghatározott elintézési határidő nem kapcsolódik. Ennélfogva a szabályszerű kézbesítés elmaradása mint mulasztás meghaladja a mulasztási ítélet kereteit.³⁹ Más ügyben a Kúria rögzítette, hogy ha a közigazgatási szerv eleget tett az eljárási kötelezettségének, a kérelmet érdemben elbírálta,

arról határozatot hozott, akkor a terhére mulasztás nem állapítható meg, ilyenkor mulasztási ítéletnek nincs helye. A közigazgatási cselekmény fogalmát a Kp. 4. § (1) és (3) bekezdései együttesen határozzák meg. A törvényi fogalmat jogértelmezéssel kiszélesíteni nem lehet. A döntés szabályszerű kézbesítésének elmulasztása eljárási cselekmény, nem minősül a Kp. 4. § (3) bekezdésében meghatározott közigazgatási cselekménynek. Önmagában a szabályszerű kézbesítés elmaradása nem ad alapot a mulasztás megállapítására⁴⁰.

A Kúria döntésének elvi tartalmaként jelent meg, hogy mulasztási per tárgya kizárólag a közigazgatási cselekmény elmulasztásának megállapítására irányuló kereseti kérelem elbírálása lehet. Megvalósult közigazgatási cselekményt támadó, illetőleg a megvalósult közigazgatási tevékenységből eredő jogsérelmet állító és a nem létező közigazgatási cselekmény elmulasztásának megállapítására irányuló kereseti kérelmek nem bírálhatóak el keresethalmazatban. A felperesnek kell meghatározni, hogy megállapítási, marasztalási vagy mulasztási keresettel él-e. Ehhez a bíróság a Kp. 38. §-a alapján kötvé van, a mulasztási pert el kell különíteni.⁴¹

BH-ként közzétett kúriai döntés tartalmazza, hogy ha a kereseti kérelem egyes elemei az általános peres eljárásban, míg más elemei mulasztási perben bírálандók el, akkor a közigazgatási bíróságnak a mulasztási perre tartozó kereseti kérelmet el kell különítenie, és azt a Kp. 127. §-ában foglaltaknak megfelelő eljárásban kell elbírálnia. Ha az ügy nem önkormányzati hatósági ügy, illetve a közigazgatási szervet törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet hatósági hatáskör gyakorlására nem jogosítja fel, vagy nem jelöli ki, akkor az önkormányzati feladatot ellátó szerv hatóságnak nem minősül, az Ákr. szerinti eljárást nem folytathat le.⁴²

Mulasztási ítélet meghozatalának kizárólag a Kp. 4. § (1) és (3) bekezdései szerinti közigazgatási cselekmény elmulasztása esetén lehet helye. A Kúria megállapította, hogy az együttműködési, tájékoztatási kötelezettség teljesítése önmagában nem minősül közigazgatási cselekménynek, így annak elmulasztása kapcsán mulasztási ítélet meghozatalának sem lehet helye.⁴³

Egy másik ügyben a felperes a Magyar Tudományos Akadémia álláspontjának figyelembevételével megállapította az ismételt törvényességi felhívásában, hogy az alperes nem tett eleget a Möt. 14. § (2) bekezdés a) és b) pontjaiban meghatározott kötelezettségének, azaz nem változtatta meg az érintett közterületi elnevezéseket. E törvényhely akként rendelkezik, hogy a 13. § (1) bekezdés 3. pontjában meghatározott közterület, illetve közintézmény nem viselheti olyan személy nevét, aki a XX. századi önkényuralmi rendszerek politikai megalapozásában részt vett. A kereset szerint az alperes a Möt. 14. § (2) bekezdése szerint a közterületek elnevezésére vonatkozó határozathozatali kötelezettségének nem tett eleget, a határozathozatali kötelezettségét jogsértően elmulasztotta, a perben az elsőfokú bíróságnak a Kp.

³⁶ Kúria Kf.III.39.133/2022/6.

³⁷ Kúria Kf.IV.37.339/2019/8.

³⁸ Kúria Kfv.III.37.052/2016/6.

³⁹ Kúria Kfv.III.37.776/2020/5.

⁴⁰ BH 2021.150.

⁴¹ Kúria Kpkf.VI.41.176/2021/3.

⁴² BH 2021.211.

⁴³ BH 2022.194.

mulasztási perre (XXII. fejezet) vonatkozó törvényi előírásai értelmében kellett eldöntenie, hogy az alperes valóban elmulasztotta-e törvényi kötelezettségét⁴⁴.

Más ügyben hozott határozatában a Kúria rámutatott, hogy a környezetvédelmi program elfogadása az önkormányzat képviselő-testületének normatív határozata, az elkészítés és a jóváhagyás törvényi kötelezettség, ezáltal annak elmulasztása nem a Kp. XXII. fejezete szerinti mulasztási per tárgya, hanem a Kp. XXV. fejezete szerinti a helyi önkormányzat jogalkotási kötelezettségének elmulasztása miatti eljárás az irányadó, amelynek lefolytatására a Kp. 12. § (2) bekezdés c) pontja alapján a Kúria rendelkezik hatáskörrel⁴⁵. Ugyanerre a megállapításra jutott a Kúria településfejlesztési koncepció elfogadása tárgyában⁴⁶.

Rögzítette a Kúria azt is, hogy a bíróság nem foglalhat állást arról, hogy az alperesnek miként kellett volna a kérelemmel indult eljárást lezárnia, illetve azt sem vizsgálhatja, hogy egy esetleges érdemi vizsgálatnál mely jogszabályi rendelkezések az alkalmazandóak, mert ezek a kérdések a mulasztási per kereteit egyértelműen meghaladják. A mulasztási per keretein belül eljárva mindösszesen azt állapíthatja meg, hogy az alperesi mulasztás abban áll, miszerint nem hozott alakszerű döntést a hozzá benyújtott menedékjogi kérelemről. A mulasztási per lefolytatásának nem feltétele a felperes személyes jelenléte, a mulasztási per lefolytatásához szükséges közvetlen érdeksérelem pedig önmagában azáltal, hogy a felperes Magyarországot a per során elhagyta, nem szűnt meg⁴⁷.

A Kúria egy másik ügyben rögzítette, hogy az alperes személyének tisztázatlansága, az eljárás formájának és a per típusának keveredése az ítélet hatályon kívül helyezésére vezető súlyos, az elsőfokú eljárás lényeges szabályai megszegésének minősül⁴⁸.

Más ügyben megállapította a Kúria, hogy a mulasztási perben a bíróság a közigazgatási szerv azon eljárási kötelezettségének fennállását, teljesítését, illetve ezek hiányát vizsgálja, amelyet a felperes a keresetében mulasztásként megjelölt.⁴⁹

III.4. Néhány döntés a Fővárosi Ítéltábla legújabb gyakorlatából

A 2022. március 1. napjával történt újraalakulását követően a Fővárosi Ítéltábla Közigazgatási Kollégiuma országos fellebbviteli fórumként a Kúria által szabott keretek között részt vesz a mulasztási perek bírói gyakorlatának alakításában. Érdemes ezért megemlíteni néhány ügyet az ítéltábla legújabb joggyakorlatából.

A mulasztás megállapításának csak a jogszabály által konkrét módon meghatározott közigazgatási cselekmény elmulasztása esetén van helye. A felperes nem tudott megjelölni olyan konkrét jogszabályi rendelkezést, amelynek értelmében a kérelmével érintett vizsgálatszervezés az alperes jogszabályban előírt, közigazgatási (hatósági)

cselekmény megvalósítására vonatkozó kötelezettségét képezte. Nem elegendő e körben az arra való hivatkozás, hogy a jogszabály az alperes vizsgálatszervezési tevékenységére vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz. A mulasztási per nem a felperes állítása szerinti, általános értelemben vett szolgáltató jellegű közigazgatási (vizsga) szervező tevékenység, hanem a jogszabályban meghatározott, a Kp. 4. § (1) és (3) bekezdéseinek megfelelő, közigazgatási hatósági jogkörben megvalósítandó konkrét közigazgatási cselekmény kikényszerítésére szolgál.⁵⁰

Egy másik ügyben a felperes azt kérte, hogy a gyámügyben eljáró elsőfokú hatóság a hozzá benyújtott beadványain, fellebbezésein a tényleges benyújtás dátumát tüntesse fel, mivel az érkezett bélyegző releváns mezőjében nem a tényleges benyújtás dátumát, hanem későbbi napot tüntettek fel. Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, mert a kérelem nem eredményezhetett egy hatósági ügyben hozandó végleges, érdemi döntést, amelynek kikényszerítését mulasztási per keretében érvényesíthetné. A felperes ezirányú kérelme az ügy érdemét nem érintette, a hatóságra jogszabály erejénél fogva fennálló eljárási kötelezettséget nem rőt. Az ítéltábla az ítéletet megváltoztatta, kimondva, hogy a beadványaira a felperes az alperestől választ, döntést nem kapott, ezért a mulasztást a Kp. 129. § (1) bekezdése alapján megállapította. Az alperesnek a mulasztást a Kp. 129. § (3) bekezdésének, valamint a rá és a kérelmekre vonatkozó további jogszabályi előírások megfelelően kell orvosolnia.⁵¹

A bíróság akkor állapít meg mulasztást, ha a közigazgatási szerv a közigazgatási cselekmény megvalósítására vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségének az irányadó elintézési határidőn belül nem tett eleget. A közigazgatási cselekmény fogalmát a Kp. 4. § (1) és (3) bekezdései együttesen határozzák meg, ezek értelmében közigazgatási cselekménynek minősül az egyedi döntés. Ebből az következik, hogy ha a közigazgatási szerv az Ákr. 15. §-a szerinti eljárási kötelezettségét teljesítette, tehát az ügyfél kérelmére az eljárást megindította, a kérelem tárgyában döntést hozott, akkor megvalósította a közigazgatási cselekményt, azaz nem mulasztott. Közigazgatási cselekménynek minősül az egyedi döntés, így a hatósági határozat, de nem tekinthetők ilyennek az egyes eljárási cselekmények még akkor sem, ha azok szorosan az egyedi döntéshez kapcsolódnak. Az ügyintézési határidő túllépése esetén a hatóság oldalán keletkező fizetési kötelezettség teljesítése a Kp. rendszerében nem minősül önálló közigazgatási cselekménynek, az azzal összefüggő határozat elleni megtámadási per hiányában mulasztási keresettel ezért nem kényszeríthető ki, a követelés érvényesítésére ehelyett a – felperes által igénybe nem vett – megtámadási per és az ahhoz kapcsolódó marasztalási kereset szolgálhat.⁵²

Az ítéltábla helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét abban a mulasztási perben, amelyben az alperes nem bírálta el a felperes kiegészítő

⁴⁴ Kúria Kf.V.39.111/2021/4.

⁴⁵ Kúria Kf.V.39.843/2021/4.

⁴⁶ Kúria Kf.V.39.844/2021/4.

⁴⁷ Kúria Kf.II.40.452/2021/5.

⁴⁸ Kúria Kf.VI.40.926/2021/7.

⁴⁹ Kúria Kf.I.41.135/2021/8.

⁵⁰ Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.700.024/2022/8.

⁵¹ Fővárosi Ítéltábla 1.Kf.700.023/2022/3.

⁵² Fővárosi Ítéltábla 1.Kf.700.105/2022/7.

bányajáradék visszatérítése iránti kérelmét. Az alperes azzal igyekezett kimenteni az intézkedési kötelezettségét, hogy a kérelemben foglalt normakontroll – Alaptörvénybe, illetve az uniós jogba ütközés – gyakorlására hatásköre nincs. Az Ákr. 46. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti hatásköre hiányára és arra figyelemmel, hogy a beadványt más hatáskörrel rendelkező hatósághoz nem tudta volna átteni (mert nincs olyan hatóság, amely normakontroll tevékenységet folytathatna), az Alkotmánybírósághoz pedig nem tehetné volna át a beadványt, csak a kérelem visszautasításáról hozhatott volna döntést, a visszautasító döntés viszont nem érdemi döntés. A jogerős ítélet szerint az alperesnek a kiegészítő bányajáradék mint túlfizetés visszatérítése iránti kérelemről kellett volna döntést hoznia és ennek keretében a felperes jogi érvelését értékelnie. Az már az alperesre tartozik, hogy a felperesi kérelemben foglaltakat eljárásjogi értelemben miként oldja meg, a normakollízió kapcsán milyen álláspontot foglal el. Amennyiben érdemben dönt és reagál a felperes felvetéseire, határozatot köteles hozni, amennyiben viszont a hatáskörének hiányát állapítja meg, az ügyet átteszi végzéssel a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szervhez avagy – áttétel hiányában – a kérelmet szintén végzéssel visszautasítja. A felperes kérelméről valamilyen formában tehát mindenképp döntést kell hoznia, ezért a Kp. 129. § (1) bekezdése szerint megállapította, hogy az alperes a közigazgatási cselekmény megvalósítására – a felperesi kérelem elbírálására – vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségének az irányadó elintézési határidőn belül nem tett eleget.⁵³ Az ítéletábra lényeges eljárási jogszabálysértésnek tekintette és az eljárás lefolytatására kötelezés mellett hatályon kívül helyezte azt az elsőfokú végzést, amelyben a bíróság a keresetlevelet a Kp. 48. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján visszautasította arra hivatkozással, hogy a mulasztási keresetben hiányolt alperesi tevékenység nem a Kp. 4. §-a szerinti közigazgatási cselekmény, a Panasztv. szerinti eljárás ugyanis nem minősíthető közigazgatási tevékenységnek, ezért nem lehet mulasztási per tárgya sem. A jogerős végzés szerint a mulasztási perek sajátosságaira figyelemmel lényeges eljárásjogi garanciákat sértett, hogy az elsőfokú bíróság a Kp. 48. §-a körében értékelte, miszerint az alperesi közigazgatási szerv keresetben hivatkozott tevékenysége nem közigazgatási cselekmény. A megtámadási perekkel szemben a mulasztási per esetén nincs megelőző eljárás, a hézagmentes jogvédelem érdekében ezért érdemben, ítéletben kell állást foglalni arról, hogy a Panasztv. szerinti eljárás közigazgatási cselekménynek tekinthető-e, ez meghaladja a Kp. 48. §-ának kereteit.⁵⁴

Összegzés

A közigazgatás hallgatása elleni jogorvoslat számos modellje, megoldási formája alakult ki az idők folyamán a közigazgatási jog nemzetközi elméletében és gyakorlatában. A hazai jogfejlődés hosszú utat járt be a közigazgatási bíráskodás 19. század végi kialakulásától napjainkig. Kezdetben csak a pozitív hallgatás intézménye létezett, a jogellenes mulasztás elleni jogorvoslat még nem jelent meg sem a jogi szabályozás szintjén, sem a gyakorlatban. A jogelméletben már a második világháború előtt felvetődött az igény a bírói jogorvoslatra is, azonban a jogellenes mulasztást normatív szinten először csak az Áe. szabályozta a felettes szervhez fordulás intézményének különböző eszközeivel. Emellett jelent meg később az ügyészi intézkedés, és majd csak a rendszerváltást követően a bírói út, először mindössze nemperes eljárás formájában. A legutóbbi időszak jelentős jogfejlődését az jelentette, amikor a Kp. bevezette a mulasztási per jogintézményét, külön fejezetben részletesen szabályozva a bírói út igénybevételét. A hézagmentes jogvédelem további kiteljesedését jelentette a keresetlevél visszautasítása lehetőségének szűkítése a jogegységi határozattal, mely óta a joggyakorlat már nem teszi a bírósághoz fordulás feltételévé az Ákr.-re alapított perekben, hogy a mulasztással sérelmet szenvedett fél előzetesen a felügyeleti szervhez forduljon. Ezzel további garanciákat kapott a mulasztás ellen jogorvoslatot kereső fél, a keresete érdemi, ítélettel történő elbírálása felé tolódott a joggyakorlat. Mindazonáltal a jövőben célszerű lenne a jogegységi határozatban hiányolt, a korábbi Áe.-, illetve Ket.-beli szabályozáshoz hasonló normatív szabályozás megalkotása az ügyfél által kikényszeríthető felügyeleti eljárásra, amely lehetővé tenné a mulasztási per indításához a felügyeleti szervhez történő előzetes fordulás feltételül szabását. Ezzel a megoldással megszürrhető lenne a felesleges bírósághoz fordulás, amennyiben a közigazgatási szerv a mulasztását pótolta, továbbá a sérelmet szenvedett felet nem érné hátrány, mert a felügyeleti szerv intézkedésének hiányában továbbra is biztosított maradna a perindítás lehetősége. Mindemellett a közigazgatási úton elérhető jogorvoslat kimerítése annak eredménytelensége esetén is azzal járna, hogy a megelőző eljárásból több adat állna a bíróság rendelkezésére a mulasztás körülményeinek feltárása során a hatékony jogorvoslat érdekében. Jelentős fejlődésen ment át a bíróság mulasztási ügyben hozott döntése végrehajtásának kérdése is. Kezdetben csak a Vht. intézményeinek analóg alkalmazására nyílt lehetőség, ezt követően a joggyakorlatban erre sem volt mód, csak az ismételt kérelem volt adott. Az átmeneti visszaesés után a Kp. ezen a téren is jelentős áttörést hozott, külön fejezetben szabályozza a határozat teljesítésének kikényszerítésére irányuló eljárást, újabb garanciát nyújtva ezzel a közigazgatás jogellenes mulasztása elleni jogvédelemhez. A hallgatás elleni jogorvoslat kiteljesítésében nagy szerep jut a bírói gyakorlatnak. A Kúria és – a

⁵³ Fővárosi Ítéletábra 3.Kf.700.299/2022/8.

⁵⁴ Fővárosi Ítéletábra 1.Kpkf.750.919/2022/7. (ÍH 2023.161.)

korlátozott precedensrendszerben az általa kialakított keretek között – a Fővárosi Ítéltábla a konkrét jogesetekre értelmezi és további tartalommal tölti ki a mulasztási per normatív szabályait, iránymutatást adva ezzel a törvényszékeknek, a közigazgatási szerveknek és a jogvédelmet kereső ügyfeleknek.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] BALOGH Arthur: *Politika*, Grill, Budapest, 1910.
- [2] *Nagykommentár az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényhez* (szerk.: Barabás Gergely–Baranyi Bertold–Fazekas Marianna), Wolters Kluwer Jogtár kommentár (www.uj.jogtar.hu).
- [3] *Nagykommentár a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényhez* (szerk.: Barabás Gergely–Baranyi Bertold–Kovács András György), Wolters Kluwer Jogtár kommentár (www.uj.jogtar.hu).
- [4] *Nagykommentár a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvényhez* (szerk.: Barabás Gergely–F. Rozsnyai Krisztina–Kovács András György), Wolters Kluwer Jogtár kommentár (www.uj.jogtar.hu).
- [5] *Az általános közigazgatási rendtartás szabályai* (szerk.: Boros Anita–Darák Péter), NKE, Budapest, 2019.
- [6] *A hazai közigazgatási hatósági eljárási jog karakterisztikája* (szerk.: Boros Anita–Pátyi András), Dialóg Campus, Budapest, 2019.
- [7] *Kommentár az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvényhez* (szerk.: Cseh Lajosné–Szabó Lajos), Wolters Kluwer Jogtár kommentár (www.uj.jogtar.hu).
- [8] DARÁK Péter: *A közigazgatás hallgatása elleni bírói jogvédelem*, Magyar Közigazgatás, 1994/6–7, 419–427.
- [9] *Hatósági jogalkalmazás a közigazgatásban* (szerk.: Ivancsics Imre–Fábián Adrián), Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2018.
- [10] LADIK Gusztáv: *Tételes közigazgatási jogunk alapjai*, Martineum Könyvnyomda R.t., Szombathely, 1935.
- [11] PATYI András: *Törések és hiányok – a magyar közigazgatási bíráskodás történeti modelljének néhány példája*, Miskolci Jogi Szemle, 2021/1. különszám, 246–258.
- [12] PAULOVICS Anita: *Gondolatok a közigazgatási szerv hallgatásáról*, Jogtudományi Közlöny, 2000/3, 82–89.
- [13] PETRIK Ferenc: *A közigazgatási bíráskodás*, Magyar Közigazgatás, 1991/4. 289–295.
- [14] REMES Gábor: *A közigazgatás hallgatásával szembeni jogvédelem egyes kérdései a bírósági gyakorlatban*, Új Magyar Közigazgatás, 2012/1, 39–45.
- [15] SZAMEL Lajos: *Az államigazgatási szervek cselekvési köteleessége és annak elmulasztása*, Állam és Igazgatás, 1955/7, 381–394.
- [16] VALLÓ József: *A fél érdekvédelme a közigazgatási eljárásban, különös tekintettel a közigazgatási eljárásról szóló cseh-szlovák kormányrendeletre*, Közigazgatástudomány, 1939/1, 381–394.

- [17] VALLÓ József: *Megjegyzések a közigazgatási rendtartás tervezetéhez*, Közigazgatástudomány, 1940/2, 71–88.
- [18] VARGA Zs. András: *Történeti alkotmányunk vívmányai az Alaptörvény kógens rendelkezésében*, Iustum Aequum Salutare, 2016/4, 83–89.

Jogszabályok

- [1] Alaptörvény.
- [2] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény.
- [3] Az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény.
- [4] Az ügyészségről szóló 1972. évi V. törvény.
- [5] Az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről szóló 1981. évi I. törvény.
- [6] A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény.
- [7] A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény.
- [8] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról és az egyes közigazgatási nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról szóló 2005. évi XVII. törvény.
- [9] Az ügyészségről szóló 2011. CLXIII. törvény.
- [10] Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény.
- [11] A panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény.
- [12] Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény.
- [13] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény.

Bírósági határozatok

Alkotmánybíróság

- [1] 72/1995. (XII. 15.) AB határozat.

Legfelsőbb Bíróság

- [1] Legfelsőbb Bíróság Kfv.X.37.703/2001/6.

Kúria

- [1] Kúria 1/2022. Közigazgatási jogegységi határozata.
- [2] Kpkf.VI.40.165/2020/2.
- [3] Kpkf.VI.39.309/2020/2.
- [4] Kpkf.V.40.410/2021/2.
- [5] Kpkf.VI.40.523/2021/2.
- [6] Kpkf.I.41.165/2021/2.
- [7] Kpkf.II.41.092/2021/2.
- [8] Kpkf.II.41.172/2021/2.
- [9] Kpkf.II.41.090/2021/2.
- [10] Kpkf.VI.40.706/2021/3.
- [11] Kpkf.VI.40.336/2020/2.
- [12] Kpkf.IV.39.337/2022/2.
- [13] BH 2021.30.
- [14] Kpkf.VI.40.165/2020/2.
- [15] Kpkf.VII.39.012/2021/3.
- [16] Kpkf.VI.39.305/2021/2.
- [17] Kpkf.VI.40.326/2021/2.
- [18] Kpkf.VI.39.486/2021/2.
- [19] Kf.III.39.133/2022/6.

- [20] Kf.IV.37.339/2019/8.
- [21] Kfv.III.37.052/2016/6.
- [22] Kfv.III.37.776/2020/5.
- [23] BH 2021.150.
- [24] Kpkf.VI.41.176/2021/3.
- [25] BH 2021.211.
- [26] BH 2022.194.
- [27] Kf.V.39.111/2021/4.
- [28] Kf.V.39.843/2021/4.
- [29] Kf.V.39.844/2021/4.
- [30] Kf.II.40.452/2021/5.
- [31] Kf.VI.40.926/2021/7.
- [32] Kf.I.41.135/2021/8.

Fővárosi Ítéltábla

- [1] 1.Kf.700.023/2022/3.
- [2] 1.Kf.700.105/2022/7.
- [3] 1.Kpkf.750.919/2022/7. (ÍH 2023.161.)
- [4] 2.Kf.700.024/2022/8.
- [5] 2.Kpkf.50.470/2003/4.
- [6] 3.Kf.700.299/2022/8.
- [7] 3.Kpkf.26.380/2008/2.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Ábrahám Márta, a Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet igazgatója

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró

Jogi szaknyelvi lektor:
Dr. Beliznai Kinga tanszékvezető habil. egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
